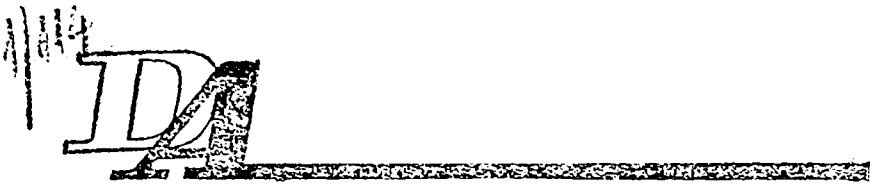

FLORICA DIMITRESCU

DICȚIONAR

de cuvinte recente

EDITURA ALBATROS

FLORICA DIMITRESCU

DICȚIONAR
de cuvinte
recente

SUPRACOPERTA: GH. MARINESCU

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI:

acad. AL. GRAUR

conf. univ. dr. THEODOR HRISTEA

BUCUREȘTI • 1982

Lui Adrian,
Alături de care a crescut acest dicționar

PREFAȚĂ

0. *În cele de mai jos ne propunem să înfățișăm concepția care a stat la baza elaborării acestui* Dicționar de cuvinte recente al limbii române (DCR), *precum și structura articolelor cuprinse în el.*

1.1. Pornim de la principiul că, pentru a răspunde extraordinarei înnoiri lexicale de astăzi, este necesar să se consacre un dicționar special cuvintelor apărute și/sau (mai frecvent) folosite în ultima perioadă în limba română; acestea, în marea lor majoritate, reprezintă realitățile și ideile epocii noastre, etapă istorică marcată de o largă difuzare a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, de amplificarea raporturilor internaționale și, deci, de extinderea contactelor dintre diversele limbi. Pe plan lingvistic, toate acestea se traduc, pe de o parte, prin creșterea forței interne de creație a limbii române și, pe de altă parte, printr-o serie de împrumuturi. Considerăm că este necesar ca această dinamică a vocabularului să fie urmărită sistematic și înregistrată în lucrări de specialitate. Desigur că memoria prezentului reține cu mai mare exactitate decît ar putea să determine o cercetare ulterioară împrejurările în care s-au format în limbă anumite cuvinte și expresii, sensurile caracteristice cu care acestea sînt folosite, influențele ce au impus împrumuturi lexicale din alte limbi etc.

1.2. Ce se înțelege prin c u v î n t r e c e n t? Vom porni de la sensul cel mai general, care are în vedere trei accepții:

a. formațiile noi din elemente preexistente în limbă;

b. împrumuturile din alte limbi;

c. sensurile adăugate recent la cuvintele mai vechi ale limbii.

Am înglobat toate aceste semnificații ale cuvîntului recent, *întrucît am considerat că DCR va trebui să devină un* instrument *practic de informare curentă pentru un public foarte larg în care acesta să găsească explicate cît mai exact, și în același timp mai accesibil, cuvintele (și unele sintagme) noi apărute masiv în ultima vreme în limba română.*

În plus, așa cum vom avea prilejul să subliniem și mai departe, acest dicționar va putea îndeplini un rol științific-documentar, *urmînd să fie utilizat ca un instrument de lucru de către specialiști, ca izvor de material lexical pentru dicționarele cu alt specific ale limbii române (generale, explicative, normative etc.), ca și pentru o serie de lucrări din domeniul lexicologiei.*

În mod deliberat am evitat termenul n e o l o g i s m, mai frecvent utilizat, și aceasta pentru că, de obicei, la noi, neologismul are — fie în dicționare, fie în alte lucrări de lingvistică — un sens temporal vag, înțelegîndu-se prin neologisme cuvintele împrumutate sau create în limba noastră începînd cu sfîrșitul secolului al XVIII-lea, așa încît se ajunge ca cele mai vechi neologisme să aibă o „cîrstă" de aproximativ 200 de ani, ceea ce, evident, este destul de mult. Concepția potrivit căreia se înregistrează neologisme începînd cu secolul al XVIII-lea stă — pe bună dreptate, fiind vorba de un dicționar g e n e r a l de neologisme — de exemplu, la baza Dicționarului de neologisme *(DN) elaborat de Florin Marcu și Constant Maneca (ediția a III-a, 1978; v.* Prefața, *p. 7).*

1.3. În cazul nostru, perioada de timp la care ne vom referi este relativ redusă și foarte apropiată de momentul actual pornind de la un material lexical recoltat în ultimii 20 de ani. Desigur că acest interval de timp este arbitrar ales, dar trebuie adăugat că lingviștii sînt de acord asupra faptului că lexicul se transformă în chip sensibil în aproximativ 10 ani[1].

[1] J. Rey-Debove, *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*, La Haye, Mouton, 1971, p. 41.

Înregistrate fiind într-un timp l i m i t a t, cuvintele din DCR vor fi datate, acesta devenind primul dicționar datat al limbii române contemporane.

1.4. O primă caracteristică a unei astfel de lucrări constă, așadar, în unitatea de timp. *Aici însă trebuie făcută o precizare: în privința datării, este posibil ca termenul respectiv să fi aparținut și limbii de dinainte de 1960, dar să nu fi fost înregistrat de alte dicționare, chiar de cele recente, de exemplu DEX sau DN3 cu care am comparat cuvintele cuprinse în dicționarul nostru. Evident că noi explorări pot corecta datele noastre, atît în intervalul celor 20 de ani, cît și în afara acestora, mai precis, se pot întîlni în anii precedînd ultimele două decenii termeni înregistrați de noi ca aparținînd perioadei de după '60.*

1.5. În plus, caracterul unitar al lucrării se datorește corpusului *său constituit din limba prezentă în p r e s ă. Pentru excerptarea materialului lexical ne-am adresat presei pentru că ea este printre primele canale care, prin intermediul cuvîntului scris, aduce la cunoștința maselor noutățile din diverse domenii, surprinde „pe viu" schimbările în limbă; presa mînuiește un limbaj extrem de receptiv (deci deschis inovațiilor) menit să reflecte realitatea lingvistică actuală; în plus, aceasta are calitatea de a influența în gradul cel mai înalt limba vie de astăzi*[1].

Trebuie menționat imediat că, în afară de materialul oferit de presă, din dorința de a cuprinde cît mai mult din limba vie a epocii noastre, am consemnat și unele cuvinte aparținînd limbii vorbite, unele din limba auzită la emisiunile de radio sau de televiziune — deci din presa vorbită — altele din limbajul familiar, din cel argotic etc.

1.6. Ce dimensiuni are DCR, cît de cuprinzător este? Considerăm că în acest dicționar trebuie introduse și explicate cuvintele necesare pentru înțelegerea lexicului limbii curente, cu noutățile

[1] Al. Graur, *Tendințele actuale ale limbii române*, București, Ed. științifică, 1968, p. 285; I. Iordan în „Limba română", nr. 3, 1968, p. 202.

sale cele mai recente[1]. *Afirmînd acestea, sîntem conștienți de caracterul totdeauna „deschis" al unui dicționar și de faptul că nici o operă lexicografică nu poate fi „completă", că numărul* cuvintelor titlu *din acest dicționar nu corespunde cu numărul cuvintelor răspîndite recent în limba actuală.*

Trebuie precizat că în DCR se înregistrează atît cuvintele care au, de pe acum, șansa să se impună în limbă (sau care în perioada respectivă s-au instalat definitiv, circulînd curent în vocabular), cît și acelea care nu au căpătat o consacrare, dar care circulă în limba scrisă sau în cea vorbită și pun probleme pentru buna înțelegere a semnificației lor. Am acordat atenție acestor cuvinte încă fără un statut stabil în limbă, pentru că nu considerăm exclus ca în istoria unui termen, după înregistrarea prezenței sale efemere, uneori de „hapax", să urmeze o perioadă de non-utilizare, iar după o serie de ani, cuvîntul respectiv să se încetățenească în limbă[2]. *Din acest punct de vedere se poate afirma că lucrarea de față are mai puțin specificul unui dicționar lucrat după o tehnică lexicografică instituționalizată și este mai curînd ceea ce în lingvistica germană se numește un W o r t r e g i s t e r.*

Evident că în dicționarele normative și explicative ale limbii va trebui să se manifeste multă exigență față de cuvintele recent introduse[3], *să se vegheze cu grijă asupra destinului limbii, separîndu-se cuvintele noi* necesare *de împrumuturile și inovațiile de lux, superflue, de xenisme.*

1.7. Lucrarea prezentată astăzi publicului larg are particularitățile unui dicționar descriptiv. Desigur, de la caz la caz, se va consemna specificul cuvintelor respective (medical, tehnic, familiar, argotic etc.). Caracterul uzual al dicționarului este expri-

[1] Această atitudine apare într-un dicționar relativ recent al limbii franceze, *Dictionnaire du français vivant* de M. Davan, M. Cohen, M. Lallemand, Paris, Bruxelles, Montreal, 1972.

[2] Pentru atenția acordată s o a r t e i cuvintelor, implantării lor în limbă, v. G. Matoré, în „Le français moderne", nr. 2, 1952, p. 88—92; A. J. Greimas, în „Cahiers de lexicologie", I, p. 60 ș.u.

[3] Theodor Hristea, în „Limba română", nr. 3, 1972, p. 185 ș.u.

mat prin indicarea pronunțării și a accentuării termenilor de origine străină, a scrierii cuvintelor și prin definirea acestora[1].

1.8. DCR va funcționa ca sursă lexicografică, va fi un rezervor din care celelalte dicționare ale limbii cu un profil diferit își pot extrage materialul care le interesează, deci trebuie subliniată valoarea sa pragmatică, pentru aducerea la zi a dicționarelor generale ale limbii noastre[2]. *El va reprezenta, în același timp, o oglindă a realității lingvistice din perioada ultimelor două decenii — și, din acest punct de vedere, va fi nu numai un instrument de lucru, ci, sperăm, și unul de cultură — și va reflecta concret rata de creștere a tezaurului lexical al limbii române.*

1.9. Nu trebuie neglijat nici aspectul științific al problemei pentru o viitoare istorie a vocabularului românesc: reflex al evoluției științifice, tehnice, culturale etc., acest dicționar va deveni un izvor de studii lingvistice privind diferite fațete ale noii structuri lexicale, în primul rînd, dar și morfologice, sintactice etc.

1.10. În concluzie, iată elementele distincte ale dicționarului nostru:

— este primul dicționar datat al cuvintelor noi din limba română;

— este primul dicționar care reflectă vitalitatea și dinamica vocabularului limbii române dintr-o perioadă bine determinată într-unul din stilurile cu cea mai largă circulație — stilul presei. Alcătuit după principiile expuse mai sus, DCR dovedește puterea creatoare a limbii române în epoca istorică circumscrisă (ultimele două decenii);

— DCR pune în evidență accentuarea caracterului internațional al dezvoltării vocabularului actual al limbii române și aceasta nu numai prin împrumuturi lexicale din limbile

[1] Pentru această problemă, v. J. et Cl. Dubois, *Introduction à la lexicographie*, Paris, Larousse, 1971.

[2] Un exemplu: P. Gilbert, *Dictionnaire des mots nouveaux* (1971) a fost utilizat de B. Quemada în volumele recente din *Matériaux pour l'histoire du vocabulaire français*, Paris.

de largă circulație, ci și prin formarea, pe teren propriu, dar cu procedee și elemente folosite și de alte limbi — ne referim aici, în primul rînd, la elementele formative de origine greacă și latină[1] *— a unui număr considerabil de cuvinte.*

1.11. Un astfel de dicționar care cuprinde și surprinde o parte a vocabularului nostru î n m e r s, pentru a nu rămîne izolat, va trebui să se continue. O soluție economică și, deci, practică, este completarea anuală printr-un supliment *publicat ca o fasciculă aparte ce va conține atît cuvinte noi, înregistrate pentru întîia oară în acel an, cît și rectificările aduse unor elemente privitoare la datările propuse în anul sau anii precedenți, la etimologie etc. Aceste elemente pot constitui începutul unei* Arhive lexicale a limbii române actuale[2]*, rod al colaborării tuturor factorilor interesați.*

2.1. S t r u c t u r a a r t i c o l e l o r. În DCR există două tipuri de articole pentru cuvintele-titlu:

A. A r t i c o l e l e p r o p r i u-z i s e sînt alcătuite din:

1. cuvîntul-titlu;

2. indicații gramaticale;

3. „marca de utilizare" care precizează domeniul de activitate (biol., chim. etc.) și/sau caracterul cuvîntului (franțuzism, argotic, rar etc.);

4. definiția;

5. exemplificare prin c i t a t e din presă și foarte rar, în cazul cuvintelor argotice, familiare etc., prin exemple simple care ne

---

[1] Vezi Al. Graur, *La romanité du roumain*, București, 1965, p. 65; Fl. Dimitrescu, *Quelques observations sur le rôle des affixes grecs dans la formation des nouveaux termes du roumain littéraire*, în „Beiträge zur Romanischen Philologie", Berlin, 1971, Heft 2, p. 370—381.

[2] Așa cum, de pildă, în Franța, sub îndrumarea lui B. Quemada, s-au înființat, în 1964, „Archives du français contemporain" (v. „Langue française", nr. 2, 1969, p. 56 ș.u.). De menționat că în banca de date fono-morfo-semantice a limbii române (BANDASEM) inventarierea are în vedere întregul lexic al limbii române cuprins în diverse opere lexicografice (vezi Ion Dănăilă și Radu Michăescu în LR 5/1980, în special 4.4. și 4.5., p. 473).

aparțin, și prin t r i m i t e r i care sînt de două feluri: la alte cuvinte cuprinse în DCR și/sau la sursele indicate din presă;

6. trimiterea la alt/alte surse din presă și/sau la alt/alte cuvînt(-inte) din DCR;

7. indicarea pronunțării;

8. indicarea unor variante;

9. etimologia;

10. indicarea unor lucrări românești de lingvistică în care a fost discutat cuvîntul;

11. în cazul împrumuturilor, indicarea unor dicționare străine în care este înregistrat (și, de obicei, datat) cuvîntul;

12. indicarea dicționarelor curente românești de specialitate (LTR, DM, DC etc., menționate mai ales pentru cei interesați să capete informații suplimentare de specialitate) și generale ale limbii române (DEX, DN3) în care este înregistrat cuvîntul.

Dintre aceste 12 puncte, în mod o b l i g a t o r i u un articol propriu-zis trebuie să conțină punctele 1, 2, 5. Absența celorlalte puncte este lesne de înțeles.

B. A r t i c o l e l e - t r i m i t e r e, variante ale articolelor propriu-zise, sînt alcătuite din:

1. cuvîntul-titlu;

2. indicații gramaticale;

3. data primei atestări;

4. marca de utilizare (v. articolele propriu-zise);

5. definiție;

6. trimiterea la un alt (alte) cuvînt (-inte) din DCR;

7. trimiterea la alte surse din presă;

8. indicarea pronunțării;

9. indicarea unor variante;

10. etimologia;

11. indicarea unor lucrări românești de lingvistică în care a fost discutat cuvîntul;

12. (în cazul împrumuturilor) indicarea unor dicționare străine în care este înregistrat (și, de obicei, datat), cuvîntul;

13. indicarea dicționarelor curente românești de specialitate (LTR, DM, DC etc.) și generale ale limbii române (DEX, DN3) în care este înregistrat cuvîntul.

Dintre aceste 13 puncte în mod o b l i g a t o r i u un articol-trimitere trebuie să fie alcătuit din punctele 1, 2, 3, 5, 6.

2.2. Una dintre problemele cele mai dificile ale alcătuirii unui dicționar — și DCR-ul nu a putut constitui o excepție! — este aceea a stabilirii „n o m e n c l a t u r i i" sale, a a n s a m b l u l u i d e c u v i n t e - t i t l u care nu poate fi decît rezultatul unei selecții.

2.2.1. În cazul dicționarului de față, care este o primă încercare de a determina, măcar și foarte aproximativ, vocabularul recent al limbii române din ultimele două decenii, un criteriu al detașării dintr-un fișier foarte bogat a cuvintelor pentru DCR a fost acela al eliminării cuvintelor care au circulat și înainte de 1960. Pentru aceasta un ajutor prețios ne-a adus DN apărut în 1961; cuvintele din fișierul nostru prezente în DN, deci cu o atestare anterioară epocii pe care ne-am propus s-o urmărim, au fost înlăturate. De asemenea au fost eliminate din DCR cuvintele cuprinse în DLR cu atestări anterioare anului 1960. Aici trebuie făcute însă două precizări:

a. în dorința ca acest dicționar să devină o sursă pentru dicționarul tezaur al limbii române și pentru alte dicționare am considerat util — în măsura în care am dispus de citate pentru ele — să înregistrăm și cuvinte despre care avem certitudinea că au circulat în perioada premergătoare anilor '60, dar care — deși uneori au fost semnalate în reviste sau în dicționare de specialitate înainte de această dată — nu au fost înregistrate nici în DN, nici în alte dicționare curente ale limbii române.

b. au fost reținute unele cuvinte care apar în DN dacă în contextele din ultimele două decenii prezintă sensuri noi, de exemplu impact, realiza *etc.*

2.2.2. Al doilea criteriu al selecționării termenilor pentru DCR a fost acela al r ă s p î n d i r i i cuvintelor în limba română;

pentru aceasta am admis în DCR cuvintele pentru care au existat în fișierul nostru minimum două citate, socotind că, dacă din presa excerptată de o singură persoană s-au extras două contexte cuprinzînd un anumit cuvînt, acesta poate fi, de fapt, un semn că termenul respectiv este mai bine reprezentat, fie în presă, fie chiar în aspectul vorbit al limbii.

2.2.3. În unele cazuri am inserat totuși în DCR cuvinte ilustrate printr-un singur citat. Este vorba de situații foarte diferite:

— cuvinte care apar înregistrate în DEX sau în DN3, deci care au o anumită poziție în limbă, dar care în dicționarele menționate nu sînt însoțite de exemplificări (de exemplu: cibernetiza, decontracturare);

— cuvinte uzuale care reprezintă realități ale vieții de toate zilele și care, întîmplător, nu au fost înregistrate de noi în contexte mai numeroase: ciorap-pantalon, externare. *În situația aceasta se află și unele cuvinte recente alcătuite din abrevieri (BTT, INCREST);*

*— cuvinte care denumesc tipuri de activități sau de profesiuni noi (*arhitect-decorator, cineast-reporter, dactilografă-secretară);

— cuvinte care denumesc noi cuceriri ale științei și tehnicii (crenoterapie, criobiologie);

— cuvinte care reprezintă unele denumiri comerciale noi (cazeocaroten);

— cuvinte care apar în contextele ilustrînd unele cuvinte-titlu din DCR (de exemplu **discofil** v. *hobbyst*, **filamentar** v. *cardat).*

2.2.4. În general, în categoriile de mai sus credem că sînt cuprinși — cu toate rezervele impuse de astfel de „pronosticuri" — termeni care vor rezista timpului. Altele însă sînt cuvinte cu o existență efemeră sau care denumesc realități de pe alte meridiane, dar cuvintele respective apărînd (des, unele dintre ele) în presă, socotim că trebuie explicate și ilustrate în DCR pentru a ajuta la înțelegerea lor de un public cititor cît mai larg. Am procedat în acest fel întrucît am pornit de la principiul că acest dicționar are menirea să consemneze, uneori, numai t r e c e r e a prin limba

română a unor împrumuturi sau a unor creații pe teren românesc (v. și 1.6.).

2.3.1. În DCR definiția cuvintelor s-a dat cît mai simplu, prin sinonime cunoscute sau prin explicații menite să lămurească sensul/sensurile pentru masele largi de cititori. Uneori, cînd sensul reiese cu claritate din citat, acesta suplinește în mod practic orice definiție (v. conductorină, gazohol).

2.3.2. Sensurile diferite ale aceluiași cuvînt sînt numerotate. Nu trebuie totuși să ne surprindă împrejurarea că numărul sensurilor este relativ redus și că cei mai numeroși termeni sînt monosemantici în DCR; aceasta se explică prin timpul prea scurt care a trecut de cînd sînt folosiți în limbă, timp în care, cu rare excepții, nu și-au putut încă dezvolta semnificațiile virtuale.

2.4.1. În DCR am pornit de la principiul verificat de practica lexicografică după care tăria unui dicționar constă nu atît în definiții, care pot fi de diverse tipuri, se pot modifica, se pot rafina, cît în citate, într-o bogată ilustrare[1]*. Într-adevăr, realitatea limbii epocii se păstrează prin contextul/contextele cuvîntului-titlu. De aceea am căutat ca în articolele propriu-zise să ilustrăm sensurile cu exemple extrase din presă. Pentru a se distinge creațiile efemere de cele cărora li se poate prevedea o viață mai lungă, este clar că numărul citatelor poate avea un mare rol.*

2.4.2. Citatele sînt înregistrate cu un dublu scop: în primul rînd, de a exemplifica semnificațiile cuvintelor recente și de a oferi exemple ilustrînd diferitele combinații sintactice în care poate fi utilizat termenul respectiv și, în al doilea rînd, de a prezenta o imagine a limbii actuale pentru că la un moment dat se pot considera toate citatele ca aparținînd unui unic „text", avînd ca „autor" o colectivitate, interesant sub raport sintactic, morfologic etc.

2.4.3. În mod intenționat, pentru a putea cuprinde în DCR un număr mai mare de cuvinte și pentru a ne păstra în limitele

[1] „Il n'y a pas de véritable dictionnaire sans exemples" (*Le Petit Robert*, Paris, 1978, p. XV). Să nu uităm că pentru Voltaire „un dicționar fără exemple este un schelet".

impuse, fiecare cuvînt este ilustrat prin maximum trei citate extrase pe cît posibil din perioade de timp diferite. Ca regulă generală, primul citat reprezintă prima atestare, al doilea este mai recent, urmînd ca al treilea să aparțină ultimilor ani. Aceasta pentru ca rețeaua citatelor să poată întări ideea c i r c u l a ț i e i î n t i m p a cuvîntului, deci, în fond, i m p l a n t a r e a sa în limbă. Evident, aceasta este situația ideală, dar uneori ne-am oprit la o singură atestare pentru unele cuvinte (v. 2.2.3.). Am căutat ca, în general, citatele să fie scurte; lungimea unora se justifică prin împrejurarea că în ele apar cuvinte pentru care, într-alt loc în DCR se face numai o trimitere (v. de exemplu chip, containerizare *etc.).*

2.4.4. Nu am considerat că avem de-a face cu două ocurențe în cazul cînd un termen apare, în același context — uneori la forme gramaticale diferite — de două ori, de exemplu: ludotecă. magnetodiaflux.

2.4.5. Citatele, date între ghilimele, sînt urmate de indicarea exactă a sursei. În situații excepționale s-a indicat f.d. *(fără dată), eventual* f.p. *(fără pagină),* f.z. *(fără zi). Tot în cazuri foarte rare, pentru cuvintele neîntîlnite în sursele curente, dar cunoscute din vorbirea zilnică, am alcătuit exemple simple (v. 2.1.).*

Pentru a nu încărca în mod inutil dicționarul, am selectat din citatele avute la dispoziție numai strictul necesar bunei înțelegeri a sensului, notînd-se prin semnele de suspensie (...) omisiunile din text. În același scop, la numele proprii am lăsat numai inițialele; nu am recurs la prescurtări însă în cazul unor nume de personalități ale vieții politice, științifice, artistice; de asemenea, dacă trimiterile se fac la aceeași sursă, nu am repetat siglele acesteia, ci exclusiv ziua, anul și pagina (v. cinecenaclu). *Menționăm că în citatele folosite nu am intervenit în scrierea cuvintelor, atitudinea noastră față de scrierea corectă a cuvintelor se manifestă în forma cuvintelor-titlu.*

2.5.1. Înregistrate fiind într-un răstimp limitat, cuvintele cuprinse în DCR sînt datate. Datarea este indicată în trei feluri:

1. prin data existentă la prima atestare a cuvîntului-titlu din articolele propriu-zise;

2. prin anul notat între paranteze la una dintre trimiteri în cazul acelor cuvinte-titlu în care citatul/citatele nu reprezintă prima atestare (v. de exemplu, microanchetă, LP *etc.) și*

3. prin anul notat după cuvîntul-titlu al articolului-trimitere.

2.5.2. Trebuie însă imediat subliniat că data primă menționată la fiecare cuvînt nu trebuie absolutizată: este vorba exclusiv de o primă atestare cunoscută, supusă — desigur — relativității generate de carențele cunoștințelor noastre și de inexistența unor preocupări anterioare consecvente de datare a cuvintelor românești. Evident, considerăm aceste datări exclusiv ca un început de drum.

2.5.3. Un caz special îl constituie o serie de cuvinte care există și în alte limbi (de exemplu în franceză, engleză), dar care în română sînt atestate înaintea acestora. De exemplu:

modernitate *rom. 1967 fr. 1968*
fototelegrafic *rom. 1964 fr. 1968*
fotocoagulare *rom. 1963 engl. 1967*

În toate cazurile similare nu am mai considerat că este vorba de împrumuturi, ci — pînă la proba contrară — de „formații" paralele, ivite independent, prin derivare sau prin compunere.

2.6. Cuvintele de origine străină care prezintă o pronunțare diferită de cea corespunzătoare aspectului scris al cuvîntului au fost însoțite de indicarea pronunțării, notată între paranteze drepte, în partea finală a articolului. Din dorința de a da posibilitatea tuturor celor care folosesc acest dicționar să înțeleagă, fără dificultăți, pronunțarea cuvintelor străine, am adoptat o notare simplificată, cu grafeme cunoscute în general de orice vorbitor al limbii române.

2.7.1. Deși nu este un dicționar cu specific etimologic, am considerat că, în măsura posibilului, indicarea etimologiei în DCR se impune. Am precizat „în măsura posibilului", pentru că, în special în cazul împrumuturilor, dar uneori și în acela al cuvintelor create pe teren românesc, în rezolvarea etimologiei am întîm-

pinat multe și mari dificultăți. Un exemplu: planetoid *apare atît în franceză, cît și în engleză, dar am considerat că termenul românesc are ca etimon cuvîntul francez, deoarece numai în franceză am găsit atestat sensul din limba română. În cazul unor cuvinte nu am putut furniza nici o indicație etimologică, iar în altele am dat exclusiv o d e s c r i e r e a formației cuvîntului (de exemplu* minicopter: *din* mini- + [*heli*]copter) *fără a putea preciza în ce limbă a fost creat sau alcătuit cuvîntul respectiv. În acest caz explicația etimologică este cuprinsă între //.../.*

2.7.2. Etimologia cuvintelor formate în cadrul limbii române s-a rezolvat, în general, pornindu-se de la cuvintele înregistrate anterior în dicționarele curente.

2.7.3. Uneori a fost foarte greu de decis dacă un cuvînt s-a format pe teren românesc sau este împrumutat ca o formă alcătuită într-o altă limbă. Evident, dacă modelul străin al unui cuvînt este cunoscut, a fost notat ca atare, de exemplu cosmonavă, *după rus.* kosmokorabli, *fr.* cosmonef.

2.7.4. Desigur, contextul poate furniza unele indicații asupra limbii de origine, dar nu asupra etimonului precis. De exemplu, contextul indică originea americană a invenției numite magnetoplan, *dar cum nu întîlnim acest cuvînt într-un dicționar al limbii engleze (americane), în spațiul rezervat etimologiei am notat* cuv. engl.; *în cazul cînd contextul indică apartenența unui termen la o anumită zonă lingvistică și cînd cuvîntul respectiv este alcătuit din elemente reperabile în română, am notat „probabil după model...", de exemplu* miniecran, *din* mini- + ecran, *probabil după model engl.*

2.7.5. În DCR cuvintele de origine străină prezente în lexicul românesc actual au fost clasate în trei categorii:

a. împrumuturi propriu-zise, cuvinte cu circulație în limba română în general sau în unele sectoare de activitate, de exemplu medicina; acestea au notată etimologia la sfîrșit. De menționat că, potrivit principiului etimologiei multiple, pentru unele cuvinte întîlnite în mai multe limbi am indicat mai multe surse posibile;

b. împrumuturi cu o sferă mai redusă de circulație și care poartă, la început, în paranteză indicația f r a n ț u z i s m, a n g l i c i s m etc. Și la acestea etimologia este notată la sfîrșit.

c. xenisme, cuvinte de origine străină neadaptate sistemului limbii române. Cum etimonul este identic cu forma din text, am considerat suficient să notăm în paranteza inițială cuv. fr., cuv. engl., cuv. it. *etc., indicație care exprimă de fapt atitudinea noastră față de cuvîntul respectiv, față de caracterul „extern" al acestuia.*

2.7.6. Este știut că „frontierele" vocabularului (total) al unei limbi sînt imprecise, mobile, contestabile, ceea ce este valabil pentru ziua de astăzi nu era valabil ieri și, cu siguranță, va fi altfel mîine. Și dacă există un mare număr de cuvinte despre care se poate afirma cu certitudine că aparțin, astăzi, limbii române, — nu toate întregii limbi române, ci numai unor vorbitori, după specificul ocupațiilor lor — există alți termeni, și ei numeroși, asupra cărora ne vine foarte greu să ne pronunțăm. În această categorie intră, de exemplu, cuvintele „de ultimă oră", despre care nu avem nici o siguranță că au un „viitor" de stabilitate, creațiile „de moment", cuvintele argotice chiar și unele cu specific tehnic, dar cu o slabă circulație, denumirile unor produse etc., etc. Aici trebuie incluse și cuvintele de origine străină neintrate încă într-un circuit mai larg (trecute în DCR în categoria b.) sau, pur și simplu, cuvinte străine (categoria c.), exprimînd de cele mai multe ori realități inexistente la noi. Desigur că multe dintre cuvintele din aceste ultime două categorii vor fi date uitării, dar pentru cititorii de astăzi care le întîlnesc în paginile ziarelor de exemplu, ca și pentru istoria vocabularului acestei perioade ele trebuie consemnate și exemplificate într-un dicționar cu profil preponderent descriptiv ca DCR.

2.8.1. O caracteristică a acestui dicționar constă în trimiterea, în paranteza finală, la o serie de lucrări anterioare în care s-au discutat ori s-au menționat unele dintre cuvintele prezente în DCR. Referirea se face în special la volume, de sinteză cele mai multe, consacrate problemelor de lexic, de formare a cuvintelor sau de etimologie. În plus, au fost puse la contribuție și informațiile

cuprinse într-o serie de articole relativ recente semnate de F. Asan, M. Avram, A. Beyrer, E. Carabulea, F. Ciobanu, Il. Constantinescu, M. Gheorghiu, I. Gheție, Al. Graur, V. Guțu Romalo, Th. Hristea, I. Iordan, M. Maneca, L. Mareș, H. Mirska, M. Popescu-Marin, A. Rudeanu, L. Seche, T. Șandru-Olteanu, Fl. Șuteu, El. Toma, L. Vasiliu, ca și de autoarea acestui dicționar. Informațiile culese din lucrările citate au fost folosite pentru stabilirea etimologiilor și, mai ales, pentru unele pre-datări (s-a indicat între paranteze anul înregistrărilor anterioare la cuvintele cu atestări mai recente în exemplele aduse de noi).

2.8.2. Ori de cîte ori cuvintele cuprinse în DCR apar în DEX și/sau în DN3, am menționat acest lucru. Dacă însă un cuvînt din DCR apare lucrat și în Dicționarul limbii române, *red. resp. Iorgu Iordan, Al. Graur și I. Coteanu, Ed. Acad. R.S.R. (DLR), nu am indicat aceasta, deoarece DLR, cel mai cuprinzător dicționar al limbii române de pînă acum, nu este la îndemîna maselor de cititori, cum este DEX-ul. DN3 a fost utilizat pentru că are un profil asemănător — pînă la un punct — cu DCR, mai bine spus, DCR poate reprezenta o secțiune din DN3, dicționar care cuprinde și neologisme din perioade mult anterioare anului 1960. În plus, DCR-ul cuprinde și formații românești noi, unele forme argotice, familiare etc. care nu-și găseau locul în DN3.*

2.8.3. De asemenea, efectuîndu-se o comparație între DCR și dicționare străine recente, consacrate în mod special cuvintelor noi din franceză și engleză s-a indicat, acolo unde este cazul, prezența (datată, de cele mai multe ori) a acestora în limbile respective. De prisos să mai amintim că atunci cînd în dicționarele străine utilizate unii termeni sînt înregistrați fără a se preciza nici o dată, aceasta nu are cum să apară în paranteza finală a termenilor corespunzători din română (de exemplu: multivision). *De menționat că am înregistrat dicționarul care dă cea mai veche atestare (de exemplu, pentru* mescalină *PR, care indică 1950, și nu DMN care dă anul 1964); în caz că data este aceeași în două dicționare ale aceleiași limbi am indicat numai unul dintre ele. Pentru franceză ne-am adresat în special lucrărilor* Diction-

naire des mots nouveaux *de P. Gilbert, 1971 (DMN), la care am adăugat datele recente cuprinse în* Dictionnaire des mots contemporaines *de P. Gilbert, 1980 (DMC) și* Petit Robert, *1978 (PR), iar pentru engleză lucrării* The Barnhart Dictionary of New English since 1963 *de Clarence L. Barnhart, Sol Steinmetz, Robert K. Barnhart (BD). Aceste dicționare ne-au fost utile de cele mai multe ori în operația de stabilire a etimologiilor cuvintelor românești și — de multe ori — în evidențierea „rapidității" cu care româna a împrumutat sau și-a creat un termen pe baza elementelor sale, în interiorul limbii române. De asemenea, așa cum am arătat mai sus (2.5.3.), dicționarele străine citate ne-au dat prilejul să constatăm pre-înregistrarea în limba română a unor cuvinte (este preferabil să vorbim despre* pre-înregistrare *și nu despre* pre-existența *cuvintelor în limba română, pentru că este foarte probabil că înregistrarea în dicționarele străine respective să fi fost lacunară).*

2.8.4. În plus, pe lîngă alte dicționare lingvistice, am utilizat o serie de dicționare de specialitate, dar trebuie menționat că, uneori, acestea nu conțin noii termeni specifici disciplinei respective, fiind vorba, în cele mai multe situații, de metode noi, descoperite și aplicate recent. Pentru a ne limita la un singur caz, vom lua ca exemplu Dicționarul medical, *București, 1969, în care nu am întîlnit cuvinte precum:* cardiomiopatie, endodonție, endocinematografie, electroacupunctură, electrotermocauterizare, electrooftalm, electronografie, fibroscop — *toate înregistrate în DCR —, unele, de exemplu,* fibroscop, *încă din 1964* (Dicționarul medical *apărînd în 1969 ar fi fost firesc să-l consemneze).*

3.1. În concluzie, acest dicționar nu reprezintă decît un i n c e p u t și nu are nici pe departe pretenția de a fi cuprins în întregime lexicul românesc recent. Fișierul existent, rod al muncii unei singure persoane, însumează, în mod normal, numai o parte din ceea ce există ca nou în vocabularul actual și din ceea ce ar fi putut fi extras de un colectiv numeros.

3.2. De aceea, înainte de a încheia trebuie subliniat că sîntem conștienți de lipsurile acestei lucrări (nu am cuprins și alte cuvinte

poate cel puțin la fel de importante ca cele incluse în DCR; nu am putut furniza o datare mai veche pentru unele din cuvintele inserate, nu am avut elementele necesare pentru a stabili unele etimologii, nu am înregistrat toate locurile unde specialiștii au semnalat și au discutat un cuvînt recent) și că vom fi bucuroși de sugestiile și îmbunătățirile care ne vor fi propuse atît de specialiști, cît și de cititorii nespecialiști în mîna cărora va intra această lucrare de pionierat, oricînd ameliorabilă.

3.3. În încheiere, ținem să aducem mulțumiri călduroase colegilor și prietenilor noștri, Matilda Caragiu-Marioțeanu, Carmen Dumitrescu, Theodor Hristea, Coman Lupu, Marga Lotreanu, Mihai Marta, Aurel Nicolescu, Maria Rădulescu, Luiza Seche, Elena Toma, Claudia Tudose și în mod special lui Alexandru Ciolan, care și-au manifestat interesul pentru această lucrare și, în diferite faze ale elaborării ei, ne-au fost alături și ne-au acordat ajutorul lor. Gîndurile noastre recunoscătoare se îndreaptă de asemenea către referenții lucrării, acad. Al. Graur și conf. dr. Th. Hristea, care ne-au făcut importante observații și sugestii. Și, last but not least, *exprimăm viile noastre mulțumiri Editurii Albatros — prin directorul ei, Mircea Sântimbreanu, și prin redactorul cărții, N. Iliescu — care au înțeles semnificația și importanța publicării acestui dicționar într-o colecție adresată atît specialiștilor, cît și marelui public, în special tineretului.*

FLORICA DIMITRESCU

Mihăiești, 18 august 1979

ABREVIERI

adj.	— adjectiv	electr.	— electricitate
agr.	— agricultură	electron.	— electronică
alim.	— alimentaţie	engl.	— engleză
americ.	— (engleza) americană	etim.	— etimologie
amerind.	— amerindian	ex.	— exemplu
apic.	— apicultură	expr.	— expresie
arg.	— argotic	farm.	— farmacie
astr.	— astronautică	f.	— feminin
astron.	— astronomie	fig.	— figurat
av.	— aviaţie	filoz.	— filozofie
biol.	— biologie	fin.	— finanţe
bot.	— botanică	fiz.	— fizică
bulg.	— bulgară	fiziol.	— fiziologie
cf.	— confer	form.	— formaţie
chim.	— chimie	foto.	— fotografie
cib.	— cibernetică	fr.	— franceză
cinem.	— cinematografie	geogr.	— geografie
circ.	— circulaţie	geol.	— geologie
colocv.	— colocvial	germ.	— germană
com.	— comerţ	gosp.	— gospodărie
constr.	— construcţii	gr.	— greacă
cont.	— contabilitate	hidr.	— hidraulică
cosm.	— cosmetică	iht.	— ihtiologie
cuv.	— cuvînt, -inte	ind.	— industrie
der. regr.	— derivat regresiv	inform.	— informatică
ebr.	— ebraică	inv.	— invariabil
ec. pol.	— economie politică	it.	— italiană

înv.	— învățămînt	polit.	— politică
jap.	— japoneză	pop.	— popular
jur.	— juridic	port.	— portughez
lat.	— latină	pron.	— pronunțat
lb.	— limbaj	psih.	— psihologie
lg.	— lingvistic	refl.	— reflexiv
lit.	— literar	rom.	— română
livr.	— livresc	rus.	— rusă
loc.	— locuțiune	s.	— substantiv(al)
m.	— masculin	scand.	— scandinav, limbile scandinave vechi
magh.	— maghiară		
mar.	— marină	sg. tant.	— singulare tantum
mec.	— mecanică	sint.	— sintagmă
med.	— medicină, medical	sp.	— spaniolă
meteor.	— meteorologie	sued.	— suedeză
mineral.	— mineralogie	suf.	— sufix
moț.	— moțional	supl.	— supliment
muz.	— muzică	s.v.	— sub voce
n.	— neutru	șt.	— științific
nav.	— navigație	ș.u.	— și următoarele
neol.	— neologism	tehn.	— tehnică
n. loc.	— nume de localitate	tel.	— telefonie, telecomunicații
n. pr.	— nume propriu		
nr.	— număr	text.	— (industrie) textilă
ol.	— olandeză	topogr.	— topografie
opt.	— optică	v.	— vezi
peior.	— peiorativ	var.	— variantă
pict.	— pictură	vb.	— verb
pl. tant.	— plurale tantum	zool.	— zoologie
pol.	— poloneză	zoot.	— zootehnie

SURSE

Alm. Sc. — „Almanahul Scînteia" [București].

Cinema — „Cinema", Revistă lunară de cultură cinematografică [București].

Cont. — „Contemporanul". Săptămînal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste [București].

Cronica — „Cronica". Săptămînal politic, social, cultural, editat de Comitetul pentru cultură și educație socialistă Iași.

Dobrogea — „Dobrogea nouă". Organ al Comitetului județean P.C.R. și al Consiliului popular județean Constanța.

Drum nou — „Drum nou". Organ al Comitetului județean P.C.R. și al Consiliului popular județean Brașov.

Echinox — „Echinox". Revistă studențească de cultură, organ al Comitetului U.T.C. și al Consiliului U.A.S.C.R. al Universității Babeș-Bolyai din Cluj.

Fam. — „Familia". Revistă lunară de cultură, Oradea.

Fl. — „Flacăra", Săptămînal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste [București].

Forum — „Forum". Revista învățămîntului superior, editată de Ministerul Educației și al Învățămîntului [București].

Gaz. lit. — „Gazeta literară". Organ săptămînal al Uniunii scriitorilor din R.S.R. [București].

I.B. — „Informația Bucureștiului". Ziar al Comitetului municipal P.C.R. și al Consiliului popular al municipiului București [București].

L. — „Lumea". Săptămînal de politică externă editat de Uniunea ziariștilor din R.S.R. [București].

Luc. — „Luceafărul". Săptămînal editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. [București].

M. — „Munca". Organ al Consiliului Central al Sindicatelor din R.S.R. [București].

Mag. — „Magazin". Revistă săptămînală editată de Frontul Democrației și Unității Socialiste [București].

P.N. — „Presa noastră". Revistă lunară a Uniunii ziariștilor din R.S.R. [București].

Pr. R. TV. — Programul „Radio-tv". Editor Radioteleviziunea Română [București].

Rev. de rejerate și recenzii — „Revistă de referate și recenzii. Lingvistică și filologie" [București].

R.l. — „România liberă". Cotidianul Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste [București].

R. lit. — „România literară". Săptămînal editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. [București].

Săpt. — „Săptămîna". Revistă editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al municipiului București [București].

Sc. — „Scînteia". Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român [București].

Sc.t. — „Scînteia tineretului". Organ al Uniunii Tineretului Comunist [București].

Sec.c. — „Secera și ciocanul". Organ al Comitetului județean P.C.R. și al Consiliului popular județean Argeș [Pitești].

Sec. 20 — „Secolul 20". Revistă de literatură universală editată de Uniunea scriitorilor din R.S.R. [București].

Sp. — „Sportul". Ziar al Consiliului național pentru educație fizică și sport [București].

Sp. tehn. — „Sport și tehnică". Revistă lunară a Uniunii de cultură fizică și sport din R.S.R. [București].

St. și tehn. — „Știință și tehnică". Revistă editată de C.C. al U.T.C și U.A.S.C.R. [București].

T.N. — „Timpuri noi".

Trib. Rom. — „Tribuna României". Revistă editată de Asociația „România" [București].

V. rom. — „Viața românească". Revistă a Uniunii scriitorilor din R.S.R. [București].

V. stud. — „Viața studențească". Revistă a Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România [București].

LUCRĂRI, DICȚIONARE, REVISTE

AD — J. Kleczek, *Astronomical Dictionary*, Praha, 1961.

AUB — *Analele Universității București*, București.

BD — Clarence L. Barnhart, Sol Steinmetz, Robert K. Barnhart, *The Barnhart Dictionary of new English since 1963*, Bronxville, New York, Evanston, San Francisco, London, 1972.

CD — *College Dictionary*, Editor in chief Laurence Urdang, based on *The Random House, Dictionary of the English Language*, New York, 1972.

CO — *The Concise Oxford Dictionary of current English*, Oxford, 1954.

D.Am. — Florin Ionescu, *Dicționar de americanisme*, București, 1972.

DC — *Dicționar de chimie*, coord. dr. Gr. Bălănescu, București, 1974.

DE — Romulus Vulcănescu, *Dicționar de etnologie*, București, 1979.

DEA — *Dicționar de economie agrară*, coord. dr. ing. S. Hartia, București, 1969.

DEI — Carlo Battisti, Giovani Alessio, *Dizionario etimologico italiano*, Firenze, 1950.

DF — *Dicționar de fizică*, București, 1972.

D. Filoz. — *Dicționar de filozofie*, București, 1970.

DFMB — A. Manuila, L. Manuila, M. Nicole, H. Lambert, *Dictionnaire français de médicine et de biologie*, 3 vol., Paris, 1970.

DG — V. Băcăuanu, I. Donisă, I. Hârjoabă, *Dicționar geomorfologic*, București, 1974.

DJ — M. Berindei, *Dicționar de jazz*, București, 1976.

DLI — Giacomo Devoto, Carlo Oli, *Dizionario della lingua italiana*, Firenze, 1971.

DM — *Dicționar medical*, red. resp. dr. P. Simici, București, 1969.

DMA — *Dicționar de mecanică agricolă*, București, 1972.

DMC — P. Gilbert, *Dictionnaire des mots contemporains*, Paris, 1980.
D.Min. — *Dicționar poliglot de mine, geologie și petrol extracție*, coord. prof. dr. ing. Popa Aron, București, 1964.
DMM — Dr. Virginia Cartianu, dr. Eugenia Farca, ing. Adrian Popescu, *Dicționar de management și marketing*, București, 1973.
DMN — P. Gilbert, *Dictionnaire des mots nouveaux*, Paris, 1971.
D.Muz. — Iosif Sava, Luminița Vartolomei, *Dicționar de muzică*, București, 1979.
DP — *Dicționar politie*, București, 1975.
D.Pisc. — E. Lustun, I. Rădulescu, V. Voican, *Dicționar piscicol*, București, 1978.
DT — *Dicționar tehnic român-francez*, București, 1973.
DTA — P. Cristea, C. Szabados, *Dicționar tehnic auto*, București, 1975.
DTL — *Dicționar de termeni literari*, coord. Al. Săndulescu, București, 1976.
DTM — *Dicționar poliglot de termeni tehnici și mașini termice*, coord. prof. dr. doc. ing. Bazil Popa, București, 1975.
DTP — *Dicționar tehnic poliglot*, București, 1963.
D. Tr. — *Dicționar poliglot de transporturi terestre, navale și aeriene*, coord. ing. C. Avram, București, 1974.
DTR — *Dicționar tehnic de radio și televiziune*, red. coord. ing. V. Văcaru, București, 1975.
DZ — *Dicționar de zootehnie și medicină veterinară*, coord. conf. dr. doc. Eugen Pașteа, București, 1969.
ER — *Etudes romanes dediées à Iorgu Iordan*, Bucarest, 1978.
F — *Der Grosse Duden Fremd-Wörterbuch*, Mannheim, 1966.
FC I — Fulvia Ciobanu, Finuța Hasan, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. I. *Compunerea*, București, 1970.
FC II — *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al II-lea. *Prefixele*, red. resp. acad. Al. Graur și Mioara Avram, București, 1978.
A. Giurescu *M.C.* — Anca Giurescu, *Les mots composés dans les langues romanes*, The Hague-Paris, 1975.
Ec. Goga *Lex.* — Ec. Goga, *Lexicologie romanică (lexic profesional)*, București, 1976.

Graur C. — Alexandru Graur, *„Capcanele" limbii române*, București, 1976.

Graur T. — Alexandru Graur, *Tendințele actuale ale limbii române*, București, 1968.

V. Guțu Romalo C.G. — Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșeală*, București, 1972.

GWDS — *Duden, Der Grosse Wörterbuch des deutsche Sprache* în 6 Bänden, I, 1966, Mannheim.

Th. Hristea *P.E.* — Theodor Hristea, *Probleme de etimologie*, București, 1968.

L — *Lexis, Dictionnaire de la langue française* (Direction de Jean Dubois), Paris, 1975.

LGG — *Lexicon, geologie, geografic, mine, petrol*, coord. conf. ing. N. Mihăilescu, București, 1975.

LI — Marius Sala, Dan Munteanu, Valeria Neagu, Tudora Șandru-Olteanu, *El léxico indígena del español americano*, Academia Mexicana, México-Bucarest, 1977.

LII — *Larousse illustrated international*, Encyclopedia and dictionary, Larousse, Mc Graw-Hill International Book Company, 1972.

LL — *Limbă și literatură*, Societatea de științe filologice din R.S.R., București, din 1955.

LR — *Limba română*, Editura Academiei R.S.R., București, din 1952.

LRC II — I. Coteanu, A. Bidu-Vrânceanu, *Limba română contemporană*, vol. II, *Vocabularul*, București, 1975.

LTR — *Lexiconul tehnic român*, coord. acad. Remus Rădulcț, vol. I-XVIII, București, 1957—1966.

OSRI — *Orfograficeski slovar russkogo iazika*, Moscova, 1973.

PR — Paul Robert, *Le Petit Robert*, Paris, 1978.

RRL — *Revue Roumaine de Linguistique*, Ed. Academiei R.S.R., București, din 1956.

SC — Gheorghe I. Tohăneanu, Teodor Bulza, *O seamă de cuvinte românești*, Timișoara, 1976.

SCL — *Studii și cercetări lingvistice*, Editura Academiei R.S.R., din 1950.

SG — *Studii de gramatică*, Academia R.S.R., București, din 1956.

SMFC — *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. I—VI, București, din 1959.

TDE — Peter Neidhardt, *Tehnical Dictionary of electronics*, Berlin, 1967.

TDTF — R. Körner, *Tehnical Dictionary, Textile Finishing*, Berlin, 1966.

VLI — Nicolo Zinagarelli, *Vocabolario della lingua italiana*, ed. a VIII-a, Bologna, 1959.

VRC — Vasile Șerban, Ivan Evseev, *Vocabularul românesc contemporan*, Timișoara, 1978.

W — *Webster's New International Dictionary of the English Language*, ed. a III-a, 1958.

WN — *Webster's New World Dictionary of the American Language*, Cleveland — New York, 1966.

WT — *Webster's Third New International Dictionary of the English Language unabridged*, London, 1961.

A

abajúr-glob s.n. — Abajur în formă de glob — „Lămpile de masă... [au] aceeași și aceeași banală tijă metalică și *abajur-glob* pictat sau nu cu floricele." Sc. 8 III 64 p. 2 (din *abajur* + *glob*).

abonaménț-legitimáție s.n. — Legitimație care, în schimbul unei sume de bani, permite posesorului să călătorească cu anumite mijloace de transport — „I.T.B.-ul va pune în vînzare și noul tip de *abonament-legitimație* cu durată nelimitată (pînă la pierdere sau deteriorare)." R.l. 12 X 77 p. 5 (din *abonament* + *legitimație*).

aburomobíl s.n. — Automobil cu aburi — „Englezul E.K. a construit un automobil cu două locuri pus în mișcare de un motor cu aburi de tipul celor ce se fabricau prin anul 1911... *Aburomobilul* cîntărește 500 kg." Sc. 23 II 74 p. 6 (din *abur* + [*auto*]*mobil*, probabil după model engl.).

acomerciál, -ă adj. „Brînza amestecată cu scrum de țigară și mezelurile mirosind a «Carpați», «Litoral» sau «Snagov»... pot recomanda mustrarea unui vînzător, iar în timp... îndreptarea acestei stări de fapt, s-o numim... *acomercială* (adică în afara comerțului civilizat)." LB. 11 IX 71 p. 5 (din *a-* + *comercial*).

acórd-cádru s.n. — Înțelegere la nivel general, care servește drept cadru pentru convorbiri ulterioare — „*Acord-cadru* pentru colaborarea științifică și tehnică. Schimburile comerciale sînt în continuă creștere. Avem cu România un *acord-cadru* pentru colaborare științifică și tehnică." Sc. 7 IX 66 p. 6. „*Acorduri-cadru* de cooperare." Sc. 9 XII 73 p. 3. „*Acord-cadru* între socialiștii și comuniștii spanioli." Sc. 6 IV 79 p. 4 (din *acord* + *cadru*; cf. fr. *accord-cadre*; DMN 1950).

acromanție s.f. „Capitala elenă numără nu mai puțin de 12 000 de prezicători, magi, cartomancieni, astrologi, pretinși experți în chiromanție (ghicitul în palmă), cristalomanție (ghicitul după modul de cristalizare a anumitor substanțe), *acromanție* (ghicitul după conformația norilor), xilomanție (ghicitul în... lemn) și o puzderie de alte practici oculte, cu nume tot atît de pompoase." Sc. 23 III 77 p. 5 //din gr. *akros* „în cel mai înalt grad, superior" + gr. *manteia* „prevestire"//.

actór-cîntăréț s.m. — Actor care, în timpul unei reprezentații, cîntă din gură sau dintr-un instrument — „În activitatea teatrului există căutări... spre o formare mai complexă a unui *actor-cîntăreț* sau cîntăreț-actor, spre profesionalizarea interpreților." Sc. 31 VII 66 p. 4. „În interpretarea artiștilor argentinieni «Scara de mătase» s-a derulat într-un diapazon ce oscila între suavitate și candoare, cu o frapantă galerie de *actori-cîntăreți* capabili de reflecții pătrunzătoare asupra psihologiei personajelor." Cont. 2 VII 73 p. 11 (din *actor* + *cîntăreț;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 326).

actór-dansatór-cîntăréț s.m. — Artist care în timpul unei reprezentații dansează, cîntă din gură sau dintr-un instrument; artist total — „Echipa formată din interpreți — toți — «totali» se mișcă ca un mecanism superb, din care iese din cînd în cînd... R.M., *actor-dansator-cîntăreț*..." Cont. 18 VII 69 p. 5. „Excelenta coregrafie a spectacolului era pusă în valoare de o echipă foarte bună de *actori-dansatori-cîntăreți*." R. lit. 28 II 74 p. 28 (din *actor* + *dansator* + *cîntăreț;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 333).

actór-mînuitór s.m. — Artist specializat în mînuirea păpușilor (în special la teatrele pentru copii) — „În toate cele trei spectacole, *actorii-mînuitori* ai teatrului au demonstrat o mare putere de dăruire, pasiune și energie." Sc. 16 V 73 p. 6. „Curs seral de inițiere în Arta *actorului-mînuitor*." I.B. 11 I 74 p. 3. „La unele reprezentații își dau concursul 25 de *actori-mînuitori;* una din piese este prezentată de un singur mînuitor de marionete." R.l 31 III 79 p. 6; v. și I.B. 12 I 76 p. 5 (din *actor* + *mînuitor*).

actór-prezentatór s.m. — Artist (profesionist) care face comperajul la un spectacol, la televiziune etc. — „Nu știm sub imperiul cărei magii, *actorii-prezentatori*... își pierd în fața camerelor de televiziune orice urmă de umor și spontaneitate." R.l. f.z. IX 66 p. 2; v. și Cont. 29 VII 67 p. 4 (din *actor* + *prezentator*).

actór-scriitór, - actriță-scriitoáre s.m.f. — Actor autor de literatură — „Piesa cu acest titlu, de *actorul-scriitor* A.L., seamănă mult cu «Hotelul Astenicilor»." Cont. 20 VII 73 p. 4. „Actorul-cititor ca și *actorul-scriitor* sînt,

așadar, creații ale literaturii, ale marilor sentimente." R. lit. 29 III 73 p. 2. „În vîrstă de 54 de ani, *actrița-scriitoare* vădește în cartea ei aceeași «clasă» ca și în existența ei cinematografică și teatrală." R. lit. 15 II 79 p. 23 (din *actor* + *scriitor*, *actriță* + *scriitoare*).

actór-vedétă s.m. — Actor dramatic de mare vogă — „Actorii din Institut, *actorii-vedetă* ai școlii pot arăta exact că sînt un real talent." Sc. 22 XI 64 p. 4. „Personajul principal, *actorul-vedetă* C.B., este victima și autorul propriei sale degradări morale." R. lit. 23 V 73 p. 9; v. și Cont. 16 VII 71 p. 9 (din *actor* + *vedetă*).

acuarelizát, -ă adj. — (Despre culori) Care este diluat în apă, pastelizat — „Totul este fals în filmul lui Zeffirelli. De pildă, culoarea. În loc de culoarea aceea plină, grea, saturată a lui Quattrocento, avem o coloratură spălată și *acuarelizată*." R. lit. 4 III 71 p. 24 (din *acuarelă*).

acumulatór-aúto s.n. (tehn.) — Acumulator pentru autovehicule — „La întreprinderea «Acumulatorul» din Capitală s-a trecut la realizarea unor noi tipuri de *acumulatori-auto*." Cont. 10 III 62 p. 2 (din *acumulator* + *auto*; Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 232).

acvacultúră *s.f.* — Creșterea unor specii de faună și floră marină în vederea comercializării — „În cadrul dezbaterilor «Oceanul, sursă inepuizabilă de hrană?» ce au avut loc la Paris, a fost abordată și problema *acvaculturii*. După datele disponibile, producția anuală de pește obținută prin *acvacultură* nu atinge decît 300 000—350 000 tone din totalul de 75—78 milioane tone pește prins anual." R.l. 21 IV 75 p. 6. „E momentul ca omul să treacă de la stadiul «culesului și vînătorii», depășite pe pămînt de 5 000 de ani, la stadiul «culturii». Astfel e pe cale să se nască «*acvacultura*». Se prevede că *acvacultura* va constitui în viitor una din principalele industrii alimentare." Cont. 10 III 78 p. 5; v. și R.l. 14 I 78 p. 6, 14 IV 80 p. 2 [var. *acvicultură*] (din fr. *aquaculture, aquiculture*; D. Pisc.; DN3).

acvanaút s.m. — Scafandru, cercetător al profunzimilor submarine — „Platoul continental este deschis *acvanauților*." Șt. și tehn. 7/67 p. 36. „Record acvanautic. Un grup de *acvanauți* britanici și americani au stabilit un nou record mondial de scufundare." Sc. 8 IV 76 p. 4. „*Acvanauți* polari la lucru." Sc. 28 II 79 p. 5; v. și I.B. 17 II 72 p. 1, R.l. 23 V 73 p. 8, 13 XII 77 p. 6 (din engl. *aquanaut*, fr. *aquanaute*; PR 1967, BD 1968; FC I 141, 284, Graur *C.* 20; DN3).

acvanaútic, -ă adj. 1976 — Care se referă la acvanauți — v. *acvanaut* (din *acvanaut* + *-ic*).

acvaplán s.n. (mar.) — Un tip anumit de ambarcațiune — „O

flotilă de 30 de *acvaplanuri*, avînd propulsie cu reacție submarină, va fi pusă în servicin. Lung de 30 de metri, *acvaplanul* efectuează naveta între cele două maluri, transportînd la fiecare traversare 300 de persoane." I.B. 27 I 71 p. 4 (din fr. *aquaplane;* DMN; DEX, DN3 – alt sens).

acvarist s.m. — Persoană care se ocupă cu creșterea viețuitoarelor de acvariu — „Noutăți pentru *acvariști*." R.l. 21 XII 66 p. 2. „În atenția *acvariștilor*. NATURA publică în numerele 5 și 6 din acest an un ciclu de articole pentru inițierea celor ce au preocupări de acvaristică." I.B. 8 X 70 p. 2; v. și R.l. 1 VII 73 p. 3 (din *acvariu* + *-ist;* cf. germ. *Aquarist;* D. Pisc.; DN3).

acvarístică s.f. — Ramură a acvaculturii care se ocupă cu tehnologia creșterii viețuitoarelor în acvarii — „Zilele trecute, în incinta halelor Obor, la etaj, s-a deschis un magazin de *acvaristică*. Amatorii pot găsi aici acvarii, pești, hrană pentru pești, vegetație, precum și aparatură pentru acvarii." I.B. 24 IX 68 p.l.; v. și *acvarist* (din germ. *Aquaristik;* DN3).

acvasól s.m. (chim.) „Pentru a pune capăt acestei controverse, inventatorul spray-ului cu aerosoli, americanul R.A., a pus la punct un nou tip de recipient cu «*acvasoli*» care folosește ca «vehiculul antrenant» un amestec de apă și butan." Sc. 19 VII 77 p. 5 //din *acva-* + *sol*, după modelul lui *aerosol*//.

adolescentín, -ă adj. — De adolescent — „Cursa cu mașina plină de năzdrăvănii și de închipuiri tipic *adolescentine*." Cont. 3 III 61 p. 3; v. și *băiețism* (din *adolescent* + *-in*, probabil după fr. *enfantin;* cf. it. *adolescentino;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; DEX, DN3).

adolescentísm s.n. — Calitatea de a fi adolescent — „*Adolescentismul* lui este evident pe afară, dar nu pe dinăuntru, imaturitatea lui nu-i atît de limpede pe cît dă impresia." R. lit. 2 V 74 p. 17; v. și Luc. 14 X 78 p. 2 (din *adolescent* + *-ism*).

adrésă-cérere s.f. „Abonamentele de transport cu autobuzele I.T.A. Craiova... se eliberează pe baza unei *adrese-cerere* din partea întreprinderii unde lucrează cel care solicită abonamentul și a unui tabel." Sc. 6 VII 74 p. 2 (din *adresă* + *cerere*).

adrésă-delegáție s.f. — Act oficial prin care cineva este desemnat ca delegat — „În cabină, mai mulți salariați ai unității: ce-i drept, cu forme în regulă, cu tabel și *adresă-delegație* aprobată." R.l. 1 VIII 73 p. 1 (din *adresă* + *delegație*).

aerobioscóp s.n. (tehn.) „Cercetătorii de la Institutul de protecție a muncii și igienă rurală din Lublin au pus de curînd la punct un «*aerobioscop* selectiv», aparat care determină rapid și fără greș

— în orice fel de condiții — gradul de poluare a aerului, natura elementelor poluante și cantitatea microorganismelor care pătrund în plămînii oamenilor și ai animalelor." Sc. 11 IV 75 p. 4; v. și R.l. 16 IV 75 p. 6. //din *aero-* + *bio-* + *-scop*//.

aerobúz s.n. (av.) — Avion — „Asaltul *aerobuzelor*." Șt. și tehn. 6/67 p. 30. „În U.R.S.S., s-a construit macheta în mărime naturală a unui *aerobuz* care va transporta 350 de pasageri, cu o viteză maximă de 950 km pe oră." Sc. 29 VII 75 p. 8. „De aici, o competiție acerbă pentru impunerea pe piață a *aerobuzelor* anilor '80." Sc. 12 X 78 p. 6; v. și R.l. 20 XI 75 p. 6 (din fr. *aérobus;* cf. engl. *airbus;* Graur *C.* 19: „Nu știu dacă există *aerobuz*, dar nu m-aș mira prea tare dacă l-aș găsi undeva"; DN3)..

aeroclúb s.n. (av.) — Club în care se reunesc cei ce se ocupă cu aviația — „De curînd a fost înființat la Pitești un *aeroclub* pentru tinerii amatori de cunoștințe aeronautice." R.l. 13 III 75 p. 2 (din fr. *aéro-club;* FC I 24, L. Seche în LR 1/74 p. 77; DEX, DN3).

aerocósmic, -ă adj. — Care se efectuează în aer cu ajutorul unei rachete — „La centrul de cercetări științifice *aerocosmice* de pe lîngă Universitatea din Tokio a fost lansată sîmbătă, cu succes, o rachetă cu trei trepte de tip «Kappa-10-S-1»." Sc. 19 VIII 65 p. 1 //din *aero-* + *cosmic*//.

aeroduct s.n. — Conductă specială pentru a înlesni pătrunderea aerului în încăperi, instalații subterane etc. — „În uzina pe care a construit-o la 300 metri sub pămînt în Alpii de Jos, aerul e dus prin *aeroducte* și se respiră remarcabil, e frumos și luminos ca în plină vară." Cont. 2 IX 66 p. 10 (din *aero-* + *duct*, după modelul lui *apeduct;* cf. it. *aerodotto*, engl. *air-duct;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 4).

aerofotográfic, -ă adj. 1976 — Referitor la aerofotografie — v. *aerofotografie* (din *aerofotografie* + *-ic*).

aerofotografíe s.f. — Fotografierea unor obiective de la bordul unui avion — „*Aerofotografia* și protecția plantelor. Un grup de cercetători italieni a efectuat într-o zonă de litoral a Mării Tireniene un șir de experimente avînd drept scop descoperirea și tratarea la timp a bolilor diferitelor plante. Pentru aceasta au fost făcute o serie de lucrări aerofotografice, folosindu-se pelicule speciale color." Sc. 28 VIII 76 p. 6; v. și *spectrozonal* (1965) (din fr. *aérophotographie;* DEX, DN3).

aerogără s.f. (av.) — Ansamblul clădirilor dintr-un aeroport — „O nouă *aerogară* proiectată special pentru avioanele-gigant «Boeing 747» și «Concorde»." Sc. 16 XI 68 p. 6. „În curînd vor începe lucrările de construcție a unei noi *aerogări* cu care va fi dotat aeroportul londonez Heathrow."

I.B. 3 II 77 p. 4 (din fr. *aérogare;* DMN 1950; Graur *T.* 124, 147, L. Seche în LR 1/74 p. 77, LRC II p. 203; D. Tr.; DEX, DN3).

aeroglisór s.n. (av.) „De curînd a fost lansat la apă, în apropiere de Coweste (Marea Britanie), *aeroglisorul* SRN-4, o navă de tip special, cu perne de aer și mai multe elice, capabil să dezvolte o viteză de aproximativ 110 km/oră." R.l. 13 II 68 p. 4; v. și *naviplan* (din fr. *aéroglisseur;* invenția, de origine engl., denumită *hovercraft,* datează din 1959; PR 1964; DEX, DN3).

aerológ s.m. (av.) — Specialist în probleme de statică, dinamică și termodinamică în atmosferă liberă — „*Aerologii* se pregătesc să lanseze o radiosondă în stratosferă." Sc. 6 I 62 p. 6 (din fr. *aérologue,* it. *aerologo;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DN3).

aeronavál, -ă adj. (av.) — Relativ la aviație și la marină — „Cîteva avioane aparținînd forțelor *aeronavale* americane, prevăzute cu un sistem electronic perfecționat, au reușit să descopere... urmele unor vechi civilizații indiene în deșertul sudic al Californiei." R.l. 3 IV 74 p. 6 (din fr. *aéronaval;* PR 1964; DEX, DN3).

aeronávorăchetomodél s.n. (av.) „Pentru elevii din învățămîntul general: concursul și expoziția «Minitehnicus» (etapa pe țară), între 7—30 aprilie; concursul de *aero-navo-rachetomodele,* radiotelegrafie și carturi (etapa pe județ)." R.l. 23 III 74 p. 5 (din *aero-* + *navă* + *rachetomodel*).

aeropórt-relèu s.n. (av.) „Reprezentanții societăților [aviatice] s-au pronunțat pentru folosirea unor *aeroporturi-relee* unde avioanele și-ar putea face plinul, asigurîndu-se astfel zborurile dus și întors fără riscul de a ajunge în pană de combustibil." I.B. 10 XI 73 p. 4 ‖din *aeroport* + *relеu*‖.

aeroportuár, -ă adj. — Relativ la aeroporturi — „[Avionului Concorde] i s-a refuzat mult timp avizul oficialităților *aeroportuare* americane, sub pretextul producerii de prea mult zgomot." R.l. 30 VIII 78 p. 6 (din fr. *aéroportuaire;* PR).

aerosánie s.f. „*Aerosania,* acest vehicul folosit în nemărginita întindere de zăpadă a Arcticii și a Siberiei nordice, a început să preocupe lumea proiectanților." Sp. tehn. 1/63 p. 7. „O *aerosanie* a fost experimentată recent, cu rezultate bune, pe pîrtiile de la Păltiniș. Este vorba de o sanie metalică, cu tălpi de schiuri, propulsată în zăpadă sau pe gheață de o elice amplasată în spate, cu diametrul de un metru și dotată cu un motor ce-i asigură circa 3 000 de ture pe minut..." R.l. 11 III 78 p. 2 (din *aero-* + *sanie,* probabil după un model rus.).

aerosánie-amfíbie s.f. „N. A. Tupolev a creat o mașină originală — *aerosania-amfibie.* Prevăzută cu instalații speciale, noua mașină

se poate deplasa atît pe zăpadă, cît și pe apă, fiind o combinație schiuri-barcă." Sc. 7 I 64 p. 3 (din *aerosanie* + *amfibie*, probabil după un model rus.).

aerospațiál, -ă adj (av.) — Referitor la spațiul aerian extraterestru — „În viață, în cea pămînteană, ca și în scurta dar epocala dv. viață *aerospațială*, ce v-a impresionat în cea mai mare măsură?" Cont. 27 II 70 p. 12 (din fr. *aérospatial;* DMN 1960; DN3).

aerotáxi s.n. (av.) „Un tip de avion utilitar cu întrebuințări multiple, în special agricol, *aerotaxi* sanitar." R.l. 16 X 66 f. p. „Astfel, a fost inaugurată... prima șosea din Amazonia peruană... legînd între ele localitățile Merced și Satipo, între care, anterior, comunicarea se făcea prin *aerotaxiuri*." Sc. 25 III 74 p. 4. „Compania TAROM a fost dotată cu un nou tip de avion, *aerotaxiul* BN 2, produs în România, în cooperare cu firma Britten Norman Bemridge din Marea Britanie... Plafonul de zbor, între 50 și 4 000 m, face din acest avion un mijloc de transport adecvat pentru plimbările de agrement. Începînd cu sezonul de vară, TAROM va pune la dispoziția celor interesați, la cerere, prin închiriere, acest nou tip de avion pentru curse charter." R.l. 17 V 77 p. 5; v. și Săpt. 16 II 73 p. 5. (din *aero-* + *taxi*, după modelul engl. *air-taxi;* BD).

aerotérmă s.f. (tehn.) — Aparat electric de încălzire — „În interior, pe placa de peste subsol, au fost instalate arzătoare și *aeroterme* care degajă căldură în incinta construcției." l.B. 17 XII 62 p. 1. „Pe podium se vor expune produse destinate copiilor — mobilier mic, jucării (căluți-balansoar, de pildă), măsuțe-baruri pe rotile, zeci de modele de oglinzi, rame și produse de sticlărie, «*aerotermă*» pentru încălzirea locuințelor, aparat pentru umidificarea aerului din încăperi..." I.B. 23 IX 70 p. 1. „Există sute de mii de cetățeni care folosesc în aceste ore radiatoare, *aeroterme* și alte surse, foarte multe improvizate, de puteri mari de 3 pînă la 5 kW fiecare." R.l. 21 XI 78 p. 5; v. și Sc. 31 X 65 p. 2 (din fr. *aérotherme;* DN3).

aerotrén s.n. — Vehicul terestru monorai pe perne de aer (în stadiu experimental încă în anul 1971) — „Ultimele încercări de viteză ale «*aerotrenului*» francez." Sc. 9 XII 67 p. 16 (din fr. *aérotrain;* cf. it. *aerotreno*, engl. *air-train;* DMN 1965, BD 1966; DN3).

afiș-catalóg s.n. „*Afișul-catalog* editat de I.M. la expoziția revistei ARTA «Lemn — expresie și tehnologie»." I.B. 29 VIII 72 p. 2 (din *afiș* + *catalog*).

afiș-panóu s.n. — Afiș de dimensiuni mari — „*Afișele-panou* realizate de Pavoazarea Capitalei." Sc. 11 I 62 p. 1 (din *afiș* + *panou*)

afiș-reclámă s.n. — Afiș cu rol de reclamă — „Privind *afișele-re-*

clamă pentru filmul «Albă ca zăpada și cei șapte saltimbanci»... ești tentat să crezi că o vei vedea doar pe Caterina Valente." Cont. 2 IX 66 p. 5; v. și Sc. 16 XI 64 p. 4 (din *afiș* + *reclamă*).

afro adj. inv., adv. (lb. colocv.) — Coafură cu părul foarte încrețit, după model african —, „Amatoare... de coafură *afro*" R.l. 6 VII 81 p. 2; v. și Săpt. 28 VIII 81 p. 8 (din engl., fr. *afro;* BD 1970, PR 1972).

after-shave s.m. (cuv. englez) — Loțiune folosită după ras; aici „(om) proaspăt bărbierit și dat cu loțiune după ras" — „[Actorul] introvertit, nedormit, neras (incident rarissim pe platourile noastre, în care stilul *aftershave* se practică frecvent la orice oră din zi și din noapte) în pofida unor excese lirice, este foarte convingător..." R.l. 2 XI 77 p. 2 [pron. *áftăr șéiv*] (cf. fr. *after shave;* DMN 1960).

agrienergie s.f. — Energie extrasă din plante — „Se vor putea cultiva plante cu scopul unic de a extrage din ele energie. Americanii au și creat un termen nou — «energy-farming» — în acest sens, termen care ar putea fi tradus prin *agrienergie. Agrienergia* va putea furniza, pornind de la plante sau alge supuse unui proces de fermentare, biocombustibili din cei mai prețioși: alcool, metanol, metan." Sc. 25 III 79 p. 5 (calc după engl. *energy-farming*)

agroalimentár, -ă adj. „Se lucrează la reamenajarea halei din piața *agroalimentară* a orașului Roman." I.B. 8 VI 76 p. 5; v. și *gospodărie-anexă* (1974), *microcomplex, textile-galanterie-tricotaje* (din *agro-* + *alimentar;* cf. fr. *agro-alimentaire;* DMN 1971; FC I 185, 191; VRC 273; DN3).

agroenciclopedíe s.f. — Emisiune de știință și practică agricolă — „*Agroenciclopedie.*" Pr. R.TV. 2 VI 74 p. 13; v. și Pr. R.TV. 15—21 XII 74 p. 8 (din *agro-* + + *enciclopedie*).

agroindustriál, -ă adj. „Un nou tip de liceu: *agroindustrial.* În noul an de învățămînt, rețeaua școlară, care cuprinde 1 060 de licee, are în componența ei 91 de licee *agroindustriale,* create în urma măsurilor de îmbunătățire a învățămîntului agricol." R.l. 22 XI 75 p. 5. „Consiliile unice *agroindustriale* în fața primului examen — campania agricolă de primăvară." Sc. 21 II 79 p. 1; v. și 9 XI 78 p. 3 (din *agro-* + *industrial;* cf. fr. *agroindustriel;* DMN 1970; FC I 190).

agrometeorológic, -ă adj. — Privitor la condițiile meteorologice în care se dezvoltă agricultura — „Întreținerea culturilor în actualele condiții *agro-meteorologice.*" R.l. 22 V 78 p. 7; v. și Cont. 14 XII 79 p. 8 (din *agro-* + *meteorologic;* VRC 273).

aide-mémoire s.m. (franțuzism) — Schiță (scrisă) prezentînd elementele esențiale ale unei discuții—

„A fost semnat un *aide-mémoire* privind dezvoltarea în continuare a colaborării și cooperării dintre cele două ministere." R.l. 10 VI 77 p. 5; v. și Sc. 26 I 80 p. 5. [pron. *ed-memoár*] (din fr. *aide-mémoire*).

airbus s.n. (av.; franțuzism) — Aerobuz — „Este vorba de proiectul unui uriaș avion de pasageri, de 300 de locuri. Încă nu se reușise să fie studiat cu atenție acest proiect și, la Londra, au început să vină oferte pentru un «*airbus*» american." Sc. 4 IX 67 p. 1. „Avion de tipul celor cu rază lungă de acțiune, la construcția căruia au participat mai multe țări vest-europene, așa-numitul «*airbus*» a parcurs, fără escală, distanța dintre Paris și New York în 8 ore." Sc. 20 XI 75 p. 4; v. și R.l. 21 III 74 p. 6, 30 VIII 78 p. 6. [pron. *érbüs*] (din fr., engl. *airbus;* DMN 1965, BD 1970).

aiurisânt, -ă adj. (franțuzism) — Stupefiant, surprinzător — „Și totuși mă întorc și zic că această teribilă viitură care s-a abătut azi peste cinematografia franceză n-ar trebui să fie atît de *aiurisantă* pe cît ne apare, aici, la Milano, cînd operatorul ne anunță că mai are în cabină un singur film." R.lit. 14 XI 75 p. 24 (după fr. *ahurissant*).

ajutór-programatór s.m. 1975 — Programator adjunct — v. *analist-programator* (din *ajutor* + *programator*).

Alain Delon s.n. (modă) — Tip de haină de piele îmblănită — „În curînd, prin grija clubului de fotbal din Oradea, mai toate echipele noastre de fotbal vor purta «*Alain Delon*»-uri. Mulțumiri și atenție că arbitrii cam dîrdîie." Săpt. 31 XII 76 p. 8; v. și 29 II 80 p. 3 [pron. *Alẽ Dẽlón*] (din n. pr. *Alain Delon*).

alb-argintiu, -ie adj. — Alb bătînd în argintiu — „De aici de sus, orașul are aspectul unei cetăți străjuite în cele patru zări de crenelurile *alb-argintii* ale șirurilor de blocuri din cele mai noi cartiere-oraș." I.B. 7 VII 73 p. 4 (din *alb* + *argintiu*).

alb-ivoriu, -ie adj. — Alb bătînd în culoarea fildeșului — „Pe fațadele înconjurate de schele se așternu cărămizi ceramice *alb-ivorii*." Sc. 14 V 61 p. 3 (din *alb* + *ivoriu;* cf. germ. *elfenbein (weiss);* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 398, FC I 168).

alb-lăptăt, -ă adj. — Alb opac — „Stelele Kremlinului sînt prevăzute cu geamuri rubinii și *albe-lăptate*, între care se află cristal transparent." I.B. 26 I 61 p. 3 (din *alb* + *lăptat;* cf. germ. *milchweiss;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 398, FC I 173).

alb-lăptós, -oásă adj. — Alb opac — „Trei mari măcelării sînt în cartierul Drumul Taberei. Toate au tras cu înverșunare peste ferestrele mari, dinspre laboratoare, perdea de vopsea *alb-lăptoasă*." I.B.

s XI 70 p. 3 (din *alb* ⊕ *lăptos*; cf. germ. *milchweiss*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 398).

alb-lumina zilei adj. „Lampa *alb-lumina zilei*, cu o culoare apropiată de lumina naturală a zilei." Sc. 3 II 61 p. 2 (din *alb* ⊕ *lumina zilei*; cf. germ. *weiss tageshell*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 398).

albástru-argíntiu, -ie adj. — Albastru bătînd în argintiu — „Stîlpii și pereții au o culoare plăcută, *albastru-argintiu*." Sc. 20 V 61 p. 1 (din *albastru* ⊕ *argintiu*; cf. germ. *silberblau*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 398).

albástru-eléctric, -ă — Albastru aprins — „Lumea ecranului, se pare, sprijină inițiativa mireselor colorate. Revistele publică fotografii de la recăsătoria lui A.H., îmbrăcată — ce-i drept — nu în *albastru-electric*, nu în roșu-cadmiu, nu în verde-veronez, ci într-o nuanță de tranziție: trandafiriu." Cont. 21 II 69 p. 6 //din *albastru* ⊕ *electric*//.

albédo s.n. (tehn.) „Aceste geamuri lasă să treacă totul: razele directe ale soarelui, soarele difuzat prin nori și chiar soarele reflectat de suprafața solului, mai ales după ce a căzut zăpada. Specialiștii numesc acest fenomen *albedo*, ceea ce înseamnă coeficientul de reflectare a solului care se adaugă rezervelor directe sau difuze". Cont. 25 I 74 p. 10 (din fr. *albédo*, engl., germ., rus. *albedo*; DTP; DEN, DN3).

albúm-catalóg s.n. „Reproducem cîteva din crochiurile selectate de pictor pentru a ilustra *albumul-catalog* editat cu prilejul vernisajului expoziției." R.lit. 10 IV 75 p. 24 (din *album* ⊕ *catalog*).

alcoolemíe s.f. „Este vorba de W.S., actualul primar din Coburg și autor al legii relative la *alcoolemia* la volan." R.l. 18 VIII 77 p. 6. „În Franța a fost pus la punct un dispozitiv electronic pentru controlarea gradului de alcool din sînge *(alcoolemia)*. Dispozitivul funcționează pe bază de cristale lichide (ca și ceasurile cu afișaj digital), care, în funcție de cantitatea de alcool din sînge conținută în răsuflarea celui în cauză, se colorează în mai multe feluri." Sc. 26 XI 78 p. 5 (din fr. *alcoolémie*; PR 1960, DMC 1950; DN3).

alcoolscóp s.n. — Instrument pentru examinarea cantității de alcool din sînge — „T.C. n-a fugit, ci a încercat o altă ieșire: a băut benzină. Astfel că în momentul în care a fost testat, fiola *alcoolscop* s-a înnegrit." R.l. 24 XI 75 p. 6 //din *alcool* + gr. *-scop* „care privește, care examinează"//.

alcoolscópic, -ă adj. — Cu alcoolscopul — „... este testat *alcoolscopic*. Fiola se înverzește." R.l. 1 VIII 73 p. 5; v. și Sc. 10 XI 181 p. 5 (din *alcoolscop* ⊕ *-ic*).

alcooltést s.n. — Aparat pentru determinarea cantității de alcool din sînge — „După introducerea

în Anglia a *alcooltestului*, numărul accidentelor de circulație între orele 22—01 a scăzut la Londra cu 42 la sută." I.B. 14 XII 67 p.2. „Lordul G.B., fostul ministru de externe al Angliei, a fost supus marți la o probă de... *alcooltest*, la un comisariat de poliție din Londra." R.l. 15 VI 72 p. 6. „Datorită noilor cercetări, există perspectiva ca în unele țări clasicul *alcooltest* să fie completat cu un «marijuana-test», menit să-i demaște pe cei ce-și conduc prost mașina..." R.l. 4 I 78 p. 6 (din fr. *alcooltest*; DMC 1960).

aleatorism s.n. — Hazard — „Dintre numele citate mai sus într-un aproximativ *aleatorism* al vîrstei nu pot lipsi..." R.l. 17 X 78 p. 22 (din fr. *aléatorisme;* DN3 — alt sens).

alegorizá vb. I — A da un sens alegoric — „Mărunta istorie a cuplului ce se izolează de lume într-o carapace a falsei bunăstări *alegorizează* hipertrofierea egoismului." R. lit. 6 XI 75 p. 23 (din fr. *allégoriser;* DN3).

alergológic, -ă adj.(med.) — Specific stărilor de alergie — „Se aduce la cunoștință că serviciul de consultații de tratamente *alergologice* de la Policlinica Colțea va funcționa... la Spitalul Clinic Fundeni." I.B. 23 III 61 p. 4 (din fr. *allergologique;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132).

aliteratúră s.f. — Literatura eliberată de elemente estetice superflue — „Camil Petrescu teoretizează *«aliteratura»* înainte cu treizeci de ani de a se folosi termenul ca atare." R. lit. 10 IV 75 p. 9; v. și Sc. 15 III 81 p. 4 (din fr. *alittérature;* DMN 1958).

alunizá vb. I — A lua contact cu Luna venind de pe Pămînt — „... pentru a *aluniza* la punctul cel mai puțin accidentat." Sc. 21 VII 69 p. 6 (după fr. *alunir;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 239, V. Guțu Romalo *C.G.* 234, FC II 34, 36; DMN 1959; DEX, DN3).

alunizáre s.f. — Faptul de a aluniza — „Ca cel mai adecvat loc pentru *alunizare* autorul citează «mările» lunare." Sc. 28 II 62 p. 4. „Radarul de *alunizare* a fost pus în funcțiune." Sc. 21 VII 69 p. 6 (din *aluniza*; cf. fr. *alunissage;* DMN 1958; DEX, DN3).

amakudári s. 1974 — „Parașutare" a unui funcționar (japonez) de stat într-un post important pentru monopoluri — v. *post-cheie* (cuv. jap.).

amaráre s.f. — Legare a unei nave de alta printr-un cablu — „Luni la 7,09 (ora Moscovei), relatează agenția TASS, nava «Soiuz-25» a început să se apropie, în regim automat, de stația «Saliut-6», iar în momentul în care distanța dintre ele s-a redus la 120 metri, s-a procedat la operațiunea de *amarare*..." Sc. 11 X 77 p. 2 (din *amara;* DN3).

amartizá vb. I — A lua contact cu planeta Marte venind de pe

Pămînt — „Unde va *amartiza* «Viking-1»? Cea de-a doua zonă aleasă pentru amartizarea sondei spațiale «Viking-1» pare utilizabilă — anunță conducătorii misiunii." R.1. 2 VII 76 p. 6 (din *a-* + *Marte* + *-iza* după modelul lui *aluniza;* FC II 11).

amartizáre s.f. — Acțiunea de a lua contact cu planeta Marte venind de pe Pămînt — „Amînarea *amartizării* sondei spațiale «Viking-1»." R.1. 28 VI 76 p. 6. „Experții NASA urmează să decidă miercuri dacă vor utiliza sau nu a doua zonă de *amartizare* pe planeta Marte..." R.1. 30 VI 76 p. 6; v. și *amartiza* (din *amartiza*).

ambiențál, -ă adj. — Care ține de ambianță — „Spre asta tind. Spre o sculptură *ambientală*, făcută din mai multe piese care să creeze sau să sugereze un spațiu special." R.lit. 24 IX 70 p. 26. „Astfel au fost concepute, proiectate și construite în ateliere ale ICPIL, primele două remorci-dormitor, pentru brigăzile de lucru de pe șantierele de construcții forestiere... totul într-un cadru *ambiental* atrăgător, realizat cu tapițerii moderne." R.1. 15 II 72 p. 2; v. și *op* (din fr. *ambiental*, it. *ambientale;* DN3).

ambiofonie s.f. (tehn.). „Tetrafonia sau cvadrifonia sau *ambiofonia* este o nouă tehnică bazată pe folosirea a patru surse acustice... Se pare că tetrafonia, care creează o ambianță sonoră mult mai bogată, va înlocui rapid stereofonia." M. 28 VI 75 p. 7 (din fr. *ambiophonie*).

amelíe s.f. 1979 (med.) — Anomalie congenitală constînd în absența totală a membrelor — v. *focomelie* //din *a-* + gr. *melos* „extremitate"; DM//.

amerizáre s.f. — Acțiunea de a ameriza — „Filmul pasionant al *amerizării* și recuperării". R.1. 25 VII 69 p. 1 (din *ameriza;* V. Gutu Romalo *C.G.* 225; DEX, DN3).

ambuteiá vb. refl. I (fig.) — A se încrucișa, a se împiedica — „Cei trei autori sînt veterani într-o viață publică extrem de tumultuoasă. Carierele lor s-au cumulat, s-au înstrăinat, «s-au *ambuteiat*»." f.d. (din fr. *embouteiller;* PR sec. XX).

ambuteiáj s.n. (circ.) — Blocarea circulației — „Dezorganizarea circulației creată prin *ambuteiajul* fără precedent și datorită ciocnirilor succesive a sporit și mai mult, în urma sosirii camioanelor cu nisip." R.1. 14 XI 75 p. 6 (din fr. *embouteillage;* DEX, DN3).

amidazínă s.f. (farm.) „*Amidazina* este numele noului medicament românesc cu acțiune tuberculostatică." Cont. 1 IX 61 p. 7 (din *amidază* + *-ină* sau din *amidazin;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; DC).

amplitúdine s.f. (impropriu) — Amploare — „Unii dintre luptători mor în această încleștare finală (tragismul capătă *amplitu-*

dine căci pînă la Berlin mai sînt doar 38 de km, 38 de km pînă la victorie...)." f.d. (din it. *amplitudine;* cf. fr. *amplitude;* V. Guțu Romalo *C.G.* 167; DEX, DN3).

anabazín s.n. — Substanță utilizată pentru a ajuta creșterea plantelor — „Extras dintr-o plantă sălbatică ce crește în Asia Centrală, *anabazinul* a dovedit calități deosebite: stimularea respirației și accelerarea procesului de creștere a bumbacului." R.l. 31 X 77 p. 6 [var. *anabasină*] (din fr. *anabasine;* DN3 — s.f.)

analist-programatór s.m. (telm.) — Tehnician care analizează problema ce va fi rezolvată de un computer — „A fost elaborată o monografie a profesiei de *analist-programator,* lucrare care oferă totodată o metodologie de analiză psiho-tehnică privind rezolvarea unor teste de aptitudini. Specialiștii lucrează de asemenea la definitivarea monografiilor de ajutor-programator, operator la calculator, precum și operator-perforator de cartele." R.l. 11 VIII 75 p. 2 (din *analist* + *programator,* după fr. *analyste-programmeur;* DMN 1966).

analogísm s.n. — Analogie, echivalență — „*Analogisme* bucureștene" (Titlu de articol, în care se dau exemple de genul: blocuri noi = emblema Bucureștiului, stopul = halta pietonului.) I.B. 13 I 62 p. 2 (din fr. *analogisme;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 239; DN3 — alt sens).

anatomopatológ s.m. (med.) — Specialist în structura patologică a organelor corpului — „*Anatomopatologii* au arătat, de asemenea, că stomacul gol, zbîrcit și pipernicit, al puiului indică faptul că el nu mîncase nimic cîtva timp înainte de a muri." R.l. 16 I 79 p. 6 (der. regr. din *anatomopatologie;* DN3).

andocáre s.f. — Acțiunea de a urca o navă pe un doc plutitor și rezultatul ei — „În vederea creării spațiului necesar construirii unui nou bazin de *andocare* la Frederikshaven (Danemarca), trebuia ca edificiul existent în acea zonă să fie strămutat la o distanță de 300 m." R.l. 29 VIII 75 p. 6 (din *andocá;* DN3).

anestezie-reanimáre s.f. (med.) — Specialitate medicală de graniță în care se practică anestezierea și reanimarea pacienților — „Ținîndu-se seama de complexitatea și dificultatea unor specialități medicale — chirurgie cardiacă, neuro-chirurgie, chirurgie urologică, chirurgie oftalmologică, chirurgie toraco-pulmonară, cofo-chirurgie și *anestezie-reanimare* — respectivul personal va beneficia de retribuții tarifare majorate." I.B. 18 IV 74 p. 4 (din *anestezie* + *reanimare*).

anesteziológ s.m. 1967 (med.) — Medic sau asistent medical care practică anestezia; anestezist — v. *psihosomatic* (der. regr. din *anesteziologie;* PR 1973).

anesteziologie s.f. (med.) „Noua ramură a științelor medicale — *anesteziologia* — are sarcina nu numai de a insensibiliza organismul la durere, ce se realizează astăzi relativ ușor, ci și de a regla diferitele funcții ale acestuia în timpul diverselor tratamente sau intervenții chirurgicale, precum și în perioada imediat următoare operației, cînd organismul încă se mai resimte". Sc. 17 IX 67 p. 4; v. și R.l. 6 XI 80 p. 5 (din fr. *anesthésiologie;* PR 1953; DN3)

anestezíst-reanimatór s.m. (med.) — Medic sau asistent medical care practică atît anestezia, cît și reanimarea bolnavilor — „Misiunea medicului *anestezist-reanimator* era să asigure rezistența organismului." Sc. 7 IV 63 p. 2; v. și R.l. 12 XII 80 p. 2 (din *anestezist* + *reanimator;* DM).

angiofluorografíe s.f. (med.) — Studiu radioscopic sau radiografic al vaselor sanguine cu ajutorul fluorului — „Un grup de medici oftalmologi, în colaborare cu ingineri și tehnicieni de la unități industriale din Bacău, a realizat un ingenios aparat pentru efectuarea *angiofluorografiei* vaselor retinale." R.l. 8 X 77 p. 5 //din *angio-* + *fluorografie*//.

angiomicrocinematografíe s.f. (med.) — Prezentare cinematografică a vaselor capilare — „Republica Socialistă România a prezentat filmele... «Polenizare» și «*Angiomicrocinematografia*»." Sc. 1 X 62 p. 1 //din *angio-* + *micro-* + *cinematografie*//.

animaltécă s.f. „La Richmond în S.U.A. s-a deschis prima *animaltecă*, de unde copiii pot împrumuta pești roșii, șoareci albi, porci de India sau reptile inofensive." Săpt. 4 VI 73 p. 2 (din *animal* + *-tecă*, probabil după model engl.).

animatór s.m. (cinem.) — Creator de desene animate — „Regizorul elvețian E.A. consideră că animația va fi complet independentă cînd va deveni un mijloc de reflectare a problemelor epocii noastre. «Va deveni un spectacol independent» — declară pictorul și *animatorul* român Sabin Bălașa." Sc.t. 25 VI 68 p. 3 (din fr. *animateur;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

animáție s.f. 1968 (cinem.) — Gen al filmului cu desene animate — v. *animator* (cf. fr. *animation;* DN, DEX — alte sensuri, DN3).

anisét s.n. — Băutură preparată din anason — „S-au încheiat toate probele noului produs «Mentovit», aflat acum în faza de omologare. Această băutură, ca și cea denumită «*Aniset*» (în fază de încercări în prezent) sînt realizare pe bază de arome de plante și fructe." I.B. 10 I 74 p. 3; v. și *cico-cola* (din fr. *anisette*).

an-lumínă s.m. (astron.) — Unitate de măsură pentru distanțele mari echivalentă cu distanța străbătută de lumină într-un an — „Radio-astronomii de la Observatorul din Pulkovo au confirmat ipoteza că o parte însemnată a radiogalaxiilor coincide cu locul

pe care se află pe cer obiectele cu o luminozitate excepțional de mare și care se află la o distanță de cîteva miliarde *ani-lumină*." Cont. 7 X 66 p. 8 (din *an* + *lumină*, după fr. *année-lumière*; PR 1946; FC I 45, 48, 57, 58; DEX).

an-recórd s.m. „Se apropie scadența unui an care n-a fost deloc ușor pentru constructorii de locuințe, un *an-record* de lucrări, un an-examen pentru capacitatea lor de a se organiza." R.l. 12 XII 70 p. 3. „*Anul-record* la taifunuri în regiunea tropicală a Oceanului Pacific este 1967..." Sc. 31 X 75 p. 2 (din *an* + *record*).

antamá vb. I (franțuzism, în lb. colocv. în special) — A începe, a deschide — „Nicu a *antamat* o discuție vie cu Florentina." (din fr. *entamer*).

antecalculát, -ă adj. — Calculat dinainte, prevăzut — „Care sînt economiile *antecalculate* la cele 26 de inovații acceptate pînă în prezent?" Gaz.lit. 6 IV 61 p. 3; v. și l.B. 14 X 63 p. 10 (din *antecalcul*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; FC II 47, 49, 50).

antenatál, -ă adj. 1979 — Anterior nașterii, prenatal — v. *supraadăugat* //din *ante-* + *natal*//.

anteprogramát, -ă adj. — Programat dinainte — „Teleghidat sau *anteprogramat*, robotul, utilizat cu cele mai diferite aparate, poate realiza fotografii și hărți marine, prelevarea unor probe de apă și sol etc. «Pinguin» este legat de vasul-mamă printr-un cablu lung de 1 000 metri." R.l. 27 III 73 p. 6 //din *ante-* + *programat*//.

antiacadémic, -ă adj. — Care nu recunoaște principiile academice — „N-a apărut oare un academism al teatrului *antiacademic*?" Cont. 30 IX 66 p. 4 (din *anti-* + *academic*).

antiaccidént(e) adj. „Automobil *antiaccident*. În țările cu o mare producție de automobile se întreprind cercetări pentru dotarea autovehiculelor cu un sistem complex de caracteristici tehnice menite să reducă riscul pierderii vieților umane, în caz de accidente grave." Fl. 14 I 67 p. 20. „În caz de pericol, se declanșează un semnal optic și sonor. Se consideră că dispozitivul respectiv — radar *anti-accidente* — va putea fi îmbunătățit în viitor, în sensul acționării directe asupra sistemului de accelerație sau frînare a vehiculelor." R.l. 31 X 77 p. 6 //din *anti-* + *accident*//.

antialgic, -ă adj. (farm.) — Contra durerii — „Își găsește utilizare în sindroamele dureroase, evitînd cu succes abuzul de medicamente *antialgice*, atît de vătămătoare bolnavului." l.B. 23 VII 69 p. 3 //din *anti-* + *algic*//.

anti-antirachétă adj. — (Despre rachete) Care preîntîmpină efectele rachetei antirachetă — „Mai mult, Pentagonul... consideră că momentul este propice să scoată din raft «Planul construcției unei

noi rachete de tip ofensiv», racheta *anti-anti-rachetă*, care — dotată cu multiple focoase independente — ar putea reduce în proporție decisivă eficiența rețelei antirachetă, anulînd deci efortul financiar și tehnico-științific incipient." R.l. 4 X 67 p. 4 (din *anti-* + *antirachetă*, probabil după model engl.).

antiártă s.f. — Artă lipsită de conținut — „Alegînd *antiarta* — căci ce este un concert mut dacă nu *antiartă* — ei nu fac dovadă nici măcar de inventivitate." Gaz. lit. 2 III 61 p. 8 (din fr., engl. *anti-art;* BD 1968, DMN 1969; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132, FC II 51, 53, 55, 266 — atestări din 1959).

antiartístic, -ă adj. — Care are caracter opus celui artistic — „Pe afișele anunțînd un «concert» (dacă o asemenea manifestație *antiartistică* își merită numele de concert) ei anunțau ca «atracție a serii» o...ghilotinare pe viu." Sc. 9 XI 78 p. 5 (din *anti-* + *artistic*).

antibacterián, -ă adj. — Care se opune bacteriilor — „La Centrul de cercetări științifice din New Orleans, S.U.A., se află în curs de elaborare o tehnică specială pentru fabricarea de țesături *antibacteriene* destinate confecționării lenjeriei de pat din spitale, pansamentelor, halatelor personalului medical ș.a." Sc. 23 I 76 p. 4 (din *anti-* + *bacterian*, probabil după model engl.).

antibronșític, -ă adj. 1977 (farm.) — Împotriva bronșitei — v. *tusigen* (din *anti-* + *bronșitic*).

anticáncer adj. inv. — Împotriva cancerului — „Coaliția *anti-cancer*" Cont. 4 XI 66 p. 10 (din *anti-* + *cancer*).

anticárie adj. inv. — (Substanță) care acționează împotriva cariilor dentare — „Bomboane *anticarie*. Adaosuri de fluor la apa potabilă, la pasta de dinți sau apa de gură au dus, în Suedia, la reducerea cariilor dentare." Sc. 23 XII 73 p. 6. „Gumă de mestecat *anticarie*... Noul produs conține substanțe care protejează dantura împotriva cariilor." Sc. 11 I 77 p. 5 //din *anti-* + *carie*//.

anticinematográfic, -ă adj. — Care nu se pretează transpunerii într-un film — „Ceea ce s-ar putea spune despre ea (piesa de teatru) la prima vedere e că ar fi complet *anticinematografică:* întreaga incursiune în conștiințele celor aflați în sufrageria familiei B., pe care o efectuează inopinatul personaj, este un model dramatic, prin excelență scenic." R.l. 21 II 67 p. 2 (din *anti-* + *cinematografic*).

anticipatív, -ă adj. — Care anticipează — „Călătorie *anticipativă* după viitorul mers al trenurilor. Vă invităm, împreună cu inginerul R.S. din Regionala CFR București, la o călătorie cu anticipație..." I.B. 3 II 77 p. 3 (din fr. *anticipatif;* DN3).

anticolesteról adj. inv., s.n. — (Substanță) care are proprietatea de a scădea colesterolul — „Se pare că soia deține ideale calități *anticolesterol*." Sc. 25 II 77 p. 5 (din *anti-* + *colesterol*).

anticomercial, -ă adj. — Care nu corespunde cerințelor comerțului — „Oare nu este *anticomercial* ca un spațiu de comerț, dotat cu instalație frigorifică, să fie scos din circuitul lui firesc, indiferent de... motiv?" Sc. 27 VIII 67 p. 2; v. și I.B. 26 VIII 62 p. 1 (din *anti-* + *comercial*).

antidóping adj. inv. — Contra dopingului — „Dificultăți de interpretare a regulamentelor *Anti-Doping*. Comisia medicală internațională creată pentru a examina «cazul Merckx»... și problemele dopingului în general, s-a întrunit în orașul Hulpe..." Sc. 25 III 74 p. 4. „Termenul dopaj nu se cunoștea încă și nu existau reguli *antidoping*." I.B. 17 IV 74 p. 4 (din engl. *antidoping;* cf. fr. *antidopage;* DMC 1960; Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 27 — atestare din 1969; DN3).

antidexánt s.n. (chim.) 1977 — Produs utilizat la fabricarea cauciucului sintetic — v. *jitosanitar*.

antidróg adj. inv. — Contra stupefiantelor — „Poliția vamală italiană a capturat o cantitate de 120 litri ulei de haşiş... Această operațiune este apreciată ca una dintre cele mai importante realizate în Europa în ultimii ani, în cadrul luptei *anti-drog*." Sc. 7 III 75 p. 6. „Inspectorii brigăzii *anti-drog* au reușit să descopere la Terremolinos sediul unui laborator clandestin în care erau fabricate diferite narcotice." R.l. 19 V 75 p. 6; v. și Sc. 1 V 74 p. 4, 2 IX 75 p. 4, R.l. 10 XI 75 p. 6, Sc. 28 XI 75 p. 6, R.l. 14 VII 80 p. 6; *supermarket* (din fr. *antidrogue;* DMN; FC II 151, 281).

antidumping adj. inv. — Care este împotriva dumpingului — „Adoptarea măsurilor *antidumping* ar putea să dăuneze poziției SUA la viitoarele tratative privind tarifele vamale." Sc. 15 V 63 p. 4 [pron. *antidámping*] (din fr. *antidumping;* PR; FC II 51, 53; DEX, DN3 s.n.).

antielectrón s.m. (fiz.) — Element constitutiv al corpurilor încărcat cu electricitate pozitivă, pozitron — „Electronului îi corespunde *antielectronul*, cu aceeași masă, dar cu sarcină electrică pozitivă și nu negativă." Sc. 14 XII 63 p. 4 (din fr. *antiélectron;* DF; DEX, DN3).

antifilm s.n. 1963 — Film lucrat după alte reguli decît cele obișnuite filmului — v. *antiroman* //(din *anti-* + *film;* LRC II 200, FC II 51, 53//.

antifónic, -ă adj. — Care apără de zgomot — „Un nou tip de cască *antifonică* au elaborat specialiștii Institutului de cercetări și proiectări din Cluj. Destinată muncitorilor care lucrează în medii unde frecvența sonoră este ridi-

sată, noua cască *antifonică* are o eficiență dublă, în comparație cu tipul care se fabrică în prezent." R.l. 24 VI 75 p. 5 (din *anti-* + *fonic*; DEX, DN3 — alt sens).

antifúrt adj. inv. — (Dispozitiv) care dă alarma pentru a semnala o tentativă de furt — „Progrese mimitoare face tehnica *anti-furt* în Statele Unite." Sc. 31 X 75 p. 2. „În Ulster au fost furate, în cursul anului trecut, 6 674 de automobile. În vederea combaterii acestei practici, posesorii de automobile vor trebui să-și echipeze mașinile cu un sistem *anti-furt*." R.l. 12 XI 75 p. 6 (din it. *antifurto*; cf. fr. *antivol*; PR 1948; DN3).

antigáng(ster) adj. inv. 1. — Care este prevăzut cu o instalație specială împotriva hoților — „N-a fost expus ghișeul *anti-gangster* inaugurat la Banca Angliei." Cont. 28X 66 p. 10. 2. — Care este îndreptat împotriva gangurilor, a bandelor de hoți — „Criminalul J.M. a fost împușcat, vineri, la Paris, în cursul unei acțiuni a brigăzii «*antigang*», la care au participat 50 de polițiști." Sc. 4 XI 79 p. 6 (din *anti-* + *gang*[*ster*]; cf. fr. *antigang* DMN 1966; *brigade antigang* DMC 1973).

antigénă s.f. (biol.) — Substanță care poate provoca formarea anticorpilor — „În ceea ce privește celălalt tip de hepatită virotică, provocată de virusul β, transmis prin injecții sau transfuzii de sînge, care este identificat printr-un fel de «urmă» — *antigena* «Australia» — prof. Hilleman a arătat că vaccinurile fabricate din această *antigenă* au fost deja experimentate pe cimpanzei și se va trece la teste pe oameni." Sc. 26 XII 74 p. 6 (din fr. *antigène*; *anti-* este aici prescurtarea s.pl. *anticorps*; DMN; FC II 52; DEX, DN3 — *antigen*).

antigrindină adj. inv. — Împotriva grindinei — „Sistem *antigrindină*. Printre noutățile Salonului internațional de invenții, deschis recent la Geneva, s-a numărat un original sistem de prevenire a grindinei, de fabricație italiană." Sc. 17 I 76 p. 6. „La Titovo-Ujițe a fost creat un centru pentru lupta împotriva grindinei. În jurul orașului au fost instalate peste 100 de dispozitive speciale pentru lansarea rachetelor *antigrindină*." Sc. 3 IV 77 p. 4; v. și 17 XI 79 p. 5 //din *anti-* + *grindină*//.

antihistaminic s.n. (med.) — Substanță medicamentoasă folosită contra excesului de histamină din organism — „Spre deosebire de *antihistaminicele* existente, indicate în stări alergice, noul *antihistaminic* nu are acțiune somniferă." I.B. 9 II 61 p. 1 (din fr. *antihistaminique*; PR 1954; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; DEX, DN3).

antiinflaționist, -ă adj. — Împotriva inflației — „Buget *antiinflaționist* în Irlanda." R.l. 28 I 77 p. 6 (din fr. *anti-inflationniste*; PR 1959).

antiliteratúră s.f. — Formă de creație literară în care nu se ține seama de procedeele artistice tradiționale — „Ajunși la antipoezie, la antiteatru, la antiroman, într-un cuvînt la *antiliteratură*, ce avem de făcut, ce ne mai rămîne de făcut?" R.l. 28 III 74 p. 13; v. și Săpt. 29 IX 78 p. 2 //din *anti-* + *literatură;* LRC II 200//.

antilúme s.f. „*Antilumea* — o certitudine fizică, antipămîntul — o probabilitate. Stupefacția provocată de știrea obținerii pe cale experimentală a antimateriei n-a încetat; ... se comentează, încă, viu, performanța savanților sovietici care au creat artificial antimolecule, cu ajutorul giganticului accelerator de particule de la Serpuhovo." I.B. 24 X 73 p. 2 (din *anti-* + *lume*, după engl. *antiworld;* BD 1970).

antimatérie s.f. 1973 (fiz.) — Substanță ipotetică alcătuită din antiparticule — v. *antilume;* v. și R.l. 19 X 79 p. 6 (din *anti-* + *materie*, după fr. *antimatière;* în fiz. se folosește din anii 40; PR 1958; DF, D. Filoz.; DEX, DN3).

antimelodrámă s.f. — Lucrare dramatică opusă melodramei — „*Antimelodrama* este perfectă, tocmai fiindcă distruge melodrama cu înseși anexele ei." Cont. 8 II 63 p. 5; v. și I.B. 13 IX 66 p. 2 (din *anti-* + *melodramă*).

antimemórii s.f. pl. tant. „[Pompidou] și-a propus să citească *Antimemoriile* colegului său André Malraux." Cont. 25 VIII 67 p. 8; v. și 29 IX 67 p. 3 (din fr. *antimémoires;* cf. engl. *antimemoir;* BD 1968).

antimolecúlă s.f. 1973 (fiz.) v. *antilume* //din *anti-* + *moleculă*//.

antiól s.m. (farm.) „Iată-ne așadar, după un an și jumătate de la apariția articolului precedent, din nou pe urmele «medicamentului pentru tratamentul intoxicațiilor cu alcool» ... Între timp, așa cum ați putut observa, medicamentul respectiv a mai primit o denumire prin comprimarea cuvintelor anti și alcool: *Antiol.*" Fl. 16 VI 66 p. 22 (din *anti-* + [*alco*]*ol*).

antioráș s.n. „În unele zone suprapopulate orașul-centru, împreună cu periferiile sale denumite *anti-oraș*, se desfășoară pe zeci de km." Sc. 14 IX 65 p. 4 //din *anti-* + *oraș*//.

antiparticulă s.f. (fiz.) — Particulă elementară cu trăsături opuse celor ce caracterizează atomii elementelor chimice — „*Antiparticulele* au caracteristici exact contrare particulelor, în ceea ce privește sarcina electrică, cîmpul magnetic, sensul de rotație etc." Cont. 11 X 63 p. 7; v. și Sc. 22 I 63 p. 2 (din fr. *antiparticule;* PR 1958; FC II 51, 53, 54; DF; DEX, DN3).

antipămînt s.n. 1973 v. *antilume* //din *anti-* + *pămînt*//.

antipiésă s.f. 1963 — Piesă de teatru scrisă fără a se ține seama

de procedeele artistice tradiționale, parodie a unei piese — v. *antiroman* (din fr. *antipièce;* DMN 1958, dar apare, în 1948, ca subtitlu la Eugen Ionescu: „La cantatrice chauve", *antipièce*).

antipódic, -ă adj. — Care se află diametral opus unei alte persoane, lucru, acțiune — „Pe cît de *antipodice* au fost cele două interpretări, pe atît de unitar s-a arătat publicul în simpatia sa." Cont. 7 I 62 p. 6. „Cît de *antipodici* ar fi ei, între ei, prin o mie și una de trăsături, regăsesc în poeți moderni ca E.J. și N.S. ... paradoxala, fulguranta anulare a antiteticelor categorii." Cont. 4 XII 70 p. 1 (din *antipod* + *-ic*).

antipoém s.n. 1963 — Poem scris altfel decît după regulile obișnuite ale unui poem — v. *antiroman* //din *anti-* + *poem*//.

antipoezíe s.f. 1974 — Poezie scrisă fără a se ține seama de procedeele artistice tradiționale — v. *antiliteratură* //din *anti-* + *poezie*//.

antipólio(mielític, -ă) adj. (med.) — Utilizat împotriva poliomielitei — „S-a inițiat [în Cuba] atunci o veritabilă campanie — la început trei mii de persoane au fost școlarizate, fiind instruite în domeniul vaccinării *anti-polio*." R.l. 15 IV 76 p. 6; v. și *primovaccinare* (abreviat din fr. *antipoliomiélitique;* PR 1950; DEX, DN3).

antipoluánt, -ă adj. — (Orice mijloc) folosit împotriva poluării — „La al 17-lea Salon anual automobilistic de la Tokio au fost prezentate cîteva modele *antipoluante* ca Nissan electric și Toyota Commuter." Sc.t. 6 X 70 p. 4. „Anti-poluare. Începînd cu 1 octombrie, în țările membre ale Pieței comune se vor aplica noi norme tehnice privind controlul *anti-poluant* al autovehiculelor." R.l. 25 III 75 p. 6; v. și Sc. 19 IX 79 p. 5, R.l. 24 VI 80 p. 5; *silențios* //din *anti-* + *poluant;* DN3//.

antipoluáre s.f. — Acțiune împotriva poluării — „Poluarea este asemenea unei boli, poate fi cronică... sau poate interveni accidental, cînd e nevoie de o «reanimare» urgentă și în acest caz e mai eficace și mai economic un dispozitiv mobil de *anti-poluare*." Mag. 4 VIII 73 p. 5. „Experții și lucrătorii în domeniul *antipoluării* s-au bucurat nespus de mult considerînd apariția somonului drept o dovadă a rezultatelor bune obținute în eforturile de depoluare a Tamisei, care au costat milioane de lire sterline." R.l. 20 XI 74 p. 6; v. și *antipoluant* (din *anti-* + *poluare;* cf. fr. *antipollution;* DMC 1970).

antipórno adj. inv. — Care este împotriva pornografiei — „*Anti-porno*. Presa franceză începe a fi tot mai preocupată de amploarea pe care o ia coborîrea gustului public prin distribuirea de filme pornografice." R.lit. 17 VII 75 p. 23. „Lady *Antiporno* — așa a fost denumită în presa britanică

D.S., o femeie în vîrstă de 49 de ani, căreia i s-a încredințat conducerea brigăzii de combatere a pornografiei din cadrul Scotland-Yard-ului. Ea a fost desemnată în acest post după o succesiune de procese intentate șefilor brigăzii «*antiporno*» care i-au precedat." Sc. 11 IX 77 p. 5 //din *anti-* + *porno*[*grafie*]//.

antiprotón s.m. (fiz.) — Particulă elementară opusă protonului — „Protonului îi corespunde *antiprotonul*, tot cu sarcină negativă." Sc. 14 I 63 p. 4 (din fr. *antiproton*; PR 1956; DF; DN3).

antipsoriázis adj. inv. (med.) — (Remediu) împotriva bolii numite psoriazis — „Am scris în această rubrică despre un medicament *antipsoriazis*." R.l. 1 IV 75 p. 5 //din *anti-* + *psoriazis*//.

antipublicitár, -ă adj. — Care lucrează conform unor reguli contrare publicității — „Campania *antipublicitară* va ataca succesiv toate tipurile de anunțuri." Cont. 24 XI 67 p. 10 //din *anti-* + *publicitar*//.

antirachétă adj. inv. 1967 — Care preîntîmpină efectele unei rachete — v. *anti-antirachetă*; v. și R.l. 5 III 81 p. 6 (din *anti-* + *rachetă*, după fr. *antiengin*, *antimissile*; PR 1967.

antireclámă s.f. „Această parodie de publicitate, această *antireclamă* a fost difuzată duminică 5 noiembrie." Cont. 24 XI 67 p. 10. „Un exemplu unic de «*antireclamă*» este E.C. din Montreal, Canada, proprietarul unei lăptării înființate în 1889. La împlinirea vîrstei respectabile de 97 de ani, C. a fost întrebat de ziariști cărui fapt îi atribuie longevitatea sa. Domnul C. a răspuns că nu a consumat niciodată lapte, care nu-i prieste." Cont. 17 X 69 p. 10. „E absurd să crezi că cineva, oricît de nepriceput sau de neinspirat, poate face o astfel de reclamă care nu numai că nu folosește produsului dar îl și deservește. Și totuși, fenomene de *antireclamă* apar." R.l.20 III 71 p. 2 //din *anti-* + *reclamă*//.

antiromân s.n. — Gen de roman apărut, după 1950, în cadrul noului val al literaturii franceze, care preconizează construirea unei lumi mai „imediate", prezentînd realitatea nudă — „O noțiune foarte curentă, investită și cu prestigiu prezumtiv, mai cu seamă în lumea snobilor — deopotrivă autori și cititori — dar nu fără semnificații, e aceea de anti*antiromanul*, nume dat de J.-P. Sartre literaturii romanești ce a urmat după «Străinul» lui A. Camus, antiteatrul, antipoemul. Pronunțîndu-se împotriva fenomenului «*antiromanelor*», «antifilmelor» și «antipieselor», P. și-a explicat nemulțumirea în legătură cu actuala situație a literaturii și dramaturgiei engleze." Cont. 13 XII 63 p. 2. «Carapacea» de C.S., un *antiroman*" Luc. 21 IV 79 p. 2; v. și Cont. 13 VII 63 p. 8, 22 V 64 p. 8; *antiliteratură*, *antiteatru* (din fr.

antiroman; cf. engl. *antiroman*; DMN 1949, BD 1968; DTL, DN3).

antiseismic, -ă adj. — Împotriva cutremurelor — „Casă *antiseismică*. Prototipul unei case «suspendate» adaptată regiunilor cu înaltă seismicitate a fost realizat la Aşhabad, în R.S. Turkmenă. Casa este menţinută deasupra solului cu ajutorul unor suspensoare din oţel dotate cu arcuri la ambele extremităţi. Ea a rezistat unor seisme cu amplitudinea de şase grade pe scara Richter." Sc. 3 I 76 p. 4. //din *anti-* + *seismic*//.

antistatizáre s.f. — Acţiunea de a împiedica electrizarea materialelor din fibre sintetice — „Aflăm de la Ministerul Comerţului Interior că au fost introduse de curînd în circuitul comercial produse pentru întreţinerea vestimentaţiei: «Primăvara» pentru *antistatizarea* ţesăturilor de fibre sintetice (foloseşte la îndepărtarea efectului de încărcare cu electricitate statică)." R.l. 16 V. 78 p. 5 //cf. *anti-* + *static*//.

antisubmarín, -ă adj. — Împotriva acţiunii submarinelor — „La nord de insula Honsin s-a prăbuşit în luna mai un avion *antisubmarin* al forţelor maritime militare japoneze." Sc. 8 II 62 p. 6 (cf. fr. *anti-sous-marin;* PR 1948; DN3).

antitabác adj. inv. — Împotriva tutunului — „Campanie *anti-tabac* lansată de guvernul francez." I.B. 18 IX 75 p. 4. „Lipsa ţigărilor de pe masa de şedinţe de la Elysée nu a fost o omisiune a personalului de serviciu. A fost vorba de o măsură luată în cadrul campaniei *anti-tabac* lansată marţi în întreaga ţară din iniţiativa Ministerului Sănătăţii al Franţei." R.l. 18 IX 75 p. 6 (din fr. *anti-tabac*; DMN).

antitabágic, -ă adj. — Împotriva tutunului — „Ofensiva *antitabagică*." Sc. 10 IX 75 p. 6 (din *anti-* + *tabagic*).

antiteátru s.n. — Curent modern în teatru care încearcă să reducă dramaturgia la elementele ei esenţiale — „Ceea ce era de prevăzut s-a întîmplat; după anti-roman, *anti-teatru*, anti-joc, anti-public, precum şi alte antisme binecunoscute nouă pentru combatcrea cărora (curentele pro-anti fiind, după cum se ştie, ispititoare) s-au ivit, la rîndu-le, o seamă de anti-antisme." Cont. 8 II 74 p. 1; v. şi *antiroman* (1963), *antiliteratură* (din fr. *antithéâtre;* DMN 1965; L. Seche în LR 1/60 p. 58; DTL; DN3).

antitéhnic, -ă adj. — Împotriva tehnicii — „Cei ce răspîndesc absurdităţi *antitehnice* în numele unor «valori umane» nebuloase trebuie întrebaţi despre care «fiinţe umane» este vorba!" Cont. 22 III 74 p. 10 (din *anti-* + *tehnic*).

antitrúst adj. inv. — Care este împotriva creării sau dezvoltării unui trust — „Senatul american a aprobat un proiect de lege care stabileşte sancţiuni sporite pentru violarea legislaţiei

antitrust." I.B. 11 XII 74 p. 8 (din engl., *fr. antitrust;* PR 1950, DMN; DN3).

antitusív s.n. (farm.) — Medicament contra tusei — „Față de produsele similare existente în prezent, *antitusivul* elaborat de institut este apreciat ca unul dintre cele mai bune medicamente de acest gen folosite în terapeutica mondială." I.B. 9 III 61 p. 1 (din fr. *antitussif;* PR 1970; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; FC II 52).

antivedétă s.f. — Artist care nu are veleități de vedetă — „Casele de modă cumpără costume uzate, dar — atenție! uzate «autentic», *antivedetele* se plimbă în fuste gitane, model petec de petec. Spre seară, lîngă palat, cîțiva hippies desculți bat o tamburină și fac chetă ca să plece nici ei nu știu unde." Cont. 1 VI 73 p. 5 (din *anti-* + *vedetă* după engl., fr. *anti-star,* în care *star* „vedetă"; DMN 1968).

antivirál, -ă adj. — Care distruge acțiunea virusului — „Specialiștii Institutului de igienă și sănătate publică au experimentat un nou dezinfectant antibacterian și *antiviral* ce poate fi utilizat în spălătoriile spitalelor, cantinelor, hotelurilor și internatelor." R.l. 15 IV 76 p. 5; v. și *interferon* (din engl., fr. *antiviral;* BD 1969).

antivirín s.n. „La Institutul de microbiologie al Academiei de Științe al R.S. Cehoslovace a fost obținută o nouă substanță menită a fi folosită în combaterea maladiilor virotice, denumită în mod provizoriu «*Antivirin*»." Sc. 11 VI 75 p. 6 //din *anti-* + *vir*[*us*] + *-in*//.

antizgómot adj. inv., s.n. „Aeroportul internațional «Schiphol» de lîngă Amsterdam va rămîne închis în cursul nopții... pentru avioanele care nu posedă certificate care să ateste că nu aduc prejudicii prin zgomotul produs la operațiunile de aterizare. Avioanelor care nu prezintă garanția *anti-zgomot* le este rezervată o singură pistă." I.B. 5 VII 72 p. 4. „Gard *anti-zgomot.* Pentru a-și proteja căminul de zgomotele străzii, un locuitor din orașul Bremen (R.F.G.) a avut o idee originală: a ridicat în jurul casei sale un gard alcătuit din... ghivece uriașe de flori suprapuse." Sc. 26 I 77 p. 5. „Prototipul unui nou tip de cască de protecție împotriva zgomotului a fost realizat în Anglia. Un dispozitiv montat în cască înregistrează intensitatea zgomotului și dă naștere unui «*antizgomot*» egal ca intensitate, dar cu o altă lungime de undă. În acest fel undele sonore se anihilează reciproc, realizîndu-se liniștea dorită." Sc. 11 I 78 p. 6; v. și R.l. 17 V 74 p. 6, 11 II 77 p. 2, Cont. 11 V 79 p. 5 (din *anti-* + *zgomot,* după fr. *antibruit;* PR 1972).

antologá vb. I (livr.) 1. — A întocmi o antologie, a alege piesele pentru o antologie — „Piesele *antologate*... sînt grupate pe crite-

riul tematic." Cont. 22 III 63 p. 3. 2. (fig.) — A reține — „Volumul lui D.A. e sărăcuț; poetul ierborizează plat, narativ, stări oarecari. *Antologăm* doar trei versuri..." R.l. 1 VIII 74 p. 2 (der. regr. din *antologie*; DN3).

antologábil, -ă adj. — Care merită să figureze într-o antologie — „Mature și candide, grave, versurile lui D.R. ... — eterogene și încă nu întotdeauna în matcă proprie, sînt *antologabile*." R. lit. 14 VI 73 p. 11 (din *antologa* + *-bil*).

antologíe-spectácol s.f. „Cel de-al treilea recital din *antologia-spectacol* «Creșterea limbii românești și-a patriei cinstire» se va desfășura luni, ora 18, la sediul Muzeului de istorie a municipiului." I.B. 23 III 74 p. 2. „Am sublinia, în continuare, *antologia-spectacol* «Creșterea limbii românești și-a patriei cinstire»." Sc. 12 IV 74 p. 4 (din *antologie* + *spectacol*).

antrenorát s.n. (sport) — Calitatea de a antrena sportivi, funcția de antrenor — „Iar nivelul mediocru al fotbalului nostru actual și clasamentul primelor 18 arată limpede că unii dintre acești proaspeți antrenori își fac ucenicia pe seama echipelor care-i acceptă. *Antrenoratul* nu este diletantism." V.stud. 17 X 73 f.p. (din *antrenor* + *-at*).

ántropo — Element de compunere savant, cu sensul „referitor la om" — „Profesorul C.T. are mai multe pasiuni: filatelia, numismatica, exobiologia, arta populară, iar cea mai recentă este paleoastronautica. Cercetînd, în ultima vreme, diferite zone montane, el a descoperit adevărate chipuri de piatră cu aspect «*antropo*» sau «zoomorf»." R.l. 10 X 75 p. 5 (din fr. *anthrop(o)-*; DEX, DN3).

apartamént-etalón s.n. — Apartament care servește drept model — „Așa a apărut în practica muncii pe șantiere *apartamentul-etalon*, ca o necesitate. Ca o mostră a ceea ce au de gînd să construiască oamenii pe șantier. Ca un model pe care întreprinderea îl supune discuției tuturor celor interesați." Sc. 18 V 62 p. 2 (din *apartament* + *etalon*).

apartheid s.n. — Politică de segregație a populației băștinașe din Africa de Sud și din alte țări — „*Apartheid-ul*, adică «dezvoltarea separată» a grupurilor etnice, cum o numesc eufemistic autoritățile de la Pretoria — în fapt discriminarea rasială și dominația unei minorități de origine europeană asupra populației de culoare care constituie marea majoritate a populației, și-a pus amprenta pe toate laturile vieții din această țară." Sc. 24 IV 74 p. 8. „*Apartheid-ul* din Republica Sud-Africană, un anacronism al istoriei." R.l. 8 X 77 p. 6; v. și Sc. 5 VIII 77 p. 6, R.l. 12 II 77 p. 6; *bantustanizare* [pron. *àpártheid*] (cuv. afrikaans pătruns prin engl., fr. *apartheid*; Th. Hristea în

R.lit. 31 V 79 p. 8; DMC 1950; DP; DEX, DN3).

apendicectomie s.f. (med.) — Extirpare chirurgicală a apendicelui — „Excesiva ușurință cu care se practică *apendicectomia* în Italia va fi tema unei dezbateri multidisciplinare care se va ține la Milano." R.l. 13 VI 77 p. 6 (din fr. *appendicectomie;* DM; DN3).

apiterapie s.f. (med.) „Am citit nota apărută în cadrul rubricii «Alo» privind *apiterapia*." R.l. 17 III 75 p. 5. „La Volgograd s-a deschis de curînd un cabinet medical profilat pe aplicarea unor tratamente cu... înțepături de albine. *Apiterapia* — cum a fost denumită noua metodă — se bazează atît pe proprietățile tămăduitoare ale veninului de albine, cît și pe efectul excitant produs în unele puncte sensibile din organism sau în terminațiile nervoase din piele." R.l. 23 IV 77 p. 6; v. și I.B. 15 XII 75 p. 6, Sc. 8 X 76 p. 4, R.l. 8 IV 78 p. 5, Cont. 6 VI 80 p. 11 //din *api-* „albină" + *terapie*//.

apologiză vb. I — A lăuda excesiv — „«Manechinul ca sculptură», «păpușa ca sculptură» par să *apologizeze* posibilitățile artefactului utilitar, determinat prin voința artistului care-l alege ca exponent al sensibilității sale." Cont. 22 III 74 p. 7 (din *apologie* + *-iza*).

apoteótic, -ă adj. și substantivizat — De apoteoză — „Final *apoteotic*: «Se ivesc zorile unei noi vieți»." I.B. 4 VII 72 p. 2. „...unul din acele finaluri care nu pot încolți decît pe teritoriul filmului adevărat, pentru că refuză convenția *apoteoticului* și așază, încă o dată, întreaga curgere a faptelor în matca vieții obișnuite." I.B. 27 XII 77 p. 2 (din *apoteoză*).

apuntá vb. I 1976 — A ateriza pe puntea unui portavion — „Un avion militar de tip «F. 14 Tomcat» nu a reușit să *apunteze* duminică pe port-avionul american «Enterprise» și s-a scufundat în mare." Sc. 21 XII 76 p. 6 (din fr. *apponter;* PR 1948; DEX, DN3).

apuntáre s.f. — Acțiunea de a apunta — „Pistă de *apuntare*" (la televiziune și radio în iulie 1969) (din *apunta;* SMFC IV p. 310, V. Guțu Romalo *C.G.* 235, FC II 34, 35, 36, 281; DEX, DN3).

apuntizáre s.f. — Acțiunea de a apuntiza — „Imediat după *apuntizare* (termen tehnic care indică aterizarea pe puntea portavionului), cei trei membri ai echipajului «Apollo-11» trec în interiorul cabinei mobile de carantină, unde rămîn timp de 40 de minute." Sc. 25 VII 69 p. 6 (din *punte*).

aprozăriță s.f. — Persoană de sex feminin care servește într-un aprozar — „La o curbă «aprozărița» [care conducea un autoturism] s-a pomenit în gardul unui gospodar pe care l-a făcut arșice, iar mașina... varză." Sc. 20 V 75 p. 2 (din *aprozar* + *-iță*).

aracetín s.n. 1977 — Substanţă cleioasă cu care se lipesc obiectele din diferite materii — v. *prenadez* (din *aracet* + *-in*).

areál s.n. (biol.) — Arie de răspîndire a unor plante sau animale — „Dintre cele aproximativ 4 000 specii de plante sălbatice cu flori din ţara noastră, majoritatea au o răspîndire largă atît la noi, cît şi în alte regiuni ale globului. Se zice despre ele că au un *areal* mare de răspîndire." Sc. 21 VII 62 p. 4 (din germ. *Areal*, it. *areale;* DEX, DN3).

arheochimíe s.f. — Disciplină a chimiei în slujba arheologiei — „Pînă de curînd, în identificarea acestor «pietre de gătit» paleontologii trebuiau să se bazeze, în mare măsură, pe presupuneri. Dovada certă, în acest caz de ordin chimic, a furnizat-o vestgermanul R.R. de la Universitatea din Tübingen, în cadrul căreia funcţionează unul din puţinele laboratoare de *«arheochimie»* din lume." Sc. 23 VI 78 p. 5 //din *arheo[logie]* + *chimie*//.

arheográf s.m. „Spre deosebire de arheolog, *arheograful* culege relicvele trecutelor civilizaţii nu din scoarţa terestră, ci... din casele oamenilor. Este vorba de manuscrise şi cărţi vechi, predate din generaţie în generaţie sau, pur şi simplu, rătăcite de-a lungul vremii. Mai multe mii de oameni participă la recuperarea acestor tezaure." Sc. 4 IV 74 p. 6 //din *arheo[log]* + *-graf*//.

arheológ-scafándru s.m. „*Arheologii-scafandri* în adîncurile Mării Negre." Mag. 11 VIII 73 p. 1. „*Arheologii-scafandri* au descoperit în largul coastei ligurice, în faţa localităţii Diano Marino, epava unei nave comerciale romane din primul secol al erei noastre." Sc. 21 I 77 p. 5 (din *arheolog* + *scafandru*).

arhitéct-decoratór, arhitéctă-decoratoáre s.m. f. — Arhitect care se ocupă cu decorarea clădirilor sau cu scenografia — „Transmitem opinia *arhitectei-decoratoare* V.C." Sc. 18 I 67 p. 2 (din *arhitect[ă]* + *decorator[-toare]*).

arhitéct-şef s.m. — Persoană responsabilă cu arhitectura într-o întreprindere, un oraş etc. — „...Supraîncărcarea cu sarcini care nu îi sînt specifice face — de cele mai multe ori — din activitatea *arhitectului-şef* de oraş o muncă legată de birou, necreatoare." Sc. 9 XI 66 p. 2 (din *arhitect* + *şef*).

aripioáră s.f. (telm.) „Cu puţin timp înainte de efectuarea manevrelor pentru venirea pe sol, o *«aripioară»* — piesă metalică lungă de şase metri şi lată de 1,50 metri care serveşte la dirijarea aeronavei pe verticală—s-a desprins de aparat." R.l. 19 IV 75 p. 6 (din *aripă* + *-ioară*, după fr. *ailette;* D.Tr.; DEX).

ármă-jucărie s.f. — Jucărie în formă de armă — „Poliţia din Locarno... a constatat că s-au înmulţit cazurile în care răufăcă-

torii și-au amenințat victimele cu *arme-jucării*." I.B. 1 II 67 p. 4. „Poliția din orașul Barry (Canada), anunțată că se va comite o spargere la banca centrală, a ajuns la timp pentru a-i prinde pe infractori. Toată povestea fusese înscenată în chip de reclamă pentru *armele-jucării* produse de fabrica respectivă." Cont. 18 II 77 p. 2 (din *armă* + *jucărie*).

ármstrongít s.n. (mineral.) „*Armstrongitul*. Este numele conferit de savanții sovietici unui minereu rar, necunoscut pînă în prezent, în cinstea astronautului american Neil Armstrong, primul om care a păsit pe suprafața lunii. Mineralul, maron deschis cu aspect mătăsos, face parte din familia compușilor zirconiului și a fost găsit recent în sudul deșertului Gobi." R.l. 12 V 73 p. 6 //de la n. pr. *Armstrong*//.

aromografíe s.f. „*Aromografia*. Oricît de sensibile ar fi papilele gustative ale omului, ele nu au totuși decît o capacitate limitată de identificare a diferitelor arome. Metodele analitice ale chimiei moderne reușesc, în schimb, acolo unde nici cel mai fin degustător nu mai face față. Astfel, la Institutul federal de cercetări viticole din Landau (R.F.G.) au fost descoperite cu ajutorul cromatografiei în gaze aproape 400 de arome diferite ale vinului, multe aproape insesizabile omului. *Aromografia*, denumirea dată acestei aplicații științifice, are un scop practic: îmbunătățirea soiurilor de viță." Sc. 30 V 74 p. 6 //din *aromă* + *grafie*//.

artícol-prográm s.n. — Articol care exprimă un program — „*Articolul-program* redat parțial." R.lit. 13 XI 69 p. 2. „În ultima instanță, ancheta stă sub semnul unei fraze de sinteză din *articolul-program*." Cont. 15 I 71 p. 5 (din *articol* + *program*; H. Mirska în SMFC I, p. 172; DEX).

artíst-afișíst s.m. — Artist specializat în a lucra afișe — „Realizarea primei expoziții personale a unui *artist-afișist* este pentru mine o satisfacție de breaslă." Cont. 25 V 62 p. 2 (din *artist* + *afiș* + *-ist*).

artíst-amatór s.m. — Persoană cu o anumită profesiune care în timpul liber se ocupă cu teatrul, pictura etc. — „După ce, timp de șase ani, și-a avut destinul ei, fiind reprezentată de *artiști-amatori*, de teatrul studențesc și premiată de Uniunea Scriitorilor, lucrarea «A opta zi dis-de-dimineață» prilejuiește, acum... debutul profesionist al lui R.D." R.lit. 23 V 74 p. 18 (din *artist* + *amator*).

artíst-cetățéan s.m. „Costică Caratase, Actorul, este justificat de existența lui Constantin Tănase: personajului principal i s-a creat astfel biografia unui *artist-cetățean*, luptător împotriva tarelor societății capitaliste, iubit de marele public." Săpt. 24 I 75 p. 4. „Toma Caragiu intră în istoria

scenei naționale ca un simbol. Al marelui *artist-cetățean*, al forței biruitoare a artei care înfruntă timpul și îl supune." Săpt. 11 III 77 p. 4; v. și *carmenist* (1966) (din *artist* + *cetățean;* LRC II 215).

artíst(ă)-coregráf(ă) s.m.f. „Parafrazîndu-l pe marele pictor, *artistul-coregraf* poate spune: «Nu, baletul nu este făcut pentru a decora scena...»" Sc. 11 VI 74 p. 4. „Creatoarea spectacolului... este o *artistă-coregrafă* care arde și se consumă pentru fiecare secundă din spectacolele ei" R.l. 12 VI 76 p. 2 (din *artist[ă]* + *coregraf[ă]*).

artíst-fotográf s.m.f. — Fotograf care face fotografii artistice — „Cunoscutul *artist-fotograf* ne oferă o «Roma» de buzunar." Săpt. 3 VII 70 p. 3. „O uimitoare colecție de imagini fotografice ale Bucureștiului din 1856, culese, unele, din colecția vestită a îndrăznețului și originalului reporter-fotograf C.P., altele din creațiile unor *artiști-fotografi* amatori." R.lit. 20 III 75 p. 16; v. și Sc. 7 II 75 p. 4 (din *artist* + *fotograf*).

artíst-patriót s.m. — Artist cu un înalt simț patriotic — „... personalitate complexă, *artist-patriot*." Sc. 15 IX 67 p. 1. „25 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu. Un mare *artist-patriot*." R.l. 14 X 78 p. 2; v. și Săpt. 24 I 75 p. 4 (din *artist* + *patriot*).

artotécă s.f. „În cadrul librăriei municipale din Köln, a luat ființă un nou serviciu de un fel deosebit. Este vorba de o *«artotecă»* adică de o secție de împrumutare acasă a unor tablouri și diverse alte obiecte de artă." R.l. 12 XII 73 p. 6 (din *artă* + *-tecă*, după modelul lui *cinematecă;* L. Seche în LR 3/77 p. 271).

arțár-platán s.m. (bot.) — Specie de arbore — „Muncitorii și tehnicienii din cadrul Administrației Parcurilor de pe lîngă Sfatul Popular al orașului București vor planta — în zilele următoare — o nouă varietate de *arțar-platan*, denumită «acer pseudoplatanoidea»." R.l. 12 III 67 p. 3 (din *arțar* + *platan*).

aselenizáre s.f. — Acțiunea de a aseleniza — „Cu o oră înaintea *aselenizării* orașele americane arătau ca părăsite." Sc. 22 VII 69 p. 6. „Agenția TASS anunță că, la 10 februarie, «Lunohod-1» se afla la o distanță de 578 de metri de treapta de *aselenizare* a stației automate «Luna-17»." Sc. 11 II 71 p. 8. „Amplasarea cu ajutorul unei imense macarale a modulului pe pămînt apare mult mai dificilă decît *aselenizarea* propriu-zisă." Sc. 30 VI 79 p. 5 (din *aseleniza;* FC I p. IX, V. Guțu Romalo, *C.G.* 234; DEX, DN3).

aselenizábil, -ă adj. — Care aselenizează — „Crearea de stații automate multivalente, care să fie capabile să îndeplinească funcțiuni de seleno-sateliți, aparate *aselenizabile*, și cercetători științifici." R.l. 13 XI 70 p. 6 (din *aseleniza* + *-bil*).

asincrón, -ă adj. — Asincronic — „Prin reproiectarea motoarelor *asincrone* pentru schelele petroliere, consumul specific de materie primă a fost redus pe fiecare bucată cu circa 20%." Sc. 28 VII 63 p. 1; v. și *gabaritic* (din fr. *asynchrone*; FC II 40; LTR; DEX, DN3).

aslavitál s. (farm.) „Elaborarea produselor Gerovital și *Aslavital* reprezintă un domeniu de primă dimensiune al contribuțiilor românești." Cont. 15 VI 79 p. 7. „Prof. dr. Ana Aslan a aplicat «*Aslavitalul*» în tratamentul de recuperare a unor copii deficienți mental." Fl. 2 VIII 79 p. 8 (din n.pr. [Ana] *Asla*[*n*] + *vital*).

aspartám s.n. — Tip de edulcorant — „Studiind noi metode de tratament al ulcerului stomacal, cercetători de la laboratorul farmaceutic G.D. Searle & Co. din Chicago au descoperit întîmplător — prin asocierea a doi aminoacizi care se găsesc în mod obișnuit în proteinele naturale, acidul L-aspartic și L-fenilamina — un înlocuitor nesintetic al zahărului. Denumit *aspartam*, noul edulcorant este de două sute de ori mai dulce decît zahărul și aproape total lipsit de calorii." Cont. 12 IX 75 p. 5. „Producția de înlocuitori ai zahărului s-a diversificat. Succesorul cu cele mai multe șanse este substanța denumită «*aspartam*». Alte substanțe avute în vedere sînt: «naringina», fabricată din coajă de grapefruit, de 1 000 de ori mai dulce decît zaharina, și, în fine, «monellina», de 3 000 de ori mai dulce decît zaharina!" Sc. 13 IV 77 p. 6 (cuv. engl., probabil din *aspartază*; LTR).

aspersáre s.f. — Acțiunea de a stropi cu un lichid — „Profesorul vestgerman H.G.M. experimentează, din 1970, diferite metode de risipire a ceții. Cel mai eficient dintre ele pare a fi «vaccinarea» bancului de ceață cu zăpadă carbonică sau *aspersarea* de bioxid de carbon lichid în apropierea pistei de aterizare. În această a doua variantă, cu ajutorul unor instalații de *aspersare* de mare capăcitate, în cel mult o oră și jumătate un aeroport poate fi făcut practicabil." Sc. 16 XII 75 p. 6 (după fr. *aspersion*).

astroclúb s.n. — Club în care se studiază astronomia — „În județul Prahova s-a constituit recent un *astroclub*, primul de acest fel din județ și al doilea din țară. Membri fondatori: 30 de entuziaști ingineri, economiști, chimiști, lăcătuși etc., de la Întreprinderea «Dero», dornici să exploateze tainele universului și să le facă cunoscute și altora." R.l. 27 XII 76 p. 5 (din *astro-* + *club*).

astronáută s.f. — Femeie cosmonaut — „12 *astronaute*. În laboratoarele NASA a început testarea unui prim lot de 12 femei, în vederea lansării în spațiul extraterestru a unei echipe de *astronaute*." R.l. 4 XI 73 p. 6. „Nu se pune problema unei pregătiri

mai îndelungate a *astronautelor*... ci a realizării unor nave spațiale ușor modificate, în concordanță cu specificul feminin." R.l. 3 XI 75 p. 6; v. și Cont. 14 X 77 p. 4 (din *astronaut* + suf. moț. *-ă*; BD 1970; Ec. Goga *Lex.* 51).

atelier-școală s.n. — Atelier școlar în care se efectuează practica productivă a elevilor — „În *atelierul-școală*... privirile mi-au fost atrase de sertarele cu scule." Sc. 12 XII 63 p. 1. „Realizarea, în cadrul *atelierelor-școală*, a microîntreprinderilor de producție școlară și a microcooperativelor agricole de producție școlară, a unor produse în valoare de 3 500 000 lei." Sc. 16 I 73 p. 4. „În acest scop se va continua acțiunea de înființare a atelierelor în toate școlile, se va intensifica dotarea acestora și va fi organizată mai bine instruirea în *atelierele-școală*, ferme-școală, loturi experimentale, magazine-școală, șantiere-școală și altele." R.l. 8 VII 73 p. 2; v. și V.stud. 26 XII p. 5, Sc. 19 X 74 p. 4, 29 I 75 p. 1, 10 VIII 75 p. 4, I.B. 10 XI 75 p. 4 (din *atelier* + *școală*).

atenuatór s.n. (tehn.) — Dispozitiv care servește pentru micșorarea zgomotului — „Cu *atenuatorul* de zgomot lucrurile stau așa... Atenuarea despre care vorbesc, experimentată la fabrica «Țesătura» — Iași, a redus zgomotul la jumătate." R.l. 10 VI 73 p. 8 (din fr. *atténuateur*, engl. rus. *attenuator*; PR 1950; DN3).

ATM s. 1960 — Asociația oamenilor de teatru și muzică — v. *concert (-spectacol)* — *concurs*, *reveiona*; v. și *Săpt.* 30 XI 79 p. 3 (abreviere din *A[sociația] oamenilor de] T[eatru și] M[uzică]*).

atomoelèctric, -ă adj. (fiz.) — Referitor la electricitatea produsă cu ajutorul energiei atomice — „În Iugoslavia a început construirea primei centrale *atomoelectrice*." Sc. 25 II 71 p. 8. „Uzine *atomoelectrice* în largul mării. În Statele Unite se preconizează construirea a 16 uzine *atomoelectrice* în largul mării." Sc. 16 III 74 p. 8 (din fr. *atomoélectrique*; DEX, DN3).

atomoterapíe s.f. (med.). „*Atomoterapie*. Cercetările efectuate la Academia de științe a R.D. Germane fac posibilă aplicarea, într-o măsură tot mai mare, a izotopilor radioactivi în diagnosticare și terapie." Sc. 30 VIII 75 p. 6 (din *atom* + *terapie*, probabil după model germ).

atracțiós, -oásă adj. — Captivant, atrăgător, atractiv — „Reprezentația ansamblului pe gheață din Budapesta e, în principal, *atracțioasă* prin sine însăși." Sc. 8 VII 63 p. 2. „«Alcor și Mona» — în ciuda unui final discutabil, un muzical *atracțios* și de bun gust." I.B. 22 II 71 p. 2; v. și *Săpt.* 16 V 69 p. 2 (din *atracție* + *-os*; M. Avram în SMFC IV p. 107, Th. Hristea *P.E.* 35, V. Guțu Romalo *C.G.* 212, 236; Al. Graur ne înștiințează că l-a auzit în 1930; DN3).

attosecúndă s.f. „Biroul american de standarde a publicat propunerile sale privind termenii meniți să definească, în secunde, toate măsurile de timp posibile de la 10 la puterea minus 18 și pînă la 10 la puterea 18. În cazul în care propunerile vor fi omologate, miliardul de miliardime de secundă se va numi *attosecunda*. Zece secunde vor căpăta numele de decasecundă, 100 secunde de hectisecundă. Pentru un miliard de miliarde de secunde — care ar echivala cu 317 secole — se propune folosirea termenului de exasecundă." R.l. 20 XII 76 p. 5; v. și *submuclear* (1964) //din engl. *atto-* „10 la puterea minus 18" + *secundă*//.

audiocárte s.f. „O noutate — *audio-cărțile*. În librăriile și magazinele de discuri din Italia vor apărea, zilele acestea, primele *audiocărți*. Departe de a constitui o simplă înregistrare a unui text scris, *audio-cartea* este un fel de spectacol sonorizat original. O *audiocarte* comportă 60—90 minute de înregistrare pe bandă, avînd un tiraj inițial de 8 500 exemplare fiecare." Sc. 16 X 76 p. 6. „În rafturile librăriilor din Italia își vor face în curînd apariția primele *audio-cărți*. «*Audio-cartea* — declară editorul Mondadori — este cu precădere un spectacol cu o punere în scenă originală care merge mult dincolo de simpla înregistrare a operei scrise.»" R.lit. 28 X 76 p. 23 (din *audio* + *carte*, după it. *audiolibro*).

audiofonologíe s.f. „La Paris s-a desfășurat un colocviu internațional de *audiofonologie*, dublat de o reuniune consacrată protezelor auditive. Aceste manifestări s-au încadrat într-un program de acțiuni inițiate cu prilejul Anului de luptă împotriva surdității organizat în Franța în 1977." R.l. 22 XI 77 p. 6 (din fr. *audiophonologie*).

audioșáh s.n. „«*Audioșah*»..." nu este vorba de casete cu înregistrări muzicale, ci de benzi pe care sînt imprimate texte privitoare la jocul de șah. *Audioșahul* — cum sînt numite aceste casete — oferă ascultătorului posibilitatea de a audia prelegeri despre partide de șah, anecdote șahiste, descrierea unor partide comentate, de a rezolva probleme și studii, precum și alte exerciții șahiste." R.l. 15 VI 77 p. 6. //din *audio* + *șah*//.

audiovizuál, -ă adj. — (Despre mijloacele de comunicație și informație). Care utilizează în special auzul și văzul — „Regizorul J.M.S. propune ca supliment la program un teatru-imagine, o suită de proiecții fixe sonorizate. Nu e vorba de un jurnal luminos, explică regizorul, ci de un spectacol *audio-vizual*." Cont. 7 III 69 p. 4. „«Învățămîntul *audiovizual*». Va să zică, aceasta este denumirea generică pentru magnetofoanele, difuzoarele, tabla rulantă, cabinele de ascultat, ecranul, aparatele de proiecție — pentru diafilme de 8 mm, de 16 mm —

pentru complicatul aparat la care mă uit cu respect și aflu că-l cheamă «retroproiector».“ R.l. 22 V 71 p. 1. „În liceul din Covasna a fost dat în folosință un laborator *audio-vizual*, cu 36 de locuri, folosit pentru predarea limbilor străine.“ R.l. 4 XII 75 p. 5; v. și I.B. 8 XII 70 p. 1, Sc. 19 XI 75 p. 4; *laserium, mass-media, preînregistrat* (din fr. *audiovisuel;* PR 1947; DEX, DN3).

augurá vb. I — A da semne de bun augur — „Nu vrem să ne reamintim cum și cînd și-a început Teatrul Național stagiunea anului trecut, dar anul acesta o recuperează în ritm năvalnic; iată-l, în mai puțin de două săptămîni, la a treia premieră, primele două fiind ale unor drame românești de actualitate. *Augurînd* astfel, să sperăm, pentru întreaga stagiune.“ R.l. 7 X 77 p. 2 (din it. *augurare;* DN3).

autísm s.n. (med.) „*Autismul*, maladie psihică ce se manifestă sub forma unei grave dereglări de comportament — bolnavii trăiesc «închiși în sine» (de unde și numele maladiei, de la grecescul autos = însuși), fără un contact psihic normal cu lumea înconjurătoare — a fost considerat multă vreme ca o boală nevindecabilă.“ Sc. 6 I 76 p. 4 (din fr. *autisme;* DEX, DN3).

autíst, -ă s.m.f., adj. (med.) — (Persoană) care suferă de o maladie psihică manifestată prin grave dereglări de comportament — „După o foarte interesantă demonstrație prin prezentarea filmului «Ce gamin-là», consacrat Tentativei Deligny, adică procesului de autoformație a unui grup de copii *«autiști»* (considerați ca arierați, inadaptabili, muți sau suferind de anumite boli mintale), Pierre Emmanuel a comentat deosebit de sugestiv această — răbdătoare și ingenioasă — experiență.“ R. lit. 18 X 79 p. 24 (din fr. *autiste, autistique;* DN3).

auto[1] — Element de compunere cu sensul „de la sine, pe sine“ — (din fr., it. *auto*; DEX, DN3).

auto[2] — Element de compunere cu sensul „automobil“ sau „automat“ — (din fr. *auto[mobile]*; L. Seche în LR 1/74 p. 77; DEX, DN3).

auto[3] adj. inv. — De automobil — „Firmele *auto* își desfășoară activitatea sub laitmotivul: «Ne așteaptă o toamnă dificilă».“ Sc. 25 VII 74 p. 6. „La Secțiunea financiară a sectorului IV din Capitală, la ghișeul *«auto»*, cu o cerere de radiere-înscriere autoturism, cu o zi în urmă.“ R.l. 6 V 78, p. 5; v. și *minimașină (electronică)* (1960), *autobalsam, autocoloană, beton-auto, controlor încercător, desfacere-transport* (din fr., it., germ. *auto*; DEX, DN3).

autoacuzá vb. refl. I — A se acuza pe sine însuși — „R. s-a declarat gata să se *autoacuze*.“ Sc. 7 X 66 p. 6 (din *auto*[1]- + *acuza;* DN3).

autoacuzáție s.f. 1978 — Acțiunea de a se autoacuza — *v. autodenunța* (din *auto*[1]- + *acuzație; cf. fr. auto-accusation*).

autoadaptá vb. refl. I — A se adapta prin eforturi proprii — „Mașinile electronice de calcul pot să prevadă timpul probabil, să întocmească rezumatele unor cărți, să compună muzică, precum și să înmagazineze experiențe noi, adică se pot *autoadapta* și autoeduca." Cont. 17 VIII 62 p. 7 (din *auto*[1]- + *adapta*).

autoapreciére s.f. — Judecată, analiză a propriei persoane — „Iată două tulburătoare *autoaprecieri* [ale lui Th. Mann] despre «Muntele vrăjit»." Cont. 6 IX 63 p. 3 (din *auto*[1]- + *apreciere; DN3*).

autobalsám s.n. „În magazinele I.D.M.S. au apărut noi articole de cosmetică auto: cleaner special, claskon, permosal, autopolish, *autobalsam*, soluție grafitată «Globo»." R.l. 9 IV 77 p. 5 (din *auto*[2]- + *balsam*).

autobasculántă s.f. — Autocamion cu benă basculantă — „Ultima și cea mai grozavă ispravă a lui I.G. a pornit de la ideea de a vîna iepuri cu farul mașinii». Și cum ideea i-a surîs și prietenului său I.M., șofer pe *autobasculanta* 31-TR-247, au plecat cu hardughia să cutreere cîmpia de la Cîlnișteа, după urechiați." Sc. 27 XI 73 p. 2; v. și R.l. 28 VIII 79 p. 2 (din *auto*[2]- + *basculantă; FC I 139; D.Tr.; DEX, DN3*).

autobúz-dormitór s.n. „Pentru cazare, în afară de căsuțe, ei au la dispoziție și zece... autobuze Scoase din uz, ele au fost amenajate chiar de părinții copiilor, în timpul lor liber, în tot atitea dormitoare cochete. Atît de mult le plac pionierilor *autobuzele-dormitoare*, încît cu greu se lasă convinși cei care «pică» la sorți în căsuțe." Sc. 5 VIII 75 p. 5 (din *autobuz* + *dormitor*).

autobúz-școálă s.n. „Pentru suplimentarea parcului de autobuze (de pe liniile centrale, în special, I.T.B. a luat măsura de a introduce în trasee, în orele de vîrf 60 de *autobuze «școală»*. Sînt conduse chiar de instructorii școlii de șoferi profesioniști din I.T.B." R.l. 20 XII 77 p. 5 (din *autobuz* + *școală*).

autocámeră s.f. (foto.) „O premieră: *auto-camera*, o mașină a cărei caroserie a fost astfel transformată, încît pe ea să poată fi instalată o cameră de luat vederi pivotantă, capabilă să filmeze sportivii mult mai îndeaproape și în bune condițiuni." R.l. 15 VII 76 p. 6 (din *auto*[2]- + *cameră* [*de filmat*]).

autocaravánă s.f. — Autovehicul special amenajat, care dă reprezentații cinematografice în diferite locuri — „D.C., circulînd cu *autocaravana* 53 294 B, s-a angajat în depășirea unui autocamion." Sc. 28 VII 66 p. 2 (din *auto*[2]- + *caravană*).

autoclavizát, -ă adj. — Tratat cu aburi sub presiune — „Mai ușor decît apa, betonul celular *autoclavizat* are proprietăți superioare de izolator termic și fonic." Sc. 12 V 64 p. 1; v. și R.l. 1 VII 81 p. 1 (din *autoclavă*).

autocoloánă s.f. „Caravană auto spre Irak. Vă amintiți, desigur, de *autocoloana* românească ce a inaugurat traseul România-Lahore-Pakistan." R.l. 19 XII 74 p. 5 (din *auto*^{2}- + *coloană*).

autocondúcere s.f. — Conducere a activității economice, sociale etc. de către comunitatea respectivă — „Gospodarii unităților teritorial-administrative din județul Ilfov au în vedere, așadar, atît cerințele imediate, cît și cele de perspectivă, *autoconducerea* și autofinanțarea dovedindu-se sub acest aspect drept căi sigure care duc la propășirea tuturor localităților patriei, a întregii populații." R.l. 5 IV 79 p. 5; v. și Sc. 5 IX 79 p. 1 (din *auto*^{1}- + *conducere*, probabil după un model străin; cf. fr. *autogestion;* DMC 1960; DP; DEX, DN3).

autocontáiner s.n. 1977 — Autovehicul destinat transportului containerelor — v. *autostropitoare* (din *auto*^{2}- + *container*).

autocontemplá vb. refl. I — A se contempla pe sine însuși — „Retrași în taina căminelor sau în larma veselă a vreunui restaurant, N.R. sau C.F., D.B. sau M.P. se *autocontemplă* în secvențele realizate în prealabil." R.l. 3 I 67 p. 3 (din *auto*^{1}- + *contempla;* cf. fr. *autocontempler;* DN3).

autocontempláre s.f. — Acțiunea de a se autocontempla — „Evident, calitatea multor pelicule e discutabilă, dar lucrul acesta rămîne valabil — păstrîndu-se proporțiile — pentru ambele părți. Într-o astfel de comparație însă, *autocontemplarea* de pînă acum trebuie să lase locul autoexigenței." Gaz.lit. 16 II 67 p. 7 (din *autocontempla;* DN3).

autocontról s.n. — Operația de control asupra propriei activități — „Știți că nu se mai spune *autocontrol?* Dat la nichelat, termenul a căpătat acum un luciu proaspăt. Ascultați cum sună: selfcontrol. Să-ți muști limba de plăcere, nu [alta! Mîine-poimîine o să ne și self-depășim." I.B. 1 VII 71 p. 3 (din *auto*^{1}- + *control* sau calc după engl. *self-control;* cf. fr. *autocontrôle;* DMN; DEX, DN3).

autoculturalizáre s.f. — Culturalizare prin forțe proprii — „La punctul doi: isprăvirea (anul acesta) a seralului. Punctul trei: *auto-culturalizarea.*" Gaz.lit. 29 XI 62 p. 6 (din *auto*^{1}- + *culturalizare*).

autocușétă adj. „Pînă acum existau în Franța numai trenuri *auto-cușete* de noapte, în care mașina și stăpînul ei mergeau în același tren pînă la destinație, acesta din urmă [stăpînul] dormind în cușeta vagonului de dormit." Sc. 9 IX 67 p. 6 (din fr. *auto-couchette;* PR 1968).

autodefini vb. refl. IV — A se caracteriza singur — „Cel care se *autodefinește:* «Ești tot numai răspîntii și drumuri fără-ntors» (Împăcare), proiectează o acută dezbatere filozofică pe fundalul unei naturi încrîncenate, spasmodice, halucinante." Cont. 16 IV 65 p.1. „Acum și-a schimbat maniera. De această dată, încastrează chitare, clarinete, violoncele și alte instrumente muzicale — rupte, sparte sau arse — în... blocuri de beton. «Seamănă cu niște epave eșuate într-o mare de lavă», își *autodefinește* «artistul» opera." Sc. 20 II 75 p. 4; v. și Cont. 14 XII 79 p. 4 (din *auto*[1]- + *defini*; DN3).

autodefiniție s.f. — Caracterizare a propriei persoane — „Tuturor și în primul rînd lui Rochester li se potrivește o *autodefiniție* scumpă lui Green: «În mine e un alt om care e supărat pe mine»." R. lit. 17 X 74 p. 22 (din *auto*[1]- + *definiție*).

autodenunță vb. refl. I — A aduce la cunoștința unei autorități o infracțiune săvîrșită de propria persoană — „Deși izbutește să se *autodenunțe* înainte de a muri, măcelul nu este oprit." Cont. 19 IV 63 p. 5. „În plin război, la 13 mai 1943, în București, un anume B.C.I. de profesie actor se *autodenunță* ca «autorul a trei asasinate» și «vechi membru al unei organizații germane de spionaj». Cercetările întreprinse de Siguranță nu confirmă însă spusele ciudatului personaj; interogatoriile și torturile nu-l pot determina să-și schimbe cu o iotă depoziția. B.C.I. își menține ferm (și foarte argumentat) autoacuzația..." R.lit. 23 II 78 p. 10 (din *auto*[1]- + *denunța*; cf. it. *autodenunziare;* FC I 213; DN3).

autodezagregábil, -ă adj. — Care se dezagregă singur — „Ciment *autodezagregabil.* În RFG a fost creat un nou tip de ciment, a cărui particularitate constă în faptul că — după întărire — rezistența sa se menține un anumit timp, după care ea începe să se reducă treptat pînă la completa anulare." R.l. 13 I 67 p. 3 // din *auto*[1]- + *dezagregabil*//.

autodidaxíe s.f. 1965 (livr.) — Autoinstruire — v. *autoinstruire* //din *auto*[1]-; pentru partea finală cf. gr. *didaskein* „a învăța"//.

autodisciplínă s.f. 1976 — Disciplină pe care și-o impune cineva — v. *formal* (cf. fr. *autodiscipline*, it. *autodisciplina;* PR 1946; DN3).

autodocumentá vb. refl. I — A se informa singur — „Varietățile [emisiune a televiziunii] au devenit lucide, au început să se autoobserve, să se *autodocumenteze*, să-și aprecieze limitele." Cont. 11 X 63 p. 5 (din *auto*[1]- + *documenta*).

autodúmper s.n. — Autocamion cu cupă metalică basculantă — „După un chef zdravăn, G.N. s-a urcat pe *autodumper* și a început să alerge cu ditamai namila de

metal după cetățenii care mergeau pe șosea." Sc. 6 X 73 p. 2 (din engl. *autodumper*, germ. *Auto-Dumper;* D.Tr).

autoechilibráre s.f. „*Autoechilibrarea* roților de automobil. O firmă din Bremen (R.F.G.) a construit un dispozitiv din material sintetic cu ajutorul căruia se produce o echilibrare automată a roților de automobil. Dispozitivul se intercalează, la montajul roților, între jantă și butuc." Sc. 30 X 77 p. 6 //din *auto-*[2] + *echilibrare*//.

autoecranizáre s.f. — Ecranizare după o lucrare proprie — „Așadar, cu «Străinul», Titus Popovici este la a doua *autoecranizare*." Gaz. lit. 5 IX 63 p. 6 (din *auto*[1]- + *ecranizare*).

autoeducá vb. refl. I — A se educa pe sine însuși — „Multilateralitatea se deprinde prin experiență și de la alții (școală, loc de muncă etc.) dar, mai ales, se *autoeducă*. Cine își pretinde prea puțin, sub posibilitățile sale, izbutește și mai puțin!" I.B. 9 VIII 75 p. 2; v. și *autoadaptă* (1962) (din *auto*[1]- + *educa*; cf. it. *autoeducare;* DN3).

autoeducáție s.f. 1965 — Educația prin sine însuși — v. *autoinstruire* (din *auto*[1]- + *educație;* DN3).

autoexigénță s.f. — Pretenție față de propria persoană — „*Autoexigența* — condiție determinantă a actului de creație." Sc. 15 VII 66 p. 4. „Nu-i rămîne actorului, drept etalon [valoric], decît *autoexigența*... — Am putea vorbi, în ceea ce vă privește, despre o... autourmărire continuă și sistematică a creșterilor profesionale?" I.B. 5 I 74 p. 2; v. și Cont. 10 V 74 p. 4; *autocontemplare* (1967) (din *auto*[1]- + *exigență;* DEX, DN3).

autoformáție s.f. 1979 — Educație prin sine însuși — v. *autist* //din *auto*[1]- + *formație*//.

autofréză s.f. „Pentru redarea acestor drumuri în circulație, au fost mobilizate toate mijloacele mecanizate disponibile — *autofreze*, autogredere, buldozere, tractoare — și se acționează în cooperare cu comandamentele locale pentru deszăpezire." R.l. 18 I 77 p. 3; v. și *autogreder* (1975) (din *auto*[2]- + *freză*).

autofurajáre s.f. „*Autofurajarea* crescătoriilor de pește." R.l. 27 XII 73 p. 3 (din *auto*[1]- + *furajare*).

autofurgonétă s.f. 1969 — Autovehicul mai mic decît camionul folosit pentru transportul de mărfuri — v. *gestionar-remizier;* v. și R.l. 28 VII 79 p. 2 (din *auto*[2]- + *furgonetă;* DEX, DN3, menționat la *furgonetă*).

autogestiúne s.f. — Gestiune prin mijloace proprii — „*Autogestiunea* impune întărirea răspunderii pentru cheltuielile de producție la fiecare loc de muncă" Sc. 24 IV 79 p. 6; v. și 29 VI 79 p. 3,

5 IX 79 p. 1 (din *auto*[1]- + *gestiune;* cf. fr. *autogestion;* DMN 1960).

autogól s.n. (sport.) — Gol în propria poartă (la fotbal) — „În minutul 69 [înaintaşii] au reuşit să reducă scorul de pe tabela de marcaj printr-un... *autogol.*" Sc. 19 XI 62 p. 3. „Dar — culmea ironiei! — autorii *autogolului* se bucură deţ aceeaşi publicitate, aproape de aceeaşi glorie, ca şi ceilalţi autori de goluri. Chiar gafînd, au ieşit din anonimat." Cont. 5 XII 69 p. 2 (cf. fr. *autogoal;* DN3).

autogospodărire s.f. — Gospodărire prin mijloace proprii — „*Autogospodărirea* — expresie a interesului cetăţenilor pentru dezvoltarea edilitar-urbanistică a tuturor localităţilor" Sc. 4 V 79 p. 2 (din *auto*[1]- + *gospodărire*).

autogréder s.n. (tehn). — Greder autopropulsat — „Văzînd că a dat prea tare cu oiştea în zid, a părăsit cît a putut de repede locul, cu *autogreder* cu tot!" R.l. 3 II 73 p. 2. „În zonele afectate de zăpezi, un număr de 124 autofreze, *autogredere,* buldozere ş.a. acţionează continuu pe drumurile naţionale pentru a preîntîmpina blocarea lor." R.l. 25 XI 75 p. 2; v. şi *autofreză* (din *auto*[2]- + *greder;* cf. rus. *avtogreider;* DT; DN3).

autogréfă s.f. (med.) — Autoplastie — „*Autogrefele* dermo-epidermice, cu ţesut din marele epiploon dau rezultate surprinzătoare într-o serie de afecţiuni." (f.d.). „La spitalul de cardiologie din Lyon, dr. G.D. a realizat o intervenţie chirurgicală în premieră mondială: *autogrefa* valvelor inimii. Pentru prima dată la o asemenea operaţie de înlocuire a valvelor bolnave, medicul francez a utilizat valve «fabricate» din ţesutul propriu al pacientului prelevate din zona pericardului. Spre deosebire de practicile actuale ale altor specialişti, bazate pe homo-grefe (ţesut prelevat de la un om decedat) sau heterografele (ţesut prelevat de la porc sau viţel), care prezintă riscul alterării rapide imediat după implant, metoda D. oferă un şir de avantaje: înlăturarea riscului fenomenului respingerii şi integrarea firească, perfectă a implantului în ţesuturile organismului. Semnificativ este că asemenea valve-*autogrefe* realizate la copii continuă să crească odată cu organismul pacientului." Sc. 19 II 78 p. 6; v. şi *microcurent* (1977) (din fr. *autogreffe;* DMN; DM; DN3).

autogunoiéră s.f. — Vehicul pentru transportul gunoiului — „*Autogunoiera* 31-Gj-615 a plecat deunăzi într-o cursă mai puţin obişnuită, pe traseul Tg. Cărbuneşti — Tg. Jiu." R.l. 18 IV 75 p. 5 (din *auto*[2]- + *gunoi* + *-ieră*).

autohtonizá vb. refl. I — A căpăta un caracter autohton, a se aclimatiza — „Nemulţumit de rezultatele pecuniare ale «vizitei», domnu' doctor şi-a continuat

«terenul». Întîi a trecut pe la o grădiniță de copii din str. Amurgului. Între timp, se *autohtonizase*. Îl chema acum «dr. Cristescu de la județeană»." I.B. 1 III 74 p. 2 (din *autohton* + *-iza;* cf. it. *autoctonizzare;* DN3).

autoimún, -ă adj. (med.) — Care prezintă imunitate prin sine însuși — „Se consideră că imunochimia poate aduce o importantă contribuție la rezolvarea problemelor transplantării de organe ale bolilor *autoimune* și cancerului." Sc. 28 XI 64 p. 4 (din fr. *autoimmun;* DMN).

autoincendiá vb. I „În primele cinci luni ale acestui an, aici au izbucnit 5 200 de incendii. Investigațiile în curs relevă că 30—40 la sută din acestea au fost provocate deliberat!... În fiecare zi în Statele Unite sînt *auto-incendiate*, în medie, 139 uzine sau fabrici, 215 magazine, restaurante sau clădiri pentru birouri, 216 blocuri de locuințe..." Sc. 7 X 75 p. 6 (din *auto*[1]- + *incendia*).

autoincendiére s.f. — Actul de a-și da foc — „*Autoincendierea*, mijloc de protest al budiștilor împotriva regimului Ngo Dinh Diem, se răspîndește și în Europa." Cont. 20 X 63 p. 8 (din *auto*[1]- + *incendiere*).

autoinstruíre s.f. — Acțiunea de îmbogățire a cunoștințelor prin efort personal — „De fapt nu numai despre autoeducație am vrea să vorbim aici, ci și despre *autoinstruire*. Sau — cu un cuvînt mai puțin folosit — autodidaxie. Între autoeducație și autodidaxie *(autoinstruire)* e o strînsă legătură." Cont. 9 VII 65 p. 1 (din *autoinstrui;* DN3).

autointitulá vb. refl. I — A se denumi singur — „Așa se înfățișează aceste așa-zise «drame de tip nou», care se *autointitulează* «de avangardă»". Sc. 7 I 62 p. 3. „«Dosarul Moro» a fost dat publicității la Roma, la cererea forțelor politice. Acesta este un document însumînd 50 de file dactilografiate găsit de poliție la una din bazele de la Milano ale organizațiilor teroriste *autointitulate* «Brigăzile roșii»." Sc. 20 X 78 p. 6; v. și R.l. 4 VII 79 p. 6 (din *auto*[1]- + *intitula;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236; DN3).

autoironíe s.f. — Ironie îndreptată asupra propriei persoane, opere etc. — „Această anchetă din care a lipsit numai simțul *autoironiei*." Cont. 11 III 66 p. 5. „Ar fi fost de dorit, poate, mai multă *autoironie*." R. lit. 17 XII 70 p. 25 (din *auto*[1]- + *ironie;* FC I 142 ; DN3).

autoironizá vb. refl. I — A zeflemisi propria persoană — „Varietățile au început... să se privească cu ochi critici, să se *autoironizeze*." Cont. 11 X 63 p. 5; v. și Sc. 12 XI 66 p. 2 (din *auto*[1]- + *ironiza;* DN3).

autokárt(ing) s.n., adj. „Noul kart românesc. Aceasta este tema con-

cursului de proiectare și construcție inițiat de A.C.R., Federația de *auto-karting*, în colaborare cu U.T.C." Mag. 23 III 74 p. 8. „Aflăm de la A.C.R. București că probele de control ale sportivilor *autokart* se vor da în zilele de 21 și 22 martie a.c." R.l. 21 III 78 p. 5 (din *auto*²- + *kart*[*ing*]).

autolaboratór s.n. — Laborator instalat într-un autovehicul — „Indicativul de circulație «31» glăsuiește de la sine că *autolaboratorul* 31 DJ-8592 condus de șoferul D.G. nu este economicos a fi folosit ca autoturism." R.l. 15 VII 78 p. 3 (din *auto*²- + *laborator*).

autolibrărie s.f. — Librărie mobilă instalată într-un autovehicul — „*«Autolibrăria»*, un autobuz special amenajat, este înzestrată cu rafturi, bănci, masă de prezentare a noutăților editoriale etc." Sc. 12 X 62 p. 1; v. și I.B. 17 V 62 p. 3 (din *auto*²- + *librărie*).

autoluminátor, -oáre adj. „Geamuri *autoluminatoare*. Laboratoarele Universității de electronică din Riga sînt de pe acum utilate cu ferestre ale căror geamuri își schimbă culoarea la diferite ore ale zilei, după intensitatea luminii." I.B. 18 XII 63 p. 3 (din *auto*¹- + *luminator*).

automacará s.f. — Macara montată pe autocamion — „O *automacara* de la Întreprinderea de construcții metalice și prefabricate din București a pornit la drum cu o bandă transportoare spre un punct de lucru." Sc. 29 X 75 p. 4. „*Automacaraua* miliției a ridicat 17 autoturisme staționate în locuri interzise de pe arterele Capitalei." R.l. 6 III 77 p. 5 (din *auto*²- + *macara*, după germ. *Autokran*, rus. *avtokran;* Th. Hristea *P.E.* 168; OSRI; D.Tr.; DEX, DN3).

automagazín s.n. — Magazin mobil, instalat într-un autovehicul — „*Automagazinul*, în Balta Albă... în urmă cu cîtva timp, pe poarta uzinei «Autobuzul», a ieșit un autobuz deosebit de celelalte. De fapt, era un ... magazin cu un profil bine determinat, menit să se deplaseze din loc în loc, acolo unde rețeaua comercială nu putea asigura o deservire în condiții optime." I.B. 13 IX 66 p. 1. „Mobilitatea presupusă a caracteriza activitatea comercială ar impune amenajarea unor chioșcuri, trimiterea unor *automagazine*." I.B. 24 XI 71 p. 3 (din *auto*²- + *magazin*).

automăturătoáre s.f. — Vehicul pentru măturatul și curățatul străzilor — „Alte treizeci de mașini *(automăturători)* au curățit zăpada de pe principalele artere." I.B. 18 XII 61 p. 1 (din *auto*²- + *măturătoare;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236; Graur *T.* 268).

automedicație s.f. „Semnificația cuvîntului *automedicație* este clară: a lua medicamente din proprie inițiativă, fără prescripție medicală." Sc. 5 XII 71 p. 1 (din

auto[1]- + *medicație*, după engl. *self-medication*).

automóto-kárting s.n., adj inv. „Automobiliștii băimăreni dispun, de cîteva zile, de un club dotat cu material documentar de tehnică auto, turism rutier și sport *auto-moto-karting*." R.l. 3 III 77 p. 5 (din *auto*[2]- + *moto-* + *karting*).

automóto-vélo s.n. „Pentru amatorii de *auto-moto-velo*, pe lîngă noua motoretă «Mini-Mobra», se vor mai prezenta la Tîrgul de mostre noile tipuri de biciclete «Pegas 18 B» și «Standard B»." R.l. 19 VIII 77 p. 2; v. și 1 VIII 80 p. 5 (din *auto*[2]- + *-moto* + *-velo*).

autoobservá vb. refl. I 1963 — A se observa pe sine — v. *autodocumenta* (din *auto*[1]- + *observa*; cf. fr. *autoobserver*; DN3).

autopastișá vb. refl. I — A-și copia procedeele (artistice) proprii — „E oare firesc ca un foarte tînăr poet (evident talentat) să se *autopastișeze*?" Gaz.lit. 19 I 61 p. 2. „Tînărul critic conchide că ceea ce ar caracteriza poezia actuală ar fi «*autopastișa*»: «Ceea ce era spontan, la un moment dat... a devenit normă, șablon. S-a îndepărtat de firesc pentru a-și rafina excesiv un stil. Imitația își pierde în acel punct sensul individual. Poezia se *autopastișează*»." R.lit. 7 II 74 p. 13 (din *auto*[1]- + *pastișa*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132; DEX, DN3)

autopastișă s.f. „La rîndul său, Nichita Stănescu... nu poate continua experiența din cele «11 elegii» fără riscul de a transforma în manieră, adică în *autopastișă*, o formă care..." Gaz.lit. 2 III 67 p. 7; v. și *autopastișa* (din *auto*[1]- + *pastișă*; DN3).

autoperfecționáre s.f. — Tendința spre propria desăvîrșire — „Talentul adevărat nu-i lipsit niciodată de simțul *autoperfecționării* continue." Cont. 3 IV 64 p. 1 (din *auto*[1]- + *perfecționare*; DN3).

autopérie s.f. 1970 — Vehicul pentru curățatul străzilor — v. *sărăriță* (din *auto*[2]- + *perie*).

autoproclamá vb. refl. I — A se investi pe sine cu anumite titluri — „Este, după părerea mea, un exemplu care ilustrează tendința de a se *autoproclama* ei înșiși «vîrfuri» ale științei contemporane." Sc. 24 XI 66 p. 4. „După ce s-a încercat de către cîțiva autori obișnuiți să facă multă gălăgie în jurul numelui lor, să se *autoproclame* valori supreme... poeții s-au întors... la uneltele specifice, tradiționale ale poeziei." R.l. 29 IX 75 p. 2; v. și I.B. 5 I 74 p. 4 (din *auto*[1]- + *proclama*; DN3).

autoprotectór, -oáre adj. — Care se protejează pe sine — „Noul tip de televizor folosește un tub cinescop *autoprotector*, deci ecranul nu mai are geam protector." I.B. 12 IX 66 p. 1 (din *auto*[1]- + *protector*).

autoprotejá vb. refl. I — A se proteja prin mijloace proprii — „Cercetările științifice efectuate asupra faunei marine caracteristice apelor din preajma Arcticii și Antarcticii au dus la identificarea mecanismelor naturale prin care diversele viețuitoare se *autoprotejează* împotriva frigului." Sc. 2 III 77 p. 6 (din *auto*[1]- + *proteja*).

autoproteját,-ă adj. — Protejat prin el însuși — „Oferim un aparat de concepție românească — E 59 «Dacia» — avînd diagonala ecranului de 59 cm și... tubul kinescopic *autoprotejat* (sticla nu acoperă toată fața aparatului, ci doar tubul)." Sc. 7 VII 65 p. 1 (din fr. *autoprotégé;* cf. [*tube électronique*] *autoprotégé;* DMN).

autoradiográfic,-ă adj. — Privitor la imaginea radiografică a unui organ conținînd un produs radioactiv — „O chimistă de la Centrul spațial din Houston, Barbara S. Asking, a fost desemnată ca «inventatoarea anului» de Asociația americană pentru promovarea invențiilor și inovațiilor. Ea a fost aleasă pentru că a pus la punct un procedeu *autoradiografic* de ameliorare a imaginilor care folosește un compus radioactiv, «thiourea-sulphur — 35». Procedeul permite o utilizare optimă a clișeelor subexpuse și aplicații în domeniul radiografiei medicale..." R.l. 31 I 79 p. 6 (din *autoradiografie* + *-ic*).

autoreclámă s.f. — Reclamă a propriilor realizări — „Aceste însemnări nu au intenția să se constituie în *autoreclama* turneului pe care T.L.B. l-a efectuat peste hotare." Cont. 13 I 67 p. 4 (din fr. *autoréclame;* DN3).

autorefractór s.n. „*Autorefractorul* — aparatul pentru examinarea automată a vederii... Este indicat pentru examene în școli, uzine, ca și pentru pacienții dificili — copii foarte mici, bătrîni etc." Sc. 22 XI 74 p. 6 //din *auto*[2]- + *refractor*//.

autorelaxáre s.f. — Stare de relaxare prin resurse proprii — „Opusă administrării de calmante și barbiturice, noua metodă constă în *autorelaxare*. Ea se însușește prin antrenamente dirijate la început printr-o înregistrare pe bandă de magnetofon a principalelor instrucțiuni: poziție relaxată, repetarea în gînd a anumitor fraze." Sc. 22 V 77 p. 6 (din *auto*[1]- + *relaxare*).

autorespéct s.n. 1970 — Respect față de propria persoană — v. *peliculă-document* (din *auto*[1]- + *respect*).

autoridicătoáre s.f. — Tip de vehicul — „În perioada cînd trebuiau predate cele două platforme *autoridicătoare* pentru șantierul de la Porțile de Fier... aveau loc convorbiri-fulger, în care oamenii erau încunoștințați de stadiul lucrărilor." Sc. 23 X 65 p. 1 (din *auto*[2]- + *ridicătoare*).

autorutiér adj. În sintagmele *trafic, buletin autorutier* — Rela-

tiv la transportul auto pe autostrăzi și șosele — „Dănuț ascultă buletinul *autorutier*" (din fr. *autoroutier;* PR 1957).

autoscără s.f. — Autovehicul cu un schelet în formă de turn cu scară — „A ajuns, a sunat la ușă, dar văzînd că nu i se răspunde a urcat din nou la volanul *autoscării* hidraulice, a făcut o manevră, a accelerat..." Sc. 12 V 77 p. 2 (din *auto*[2]- + *scară;* cf. fr. *camion à échelle;* D.Tr., LTR).

autoscopie s.f. — Observații asupra propriei persoane — „După această *autoscopie* în cea mai bună tradiție folclorică, poetul introduce brusc un motiv grav..." Cont. 24 V 63 p. 3 //din *auto*[1]- + *-scopie*//.

autoservi vb. refl. IV (lb. vorbită, pleonastic) — A se servi singur — „Pot să mă *autoservesc?*" (din *autoservire;* Th. Hristea *P.E.* 190).

autoservice s.n., adj. (anglicism) — Stație de întreținere a autovehiculelor — „Paralel cu extinderea rețelei, unitățile *autoservice* au fost dotate cu numeroase mașini, utilaje și instalații de înaltă tehnicitate: compresmetre, instalații pentru verificarea direcției." R.l. 29 I 77 p. 5. „În orașul Tulcea se construiește o stație *autoservice* în regia proprie a cooperativei meșteșugărești «Prestarea» din localitate." R.l. 11 V 79 p. 5 [pron. *autosérvis*] (din engl. *auto-service;* M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 131, M. Avram în SCL 3/72 p. 290; DN3).

autoservire s.f. (1966) — Acțiunea de a se servi singur — v. *supermagazin, inscripționare, ceainărie-cofetărie, lacto-bar* (din *auto*[1] + *servire*, după rus *samoobslujivanie*, engl. *self-service;* Th. Hristea *P.E.* 189—190, FC I 131; DEX, DN3).

autosifón s.n. „Industria locală din regiunea Banat a avut inițiativa de a fabrica faruri cu două faze pentru biciclete, rîșniță din masă plastică pentru cafea și piper, aprinzătoare de aragaz, un *autosifon* — aparat cu care se poate prepăti sifon la domiciliu." Sc. 28 VI 64 p. 2. „La Rm. Vîlcea, capsulele pentru *autosifoane* au dispărut din luna octombrie a anului trecut." R.l. 30 X 78 p. 5 (din *auto*[1]- + *sifon*) cf. fr. *autosiphon;* DN3).

autospeciálă (-frigider) s.f. — Autovehicul cu destinație specială — „Jucîndu-se de-a v-ați ascunselea pe străzile orașului Brad, frații F. și T.G. dădeau roată unei *autospeciale-frigider*. Într-un moment cînd nu-i putea observa nimeni au intrat pe o ușă deschisă în camera frigorifică." Sc. 30 I 71 p. 4; v. și 9 XI 75 p. 2, 16 IX 75 p. 5, R.l. 28 VII 79 p. 2 (din *auto*[2] *-specială (+ frigider)*; cf. it. *autospeciale;* DN3).

autostáție s.f. — Stație de autobuz — „*Autostația* IRTA de la Casa Scîntei s-a mutat." l.B. 21 IV 61 p. 1 (din *auto*[2]- + *stație*) Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 132) DN3).

autostivuitoáre s.f. — Mașină cu ajutorul căreia se fac stive — „Munca grea a docherilor e tot mai mult despovărată astăzi... prin folosirea macaralelor, benzilor transportoare, a *autostivuitoarelor*." Sc. 17 I 63 pl. 1 (din *auto*²- + *stivuitoare*).

autostóp s.n. **1.** — Procedeu constînd în a opri un automobilist necunoscut pentru a-i cere să te ia (gratis) în mașină — „*Autostopul* ar putea deveni în curînd o activitate recunoscută oficial în Belgia." Sc. 15 II 75 p. 6. **2.** — Mecanism de oprire automată — „Combina ultramodernă, stereo, «National Panasonic», semiprofesională (casetofon-radio-picup-amplificator), boxa 2 × 8,5 W, automatic, *autostop*, posibilități quadrofonic..." R.l. 21 XI 77 p. 5; v. și Săpt. 16 II 73 p. 16 (din fr. *auto-stop*; I.. Seche în LR 1/74 p. 77; DMC 1952, PR 1953; DEX. DN3).

autostopíst, -ă s.m.f. — Persoană care face autostopul — „La un moment dat S.F., amintindu-și că mai are de făcut o «cumpărătură», i-a încredințat, pentru cîteva minute, consătenei sale, servieta. Nici n-a apucat bine S.F. să plece, că un tinerel de alături, tot «*auto-stopist*», i-a spus lui I.G...." Sc. 27 XI 73 p. 2; v. și R.lit. 18 VII 74 p. 14 (din *autostóp* + *-ist*, probabil după modelul fr. *auto-stoppeur*; DMN 1950).

autostropitoáre s.f. — Vehicul folosit pentru stropitul și spălatul străzilor — „Pe unele străzi trec *autostropitoarele*." R.l. 18 VII 75 p. 3. „Deși avea în primire un autocontainer SR 14, revizorul G.Gh. i-a «dat liber» cu *autostropitoarea* de tip ROMAN Diesel." Fl. 19 V 77 p. 22 (din *auto*²- + *stropitoare*, după fr. *automobile d'arrossage*; DT, D.Tr.).

autosupraveghéa vb. refl. I — A da atenție propriei comportări — „A educa înseamnă și a te *autosupraveghea*." Sc. 28 IX 66 p. 4 (din *auto*¹- + *supraveghea*).

autoșasíu s.n. — Tip de autovehicul cu șasiu — „La volanul unui *autoșasiu* ROMAN șoferul I.L. a provocat o tamponare în urma căreia a fost grav avariat atît *autoșasiul* pe care-l conducea, cît și un alt autovehicul." Sc. 30 I 75 p. 2 (din *auto*²- + *șasiu*).

autotaxáre s.f. — Compostarea biletelor valabile pentru o anumită călătorie de către pasageril din tramvaie, autobuze etc. — „Sistemul de *autotaxare* va fi extins în curînd pe autobuzele care circulă pe alte trasee." Sc. 11 IV 63 p. 1. „Călătoriile cu *autotaxare*. În prezent acest sistem este extins în 25 de județe." R.l. 4 XI 77 p. 5; v. și R.l. 13 V 75 p. 5; *tîrcoășcnesc* (din *auto*¹- + *taxare*).

autotráiler s.n. — Vehicul folosit pentru transportul pieselor grele — „Un taximetru gonea ca un bolid pe șoseaua Olteniței din București. Pe aceeași șosea staționa un *autotrailer*. Tamponarea

n-a putut fi evitată." Sc. 12 XII 75 p. 4 (din *auto*[2]- + *trailer*).

autotransportór, -oáre s.m.f. — Persoană care lucrează pe o mașină de transportat materiale — „Maria e fruntașă în muncă, *autotransportoare*." Sc. 12 XII 61 p. 1 (din *auto*[2]- + *transportor;* cf. it. *autotransportatore;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236;DN3).

autotratamént s.n. — Tratament medical aplicat fără o indicație medicală autorizată — „Ne referim la abuzul sau chiar la fetișizarea unor medicamente, la tendința spre *autotratament*..." R.l. 17 I 77 p. 5 (din *auto*[1]- + *tratament*).

autotrén s.n. — Autovehicul cu una sau mai multe remorci — „La uzina constructoare de mașini din Mitisci a fost realizat prototipul unui puternic *autotren* cu descărcare automată." Sc. 22 V 64 p. 3. „Colectivul uzinei «Automecanica» din Mediaș a început fabricarea în serie a *autotrenului* destinat transportului lichidelor petroliere." R.l. 22 I 72 p. 1 (din *auto*[2]- + *tren;* cf. it. *autotreno;* D.Tr.; DN3).

autoturísm-ateliér s.n. „A fost înființat un serviciu de reparare la domiciliu a aparatelor de radio și televizoarelor, precum și a obiectelor de uz casnic de folosință îndelungată. Acest nou serviciu este încadrat cu cei mai buni specialiști și dotat cu un *autoturism-atelier*." Sc. 19 IX 76 p. 5 (din *autoturism* + *atelier*).

autoutilitáră s.f. — Autovehicul, de obicei de capacitate mică, folosit pe trasee scurte pentru necesitățile întreprinderilor etc. — „... a văzut în fața hotelului *autoutilitara* 21 PH—3097 (aparținînd cooperativei agricole Bucov), al cărei șofer își lua micul dejun la restaurant." R.l. 18 VII 79 p. 2; v. și Sc. 18 XII 79 p. 2 (cf. it. *autoutilitaria;* DEX, DN3).

autoutiláre s.f. — Autodotare — „*Autoutilarea* își confirmă marea însemnătate economică." Sc. 23 IV 75 p. 2. „Instalația, în întregime românească, realizată prin *autoutilare*, contribuie cu 20 la sută la creșterea capacității de uscare a cherestelei pentru fabricarea mobilei." R.l. 14 I 77 p. 5 (din *auto*[1] - + *utilare;* DN3).

avén s.n. (geol.) „E. M. și A.M., cei doi speologi francezi care... și-au propus să studieze un *aven* (puț adînc, cu pereții abrupți) nu departe de Grenoble." R.l. 12 IX 75 p. 6 (din fr. *aven;* DEX DN3).

avenída s.f. — Stradă mare, bulevard (în Spania, Portugalia, America Latină) — „Existența acestei citadele incașe care, potrivit legendei, ar fi fost împodobită cu magnifice palate și *«avenidas»* pavate cu aur și argint, ar părea să fie confirmată de tradițiile orale ale indienilor Masheguengasm, care locuiesc în regiune." R.l. 27 XII 78 p. 6 (cuv. sp.; DN3).

avenîu s.n. (arg.) 1979 — Bulevard — v. *italienist* (din fr. *avenue*).

aviár, -ă adj. — De păsări — „Cercetătorii au reușit să producă vaccinuri antipestoase *aviare* cu o bună eficacitate, care feresc de îmbolnăvire atît păsările tinere, cît și pe cele adulte." Sc. 6 II 63 p. 1 (din fr. *aviaire;* DN3).

aviocár s.n. „Atunci unde să mergem? În Piața Unirii, la «Luna-Parc», să vizităm ultima noutate lansată în acest sezon, adică *aviocarul.* Mă veți întreba ce e *aviocarul?* Ei, asta mai zic și eu distracție. Te urci frumușel în avion și un scripete ingenios te catapultează în niște loopinguri acrobatice." R.l. 26 V 71 p. 2. „Realizarea parcului va începe încă din acest an. În jur vor fi ciclodromul Montagne Russe, o pistă de «Baby-cart»... Acest prim centru va fi completat de utilaje de distracție; *aviocarul* pentru adulți, un manej acvatic pentru copii... Cei mici vor putea face o călătorie în junglă, cu ajutorul unui Safari-Trik-Ride — o pistă cu mașinuțe care se vor plimba pe un traseu în care nu vor lipsi animalele junglei din... cauciuc." I.B. 29 V 74 p. 2 (din *avio[n]* + *car*).

aviochímic, -ă adj. (În sintagma *tratament aviochimic*) — Tratament modern al plantelor cu substanțe chimice, efectuat din avion — „Un colectiv de tehnicieni și ingineri a aplicat în pădurile din raza ocolului silvic Ploiești tratamente *aviochimice* pentru combaterea paraziților vegetali. S-au folosit prăfuiri din avion cu sulf." Sc. 23 VI 61 p. 3 (din *avio[n]* + *chimic;* DN3).

avión-cargóu s.n. „În vara lui 1968, un pilot american, R.B., ce se afla la bordul unui *avion-cargou,* nu departe de coastele Floridei, deasupra regiunii maritime de la nord de insula Andros (arhipelagul Bahamas) a observat în apă niște formațiuni curioase." R.lit. 4 III 71 p. 31 (din *avion* + *cargou,* după fr. *avion-cargo;* DMN 1965; DT).

avión-cisternă s.n. „Puternicul foc... a fost stins pînă la urmă. Dar numai după mai multe ore în șir, timp în care 21 unități de pompieri ajutate de patru *avioane-cisterne* au acționat cu hotărîre." R.l. 15 VII 74 p. 6. „Pe de altă parte, perioada de secetă a determinat apariția unor focare de incendiu în mai multe regiuni forestiere din sudul țării, dar intervenția promptă a *avioanelor-cisternă,* special pregătite pentru stingerea incendiilor, a dus la prevenirea extinderii acestora." Sc. 5 VIII 75 p. 6 (din *avion* + *cisternă,* după fr. *avion-citerne;* DMN 1966; DT).

avión-laboratór s.n. „38 de vapoare, 13 *avioane-laborator* și cel puțin doi sateliți vor culege date asupra straturilor atmosferice, asupra așa-numitului profil vertical al temperaturilor ș.a.m.d." Sc. 28 I 74 p. 4. „Sute de stații

meteorologice situate pe cele două țărmuri ale Atlanticului și pe insule, 35 de stații de nave științifice, 15 *avioane-laborator*, zeci de geamanduri meteo ancorate sau în derivă și cîțiva sateliți, dintre care unul geostaționar, vor sta la dispoziția observatorilor în cursul experienței." I.B. 1 III 74 p. 4 //din *avion+laborator*//.

avión-mașínă s.n. „O nouă formă de turism (Fly and Drive) *avion-mașină*, va fi organizată de Automobil-Clubul Român, în colaborare cu TAROM și cu o serie de alte companii aviatice. În noua formulă de turism organizat, excursioniștii... vor avea la dispoziție mașini, fără șofer, pe aeroportul internațional Otopeni." R. 1. 29 I 71 p. 5 (din *avion* + *mașină*, după engl. *Fly and Drive*).

avión-pirát s.n. — Avion cu intenții piratерești — „Unul din cele peste 1 600 *avioane-pirat*." Sc. 16 XII 66 p. 6 (din *avion* + *pirat*).

avión-rachétă s.n. „Cînd vom avea gata sistemul de lansare bazat pe *avionul-rachetă*, asemenea cerințe vor fi atenuate, se va putea lucra în haine obișnuite, despre mediul în care se desfășoară activitatea știm de acum destule. Ca parte a programului shuttle se are în vedere transportarea pe orbită chiar a unor persoane care nu fac operații de zbor, ele urmînd să participe la experiențele științifice planificate, cum ar fi cele biologice." Sc.t. 18 IV 74 p. 6 //din *avion* + *rachetă*//.

avión-spión s.n. „Agenția China Nouă anunță că, la 12 martie, a fost pus în libertate J.T.D., spion al Agenției Centrale de Investigații a S.U.A., arestat după doborîrea *avionului-spion* la bordul căruia la 29 noiembrie 1952 a pătruns în spațiul aerian al R.P. Chineze." R.l. 13 III 73 p. 6 (din *avion* + *spion;* cf. fr. *avion espion;* DMN 1969).

avtolét s.n. — Automobil zburător — „*Avtolet*-ul e un automobil fără roți." Sc. 18 II 63 p. 6 (cuv. rus.).

ayatoláh s.m. — Șef al sectei mahomedane șiite — „Joi s-a reîntors în Iran *aiatolahul* K., liderul opoziției șiite iraniene." Sc. 2 II 79 p 6. „Într-un interviu difuzat de postul de radio francez «Europe—1», primul ministru al guvernului iranian, S.B., a declarat că va rămîne în funcție, deși liderul opoziției șiite, *ayatolahul* K., i-a cerut să demisioneze." Sc. 3 II 79 p. 6 „Atentat terorist în Iran. Postul de radio Teheran... a anunțat că în capitala Iranului a fost asasinat *ayatolahul* M.M. În memoria *ayatolahului* a fost proclamată o zi de doliu național." Sc. 3 V 79 p. 4 (cuv. persan, intrat în rom. prin fr., engl).

azzuro s.m. (sport) — Fotbalist din echipa Italiei — „*Azzurii* conduceau cu 1—0..." R.l. 23 V 78 p. 5 [pron. *adzúro*] (cuv. it.).

B

baby-baschet s.m. 1976 (sport) — Baschet simplificat — v. *mini-baschet* [pron. *bebibáschet*] (din *baby* + *baschet*).

baby-cart s.m. 1973 (sport) — Cart pentru copii — v. *mini-avion, aviocar* [pron. *bebicárt*] (din *baby* + *cart*).

baby-skilift s.m. (sport) — Skilift de proporții mai mici — „Zăpada abundentă i-a găsit pe organizatorii activităților sportive din Abrud, județul Alba, cu toate pregătirile încheiate. Prin grija comitetelor sindicatelor și a asociațiilor sportive locale, a fost montat un «*baby-ski-lift*», s-au procurat 120 perechi noi de schiuri, echipament și bocanci, au fost verificate și marcate pîrtiile de fond și probe alpine." M. 19 XII 73 p. 5; v. și *telecabină* [pron. *bebischilift*] (din *baby* + *skilift*).

bac-dormitór s.n. 1963 — Bac cu funcție de dormitor — v. *șalupă-automobil* (din *bac* + *dormitor*).

badminton s.n. (sport) — Joc sportiv, înrudit cu tenisul, practicat cu o minge mică prevăzută cu pene sau cu un fel de aripioare de plastic, care se aruncă cu racheta — „Un sport mai puțin cunoscut: *badminton*." Pr. R.TV. 11 III 78 p. 14 [pron. *bédminton*] (cuv. engl.; cf. fr. *badminton*/ DN3).

balerin-coregráf, -ă s.m.f. — Balerin care creează un balet — „Cunoscut cuplu de *balerini-coregrafi* M.C. și Gh. C. evoluează în aceste zile la Santiago de Chile." Cont. 11 II 72 p. 6 (din *balerin* ◆ *coregraf*).

balic s.m. (arg.) „...Ca într-un studiu etnografic, el își grupează observațiile în jurul unor momente specifice ale existenței «populației» investigate: examenul de admitere, trăit ca o «zi fatală», primul curs, balul bobocilor (al «balicilor» după o expresie mai

«modernă»..." Sc. 30 XI 77 p. 4 (probabil din *bal*).

balistocardiográmă s.f. (med.) „Cu ajutorul sistemelor biotelemetrice fiziologii sovietici au reușit să înscrie o *balistocardiogramă*, adică o diagramă care reflectă efectul mecanic al contracțiilor cardiace." Sc. 29 III 61 p. 4 (din fr. *ballistocardiogramme;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133; DN3).

balíză-far s.f. 1979 — Baliză cu rol de far — v. *minigenerator* (din *baliză* + *far*).

balneofizioterapeútic,-ă adj. (med.) „La Rîmnicu-Vîlcea a fost înființată o secție de recuperare *balneo-fizio-terapeutică*, dotată cu bazine cu apă termală, aparatură electro-fizio-terapeutică." R.l. 4 XII 75 p. 5 (din *balneo-* + *fizioterapeutic*).

balneokineoterapíe s.f. (med.) „*Balneokineoterapia* — tratamentul prin mișcare în mediu balnear — este o formă mai complexă de tratament, de care pot beneficia atît oamenii bolnavi, cît și cei sănătoși, în scopul prevenirii unor boli." Sc. 13 VIII 78 p. 2 (din *balneo-* + *kineoterapie*).

balón-sóndă s.n. — Balon liber echipat cu o radiosondă, utilizat în meteorologie — „El a exclus, de asemenea, posibilitatea interceptării unui *balon-sondă* sau a unei parașute meteorologice." R.l. 8 II 74 p. 6. „Cu ajutorul unui *balon-sondă*, cercetători de la Institutul Max Planck și de la Universitatea din Tübingen au descoperit o stea cu cel mai puternic cîmp magnetic cunoscut — 4,6 miliarde de Gaussi." Cont. 12 VIII 77 p. 5; v. și I.B. 4 X 74 p. 4 (din fr. *ballonsonde*, germ. *Ballonsonde;* DTP, LTR).

balotá vb. I. (tehn.) — A strînge la un loc în baloturi — „De regulă paiele ce rămîn de la recoltatul grîului pot fi valorificate la un preț bun. La cooperativa agricolă din Hagiești-Ilfov s-a găsit o soluție «originală» : au fost arse pe loc. În felul acesta s-a renunțat la *balotatul* paielor de pe 137 ha. Halal gospodari!" R.l. 28 VII 73 p. 5 (din [*a face*] *balot*).

báncă s.f. (În sintagmele *bancă de date, de transplantologie, de informații, de organe, de cuvinte*) — Organism unde se centralizează și se conservă informațiile prelucrate cu ordinatorul, organe ale corpului omenesc, fișe de cuvinte etc. — „*Banca de transplantologie.* Clădirea Institutului de biostructură al Academiei *de* medicină din Varșovia adăpostește *Banca* centrală națională *de țesuturi* — cea mai mare instituție de acest fel de pe continent și a doua din lume, după cea din Maryland, S.U.A. Țesuturile destinate transplanturilor — grefe de oase, cartilaje, meninge, tendoane, nervi periferici, piele — sînt preparate pe baza unei tehnologii moderne." Sc. 6 XI 77 p. 6. „Proiectul prevede ca personalul medical să aibă acces

la *banca de informații* a unui calculator I.C.L. 1904 prin intermediul a 80 de displayuri — echipament terminal asemănător unui ecran de televizor cu ajutorul căruia se poate dialoga cu computerul." R.l. 14 I 78 p. 6. „O comisie de experți a Pieței comune a întreprins o inedită investigație în problema transplanturilor de organe, care se izbește, adesea, de lipsa organelor înlocuitoare compatibile biologic cu organismul persoanelor ce ar trebui să le primească. «*Băncile de organe*» create în diferite țări nu fac întotdeauna față împrejurărilor." Sc. 22 II 79 p. 5; v. și R.l. 14 I 78 p. 6; *telematică, teletext* (după fr. *banque de données, d'informations, d'organes, de mots* etc.; cf. engl. *data-bank;* PR 1949, BD 1970).

báncă-pupítru s.f. — Bancă combinată cu o masă de scris — „O *bancă-pupitru*, masă-birou de studiu etc." Mag. 7 I 67 p. 6 (din *bancă* + *pupitru*).

bándă rulántă-școálă s.f. „*Bandă rulantă-școală*. Recent, la fabrica «Flacăra Roșie» din Capitală a început organizarea unei benzi rulante pe lîngă sectorul încălțămințe, care va servi drept școală în vederea ridicării calificării muncitorilor." I.B. 3 X 61 p. 1 (din *bandă rulantă* + *școală;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 331).

bantustán s.n. „Mamele și copiii în *bantustane*. Autoritățile sudafricane au dispus strămutarea în *bantustane* a unui număr de 60 de femei de culoare, împreună cu copiii lor, din suburbia Johannesburgului, Devon." Sc. 23 IX 76 p. 6. „Este de asemenea semnificativ faptul că *bantustanele*, faimoasele rezervații pentru africani, create de către autoritățile din Pretoria «scapă puțin cîte puțin de sub controlul autorităților»" (f.d.). „Romanul surprinde, prin prisma unui caz particular, mai toate racilele tragice ale segregaționismului — dezmembrarea forțată a familiilor, transmutarea cu sila în *bantustane*, brutalitatea polițiștilor..." Sc. 19 I 79 p. 3 (din engl. *bantustown*).

bantustanizáre s.f. — Trecere într-o rezervație, într-un regim de apartheid — „Farsa *bantustanizării*. Săptămînalul «Time» despre încercările regimului de la Pretoria de a perpetua politica de apartheid." Sc. 23 XII 77 p. 6 (din *bantustan*).

bar-cafenéa s.n. — Bar în care se bea cafea — „*Barul-cafenea* spre exemplu, a fost desființat. Acum unitatea desface specialități de bomboneric și băuturi pentru acasă." I.B. 5 VI 72 p. 2 (din *bar* + *cafenea*).

bar-discotécă s.n. — Bar cu specific de discotecă — „Anul acesta complexul vine cu noutăți: un camping cu 13 căsuțe cochete, suspendate pe stîlpi, un *bar-discotecă*, al cărui program a debutat sîmbătă cu muzică excelentă, stereofonică și cu orgă de lumini."

I.B. 9 VII 73 p. 3 (din *bar* + *discotecă*, după fr. *bar-discothèque*; DMC 1968).

barácă-dormitór s.f. — Baracă ce servește drept dormitor — „Din plăcile aglomerate se vor face și cabane turistice, *bărăci-dormitor* în pădure, solarii etc." Sc. 14 VIII 62 p. 3. „Asediind *bărăcile-dormitor* din localitate, forțele de ordine au arestat 22 de persoane, conducîndu-le spre o destinație necunoscută în vederea expulzării." Sc. 1 VI 77 p. 4 (din *baracă* + *dormitor*).

bas-bariton s.m. (muz.) — Voce bărbătească intermediară între cea de bas și cea de bariton — „Vocea sa generoasă de *bas-bariton* a sunat la sfîrșitul spectacolului tot atît de odihnită și de proaspătă ca și la început". I.B. 26 I 61 p. 2 (din *bas* + *bariton*; FC I 53; D.Muz.).

basm-comedíe s.n. — Comedie în formă de basm — „«Dragonul», *basm-comedie* în trei acte de autorul sovietic E.S." Cont. 19 V 67 p. 4 (din *basm* + *comedie*).

batáj s.n. 1978 (tehn.) — Utilaj folosit în filatură — v. *ming*; v. și R.l. 13 VIII 80 p. 3 (din fr. *battage*; DTP).

batiscáf s.n. (mar.) — Submarin folosit pentru explorarea marilor adîncimi — „Un exercițiu de salvare submarină a fost realizat cu succes de marina franceză în rada portului Bormes-les Minosas, cu participarea *batiscafului* «Arhimede» și a farfuriei-ploujante «Cyana»." R.l. 5 VI 74 p. 6. „Centrul Național francez pentru studii asupra oceanelor a anunțat trecerea «în rezervă operațională» a *batiscafului* «Arhimede»." R.l. 5 IV 75 p. 6 (din fr. *bathyscaphe*; DEX, DN3).

bază s.f. (În sint. *a avea la bază* din argoul elevilor) „Elevii dacă vor să spună că-s bine pregătiți, se folosesc de expresia *a avea la bază* (*am la bază*, „știu, am învățat"). R.lit. 19 VII 79 p. 9.

bază-magazín s.f. „Poate că ar trebui luată în seamă ideea înființării de *baze-magazin* pentru unitățile de cercetare și învățămînt, de unde să se poată procura rapid și în cantități strict necesare diverse materiale și piese de schimb." I.B. 1 IV 72 p. 3 (din *bază* + *magazin*).

băieţísm s.n. — Specific al caracterului de băiat întîlnit la o fată — „În gama variată a rolului într-o dramă puternică, naivitatea de idilă reținută, uimire, eroism, *băiețism*, feminitatea ușor adolescentină." Luc. 15 V 62 p. 9 (din *băiat* + *-ism*).

băutúră-dinamítă s.f. — Băutură foarte tare — „Din comerț au dispărut aproape complet acele *băuturi-dinamită*, fabricate pe bază de esențe și culori, numite popular «Secărică», «Adio mamă» etc." R.l. 19 II 67 p. 3 (din *băutură* + *dinamită*).

beat s.n. (muz.; anglicism) — Stil modern de muzică ușoară și jaz — „Georgie Fame este un amalgam rar întîlnit — vocalist, instrumentist și compozitor de valoare, aflat la intersecția *beat*-ului cu jazz-ul și blues-ul." Săpt. 22 III 74 p. 13; v. și 2 XI 79 p. 7 [pron. *bit*] (din engl., fr. *beat;* PR 1966; DJ; DN3).

beatnic s.m. 1967 (anglicism) — Tînăr din occident care, printr-o ținută total neîngrijită, își afișează protestul față de societatea de consum — v. *halucinogen* [pron. *bítnic*] (din engl., fr. *beatnic;* M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 131; PR 1959; DAm; DN3).

beefalo s.m. (zool.) „Fermierul elvețian F.S. a reușit, pentru prima oară pe continentul nostru, să încrucișeze bizonul cu vaca. În S.U.A. a fost nevoie de 75 de ani de cercetări și experimente pentru a obține acest hibrid pe care (americanii îl numesc *«beefalo»* (de la buffalo — bivol, bizon și beef — carne de vită)" Sc. 16 VI 79 p. 5 [pron. *bífălou*] (din engl. americ. *beefalo*).

belbór s. „Specialiștii Academiei de științe din Bielorusia au elaborat procedeul fabricării unui nou produs foarte rezistent, denumit *«Belbor»* a cărui duritate este comparabilă cu cea a diamantului..." Sc. 19 V 77 p. 4. „O invenție, în curs de brevetare, aparținînd unui colectiv de oameni de știință din R.S.S. Bielorusă, rezolvă problema prelucrării de înaltă precizie a pieselor din oțeluri călite. Este vorba de realizarea unui material extradur, denumit *«Belbor»* care poate fi comparat numai cu diamantul și prezintă calități superioare la acțiuni termice ridicate." Sc. 3 VIII 77 p. 6 (cuv. rus.).

benéfic, -ă adj. (livr.) — Favorabil, binefăcător, plăcut — „Am putea spune, poetizînd, că în aceste zile, pereții «Simezei» au fost incendiați de Dipșe. Dar incendiați *benefic*, feeric." Sc. 1 VII 75 p. 4 (din fr. *bénéfique* cf. it. *benefico;* DEX, DN3).

berărie-plăcintărie s.f. 1969 — Berărie în care se consumă și plăcintă — v. *intimizare* (din *berărie* + *plăcintărie*).

bestér s.m. (zool.) „O nouă specie de pește va îmbogăți bucătăria sovietică. Este vorba de așanumitul *«bester»*, rezultatul încrucișării unei specii de moruni mari de sute de kilograme cu cega." Sc. 22 IV 75 p. 6 (cuv. rus. compus din *be[luga]* „morun" + *ster[liad']* „cegă").

best-séller s.n. (anglicism) — Carte, lucrare care are un mare succes (de vînzare) — „Succesul pe care l-a avut la începutul acestui an în Japonia filmul realizat după cartea lui Sakio Komatsu «Sfîrșitul Japoniei» (un *best-seller* și el) se explică tocmai prin faptul că cineastul, ca și scriitorul, arată ce s-ar întîmpla cu viața oamenilor dacă s-ar produce o

mare catastrofă seismică." Cont. 30 IV 74 p. 10. „Un *best-seller* în Ungaria. Unul din cele mai mari succese de librărie din ultimii ani în Ungaria este volumul «Ars Mathematica»." Cont. 10 V 74 p. 9; v. și Săpt. 5 VII 75 p. 4, Sc. 17 VII 74 p. 6, 27 X 74 p. 6, R.lit. 10 X 74 p. 22 (din engl., fr. *best-seller;* DMN 1954; D.Am.; DN3)

béta-andorfínă s.f. 1976 (med.) — Tip de hormon — v. *protidic, supermorfină* [și *betta-andorfină*] //din *beta* + *andorfină*//.

betón-aúto — Material de construcție rezultat din presarea autovehiculelor vechi și amalgamarea cu beton — „*Beton auto.* Sculptorul german G.E. este autorul unui brevet care propune o soluție ingenioasă pentru valorificarea caroseriilor autovehiculelor scoase din uz. Potrivit procedeului său, «epavele» auto sînt presate și apoi se toarnă peste ele beton. Blocurile astfel realizate pot fi folosite la ridicarea digurilor, barajelor și altor construcții similare." Sc. 14 V 73 p. 4 (din *beton* + *auto*).

bibliofilístic adv. „*Bibliofilistic*, varianta gălățeană prezintă unele particularități. Manuscrisul este încadrat în chenar de aur..." Sc. 29 III 72 p. 4 (din *bibliofil* + *-istic*).

bibliotécă-vitrínă s.f. — Piesă de mobilă ce cuprinde o bibliotecă și o vitrină — „[Camera] cuprinde, între altele, o *bibliotecă-vitrină*, avînd un loc special prevăzut pentru pic-up și magnetofon." Sc. 2 VI 62 p. 2. „Nu este cu putință să nu doriți a vă trece palma peste furnirul de înaltă calitate, peste bronzurile fin cizelate, peste incrustațiile în «biscuit» al unei superbe *bibliotecivitrină* de cel mai autentic stil «Empire»; sau poate vă atrage mai curînd asprimea aparentă a mahonului din care este construită această comodă-scrin, piesă funcțională de mare efect." Săpt. 14 XII 73 p. 8 (din *bibliotecă* + *vitrină*).

bic s.n. — Instrument de scris alcătuit dintr-un tub de pastă colorată cu o mică bilă în vîrf; pix — „Prefer să scriu cu *bicul* decît cu stiloul." (din fr. *bic;* PR 1950).

biciclétă-ski s.f. „Un original vehicul, așa-numita *bicicletă-ski*, realizată din ghidonul unei biciclete și un ski, apărută în anul acesta pe pîrtiile din Alpii elvețieni." Mag. 29 XII 66 p. 3 (din *bicicletă* + *schi*, probabil după model fr.).

bidonvíl s.n. — Cartier de locuințe foarte sărăcăcioase, de obicei improvizate la periferia marilor orașe — „Oferise propria sa locuință din *bidonvil* unei biete văduve, mamă a patru copii, expulzată de un proprietar necruțător." R.l. 3 V 74 p. 2. „C.C. a fost violată în două rînduri. Prima oară, în august trecut, de către 14 tineri de la periferia Romei,

dintre cei care sînt numiți acolo «borgatari» și trăiesc ingrămădiți în mizeria lor în *bidonviluri*...“ R.l. 25 IV 77 p. 6; v. și Cont. 31 VIII 79 p. 6; *submarginal* [și *bidonville*] (din fr. *bidonville;* cf. engl. *bidonville;* PR 1950, BD 1970; DN3).

BIG s.n. 1975 — Unitate comercială de mari proporții, supermagazin — v. *unitate-etalon;* v. și Săpt. 7 XII 79 p. 6 (abreviere din inițialele cuv. *B[ăcănie], I[ndustriale], G[ospodina]*).

bikini s.n. (modă) — Costum de baie feminin foarte redus, alcătuit din două piese — „În această teribilă vară, costumul de baie lansat cu tamtam, cu reclamă publicitară de cea mai profundă rezonanță, este costumul dintr-o singură piesă, dar care nu se știe prin ce miracol al croielii, este chiar mai insignifiant decît *bikiniurile* anilor trecuți.“ Săpt. 17 V 74 p. 8; v. și 6 VI 81 p. 8 (din engl., fr. *bikini;* PR 1947; DEX, DN3).

bikinián, -ă s.m.f. — Locuitor al insulei Bikini — „Primii 97 de *bikinieni* care au revenit acum la casele lor privesc încă cu suspiciune perspectivele insulei lor.“ R.l. 18 XII 74 p. 6 (din *Bikini* + *-ian*).

bilharzióză s.f. (med.) „Apa din anumite regiuni ale globului... poate să pună în pericol, în special în țări mai puțin dezvoltate din Africa, sănătatea oamenilor. Este vorba despre răspîndirea *bilharziozei*, maladie infecțioasă implacabilă care amenință sute de milioane de oameni... În apa dulce a riurilor din aceste regiuni există o larvă microscopică care... poate invada treptat sistemul digestiv, ficatul, rinichii.“ R.l. 9 I 77 p. 6; v. și Sc. 11 VI 80 p. 5 (din fr. *bilharziose;* DM).

bioastronáutică s.f. „Institutul de medicină aeronautică din Polonia — primul de acest fel din Europa — își serbează zilele acestea a 50-a aniversare. Institutul întîmpină jubileul desfășurînd o activitate prodigioasă pe tărîmul *bioastronauticii* — un nou domeniu al cercetărilor biologice și medicale. Această nouă disciplină își propune ca obiectiv principal să ferească pe om de factorii care-i dăunează sănătății în timpul zborurilor cosmice.“ Sc. 3 XI 78 p. 5 (din germ. *Bioastronautik*, fr. *bioastronautique;* DMC 1966; DN3).

biobucătărie s.f. „Așa cum s-a anunțat, la bordul lui «Soiuz—13» funcționează o *«biobucătărie»*, producînd albumină ce poate servi ca aliment.“ R.l. 22 XII 73 p. 6 //din *bio-* + *bucătărie*//.

biocerámic, -ă adj. „Specialiștii din R.F.G. au pus la punct un material care dă rezultate deosebit de bune ca substituent al materialului osos. Este vorba de un tip de argilă pe bază de oxid de aluminiu pur, care se deosebește de masele plastice și meta-

lele folosite pînă în prezent în protezele de os prin faptul că este suportat mai bine de țesuturi, nefiind descompus sau atacat prin coroziune. Proteza *biocerămică* poate fi grefată fără a se recurge la cimentul de os, care dă deseori naștere la complicații." Sc. 5 X 74 p. 6 (din *bio-* + *ceramic*, probabil după model germ.).

biocombustíbil s.m. 1979 — Combustibil de origine biologică — v. *agricnergie* //din *bio-* + *combustibil*//.

biocompatíbil,-ă adj. (med.) — Compatibil cu organismul uman — „Pentru prinderea oaselor în caz de fractură se folosesc adesea știfturi metalice. Scoaterea lor din os, după sudare, necesită însă o operație suplimentară. Pentru a evita această a doua intervenție, specialiștii sovietici în domeniul tehnicii medicale au propus confecționarea știfturilor din polimeri *biocompatibili*. Asemenea știfturi... prezintă marele avantaj că se resorb cu timpul în organism, fără nici un fel de efecte dăunătoare." R.l. 29 VIII 77 p. 6 (din fr. *biocompatible*).

biocurént s.m. (fiz.) — Electricitate de origine animală — „La bordul navelor era instalat un aparataj suplimentar pentru măsurarea conductibilității electrice și a *biocurenților* creierului." Sc. 23 X 62 p. 4; v. și R.l. 13 XI 79 p. 6 (din *bio-* + *curent;* cf. it. *biocorrente;* VRC 271; DEX, DN3).

biodegradábil, -ă adj. — Care se degradează sub acțiunea unor factori biologici — „În tratarea glaucomului, afecțiune oculară gravă, de exemplu, o minusculă pastilă este inserată sub pleoapa inferioară; confecționată dintr-un material plastic *biodegradabil*, pastila distribuie treptat, timp de mai multe zile, medicamentul." Sc. 26 IV 74 p. 6. „Într-o anumită perioadă de timp, masele plastice sînt convertite de bacterii în apă, bioxid de carbon și humus obișnuit. Descoperirea a fost valorificată de firma engleză «Coloroll Ltd.» care a și pus în vînzare diverse obiecte realizate din plastic *biodegradabil*." Sc. 12 IX 75 p. 6; v. și 16 V 80 p. 5 (cf. fr. *biodégradable*, engl. *biodegradable;* DMN 1966, BD 1968)

bioenergie s.f. (fiz.) — Energie de natură organică — „În anul 2000 în ansamblul balanței energetice mondiale: petrolul va constitui 30 la sută din această balanță cărbunele și derivații — 13 la sută; energia nucleară — 12 la sută; hidroenergia și energia solară — cîte 5 la sută; *bioenergia*, 2 pînă la 5 la sută; geotermia — 2 la sută și energia eoliană — 1 la sută." Sc. 3 II 78 p. 8. «*Bioenergia*» deschide largi perspective. Organismele vii — sursă inepuizabilă de produse energetice. Microbi «dresați» de poluează mediul înconjurător produc hrană și biopesticide, vaccinuri și hormoni." Sc. 11 II 78 p. 5; v. și R.l. 17 V 80 p. 6 //din *bio-* + *energie*//.

biofilmografíe s.f. — Activitatea și viața cineaștilor — „Printre autori sînt prezenți, în afară de Clair, Gance, Monicelli și alții. Deosebit de interesante sînt fișele introductive, care prezintă în mod succint *biofilmografia* autorilor." I.B. 7 II 67 p. 2. „În Franța a început o nouă industrie: de la «film» la «carte», în sensul editării unor somptuoase volume cu prefețe, note și dosare critice, *biofilmografie* de autori și de interpreți." R. lit. 20 III 75 p. 22 //din *bio-* + *filmografie*//.

biofitotrón s.n. (tehn.) „Primul *biofitotron* românesc. Construcția la care vă referiți este un *biofitotron*. Deoarece acest termen nu a intrat încă în vorbirea curentă, mă simt obligat să dau cîteva explicații. Cuvîntul «fitotron» este derivat din două cuvinte grecești: «phyton», care înseamnă plantă, și «tron» care însemnează mașină, unealtă. Această denumire se folosește pentru a desemna un sistem de sere, camere sau dulapuri de creștere a plantelor, utilizate în scopul efectuării de cercetări aprofundate asupra organismelor vegetale în cadrul unor programe ce impun dirijarea factorilor de mediu în totalitate sau parțial." R.l. 21 III 75 p. 2 (din *bio-* + *fitotron*).

biogáz s.n. — Gaz degajat de deșeurile de substanțe organice — „*Biogaz*. În perimetrul întreprinderii agricole Medlin din apropierea Varșoviei a început construirea primei instalații de producere a gazului biologic de pe teritoriul Poloniei." Sc. 2 XI 78 p. 5. „*Biogazul*, o posibilă sursă de energie." R.l. 27 III 79 p. 3; v. și 17 VI 80 p. 6 (din germ. *Biogas*; DN3)

biogeneratór s.m. (fiz.) „Noi tipuri de *biogeneratori*. În Anglia se acumulează anual circa 60 milioane tone de reziduuri agricole. Aceste resturi organice pot constitui o prețioasă materie primă pentru fabricarea de... gaz metan. În scopul valorificării lor au fost create două modele de *biogeneratori* de gaze, cu un volum de 227 litri și, respectiv, 1 362 litri. Confecționate din cauciuc, aceste rezervoare se umplu cu gunoi de grajd. Prin fermentarea acestui gunoi se dezvoltă bacterii care produc apoi gazul metan." Sc. 14 IX 76 p. 6 (din *bio-* + *generator*, probabil după model engl.).

bioglăss s. (tehn.) „«*Bioglass*» este numele unui material foarte asemănător cu sticla, realizat de curînd de un cercetător de la Universitatea din California și care, potrivit specialiștilor, va permite evitarea a numeroase amputări chirurgicale. Experimentat asupra animalelor, noul material a dat rezultate deosebit de bune în protezele maxilare, femur etc. Conținînd elemente similare celor care alcătuiesc osul natural, «*bioglassul*» asigură o sudare rapidă." Sc. 18 VI 76 p. 6 (cuv. engl.).

biografiá vb. I — A scrie o biografie — „[I.B.] *biografiază* metodic, ca un astronom, pe fiecare dintre membrii acestei constelații." Luc. 27 V 67 p. 3 (din *biografie*).

bioindicatór s.m. „Dacă pe de o parte, sub formă de materie primă pentru industria țigărilor, tutunul contribuie la poluare, pe de altă parte el este apreciat de specialiștii germani ca un *bioindicator* deosebit de fidel, care va permite efectuarea unor măsurători precise asupra poluării atmosferice din fostul oraș olimpic." Sc. 21 XI 74 p. 6 //din *bio-* + *indicator*//.

bioinginér s.m. — Specialist în bioinginerie — „*Bioingineriî* și gama aparaturii medicale românești." R.l. 1 IX 78 p. 2 (der. regr. din *bioinginerie;* cf. engl. *biocngineer;* BD 1970).

bioinginerie s.f. — Știință de graniță între biologie și științele tehnice — „Se formează o pleiadă de electroniști specializați în astfel de aparate, punîndu-se bazele unei noi profesii de mari perspective: *bioingineria*. Un cerc studențesc de *bioinginerie*... activează în prezent la Institutul politehnic în strînsă legătură și colaborare cu Institutul medico-farmaceutic din Cluj-Napoca." R.l. 1 IX 78 p. 2 (din *bio-* + *inginerie*, după engl. *biocngineering;* Th. Hristea în R.lit. 17 I 80 p. 9; BD 1969; DN3).

biológ-protecționíst s.m. „Nu vreau să spun vorbe mari, dar prevăd că în viitorul cel mai apropiat viața va impune apariția unei noi meserii: cea de *biolog-protecționist*. Poate că nu-i va zice chiar așa, dar oricum se va numi, va fi nevoie de oameni specializați în păstrarea echilibrului ecologic." R.l. 12 XI 75 p. 2 (din *biolog* + *protecționist*).

bioluminescént, -ă adj. — Care are proprietatea de a emite lumină — „Oamenii de știință de pe o navă de cercetări a marinei americane au capturat, în largul insulei Hawaii, un rechin de un tip necunoscut pînă acum. Botul său suscită în mod deosebit interesul specialiștilor. Prevăzut cu o limbă mare și groasă și cu șirul de colți extrem de ascuțiți (în afara dinților obișnuiți), acest bot este acoperit cu substanțe *bioluminescente*." Sc. 29 XII 76 p. 5 (din fr. *bioluminescent;* DN3).

biomásă s.f. — Cantitatea de materie vie pe unitatea de suprafață — „În procesul de obținere a albuminei rolul principal îl are bacteria denumită Methylomonas Clara, care se hrănește cu metilalcool, un produs al țițeiului. «Bine hrănită», bacteria crește și se înmulțește foarte repede, astfel că, în decurs de cîteva ore, ea își dublează *biomasa*, odată la 2 sau 3 zile putînd fi recoltată." Sc. 12 V 78 p. 6. „Gaz metan din *biomasă*." R.l. 2 IV 79 p. 3; v. și Sc. 21 V 80

p. 5 (din fr. *biomasse*; DMC 1978; DM, LGG; DN3).

biomatemátică s.f. „*Biomatematica* — tînără știință de contact născută din asocierea biologiei cu matematica — cunoaște de pe acum o serie de realizări interesante." Cont. 18 III 66 p. 8. „Dr. T.P., cercetător la Institutul de statistică matematică, a plecat în Anglia unde va urma, timp de 6 luni, un program de specializare în domeniul *biomatematicii*." I.B. 22 I 72 p. 3; v. și Fl. 9 III 78 p. 11 *interdisciplinaritate* (din fr. *biomathématique*; Th. Hristea în R. lit. 11 XI 76 p. 9; DM; DN3).

biomaterîál s.n. (med.) „*Biomaterialele* sînt produse care servesc la restaurarea sau înlocuirea unor țesuturi vii care au avut de suferit din diferite cauze. Ortopedia este principala beneficiară a unor asemenea materiale, dar ele sînt utilizate, de asemenea, în chirurgia vasculară." Sc. 11 X 77 p. 4 //din *bio-* + *material*//.

biomedicînă s.f. — Știință de graniță între biologie și medicină — „În zilele de 26 și 27 februarie, la Washington a avut loc o conferință româno-americană în problemele *biomedicinei*." Sc. 28 II 79 p. 2 (din engl. *biomedicine*; BD 1970).

bíonică s.f. „*Bionica:* știința sistemelor al căror principiu este sugerat de sistemele naturale." R. lit. 1 X 68 p. 23. „De fapt ce este *bionica?* întreabă autorul P.R. în introducerea articolului. Această știință ambițioasă, pasionantă — răspunde el — vrea să fie o tentativă de apropiere a disciplinelor biologice și fizico-matematice. Ea ar putea fi definită și ca «arta de a utiliza cunoașterea sistemelor vii pentru a găsi soluții problemelor tehnice»." Sc. 25 XII 77 p. 5 (din fr. *bionique*, engl. *bionics*; PR 1958; bionica s-a născut oficial în 1960, cf. DMN; BD 1966; D.Filoz.; DEX, DN3).

biopatologíe s.f. (biol.) — Știință de graniță între biologie și patologie — „În București a fost înființat Institutul de biologie și patologie celulară. În cadrul noului institut, subordonat Ministerului Educației și Învățămîntului, se vor efectua cercetări privind *biopatologia* celulară și moleculară a țesuturilor funcționale." Sc. 7 V 78 p. 5 //din *bio-* + *patologie*//.

biopesticíd s.n. — Pesticid produs de un organism viu — „Există microbi care fabrică pe cale naturală *biopesticide* deosebit de eficiente." Sc. 11 II 78 p. 5; v. și *biocnergie* //din *bio-* + *pesticid*//.

bioplást s.n. „O firmă din Londra a fabricat un material plastic degradabil. Noul produs, denumit «*bioplast*», este obținut printr-un procedeu special din polimeri și amidon. Acesta din urmă intrînd în compoziție în proporție de 40 la sută, face materialul atacabil de microorganismele din sol, astfel că îngropat în pămînt,

bioplastul se descompune în decurs de cinci ani. În acest fel, încetează de a mai fi poluant." R.l. 23 XI 75 p. 4 (cuv. engl.).

biopreparát s.n. (biol.) „O vizită la Institutul de cercetări veterinare și *biopreparate* «Pasteur»" Sc. 6 II 63 p. 1 //din *bio-* + *preparat;* cf. rus. *biopreparat*//.

bioritm s.n. (biol.) — Cadență echilibrată a activității organismului — „Geroigicna înseamnă în primul rînd planificarea modului de viață a fiecărei zile și apoi a săptămînii, anului etc. *Bioritmurile* trebuie respectate dacă dorim să rămînem oameni echilibrați fizic și psihic." Sc. 28 II 76 p. 2; v. și *bioritmogramă* (din engl. *biorhythm;* BD 1966; DM).

bioritmográmă s.f. (biol.) „În programul universităților din S.U.A., Canada precum și dintr-un număr de țări din Europa occidentală a fost introdusă ca obiect de studiu teoria bioritmurilor. Potrivit acestei teorii, viața oricărui individ este reglată, chiar din momentul nașterii, de trei ritmuri biologice: fizic, emoțional și intelectual... Se alcătuiesc, cu ajutorul computerelor, așa-numitele *bioritmograme,* care oferă indicii utile pentru planificarea activității individuale." Sc. 14 VI 79 p. 5; v. și R.l. 19 II 81 p. 2 //din *bioritm* + *-gramă*//.

biosatelít s.m. — Satelit lansat în cosmos avînd la bord bacterii, animale — „Alți specialiști au afirmat că Bonny a fost expusă unor «condiții extreme», după cum reiese din afirmația făcută în ziua lansării *biosatelitului* (28 iunie) că dacă «maimuța-astronaut» supraviețuiește 15 zile efectelor imponderabilității experiența poate fi considerată drept un succes." Cont. 11 VII 69 p. 9 (din engl. *biosatellite;* BD 1964; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 133; DN3).

biospeológic, -ă adj. — Referitor la biospeologie — „O curiozitate a naturii, un fenomen *biospeologic* considerat unic la noi în țară și printre foarte puținele din Europa, «Peștera lui Adam» de lîngă Băile Herculane a atras atenția specialiștilor, fiind studiată în amănunțime." R.l. 15 V 75 p. 2; v. și 13 XII 77 p. 5 (din *biospeologie;* DN3).

biostimulatór s.m. — Produs, substanță care stimulează creșterea — „În cadrul fabricii de antibiotice a început organizarea șantierului de construcție a unui pavilion în care se vor produce *biostimulatori,* pentru creșterea și îngrășarea animalelor." R.l. 6 IX 66 p. 2; v. și *parodontoză* (din fr. *biostimulateur;* DN3).

biostimulatóriu, -ie adj. — Care ajută la regenerarea țesuturilor — „În sectorul cosmetic, atenția pentru înfățișarea omului se împletește cu grija pentru sănătate. Un exemplu din numeroasele care se pot cita: crema pentru bărbierit *biostimulatorie* semigrasă conține vitamina F, alantoină,

unt de cacao." Cont. 28 IX 62 p. 2 (din *bio-* + *stimulatoriu*).

biotelemétric, -ă adj. (biol.) — Care ține de biotelemetrie — „Cu ajutorul sistemelor *biotelemetrice* fiziologii sovietici au reușit să înscrie o balistocardiogramă." Sc. 29 III 61 p. 4 (din *biotelemetrie* + *-ic;* cf. engl. *biotelemetric*) BD 1969).

biotelemetríe s.f. (biol.) — Ramură nouă a biologiei care se ocupă cu studierea de la distanță a organismelor vii — „Ziarul «Ekonomiceskaia Gazeta» subliniază că experiența bogată acumulată de *biotelemetrie* — o nouă ramură a științei — a avut un rol important cu prilejul zborului lui Iuri Gagarin." Sc. 18 VII 61 p. 3 (din fr. *biotélémetrie;* cf. engl. *biotelemetry;* BD 1966; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133; DM).

biotóp s.n. (biol.) — Mediu limitat cu condiții speciale de viață — „Silvicultorii și vînătorii brăileni și-au propus protejarea migrațiilor naturale, precum și colonizarea unor fonduri cu specii de vînat. De o protecție deosebită se bucură *biotopul* «Vîlcin», loc unic în Lunca Dunării, în care vînatul aripat se bucură de liniștea necesară cuibăritului." R.l. 5 V 78 p. 5 (din fr. *biotope;* FR 1947; LTR; DN3).

biotrófic, -ă adj. (med.) — Relativ la nutriția țesuturilor — „O altă cale este terapia *biotrofică* după metoda Aslan, care a fost și este utilizată cu rezultate confirmate în întreaga lume ca o terapie ce intervine în restabilirea echilibrului neuro-psihic, a stării fizice, ca factor antidepresiv și de regenerare, cu eficiență maximă în prevenirea fenomenelor de îmbătrînire precoce." Sc. 30 XI 75 p. 2 (din *bio-* + *-trofic*).

biotrón s. (med.) „Un complex de săli climatizate, destinat diferitelor tratamente medicale, a fost construit în apropierea Moscovei. În momentul de față, acest centru, denumit *biotron*, se află în probe tehnologice... *Biotronul* este construit dintr-o cutie metalică de mari proporții, acoperită cu un strat gros de beton. Pereții celor două saloane ale sale, avînd contact permanent cu pămîntul, reprezintă un fel de ecrane protectoare împotriva cîmpului electromagnetic." Sc. 18 V 78 p. 5 //din *bio-* + *-tron* „instalație"; probabil cuv. rus.//.

biovít s.n. „Un colectiv de cadre didactice de la Facultatea de industrie alimentară a Universității din Galați a realizat un nou produs alimentar denumit «*Biovit*» obținut prin valorificarea superioară a germenilor de grîu. Bogat în vitamine, grăsimi și proteine și avînd un gust plăcut este recomandat ca fortifiant și stimulator în hrana copiilor și convalescenților." R.l. 17 VI 76 p. 5. „*Biovit* (făină de germeni de grîu) este noul produs alimentar care se recomandă gospodinelor pentru prepararea înghețatei și a diferitelor creme pe bază de

lapte." R.l. 29 VII 77 p. 3 (din *bio-* + *vit[amină]*).

bipárk s.n. „Dispozitivul «*Biparkă*», realizat în Franța, permite garearea a două autovehicule în locul destinat pentru unul singur. Primul din vehicule este garat la nivelul solului, iar celălalt pe o platformă superioară." Sc. 25 XI 75 p. 6 (din fr. *bipark*).

bir s.m. „Etiopia are o nouă monedă națională «*bir*» în locul «dolarului etiopian»" R.l. 11 X 76 p. 6 (cuv. etiopian).

bisérică-cetáte s.f. — Biserică întărită ca o cetate — „O altă lucrare a academicianului G.O.... este studiul monografic consacrat *bisericilor-cetăți* din Ardeal." Cont. 18 I 63 p. 2 (din *biserică* + *cetate*).

bisérică-monuméntistóric s.f. „În perioada 29 octombrie — 9 noiembrie, o echipă de specialiști... a executat la *biserica-monument istoric* de la Boiana (ridicată în secolele X—XIII) lucrări de desalinizare a picturii murale printr-o metodă originală... [care] constă în folosirea fenomenului electroosmotic și a efectului de perturbare termodinamică." R.l. 11 XI 72 p. 6; v. și Rl. 13 X 81 p. 1 (din *biserică* + *monument istoric*).

bisérică-necrópolă s.f. „S-a terminat restaurarea *bisericii-necropole* a lui Ștefan cel Mare și construirea unui muzeu care va adăposti o valoroasă colecție de artă medievală." R.l. 26 XII 75 p. 5 (din *biserică* + *necropolă*).

bistró s.n. — Mic restaurant, cîrciumă — „În badineria de *bistro* care se consumă pe scena Teatrului de Comedie, ecoul grav al piesei ... are o rezonanță vătuită..." R.lit. 15 II 79 p. 16 [var. *bistrou*] (din fr. *bistro[t]*; DN3).

bișnițár s.m. (colocv.) — Aferist — „Ne-a acostat cu vorbe șoptite printre dinți: «Am un ceas, chilipir, îl vînd ieftin...» «Cum vă numiți?» îl întrebăm pe *bișnițar*. «I.B.», zice el, arătîndu-ne un act de identitate și... rupînd-o la fugă." I.B. 22 I 75 p. 6 (din *bișniță* + *-ar;* Graur *C.* 39; DEX).

bíter s.n. — (Mai ales în sintagmele *biter-citro, biter-tonic*) Tip de băutură alcoolică amară — „Sortimente noi de băuturi răcoritoare, realizate de I.P.A. București în acest sezon: *biter-citro, biter-tonic,* mandora." R.l. 23 V 77 p. 5 [scris și *bitter*] (din germ. *Bitter;* cf. fr., engl. *bitter;* DEX, DN3).

bîtocrát, -ă adj. (formație ironică) „Mastacan, trăind o viață întreagă în ideile «*bîtocrate*», se descoperă singur umilit, neputincios, într-o lume a omului, a cărui armă cea mai de preț este puritatea morală, demnitatea." Cont. 15 IV 62 p. 4 (din *bîtă* + *-crat,* după tipul *autocrat;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5).

blazer s.n. — Veston din stofă (flanelă) de obicei de culoare închisă — „*Blazerele*, pardesiele și pelerinele vor fi din nou în actualitate." Săpt. 2 III 79 p. 8. „...Am avea nevoie de încălțăminte pentru femei și pentru bărbați cu caracteristicile pantofilor de primăvară... de pardesie, trench-uri și *blazere*, de costume, sacouri și pantaloni, de o mulțime de accesorii care se combină cu un veșmînt sau cu un altul." Săpt. 23 III 79 p. 8; v. și *rochie-furou* (1972) [pron *blézăr*] (din engl., fr. *blazer;* DN3).

bloc-cămin s.n. — Bloc special amenajat pentru a servi drept cămin (studențesc, muncitoresc) — „În București a apărut un adevărat cartier al studenților. Aici se înșiră unul lîngă altul *blocurile-cămine* care asigură studenților cele mai bune condiții de viață și de studiu." I.B. 1 XI 61 p. 1. „Este de vizitat un *bloc-cămin* pentru 225 de locuri destinat muncitorilor nefamiliști. În apropiere se vor ridica alte *blocuri -cămin* în care vor fi cazate circa 3 000 de persoane." R.l. 13 XI 69 p. 3 (din *bloc + cămin;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 232).

bloc-lămă s.n. — Bloc înalt, paralelipipedic, cu lățimea foarte mică în raport cu lungimea sa — „Între pilonii de înaltă tensiune și dealurile vechi ale Clujului, silueta cîtorva din «*blocurile-lamă*» ale cartierului Grigorescu." Sc. 20 III 65 p. 3 (din *bloc + lamă;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 326).

bloc-operatór s.n. (med.) — Ansamblul camerelor și instalațiilor unui centru chirurgical — „... aparatură medicală fabricată la «I.O.R.», printre care *bloc-operator*, bloc de sterilizare, instrumente pentru sălile de reanimare și de urgență etc." Sc. 15 IV 75 p. 6 (după fr. *bloc-opératoire;* DM).

bloc-turn s.n. — Clădire înaltă destinată locuințelor, în formă de turn — „[Vrei să fii] ca o mare poposind în munți ori ca pe o stradă un *bloc-turn*." Gaz. lit. 23 II 61 p. 1. „Zgîrie stele. Un grup de arhitecți americani a elaborat proiectul unui *bloc-turn* cu înălțimea de peste 11 500 m." Săpt. 16 II 73 p. 14. „...imobilul central al întreprinderii — un *bloc-turn* cu 31 de etaje..." Sc. 13 I 77 p. 4; v. și 29 III 75 p. 6 (din *bloc + turn*, după fr. *immeuble-tour;* DMN 1965; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133, FC I 44, 48, 55, 58, 237).

blond-platinát, -ă adj. — De culoarea blond cu reflexe argintii — „Ținînd în seamă și latura educativă în prezentarea și ținuta păpușilor, I.I.S. «Arădeanca» își prezintă modelele cu o coafură foarte «modernă», în care abundă culoarea *blond-platinat*." R.l 28 IX 66 p. 2 (după fr. *blond-platiné*).

blue-jean(s) s.m. pl. (americanism) — Pantaloni confecționați dintr-un material special foarte rezistent, la modă începînd cu anii '60, purtați mai ales de

tineri — „Parcă altfel port *«blue-jeans»*-ii cumpărați din banii mei, parcă altfel este micro-bicicleta pe care mi-am cumpărat-o din munca mea." Sc.t. 23 VII 73 p. 6. „Sîntem intoxicați, în schimb, cu o mulțime de contrafaceri, dintre care cele mai invadatoare par a fi nenumăratele fețe și fețete pe care le capătă *blue-jeans*-ii cu prescurtarea franceză «le jean»." Săpt. 26 VII 74 p. 8. „Cei de aici, din sud, seamănă mai curînd eschimoșilor, dar n-au seninătatea de blînde făpturi a acelora. Îmbrăcați în *blue-jeans*, dar fără să știe englezește, stînd pe la colțuri de barăci, în grupuri, vorbind în limba lor, par cu toții dezmoșteniți și declasați." R.lit. 19 XII 74 p. 23 [pron. *bluglu*] (din engl. americ. *blue-jeans:* PR 1950; D.Am.; Al. Niculescu în LL 4/1973 p. 7-8; DEX, DN3 — *blugi*).

blues s.n. (muz.; americanism) — Cîntec popular al negrilor din America și dans în ritmul acestei muzici — „Noi vă aducem exuberanța jazzului, extazul cîntecelor sale spirituale și vraja întunecată a *bluesului*. Ca în această «Suită de *bluesuri*», bucată coregrafică atît de colorată și de expresivă." Sc. 6 VII 74 p. 4. „În primul articol din seria *Blues*, publicat în numărul trecut, clasificările — aproximative, ca toate clasificările artistice — se refereau la *blues*-ul originar — cel negru. De fapt, din «new-generation *blues*», de care aminteam în final, fac parte și interpreții albi." Săpt. 19 IV 74 p. 8; v. și 5 VII 74 p. 5; *beat, bluesman, psychedelic* [pron. *bluz*] (din engl. americ., fr. *blues;* DMN 1964; D.Am., DJ; DEX, DN3).

bluesman s.m. (muz.; americanism) „Blues-ul nu poate fi comparat cu o poveste înflorită, complicată «literară». Nu. El povestește o «story» (zice B. B. King). Nu o story fabricată, ci reală; fapte, evenimente. De fapt, *bluesmanul* își povestește viața; fără amor propriu, fără milă de sine, fără sentimente false." Săpt. 19 IV 74 p. 8 [pron. *bluzmén*] (din engl. americ. *bluesman*).

bobér s.m. — Persoană care practică sportul numit bob — „Cea mai interesantă evoluție în străinătate a schiorilor și a *boberilor* români este, fără îndoială, aceea de la Innsbruck." Sc. 10 I 64 p. 3 (din engl. *bobber;* DEX, DN3).

bombasticism s.n. — Exagerare — „Singura anomalie e absurditatea titulaturii cu *bombasticismele* despre imortalitate și mobilitate." Sc. 27 VI 72 p. 6. „I.M. realizează un tip de eseu lucid fără teribilisme sau *bombasticisme*." Cont. 19 I 73 p. 3 (din *bombastic* + *-ism*).

boom s.n. (econ.; americanism) — Prosperitate rapidă, de obicei de scurtă durată — „În schimb se poate vorbi de un *«boom»* al studiourilor de imprimare, exagerat de numeroase actualmente, dar utilizate la nivelul tehnicii

mondiale (24 de piste)." Sc. 28 VI 74 p. 8. „Acest *boom* al corespondenței este explicat de faptul că, începînd de la 17 martie, serviciile poștale din Marea Britanie se vor scumpi cu 50 la sută." I.B. 17 III 75 p. 4; v. și Sc. 20 X 77 p. 6; *heliotehnică* [pron. *bum*] (din engl. americ., fr. *boom;* DMN 1968; D.Am., DP; DEX, DN3).

borgáta s.f. (cuv. it.) „La Roma, în perioada postbelică, au apărut o sută de *borgate* (locuințe grupate în mici așezări, ridicate fără permis de construcție, în zonele agricole de la periferia orașelor)." Cont. 31 VIII 79 p. 12.

borgatár s.m. 1977 — Locuitor al unui cartier mărginaș (borgata) — v. *bidonvil* (din it. *borgata* + *-ar*).

borsétă s.f. (italienism) — Geantă foarte mică pentru bărbați — „Pierdut *borsetă* albastră." Sc. 11 VI 80 p. 2 (din it. *borsetta;* VLI; Th. Hristea în R. lit. 25 X 79 p. 8).

bos(s) s.m. (americanism) — Patron; căpetenie, inițial în America — „...lingă frontiera cu Franța s-au depistat cîteva rețele cu largi ramificații la New York și Marsilia, au fost închiși cîțiva renumiți «boss» ca G.B., G.A. sau L.L. ... Recent s-a semnalat chiar un gen de activitate mafiotă, așa-numitul «racket delle braccia». Este vorba de comerțul clandestin cu mînă de lucru." I.B. 6 IV 74 p. 6. „După moartea lui G.G., «capo di tutti capi» *(bosul bosilor)* își dispută postul doi candidați: C.G. și A.D." Sc. 20 V 77 p. 5; v. și I.B. 28 XII 74 p. 4; *interpol* (din engl. americ., fr. *boss;* D. Am., DP; DEX, DN3).

boutique s.n. (franțuzism) — Magazin mic în care se desfac confecții, de obicei de serie mică — „Suflarea feminină a căutat, a sondat, a defrișat magazine și *boutique*-uri întru aflarea lenjeriei adecvate." Săpt. 31 X 75 p. 8. „O parte din modelele prezentate vor fi puse în vînzare la «*boutique*»-ul «Moda», al Centrului de îndrumare a producției și creației de confecții, tricotaje și încălțăminte al cooperației meșteșugărești, un mic magazin de prezentare a creației de gen a meșteșugarilor." R. l. 15 III 76 p. 3; v. și Cont. 14 V 71 p. 6, I.B. 19 VII 79 p. 2, R.l. 12 VIII 80 p. 3 [pron. *butic;* var. f. *butică*] (din fr. *boutique;* DN3).

bowling s.n. (sport; americanism) — Joc de popice automatizat — „Aici va fi plantată o adevărată pădure de arbori și vor funcționa terenuri de sport, pistă de carting, *bowling*." I.B. 28 V 74 p. 1. „28 aprilie — 2 mai, minivacanță la mare. În aceste zile vă stau la dispoziție piscine acoperite cu apă de mare încălzită, lunaparkuri, *bowling*, plimbări cu vaporașul pe lacul Siutghiol." R.l. 24 IV 74 p. 4; v. și Sc. 7 IV 79 p. 3; *minigolf* (1973) [pron. *bău-ling*] (din engl., fr. *bowling;* PR 1950; DN3).

box-office s.n. (anglicism) — Totalitatea încasărilor pentru o carte, un film etc. — „Domnia sa [Dürrenmatt] nu fuge cu tot dinadinsul de avantajele unui bun *box-ojjice* în lumea librăriilor." Săpt. 22 III 74 p. 6. „G.G. a ieșit din spaghetti-western și acum pozează în actor serios, frumos și cu *box-ojjice*." Săpt. 4 II 78 p. 4. „... e bine să facem coproducții. O școală națională de film nu se poate clădi decît pe propriile sale filme, dar o cinematografie lucrează și cu muzele și cu *box-ojjice*-ul." R.l. 31 V 79 p. 2; v. și Cont. 1 XII 78 p. 10 [pron. *boxójis*] (din engl., fr. *box-ojjice;* DMC 1974; DN3).

boy s.m. 1979 (anglicism) — Servitor indigen din colonii (mai ales în hoteluri) — v. *supercivilizație* (din engl. *boy;* DN3).

bozón s.m. 1979 (fiz.) — Particulă nucleară elementară al cărei spin se măsoară cu numere întregi — v. *spin, superparticulă* (din fr. *boson;* PR 1950; DT, DF).

bradisísm s.n. (geol.) „Palatul Justinian din Veneția va fi salvat. Noul palat din zona lagunei Veneția va fi ridicat pentru a se preveni scufundarea lui definitivă din cauza terenului, fenomen cunoscut sub numele de *bradisism.* Proiectul prevede înălțarea, cu ajutorul mijloacelor hidromecanice, a Palatului Justinian." Sc. 18 IX 74 p. 6 (din it. *bradisismo;* VLI).

braillográmă s.f. — Comunicare transmisă pentru nevăzători utilizînd sistemul Braille — „J.W., orb din Washington, a primit la sfîrșitul săptămînii trecute prima *«braillogramă»* din istoria telecomunicațiilor, ca urmare a inițiativei companiei «Western Union». Aceste *«braillograme»* vor putea fi, în curînd, difuzate pe întreg teritoriul S.U.A." R.l. 27 VIII 75 p. 6 //din *braille* + *-gramă*//.

brain-drain loc. s. (americanism) „Țările în curs de dezvoltare... sînt pe cale de a lua măsuri serioase, în propriile țări, pentru reglementarea problemelor care apar drept cauză a fenomenului de *brain-drain.*" Sc. 6 VII 77 p. 5. „În acest cadru devine și mai îngrijorător fenomenul profund nociv al «transferului de tehnologie în sens invers», atragerea de cadre de specialiști din țările în curs de dezvoltare în țările industrializate *(brain-drain)."* Sc. 16 XII 77 p. 5. „*Brain-drain*-ul constituie, fără îndoială, unul din factorii care alimentează dezvoltarea inegală a economiei mondiale." Sc. 17 II 79 p. 6 [pron. *brein-drein*] (din engl. americ., fr. *brain-drain;* DMN 1966, BD 1968; DN3).

brainstorming s.n. (psih.; anglicism) — Stimularea dirijată a creativității prin «asaltul creierului» — „Computerul-translator, controlînd un fișier bilingv (franco-englez), a răspuns imediat la întrebarea ce este cuvîntul *«brain-*

storming», indicînd conținutul a nouă fișe pe care le are în memorie." R.l. 16 IX 75 p. 6 [pron. *bréinstorming*] (din engl., fr. *brainstorming;* PR 1950; Th. Hristea în R. lit. 15 V 80 p. 9; DN3).

braserie-terásă s.f. — Braserie amplasată pe terasă — „La Piatra Craiului se construiește o *braserie-terasă*, iar la Izvorul Crișului, un bufet-terasă." Sc. 13 XI 63 p. 1 (din *braserie* + *terasă*).

brasíst s.m. — Înotător specializat in stilul bras — „Un *brasist* al țării se pregătește — și cu destulă perseverență — să devină antrenor de mîna întîia." Sc. 6 XI 60 p. 5 (din *bras* + *-ist;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133; DEX, DN3)

brazdométru s.m. 1960 (formație glumeață) — Stinghie de lemn gradată cu care se măsoară adîncimea arăturii — v. *ochiometru* (din *brazdă* + *metru*).

breakfast s.n. (anglicism) — Micul dejun — „Existența celebrului «*breakfast*» este amenințată serios... O anchetă întreprinsă ... dovedește cu prisosință că obiceiurile alimentare sînt pe cale de a se schimba. Porridge-ul înlocuiește din ce în ce mai mult ouăle cu șuncă, cîrnăciorii conservați și carnea proaspătă." R.l. 13 VIII 75 p. 6. „Ironiile la adresa propriilor dimensiuni «supraponderale» ... nesfîrșita inventariere a dejunurilor, *breakfasturilor*, ciuelor ingurgitate, apoi însăși țesătura faptelor fac din acest volum o rescriere, cu alți termeni și altă plasare în spațiu, a celorlalte două." R. lit. 29 X 76 p. 10; v. și Sc. 22 V 77 p. 6 [pron. *brécfăst*] (din engl. *breakfast;* DEX, DN3).

bretélă s.f. (circ.) **1.** „Concomitent cu dezvoltarea economico-socială și urbanistică sporește și numărul orașelor care dispun de șosele ocolitoare (numite și centuri sau *bretele*). Utilizarea acestor artere permite evitarea tranzitării perimetrelor centrale ale orașelor, cu tot cortegiul lor de intersecții, semafoare, treceri de pietoni oferind condiții pentru realizarea unei circulații mai rapide și mai cursive." (f.d.). **2.** „Noi zone cu staționare limitată — timp de două ore, în cursul zilei — au fost fixate pe «*bretelele*» din fața magazinelor «Unic», «Polar», «Eva» etc." I.B. 11 I 74 p. 3; v. și R.l. 31 X 79 p. 2, 17 VII 80 p. 5 [și *bretea*] (din fr. *bretelle;* DMN 1964; DEX, DN3 — alt sens)

briánt, -ă adj. 1969 (franțuzism) — Strălucit(or) — v. *știință-ficțiune;* v. și Sc. 30 IX 79 p. 4 (din fr. *brillant;* DEX, DN3).

briánță s.f. (franțuzism; livr.) — Strălucire — „Andrei Bacalu [este] inteligent cu măsură (iată o supremă probă de electrificare interioară: să înțelegi și că uneori prea multă *brianță* strică)." Cont. 3 XI 78 p. 8; v. și R.l. 17 IV 80 p. 2 (din fr. *brillance*).

bridgeíst s.m.f. — Jucător de bridge — „Recent A.C.R. a orga-

nizat un reușit weekend-bridge-istic la Mamaia, turneul fiind cîștigat de P.M.-M.C. Păcat că data aleasă nu a coincis cu ancorarea în portul Constanța a pachebotului «Regina Prima» care efectuează o croazieră avînd la bord un mare număr de *bridgeiști* care ar fi putut lua parte la turneu." Săpt. 5 VII 74 p. 7 (din *bridge* + *-ist*).

bridgeístic, -ă adj. — Care se referă la bridge — „Luați cunoștință și de cum trebuie să vă drămuiți timpul liber, la anul, pentru a putea participa la cît mai multe manifestări *bridgeistice*." Săpt. 26 XII 75 p. 7; v. și *bridgeist* (1974) (din *bridge* + *-istic*).

brizúră s.f. (alim.) — Sfărîmătură (a unui aliment) — „La Brăila a fost realizat un nou sortiment de pîine cu amestec din făină de orez. Este înlocuită, astfel, făina de cartofi cu cea de orez, obținută prin măcinarea *brizurii* rezultată de la prelucrarea orezului (cum se știe, la Brăila funcționează cea mai mare secție de decorticat din țară)." R.l. 16 IV 77 p. 2 (din fr. *brisure;* DT, DTP; DN3).

broker s.m. (cuv. engl.) „Profitînd de criza de carburanți, toate aceste pretinse persoane onorabile sînt de fapt niște infractori care au format peste noapte categoria clandestină a *brokerilor* (intermediarilor) de petrol." Sc. 9 III 74 p. 6 [pron. *brăucăr*].

bronchoscóp s.n. 1964 (med.) — Aparat medical cu ajutorul căruia se văd și se cercetează bronhiile — v. *esofagoscop* (din fr. *bronchoscope;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; Th. Hristea ne înștiințează că îl cunoaște din 1948; DT; DEX, DN3).

bronzáj s.n. — Bronzare — „Razele ultraviolete vă asigură *bronzajul* în toate sezoanele în salonul de cosmetică Venus." R.l. 30 XI 74 p. 6 (din fr. *bronzage;* DN3).

broșúră-ghid s.f. — Ghid redus, în formă de broșură — „Popularizarea sa vine de la centru, prin *broșurile-ghid*." Sc. 25 I 65 p. 3 (din *broșură* + *ghid*).

brun-roșiétic,-ă adj. — Nuanță de maron — „Începînd cu 1969, anul cînd au apărut primele simptome ale catastrofalei secete din Africa, în America Centrală și de Nord au fost înregistrate particule de praf *brun-roșietic* de proveniență sahariană — fenomen pus în legătură de către specialiști cu serioasele perturbări climatice." Sc. 29 XII 74 p. 5 (din *brun* + *roșietic*).

BTT s.n. 1975 — Oficiu care se ocupă cu excursiile tineretului — v. *navă-dormitor* (abreviere din *B[iroul pentru] t[urism al] t[inereţului]*).

bucătărie-tip s.f. — Mobilă de bucătărie, care poate servi drept etalon — „Dotarea unei *bucătării-tip* necesită un element masă-dulap și două elemente suspen-

date." Sc. 16 XII 62 p. 2 (din *bucătărie* + *tip*).

buclăj s.n. 1976 — (Despre lînă, stofe) Faptul de a fi buclat — v. *voluminozitate* (din fr. *bouclage*; DEX — alt sens, DN3).

buclé 1. adj. înv. — (Despre lînă) Care are mici excrescențe — „Ca urmare s-a contractat un număr de 800 mii bucăți de tricotaje fabricate din fir *buclé*, foarte mult cerute de cumpărători pentru sezonul cald." Sc. 12 I 78 p. 5. 2. s.n. „Noile modele de îmbrăcăminte tricotată sînt realizate din fibre naturale în amestec cu fibre chimice, din fire cu efecte speciale (*bucleuri*, nopeuri, flameuri etc.), precum și din alte tipuri de fire." R.l. 30 VII 80 p. 2 (din fr. *bouclé*).

bufét-bar s.n. — Bufet la care se servesc băuturi — „O altă noutate: *bufetul-bar* modern amenajat pe un vagon întreg (autorapidul «Săgeata» de pe linia București-Eforie Sud) și *bufetul-bar* instalat pe o jumătate de vagon (la accleratul București-Timișoara)." R.l. 8 IX 67 p. 1. „Clădirea autogării «Griviția» cuprinde și un *bufet-bar* pentru răcoritoare și gustări." R.l. 17 XI 75 p. 3; v. și Sc. 14 I 71 p. 5 (din *bufet* + *bar*; Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 326).

bufét-braserie s.n. 1967 — Bufet cu specific de braserie — v. *cafébar* (din *bufet* + *braserie*).

bufét-cabánă s.n. — Bufet amenajat într-o cabană — „Vă indicăm următoarele unități: Stîna și bufetul Ilișești, *bufetul-cabană* Rădășeni, restaurantul Vatra Moldoviței." Sc. 11 XII 67 p. 2 (din *bufet* + *cabană*).

bufét-clásă s.n. — Bufet amenajat în interiorul unui vagon clasă — „De asemenea, s-a luat măsura amenajării de bufete la vagoane clasă, în spațiul a două compartimente: astfel de *bufete-clasă* funcționează în rapidul «Traian» de pe linia București-Timișoara." R.l. 8 IX 67 p. 1 (din *bufet* + *clasă*).

bufét-terásă s.n. 1963 — Bufet amplasat pe o terasă — v. *braserie-terasă* (din *bufet* + *terasă*).

building s.n. (constr.; anglicism) —Zgîriic-nori, clădire foarte înaltă— „Cu toate acestea, americanizarea orașului Quebec este vădită în cartierele lui noi, cu *buildinguri* impozante." R.lit. 23 X 75 p. 24. „Acumularea ororilor: *buildings* incendiate, ferestre sparte deschise spre vid, rînduri întregi de case abandonate distrugerii, magazine goale, arse." Cont. 30 III 79 p. 6 [pron. *bilding*] (din engl. *building*; cf. fr. *building*; D.Am., DN3).

buletín-anchétă s.n. — Buletin prin care se efectuează o anchetă— „În numărul de mîine al ziarului nostru va apărea un *buletin-anchetă*, la care sînt invitați să răspundă spectatorii cuplajului interbucureștean de miercuri

I.B. 13 III 67 p. 4 (din *buletin* + *anchetă*).

bun, -ă adj. — (În expresia arg. „pe bune") Adevărat, serios — „Dacă recitim ultimele programe săptămînale apare o întrebare firească: de ce din trei filme, nici unul, dar nici unul nu a fost o comedie... *«pe bune»* cum se zice?" Săpt. 29 IV 77 p. 6; *a fi pe bune* (cu cineva), a se înțelege bine (cu cineva): „Adrian *este pe bune* cu Dragoș și cu Mihai".

bunráku s. 1974 — Teatru tradițional japonez de marionete — v. *shamisen;* v. și R.lit. 9 IV 81 p. 22 (cuv. jap.; cf. engl. *bunraku;* BD 1968).

bursiér, -ă adj. — Referitor la bursă — „Se pare că la originea acestor dificultăți *bursiere,* cum le numește «Neue Zuricher Zeitung» ar sta o știre din San José, capitala Republicii Costa Rica, potrivit căreia compania «Standard Fruit» își va înceta, în curînd, activitatea în această țară." I.B. 18 VI 74 p. 4 (din fr. *boursier;* DEX, DN3).

búrtă s.f. (lb. vorbită) — Excrescență, lungime (nedorită) — „«Scrisori de vacanță» (roman epistolar, apărut în Editura Cartea Românească) de T.C. conținînd nu puține pagini de epică izbutită, dar și unele *«burți»* ale textului." Săpt. 6 V 77 p. 8. „... ceea ce nu înseamnă că filmul nu are și cîteva *«burți»* cum se zice în jargon, meandre cum s-ar zice mai poetic." R.l. 16 II 78 p. 2 (de la *burtă* „abdomen", prin analogie de formă).

butón s. „Un preparat realizat în Uniunea Sovietică de către cercetătorii de la secția de spații verzi a Academiei «K. Pamfilov» prelungește însă pentru mai multă vreme prospețimea florilor. Cîteva tablete din acest preparat denumit «*Buton*» mențin pînă la o lună calitățile florilor tăiate. Mai mult, el are și rol de conservant." Sc. 9 IX 77 p. 6 (din rus. *buton*).

buwiplást s.n. „*Buwi-plast* este un nou produs destinat lustruirii pardoselilor din material plastic" R.l. 25 VII 77 p. 5 (format cu *-plast* „plastic").

C

cabaleríe s.f. — Unitate de măsură agrară din Cuba și Porto Rico — „Începînd din 1968, nu mai puțin de 5 000 de *cabalerii* (unitate de suprafață egală cu 13,43 ha) au cunoscut astfel largi metamorfoze înnoitoare: de curînd, planul respectiv a fost extins, înglobînd încă 900 de *cabalerii*." Sc. 25 III 74 p. 4. „Cea mai mare rețea de irigații din Cuba se află în curs de construcție în provincia Guantanamo... canalul principal va iriga peste o mie de «*cabaleria*» (1 cabaleria = 13,43 ha) de plantații de trestie de zahăr." Sc. 26 IV 77 p. 4 (din sp. *caballería*).

cabánă-dormitór s.f. „Un colectiv de specialiști a proiectat și construit un nou tip de *cabană-dormitor* pentru lucrătorii de la construcții. Cabana are o capacitate de 32 locuri." Sc. 28 X 66 p. 3 (din *cabană* + *dormitor*).

cabánă-hotél s.f. „În primele zile ale acestui an s-a dat în folosință o *cabană-hotel* la Peștera-Padina (Dîmbovița), avînd restaurant, bar de zi, iar în imediata vecinătate, terenuri de sport." R.l. 12 I 79 p. 5 (din *cabană* + *hotel*).

cabánă-restauránt s.f. — Cabană care conține un restaurant — „Duminică la *cabana-restaurant* «Izvorul rece» de lîngă Sinaia." Sc. 17 VIII 64 p. 2 (din *cabană* + *restaurant*).

cabínă-mámă s.f. (astr.) — Cabina principală într-o navă cosmică — „Collins... va rămîne singur la comanda *cabinei-mamă*." Sc. 21 VII 69 p. 6. „Admițînd că o nouă defecțiune a dispozitivului de cuplare a survenit la întoarcerea lui S. și M. de pe Lună — a precizat F. — situația va fi grea, dar nu dramatică, fiind asigurate atît mijloacele necesare revenirii lor în condiții de securitate în

interiorul *cabinei-mamă*, cît și materialul selenar." R.l. 3 II 71 p. 6 (din *cabină* + *mamă*, după fr. *cabine-mère;* DMN 1969).

cacaorie s.f. 1973 (formație glumeață) — Întreprindere în care se fabrică produse cu cacao — v. *ciocolaterie* (din *cacao*, după modelul lui *lăptărie*).

cache-radiator s.n. (franțuzism) — Mobilă care ascunde caloriferul — „Posibilități noi de utilizare a ceramicii în interioare: *cache-radiatoare*, paravane." Cont. 3 IV 64 p. 2 [pron. *caș-radiatór*] (din fr. *cache-radiateur*).

cafeá-dúlciuri s.f. — Tip de magazin alimentar profilat pe vînzarea cafelei și a dulciurilor — „Pe o distanță foarte scurtă, patru magazine de *cafea-dulciuri* din centrul Bucureștiului sînt închise în fiecare luni." R.l. 3 VII 74 p. 5 (din *cafea* + *dulciuri*).

cafeá-filtru s.f. — Cafea preparată cu ajutorul filtrului — „În Tîrgoviște s-a deschis o unitate tip «Express» destinată consumatorilor de cafea. Nu se poate însă servi *cafea-filtru*, așa cum ar fi normal, chiar dacă noua unitate este dotată și cu aparat modern destinat acestui scop. Aparatul în cauză este folosit drept... oală pentru încălzit apă, și nicidecum pentru prepararea *cafelei-filtru*. Cu apa încălzită în aparat se prepară însă nes-café." R.l. 5 IX 75 p. 5 (din fr., engl. *café-filtre*; DN 1970).

café-bar s.n. — Local unde se servesc cafele și băuturi alcoolice — „Rețeaua comercială din cartierul Drumul Taberii se va mări cu încă patru unități ce urmează să se deschidă în complexele nr. 4 și 11. Este vorba de un *cafe-bar*, de magazinul universal «Favorit», de o cofetărie și de un bufet-braserie." I.B. 3 VIII 67 p. 3. „O scurtă escală la *cafe-barul* «Carpați». Și, pentru reconfortare, un «Sintonic» cu gheață." I.B. 22 V 74 p. 6; v. și R.l. 17 X 70 p. 1, Sc. 25 III 74 p. 4 (din *cafe[nea]* → *bar;* M. Avram în SCL 3/72 p. 297).

café-concért s.n. (franțuzism) — Spectacol muzical dat într-un restaurant — „În 42 de restaurante au debutat orchestre de *café-concert*." I.B. 6 VII 74 p. 5. „Pentru această parte a restaurantului a fost prevăzut, în locul unei orchestre, un pianist care va susține un program de *café-concert*." R.l. 3 XII 77 p. 5 (din fr. *café-concert;* DN3).

café-frappé s.n. — Băutură preparată din cafea rece cu înghețată, frișcă și, eventual, alcool — „Considerabil vor crește, atît cantitativ, cît și sortimental, specialitățile de înghețată... 17 cofetării ale ICR 1 ... și-au adăugat sortimente noi, ca ponciuri cu lămîie, mazagran, *café-frappé*, compoturi pasate." I.B. 9 VI 75 p. 2 (din fr. *café-frappé*).

cagúlă s.f. — Glugă — „Castelul Norman din Scoția a sărbătorit

«a 500-a aniversare a fantomei castelului»; participanții aveau costumația de rigoare — halatul alb, lung, și *cagula* — dar consumația n-a fost deloc simbolică." I.B. 10 IV 74 p. 4; v. și Luc. 13 IX 79 p. 8 (din fr. *cagoule;* DEX, DN3).

caiacíst s.m. (sport) — Sportiv care participă la întrecerile de caiac — „Caiaciștii și canoiștii români învingători în Danemarca." Sc. 24 VII 67 p. 1; v. și R.l. 30 VII 80 p. 5 (din *caiac* + *-ist;* DEX, DN3).

caiét-catalóg s.n. — Catalog de expoziție, sub formă de caiet — „Cu acest prilej, Casa Scriitorilor a editat un elegant *caiet-catalog* cuprinzînd: un comentariu plastic, reproduceri de lucrări expuse, poezii inedite, șapte portrete de G.P." Gaz.lit. 9 II 67 p. 2. „Această apariție ne rememorează «*caietul-catalog*» editat cîndva de revista «Secolul 20»." R.lit. 11 I 73 p. 26 (din *caiet* + *catalog*).

caiét-prográm s.n. — Program (de spectacol) sub forma unui caiet — „Pe canavaua unei farse-balet (de tip moliereșc, se pretinde în *caietul-program*) s-a brodat un pretext de relaxare cu totul neașteptat de periferic." Sc. 1 II 71 p. 2. „Am alcătuit *caiete-program* cu conținut mai general, în fiecare număr prezentînd actori, regizori și scenografi." I.B. 10 IV 74 p. 2; v. și Cont. 24 XI 61 p. 4 (din *caiet* + *program;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 232; FC I 48, 65).

calamitát, -ă adj. — Care a suferit de pe urma unei calamități naturale — „S-a adus sămînță de porumb timpuriu... pentru a se face imediat reînsămînțarea suprafețelor *calamitate*." Sc. 21 VI 63 p. 3. „Ca urmare a măsurilor întreprinse de organele sanitare, a fost prevenită epidemia în zonele *calamitate*." R.l. 23 IV 79 p. 8 (din *calamita;* V. Guțu Romalo *C. G.* 217—218, 220; DN3).

calcitonínă s.f. (med.) — Hormon tiroidian — „Relativ recent, odată cu lucrările lui C. și H., s-au acumulat dovezi că tiroida secretă un hormon, care a fost denumit *calcitonină* (sau tirocalcitonină) cu rol în scăderea nivelului calciului sanguin, deci opus într-o anumită măsură paratiroidei. Mecanismul de apariție al unor afecțiuni osoase (ca osteoporoza și osteopetroza) sau unele boli endocrine este strîns corelat cu efectele *calcitoninei*." R.l. 10 VI 74 p. 4 (din engl. *calcitonin;* BD 1970; DM).

calculatór-ceas s.n. „Minicalculator. În Franța a fost deja anunțată apariția unui *calculator-ceas* cu brățară. Pe un pătrat cu latura de 4 cm se găsesc 20 de butoane. Mai multe ecrane luminoase permit afișarea rezultatelor de ordinul a 9 cifre. Cînd calculatorul nu este folosit, aparatul are rol de ceas." Sc. 4 X 74 p. 5; „*Calculator-ceas.* Casio Computer

Co va pune în vînzare, cu începere din luna iulie, un aparat electronic cu funcții multiple. El va putea fi folosit, după nevoie, atît ca minicalculator, cît și ca ceas." R.l. 12 VI 76 p. 6//din *calculator* + *ceas*//.

calm-plat s.n. (nav.) „Beneficiind de condiții favorabile de concurs, fără a exista însă acel *calm-plat* (apă absolut liniștită, fără vînt), concursul de canotaj s-a bucurat de un real succes." Sc. 3 VII 61 p. 3 (din fr. *calme-plat;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133; DT, D.Tr.).

caloriferist s.m. — Persoană care se ocupă cu reparațiile de calorifer — „Un *caloriferist* refuză bacșișul umilitor pe care i l-a oferit povestitorul." Cont. 5 X 62 p. 3; v. și l.B. 21 V 64 p. 4 (din *calorifer* + *-ist;* DN3).

cameramán s.m. — Operator cinematografic sau de televiziune care manevrează camera de luat vederi — „A fost ajutat de un excelent șef de imagine, F.M. ... și de *cameramanul* R.C." Săpt. 7 III 75 p. 4 (din engl., fr. *cameraman;* DN3).

cámeră-biróu s.f. — Tip de mobilă care dă unei încăperi aspectul și folosința exclusivă de birou, cameră de lucru (studiu) — „Activitatea de proiectare a mobilelor a fost îndreptată spre acele tipuri de mult solicitate, cum ar fi biblioteci combinate, *camere-birou* complete, dulapuri combinate." Sc. 27 I 62 p. 2. „O *cameră-birou* stil cubist, compusă din birou masiv cu uși laterale, bibliotecă cu patru uși — cele exterioare în blat masiv, cele interioare cu cristaluri — piesă solidă, de mare calitate; un scaun-fotoliu, cu tapiseria în ton roșu, armonizînd ansamblul: 11 000 lei." Săpt. 30 III 73 p. 8 (din *cameră* + *birou;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 232).

cámeră-depózit s.f. — Cameră utilizată ca depozit — „Unitățile vor dispune de încăperi spațioase pentru receptură și laborator, *camere-depozit* etc., toate dotate cu mobilier și aparatură modernă." I.B. 18 X 65 p. 1 (din *cameră* + *depozit*).

cámeră-dormitór s.f. — Cameră de dormit — „Schema sa cuprinde o cameră de zi și 4 *camere-dormitor*, desfășurate pe o suprafață de aproape 80 mp." R.l. 24 IV 73 p. 1 (din *cameră* + *dormitor*).

cámeră-laboratór s.f. — Cameră în care este instalat un laborator — „Construcția... cuprinde *camere-laborator*, depozite etc." Cont. 1 III 63 p. 7 (din *cameră* + *laborator*).

cámeră-stilóu s.f. (cinem.) — Stil cinematografic care utilizează spiritul și tehnica reportajului, a romanului — „La frumusețea imaginilor, în sfîrșit, filmul adaugă pe aceea a unui admirabil ritm interior. Teoreticianul *camerei-stilou* transformă ritmurile compoziției în montaj într-o frazare sobră." Gaz.lit. 6 IX 62 p. 3;

v. și P.N. 5/67 p. 18 [și *stilou-cameră*, v. Sc. 5 III 81 p. 4] (din fr. *caméra-stylo*).

camerunéz, -ă adj. — Din Camerun — „Tot o glumă, dar de această dată a radiodifuziunii *camerunicze*, i-a făcut pe amatorii de sport din Yaounde să meargă în număr foarte mare la aeroport pentru a-l întîmpina pe celebrul boxer Cassius Clay. Spre a afla că în acea zi, de 1 aprilie, nici un avion nu sosea de peste ocean." R.l. 3 IV 74 p. 6; v. și Sc. 30 VIII 80 p. 1. (după fr. *camerounais;* DEX).

camión-cisternă s.n. — Camion care servește la transportul unor anumite lichide — „Un *camion-cisternă* conținînd 22 500 litri de whisky a fost furat la Montreal, în timp ce șoferul vehiculului dormea într-un motel." R.l. 8 III 67 p. 6. „Un *camion-cisternă*, transportînd 20 000 litri metaparacrezol, un produs toxic pe bază de fenol, alerga cu viteză pe șosea." R.l. 23 XI 72 p. 8. „A fost nevoie de 19 ore de efort deosebit din partea pompierilor... pentru a transborda conținutul vagonului deteriorat în *camioane-cisterne*." R.l. 3 VII 76 p. 6; v. și I.B. 13 VI 73 p. 4, R.l. 16 V 74 p. 6, 12 VII 78 p. 6 (din *camion* + *cisternă*, după fr. *camion-citerne;* PR 1949; FC I 47; DT).

camión-platformă s.n. — Camion cu partea din spate alcătuită dintr-o platformă — „Recent, a fost încercată rezistența Podului Lukeukiao... din timpul dinastiei Kin (1115—1234). Mai întîi l-a traversat un *camion-platformă* cu o încărcătură de 400 de tone." R.l. 30 VIII 77 p. 6 (din *camion* + *platformă*, după fr. *camion à plateforme;* DT).

camión-școálă s.n. — Camion care servește drept școală (la școala de șoferi) — „Au dosit *camionul-școală* într-un boschet și au început să-și facă «plinul». Într-un tîrziu s-au urcat la volan și au făcut cale întoarsă." Sc. 26 V 77 p. 2 (din *camion* + *școală*).

camping s.n. — Tabără de turiști — „Minighid. La Eforie Nord (lîngă complexul sanatorial) s-a dat în folosință un *camping* model cu 1 500 locuri și un teren în care se pot monta pînă la 500 de corturi." I.B. 13 VII 74 p. 6. „Minifrigider (frigidere mici, destinate *camping*-urilor, autovehiculelor etc.)." R.l. 1 VI 74 p. 5; v. și *casă-camping* (1969) [pron. *chémping*] (din engl., fr. *camping;* Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 26; DEX, DN3).

camping-caravaning s.n. „Automobil Clubul Român pune la dispoziția turiștilor, din țară și peste hotare, cupoane hoteliere sau «*camping-caravaning*», în baza cărora pot să-și stabilească itinerariul și programul de concediu. Fiecare cupon dă dreptul la 5 litri benzină gratuit, cazare în hoteluri și locuri de popas — și jumătate de pensiune." R.l. 26 IV 77 p. 5 [pron. *chémping-cara-*

câning] (din *camping* + fr. *caravaning*, care este un fals anglicism, v. DMN s.v. *caravan[n]ing*; DMC 1978).

cámpus s.n. (americanism) — Așezare în care (în special în S.U.A.) este amplasat un institut de învățământ superior cu toate anexele sale — „În strînsă legătură cu prima problemă, [Bellow] a făcut o critică indirectă vieții artistice americane, pe care o vede amenințată de un foarte grav «parohialism». Într-adevăr, prin sistemul «writer in residence» (mot-à-mot, scriitor în reședință) o mulțime de scriitori nu mai fac un pas dincolo de viața *campus*-ului, și experiența lor e limitată fatal la specia umană universitară și la evenimentele interne ale universității care, oricît de interesante, sînt și specioase și previzibile." R.lit. 28 III 74 p. 32. „Asupra lor [cărților] se reped nu numai studenții din *campusuri*, ci și gospodinele adepte ale matriarhatului conjugal." Cont. 16 III 79 p. 8 (cuv. lat. transmis prin engl. americ. *campus*; cf. fr. *campus*; DMN 1958; D. Am.; DN3).

canabicultór s.m. „O mie cinci sute de hectare cultivate cu canabis sau «cînepă indiană», din care se extrage marijuana, au fost descoperite în provincia columbiană Guajira... Potrivit mărturisirilor celor arestați, peste 300 de *«canabicultori»* sînt angajați în această activitate în peninsula Guajira, cultivînd o suprafață considerabilă." R.l. 26 V 77 p. 6 (din *can[n]abi[s]* + *[agri]cultor*, probabil după model sp.).

can(n)ábis s. — Stupefiant extras din cînepă indiană — „Experții italieni au declarat că este vorba de un nou tip de drog, care se prezintă sub forma unui lichid concentrat, obținut în laborator prin sinteză, după un procedeu asemănător distilării *cannabisului*." R.l. 24 II 75 p. 6. „Trei contrabandiști au fost condamnați ieri de un tribunal din Londra pentru culpa de a fi introdus în Anglia importante cantități de *cannabis*, disimulate în containere destinate deșeurilor radioactive." R.l. 26 XI 75 p. 6. „Între «mărfurile» descoperite se află nu mai puțin de două tone de *cannabis*, peste o sută de kilograme de cocaină și 50 kg de heroină pură, precum și 8 200 de doze de L.S.D." R.l. 31 I 79 p. 6; v. și 14 VII 80 p. 6; *canabicultor* (din fr., engl. *cannabis*).

cancaniér, -ă adj. (franțuzism) — Bîrfitor — „Nu către spiritul *cancanier* mă îndrept eu în ce-l privește «pe cel mai puțin teatral și cel mai constructiv messianic», cum îl numește Călinescu, referindu-se la grupul pașoptist care avea să joace rolul atît de mare în zbuciumata noastră istorie..." R.l. 14 I 77 p. 1 (din fr. *cancanier*; DN3).

cáncer s.n. (fig.) — Flagel — „*Cancerul* scepticismului." R.l. 11 V 78 p. 1; v. și *dopare* (1963) (din fr. *cancer*; DMN 1966; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

cancerigén, -ă adj. (med.) 1962 — (Factor) care provoacă sau favorizează apariția cancerului — v. *poliglicol* (din fr. *cancérigène;* PR 1946; DM; DEX, DN3).

cancerogenéză s.f. (med.) — Originea (și cauzele) cancerului — „Miercuri [la Congresul internațional de oncologie] a fost luată în discuție, printre altele, problema *cancerogenezei.*" Sc. 26 VII 62 p. 6 //din *cancer* + *geneză;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5//.

canoíst s.m. (sport) 1967 — Sportiv care participă la întrecerile de canoe - v. *caiacist;* v. și R.l. 30 VII 80 p. 5 (din *canoe* + *-ist;* cf. fr. *canoéiste;* DEX, DN3).

cantátă-oratóriu s.f. (muz.) — Compoziție vocal-instrumentală în mai multe părți, având la bază un libret cu o desfășurare dramatică — „Nu departe ca sferă emoțională (de unde o anume monotonie a programului) s-a aflat *cantata-oratoriu* «Mihai Viteazul» de V.I." Sc. 29 X 78 p. 4 (din *cantată* + *oratoriu;* D.Muz.).

cantautór s.m. — Cîntăreț care își compune singur textele — „A.B. mărturisea nu de mult că se socotește pe sine în calitate de *cantautor.*" R.lit. 4 II 71 p. 5. „Nu mai puțin de 4 *cantautori* — M.F., M.P., M.C., M.S. — în top." Săpt. 10 III 72 p. 13. „Printre succesele sale, multe dintre ele compoziții proprii (avem de-a face deci cu un «*cantautor*»); amintim..." Săpt. 31 V 74 p. 7 (din it. *cantautore;* DLI).

cantínă-restauránt s.f. „*Cantinele-restaurant* se înființează și se organizează prin decizii ale comitetelor executive ale consiliilor populare orășenești, municipale sau județene." Sc. 25 III 71 p. 2. „La începutul lunii februarie c. va avea loc o consfătuire cu responsabilii tuturor *cantinelor-restaurant* din țară." R.l. 13 I 75 p. 5; v. și I.B. 11 II 75 p. 1, Sc. 6 XII 75 p. 2 (din *cantină* + *restaurant*).

cap s.n. (arg. sport.) „Umor macabru (și, firește, involuntar) la Radio, miercuri după amiază, în cadrul transmisiei unui partide de fotbal: *capul* lui Adam — zicea emoționat crainicul — a luat o traiectorie ciudată... (pentru persoanele mai sensibile: «*cap*» în argoul fotbalistic înseamnă lovirea mingii cu capul de un jucător)". Cont. 21 V 74 p. 11 (lat. *caput;* DEX — cu alte sensuri).

caprolactáma s.f. (chim.) — Monomer din care se obțin materiale plastice — „...se zămislește materia primă a fibrei de relon: *caprolactama.*" Gaz.lit. 23 II 61 p. 4 (din fr. *caprolactame,* germ., rus. *Kaprolaktam,* engl. *caprolactam;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 133; LTR, DTP; DEX, DN3).

capsulá vb. I — A astupa cu o capsulă — „În fotografie: un ultim progres al sticlelor de suc: mașina de *capsulat.*" I.B. 2 III

62 p. 1 (din fr. *capsuler;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 239; DEX).

caragián adj. — De tipul celui al artistului Toma Caragiu — „...geniul unui actor tînăr-tinerel poate face față crocodilianului umor *caragian*." R.lit. 9 I 75 p. 17 (din numele actorului [Toma] *Caragiu* + *-ian*).

carameláj s.n. 1976 — Produs cu (zahăr) caramel — v. *ciocolaterie* (din *caramel* + *-aj*).

carbocromén s. (farm.) „Un produs nou: *carbocromen*, necesar fabricării medicamentului cu același nume. Este o substanță realizată la întreprinderea «Terapia» din Cluj-Napoca. Medicamentul este indicat cu prescripția medicului în tratamentul insuficienței cardiace." R.l. 24 II 77 p. 5.

carbogazós, -oásă adj. „O nouă linie tehnologică s-a dat în folosință la Fabrica de băuturi răcoritoare din Mangalia (1 500 sticle pe oră). Aici se produce Quick-cola, suc de fructe și ape *carbogazoase*." R.l. 9 VII 74 p. 5 (din *carbo-* + *gazos*).

carbogél s. „Specialiștii suedezi au descoperit un procedeu de transformare a «rocii negre» într-o gelatină care, în timpul arderii, nu mai poluează aerul. Denumit «*carbogel*», acest produs se obține prin concasarea cărbunelui, amestecarea sa cu apă (30 la sută) și cu o substanță chimică ce-i conferă consistență de pastă." Sc. 17 X 78 p. 3. „În Suedia a fost produs un combustibil sub formă de jeleu care prin ardere nu poluează. Numit *carbogel*, combustibilul se produce prin măcinarea cărbunelui în particule fine." R.l. 17 I 79 p. 6 (cuv. sued.).

cardát, -ă adj. (text.) — Scărmănat (despre țesături) — „Pe linia înnoirii și reproiectării articolelor din fabricație curentă, întreprinderea timișoreană a trecut în acest an la producerea de fire *cardate* cu conținut de melană... precum și la realizarea de țesături pentru costume cu poliester filamentar — ceea ce conferă noilor contexturi rezistență mărită la purtat și un grad sporit de nesifonabilitate." Sc. 20 VI 74 p. 2 (din *carda;* DEX).

cardiomiopatíe s.f. (med.) — Boală a mușchiului inimii — „În prezent în vîrstă de 20 de ani, D. a suferit intervențiile chirurgicale la centrul medical Stanford din Palo Alto, California, ca remediu la *cardiomiopatia* sa. În tot timpul scurs de atunci el a fost obligat să ia doze mari de steroizi pentru a preveni reacția de respingere din partea organismului a inimii transplantate." R.l. 21 VIII 78 p. 6 //din *cardio-* + *miopatie*//.

cardiomobíl s.n. (tehn. med.) „În R.F.G. a fost pusă la punct o ambulanță specială pentru cardiaci, *cardiomobilul*, dotat cu toate instalațiile necesare pentru a se da primul ajutor pentru accidentele cardiace: infarct, pertur-

bări de ritm, opriri subite ale bătăilor inimii etc." Sc. 29 I 73 p. 1. //din *cardio* + [*auto*]*mobil*//.

cardiotahométru s.n. (tehn. med.) — Aparat care înregistrează bătăile inimii — „În R.S. Cehoslovacă a fost construit un *cardiotahometru* pe bază de transistori." I.B. 18 I 61 p. 3 //din *cardio-* + *tahometru;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134//.

carént, -ă adj. — Insuficient, cu lipsuri — „Apreciind regia tinerească (D.M.), străduințile de omogenizare a imaginii (nu și sunetul, în general *carent*, confuz), este de salutat cu satisfacție noua rubrică «Revista literară» T.V." Sc. 3 II 73 p. 6 (din *carență*, prin substituție de sufix *-ent/ -ență*).

carențáre s.f. — Înrăutățire, carență — „În plus, un asemenea om alterează climatul necesar educării copiilor, constituie un exemplu rău pentru ei, împiedică dezvoltarea lor normală — deci produce o *carențare* integrală a vieții de familie." R.l. 19 II 67 p. 3 (din *carență* + *-are*).

carmeníst s.m. — Cîntăreț în corul bucureștean «Carmen» — „Trei generații de cîntăreți (nu a lipsit nici nu *carmenist*, chiar dacă unii — ca profesorul N.B. — au depășit vîrsta de 90 de ani!) au ținut să evoce amintirea dascălului Kiriac, făuritorul de frumos, artistul cetățean care a făcut totul numai din drag pentru popor." I.B. 19 XII 66 p. 2; v. și Săpt. 4 IV 80 p. 6 (din *Carmen* [numele unui cor bucureștean celebru] + *-ist*).

carnát, -ă adj. — Cu carne — „Dacă însă acestui regim *carnat* i-am adăuga... produse derivate ale laptelui sau compoturi și dulcețuri, am da organismului nostru toate principiile alimentare necesare." Sc. 1 I 61 p. 8 (din *carne;* cf. fr. *carné;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134).

carnét-bonîér s.n. — Carnet care servește drept bonier — „... Ca urmare, responsabilii și casierele din asemenea unități au în prezent la îndemînă *carnete-bonier* pentru eliberarea mărfurilor în cazul defectării caselor de marcat." I.B. 12 XI 64 p. 2 (din *carnet* + *bonier*).

cart s.n. (sport) — Tip de mic automobil simplificat, de obicei folosit de copii în jocuri sportive — „Inițiativa elevilor de la Liceul mecanic nr. 1 de a înființa un club de carting a fost bine primită de către colegii lor din oraș. Noul club își propune să introducă pe elevi în tainele motorului de automobil, să-i învețe regulile de circulație auto și, deocamdată, să experimenteze totul pe cele 50 de *carturi*." R.l. 3 IV 75 p. 2; v. și *aeronavoracheto-model* (1974) (din engl., fr., germ., it. *Kart;* Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 26; DN3).

cárte-documént s.f. — Carte cu valoare de document — „O *carte-document* despre Eminescu." R.l.

I VIII 74 p. 1; v. și Săpt. 10 II 78 p. 3, Sc. 18 VI 80 p. 4 (din *carte* + *document*, după fr. *livre-document;* DMC 1975).

cárte-film s.f. „În Franța a început o nouă industrie: de la «film» la «carte», în sensul editării unor somptuoase volume... cu prefețe, note și dosare critice, biofilmografie de autori și de interpreți. Este inițiativa casei de cultură Balland, care a lansat deja o primă serie din aceste *cărți-filme* din opera cinematografică a unor mari realizatori precum Carné («Vizitatorii de seară» sau «Copiii paradisului»), Renoir («Marea iluzie»), Godard..." R.lit. 20 III 75 p. 22 (din *carte* + *film*, după model fr.).

cartelát, -ă adj. — Reunit într-un cartel — „... rolul jucat de această asociație după recenta lovitură de teatru de la Roma, cînd s-a declarat de partea grupării W.T.T. (inter-orașe), care pentru o clipă a întărit — aparent — atît de mult poziția celor două grupări ale promotorilor, acum «*cartelate*» — W.C.T. (cu turnee în curs de desfășurare pînă la 14 mai) și W.T.T. (cu turnee între 15 mai și sfîrșitul lui august), încît la un moment dat s-a crezut că, într-adevăr «Marele premiu» va deceda." Mag. 23 III 74 p. 8 (din *cartelu*).

cartelizáre s.f. — Folosire pe bază de cartelă — „Consiliul de miniștri al Italiei se va întruni, astăzi, pentru a lua în dezbatere planul privind rațională cartelizarea consumului de produse petroliere. Potrivit presei italiene, planul prevede «*cartelizarea*» combustibilului auto." I.B. 18 II 74 p. 4 (din *cartelă*).

cartiér-oráș s.n. — Cartier cu o mare extindere — „*Cartier-oraș*. De ce oraș? Pentru că noul cartier va fi, ca număr de apartamente, cît un oraș, de pildă cît Sibiul." Sc. 23 II 62 p. 3. „La Suceava, numele de «Arini» definea o mahala insalubră. «Arini» este astăzi numele unui *cartier-oraș*, al unui spațiu urban de cea mai aleasă modernitate." Sc. 2 IV 75 p. 2; v. și *alb-argintiu* (din *cartier* + *oraș;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 232).

cartiér-satelít s.n. — Cartier mai mic, anexat unuia mai mare — „Blocuri înalte... construcții înconjurate de *cartiere-satelit*." Sc. 21 X 62 p. 4 (din *cartier* + *satelit;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325).

cárting s.n. (sport) — Sport practicat cu cartul — „O ultimă întrebare privind dezvoltarea sportului automobilistic: Cînd va lua ființă Federația română de automobilism și *karting?*" I.B. 19 IV 74 p. 3. „Se subliniază faptul că «marele as al volanului» s-a remarcat mai întîi ca alergător și constructor de *karting*." Sc. 8 XI 74 p. 5; v. și *bowling, cart* [scris și *karting*] (din engl. *carting*, fr. *karting;* PR 1955, BD 1965; Il. Constantinescu în

LR 1/73 p. 26 — atestare din 1969, Th. Iiristea în LR 3/73 p. 186, L. Seche în LR 2/75 p. 176; DEX, DN3).

cartodróm s.n. — Loc special amenajat pentru sportul cu carturi — „*Cartodromul* pionierilor. Un teren viran din apropierea gării din Baia Mare... a constituit o «pistă de încercare» a forțelor copiilor băimăreni. Pentru că aceștia au hotărît, cu sprijinul edililor locali, să-l transforme într-un *cartodrom*." Sc. 2 XI 73 p. 2. „În incinta *cartodromului* pionierilor din Baia Mare a fost amenajat un parc-școală de circulație, dotat cu toate tipurile de marcaje și 70 de semne de circulație." R.l. 18 XI 76 p. 2 (din *cart* + *-drom*, după modelul lui *aerodrom*).

cartofúig s.m. 1979 — Produs alimentar din cartofi deshidratați — v. *grișpandin* (din *carto[f]* + *fulg*).

cartomancián, -ă s.m.f. 1977 — Persoană care practică cartomanția — v. *acromanție* (din fr. *cartomancien, -enne;* L.).

carúră s.f. (fig.) — Calibru, anvergură — „Producțiile '74—'75 sînt din ce în ce mai puține producții și din ce în ce mai mult filme. Nu filme de aceeași *carură*, nu filme de egal impact, dar filme închegate, cu relief, cu idei topite în emoții, filme dintre care multe pot fi trimise peste granițe." Sc. 4 III 75 p. 4 [pron. *și carúră*] (din fr. *carrure;* PR; DN3 — alte sensuri).

casă-camping s.f. „Un nou tip de *casă-camping*. În cadrul Complexului pentru industrializarea lemnului din Comănești s-a realizat un nou și interesant tip de casă destinată atît campingurilor montane, cît și celor de pe litoral." Sc. 29 XI 69 p. 5 [pron. *casă-chémping*] (din *casă* + *camping*).

casă-laboratór s.f. — Casă în care se fac lucrări practice, care servește drept laborator — „Pe loturile demonstrative ale «*caselor-laborator*» urmărese comportarea diferitelor soiuri, experimentează variante de culturi cu doze diferite de îngrășăminte chimice și naturale." Sc. 27 VIII 66 p. 2; v. și 14 I 62 p. 1, Cont. 1 III 63 p. 1, St. și tehn. 6/67 p. 36 (din *casă* + *laborator;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325).

casă-monuméntă s.f. — Casă considerată monument istoric sau artistic — „La nr. 24 există o *casă-monument* de trei caturi." Sc. 21 VI 64 p. 4; v. și R.l. 25 XI 66 p. 6 (din *casă* + *monument*).

casă-muzéu s.f. — Casă a unei personalități în care s-a deschis un muzeu consacrat acesteia — „În cadrul acțiunilor organizate la *casa-muzeu* H.C. Andersen, Ion Pas, traducătorul în limba română al povestirilor lui Andersen, a citit povestirea «Straiele noi ale împăratului»." Sc. 5 IV 63 p. 3. „După ce elevii au aflat despre biografia și opera bacoviană au mers la *casa-muzeu* a poetului, pentru a vedea locul

în care a creat artistul melancolic." Sc. 14 XI 74 p. 4. „Și așa cum stau pe bancă în ograda *casei-muzeu*, înconjurat de pomi și flori, în zumzetul dulce al albinelor, glasul lui Toader Hrib sună ca un text de cronică și am sentimentul că sînt martorul unei clipe de istorie." Sc. 10 X 76 p. 1; v. și Mag. 7 I 67 p. 4, R.l. 24 I 73 p. 5 (din *casă* + *muzeu*).

căsă-remórcă s.f. „Reghin face cîteva sugestii constructorilor de mașini. Prima, crearea unei microinstalații de încălzire centrală pentru clădirile mici. Cea de-a doua, fabricarea de *case-remorci* pentru autoturisme." R.l. 18 XII 66 p. 3 (din *casă* + *remorcă*).

căsă-restauránt s.f. — Casă în care s-a deschis un restaurant — „În sfîrșit, în spatele *casei-restaurant* s-a amenajat și o grădină de vară, dominată de umbra părului sub care au stat adesea la un pahar Eminescu și Creangă." Sc. 29 XII 65 p. 4 (din *casă* + *restaurant*).

căsă-reședínță s.f. — Casă în care locuiește sau a locuit o personalitate — „La 3 km sud de Rîmnicu Vîlcea se află complexul muzeistic Magheru. Aici se poate vizita *casa-reședință* a generalului Magheru." R.l. 1 IX 77 p. 5 (din *casă* + *reședință*).

cascadór, -oáre s.m.f. „O profesie originală: aceea de înlocuitor al vedetelor ecranului în turnarea scenelor care cer un curaj și o îndemînare în afară din comun — profesie cunoscută în lumea filmului sub denumirea de *cascador*." Mag. 21 I 67 p. 4. „*Cascadorul* urcă într-un vehicul auto — aparent clasic — accelerează, urcă spre 100—140 km pe oră, după care, de la înălțimea unei trambuline speciale, se lansează într-un veritabil salt mortal." Mag. 28 IX 74 p. 6. „În Franța, sindicatul lucrătorilor din cinematografie a recunoscut ca atare profesiunea de *cascadoare*. Asta de la emanciparea femeii se trage..." R.l. 20 IX 76 p. 2; v. și Săpt. 20 V 77 p. 2; *cascadoricesc*, *moto-rachetă* (din fr. *cascadeur*; Th. Hristea în LR 3/72 p. 188; DEX, DN3).

cascadoricésc adj — De cascador — „Crede, în mod fals, că a risca este un atribut *cascadoricesc*. Pentru un cascador autentic riscul este foarte redus." Săpt. 29 I 72 p. 7 (din *cascador* + *-icesc*).

cascadoríe s.f. 1. — Profesiunea de cascador — „De fapt, la noi, *cascadoria* a început de curînd a deveni profesie, sau mai bine zis e pe cale de a deveni, riscurile fiind dintre cele mai mari." Mag. 22 XI 69 p. 5. 2. — Faptă temerară — „*Cascadorie* fatală. Vrînd să facă o «surpriză» unei cunoștințe de a sa ce locuia la etajul 8 în str. Valea Călugărească nr. 15, S.N.S. ... a încercat să coboare — cu ajutorul unui furtun de cauciuc — de pe terasa blocului în balcon. Imprudența i-a fost fatală." I.B. 2 IV 75 p. 7; v. și R.l. 10

IV 75 p. 6; *talkie-walkie* (din *cascador* + *-ie;* DN3).

cascadorism s.n. — Faptă temerară, de cascador — „O a doua calitate: interiorizarea. Cînd scriu acest cuvînt mă gîndesc la meritul autorilor de a muta mai în adînc clocotul din arsenalul pe cît de uzat, pe atît de gustat al ciocnirilor exterioare (pistoale, revolvere, cuțite, șișuri, urmăriri frenetice, acrobații ametitoare, *cascadorisme*, trapezisme etc.)." R.l. 27 IX 78 p. 2 (din *cascador* + *-ism*).

caserólă s.f. 1976 — Recipient din material plastic utilizat pentru alimente — v. *termosudabil* (din fr. *casserole;* LTR; DEX, DN3 — alte sensuri).

casétă s.f. — Cutie de material plastic conținînd o bandă magnetică, care, utilizată într-un magnetofon special, înregistrează sau reproduce sunetul — „*Casete* muzicale duminicale comentate de G.C.-M." Pr. R.TV. 12 XI 78 p. 3; v. și *videomagnetofon* (1970) (din fr., engl. *cassette;* PR 1960; BD 1970; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

casétă-servíciu s.f. — Casetă care conține un serviciu util în gospodărie — „Trimestrul II a fost de asemenea bogat în noutăți; între acestea: *casete-servicii* de ceai, garnituri complete pentru aperitive, mașină de răzuit legume." I.B. 30 VI 76 p. 2 (din *casetă* [care conține un] *serviciu*).

casetofón s.n. — Magnetofon cu casete — „*Casetofoane* italienești în raliurile lor cu iubite platinate." Sc. 24 IV 74 p. 6. „Pentru a permite abonaților telefonici care lipsesc de acasă să știe de cine au fost căutați în lipsă, societățile de telecomunicații din S.U.A., Japonia și alte cîteva țări au pus la punct dispozitive bazate pe cuplarea unui casetofon la aparatul respectiv de telefon." Sc. 24 XI 78 p. 5. „*Casetofon* auto stereo Sanyo, nou, cu boxe." R.l. 3 VII 78 p. 4. (Abreviat *cas* în lb. arg.) „Unii dispun de un mag — magnetofon sau de un *cas* — *casetofon*." R.lit. 19 VII 79 p. 9; v. și I.B. 9 V 74 p. 1, Sc. 28 II 75 p. 3, *autostop* (din *casetă* + [*magneto*]*fon*).

casetotécă s.f. — Depozit de casete cu benzi magnetice — „Alături de bibliotecă, discotecă, *casetotecă* sonoră, și-a făcut apariția de curînd videoteca — la dispoziția publicului larg. La Stockholm a fost inaugurată de curînd o primă mostră a acestui gen de cinematograf, care dispune de filme înregistrate pe videocasete, spectatorii alegînd ei înșiși programul dorit." Sc. 26 XII 74 p. 6 (din fr. *cassettothèque;* DMC 1972).

castél-cetáte s.n. — Vechi castel întărit ca o cetate — „Din Gilău, localitate cu un vechi *castel-cetate* (sec. XV) se poate ajunge urmînd drumul de pe Valea Someșului Rece, la cabana cu același nume, situată la 27 km distanță." I.B.

8 IX 67 p. 2. „În ultimii ani l-a covîrșit o criză de mizantropie. S-a recluzat într-un fel de *castel-cetate* din apropierea orașului Las Vegas." Cont. 10 XII 70 p. 9 (din *castel* + *cetate*).

castél-muzéu s.n. — Castel folosit ca muzeu — „În mod deosebit spărgătorii sînt atrași de zecile de *castele-muzeu* presărate în regiunea orașelor Koblenz și Bingen din Renania și în landul Hessen." I.B. 3 XII 70 p. 4 (din *castel* + *muzeu*).

cașerát, -ă adj. „Ceea ce stîrnește curiozitatea este proveniența materialului, un amestec ingenios de tricot și buret. — Din ce sînt confecționate? [vestele] — Dintr-un material *cașerat*. Încep să mă dumiresc. Termenul, adoptat — se pare — după verbul francez *cacher* (ascunde), se referă la spuma poliuretanică «îngropată» între tricot și căptușeală, care face ca vestele să fie ușoare, comode la purtat și foarte călduroase." I.B. 5 XII 67 p. 3; v. și *tetrapak* (cf. fr. *cacher;* DN3).

cataclísmic, -ă adj. (rar) — Catastrofal — „Totul a plecat de la erupția *cataclismică* care a avut loc pe insula Thera." Sc. 14 XI 70 p. 6 (din fr. *cataclismique;* DN3).

catadíoptru s.m. (opt.) „Este vorba în primul rînd de utilizarea *catadioptrilor* («ochi de pisică») de dimensiuni și modele ameliorate, cu calități reflectorizante superioare care se atașează căruțelor, bicicletelor, pe ghiozdanele școlarilor..." R.l. 27 X 77 p. 5 (din fr. *catadioptre;* FC II 61; DN3).

catalóg-albúm s.n. — Catalog de expoziție sub formă de album — „Se găsește un *catalog-album* cu ilustrații în culori." Sc. 16 XI 67 p. 4. „O lucrare somptuoasă, prilejuită de un eveniment" — *catalogul-album* Brâncuși, semnat de P.O. — urmărită scrupulos de autor pînă la ieșirea de sub tipar." I.B. 29 VIII 72 p. 2; v. și Luc. 18 II 67 p. 8 (din *catalog* + *album*).

cat(h)ársis s. sg. tant. (livr.) — Purificare — „Mai întîi trebuie să excludem povestea cu «misterul artei». Foiletonul de sîmbătă seara nu se fabrică în vederea *catharsis*-ului." Cont. 15 XI 74 p. 9 (din fr. *catharsis;* DN3).

catártic, -ă adj. — Care purifică — „Desigur că autorii acestor pelicule au avut în vedere efectul eliberator, *catartic* al cosmarului." Săpt. 3 VII 70 p. 2 (cf. fr. *cathartique;* DN3).

catastrofísm s.n. „*Catastrofismul.* Acesta este termenul pe care, prezentînd ultimele noutăți editoriale, «Le Nouvel Observateur» îl folosește pentru un nou roman de science-fiction... E vorba de o invazie a unor extratereștri sanguinari." R.l. 6 III 75 p. 22 (din fr. *catastrophisme;* DEX, DN3 — alt sens).

catifelín adj. — Cu calități și aspect de catifea — „Și o piatră

din Bicaz mă-nvață cît un cer de mai, *catifelin*." Gaz. lit. 23 II 61 p. 4 (din *catifelat*, prin substituție de sufix, *-at/-in*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134, Th. Hristea *P.E.* 33).

cazán-turn s.n. (tehn.) „La Rovinari a intrat în probe tehnologice primul din cele patru *cazane-turn* de 1 035 tone aburi pe oră ale termocentralei de aici... Cazanul are înălțimea de 92 metri și cîntărește peste 12 000 de tone. Ca o particularitate, toate agregatele sale auxiliare — preîncălzitoarele, ventilatoarele de aer și de gaze, precum și electrofiltrele — sînt asamblate în partea superioară." R.l. 4 IX 75 p. 5 (din *cazan* + *turn*).

cazeinát s.n. (alim.) „Specialiștii de la Întreprinderea de industrializare a laptelui din Brăila... au realizat un nou produs alimentar: «*Cazeinatul* de sodiu», realizat din lapte smîntînit cu o excepțională valoare nutritivă și multiple întrebuințări în numeroase produse alimentare." R.l. 27 IV 77 p. 3 (din fr. *caséinate;* DT).

cazeocarotén s.n. „O gamă sporită de produse este destinată și alimentației copiilor, din care menționăm: «*Caseocarotenul*» pe bază de cazeină și adaos de morcovi." R.l. 28 VII 78 p. 2 [scris și *caseocaroten*] (din *caze[ină]* + *carot[ă]*).

cazeoláct s.n. „*Cascolactul* este de fapt un medicament-aliment, un sort de lapte special din care lipsește lactoza. În conținutul lui intră în schimb proteine din lapte și soia, un complex de 10 vitamine, substanțe minerale și aromatizante." Sc. 22 II 74 p. 5. „Zilele acestea va apare în farmacii noul produs hiperproteic «*Caseolact*». «*Caseolact*»-ul este primul hidrolizat proteic românesc de mare utilitate în patologia digestivă și nutrițională a tuturor vîrstelor." R.l. 27 XI 76 p. 5; v. și 6 VI 75 p. 2, 21 IV 76 p. 5 [scris și *caseolact*, *cazolact*] (din *caze[ină]* + *-lact*).

caz-límită s.n. 1973 — Caz ieșit din comun — v. *elev-problemă* (din *caz* + *limită*; cf. fr. *cas-limite*).

călăuzíer s.m. — Călăuză — „*Călăuzierul* nu mai poate să tragă și cere ajutor de la cîțiva marinari. Scafandrul simte și el primejdia." R.l. 8 IX 70 p. 3 (din *călăuză* + *-ier*).

cămășuíre s.f. (constr.) — Acoperirea cu un strat de beton — „În fig. B — consolidarea unui stîlp: faza inițială, cum arată acesta după decopertarea betonului pînă la armătură, precum și după *cămășuire*." R.l. 22 III 77 p. 2. „La parter au început și lucrări de *cămășuire* a unor stîlpi." R.l. 7 IV 77 p. 1; v. și 20 IV 77 p. 1 (din *cămașă*).

cămín-hotél s.n. „Se construiesc încă 6 *cămine-hotel* pentru 1 000 tineri mineri." Sc. 14 I 61 p. 1 (din *cămin* + *hotel;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134).

cămin-spital s.n. — Cămin (de obicei de bătrîni) în care se acordă asistență sanitară — „Din 1961 mă aflu internat în sanatoriul Tulgheș, raionul Gheorghieni. Mi s-a recomandat să intru într-un *cămin-spital*." Sc. 6 VII 66 p. 2. „Celălalt compartiment are profil de *cămin-spital*, unde bolnavii vor beneficia de asistență medico-socială. Atît în secția de post-acuți, cît și în *căminul-spital* vor putea fi internați, în funcție de solicitări, bolnavi cronici." R.l. 15 V 74 p. 1; v. și Sc. 5 XI 65 p. 2, 16 V 80 p. 5 (din *cămin* + *spital*).

căminizá vb. I — A caza în cămin — „Studenții se *căminizează* în două locuri: pe str. Ștefan Furtună și la Grozăvești." (din *cămin* + *-iza*).

căpitán-nejucătór s.n. (sport.) „Fostul campion de tenis al S.U.A., D.R., în vîrstă de 31 ani, a fost reconfirmat *căpitan-nejucător* al echipei S.U.A. pentru noua ediție a «Cupei Davis»." M. 19 XII 73 p. 5 (din *căpitan* + *nejucător*).

cărămizí vb. refl. IV — A deveni de culoarea cărămizii — „[Algele] au căpătat o culoare... roșiatică. De aici și apa lacului de acumulare a început să se *«cărămizească»*. Drept care, prin partea locului a și început să circule o nouă denumire: «Lacul Roșu... Bicaz»." Sc. 21 VI 74 p. 4 (din *cărămiziu* sau din *cărămidă* + *-i*).

căsuță-camping s.f. „Micro-stațiunea balneară Valea Stelii din Băicoi (jud. Prahova) se dezvoltă, devenind una din cele mai cochete de pe Valea Prahovei. S-a deschis la 1 mai — dispune de... 20 *căsuțe-camping* cu cîte două paturi." R.l. 11 V 73 p. 2 [pron. *căsúță-chémping*] (din *căsuță* + *camping*).

căsúță-litorál s.f. — Casă special concepută pentru a fi utilizată pe litoral — „În anul următor întreprinderea va introduce în fabricare noi tipuri de prefabricate, printre care *căsuțe-litoral* și cabane pentru brigăzile de mecanizatori." R.l. 23 XI 66 p. 1 (din *căsuță* + [*pentru*] *litoral*).

căsúță-tip s.f. — Căsuță construită la fel cu altele, folosită mai ales pe litoral — „În actualul cincinal, pînă în 1970, se vor mai adăuga litoralului circa 32 000 de locuri, dintre care... 9 500 în *căsuțe-tip* cu parter și etaj, avînd instalații sanitare și un confort sporit." R.l. 21 IX 66 p. 4 (din *căsuță* + *tip*).

ceainărie-cafeneá s.f. „O *ceainărie-cafenea* a fost deschisă în cadrul complexului comercial «Fortuna» din Pitești." R.l. 14 IX 76 p. 5 (din *ceainărie* + *cafenea*).

ceainărie-cofetărie s.f. „În locul a 13 bufete și bodegi, am înființat o *ceainărie-cofetărie*, 2 iaurgerii, 2 restaurante cu autoservire, 2 birturi, 1 restaurant-pensiune, o patiserie ș.a." I.B. 14 VI 75 p. 4 (din *ceainărie* + *cofetărie*).

ceas-brichétă s.n. 1965 — Ceas cu formă (și funcție) de brichetă — v. *ceas-broșă* //din *ceas*+*brichetă*//.

ceas-bróșă s.n. — Ceas care servește drept broșă — „Am văzut ceasuri cu care poți înota liniștit la o adîncime de 200 m; ceasuri-pandantiv și *ceasuri-broșă*; ceasuri ultraplate înalte numai de 3 mm; ceasuri-calendar și ceasuri-brichetă; ceasuri pentru navigația aeriană, care indică simultan timpul mediu și unghiul orar corespunzător timpului sideral." Sc. 8 V 65 p. 4 //din *ceas* + *broșă*//.

ceas-calendár s.n. 1965 — Ceas care indică zilele săptămînii — v. *ceas-broșă* //din *ceas* + *calendar*//.

ceas-pandantív s.n. 1965 — Ceas care servește drept pandantiv — v. *ceas-broșă* //din *ceas* + *pandantiv*//.

ceasoficáre s.f. „*Ceasoficare?* Nu știm în ce măsură cuvîntul *ceasoficare* este acceptat de lingviști, dar el există și înseamnă dirijarea centralizării celor 73 de ceasuri publice..." l.B. 29 VI 74 p. 2 (din *ceas*, după tipul *radioficare*).

cedár s.n. „În S.U.A. s-au creat în acest sens produse care imită perfect — cel puțin din punct de vedere al aspectului — diferite soiuri de brînzeturi, cum ar fi «*cheddar*» sau «mozzarella» — pe bază de ulei de bumbac, porumb, cocos sau soia." Sc. 11 II 77 p. 5 [scris și *cheddar*] (din fr., engl. *cheddar*).

cehovizá vb. I „Trebuie să subliniez încă o dată că în «adaptarea» lui Osip, traducătoarea-adaptatoare afirmă, față de celelalte versiuni, un merit cehovian de reală adîncime: mujicul rudimentar, bruta primară, pe care ceilalți adaptatori au adaptat-o tale quale din proiectul abandonat de Cehov, a fost *cehovizat* în sensul unei complexiuni nobile." R.l. 16 II 67 p. 2 (din numele scriitorului [A. P.] *Cehov* + *-iza*).

celofanáre s.f. — Acțiunea de a acoperi cu celofan — „Linia de la fabrica de țigarete este prevăzută cu dispozitive moderne pentru: confecționarea țigaretelor, atașarea filtrelor... și *celofanarea* cutiilor." I.B. 15 I 63 p. 1 (din *celofana*).

celúlă-cobái s.f. (biol.) „*Celulele cobai*. Mai mulți oameni de știință francezi au propus efectuarea experiențelor biologice pe culturi de celule și nu pe animale sau subiecți umani voluntari, cum este practica în mod curent... Prin recurgerea la «*celule-cobai*» specialiștii speră, de asemenea, să descopere cauzele mai multor maladii, pornindu-se de la considerentul că celulele reacționează mai puternic decît corpul întreg." Sc. 1 V 77 p. 5 //din *celulă* + *cobai*//.

celulítă s.f. (med.) — Inflamație a țesutului adipos subcutanat — „Obezitatea, *celulita*, spondilozele, tratează specialist autorizat prin metoda electromasoterapiei. Pro-

gramări 51 40 76." R.l. 15 VII 74 p. 4 (din fr. *cellulite;* DEX, DNS).

cenaclíst s.m. — Membru al unui cenaclu — „Spre seară întîlnesc doi *cenacliști* de la «Lucian Blaga»." R. lit. 5 XI 70 p. 2; v. și R.l. 8 IV 80 p. 2 (din *cenaclu* + *-ist*).

centíd s.m. „O adevărată panică a stîrnit la Birmingham difuzarea unui așa-zis «document oficial» anunțînd introducerea, de la 1 ianuarie 1975, a «timpului metric» în Anglia: un minut urma să fie alcătuit din 10 secunde, o oră — din 10 minute, o zi — din 10 ore. Măsurile timpului și-ar fi schimbat și ele denumirile: secunda — milizi, minutul — *centizi*, ora — decizi, anul — kilozi." Cont. 13 XII 74 p. 12 //din *centi-* „o sută"//.

CEPÉCA s. „În urmă cu zece ani s-a înființat la București Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor de conducere din economie și administrația de stat *(CEPECA)*." R.l. 29 VIII 77 p. 6. „Lucrarea «Planification par la méthode du chemin critique», Paris, Dunod 1967, se află la biblioteca *CEPECA*." R.l. 10 XI 78 p. 3 (abreviere din *C[entrul de] pe[rfecționare a] ca[drelor]*, existentă din 1967 cînd s-a înființat instituția; FC I 152, 158).

cepuíre s.f. — Tăierea crăcilor pomilor; cepuit — „Celelalte operațiuni, cum ar fi *cepuirea*, cojirea, fasonarea materialului lemnos pe tipodimensiuni, potrivit sortimentelor prevăzute în plan, legarea în snopi a crăcilor și a cojilor au loc «jos»... în depozitele de preindustrializare." Sc. 28 III 74 p. 5 (din *cepui;* LTR).

ceracolór s.n., adj. — Batoane colorate pe bază de ceară; lucrat cu acest tip de batoane — „La Academia di Romania din capitala Italiei a avut loc o manifestare consacrată împlinirii a 50 de ani de la moartea scriitorului Ioan Slavici. Cu această ocazie a fost prezentat filmul «Moara cu noroc» și a fost inaugurată expoziția *ceracolor* a pictorului Gh. C." Sc. 10 X 75 p. 6 //din *ceară* + *color*//.

cerchíst s.m., adj. — Membru al cercului literar de la Sibiu — „Șt. Aug. Doinaș publică două balade: «Jucătorul de șah» (nr. 3 1943) și «La porțile orașului» (nr. 5, 1943). Un fragment din prima definește faza baladist-*cerchistă* a lui Doinaș." Luc. 15 VII 78 p. 7. „Despre piesa «Anton Pann» un *cerchist* spune altuia: «Vezi de-l citește și mai corectează-l»." Luc. 18 XI 78 p. 3 (din *cerc[ul de la Sibiu]* + *-ist*).

cerealicultúră s.f. — Ramură a științei care se ocupă cu cultura cerealelor — „A sosit la Palermo la invitația institutului de *cerealicultură* și culturi erbacee, delegația de agrobiologi români." I.B 19 IX 62 p. 3 (din fr. *céréaliculture*).

cerebralism s.n. — Raționalism exagerat — „La noi, efortul de a însuma în creație valori de accen-

tuată luciditate — la scriitori ca G.C., C.P., la pictori ca P., H.C. și la alții — este de obicei ferit de amenințarea *cerebralismului* steril. Exemplul unui Brâncuși care chintesențiază formele cu mare rigoare intelectuală... ne învață ce este marea plenitudine creatoare." Gaz.lit. 29 XII 66 p. 8 (din *cerebral* + *-ism*).

cha-cha-chist,-ă, s.m.f. 1974 (formație ocazională; peior.) — Persoană care degradează capodoperele — v. *cha-cha-chiza* [pron. *cea-cea-cist*] (din *cha-cha-cha* + *-ist*).

cha-cha-chiza vb. I (peior.) — A transforma în dansul modern cha-cha-cha, a degrada — „Articolul lui Pierre Petit e o mică piatră azvîrlită în obrazul celor ce *cha-cha-chizează* sistematic — în muzică, teatru sau balet — capodoperele lumii. Cha-cha-chiștii pretind a fi combatanți pentru libertatea creației, în vreme ce glasurile care apără dreptul lui Bach și Shakespeare la existență liberă și securitate estetică sînt stigmatizate ca dușmani ai culturii." Cont. 10 X 74 p. 11 [pron. *cea-cea-cizá*] (din *cha-cha-cha* + *-iza*).

chaplinesc adj. — Ca al lui Charlie Chaplin — „Jocul *chaplinesc*, diabolic sincronizat, al celor 30 de băieți și fete." Cont. 25 VIII 67 p. 4 [pron. *ceaplinésc*] (din numele actorului [*Charlie*] *Chaplin* + *-esc*).

charter s.n. — Tip de contract care asigură transportul naval sau aerian la un preț redus (cu condiția să se completeze un anumit număr de locuri) — „Avionul, un DC-8, aparținînd societății de *charter* olandeze «Martin Air», avea la bord 182 de pasageri venind din Indonezia." R.l. 6 XII 74 p. 6. „La originea accidentului unui avion al companiei de *charter* «Invincita»... se află o triplă eroare: cea a piloților, a aparaturii de bord și a turnului de control." (f.d.). „Între țările de unde sosesc turiști în cadrul zborurilor *Charter* se numără unele din cele mai cunoscute pentru frumusețile turistice proprii: Marea Britanie, Spania, Finlanda, R.F. Germania." R.l. 2 VI 79 p. 5; v. și *aerotaxi* [scris și *cearter;* pronunțat *ceárter*] (din engl. *charter;* cf. fr. *charter;* PR 1950; DN3).

chewing-gumm s.n. (anglicism) — Gumă de mestecat — „Mestecă *chewing-gumm*, răsfoiește Play-Boy." Sc. 24 IV 74 p. 6 [pron. *ciúingam*] (din engl. *chewing-gumm;* DN3).

chief s.m. 1979 (cuv. engl.) — Șef, conducător — v. *staff* [pron. *cif*].

chimioterapie s.f. (med.) — Terapie prin substanțe chimice — „Cercetătorul californian dr. A.M. a prezentat o nouă metodă de administrare a medicamentelor, menită să revoluționeze, potrivit specialiștilor, *chimioterapia*. În loc de a fi înghițite sau injestate,

medicamentele vor fi aplicate sub formă de «timbre», direct pe piele, la locul afecțiunii. Prin această metodă au fost obținute rezultate remarcabile în tratarea unor maladii ale pielii și ochilor. Împotriva răului de mare sau de avion, «timbrul», impregnat cu scopolamină, medicament administrat de obicei prin injecții, este lipit pe încheietura mîinii cu cîteva zile înainte de efectuarea călătoriei." Sc. 26 IV 74 p. 6 (din fr. *chimiothérapie*; DM; DEX, DN3).

c(h)inológic, -ă adj. — Care se referă la cîini — „Asociația *chinologică* a Municipiului București organizează o expoziție canină care va avea loc la București la 4 iunie 1978 pe stadionul Olimpia." R.l. 20 IV 78 p. 5; v. și R.lit. 29 X 81 p. 9 [și *cinologic*] // din gr. *kynos* + *logic* //.

chintesențiá vb. I 1966 — A sintetiza — v. *cerebralism* (din *chintesență* + *-ire*).

chip s.n. (cib.) „Minicalculatoarele în telecomunicații. Aceasta a fost tema «Zilelor telecomunicațiilor», care s-a desfășurat recent la Florența... Principala concluzie: datorită miniaturizării, ca urmare, în special, a introducerii așa-numitelor pastile (*«chips»*) cu circuite integrate, în fața telecomunicațiilor se deschid perspective nebănuite, nefiind departe ziua cînd un abonat telefonic va putea obține, practic, instantaneu, legătura cu orice punct al globului." Sc. 28 X 76 p. 4. „Ca urmare a perfecționării continue a microcircuitelor, procesul de miniaturizare a ordinatoarelor este în plină desfășurare. De unde, la început, pe o suprafață de un centimetru pătrat erau reunite cîteva sute de interconexiuni sau informații, în prezent numărul lor a ajuns la 25 000, ceea ce duce și la o scădere vertiginoasă a prețului de cost. Introducerea microcircuitelor — cunoscute în terminologia de specialitate și sub numele de *«chips»* (pastile) — are ca rezultat scăderea cu 99 la sută a prețului «unității de memorie» în raport cu prețul unităților de memorie ale tranzistoarelor clasice." Sc. 29 IV 78 p. 6 [pron. *cip*] (din engl. *chip*; BD 1970).

choreautór s.m. 1978 (livr.) — Autor de dans, balet — v. *escențializare* //cf. gr. *khoreia* „dans" + *autor*//.

cibernetizá vb. I — A aplica cibernetica și metodele ei — „Ne-am văzut cu ochii noștri pe Lună și ne-am trimis cercetași și prin multe alte părți ale galaxiei, ne-am *cibernetizat* și computerizat, am detronat — metaforic vorbind — «idoli» și ne-am făurit alții." I.B. 21 III 74 p. 4 (din fr. *cybernétiser*; DMN 1964; DN3).

ciclâre s.f. 1971 (înv.) — Integrare într-un ciclu de învățămînt unde se predau cunoștințe în diverse specialități — v. *post-universitar* (din *ciclu*).

ciclodróm s.n. 1974 (sport) — Teren amenajat pentru curse și concursuri cu biciclete — v. *aviocar* //din *ciclo* + *-drom*, după tipul *aerodrom*//.

cicloturíst, -ă s.m.f. (sport) „Pădurea Ceala — 6 000 de *ciclo-turiști* la o serbare cîmpenească." Sp. 7 VI 73 p. 3 (din fr. *cyclotouriste*; DMN 1965; DEX, DN3).

cico s.n. — Tip de băutură răcoritoare — „Întreprinderea de produse alimentare (IPA) și-a extins gama sortimentelor de răcoritoare. Se produc curent, în afară de *Ci-co*, Quic-cola (sic), Mentovit și Sintonic, răcoritoare pe bază de arome de fructe (zmeură, fragi, trandafiri; vișine, citro și vermutină)." I.B. 26 VII 75 p. 4. „Patiseria din piața Chibrit (București) «beneficiază» de un fel de inovație în materie de comerț: aproape întreg spațiul interior este transformat într-o magazie de... răcoritoare (pepsi-cola, *ci-co* și altele) păstrate în navete care se înalță în stive pe mai bine de doi metri." R.l. 10 X 78 p. 5; v. și Sc. 12 VI 79 p. 2 (din *ci[tric]* + *co[la]*).

cico-cóla s.n. — Tip de băutură răcoritoare — „Iată-ne în postura de controlori de calitate la secția «Citro» din str. Avrig a Întreprinderii de produse alimentare (I.P.A.). Aici se produc «Sintonic», «Aniset», «Mentovit», «*Cico-Cola*» și alte băuturi răcoritoare." I.B. 11 V 74 p. 2 (din *cico* + *cola*).

cifră-recórd s.f. — Cea mai mare cifră, la o anumită dată, într-un anumit sector — „Șomajul în S.U.A. a atins o *cifră-record*." Sc. 7 III 61 p. 4. „Numărul total al persoanelor care au vizitat în cursul anului 1972 muzeele, galeriile și amplasamentele arhitectonice din întreg cuprinsul Italiei se cifrează la 20 028 929. *Cifră-record* ce înregistrează un spor de aproximativ 1 300 000 față de numărul vizitatorilor din anul trecut." R.l. 15 V 73 p. 6. „Cu acest prilej, s-a comunicat că producția de șampanie italiană, deosebit de apreciată pe piața mondială, a atins anul trecut *cifra-record* de 80 milioane sticle." Sc. 27 X 76 p. 5; v. și 4 II 75 p. 6, 12 IV 79 p. 4; *sejur* (din *cifră* + *record*, după fr. *chiffre record*; DMN 1969; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134).

cimentíst s.m. — Muncitor care lucrează într-o fabrică de ciment — „Realizări ale *cimentiștilor* turdeni." Sc. 23 I 61 p. 1; v. și 30 III 64 p. 1 (din *ciment* + *-ist*; cf. fr. *cimentier*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134; DN3).

cimetedínă s.f. 1977 (farm.) — Produs farmaceutic utilizat în tratarea ulcerului — v. *neurotransmițător*.

cineamatór s.m. — Amator de filme — „Revista cuprinde rubrici permanente consacrate cineamatorismului (ție, *cineamatorule*) și universităților populare de cultură cinematografică." Cont. 17

XI 61 p. 5, 5 X 79 p. 11 (din *cine-* + *amator*, după fr. *cinéphile;* FC I 139; Fl. Dimitrescu în LB X/65 p. 233, L. Mareș în SMFC V p. 67, I. Iordan în SCL 4/70 p. 39; DN3).

cineamatorism s.n. 1961 — Interes pentru cinematograf manifestat de cineamatori — v. *cineamator* (din *cineamator* + *-ism;* L. Mareș în SMFC V p. 67, I. Iordan în SCL 4/70 p. 393; DN3).

cineást, -ă s.m.f. — Realizator sau autor de filme — „Pentru că fiecare dintre noi avem acasă cîte un Năică, cîte o Veronică sau cîte o Cătălină, care se bucură, așa cum numai copiii știu să o facă, de cine-mărțișoarele talentatei noastre *cineaste*." I.B. 29 II 72 p. 2; v. și Cont. 1 VIII 67 p. 5, R.lit. 13 XI 75 p. 17; *cineceneclu, teleast* (1966) (din fr. *cinéaste;* cf. it. *cineasta;* Fl. Șuteu în P.N. 5/67 p. 27, I. Iordan în SCL 4/70 p. 393, L. Mareș în SMFC V p. 66, FC I 21; DEX, DN3).

cineást-repórter s.m. — Cineast care transpune cinematografic reportaje — „Ioan Grigorescu are un simț deosebit al actualității, e un mare reporter și la acest nivel se ridică Virgil Calotescu, și el un mare *cineast-reporter*." Sc. 31 X 75 p. 4 (din *cineast* + *reporter;* cf. fr. *ciné-reporter;* DMN 1966).

cineceneclu s.n. „Un *cineceneclu?* Da, adică un atelier de creație al cineaștilor amatori, izvorît, credem, din necesitățile actuale ale mișcării de cine-club de o amploare fără precedent, azi, în contextul stimulativ al Festivalului național Cîntarea României." Cont. 10 II 78 p. 8. „Substanțială, interesantă, dezbaterea din cadrul *cineceneclului* «Contemporanul» de vineri trecută." Cont. 24 XI 78 p. 8; v. și 5 X 79 p. 11 (din *cine-* + *ceneclu*).

cineclúb s.n. „*Cinecluburile* — aceste mini-case de filme răspîndite pe o vastă arie geografică, însumează nu numai o excelentă aparatură tehnică și săli de proiecție moderne, dar și o mare cantitate de pasiune... cinematografică." Cont. 2 XI 73 p. 8. „S-a încheiat Festivalul *cineclubiirilor*, desfășurat anul acesta la Huși." R.l. 19 XI 75 p. 2. „Am și amintit în treacăt un reper istoric: 1957, anul de naștere a mișcării *cineclubiirilor*." R.l. 11 III 78 p. 2; v. și *cineceneclu, film-poem* (din fr. *ciné-club;* L. Seche în LR 1/60 p. 59, I. Iordan în SCL 4/70 p. 393, FC I 139; DEX, DN3).

cineclubíst s.m. — Persoană care activează în cadrul unui cineclub — „Printr-o scrisoare, *cineclubiștii* ne informează asupra planurilor lor." Cont. 1 XII 61 p. 5 (din *cineclub* + *-ist;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 240, I. Iordan în SCL 4/70 p. 393; DN3).

cinecromátic adj. — Referitor la cinecromatică — „Brazilianul A.P. l.. a prezentat primul aparat *cinecromatic*, care — pe baza a-

samblării — proiectează pe un ecran forme colorate în mișcare." Cont. 26 IV 63 p. 6 (der. regr. din *cinecromatică*).

cinecromátică s.f. — Cromatica mișcării — „Expresie a secolului vitezei, *cinecromatica* e bună pentru oamenii obsedați de mișcare, pentru care ea nu mai e un mijloc, ci un scop în sine." Cont. 26 IV 63 p. 6 //din *cine-* + *cromatică;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 393//.

cinefág s.m. (peior.) — Consumator de filme cinematografice — „*Cinefagii.*" Cinema 6/74 p. 10. „Nu vă transformați din cinefili în *cinefagi!*" R.lit. 3 I 74 p. 21. „... cînd nu e *cinefag*, telespectatorul român este cinefil — și viceversa..." Cont. 5 V 78 p. 9 (din *cine-* + *-fag*).

cinefícat, -ă adj. — Care intră în rețeaua cinematografică — „Raioane *cinefícate.*" Sc. 20 VIII 62 p. 2 (der. regr. din *cinefica*).

cinefilie s.f. — Interes, dragoste pentru cinematograf — „Din *cinefilie*, recunosc, mi-ar fi făcut o mare bucurie ca discuția aceasta să-i scoată de pe pînză și pe eroii fără soclu ai acestui film." Cont. 3 II 67 p. 5 (din fr. *cinéphilie;* DMN 1965; Fl. Dimitrescu în RRL 1/68 p. 4; DEX, DN3).

cineghicitoáre s.f. — Titlul unei emisiuni TV în care se pun întrebări-ghicitoare despre filme, actori etc. — „Vîrstele peliculei. Portret-serial; Yves Montand (I); *Cineghicitoare...*" Pr. R.TV. 12—18 I 75 p. 14 (din *cine-* + *ghicitoare*) cf. fr. *cinénigme*).

cineidée s.f. — (Titlu de rubrică în revista „Cinema") Idee utilizată în cinematografie — „Cronica *cine-ideilor.*" Cinema 9/66 p. 18; v. și 12/72 p. 6 (din *cine-* + *idee;* L. Mareș în SMFC V p. 68, I. Iordan în SCL 4/70 p. 393).

cinelimbáj s.n. 1975 — Limbaj special al cinematografiei — v. *cine-limbă* (din *cine-* + *limbaj*).

cinelimbă s.f. — Limbaj special al cinematografiei — „Studenții regizori de la Institutul de artă teatrală și cinematografică au dovedit, pentru moment, că știu să facă uz de *cinelimbă;* urmează să demonstreze că au de ce și ce să comunice prin intermediul acestei limbi, bine învățate." Luc. 2 XII 67 p. 10. „Prima lecție de cinelimbaj. ... Eram un țînc pe care taică-său abia îl dusese la primul meci de fotbal, cînd — tot cu tăta — am văzut ce înseamnă limbaj într-o sală de cinema. (E ceea ce azi critica evoluată numește foarte frumos — *cinelimbă !*)" R.lit. 20 II 75 p. 17 (din *cine-* + *limbă;* L. Mareș în SMFC V p. 69. I. Iordan în SCL 4/70 p. 393).

cinematécă s.f. — Instituție în care se proiectează filme (de calitate) — „*Cinemateca* cubană a prezentat... la Havana filmul lui I. Popescu-Gopo «S-a furat o bombă»." Sc. 20 III 64 p. 4. „Fondatorul *cinematecii* franceze și una dintre personalitățile pro-

eminente ale cinematografiei mondiale, Henri Langlois, a încetat din viață la Paris în urma unei crize cardiace." Sc. 15 I 77 p. 5 (din fr. *cinémathèque;* cf. engl. *cinematheque;* BD 1968; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5, Th. Hristea în LR 3/72 p. 190, L. Seche în LR 3/77 p. 270; DEX, DN3).

cinematográf-adevăr s.n. „De curînd, cei mai de seamă reprezentanți ai *cinematografului-adevăr* s-au întîlnit la Lyon, pentru a dezbate problemele acestei atît de interesante și rodnice tendințe apărute în mișcarea cinematografică în ultimii ani, cinematografie ce caută să împărtășească adevărul." Cont. 12 V 63 p. 5. „Filmul «Cazul S» ... dezvoltă cu mijloacele *«cinematografului-adevăr»* firul unei anchete sociale." Sc. 16 VII 66 p. 4 (din *cinematograf* + *adevăr,* după fr. *ciné-vérité;* DN3 *cine-adevăr*).

cinematográf-documént s.n. — Peliculă cinematografică cu rol de document — „Filmul se adaptează tonului polemic impus de acest nou gen al *cinematografului-document* care face din ecran o tribună de dezbatere și invită publicul să fie judecătorul suprem nu numai al operei de artă, ci al realității însăși. Aici, al realității medicale din Italia de azi." Cont. 2 XI 73 p. 5 (din *cinematograf* + *document*).

cinematográf-estrádă s.n. — Cinematograf conținînd elemente specifice estradei — „S-a spus «Lanterna-magică este un *cinematograf-estradă*»." Cont. 22 V 62 p. 4; v. și 18 IX 64 p. 2 //din *cinematograf* + *estradă*//.

cinepanorámic s.n. — Cinematograf cu ecran lat panoramic — „*Cinepanoramicul* de la Patria." Sc. 27 XI 62 p. 1 (din fr. *cinépanoramique;* DN3).

cineráma s.f. — Procedeu cinematografic de proiecție pe mai multe ecrane mari juxtapuse — „Mai mare decît *cinerama,* sistemul cinemiracol (cinémiracle) va fi inaugurat la Paris în Sala Empire." Cont. 2 II 62 p. 5 (din it. *cinerama;* cf. fr. *cinérama,* engl. amer. *cinerama;* FC I 135, 139, Al. Graur în LR 2/58 p. 2, C. 19, L. Mareș în SMFC V/67, L. Seche în LR 4/78 p. 339; LTR, D.Am.; DEX, DN3).

cinerestauránt s.n. „Un *cinerestaurant* în care, fără a se întrerupe dejunul sau cina, poți vedea ultimele filme." Cont. 2 XII 60 p. 5 (din fr. *cinérestaurant;* FC I 139, Fl. Dimitrescu în LR 4/1962 p. 398; DN3).

cineromán s.n. — Operă cinematografică bazată pe o operă literară — „Intitularea (*cine-roman* după Eugen Barbu realizată de I.M.) se poate justifica prin aceea că scenariul este extras din romanul «Șoseaua Nordului»." Cont. 25 II 66 p. 6. „Un *cine-roman* de Eugen Barbu, care folosește o bogată informație de epocă în dorința de «a da autenticitate

faptelor descrise»." R.l. 29 XII 75 p. 2 „... lipsește R.N., semnatar a trei cărți, unul dintre puținii care au abordat *cine-romanul*." Săpt. 9 VI 78 p. 3; v. și 5 VII 74 p. 3, 22 VII 74 p. 2 (din fr. *ciné-roman;* cf. it. *cine-romanzo*).

cinemirácol s.n. 1962 (rar) — Procedeu cinematografic de proiecție de tipul cinerama — v. *cinerama* (din fr. *cinémiracle*).

ciné-vérité s.n. (cinem.; franțuzism) — Cinematograf-adevăr — „Deși multe cuvinte din oft nu se deslușesc, sensul acestor crîmpeie gen *ciné-vérité* pare uneori mai plin decît textul din prim plan." R.l. 7 I 78 p. 2. „Dezvoltînd în chip personal formula *ciné-vérité*-ului, «Cinema Action» a adus pe ecran crîmpeie «pe viu» din viața și lupta socială." Sc. 17 X 78 p. 5. „Este desigur un serial. Și este un *ciné-vérité*. Tipic." R.lit. 17 III 77 p. 17 [pron. *sîné-veritè*] (din fr. *ciné-vérité;* cf. engl. *cinéverité;* DMN 1964, BD 1968).

ciocolaterie s.f. — Întreprindere în care se fabrică produse cu ciocolată — „Pe șervețelele de hîrtie... întreprinderea brașoveană își face reclamă, dar nu oricum, ci oferind consumatorilor produse de *ciocolatărie*. Pe bună dreptate, cititorul nostru se întreabă pe cînd produse de cacao-rie sau cine știe ce fel de ...rie." Fl. 4 VIII 73 p. 33. „În afara unor noi produse de *ciocolaterie*, caramelaj, jeleuri etc. se vor introduce și extinde în fabricație noi grupe de produse cum sînt: budincile și cremele de tip «instant», praful de ciocolată solubil." R.l. 10 VI 76 p. 2 [și *ciocolatărie*] (din *ciocolată*, după modelul lui *lăptărie*).

ciocolatiér s.m. — Muncitor dintr-o fabrică de ciocolată — „O întreagă pleiadă de specialiști, muncitori... au fost calificați de dînsul în meseria de *ciocolatier*." Sc. 11 XII 60 p. 2 (după fr. *chocolatier;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134; DN3).

cioráp-pantalón s.m. — Ciorap lung, continuat cu pantaloni — „Se găsesc costumașe ursuleț, treninguri pentru toate vîrstele, jachete cu glugă, *ciorapi-pantaloni*, paltoane din stofă ori blană tricotată, blănuri de la mărimea 30 la 40 etc." Sc. 11 XI 64 p. 1 (din *ciorap* + *pantalon;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325).

circár s.m. — Membru al unei trupe de circ — „Actor, înainte însemna a fi undeva în marginea societății, clovn, *circar*, saltimbanc." Gaz.lit. 16 II 61 p. 1 (din *circ* + *-ar;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134).

circumlunár, -ă adj. — Care înconjoară Luna — „În afara roboților depuși pe solul lunar, se prevede amplasarea unor sateliți *circumlunari*, asemănători cu cei circumterestri." Cont. 11 X 63 p. 7; v. și I.B. 28 X 66 p. *planetoid* (din fr. *circumlunaire;* DMN 1966; FC II 63, 271, 281; DN3).

circumteréstru, -ă adj. — Care înconjoară Pămîntul — „La 11 august 1962, ora 11,30 (ora Moscovei) în U.R.S.S. a fost plasată pe o orbită *circumterestră* nava cosmică satelit «Vostok 3».“ Sc. 12 VIII 62 p. 1. „Naveta spațială americană destinată misiunilor orbitale *circumterestre* a efectuat zilele trecute ultimul din cele patru zboruri de probă de lungă durată.“ Sc. 23 XI 77 p. 6; v. și *circumlunar, geosincron* (din fr. *circumterrestre*, it. *circumterrestre;* DMN 1967; FC II 63, 271; DEX, DN3).

cireșár s.m. „Sînt copii între 12 și 14 ani și li se spune «*Cireșarii*» — nu după titlul unei cunoscute cărți pentru tineret — ci după ocupația pe care au adoptat-o în timpul liber: sînt cîntăreți din coajă de cireș, obicei larg răspîndit prin partea locului.“ R.l. 7 IV 73 p. 2 (din *cireș* + *-ar*/ DEX — cu alte sensuri).

citábil, -ă adj. (livr.) — Vrednic de a fi citat, de a fi amintit — „*Citabile* în acest sens sînt șezătorile organizate de revista Luceafărul.“ Luc. 15 I 61 p. 6 (din fr. *citable;* DEX, DN3).

cititór-încasatór s.m. „Într-una din serile trecute, G.M., *cititor-încasator* la exploatarea energo-energetică Botoșani, se întorcea de la serviciu spre casă.“ Sc. 19 XII 72 p. 2. „L.C. era... *cititor-încasator* la Întreprinderea de rețele electrice Maramureș.“ Sc. 19 III 74 p. 2 (din *cititor* + *încasator*).

citoscóp s.n. (med.) 1964 — Aparat cu care se examinează celulele — v. *esofagoscop* //din *cito-* „celulă“ + *-scop*//.

citospectrofotometríe s.f. (fiz.) „*Citospectrofotometria* este una dintre metodele fizice moderne care permit investigarea fină a celulelor și structurii celulare.“ Cont. 27 VIII 65 p. 8 //din *cito-* „celulă“ + *spectrofotometrie*//.

citro s.n. 1974 — Băutură răcoritoare pe bază de citrice — v. *cico, cico-cola* (prescurtare din *citrice*).

citróla s.f. — Tip de băutură răcoritoare — „La magazinul «Delta» s-au pus în vînzare, în afara unor noi sortimente de înghețată, și numeroase sortimente de băuturi răcoritoare, denumite «*Citrola*», «Zmeurata».“ R.l. 16 X 75 p. 5 (din *citro-* + [*c*]*ola*, după modelul lui *coca-cola*).

citrolínă s.f. „«*Citroline*» ar putea fi un nou combustibil eficace pentru autovehicule, afirmă un expert din Panama.“ R.l. 27 VIII 79 p. 6. „Potrivit directorului companiei de stat «Citricos de Chiriqui», din Panama, alcoolul extras din resturile de portocală, denumit «*citrolină*», s-a dovedit a fi un carburant eficace. El a fost testat cu succes pe un autoturism «Volkswagen».“ Sc. 30 VIII 79 p. 4 (cuv. sp.).

cítro-quick s.n. „Combinatul industrial «Progresul» din Ploiești anunță două produse noi: băuturile răcoritoare «Mero» și «*Citro-quick*», bogate în vitamine și zahăr." R.l. 23 IV 75 p. 5; v. și I.B. 26 VII 75 p. 4 (din *citro* + engl. *quick*).

ciuciunáa s. „Unii cercetători opinează că «*ciuciunaa*», care în multe privințe poate fi comparat cu omul primitiv «yeti» din Himalaia, este de fapt cel mai primitiv palcoasiatic din Siberia, care s-a retras în munți odată cu venirea unor oameni ajunși la un grad de dezvoltare și civilizație mult mai ridicat. În sprijinul acestei ipoteze vine și faptul că în limba iakută cuvîntul «*ciuciunaa*» înseamnă «fugar»." Sc. 4 II 78 p. 6. „... în Iakuția (în răsăritul Siberiei) ar mai trăi urmașii unor formo umanoide timpurii. Populația localnică cunoaște aceste ființe sub numele de «*ciuciunaa*», care înseamnă, de altfel, «fugar izgonit»." Sc. 21 VI 79 p. 5 (cuv. iakut).

cíine-exploratór s.m. — Ciine folosit în diverse explorări — „În Canada... ciinii vor fi folosiți pentru explorarea unor zăcăminte de minerale utile. În prezent, o echipă de biologi face experiențe cu un grup de asemenea *ciini-exploratori*." Sc. 13 XI 72 p. 4 //din *cîine* + *explorator*//.

cîntăréț-actór s.m. 1966 — Cîntăreț cu calități scenice — v. *actor-cîntăreț* (din *cîntăreț* + *actor*) Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 326).

cîntăréț-artíst s.m. — Cîntăreț de mare calitate — „N. Secăreanu, *Cîntărețul-artist*." Cont. 5 XI 68 p. 6 (din *cîntăreț* + *artist*).

cîntăréț-autór s.m. — Cîntăreț care compune muzica/textul cîntecelor interpretate de el — „Despre acea faimoasă «întoarcere la romantism», despre fracțiunea intelectuală a muzicii ușoare, despre cîntăreții-filozofi și despre *cîntăreții-autori*." Cont. 20 I 67 p. 5 (din *cîntăreț* + *autor*, după it. *cantautore*).

cîntăréț-compozitór s.m. — Cîntăreț care compune muzica pe care o interpretează — „N-am uitat nici pe Udo Jürgens, *cîntărețul-compozitor*." Sc. 9 III 69 p. 4 (din *cîntăreț* + *compozitor*).

clandestinitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este clandestin — „De atunci, vinul dinspre zori, intrînd în *clandestinitate*, se bea retras în cămăruța dosnică a vestitei pivniți." R.lit. 13 XII 73 p. 7 (cf. fr. *clandestinité*; DEX, DN3)

clásă s.f. — (În expresia *a da clasă*; lb. arg.) A învăța pe cineva, de obicei pe un coleg — „Valentin știe la italiană și *dă clasă*." (formal din fr. *classe*).

clásă-laboratór s.f. — Clasa în care este amenajat un laborator — „Prima *clasă-laborator*. Pe linia continuei perfecționări și modernizări a procesului de învă-

țămînt se înscrie și punerea în funcțiune a primului laborator-clasă din regiunea Cluj amenajat în incinta liceului din localitate. Sala-amfiteatru ce adăpostește *clasa-laborator* este înzestrată cu 40 de semicabine fonice, microfoane, difuzoare." R.l. 9 XII 66 p. 1 (din *clasă* + *laborator*).

claustromán s.m. — Om care se izolează de societate — „Dar cum sînt în realitate oamenii de care s-au îndepărtat, pe căi diferite, intelectualii *claustromani* din Copiii Soarelui?" Gaz.lit. 28 I 62 p. 7 (din *claustro-* + *-man*, după tipul *meloman;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5).

claviolínă s.f. (muz.) „*Claviolina*, un nou instrument muzical construit de industria franceză, permite reproducerea pe cale electronică a timbrului tuturor instrumentelor unei orchestre simfonice." Sc. 18 I 66 p. 6 (din fr. *clavioline*).

clădíre-monumént s.f. — Clădire cu valoare de monument (istoric, de artă) — „Polonia este bogată în *clădiri-monumente* istorice." Sc. 23 V 63 p. 5. „Vizavi de clădirea veche, *clădirea-monument* de artă a Școlii superioare de arhitectură." I.B. 10 III 78 p. 1 (din *clădire* + *monument*).

clădíre-turn s.f. — Bloc foarte înalt — „Este realizabilă construirea unei *clădiri-turn* de 4 000 m înălțime, destinată unui milion de locuitori?" Sc. 2 XI 70 p. 4. „Tehnicienii de la Consiliul național al cercetării din Canada propun un procedeu, pe care l-au pus de curînd la punct, pentru salvarea — în caz de incendiu — a locatarilor *clădirilor-turn*. " R.l. 22 II 74 p. 6 (din *clădire* + *turn*).

cleaner s. 1977 (cuv. engl.) — Tip de articol de cosmetică (auto) — v. *autobalsam* [pron. *clínăr*].

climatizát,-ă adj. — Care asigură climatizarea — „Astfel, faimoasele cariatide ale porticului orientat spre sud al Erehteionului... au fost scoase și amplasate sub o cupolă de plexiglas *climatizată*." R.l. 10 I 77 p. 6; v. și *biotron* (din *climatiza*).

climatizáre s.f. — Realizarea într-un spațiu a unei temperaturi și umidități potrivite — „Fabricile au stații de condiționare și climatizare cu ventilatoare foarte puternice care absorb aerul din afară, îl umezesc, îl aduc la o temperatură dată, îl introduc în secțiile de prelucrare." R.l. 10 VI 73 p. 8. „...nu închid televizoarele sau instalațiile de *climatizare* atunci cînd ies din cameră etc." R.l. 28 VII 79 p. 6. „...să se micșoreze sau chiar să se anuleze solicitarea instalațiilor de *climatizare* [în Japonia]". R.l. 9 VIII 79 p. 6 (din *climatiza;* cf. fr. *climatisation;* PR 1950; LTR; DEX, DN3).

climatologíe s.f. (meteor.) — Studiul climei — „Cînd va lua sfîrșit seceta care s-a abătut de doi ani asupra Californiei? Pentru a răspunde la întrebare, O.G., un

specialist în *climatologie* de la Universitatea din Berkeley, a recurs la serviciile unui computer, cu care a făcut un studiu statistic asupra datelor meteorologice din regiune din ultimii 100 de ani." R.l. 24 V 77 p. 6. „Congresul internațional de *climatologie*, care s-a încheiat zilele trecute în localitatea Nice din sud-estul Franței, a analizat un șir de ipoteze interesante cu privire la viitorul climei pe Terra." Sc. 22 X 78 p. 5 (din fr. *climatologie;* LTR).

clișeizât, -ă adj. — Transformat în clișeu — „Și amîndoi ar cădea în dizgrație dacă s-ar transforma în «clasici», învățați pe dinafară pînă la saturație, pe fragmente comentate, *clișeizate*." Luc. 22 IV 72 p. 7 (din *clișeu*).

cloning s. (cuv. engl.) „Obsedat de ideea morții, un milionar excentric din California concepe proiectul fantastic de a deveni, într-un anumit sens, «nemuritor» cu ajutorul ultimelor cuceriri ale biologiei. Este vorba de așa-numita ipoteză *«cloning»* — operațiune prin care nucleul unui ovul prelevat de la o donatoare este înlocuit cu nucleul unei celule provenînd din organismul altei persoane; prin reimplantare în organismul donatoarei s-ar produce un nou individ, identic din punct de vedere genetic cu persoana care a furnizat noul nucleu." Sc. 21 III 78 p. 3 [pron. *clóuning*] (BD 1971).

cloratór s.n. (chim.) — Recipient pentru clorurare — „Concentratul de minereu polimetalic este introdus în instalația numită *«clorator»* în care se insuflă clor la o temperatură de 700—800 de grade." R.l. 8 VIII 64 p. 3 (din rus. *clorator;* DTP).

clou s.n. (franțuzism) — Punct de atracție, de interes — „*Clou*-ul acestui spectacol este un recital Georgo Mihăiță și nu pot decît să-l felicit din toată inima pe acest tînăr." Săpt. 7 III 75 p. 4. „Pentru construirea bizonului electric, care va constitui *«cloul»* filmului, a fost nevoie de mai bine de două luni." Sc. 3 VII 77 p. 6. „*«Cloul»* tîrgului l-a constituit, firește, concursul «Cupa de aur» pentru cea mai bună înghețată." Sc. 16 II 78 p. 5; *v.* și R.lit. 10 V 79 p. 23; *telenoapte* (1971) [pron. *clu*] (din fr. *clou;* I. Gheție în LR 4/57 p. 21)

clovnerie s.f. — Bufonerie — „Curînd cei doi se despart: Dean Martin pe drumul vrajei sentimentale, Jerry Lewis pe calea *clovneriei*. Personajul său constant este un August Prostul cu inima tandră." R.lit. 13 III 75 p. 16 (din fr. *clownerie;* DEX, DN3).

clovnésc adj. — De clovn — „Negustorul darnic, realizat de J.V., e *clovnesc* la un mod spiritual." R.lit. 14 I 71 p. 25. „Un trio *clovnesc* — grotesc: V.S., LP., I.B. — nu ne-a făcut să rîdem atît cît ne-a făcut să plîn-

gem de milă componenților." R.l. 18 VI 74 p. 2 (din *clovn* + *-esc*).

club-bar s.n. — Club în care se consumă băuturi — „Un *club-bar* va fi construit chiar pe plajă." Sc. 30 XI 62 p.l. „Student-club barurile cîștigă teren... La Academia de Științe Economice din Capitală *clubul-bar* este în preajma inaugurării." R.l. 16 X 68 p. 3 (din *club* + *bar;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325).

coafează-toalétă s.f. — Piesă de mobilier cu rol de toaletă — „Ce vinde bucureșteanul: vitralii secolul XVIII sau: vînd *coafează-toaletă* stil Ludovic XV de epocă, candelabru mare, lampadar și saltea." Săpt. 7 VI 74 p. 2 (din *coafeză* + *toaletă*).

coájă de ceápă sint. s. (lb. arg.) — Bluze ușoare din material plastic (tip wind-jack; jachetă etc.) — „Numite *coji de ceapă* (!) cu inscripții celebre internaționale." R.lit. 19 VII 79 p. 9 (din *coajă* + *de* + *ceapă*).

cocsáre s.f. — Transformare în cocs — „Combustibil menajer fără fum. După cum relatează agenția «Novosti», procesul de obținere a combustibilului respectiv se bazează pe *cocsarea* continuă a cărbunelui în paralel cu piroliza de oxidare." Sc. 25 III 74 p. 4 (din *cocs* + *-are*).

cofetărie-ceainărie s.f. „*Cofetăria-ceainărie* «Albina», deschisă recent la Ploiești, își justifică pe deplin numele. Aici, consumatorii găsesc un bogat sortiment de prăjituri, care sînt pregătite pe bază de miere de albine; de asemenea, ceaiurile medicinale, băuturile răcoritoare sînt îndulcite tot cu... miere." Sc. 22 III 74 p. 2 (din *cofetărie* + *ceainărie*).

cofochirurgíe s.f. (med.) „Metoda *cofochirurgiei* (utilizată în combaterea surdității) nu e statică, ci dinamică." Cont. 17 VIII 62 p. 7 ; v. și 1 V 65 p. 7: *anestezie-reanimare* (din fr. *cophochirurgie;* DM; DN3).

coinculpát, -ă s.m.f. (jur.) — Inculpat împreună cu alții pentru același delict — „Recunosc că am participat împreună cu *coinculpatul* la două furturi, dar eu mă consider nevinovat, deoarece furturile au fost savîrșite fără știrea mea..." Sc. 7 IV 74 p. 4 (cf. fr. *coinculpé;* DN3).

cojocărie-blănărie s.f. — Unitate care se ocupă cu prelucrarea pieilor de animale — „La unitățile de *cojocărie-blănărie* din Brăila nu se mai primesc comenzi pentru căciuli pînă după Anul Nou." R.l. 25 XI 75 p. 5 (din *cojocărie* + *blănărie*, probabil formație mai veche).

coktailizá vb. I (rar) — A amesteca, a combina — „La Mircea Dinescu, de pildă, aerul candid constituie dominarea unor poeme holteie, *cocktailizînd* replici de stradă și frînturi existențiale, surprinse ca din joacă." Săpt. 19 X 79 p. 2 (din *cocktail* + *-iza*).

colá vb. I (franțuzism) — A combina, a asorta — „Admirabil în comportamentul modiștilor este faptul că, teoretic, direcționează strict moda, dar zecile și sutele de modele demonstrează că ei au și gînduri și inimi generoase, lăsînd libertate tuturor stilurilor, *colînd* volane pe modele sport, nasturi de metal pe voal, catifea cu piele, pătrate cu puncte, reușind prin nu știm ce aport extraterestru să realizeze armonii vestimentare care convin tuturor. Ca noutate, totuși, au apărut printre modelele verii un fel de ponchouri din voal, mătase sau catifea, practicabile deasupra oricărei îmbrăcăminți." Săpt. 22 III 74 p. 16; v. și R.lit. 17 IV 80 p. 17 (din fr. *coller;* DMN 1968; DN3 — alte sensuri).

cóla s.f. — Tip de băutură răcoritoare — „Bea *cola* și recita versuri preferate." R.l. 24 VI 80 p. 6 (din fr. *cola;* DN, DEX — alte sensuri, DN3).

colécție-muzéu s.f. — Muzeu care cuprinde o colecție de artă — „La Fălticeni... a fost deschisă *colecția-muzeu* a sculptorului Ion Irimescu,. artist al poporului." R.l. 14 II 75 p. 2 (din *colecție* + *muzeu*).

colíder s.m. — Lider împreună cu altcineva — „Robert Mugabe, *co-lider* al «Frontului Patriotic», se va referi la instaurarea unei încetări a focului în Rhodesia." Sc. 13 XI 77 p. 6 //din *co-* + *lider*//.

co(o)lie s.m. „Unul din ziare povestește despre un «*coolie*» — trăgător de ricșă — care fusese amendat pentru că refuzase să plece într-o cursă. Argumentul prezentat de *colie* (sic!), că pasagerul este prea greu — 90 kg. — nu l-a salvat de o amendă." R.l. 15 XII 77 p. 6 [pron. *cúli*] (cuv. hindu; cf. engl., fr. *coolie*).

colínár, -ă adj. — De coline — „În zonele *colinare* ale județului Neamț vor fi valorificate toate locurile pentru creșterea păstrăvului, existînd posibilitatea să se obțină 100 tone la hectar prin creșterea lui în incinte flotabile." R.l. 17 XII 75 p. 5 (din *colină* + + *-ar*).

coloróm s.n. „Ciocșul I.L.F. din cartierul «*Colorom*» din Codlea a fost preluat de Gostat..." R.l. 23 V 77 p. 5. „«Terocel» este un nou colorant, fabricat în diverse game coloristice de către «*Colorom*» Codlea. Este folosit cu succes în amestecurile de fibre sintetice și bumbac." R.l. 17 I 78 p. 5 (din *color* + *rom[ânesc]*).

colposcopíe s.f. 1962 (med.) — Examinare a colului uterin — v. *precancéros* (din fr. *colposcopie;* L; DM; DEX, DN3).

columinizát, -ă adj. „La fabrica «Tînăra gardă» a început producția articolelor (jachete, scampolouri, bluze) din Relontex, adică din fire de relon *columinizate*, rezistente, cu tușeu mătăsos, foarte atrăgătoare." I.B. 8 VI 65 p. 1.

columnist s.m. (cuv. americ.) „Nu am uitat articolul acela pentru că nu cred să mai fi citit altul la fel: în rubrica sa săptămînală din «Newsweek» S.A., unul dintre cei cîțiva mari ai profesiunii regești de *columnist* (termen traductibil doar printr-o perifrază stîngace, de pildă «comentator cu rubrică permanentă», care nu redă nici prestigiul, nici autoritatea cvasipontificală, nici aura de inamovibilitate implicate de termenul american), lăsa brusc deoparte temele politice la zi pentru a face cea mai intimă confesiune." R. lit. 20 XII 73 p. 30 [pron. *cólămnist*] (D. Am.).

comandát, -ă adj. (constr.) — (În sint. *camere comandate*) Camere care comunică între ele, sistem vagon — „Schimb apartament două camere, *comandate*." R.l. 15 II 78 p. 4. „Apartament, trei camere, *comandate*, Mihai Bravu, pentru apartament două camere decomandate, etaj inferior." R.l. 2 VII 79 p. 4 (din fr. *commander*, cf. *pièces commandées;* comunicat de M. Avram).

comándă-prográm s.f. 1966 — Sistem de comandă folosit în automatică — v. *electrotelefer* //din *comandă* + *program*//.

comándo s.n. — Grup de persoane antrenat în vederea unor acțiuni primejdioase — „Pe de altă parte, 12 milioane de dolari vor fi destinați procurării de material și arme pentru poliție. «*Comandoul* antirăpiri» a fost trecut sub comandamentul unic al Departamentului administrativ al securității. În 1977, 80 de persoane au fost răpite în Columbia, dintre care 12 în ultimele două săptămîni." R.l. 6 I 78 p. 6. — „Grănicerii zambieni au interceptat o unitate rhodesiană de *comando* care se pregătea să arunce în aer un pod de pe fluviul Zambezi." R.l. 17 I 79 p. 6: v. și Sc. 19 VI 79 p. 4 [și *comandou*] (cuv. port. transmis prin fr. *commando;* cf. germ. *Kommando;* PR 1943; DP; DEX, DN3).

cómă s.f. (lb. arg.) (În expr. *de comă*) „Nu trebuie uitată expresia *de comă* — extraordinar, nemaipomenit (cf. [*este*] *de comă*, [*este*] *mortal* — este foarte bun, frumos, interesant." R.lit. 19 VII 79 p. 9 (din fr. *coma*)

comedíe-pamflét s.f. — Comedie cu elemente de pamflet — „... o *comedie-pamflet* sau, mai bine spus, o tragicomedie scrisă cu mult umor." Cont. 2 II 62 p. 4 (din *comedie* + *pamflet;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 233).

comedíe-revístă s.f. — Comedie sub formă de revistă — „*Comedia-revistă* pe care o lucrez pentru Teatrul muzical «C. Tănase» se află într-un stadiu avansat." Cont. 7 I 65 p. 4 (din *comedie* + *revistă*).

comics s. (cuv. engl. americ.) — Bandă desenată — „Graficianul american M.A. a dat marea lovitură a vieții sale, lansînd un roman în desene inspirat din biografia lui Elvis Presley, fostul

idol de muzică rock. Presley-*comics*-ul apare simultan în S.U.A. Anglia și Australia. La rîndul său, tatăl lui Elvis, în vîrstă de 62 de ani, și-a anunțat intenția de a face un turneu de concerte, în repertoriul cărora va figura un ciclu de «Gospel-uri pentru fiul meu, Elvis»." R.lit. 13 X 77 p. 23; v. și Sc. 20 I 81 p. 4 (cf. fr. *comics;* D.Am.; PR 1949).

comicológ s.m. — Specialist în arta comică — „Coca Andronescu — Mișu Fotino, Dinică — Moraru etc. au, datorită științei de a provoca rîsul (ei sînt adevărați *«comicologi»* ai timpului), posibilitatea să comande cu eficiență reală nașterea cuvintelor și imaginilor necesare." Săpt. 28 IX 74 p. 4 (din *comic* + *-log*, după tipul *filolog*).

comódă-scrín s.f. 1973 — Scrin cu funcție de comodă — v. *bibliotecă-vitrină* (din *comodă* + *scrin*).

compactizáre s.f. — Condensare — „În unele state de pe coasta de est se află într-o fază destul de avansată proiecte pentru construirea unor fabrici de *compactizare* a gunoiului și folosirea calupurilor rezultate la construcția de drumuri." Sc. 5 XII 74 p. 6 (din *compact*).

competitív, -ă adj. — Capabil de a suporta concurența — „Produsele românești — tot mai *competitive* pe piața mondială." Sc. 23 VII 72 p. 10; v. și 26 IX 79 p. 3; *competitivitate, pop* (din fr. *compétitif*, engl. *competitive;* PR 1950; M. Avram în SMFC IV p. 105; DEX, DN3).

competitivitáte s.f. — Calitatea de a fi competitiv — „Cerințele *competitivității*." R.l. 4 I 67 p. 8. „*Competitivitate*. În timp ce țările industrializate din Occident fac presiuni considerabile asupra Japoniei pentru a-și reduce exporturile de produse industriale pe piața occidentală, o serie de producători japonezi au venit cu un nou articol care, după aprecierea presei japoneze, va putea inunda cu succes și în mod competitiv piața occidentală neindustrială: este vorba de pepenele pătrat." R.l. 12 VI 79 p. 6; v. și Sc. 7 VII 63 p. 3 (din *competitiv* + *-itate;* cf. fr. *compétitivité;* PR 1960; I. Iordan în SCL 3/63 p. 301 — atestări din 1961, Th. Hristea *P.E.* 35; DEX, DN3).

competițional-turístic, -ă adj. — (Formă de turism) care are și caracter de competiție — „Raliul turistic «Sud-vestul țării», formă *competițional-turistică* de masă, se va desfășura pe traseul: București — Rîmnicu Vilcea..." R.l. 15 VI 77 p. 5 (din *competiție* + *-onal* [+ *turistic*]; I. Iordan în SCL 4/64 p. 411; DN3).

compléu s.n. (franțuzism) — Costum alcătuit din două/trei piese asortate — „La copii, linie sport (cu garnituri de șireturi), *compleuri*." R.l. 31 III 74 p. 7. „S-au mai produs, de asemenea, noi modele de taioare și *compleuri* din țesături gen gabardină, țesă-

turi fantezi etc." R.l. 29 X 75 p. 2. „Mult purtate în toamna ce vine vor fi *compleurile*, fustă în cute și bluză... și ca realizată din cute, pe bust, spate și mîneci, cămașă din același material cu fusta." Săpt. 13 VII 79 p. 8 (din fr. *complet*).

complex s.n. — Ansamblu de unități (comerciale, sportive, industriale) grupate teritorial — „În orașul Cîmpia Turzii se va construi un *complex* de alimentație publică cu braserie, restaurant, cofetărie." Sc. 18 XI 78 p. 5; *complex turistic* (v. *cramă-restaurant*, 1976), *complex de vaci și păsări* (v. *crescător-îngrijitor*), *complex comercial* (v. *ceainărie-cafenea*) (din fr. *complexe;* PR 1950; DN, DN3 — alte sensuri, DEX).

comportamentist, -ă adj. — Care derivă din teoria comportamentului — „Să nu ni se spună că Francisc Munteanu face proză *comportamentistă*." Cont. 3 XI 62 p. 3 (din *comportament* + *-ist;* cf. it. *comportamentista;* DN3).

compozitór-interprét s.m. — Cîntăreț autor — „Din sumar: *compozitori-interpreți* prezintă melodii în primă audiție: Florin Bogardo." Pr. R.TV. 21 IV 72 p. 12. „*Compozitorul-interpret* englez Elton John se va muta în California; motivul? — fiscul britanic își dorește partea leului din cele 8 milioane pe care starul le-a primit în urma noului contract cu casa MCA." Săpt. 5 VII 74 p. 6. „Parisul obosește pe P.G. din cauza căldurii, zgomotului și aglomerației. Iată de ce *compozitorul-interpret* s-a mutat la țară." Săpt. 21 VI 74 p. 5 (din *compozitor* + *interpret*).

compozitór-pianíst s.m. — Pianist care compune — „Grupul de artiști români, compus de C.H. soprană, D.P. violonist, Gh. C. *compozitor-pianist* a dat un recital în cadrul festivalului muzicii de la Shiraz — Iran." R.l. 2 IX 67 p. 4 (din *compozitor* + *pianist*).

compozitór-poét s.m. — Compozitor care scrie textul cîntecelor — „L-am întrebat ce părere are despre formula *compozitor-poet* și a răspuns că i se pare formula ideală pentru succesul muzicii." Sc. 3 III 71 p. 6. „Preferințele cititorilor noștri instalau pe primul loc în referendumul anual «Săptămîna Top '71» pe Alexandru Mandy. *Compozitor-poet*, textier-filozof. Om." Săpt. 21 IV 72 p. 15 (din *compozitor* + *poet*).

compúter s.n., s.m. — Calculator electronic — „Aceste aspecte ale muncii care nu țin de creație pot fi încredințate *computerelor*." I.B. 5 XI 70 p. 2. „Bumerangul... optimizat. Cu ajutorul unei mașini electronice de calcul, în Australia a fost determinată forma geometrică optimă pentru bumerang. Un bumerang din material plastic, confecționat după datele furnizate de *computer*, se întoarce negreșit în 99 de cazuri din 100 la locul lansării, indiferent de distanța, înălțimea sau unghiul

de înclinație sub care a fost aruncat." Sc. 24 IV 74 p. 8. „Sîntem informați că a sosit și petrolierul «Dacia». Motiv să continuăm prezentarea altor caracteristici ale acestor giganți românești care circulă pe mările lumii: au o capacitate de 87 000 tdw; sînt înzestrați cu *computeri* care rezolvă, în numai 15 secunde, complicate procedee de navigație sau de încărcare-descărcare." Sc. 5 XI 74 p. 2. „*Computerul* stabilește instantaneu speciile de arbori și rezervele de lemn din parcele." Sc. 20 III 75 p. 6; v. și 24 IV 74 p. 8, 14 II 75 p. 4, 15 II 75 p. 6; *microprelucrător, ordinator* (din engl. *computer;* DMN 1966; Th. Hristea în LR 3/72 p. 194-195 — atestări din 1968; DEX, DN3).

computerizá vb. I — A prelucra cu ajutorul computerului — „France Presse se *computerizează*. France Presse intenționează să treacă la o metodă revoluționară de lucru: mașinile de scris și teleimprimatoarele urmează să facă loc așa-numitelor «console vizuale», prevăzute cu o claviatură și un ecran electronic." Sc. 10 III 75 p. 4 (din engl. americ. *to computerize;* BD 1965; D.Am.).

computerizát, -ă adj. — Echipat cu computer, automatizat — „Un sistem *computerizat* de control al cantității de zahăr din sîngele suferinzilor de diabet a fost realizat de medici americani și canadieni." R.l. 13 IX 74 p. 6. „Bibliografie *computerizată*. La Biblioteca Națională din Paris au fost inaugurate instalațiile electronice care vor permite «fișarea» tuturor cărților ce se publică în Franța (circa 23 000 de titluri anual)." Sc. 2 III 75 p. 6; v. și *confrunta, ordinator, sensor* (după engl. *computerized*).

Comsát s. (cuv. engl.) „Poșta americană intenționează să experimenteze transmisia electronică a unui curier internațional prin satelit. Contractul încheiat cu societatea de comunicații prin satelit «*Comsat*» prevede tocmai punerea în aplicare a unui sistem experimental timp de o lună în februarie viitor." R.l. 18 IV 78, p. 6 [pron. *cămsct*] (abreviere din engl. *com[unications] sat[ellite];* BD 1968).

concasáre s.f. 1966 — Acțiunea de a concasa și rezultatele ei — v. *presortare* (din *concasa;* cf. fr. *concassage;* D.Min., LTR; DEX, DN3).

concentraționár, -ă adj. — Privitor la lagărele de concentrare — „Citind ultimele două articole publicate la această rubrică, cineva a avut gîndul minunat de a-mi împrumuta volumul «Poezia *concentrațională* — Chipul omului în lagărele naziste, 1940—1945», antologie alcătuită în 1975." R.lit. 1 IV 76 p. 23. „Dumneavoastră, Mikis Theodorakis, ce proiecte de viitor aveți? Fecundă, creația de pînă acum denotă și diversitate... o primă

simfonie compusă în spațiul *concentrațional* al lagărului din insula Makronissos, apoi autor de balete." R.l. 20 XI 78 p. 6 (din fr. *concentrationnaire;* PR 1946; DN3).

concért-colócviu s.n. „Sala mică a Palatului va găzdui miercuri 19, ora 19, primul *concert-colocviu* din cadrul ciclului «*Concerte-colocvii* asupra principalelor forme de expresie ale muzicii de cameră», avînd ca temă «Liedul»." Săpt. 14 XII 73 p. 12 (din *concert* + *colocviu*).

concért (-spectacól)-concúrs s.n. „La Curtea de Argeș a fost organizat un *concert-concurs* al corurilor caselor de cultură din jud. Argeș, la care au participat șase formații orășenești." R.l. 28 XII 76 p. 2. „A.T.M.-ul a pregătit pentru sezonul estival un *concert-spectacol-concurs* cu soliști îndrăgiți." Cont. 12 VIII 77 p. 6 (din *concert* + [*spectacol* +] *concurs*).

concért-dezbátere s.n. — Concert urmat de o dezbatere — „Adoptarea *concertului-dezbatere* în viața noastră muzicală înseamnă deodată două lucruri." R.lit. 23 IX 72 p. 23. „[Radioteleviziunea] să-și dezvolte în acest an, cu același curaj, ciclurile de tribune și *concerte-dezbatere* promise și să rămînă, așa cum ne-a obișnuit, în fruntea inițiativelor, sprijinind muzica tînără." R. lit. 11 I 73 p. 22. „*Concertele-dezbatere* nu vor mai avea loc doar în studioul 8, ci la Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Craiova; vor fi invitate să participe și formații locale." Sc. 12 XI 75 p. 2; v. și R. lit. 27 XII 73 p. 23, 30 I 75 p. 19, 26 VI 75 p. 18, 22 XI 75 p. 10 (din *concert* + *dezbatere*).

concért-eveniment s.n. — Concert de mare valoare, care constituie un eveniment — „Valoarea incontestabilă a Missei de Mozart a creat premisele unui *concert-eveniment*." Cont. 3 XII 65 p. 6. „Oare cînd vom vedea din nou sala Radioteleviziunii arhiplină? Cînd vor redeveni concertele săptămînale *concerte-eveniment?*" Sc. 29 X 78 p. 4; v. și Săpt. 23 VI 78 p. 8 (din *concert* + *eveniment*).

concért-lécție (de balet) s.n. — Concert organizat special pentru a servi ca lecție pentru persoanele care vor să se inițieze în problemele muzicii/baletului — „Astăzi după-amiază (ora 16) Filarmonica organizează un *concert-lecție*." I.B. 20 VI 61 p.1. „La Opera română se preconizează organizarea unor *concerte-lecții de balet* pentru public, în special pentru studenți și elevi. Se va încerca, astfel, prezentarea, pe scena primului teatru liric al țării, a evoluției baletului de-a lungul timpului, prin comentarii și demonstrații practice." I.B. 22 XI 73 p. 2 (din *concert* + *lecție* [*de balet*]; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 134).

concért-spectácol s.n. — Concert la care se prezintă și numere de spectacol — „Secția de estradă a

Teatrului Regional București întreprinde între 5 aug. și 10 sept. 1962 un turneu în țară cu *concertul-spectacol* «Din toată inima».“ Sc. 18 VIII 62 p. 2. „Nu e revistă, cum nu e *concert-spectacol*, nu e un music-hall. Va fi un spectacol neîncadrat în formule.“ I.B. 12 III 75 p. 6; v. și Sc. 24 IV 66 p. 4, 22 II 67 p. 5 (din *concert* + *spectacol*).

concertát, -ă adj. 1976 — (Plan) organizat și executat de comun acord — v. *șarpe monetar;* v. și Luc. 12 VII 80 p. 6 (cf. fr. *concerté;* DMN 1965).

concluzioná vb. I — A trage concluzii, a conchide — „*Concluzionînd*, G.I. face o analiză mai largă, arătînd că cele două modalități poetice relevate în ședința cenaclului sînt în egală măsură posibile și necesare.“ Cont. 9 XII 66 p. 3. „Din aste semne și din altele se *concluzionează*, de către cei care au darul și harul de a trage concluzii, că iarna a trecut.“ Săpt. 24 I 75 p. 8. „Rezultatele studiului «dublu orb», *concluzionează* colectivul de cercetători, arată că primul lot a înregistrat progrese semnificative.“ Fl. 2 VIII 79 p. 8 (din [*a trage*] *concluzii* + *-ona;* V. Guțu Romalo *C.G.* p. 230, Th. Hristea *P.E.* 140, Th. Hristea în AUB 1/73 p. 146; DN3).

concrescút, -ă adj. (mineral.) — Care a crescut împreună —„Un grup de specialiști din cadrul Institutului de cercetări miniere a realizat un procedeu original pentru prepararea minereurilor complexe, fin *concrescute*, cu conținut ridicat de cupru.“ I.B. 5 XII 70 p. 3 (după germ. *Zusammenwuchs;* D. Min.; DEX, DN3).

concretéțe s.f. — Caracterul a ceea ce este concret — „În sfîrșit, Poșta teatrului radiofonic a evidențiat ecoul altei inițiative a redacției: aceea de a transmite cît mai multe scenarii-document, incitante prin *concretețea*, dar și valoarea lor de simbol.“ R. lit. 11 IV 74 p. 17 (din *concret* + *-ețe;* cf. it. *concretezza;* DLI; DEX, DN3).

condéns s.n. (constr.) — Procesul prin care se trece din stare de vapori în stare de lichid, igrasie — „Am în față un dosar din care rezultă că la blocul M 5, din Bulevardul Păcii nr. 19, aproape zece familii, pe care în bună parte le-am vizitat, nu-și pot folosi apartamentele, unele total, altele parțial, din cauza fenomenului de *condens*.“ Fl. 22 VI 78 p. 11 (der. regr. din *condensa*).

conducătór-aúto s.m. — Persoană care conduce un vehicul — „Pasagerii au suferit vătămări ușoare iar *conducătorul auto*, rănit ceva mai grav, a fost internat în spital.“ Sc. 19 XI 75 p. 2 (din *conducător* + *auto*).

conductór-arhitéct s.m. — Tehnician arhitect care a absolvit trei ani la Institutul de arhitectură — „Posesoare a unei diplome de *conductor-arhitect*, repartizată la

Slatina, proaspăta absolventă a reușit să construiască în cîteva luni un spectaculos sofism de tipul cercului vicios: se prezintă la post ca să ceară negație." Sc. 20 III 74 p. 1 (din *conductor* + *arhitect*).

conductorínă adj. f. (biol.) „Femeile *conductorine*, adică acelea care conțin factorii ereditari numai într-unul din cei doi cromozomi sexuali X, prezintă deja o mare sensibilitate alergică la primaquină sau alți derivați ai chininei." Sc. 13 X 66 p. 4.

confecționér, -ă s.m.f. 1973 — Muncitor specializat în confecționarea unor piese — v. *sculer-matriței* (cf. fr. *confectionneur;* DN3 — alt sens).

conferință-lécție s.f. — Conferință organizată special pentru a servi drept lecție — „Problemele expuse cursanților sub formă de *conferințe-lecții* sînt problemele generale ale artei, istoriei, teoriei și practicii filmului." Cont. 15 III 67 p. 5 (din *conferință* + *lecție*).

confesív, -ă adj. (livr.) — Cu caracter de confesiune — „În seria articolelor *confesive* semnalăm credo-ul lui Gheorghe Tomozei «Pentru cine scriu»." Luc. 15 XI 72 p. 3 (din *confesiune* + *-iv;* I. Iordan în SCL 2/60 p. 182 — atestări din 1960, SCL 3/61 p. 308, M. Avram în SMFC IV p. 104; DN3).

Confécx s.n. (com.) „La Moscova, întreprinderea românească de comerț exterior «*Confex*» a inaugurat, într-unul din pavilioanele din parcul «Sokolski», expoziția «Moda-1977»" R.l. 15 X 76 p. 6 (abreviere din *conf[ecții* pentru *comerț*[*ul*] *ex*[*terior*]).

confiát, -ă adj. (determinînd subst. *fructe*) — Muiat într-o soluție de zahăr — „Chec de 500 grame cu fructe *confiate* și rahat." I.B. 6 VII 74 p. 4; v. și *cremă-pastă* (format greșit după fr. [*fruits*] *confits*, pentru că *-at* no trimite la fr. *confié* „încredințat"; Al. Graur ne-a comunicat că îl cunoaște de circa 50 de ani).

conflictuál adj. (jur.) — Care se află în conflict — „Al treilea, lîngă cei doi soți *conflictuali*, era băiatul lor, adolescent." Sc. 17 XI 66 p. 1 (cf. fr. *conflictuel;* it. *conflittuale;* I. Iordan în SCL 4/64 p. 411, V. Gutu Romalo *C.G.* 207; PR 1950, DLI; DN3).

confruntá vb. refl. I (~ cu o dificultate, o problemă) — A avea obligația de a face față unei greutăți, probleme etc. — „Ca editor, sînt obligat, cotidian, să mă *confrunt* cu serii și serii de probleme." Cont. 3 VIII 73 p. 1. „*Confruntată* cu grave dificultăți financiare, direcția cotidianului «Financial Times» a hotărît să instaleze un sistem computerizat de paginare." Sc. 17 VII 75 p. 4. „Dintre toate problemele cu care sînt *confruntate* țările în curs de dezvoltare, foametea constituie în permanență una din cele mai dureroase carențe." Sc. 10 XI 78

p. 6; v. și *problemă-cheie, rulmentist* (din fr. *confronter;* DMN 1959; DEX, DN3 — alte sensuri).

congrés-adunáre-plenúră s.n. — Congres cu caracter de adunare generală — „Va lua parte la cel de al XX-lea *Congres-Adunare-Plenară* al Comisiei internaționale pentru exploatarea științifică a Mării Mediterane." Sc. 17 X 66 p. 3 (din *congres* + *adunare plenară;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 330).

conjuncturalísm s.n. — Tendința de a utiliza diversele împrejurări, de obicei urmărind satisfacerea intereselor personale — „Nu încape îndoială că politicianismul și *conjuncturalismul* lipsit de principii... constituie un fenomen tipic de «alienare» a personalității." V. rom. 2/1963 p. 137. „Am terminat, pentru Teatrul Național din București, «Camera de alături»... care discută despre — dacă se poate spune așa — libertatea de spirit vis-à-vis de *conjuncturalism*." Cont. 25 VII 69 p. 4 (din *conjunctural* + *-ism*).

conjuncturíst, -ă adj. — De conjunctură — „«Caloianul» e romanul unui om mereu disponibil, unui scriitor *conjuncturist*, unui spirit egoist și laș, subiect pretext pentru a prezenta o epocă și o profesiune din interiorul ei." Săpt. 18 VII 75 p. 3 (din *conjunctură* + *-ist;* cf. fr. *conjoncturiste;* PR 1960).

consanguinitáte s.f. — Comunitate de sânge — „Ideea majoră a *consanguinității* materiale a lumii." Săpt. 6 X 67 (I.p.) [și *consangvinitate*] (cf. fr. *consanguinité;* DEX, DN3).

consemnatív, -ă adj. (Livr.) — Cu caracter de consemnare — „Stilul e *consemnativ*, medical..., coborînd pe alocuri în efuziune sentimentală, mai ales în momentele în care R. își notează simptomele propriei boli." R.lit. 6 XII 73 p. 9 (din *consemnat* + *-iv;* cf. it. *consignativo;* I. Iordan în SCL 3/63 p. 308, atestare din 1960; DN3).

construcție-anéxă s.f. — Construcție care se adaugă alteia deja existente — „La Piatra-Neamț o *construcție-anexă* va suplimenta cu 114 locuri capacitatea de cazare a hotelului «Central»." R.l. 17 XII 77 p. 5 (din *construcție* + *anexă*).

construcție-montáj s.f. „Ministerul Construcțiilor industriale a realizat volumul producției de *construcții-montaj* pe întregul cincinal." R.l. 9 X 70 p. 4. „Strada noastră a ajuns să fie prilej de discuție... Trustul de *construcții-montaj* începuse s-o modernizeze anul trecut prin aprilie." R.l. 17 IV 75 p. 5; v. și l 11 75 p. 3 (din *construcție* + *montaj*).

construíbil, -ă adj. (Folosit mai ales în sint. *perimetru construibil, zonă construibilă*). „În zona *construibilă* din perimetrul Băneasa, clădirile vor avea un stil aparte." (din *construi* + *-bil*).

consultánt s.m. **1.** (din anii '60) — Profesor universitar pensionar care ține cursuri (facultative), are ore de consultație și, de obicei, conduce doctoranzi — „Profesorul X a rămas *consultant* la Facultatea de istorie-filozofie." 2. (1973) — Tip de specialist — v. *consultanță* (cf. fr. *consultant*, rus. *konsultant;* DEX, DN3).

consultánță s.f. — Activitate depusă de un specialist, de un consultant — „Spre deosebire de alte profesii, specialistul în *consultanță* pentru problemele organizării și conducerii dispune de pregătirea și competența necesară pentru a investiga și identifica problemele referitoare la obiectivele, procedeele și metodele conducerii unității economice. Deci, în mare, aceasta este portretul-cadru al profesiei de consultant." Sc. 11 VIII 73 p. 1 (din *consultant*).

conștientizáre s.f. — Luare de cunoștință, faptul de a face, de a deveni conștient — „Dar, scrie «Le Monde», pentru că e prea cineast, pentru că e prea nesigur cînd trebuie să abordeze idei generale, Louis Malle nu se arată capabil să facă din filmul său un instrument al *conștientizării*." Săpt. 19 IV 74 p. 10. „Pe baza multiplelor însușiri atribuite zeiței Shakti, au apărut tot atîtea ideologii și rituri shaktiste. Mijloacele practice indicate adepților pentru *conștientizarea* identificării ființei lor cu ființa veșnicei Shakti..." Cont. 13 XII 74 p. 4. „*Conștientizarea* conceptuală a realismului avea deja în spate realizări artistice remarcabile." Cont. 16 IX 77 supl. III (din *conștientiza*, după fr. *conscientisation;* DMN 1968; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DN3).

contactá vb. I — A stabili legătura cu cineva — „Specialiștii interesați pot *contacta* direct conducerea institutului fără anunț prealabil... în celelalte zile, conducerea institutului poate fi *contactată* cu programare prealabilă." R.l. 12 VIII 75 p. 4 (din fr. *contacter;* cf. engl. *to contact;* PR 1940; DN3).

containerizáre s.f. — Folosirea containerelor în tehnica transportului — „S-a prevăzut ca — începînd de la 1 mai a.c. — Combinatul de industrializare a cărnii — București să treacă, în mod experimental, la *containerizarea* produselor..." R.l. 11 IV 72 p. 3. „Paletizare și *containerizare*. Termenii sînt din ce în ce mai des utilizați. Se vorbește chiar de o revoluționare a transporturilor datorită *containerizării*. Prin paletizare se înțelege tehnica de transport, manipulare și depozitare a produselor cu ajutorul unor platforme fără pereți, așanumitele palete; pachetizarea este operația de transport a mai multor produse legate între ele sau grupate pachet (cărămizi, table, laminate etc.); *containerizarea* este operația în care este folosit containerul, adică un ambalaj de diferite dimensiuni și caracteristici unificate pe plan

mondial, care circulă ca o mare carcasă metalică, ermetic închisă și în care produsul este introdus ca atare sau cu un ambalaj intermediar, și care este prevăzut cu posibilități de trecere de pe un vehicul pe altul." R.l. 18 IX 75 p. 3. „În continuare, Comitetul Politic Executiv a analizat raportul guvernului cu privire la modul în care ministerele au realizat obligațiile ce le reveneau în perioada 1971—1975 în domeniul paletizării, pachetizării, *containerizării* și transconteinerizării." Sc. 2 X 76 p. 2 [și *conteinerizare*] (din *conteinerisa;* cf. fr. *containérisation*, engl. *containerization;* DMN 1967, BD 1967; DN3).

contergán s. (farm.) „După cazul «*contergan*» în R.F. Germania, medicament a cărui administrare la femeile gravide a avut drept consecință nașterea unor copii cu malformații grave, după boala «miamata» din Japonia, provocată prin intoxicarea cu mercur, după nenorocirile cauzate la Seveso (Italia) de poluarea atmosferei cu substanțe toxice — și S.U.A. se află acum în fața unei catastrofe ale cărei proporții nu pot fi încă determinate." Sc. 12 I 77 p. 5; v. și *thalidomidă* (din germ. *Contergan;* GWDS; LTR).

contéx s. 1974 (text.) — Tip de material suplu — v. *lactofiltru* (abreviere din *con[fecție]* + *[din] tex[tile];* cf. engl., fr. *contexture;* TDTF; CD).

contextualitáte s.f. (impropriu) — Împrejurare, context — „Revenim însă asupra unui aspect pe care l-am discutat adesea, e drept, într-o altă *contextualitate* și cu alte exemplificări." R.lit. 20 III 75 p. 17 (din *context*).

contiflúx s.n. „«*Contiflux*» se numește mașina destinată fabricării brînzei telemea direct din lapte. Este o premieră absolută în materie, realizată în acest an de uzina «Tehnoutilaj» din Odorheiul Secuiesc." R.l. 21 VIII 73 p. 5 (probabil din *conti[nuu]* + *flux*).

contorizáre s.f. — Înregistrare prin contor — „Totodată, din banda aparatului înregistrator se poate vedea — în cazul neefectuării unei convorbiri — numai numărul format pe disc, neînsoțit însă de steluța de *contorizare*, ceea ce înseamnă că nu s-a aplicat, în acest caz, nici o taxă." R.l. 15 II 72 p. 3 (din *contor* + *-izare*).

contráct-angajamént s.n. — Contract cu funcție de angajament — „Extinderea acordului global pe bază de *contract-angajament;* executarea de îmbrăcăminți asfaltice ușoare la 15 km de drumuri peste prevederile de plan." R.l. 26 I 71 p. 5 (din *contract* + *angajament*).

contrainterogatóriu s.n. — Interogatoriu luat pentru a se verifica un interogatoriu anterior — „În cursul *contrainterogatoriului* luat de magistratul B.A., el s-a dovedit mai puțin categoric." Sc. 12 III 64 p. 6; v. și 18 V 61 p. 6 (din fr. *contre-interrogatoire;* FL

Dimitrescu în LR 2/62 p. 135; DN3).

contrapúnctic, -ă adj. (livr.) — Conceput după regulile contrapunctului — „În același mod *contrapunctic* e concepută și piesa «Ana» care face parte de asemenea din spectacolul nostru." Săpt. 21 II 69 p. 2. „Titlul caiet-caturilor — în balans *contrapunctic*... cu datele spectacolului la care se referă — alcătuiește o unitate sugestivă și foarte adesea definitorie." I.B. 24 VII 69 p. 2 (cf. fr. *contrapuntique*; DN3).

contratúră s.f. — Tură efectuată în contratimp cu altă tură — „La cererea lui Gh. T., șoferița E.M. a fost repartizată în *contra-tură* cu el, pe aceeași basculantă. Fiecare îngrijește cu schimbul de fetițe." Sc. 7 X 78 p. 4 (din *contra* + *tură*).

contról-depănát s.n. (text.) — Sectorul de control al depănării corecte a firelor — „Pe tînăra muncitoare I.C. de la *control-depănat* o întîlnești des pe aici." Sc. 20 V 61 p. 1. (din *control* + *depănat*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 135).

controlór-încercătór s.m. — Pilot de încercare — „Li se spune... *controlori-încercători*. Eu le-aș spune mai degrabă medici pentru mașini. Niște «medici» cu o pregătire complet deosebită: mecanic auto și șofer... La sfîrșitul «consultației» se completează fișa tehnică a mașinii, se trece diagnosticul «bună» și șoferul-încercător își iscălește apăsat numele. «Dacia 1300», însoțită de fișa tehnică, ia drumul clienților." R.l. 26 XII 71 p. 3 (din *controlor* + *încercător*).

conveiór s.n. (tehn.) — Bandă rulantă — „Pînă în prezent, la UNIO au fost introduse în fabricație de serie separatoarele electromagnetice pentru tratarea nisipurilor de turnare, instalațiile de tractat vagoane, *conveioare* speciale pentru linii de montaj, precum și alte produse destinate industriei chimice românești." R.l. 29 XII 77 p. 5 [și *conveier*] (din engl. *conveyer*, rus. *konveier*; cf. fr. *convoyeur*; Th. Hristea *P.E.* 127; DT, LTR; DEX, DN3.)

convorbíre-fúlger s.f. — Discuție rapidă — „În pauza de masă aveau loc *convorbiri-fulger*." Sc. 23 X 65 p. 1 (din *convorbire* + *fulger*).

coordonátă s.f. — Reper, situație — „Documentul prevede, între altele, vizite reciproce de scriitori, traducători, redactori, pentru cunoașterea *coordonatelor* actuale ale vieții social-culturale românești și bulgare." Sc. 14 II 77 p. 5. „Bacău: *coordonate* edilitare moderne" R.l. 19 I 78 p. 1 (cf. fr. *coordonnée*; V. Guțu Romalo *C.G.* 175–176 — citate din 1969; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

copertínă s.f. (constr.) — Element de construcție care acoperă de obicei o ieșire — „Plafonul

holului și al foaierelor este realizat cu nervuri modelate după un desen structural și decorativ, care se continuă în exterior cu consolc ce susțin *copertina*-streașină." Cont. 9 VII 71 p. 4; v. și Sc. 25 XII 79 p. 2 (din it. *copertina;* DLI; DEX, DN3).

copíl-actór s.m. — Copil care joacă un rol într-un spectacol — „*Copii-actori* au apărut la fereastra televizorului rostindu-și replicile." Mag. 12 XI 66 p. 1; v. și Cont. 15 I 79 p. 4 (din *copil* + *actor*).

copíl-mínune s.m. — Copil cu calități deosebite (de obicei artistice) — „Belle, ni se spune în primul episod, a murit. E adevărat, probabil. Cariera cîinilor-vedetă este încă și mai scurtă decît cea a *copiilor-minune*." Săpt. 1 X 71 p. 12; v. și Cont. 15 I 71 p. 4 (din *copil* + *minune*, după fr. *enfant prodige;* [formația aceasta se folosea la începutul anilor '40 în legătură cu actrița copil Shirley Temple]; H. Mirska în SMFC I, 172, FC I, 32).

copíl-mónstru s.m. — Copil născut cu anomalii fizice — „O tînără americană explică ziariștilor situația sa dramatică. Consumînd mari doze de «Thalidomidă» în timpul sarcinii, ca este îngrozită la gîndul că ar putea da naștere unui *copil-monstru*." Sc. 18 VIII 62 p. 4; v. și T.N. 48/1962 p. 22 (din *copil* + *monstru;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 329).

copilót s.m. — Pilot auxiliar — „Cei doi cosmonauți, W.S. și *copilotul* L.S. vor efectua diferite manevre." I.B. 19 X 65 p. 4; „...zborul este asigurat de un echipaj feminin, din care fac parte S.E. comandant de bord, Karen S. *copilot* și T.A. stewardesă." R.l. 26 III 79 p. 6 (din fr. *copilote;* PR 1960; DN3).

copolimér s.m. (chim.) — Tip de polimer — „În Uniunea Sovietică s-a realizat un nou produs care constituie un concurent pentru aliajul de metal: *copolimerul* cu compoziție «AT»." I.B. 28 II 63 p. 3 (din fr. *copolymère*, engl. *copolymer*, rus. *kopolimer;* PR 1960; DC, DTP; DN3).

copreședínte s.m. — Președinte care îndeplinește această funcție împreună cu un altul — „Cei doi *copreședinți*, Sir B.J. și prof. univ. C.I., au subliniat importanța colocviului pentru dezvoltarea relațiilor culturale româno-britanice." R.l. 10 IV 73 p. 5 (după fr. *coprésident;* DMN 1965; DEX, DN3).

cord-plămîn artificiál s.n. (tehn. med.) — Aparat destinat să suplinească pentru un timp limitat întreruperea circulației centrale — „Prima operație de *cord-plămîn artificial*." Cont. 27 I 61 p. 1 (din *cord* + *plămîn artificial*, după fr. *coeur-poumon artificiel;* DMN 1968).

cordón sanitár sint. s. (med.) — Pază sanitară organizată în jurul unei anumite zone — „În

timp ce militarii realizau *cordonul sanitar* de-a lungul a mulți km cît măsoară perimetrul interzis al localității Seveso, cei 300 muncitori și tehnicienii participanți la operațiunile de decontaminare au organizat o acțiune de protest împotriva lipsei unui sistem de protecție față de riscurile pe care le comportă intervenția lor." Sc. 23 II 76 p. 6 (din fr. *cordon sanitaire;* DMN 1968).

coregizór -oáre s.m.f. — Regizor care participă la realizarea unui spectacol împreună cu un altul — „...Nașterea unui actor, autor și *coregizor* (profesorul M.T.) care, cu piesa sa «Copacul alb», a obținut premiul III la Festivalul teatrului de amatori." Sc. 26 X 76 p. 4 (din *co-* + *regizor;* FC II 69; DEX, DN3).

coregrafi[z]á vb. I — A crea dansuri, balete — „E frumos că multor străini li se oferă posibilitatea de a vîna la noi mistreți, de a-l vedea pe zeul Bachus călare pe un butoi, mîncînd sarmale, și pe zeul Neptun *coregrafiind* într-un bar înconjurat de vestale în costume de baie." I.B. 5 V 73 p.1. „Cele două piese *coregrafizate* de M.R. ... au fost viu aplaudate." Sc. 8 I 77 p. 4 (din *coregraf* + + *i[z]a*).

corelatrón s.n. — Tip de mașină de calcul specializată — „Pentru efectuarea marelui volum de calcule necesare, un colectiv al atelierului de aparate electronice a realizat o mașină de calcul specializată numită *corelatron*. Mașina preia automat datele de la aparatele de măsură și efectuează în mai puțin de o oră munca a doi calculatori pe timp de două săptămîni." Sc. 18 I 66 p. 7 (probabil din *corela* + *-tron* „instalație").

cornoplást s.n. — Tip de material plastic — „În prezent nasturii sînt fabricați și din *cornoplast* și metacrilați." Sc. 18 VIII 62 p. 4 (probabil din *corn* + *-plast*, după tipul *leucoplast;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5).

corporáția-mamút s.f. — Corporație foarte dezvoltată — „*Corporația-mamut* «International Telegraph and Telephone»." Săpt. 24 III 72 p. 7. „Ofensiva *corporațiilor-mamut*. În lupta inegală de concurență dispar tot mai multe firme mici. 245 000 declarații de faliment într-un singur an." Sc. 9 IV 76 p. 6 //din *corporație* + *mamut*//.

cort-umbrélă s.n. „*Cort-umbrelă.* Pentru a înlătura principalul inconvenient al corturilor obișnuite — durata necesară instalării lor — un producător francez de umbrele a conceput un sistem ultrarapid (50 de secunde) de «desfășurare» a cortului după principiul deschiderii umbrelelor." Sc. 27 IV 78 p. 6. „*Cort-umbrelă.* Un cort ce se deschide ca o umbrelă și care poate fi instalat mai simplu și mai repede decît cele obișnuite a fost realizat în Franța." R.l. 5 X 78 p. 6 (din

cort + umbrelă, probabil după model fr.).

cosmetológ s.m. — Specialist în cosmetologie, cosmetician — „Persoanele care se exprimă tot timpul în limba engleză riscă să se rideze mai devreme, susține *cosmetologul* peruan E.S. Sunetele stridente ale limbii engleze obligă la mișcări rapide și intense ale mușchilor feței, ceea ce provoacă apariția ridurilor." Sc. 25 XI 78 p. 5 (der. regr. din *cosmetologie*; cf. fr. *cosmétologue;* DMN 1966).

cosmodepanatór s.m. (rar) „O navetă spațială americană, a cărei organizare este proiectată pentru 1977, va folosi la remorcarea și aprovizionarea sateliților artificiali. Iată o nouă meserie pe cale de apariție: *cosmo-depanator*." Săpt. 1 XI 74 p. 2 (din *cosmo-* + *depanator*)

cosmodróm s.n. — Teren special amenajat pentru aterizarea și decolarea navelor cosmice — „Iuri Gagarin lîngă pătuțul fetiței sale. Și de aici, din camera copiilor, direct la *cosmodrom*." T.N. 30/1961 p. 31. „...alocarea de resurse pentru construirea unui *cosmodrom*." Sc. 3 VI 79 p. 6; v. și 11 IV 79 p. 6 (din rus. *kosmodrom*, fr., engl. *cosmodrome;* DMN 1961, BD 1970; Fl. Dimitrescu în LR 2/1962 p. 135 și LR 4/1962 p. 398, Th. Hristea *P.E.* 114, FC I 141, 150, 284, Graur *C.* 21; DEX, DN3).

cosmológ, -ă s.m.f. — Specialist în cosmologie — „Dar viziunea omului asupra Universului s-a schimbat radical. *Cosmologii* și astronomii au stabilit o legătură între globul de energie și gaz existent la crearea sistemului solar și realitatea de astăzi de pe Pămînt." Sc. 10 IV 74 p. 5 (din fr. *cosmologue;* DEX, DN3).

cosmonáut, -ă s.m.f. — Astronaut — „A fost efectuată aterizarea navei-satelit avînd la bord pe pilotul *cosmonaut*, maiorul Iuri Alexeevici Gagarin." I.B. 7 VIII 61 p. 1; v. și Sc. 6 IX 62 p. 4, I.B. 8 VI 65 p. 4; apare în combinații cu alte cuvinte: „Amintirea *cosmonauților-eroi* va rămîne de aceea nestearsă în memoria omenirii." Sc. 1 VII 71 p. 6. „Viitoarele *cosmonaute* sînt antrenate de un centru de medicină spațială, fiind supuse unor încercări identice cu cele ale *cosmonauților-oameni*." Cont. 22 V 64 p. 7. „Pilotul Vladimir Remek, *cosmonaut-cercetător*, care a efectuat primul zbor spațial în cadrul programului «Intercosmos» cu nava «Soiuz-28»." R.l. 11 III 78 p. 5 (cf. rus. *kosmonavt*, fr. *cosmonaute*, engl. *cosmonaut;* DMN 1961; L. Seche în LR 1/1960 p. 60, Fl. Dimitrescu în LR 2/1962 p. 135 și 4/1962 p. 398, Th. Hristea *P.E.* 114, Graur *T.* 44, FC I 141, V. Guțu Romalo *C.G.* 234; DEX, DN3).

cosmonávă s.f. — Aparat construit special în vederea zborurilor cosmice — „G. a comentat noile proiecte de protecție a *cosmonavei* contra meteoriților." I.B. 17 IV 61 p. 3; v. și *radio-*

complex (din *cosmo-* + *navă*, după rus. *kosmokorabli*, fr. *cosmonef;* DMN 1963; Fl. Dimitrescu în LR 2/1962 p. 135 și LR 4/1962 p. 398, Th. Hristea *P.E.* 168, FC I 149; DEX, DN3).

cosmoviziúne s.f. — Transmiterea imaginilor televizate din cosmos — „În zilele zborului cosmonauților A.S.N. și P.P.P. televiziunea sovietică a transmis multe aspecte ale acestui zbor. De atunci a apărut un nou termen tehnic — *cosmoviziunea*." Sc. 6 IX 62 p. 4; v. și I.B. 8 VI 65 p. 4 (din *cosmo-* + *viziune*, probabil după rus. *kosmovidenie*).

costiér, -ă adj. (mar.) — De coastă — „Înseamnă, deci, că în antichitate prezența stridiilor nu influența asupra malurilor și a golfurilor, conturul franjurat al țărmurilor se păstra astfel încît corăbierii puteau practica în relativă siguranță navigația *costieră*." Mag. 11 VIII 73 p. 2 (după fr. *côtier;* DEX, DN3).

costúm-taiór s.n. — Costum de femeie compus din jachetă și fustă din același material — „Deosebit de interesant sînt croite *costumele-taior*." Cont. 8 III 63 p. 2 (din *costum* + *taior*, după fr. *costume tailleur*).

costúm-uniformă s.n. — Uniformă pentru elevi — „La magazinul «Romarta copiilor» din Capitală se probează un *costum-uniformă*." R.l. 5 IX 64 p. 1 (din *costum* + *uniformă*).

costumár, -ă adj. — De costum — „«Secolul mărgăritarelor» este numit veacul șaisprezece în cartea celor «Cinci secole de istorie *costumară* românească» a lui Al. Alexianu." Săpt. 22 XI 74 p. 8 (din *costum* + *-ar*).

coșgéter s.m. (sport) — Baschetbalist care înscrie cele mai multe puncte — „*Coșgeterul* echipei române a fost C.C. autorul a 28 de puncte." R.l. 23 XII 77 p. 5 [și *coșgheter*] (din *coș*, după modelul lui *golgheter;* DN3).

coșmarésc, -ă adj. (livr.) — De coșmar — „Iar lovitura de grație pe care Gheorghiță și cu maică-sa o pregăteau ucigașului era apariția neașteptată, *coșmarească* a cîinelui lui Lipan." Cont. 5 XII 69 p. 5 (din *coșmar* + *-esc*).

cotón-confécție s.n. (text.) — Confecție din bumbac — „N.B. din secția *coton-confecții* a fabricii «Tînăra Gardă», aplicînd garnituri la confecțiile pentru femei și bărbați." I.B. 11 VII 66 p. 9 (din *coton* + *confecție*).

coupé s. (franțuzism; teatr.) — Spectacol de teatru alcătuit din mai multe piese scurte — „Despre *coupé*-ul Macedonski — Cine aiurează, nu oftează! — s-a scris în aceste pagini." R. lit. 19 IV 79 p. 16 «Iadeș» și «Unchiașul Sărăcie» de Alexandru Macedonski (*coupé;* clasa Sanda Manu și Getta Angheluță, semnatare și ale regiei). Cont. 6 VII 79 p. 9. [pron. *cupé*] (din fr. *coupé*).

cover-girl s.f. — Persoană feminină care pozează pentru copertele revistelor. — „Cîți săraci din lume ar putea trăi dintr-o singură fotografie făcută bine (de Bella) *cover-girl*-ului Jerry Hall. 10 000 franci pe zi înseamnă ceva!" Fl. 22 VI 78 p. 23; v. și R.lit. 28 V 81 p. 23 [pron. *cóvergăl*] (sint. engl.; PR 1946).

cramă-restaurant s.f. — Restaurant prevăzut cu cramă — „În pivnițele complexului turistic «Minerva» din Craiova s-a deschis o *cramă-restaurant* de 400 de locuri." R.l. 31 V 76 p. 5 (din *cramă* + *restaurant*).

craniometrie s.f. 1970 — Știință care se ocupă de dezvoltarea capului la om — v. *fotostereotomie* (din fr. *craniométrie;* DEX, DN3).

cremă-pastă s.f. — Cremă de consistența unei paste — „Începînd din aceste zile vom putea găsi în magazinele de profil noi produse de specialități de ciocolată realizate la Întreprinderea de produse zaharoase: «Brio» — bomboane cu interior din *cremă-pastă* de caise, «Bolero» din cremă fondant cu cacao și lapte concentrat, «Cvartet», cu umplutură din cremă de ciocolată și fructe confiate, alcoolizate." I.B. 7 II 75 p. 2 (din *cremă* + *pastă*).

crenoterapie s.f. (med.) „În cadrul unui simpozion care a avut loc la Luchon (Franța), medici de specialitate O.R.L. au prezentat noi tehnici de combatere a unor surdități premature... s-a vorbit de sonomanometrie, metodă care permite să se realizeze presiunea necesară pentru a deschide trompa; ... de tratamentul prin ape minerale *(crenoterapie)*, considerat ca cel mai eficace mijloc pentru a evita o surditate prematură." Sc. 6 VI p. 6 (din fr. *crénothérapie;* LTR; DEX, DN3).

crescător-îngrijitor, -oare s.m.f. — Persoană calificată în creșterea și îngrijirea animalelor — „Printre proaspeții absolvenți ai cursurilor de un an se numără și cîteva femei: 14 (dintr-un total de 45) s-au calificat în meseria de *crescător-îngrijitor* de porcine, 9 (din 26) în aceea de *crescător-îngrijitor* de taurine, 75 la sută din absolvenții cursurilor pentru lucrătorii din complexele de vaci și păsări au fost femei." Sc. 15 IV 77 p. 3 (din *crescător* ÷ *îngrijitor*).

creșă-grădiniță s.f. — Instituție care funcționează ca creșă și ca grădiniță — „Construcția *creșe-grădinițe* din cartierul Titan avansează într-un ritm rapid." I.B. 14 IX 71 p. 1. „În perioada 1975—77, cu contribuția și participarea cetățenilor din județul Mehedinți, au fost construite 84 săli de clasă, 20 ateliere-școală, nouă cămine culturale, nouă dispensare și 19 grădinițe sau *creșe-grădinițe* pentru copii." R.l. 19 X 77 p. 5; v. și 27 XI 76 p. 5 (din *creșă* + *grădiniță*).

criminostát s.n. *«Criminostat»*. Este vorba de un sistem informatic elaborat în cadrul poliției

franceze și care are semnificația de «criminalogie statistică». Cu ajutorul unor programe executate pe calculatoare electronice sînt studiate structurile diverselor fenomene criminale și evoluția lor în Franța, în scopul găsirii celor mai eficace mijloace de combatere. R.l. 28 VI 76 p. 6 (cuv. fr.).

criobiologie s.f. (biol.) — Studiul efectului frigului asupra ființelor — „S-a născut știința *cryobiologiei* — biologia temperaturilor scăzute." Gaz. lit. 13 IV 67 p. 8 [și *cryobiologie*] (din fr. *cryobiologie;* cf. engl. *cryobiology;* BD 1967, DMC 1970; DN3)..

criogenie s.f. (fiz.) „*Criogenia.* Sub acest nume... se înțelege într-o accepție mai nouă metoda îmbălsămării prin înghețare, fie la minus 79 de grade, cu ajutorul zăpezii carbonice, fie la minus 196 grade, cu ajutorul azotului lichid. Este o metodă folosită în ultimul timp, în special în S.U.A. unde s-au și creat locuri speciale, așa-numitele «cryotoriums» pentru depozitarea, în recipiente speciale, a corpurilor neînsuflețite înghețate." Sc. 15 II 78 p. 5; v. și 3 IV 80 p. 5 (din fr. *cryogénie;* cf. engl. *cryogeny;* PR sec. XX; DEX, DN3).

criologie s.f. (fiz.) — Tehnica înghețării organismului — „Medicii apreciază că experiența — circumscrisă unei ramuri noi a științei, crionica sau *criologia* — poate avea o mare importanță pentru medicină." Sc. 26 III 77 p. 5; v. și *crionică* (1974) (din fr. *cryologie;* LTR; DEX, DN3).

crionică s.f. (fiz.) „Publicitatea a avut succes; în mai multe țări au luat naștere cluburi ale adepților «*crionicii*» sau «criologiei» (de la grecescul kryos — rece) cum a fost denumită tehnica înghețării organismului." Sc. 26 V 74 p. 5; v. și *criologie* (cf. engl. *cryonics;* BD 1968; DN3).

crioșoc s.n. — Șoc prin frig — „Albine care fuseseră învățate să recunoască parfumul de rozmarin cu care era îmbibată o bucată de zahăr, «uitau» această lecție în urma aplicării unui *crioșoc* în zona de creier unde sînt localizate percepțiile olfactive — fără a fi distrusă însă, în felul acesta, capacitatea de memorizare". Sc. 10 IX 76 p. 6 //din *crio-* + *șoc*//.

crioturbogeneratór s.n. (tehn.) „Un grup de specialiști sovietici a realizat un generator de curent electric care funcționează pe baza fenomenului de supraconductibilitate în condițiile unor temperaturi extrem de joase. În acest *crioturbogenerator* — mașină de o construcție principial nouă — în locul obișnuitului rotor se află un vas metalic cu un bobinaj care, răcit cu heliu lichid avînd o temperatură de minus 269 grade, se comportă ca un supraconductor." Sc. 20 III 76 p. 4 (din *crio-* + *turbogenerator*, probabil după model rus).

cristalomanție s.f. 1977 — Ghicitul în obiecte de sticlă sau de cristal — v. *acromanție* (din fr. *cristallomancie;* L).

critic-arbitru s.m.. — Critic ce joacă rol de arbitru — „V.R. a adoptat poziția elegant detașată a istoricului literar, sau a *criticului-arbitru*, a cercetătorului care respectă faptele." Luc. 8 XII 73 p. 6. „Publicul, sînt încredințat, ar urmări cu sufletul la gură prăbușirea lui Truman Capote de pe I pe XIII, derby-ul Faulkner — Hemingway, deciziile, întotdeauna contestabile ale *criticilor-arbitri*, faulturile comise de autorii «noului roman» asupra prozatorilor «clasici» sau «cartonașele roșii» atribuite, în semn de eliminare, scriitorilor care încalcă regula jocului." Cont. 15 XI 74 p. 11 (din *critic* + *arbitru*).

critic-poét s.m. — Critic care scrie sau are preocupări de poet — „După cum nu vom putea confunda emoțiile și așteptările acestuia din urmă cu acelea ale profesionistului literar, mai mult sau mai puțin afirmat, ce se încearcă pentru prima oară într-un gen nou, cazul *criticilor-poeți* (sau măcar al redactorilor-poeți și al poeților-critici fiind parțial — cel mai des întîlnit)." Sc. 7 XI 73 p. 6. „Despre efemerul veșnic a vorbit *criticul-poet* Dan Hăulică." Săpt. 21 VI 74 p. 7; v. și R. lit. 16 X 75 p. 16; v. și *poet-critic* (1971) (din *critic* + *poet*).

crocodilián,-ă adj. 1975 — De crocodil — v. *caragian* (din *crocodil* + *-ian*).

crolúx s.n. „Unități care confecționează îmbrăcăminte de comandă fără probe, numai pe bază de mulaje. Pînă în prezent asemenea unități denumite «*Croluxe*» s-au organizat pe străzile Franklin, 13 Decembrie." I.B. 2 III 72 p. 1. „Pentru mulți, cuvîntul «*Croluxe*» nu mai constituie o ... enigmă. Este vorba de o nouă metodă de confecționare de comandă a îmbrăcămintei: după efectuarea măsurătorilor singurul drum pe care îl mai faci la croitorie este în ziua stabilită pentru a-ți ridica noua toaletă." I.B. 31 VII 74 p. 3 (abreviere din *cro[itorie de] lux*).

cromatografíe s.f. 1974 (chim.) — Procedeu de separare a componenților unui amestec de substanțe — v. *aromografie* (din fr. *chromatographie;* PR 1949; DT, LTR, DC; DN3).

cromosféric, -ă adj. (astr.) — Privitor la cromosferă — „Sînt așanumitele erupții *cromosferice*, care au influență și asupra anumitor fenomene de pe Pămînt." Sc. 16 XII 63 p. 3 (din fr. *chromosphérique*, it. *cromosferico;* AD; LTR, DEX, DN3).

cromotologíe s.f. — Studiul culorilor — „Universitatea tehnică din München a luat în considerație înființarea unei catedre de «*cromotologie* fundamentală și aplicată». J.H., inginer specialist în industria coloranților, motivează

necesitatea sprijinului universitar în lupta pentru o lume mai bogată în culori, susținînd că nu există aproape nici un domeniu al vieții în care culoarea să nu joace un rol. Deși nevoia de o ambianță estetică se afirmă tot mai insistent, în Republica Federală nu se găsesc decît cel mult 40 de designeri competenți în acest sector." Cont. 24 V 74 p. 5 (din fr. *chromotologie*).

cromozomiál, -ă adj. (biol.) 1979 — Referitor la cromozomi — v. *viral;* v. și Cont. 15 VI 79 p. 7 (din *cromozom[i]* + *-al;* I. Iordan în SCL 4/64 p. 411; DN3).

cronaximétru s.n. (med.) — Aparat de măsurat proprietatea mușchilor de a se contracta — „La I.T.M. s-a introdus în fabricație de serie *cronaximetrul* electronic «Sigmatron» cu ajutorul căruia se stabilește diagnosticul în infecțiunile neuro-musculare." Sc. 17 II 62 p. 4 (din fr. *chronaximètre;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DT; DN3).

cronicá vb. I — A scrie cronici (literare), a recenza — „O mare prețuire i se arată profesorului Al. D., care execută o critică de direcție, și lui V.R., volumele *cronicate* atestînd la cel din urmă o armonizare a «esteticului» cu «culturalul»." Săpt. 11 VI 71 p. 6 (din *cronică* + *-a*).

cronichétă s.f. — Cronică neînsemnată — „Piesa, așa cum deducem din chiar *cronicheta* respectivă, nu se bucură de prea multe calități." Gaz.lit. 21 XII 61 p. 7 (din fr. *chroniquette;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 243, Al. Graur în SMFC IV 86; DN3).

cryotórium s. 1978 — Loc special amenajat pentru conservarea cadavrelor înghețate — v. *criogenie* (cuv. engl.).

culoár s.n. (circ.) — Spațiu delimitat (pe uscat, apă, în aer) rezervat unor vehicule — „Tot mai multe orașe — printre care Chicago, Denver — au înființat *culoare* speciale pentru circulația bicicliștilor." Sc. 5 XI 74 p. 6. „Al patrulea *culoar* este rezervat petrolierelor încărcate și navelor cu produse nocive ce se îndreaptă spre porturile din zona Mînecii." R.l. 16 I 79 p. 6 (din fr. *couloir;* DMN 1966; DEX, DN3 — cu alt sens).

culoáre-lumínă s.f. **1.** — Culoare de o mare luminozitate — „Încrîngăturile *culorii-lumină* reconsideră... tehnici și motive a căror putere eruptivă — cumulată într-un figurativ nostalgic ori polemic — își atestă perenitatea." Luc. 18 II 67 p. 8. **2.** — Procedeu folosit de pictori — „Mijlocul nou de lucru (acest termen devine impropriu) al pictorului este gama proiectoarelor cinematografice atît pentru ecrane plane cît și pentru cele adînci. Noul material se cheamă *culoare-lumină*, cu o gamă și cu o putere incomparabile. Material extra-ușor, ușor de mînuit, pe care îl dilatezi, îl comprimi și îl ștergi după voie."

R.lit. 11 X 73 p. 28; v. și Cont. 4 VIII 67 p. 6 //din *culoare* + *lumină*//.

culpabilizá vb. I — A face pe cineva vinovat — „Pe scurt, semnatarul articolului «Evidența inadvertenței» încearcă să mă *culpabilizeze* după un procedeu arhicunoscut. El alcătuiește un dosar, scoate la iveală fișe doveditoare, citează dintr-un articol din 1965, face referiri la biografia mea." R.lit. 6 XII 73 p. 8 (din fr. *culpabiliser;* DMN 1966).

culturál-artístic, -ă adj. — (Acțiune) cu specific cultural și artistic — „Însoțind elevii pe itinerariul *cultural-artistic* al vacanței." I.B. 24 XII 70 p. 1. „La Sarmizegetusa a avut loc o nouă etapă a ștafetei *cultural-artistice* devenită tradițională în județul Hunedoara." R.l. 16 IV 75 p. 2. „În cel de al 24-lea an de activitate, Casa pionierilor din Constanța funcționează cu 44 de cercuri științifico-tehnice, *cultural-artistice*, sportiv-turistice etc." R.l. 25 III 76 p. 5 (din *cultural* + *artistic*).

culturísm s.n. (sport) — Tip de sport cu greutăți — „Concepute în afara aspirației spirituale, pozițiile și respirațiile degenerează într-un *«culturism»* nu numai banal, dar și funest: absența acelei perspective ascensionale pe care indienii o indică prin etapele detașare - concentrare - meditație-extaz." Sc. 22 III 71 p. 1 (din fr. *culturisme;* PR 1965; DN3).

cupajáre s.f. (tehn.) „Cazane în care se efectuează *cupajarea* — amestecul siropului cu concentratul de citrice." Fl. 1 VII 72 p. 25 (din *cupaj;* DEX, DN3).

cuplét-pamflét s.n. — Cuplet conținînd un pamflet — „Acestei tradiții îi sînt proprii caracterul deschis, incisiv al satirei, demascînd racile și năravuri de odinioară, alternarea fecriei cu sarea unui *cuplet-pamflet*." Sc. 31 VII 66 p. 4 (din *cuplet* + *pamflet*).

cupolétă s.f. — Luminator de dimensiuni reduse — „Iată un grup de produse realizate din înlocuitori de metal, pentru diferite sectoare industriale: — element de acoperiș frontal pentru locomotive de 3 500 CP realizat din PAS, care înlocuiește 180 kg metal/bucată. Economie anuală de 360 000 lei; *cupoletă*-luminator pentru hale industriale cu degajări de gaze acide. Este de două ori mai ușoară decît construcția echivalentă din materiale tradiționale." R.l. 10 I 77 p. 3; v. și *precomprimat* (din it. *cupoletta*).

cuptór-tunél s.n. (tehn.) — Cuptor continuu construit dintr-un tunel — „Alături, la celălalt *cuptor-tunel* lucra F.T. Echipele celor două cuptoare erau în întrecere." Sc. 3 VIII 62 p. 2. „Acestea vor fi realizate în urma solicitării consumatorilor și ca urmare a intrării în funcțiune la întreprinderea amintită a trei noi *cuptoare-tunel* de capacitate sporită, cu un înalt

grad de mecanizare, în care produsele de patiserie se coc în cîteva minute." Fl. 1 I 74 p. 25; v. și *cuptorar* (din *cuptor* + *tunel*) LTR).

cuptorár, s.m. — Persoană specializată în lucrul la cuptoare — „Au sărit să dea o mînă de ajutor și alți muncitori de la prese, de la mori, de la magazie. Dar nefiind de meserie *cuptorari*, aceștia n-au fost lăsați să intre «în cuptorul-tunel»." Sc. 3 VIII 62 p. 2 (din *cuptor* + *-ar*).

curățătorie-boiangerie s.f. — Atelier în care se curăță și se vopsesc diverse obiecte — „La Drăgănești (Olt) se va da în folosință o baie populară amplasată într-o clădire în care va mai funcționa și o secție de *curățătorie-boiangerie* și covoare." R.l. 11 VIII 77 p. 5 (din *curățătorie* + *boiangerie*).

curățitór-sablatór s.m. — Muncitor care curăță și netezește piesele mecanice cu un jet de nisip — „De asemenea, angajează otelari, forjori, termiști-tratamentiști, turnători-formatori, strungari, frezori, rectificatori, *curățitori-sablatori*, vulcanizatori, ungători, ascuțitori scule, debitator materiale, mașiniști pod rulant cu autorizație I.S.C.I.R., sculer S.D.V., zidari șamotori, primitori distribuitori." I.B. 16 III 74 p. 4; v. și *turnător-formator* (din *curățitor* + *sablator*).

curentométru s.n. (hidr.) — Aparat pentru măsurarea intensității curenților — „*Curentometrele* automate înregistrează, la orice adîncime, direcția și viteza curenților marini." Sc. 8 IX 62 p. 4 [și *curentmetru*] (din fr. *courentomètre;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DT; DN3).

cúrsă contracronométru sint. s, 1972 (sport) — Cursă care se cronometrează pentru fiecare concurent în parte — v. *supermaraton* (din *cursă* + *contracronometru*, după fr. [*course*] *contre la montre*).

cutíe neágră sint. s. 1. (av.) — Aparat electronic de la bordul autovehiculelor — în special al avionului — destinat să se controleze à posteriori desfășurarea deplasării în spațiu — „O invenție destinată să înlesnească circulația rutieră. Este vorba de o «*cutie neagră*», denumită «Trafikon» care servește pentru fixarea pe o bandă magnetică a datelor mașinii — încărcătura, distanța parcursă, combustibilul consumat etc. — ca și pentru stabilirea circumstanțelor unui eventual accident." Sc. 15 II 78 p. 5; v. și *tahograf* (1971). 2. (fig.) v. *pacemaker* (1974) (din *cutie* + *neagră*; sens 1, după fr. *boîte noire*) DMN 1969).

cutíe-sertár s.f. — Cutie cu rolul de sertar — „Completarea pieselor principale ale mobilierului cu *cutii-sertare* din material plastic sau faianță pentru condimente." Sc. 16 XII 62 p. 2 (din *cutie* + *sertar*).

◊

cuvertát, -ă adj. — Acoperit — „Napolitane, din foi tort speciale, *cuvertate* cu umplutură de cacao" (pe unele ambalaje de napolitane) (cf. fr. *couvert* + *-at*).

cuvînt-chéie s.n. — Cuvînt de mare importanță — „*Cuvîntul-cheie* al politicii externe franceze este independența." R.l. 22 I 67 p. 6. „La New York a apărut al doilea volum al unei biografii scrise de L.S. Primul volum, publicat în 1968, se numea «O'Neill, fiu și dramaturg». Volumul al doilea se numește «O'Neill, fiu artist». *Cuvîntul-cheie* este, în ambele titluri «fiu»." R.lit. 21 III 74 p. 30; v. și L. 27 V 67 p. 9, Cont. 16 II 73 p. 11, 2 II 74 p. 10, R. lit. 23 V 74 p. 18 (din *cuvînt* + *cheie*, după fr. *mot-clef*; DMN 1968).

cuvînt-problémă s.n. „Titlul acestui volum nu este întîmplător. Oricine și ceva, ortografiate majusculat și omniprezente sînt cuvintele simboluri, cuvintele-temă, *cuvintele-problemă* ce conferă și asigură cărții unitatea registrului." R.lit. 14 XII 72 p. 9. „Pînă acum semnalările «Dicționarului» au obiectat mai toate asupra listei articolelor, preconizată și recunoscută, dealtfel, de autorul însuși «nici completă, nici definitivă», cuprinzînd în fapt «idei-cheie», «*cuvinte-probleme*», cuvinte-eseuri." R.lit. 15 II 74 p. 4 (din *cuvînt* + *problemă*)

cuvînt-títlu s.n. — Cuvînt-vedetă — „Rod al unei munci îndelungate și migăloase, întîiul tom din Lexiconul literaturii universale, apărut anul acesta sub îngrijirea Editurii Academiei din Budapesta, cuprinde 4 519 *cuvinte-titlu*." R.lit. 15 X 70 p. 2 (din *cuvînt* + *titlu*).

cvadrifónic, -ă adj. (tehn.) — Privitor la cvadrifonie — „De la carillon la discul *cvadrifonic*." Pr. R.TV. 9 IV 76 p. 13 (din *cvadrifonie* + *-ic*).

cvadrifonie s.f. 1975 (tehn.) — Tehnică de înregistrare și redare bazată pe folosirea a patru surse acustice — v. *ambiofonie* (din fr. *quadriphonie*).

cvadruplét s.m. — Fiecare dintre cele patru ființe născute deodată de aceeași mamă — „Pentru a doua oară consecutiv, o tînără femeie din Nigeria a dat naștere la *cvadrupleți* — s-a anunțat sîmbătă la Lagos. După cum s-a făcut cunoscut, primii cvadrupli au murit la scurt timp după naștere." R.l. 23 I 78 p. 6 (din *cvadruplu* + *-et*, după *dublet*).

cvadrúplu s.m. „În intervalul amintit, 1882—1972, în Bulgaria... 92 de cazuri s-au născut *quadrupli*." Sc. 15 X 78 p. 5. „O tînără studentă din orașul Valera, situat în Anzii venezueleni, a dat naștere joi dimineața la patru băieți. Potrivit medicilor această naștere a unor *cvadrupli* este un caz deosebit datorită faptului că tînăra se află la prima sarcină." R.l. 10 XI 78 p. 6; v. și *cvadruplet* (din fr. *quadruple*, lat. *quadruplus*; DT; DEX, DN3).

cvasidocumentár, -ă adj. — Cu caracter aproape documentar — „Procesul de la Verona, reconstruirea *cvasi-documentară* a evenimentelor." Săpt. 6 X 67 p. 3. „A.F., născut la Middleburg, în Africa de Sud, a scris piesa «Depoziții după o arestare pe baza legii contra imoralității». Jucată cu succes pe cîteva scene din Europa, piesa prezintă, într-o formă *cvasidocumentară*, un episod al realității sud-africane." Sc. 15 IX 74 p. 6 (din *cvasi-* + *documentar*).

cvasiindescifrábil, -ă adj. — Aproape indescifrabil — „Un plan general *quasiindescifrabil*." Cont. 25 II 66 p. 6 (din *cvasi-* + *indescifrabil*).

cvasiinstantanéu, -ée adj. și adv. 1978 — Aproape instantaneu — v. *vidcodisc* (din *cvasi-* + *instantaneu*).

cvasimonopól s.n. — Monopol parțial — „Obiectivul urmărit de «Concorde» este să răpească americanilor *cvasimonopolul* asupra avioanelor de transport transatlantice." Sc. 9 XII 63 p. 4. „Crearea unor cooperative agricole pentru apărarea intereselor producătorilor care suportă consecințele unui *cvasimonopol* al Mafiei asupra comerțului cu legume și fructe." I.B. 7 II 76 p. 4 // din *cvasi-* + *monopol*//.

cvasiparticulă s.f. (fiz.) — Tip de particulă — „Între altele ei au ajuns la concluzia că dimensiunea sa atinge o zecime de micron (un micron — a zecea mia parte dintr-un centimetru), ceea ce pentru lumea microparticulelor constituie o mărime colosală. Așadar noua *cvasiparticulă* ar putea fi observată și cu ajutorul puterii măritoare a microscopului obișnuit." R.l. 14 X 66 p. 3 (din engl. *quasiparticle;* BD 1969).

cvasisteá s.f. (astron.) „Spre sfîrșitul acestui an, uriașa rețea de oțel din fotografie va forma unul dintre cele mai mari radio-telescoape din lume. Avînd forma unei cruci ale cărei brațe vor avea o lungime de 1 600 metri, el va fi instalat în Australia, și va fi destinat studiului radiațiilor emise de așa-numitele «*cvasistele*», corpuri cosmice formate, după cît se crede, din pulbere atomică." Cont. 11 VI 65 p. 8 //din *cvasi-* + *stea*//.

cvasistelár, -ă adj. — Alcătuit din cvasistele — „Un grup de oameni de la Laboratorul italian de radioastronomie a reușit să capteze pentru prima oară undele radiofonice extrem de slabe, provenind de la corpuri cerești situate la depărtări de miliarde de ani-lumină și aparținînd unui tip de galaxii pînă de curînd necunoscute, așa-numitele «galaxii *cvasistelare*»." Sc. 15 X 63 p. 3 (din engl. *quasistellar* [*object*]; CDl BD 1968).

cvasitotál, -ă adj. — Aproape total — „Un foarte mare număr din răspunsurile formulate de tineri denotau o *cvasitotală* necunoaștere a crimelor și ororilor

săvîrșite de naziști." R.l. 13 VI 77 p. 6 (din *cvasi-* + *total*).

cvasitotalitáte s.f. — Cantitate aproape totală — „Hotărîrea Muzeului Metropolitan din New York de a oferi spre vînzare *cvasitotalitatea* colecțiilor sale numismatice — în ansamblul lor 6 664 de piese — a produs spectaculoase oscilații pe piața monetelor antice." R.l. 21 XI 72 p. 6 (din *cvasi-* + *totalitate;* FC I 142; DN3).

cvasiunanim, -ă adj. — Aproape total — „De la Hegel, care arăta că scopul final al artei e «determinarea imanentă a obiectului însuși», la E.A. Poe, Mallarmé sau Valéry, s-au afirmat periodic — într-un consens *quasi-unanim* — drepturile «lucidității», în opoziție cu somnul creator." R.lit. 18 I 73 p. 8 [scris și *quasi-unanim*] (din *cvasi-* + *unanim;* FC I 169, 170, 189, 238).

cvasiunanimitáte s.f. — Aproape totalitate — „Dorința de a se distinge, «de a nu semăna cu *cvasiunanimitatea* vorbitorilor», este așa de puternică încît împiedică intervenția, fie și pentru o clipă, a unei simple judecăți." LR 1/1961 p. 45 (din *cvasi-* + *unanimitate;* cf. it. *cvasi unanimità;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 135; FC I 142; DEX, DN3).

cyclonét s. (fiz.) „Este vorba de un dispozitiv, realizat de specialiști francezi, destinat recuperării peliculei de hidrocarburi formate pe suprafața mării. Conceput pe principiul separării lichidelor de densități diferite, «*Cyclonet*» care poate fi montat în mai puțin de o oră pe orice ambarcațiune, recuperează 100 metri cubi de hidrocarburi pe oră." I.B. 9 XII 75 p. 4 (cuv. fr.).

D

da vb. I 1. (În sint. *a se da mare* — lb. vorbită) — A-și da aere, a se crede superior — „Am mai întrebat în dreapta, am mai întrebat în stînga și am aflat că respectivul C.A. *se dă mare* și intangibil. Cum nu-i plac ochii cuiva, fie că e vorba de o femeie de serviciu, fie că e vorba de un turist, mai mereu mahmurul A. amenință." R.l. 18 VII 79 p. 5; v. și 22 VI 81 p. 2. **2.** (În sint. *a se da de gol, dare de gol, dat de gol* [*pînă-n Dumnezeu*] — lb. arg.) „Știți ce este un *dat de gol*? Este un om de nimic, lipsit de cultură, de dorința de a munci, care face din îmbrăcămintea modernă un acoperămînt al nulității. Altfel spus, un compromis. Pentru ei [tinerii serioși] un astfel de tînăr «*se dă de gol*», «se compromite», se descoperă a nu fi altceva decît un manechin care își plimbă îmbrăcămintea ultra-modernă. Cîte unul dintre ei, care nu este numai leneș și incult, dar și prost — o «culme» de incultură și de prostie — este considerat a fi *dat de gol pînă-n Dumnezeu!* De aici, prin extensie, orice prostie, gafă, stîngăcie, a devenit o *dare de gol*." R.lit. 19 VII 79 p. 9 (formal din lat. *dare*).

dactilofón s.n. „Un profesor de fonetică de la o universitate pariziană a pus la punct primul aparat portativ care permite o sinteză a vorbirii. Aparatul, de proporții reduse, este menit să înlesnească posibilitatea de comunicare a celor lipsiți de darul vorbirii. Denumit *dactilofon*, el are o claviatură cu 30 de clape, dintre care 26 corespund unor litere sau sunete, numărul lor fiind suficient pentru a sintetiza orice frază în limba franceză." R.l. 5 V 78 p. 5 (din fr. *dactylophone*).

dactilográfă-secretáră s.f. — Dactilografă care lucrează și ca se-

cretară — „Satira la adresa ipocriziei feminine din epoca victoriană, în persoana *dactilografei-secretare* Prosy." R.l. 8 II 67 p. 2 (din *dactilografă* + *secretară*).

dactilográmă s.f. — Text bătut la mașină — „Mai tîrziu, cînd parcurgeam *dactilograma* primului volum din «Un om între oameni», am rămas uimit de acuitatea observației lui Camil Petrescu." Săpt. 5 IV 74 p. 5 (din fr. *dactylogramme;* DMN 1955; FC I 140, M. Popescu Marin în LR 2/77 p. 142; DEX, DN3 — alt sens).

dansatoáre-stea s.f. — Dansatoare de prima clasă — „Partener ireproșabil al acestei *«dansatoare-stea»*, cu care alcătuiește un cuplu fericit, N.F. se distinge prin..." Cont. 4 V 62 p. 6 (din *dansatoare* + *stea*, după fr. *danseuse étoile*).

danturáre s.f. (tehn.) — Tăierea dinților unei roți cu o freză specială — „Am văzut adaptat la o morteză un dispozitiv automat pentru *danturarea* roților de la mesele de foraj." Sc. 16 VII 61 p.1; v. și 12 XI 78 p. 3 (din *dantura;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 135; LTR; DEX, DN3).

Davis-coupman s.m. (sport.) — Jucător de tenis care ia parte la Cupa Davis — „Și-a făcut debutul ca *Davis-coupman* Gheorghe Lupu." Sp. 13 X 71 p. 3. „De la primul *Davis-cup-man* din România și pînă la Ilie Năstase și Ion Țiriac." I.B. 12 X 72 p. 3 [pron. *déiviscapmen;* scris și *daviscup-man, davis-cup-man*] (probabil din fr.; I. Gheție în LR 4/57 p. 21, atestări din 1956—1957, Il. Constantinescu în LR 2/1973, p. 110, Th. Hristea, în LR 1/74 p. 65).

debusolát, -ă adj. (livr.) — Dezorientat — „Mulți din cei pe care «societatea de consum» îi aruncă în brațele mizeriei și disperării, mulți din cei *debusolați*, tineri și vîrstnici lipsiți de orice perspectivă în viață, ființe omenești ajunse pe treapta cea mai de jos a decăderii fizice și psihice, narcotici, alcoolici, își găsesc refugiul pe Bowery..." Sc. 22 V 77 p. 6; v. și 16 XI 79 p. 4 (cf. fr. *débous-solé;* PR 1961; DN3).

decadál, -ă adj. — Care se repetă la zece zile — „Dezvoltarea puilor se controlează prin cîntăriri *decadale*." Sc. 10 II 61 p. 1 (din engl. *decadal;* I. Iordan în SCL 4/64 p. 411, Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 240; DN3).

decapotabilitáte s.f. — Calitatea de a fi decapotabil — „Avînd în vedere condițiile deosebit de dificile ce trebuie înfruntate, mașinile au fost concepute cu instalații de răcire și dublă filtrare a uleiului, ferestrele din material flexibil poliglas, o *decapotabilitate* sporită, prelată împotriva furtunilor de nisip." R.l. 7 XI 70 p. 2 (din *decapotabil* + *-itate*).

decasecúndă s.f. 1976 — Unitate de timp echivalentă cu zece secunde — v. *altosecundă* //din *deca-* + *secundă*//.

decimalíst s.m. — Partizan al sistemului decimal — „Decimalizare. Introducerea sistemului decimal în Marea Britanie a provocat diverse reacții. Printre cele mai hazlii este socotită opinia lansată de «Liga *decimaliștilor*» din Birmingham care anunță introducerea sistemului și în măsurarea timpului. Astfel, minutul va fi compus din 10 secunde, ora din zece minute, ziua din zece ore." I.B. 22 I 75 p. 8 (din *decimal* + *-ist*, după model engl.).

decimalizáre s.f. 1975 — Acțiunea de a introduce sistemul decimal — v. *decimalist* (din fr. *décimalisation*, engl. *decimalization;* DMC 1967).

declarație-program s.f. — Declarație care conține un program (de obicei cu caracter politic) — „*Declarația-program* a guvernului grec." Sc. 1 IV 64 p. 4. „*Declarația-program* a guvernului R.S. Cehoslovace." R.l. 18 X 69 p. 6. „*Declarația-program* scrisă de mînă și imprimată pe hîrtie de împachetat, sună așa..." R.l. 22 V 75 p. 4; v. și Sc. 29 XI 62 p. 3, R.l. 24 XII 76 p. 6; *democrat-creștin* (din *declarație* + *program;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325).

decodór s.n. (tehn.) — Piesă la aparatele de radio stereo — „Posesorii de radio tip Maestro-Stereo ne-au sesizat că nu găsesc în magazine piesa numită *decodor*." R.l. 8 III 75 p. 5 (din fr. *décodeur, -euse;* DTR; L).

decolmatáre s.f. (tehn.) — Deznisipare — „La sistemele de irigații existente s-au curățit aproape 30 000 ml de canale și s-au făcut *decolmatări* pe alți 15 000 ml." R.l. 29 I 75 p. 1; v. și 26 XII 79 p. 2 (din *decolmata;* DN3).

decomandát, -ă adj. (constr.) — (Despre un apartament) cu camere care nu comunică între ele — „Schimb apartament trei camere, complet *decomandat*." R.l. 3 VII 79 p. 4; v. și 15 II 78 p. 4; *comandat* (din *de-* + *comandat;* v. *comandat*, comunicat de M. Avram).

decompresurizáre s.f. 1979 (tehn.) — Scoatere de sub presiune — v. *presurizat* //din *de-* + *com-* ✣ *presurizare*//.

decomprimáre s.f. — Acțiunea de a decomprima și rezultatul ei — „Grupul de intervenții sub mare (GISMER, Franța) a reușit performanța de a sta, fără echipament special, timp de 20 de zile la «cota» de —300 metri. «Coborîrea» (punerea sub presiune) a durat circa 24 ore, iar «urcarea» *(decomprimarea)* peste 9 zile." Cont. 3 XI 78 p. 5 (din *decomprima;* LTR; DEX, DN3).

decontaminăre s.f. (fiz.) — Acțiunea de înlăturare a unui factor contaminant — „Din motive care nu au fost încă dezvăluite, apa radioactivă de la centrala nucleară Waterford din Connecticut a fost dirijată spre locurile de deversare obișnuite, în loc să fie îndreptată spre bazinul de *decon-*

taminare." R.l. 3 IV 75 p. 6. „De asemenea, 900 de militari, specialiști în *decontaminări* radioactive au venit în atol și lucrează în echipe, cîte 12 ore pe zi." R.l. 23 XI 78 p. 6 „*Decontaminarea* reactorului accidentat al centralei nucleare de la Three Mile Island va dura conform declarațiilor oficiale aproximativ trei ani." R.l. 19 VII 79 p. 6; v. și *cordon sanitar* (după fr. *décontamination;* PR 1961; DT; DEX, DN3).

decontracturáre s.f. (med.) — Decontractare — „În secția de galvanizări, faradizări și *decontracturări* o soră face un masaj electric unui copil." Sc. 4 XII 61 p. 1 (din *decontractura;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 240, FC II 86; DN3).

decopertá vb. I (constr.) — A desface un element acoperitor dintr-o construcție — „În partea de bloc care va fi consolidată, so *decopertează* grinzile." I.B. 8 IV 77 p. 2.

decopertáre s.f. (constr.) — Desfacerea elementului acoperitor al unei construcții — „Nu se analizează numai elementele care evidențiază avarii ci întreaga rezistență a imobilului. Pe de altă parte, trebuie cunoscută structura acestei case, ceea ce se poate afla în cazul blocurilor vechi — doar prin *decopertare.*" R.l. 20 IV 77 p. 1; v. și *cămășuire* (din *decoperta*).

decorativísm s.n. — Exces de ornamentare — „Fără să se salveze întru totul de un anume *decorativism* în care stilizările de arhitectură populară, de crestătură și de covor, sau, în altă parte, sugestia unor cumpene de fîntînă rămîn uneori exterioare." Cont. 11 X 66 p. 6 (din fr. *décorativisme;* DN3).

decorsetáre s.f. — Relaxare — „Talentul lui A.B. ar putea lucra spre paguba nimănui și spre profitul tuturor în direcția unei — cum să-i spun? a unei anumite decrispări, *decorsetări* a invitaților, pentru că oricît de notorii ar fi aceștia și oricît de mare autoritatea lor profesională, în fața camerei cu becul roșu academicienii încep să cunoască tracul actorilor debutanți." Cont. 16 IX 77 p. 1 (după *încorsetare,* cu schimbare de prefix).

decrét-lége s.n. — Decret cu putere de lege — „Un decret-lege cu privire la crearea unei Curți constituționale superioare federale și un acord asupra atribuțiilor președintelui Adunării Federale au fost adoptate de către cea de-a patra reuniune a Consiliului prezidențial al Confederației Republicilor Arabe." Sc. 25 VI 72 p. 6. „La Atena a fost dat publicității un *decret-lege* care stabilește data de 29 iulie pentru organizarea referendumului asupra modificării Constituției grecești din 1968." I.B. 13 VI 73 p. 4. „Toate *decretele-lege* care vor fi emise de guvern vor fi supuse aprobării Camerei Deputaților." R.l. 24 XII 76 p. 6; v. și 5 V 75 p. 6,

Sc. 7 II 76 p. 8; *precautonomie* (din *decret* + *lege*; FC I 48, 58; DN3).

decrispáre s.f. 1977 — Deconectare — v. *decorsetare* (din *de-* + *crispare*; cf. fr. *décrispation*; DMC 1975).

dedurizáre s.f. — Micșorarea durității apelor industriale — „Pînă în anii trecuți existau 15 tipuri de stații de *dedurizare* a apei." I.B. 21 I 63 [f.p.] (din *deduriza*; LTR; DN3).

defibráre s.f. — Acțiunea de a transforma în fibre — „Un colectiv de la catedra de tehnologia pielii și înlocuitorilor de piele, din cadrul Facultății de chimie și tehnologie textilă de la Institutul politehnic din Iași, a reușit, prin *defibrarea* deșeurilor de piele ce rezultă din croirea fețelor de încălțăminte, să obțină un produs nou sub forma unei mase fibroase." R.l. 18 IV 78 p. 5 (din *defibra*; LTR; DEX, DN3).

definisábil, -ă adj. — De definit — „Ceea ce ne-a oferit aseară teatrul C.I. Nottara, dealtfel spre plăcerea tuturor, e foarte greu *definisabil*." R.l. 3 II 67 p. 2 (din fr. *définissable*).

defolclorizát, -ă adj. — Lipsit de specific folcloric — „Cadrul folcloric este aproape *defolclorizat*, scenografia dramei, în același timp realistă, este clădită din detalii neutre." R.l. 29 III 73 p. 22 (din *de-* + *folcloriza*).

defoliánt, -ă adj., s.n. (chim.) — (Substanță) care servește pentru defoliere — „Cel de al doilea raport publicat de Academia Națională de Științe dezvăluie, după trei ani de cercetări, că armata americană, utilizînd substanțe *defoliante*, a produs în Vietnam dezastre ecologice ale căror efecte se vor resimți cel puțin un secol." Sc. 30 III 74 p. 7. „*Defoliantul* poate declanșa maladii dermatologice, neoplasme, afecțiuni renale și malformații congenitale pentru copiii celor care au fost expuși." R.l. 26 IX 79 p. 6 (din fr. *défoliant*; PR 1966; DN3).

defrînă vb. I — A scoate din frîne, a elibera — „Foc! Oprit de flăcări să coboare pe scări, un locatar de la etajele superioare fixează un cablu de calorifer, de perete sau de o ușă și încalecă fereastra, pentru a se așeza pe un mini-scaun fixat de același cablu. Cu ajutorul unei manete care îi permite să *defrîneze* scaunul, locatarul coboară lin din clădirea incendiată." R.l. 26 III 76 p. 6 (din *de-* + *frîna*).

deghizaménț s.n. — Deghizare — „Dar, deși nu cheamă în ajutorul său *deghizamentul* cornut al animalelor, Molière acuză tocmai prin amplificarea trăsăturilor neumane ale eroilor săi principali." Gaz.lit. 15 III 62 p. 7 (din *deghiza*; cf. fr. *déguisement*; DN3).

dejá-spus s.n. — Spus, cunoscut dinainte — „Ce ar fi acest concept de ironie? Se merge la persiflarea

truismelor de toate genurile, la bombardarea tabuurilor, la dinamitarea *deja-spusului*." R.l. 7 V 74 p. 2 (din *deja* + *spus;* cf. fr. *déjà-vu*).

délco s.n. (tehn.) — Cap distribuitor de curent — „Accesorii auto. Printre acestea se află numeroase sortimente de garnituri din cauciuc, cum ar fi burdufaș planetar, plăci pentru pedale, role schimbătoare de viteză, fișe *delco*, inele pentru cilindru-frînă sau baie de ulei etc." I.B. 10 III 72 p. 3 (din fr., engl. *delco;* DTA; DEX, DN3).

delestá vb. I (fig.) — A elibera, a epura — „Acum, prin gîndirea regizorală și interpretarea extraordinară a personajului Satin de către Toma Caragiu, care *delestează* celebrul monolog de orice patetism, tema omenie are o vibrație cu totul nouă." R. lit. 1 V 75 p. 16 (din fr. *délester;* DT; DN, DEX, DN3 — alt sens).

delfinárIu s.n. — Bazin în care se țin delfinii — „Am făcut primul pas pe șantierul *delfinariului*... Este vorba de un bazin cilindric din beton, legat printr-un canal de alt bazin mai mic. Primul, înconjurat de tribune încăpătoare, întocmai ca o arenă de circ, este rezervat spectacolelor, al doilea este «locuința actorilor», inteligenții și jucăușii delfini." R. lit. 15 V 70 p. 2; v. și R.l. 18 VI 80 p. 5 (din *delfin* + *-ariu*, după modelul lui *acvariu;* DN3).

deltanaút s.m. (sport) — Zburător cu deltaplanul — „Vînturile au fost la un moment dat potrivnice *deltanautului*, dar el le-a depășit, convins, în fiecare episod al odiseii lui, că va birui." I.B. 6 X 76 p. 8 (din *delta* + *-naut*, după modelul lui *cosmonaut*).

deltaplán s.n. (av.) — Aparat individual de zbor, pe principiul planorului, cu aripile în forma literei grecești delta — „Un pilot s-a încumetat să urce împreună cu o echipă de admiratori și reporteri pe vîrful muntelui Kilimandjaro și, de acolo, de la înălțimea de 6 010 m pe un *delta-plan*, să se avînte într-un zbor pe distanța de 22 kilometri." I.B. 6 IX 76 p. 8. „În fine, doi dintre participanți vor efectua o coborîre cu cîte un *deltaplan*... de la 8 000 metri altitudine pînă la tabăra de bază". Sc. 23 III 77 p. 5. „O spectaculoasă cursă Londra-Paris a fost angajată zilele trecute între două *deltaplane* cu motor." R.l. 30 VIII 79 p. 6; v. și 12 VIII 77 p. 6, Mag. 26 V 79 p. 8 (din fr. *deltaplan;* DMC 1975).

deltaplanorism s.n. — Sportul practicat cu deltaplanorul — „Cei care doresc să afle mai multe detalii tehnice sau informații privind înființarea unor noi secții de *deltaplanorism*, sînt rugați să ne scrie pe adresa redacției." Mag. 26 V 79 p. 8; v. și R.l. 6 III 81 p. 2 (din *deltaplanor* + *-ism*).

demipensiúne s.f. — Pensiune parțială, cu o singură masă pe zi —

„Oficiul de turism al municipiului București a pus în aceste zile la dispoziția bucureștenilor amatori locuri în serii de 10 zile la Mamaia cu cazare în corturi de 2 persoane și asigurarea *demi-pensiunii*." R.l. 9 VII 77 p. 2. „În pitoreasca stațiune Poiana Brașov, în lunile aprilie și mai se asigură cazarea în hoteluri cu înalt nivel de confort la tariful de 25 lei pe zi de persoană, iar masa în restaurante moderne la tariful de 50 de lei pe zi de persoană (pentru pensiune completă) sau cu 30 lei pe zi de persoană (pentru *demi-pensiune)*." Sc. 12 IV 77 p. 2 (din *demi-* + *pensiune*).

demitizáre s.f. — Acțiunea de a demitiza — „Au apărut în ultima vreme în arta spectacolului o serie de termeni ca: «supraregie», «spectacol total», «actor total», «*demitizare*»." R.l. 11 IX 66 p. 2 (din *demitiza;* cf engl. *demythicize;* BD 1970; DN3).

demixtá vb. I (înv.) — A despărți în școli sau clase deosebite fetele și băieții — „În anii trecuți clasele au fost *demixtate*" (din *de-* + *mixt* + *-a*).

democrát-creștín s.m., adj. — Membru al unei formații politice din străinătate care vrea să aplice în politică principiile creștinismului — „Premierul Mariano Rumor a prezentat joi după-amiază declarația-program a noului guvern de centru-stînga, format din *democrați-creștini*, socialiști și socialiști democratici." Sc. 22 III 74 p. 6. „El [dosarul] conține rezultatele «interogatoriilor» la care a fost supus fostul lider *democrat-creștin*, răpit și asasinat de «Brigăzile roșii»." Sc. 20 X 78 p. 6; v. și R.l. 1 VI 79 p. 6 (din *democrat* + *creștin;* cf. it. *democristiano*).

demoscopíe s.f. — Cercetare a opiniei publice prin statistică — „*Demoscopia* și econometria cererii." Cont. 1 IX 67 p. 8 (din germ. *Demoskopie*, fr. *démoscopie;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DN3).

demotikí s. „Din acest an, în Grecia, manualele școlare utilizează, în locul limbii așa-zis literare, «katharevusa», pe care de fapt nu o mai vorbește nimeni, limba vorbită cotidian, «*demotiki*»." Sc. 15 X 76 p. 5. „Guvernul grec a pus capăt unei dispute lingvistice datînd de 150 de ani și a declarat greaca modernă, «*dhimotiki*», vorbită de popor și cultivată de poeți ca limbă obligatorie în școli, universități și instituții publice. Înfrîntă a ieșit greaca veche, «*katharevousa*», limbă pe care învățații greci au reluat-o din documentele antichității și au declarat-o limbă oficială în 1921." Sc. 26 VIII 77 p. 4 [și *dhimotiki*] (cuv. gr.).

denicotinizáre s.f. — Acțiunea de a dezvăța de fumat — „A fost surprins în timp ce se introducea prin efracție într-un debit de tutun de unde încercase să sustragă sumele provenite din încasări,

Va urma, evident, o cură de *«denicotinizare»*." I.B. 31 VII 74 p. 7 (din *denicotiniza;* DEX, DN3 — alt sens).

densificáre s.f. — Acțiunea de a densifica — „Pentru Francisc Munteanu «Tunelul» este o experiență în plus, superioară față de ultimele sale realizări pe linia *densificării* limbajului cinematografic." Cont. 11 XI 66 p. 5 (din *densifica;* DN3).

denuclearizát, -ă adj. — Fără arme nucleare — „Zonele *denuclearizate* — pas practic spre dezarmare." Sc. 3 IV 62 p. 4 (din *denuclearizа;* DEX).

deodorizáre s.f. 1978 — Acțiunea de suprimare a mirosurilor neplăcute — v. *detartrant* (din *de-* + *odorizare*).

deontologíe s.f. — Știință care se ocupă cu normele și cu obligațiile etice specifice fiecărui domeniu de activitate — „Ce propuneri s-au făcut?... Un cod al profesiei, o *deontologie* modernă a criticii teatrale, cu definirea menirei, a drepturilor și obligațiilor fiecărui critic față de arta teatrală a țării sale și față de programul teatrului în lume." R. lit. 26 VI 75 p. 24. „*Deontologia* medicală i-a fost toată viața o vie credință." Trib. Rom. 1 XII 78 p. 5 (din fr. *déontologie;* DEX, DN3).

depoluá vb. I 1978 — A înlătura poluarea (apei, aerului) — v. *bioenergie* (din fr. *dépolluer*; PR 1970; DEX, DN3).

depoluánt, -ă adj., s.m. — (Mijloc) care servește pentru depoluare — „*Depoluantul* «Petroabs», bazat în întregime pe o tehnologie românească — și-a dovedit pe deplin eficacitatea atît în acțiunile de depoluare a apelor marine, cît și a bazinelor portuare, apelor rîurilor și lacurilor, zonelor de activitate a platformelor de foraj marin etc." R.l. 3 VII 78 p. 5 //din *de-* + *poluant;* cf. fr. *dépolluеur;* DMC 1957; DN3).

depoluáre s.f. (tehn.) — Acțiunea de a depolua, epurare — „Societatea Bertin, în colaborare cu Elf-Erap, a pus la punct un procedeu mecanic de *depoluare* și recuperare a lichidelor plutitoare pe suprafața apei." Cronica 19/70 p. 11. „Laserul în strategia *depoluării*." Sc. 31 XI 78 p. 4; v. și R.l. 26 III 79 p. 6, *antipoluare, bioenergie, depoluant* (din *depolua;* cf. fr. *dépollution*, engl. *depollution;* PR 1961, BD 1968; L. Seche în LR 2/75 p. 176; DEX, DN3).

depózit-magazín s.n. — Depozit cu rol de magazin — „Crearea de depozite de circulație (nu de stocaj). Este vorba de *depozite-magazin* de tipul celor din București ale Întreprinderii de difuzare a materialelor sportive." I.B. 10 XII 66 p. 2. „Pentru o mai bună prezentare și desfacere a mobilei, în acest an s-au deschis 5 *depozite-magazin* pe lîngă întreprinderile producătoare din țară." R.l. 27 XII 76 p. 5 (din *depozit-magazin*).

depresurát, -ă adj. 1974 — Despovărat, eliberat — v. *respiro*.

deproteinizát, -ă adj. 1975 — Lipsit de proteine — v. *parodontoză* (din *de-* + *proteinizat*).

dermasín s.n. „O noutate în domeniul pielăriei: *dermasin*. Este un material special, obținut chimic." R.l. 15 X 77 p. 5 (din gr. *derma* „piele" + *sin[tetic]*).

dermopunctúră s.f. (med.) „Savanții americani propun termenul *«dermopunctură»* pentru a desemna o nouă metodă terapeutică înrudită cu tradiționala acupunctură chineză, dar mai simplă (40 de puncte în loc de 800) și, pretind ei, mai explicabilă din punct de vedere anatomic." Cont. 24 V 74 p. 5 (din engl., fr. *dermopuncture [dermoponcture]*; PR 1974).

desalinizáre s.f. — Acțiunea de extragere a sării (din apă, petrol etc.) — „Cea mai mare și cea mai modernă bază de prelucrare a peștelui din lume, supertraulerul «B-670», denumit și «localitate-oceanică», are 178 metri lungime și 24 metri lățime, iar «locuitorii» sînt în număr de 400. O instalație specială de *desalinizare* a apei marine va asigura zilnic 400 tone apă pentru necesitățile industriale și pentru toate vasele dependente de «navamamă»." Sc. I III 78 p. 5; v. și 6 XI 79 p. 5 (din *desaliniza;* cf. engl. *desalinization*, fr. *désalinisation;* DT, D. Min.; DEX, DN3).

descaladáre s.f. — Reducere — „Puternica *descaladare* a taxei de scont în Olanda... fapt care are drept consecință sporirea investițiilor." Sc. 16 IX 67 p. 6 (cf. engl. *de-escalation;* BD 1967).

descarbonizáre s.f. (tehn.) — Acțiunea de a scoate cărbunii din motor — „B. a lucrat 22 de ore în șir la *descarbonizarea* motorului «raporului»." Sc. 12 IX 62 p. 2 (din *des-* + *carbonizare*).

descernelizáre s.f. (tehn.) — Îndepărtarea din maculatură a cernelii în vederea refolosirii materialului fibros — „După un tratament special realizat cu ajutorul instalației de *descernelizare*, instalație ce va funcționa în cadrul fabricii de hîrtie Bușteni, ziarul sau coala de hîrtie scrisă revine la ceea ce a fost inițial, luînd de la capăt ciclul menirii sale: de a fi utilă, scrisă." R.l. 11 I 74 p. 3 (din *des-* + *cernea|ă* + *-izare;* LTR; SMFC IV p. 312, FC II 84).

desciorchinătór s.m. (tehn.) — Aparat care preia ciorchinele strugurelui — „Strugurii sînt luați în primire de cele două macarale automate și duși la zdrobitor. Din zdrobitor mustuiala cade în cupa unui cîntar, de aici la *desciorchinător* și mai departe." Cont. 20 I 61 p. 2 (din *des-* + *ciorchine* + *-tor;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136).

descîntotécă s.f. „A apărut de curînd *Descîntoteca* lui Marin Sorescu, volum care este, credem,

un test edificator al nivelului foarte înalt atins de acest poet." R.l. 24 II 77 p. 5 (din *descînt[ec]* + *-tecă*, formație glumeață după modelul lui *cinematecă;* L. Seche în LR 3/77 p. 27).

desén-proiéct s.n. — Desen cu caracter de proiect — „În fața fiecăruia dintre ei se află un formular, în care se înscriu notele acordate *desenelor-proiecte* pe care le prezintă diferite fabrici textile din țară pentru felurite țesături." Sc. 24 I 64 p. 1 (din *desen* + *proiect*).

desenatór-proiectánt s.m. — Desenator care face proiecte — „Era o absolventă a șapte clase elementare care reclama cu insistență o funcție... de *desenator-proiectant*." Sc. 10 V 73 p. 1 (din *desenator* + *proiectant*).

desfácere-transpórt s.f. — Activitate comercială de vînzare și transport — „În sectorul *desfaceri-transporturi* — total 93 de lucrători auxiliari, din care: 5 primitori-distribuitori, 9 conducători auto, 2 lăcătuși-garaj, 3 motostivuitori, 8 lucrători pentru reparat mijloacele de transport intern, 6 primitori-distribuitori cu gestiune de produse finite, 20 de sortatori, 38 de manipulanți pentru încărcări-descărcări." Sc. 27 VII 77 p. 1 (din *desfacere* + *transport*).

desfiá vb. I (jur.) — A declara nulă o înfiere — „Elucidînd, însă, acest caz, am discutat cu mai multe persoane, între care și tatăl adoptiv. Regreta. Ce? Că nu a avut posibilitatea legală să o *desfieze*. Doar atît. Nici un grăunte de remușcare pentru traumele provocate în viața fiicei sale." I.B. 6 VI 75 p. 2 (din *des-* + *[înf]ia;* cuvînt cel puțin de 40 de ani în lb. rom., comunicat de Th. Hristea).

design (anglicism) **1.** s.n. — Estetică industrială modernă: disciplină de artă care urmărește îmbinarea frumosului cu utilul în industrie — „Regele *design*-ului american, R.L., cel care a inventat rubanul de celofan al pachetelor de țigări, va lucra pentru a da o nouă haină automobilului sovietic Moskvici." Săpt. 1 XI 74 p. 2. „*Design*-ul — o problemă socială. Într-una din sălile U.A.P., la Galeria Nouă, s-a deschis o expoziție complexă, cu machete, studii de ambianță, studii de obiecte utilitare și decorative realizate de secția de *design* a Institutului de Arte Plastice «N. Grigorescu». Este o expoziție care ambiționează o concluzie asupra rezultatelor acestei secții, a maturității cu care tinerii absolvenți și studenți pot face față exigențelor industriei noastre." Cont. 28 VI 74 p. 11. **2.** adj. inv. — Modern, elegant — „Sînt foarte frumoase fețișcanele detașate pe Lună și foarte «*design*» costumele și decorurile, dar poveștile lor ne fac de multe ori să credem că este mai plauzibil un basm." Săpt. 12 IX 75 p. 6 [pron. *dizáin*] (din engl. *design;* cf. fr. *design;* PR 1965; L. Seche în LR 2/75 p. 176,

Gh. Săsărman în Cont. 29 II 78; DN3).

designer s.m. (anglicism) — Creator în design — „În complexul expoziției există pavilionul cu produse prezentate de industrie dar și unul al artiștilor plastici. Printre aceștia, întîlnim și tipul nou de plastician — *designer*-ul (cuvînt inexistent în Micul dicționar enciclopedic); în expoziția din fața Casei Scînteii, numai *designerii* D.I. și C.M. apar în două ipostaze." Săpt. 11 VIII 78 p. 5; v. și Cont. 26 X 79 p. 8; *cromotelogie* (1974) [pron. *dizáiner*] (din engl. *designer;* cf. fr. *designer;* DMN 1965; DN3).

desincronizáre s.f. — Ieșire din sincronie — „Cel de-al doilea capitol cuprinde operele capitale, corespunzătoare maturității, dintre care cel puțin «Moara cu noroc» și «Mara» sînt cadopopere, iar cel de-al treilea tot ce a urmat; în fond se dă aici o explicație *desincronizării* estetice a operei." Sc. 28 XII 77 p. 4 (din *de-* + *sincronizare*).

desjuntizáre s.f. „După epurarea principalilor colaboratori ai fostei junte militare, guvernul a trecut acum la elaborarea și aplicarea eșalonată a unui program de reorganizare a întregii administrații. Procesul *«desjuntizării»*, cum este numit aici, este extins și în domeniul sindical." Sc. 8 II 75 p. 4 [pron. și *deshuntizáre*] //din *des-* ◆ *junță* + *-izare*//.

desofisticáre s.f. (livr.) — Simplificare, eliminare a elementelor căutate — „*Desofisticarea* (fenomen în sine salutar) a prozei sale a dus însă din păcate la un pseudorealism simplist și stîngaci, foarte dispus să accepte... clișeele și schematismul unui tip de literatură de mult compromis." R. lit. 8 IV 76 p. 11 (din *de[s]-* + *sofisticare*).

desonorizánt, -ă adj. „În Polonia a început producția unui nou tip de sticlă *desonorizantă*, formată din două straturi termoizolante. Proprietățile de absorbție a zgomotelor sînt similare celor ale unui perete de cărămidă cu o grosime de 6 cm." R.l. 24 X 78 p. 6 (din *de[s]-* + *sonoriza* ◆ *-ant*).

despăcăli vb. IV — A readuce la realitate — „Ca în orice poveste artisticește reușită, ca, adică, în orice poveste adevărată, avem acele indispensabile două etape: faza în care personajul se înșală cumplit, și faza cînd el (și noi împreună cu el) se dezînșală (scuzați barbarismul), se *despăcălește*." R. lit. 1 XI 73 p. 21 (din *des-* + *păcăli*).

despăcălire s.f. 1975 — Readucere la realitate — „Întîi, două crime care încep prin a se arăta încărcate de motive personale, încurcate și verosimile toate. Apoi (*dezpăcălire* de un tip foarte neobișnuit) aflăm că nici una din cele două crime nu aveau vreo legătură cît de mică cu viața personală, cu sentimentele, cu

biografia actuală a victimelor, ci cu trecutul vinovaților." R.lit. 18 XII 75 p. 17 (din *despăcăli*).

despecializáre s.f. (form. glumeață) — Faptul de a-și pierde specializarea, calificarea — „Specialiștii și paradoxul... *despecializării*." R.l. 19 X 76 p. 3 (din *de[s]-* + *specializare*).

desugrumáre s.f. (circ.) — Detașare, eliberare — „Degajarea circulației a devenit o problemă acută odată cu revărsarea fluviilor de automobile pe marile artere ale turismului. «*Desugrumarea*» podului Coulonvrenière din Geneva nu s-a putut realiza decît prin construcția unui alt pod..." Sc. 19 VII 69 p. 8 //din *de[s]-* + *sugrumare*//.

deșértic, -ă adj. — Care aparține deșertului — „Uriașele rezervoare de apă înghețată — icebergurile — ar putea constitui o sursă de alimentare cu apă potabilă a regiunilor *deșertice* sau secetoase — scrie publicația «Earth Science Reviews»." Sc. 12 X 70 p. 4. „K. a denumit acest platou *deșertic* «cea mai mare carte de astronomie a lumii»." Sc. 5 IV 74 p. 5; v. și 27 IX 79 p. 6 (din *deșert* + *-ic*; cf. fr. *désertique*) DN3).

deșertificáre s.f. — Transformarea unei regiuni în deșert — „L'Unità. Acolo unde dispar pădurile se instalează deșertul... «*Deșertificarea*» — un fenomen de ample proporții." Sc. 5 X 77 p. 5 (din *deșert*; cf. fr. *désertification*; PR 1960).

detartránt s.n. (ind.) — Substanță cu proprietatea de a înlătura tartrul — „Ministerul Comerțului Interior informează că în circuitul comercial s-au introdus recent noi produse pentru întreținerea curățeniei: «Demar» — detergent pentru curățatul și dezinfectatul vaselor și obiectelor sanitare (băi, chiuvete etc.); «Lux» pastă pentru curățat și lustruit obiecte metalice, inclusiv din argint; «Nufăr» produs cu care se curăță gălețile din bucătărie și avînd efect de dezinfectare și deodorizare, ambalat în doze spray; «Nufăr» *detartrant* (scoate piatra) de pe obiectele sanitare din faianță." R.l. 28 IV 78 p. 5 (din *detartra* + *-ant*).

detectivíst, -ă adj. — De detectiv — „Împletirea acestor grupe de probleme, facilitată de dimensiunile reduse ale capitolelor, este însoțită de relatarea, într-un stil vioi, captivant, aproape *detectivist*, cu replici scurte și intervenții parantezate." R. lit. 15 VII 74 p. 9 (din *detectiv* + *-ist*; DN3).

detoxificáre s.f. (med.) — Acțiunea de neutralizare a produselor de ordin toxic — „Conținutul mare în vitamine, săruri minerale și apă, cantitatea redusă de sare și absența proteinelor duc la creșterea diurezei, la retragerea edemelor (umflăturile), la *detoxificarea* organismului suferinzilor renali." Sc. 31 VII 77 p. 2 [și

detoxifiere] (din *detoxifica*: LTR; DN3).

detribalizáre s.f. — Ieșirea din starea tribală — „Actualul președinte al Gabonului, Albert Bongo, cunoaște foarte bine mecanismul administrației. El este foarte conștient de faptul că «*detribalizarea*» este procesul necesar prin care țara sa, ca și Africa, în general, poate ajunge la un nivel superior." Sc. 29 VI 67 p. 6 (din *de-* + *tribal* + *-izare*).

devâns s.n. — Devansare — „Termenul de dare în folosință: octombrie 1974. Constructorii s-au angajat însă să înceapă predarea — în mod eșalonat — din prima zi a lunii august. *Devansul* va însuma 30 de zile." I.B. 22 V 74 p. 1. „Magazinele I.D.M.S. livrează în *devans* autoturisme DACIA 1300..." R.l. 17 XI 78 p. 4 (der. regr. din *devansa*; DN3).

dezabié s.n. (franțuzism) — Veșminte lejere purtate (de femei) în casă — „Alteori ceea ce se vede pare microscopic. De pildă, conflictul scheciului Tango, care pînă la urmă rămîne un pretext pentru a-l vedea pe F.P. cu papion violet și pe A.S. în *dezabié*." R.l. 15 I 77 p. 2 (din fr. *deshabillé*).

dezaburizáre s.f. — Înlăturare a aburilor — „«Dacia 1301»... mai dispune de geam-lunetă cu instalație de *dezaburizare*." Sc. 19 I 77 p. 2; v. și R.l. 13 XI 79 p. 5 (din *dez-* + *abur*).

dezactualizá vb. I — A deveni perimat, inactual — „În secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea era suficientă o enciclopedie la o generație, adică la 20—25 de ani. Azi, o enciclopedie se *dezactualizează* mult mai repede, trebuind reelaborată și reeditată la 7—8 ani, fie în întregime, fie prin publicarea unor volume suplimentare." Cont. 10 XII 65 p. 8 (din *dez-* + *actualiza*).

dezalergizáre s.f. (livr.; fig.) — Descătușare, eliberare — „Evoluînd în spațiul dintre contemplația sentimentală și cea problematică, poezia Constanței Buzea rămîne elegiacă, oferind tandrețea unei feminități grave, o nostalgie a unui clasicism intangibil, o formă de *dezalergizare* a liricii." Luc. 28 VII 73 p. 7 (din *dez-* + *alergie*).

dezasortáre s.f. (com.) — Lipsa de sortimente variate — „O altă cauză a *dezasortării* era aceea că în livrările către bazele comerciale nu se urmărea îndeajuns formarea sortimentului comercial." Sc. 4 VII 69 p. 2 (din *dez-* + *asortare*; DN3).

dezbalotáre s.f. — Desfacere — „Vitele în ferme sînt furajate după principii moderne, numai că baloturile de furaje sînt legate cu sîrmă; la *dezbalotare*, din neglijență, uneori sîrma nimerește în tocătoare și de aici, tăiată mărunt, ca niște ace, ajunge odată cu hrana animalelor în stomacul și intestinele acestora..." R.l. 26 III 74 p. 2 (din *dez-* + *balotare*).

dezeroizá vb. I — A înlătura caracterul eroic — „Columbo reprezintă și el un progres în direcția apropierii artei de adevăr. El *dezeroizează* cu o anumită violență eroul clasic al mitologiei americane." Cont. 10 VI 74 p. 10 (der. regr. din *dezeroizare;* V. Guțu Romalo *C.G.* 204).

dezeșuá vb. I (mar.) — A repune în funcțiune o navă eșuată — „În jurnalele de bord de la căpitănie a fost înscris un fapt notat laconic: «Eșuat un cargou la mila 31, ora unsprezece... La ora cincisprezece *dezeșuat*»." R.l. 21 I 71 p. 2. „În portul nostru maritim o navă a eșuat pe stîncile din dreptul localității Agigea, la circa 1 km în larg. Încercările echipajului de a *dezeșua* vasul cu forțe proprii au rămas fără rezultat." Sc. 13 III 72 p. 2 (din fr. *déséchouer*).

dezinhibáre s.f. (livr.) — Lipsă de inhibiție, de prejudecată — „Oricum, e o lucrare care impune prin seriozitate, competență, ingeniozitate și e demnă de subliniat *dezinhibarea* față de vreo prejudecată literară curentă în ce privește limba." R. lit. 14 I 71 p. 22 (din *dez-* + *inhibare*).

dezînșelá vb. I refl. 1973 — A (se) readuce la realitate — v. *despăcăli* (din *dez-* + *înșela*).

deznavetáre s.f. 1972 — Acțiunea de extragere a obiectelor din navete — v. *înnavetare* (din *dez-* + *navetă* + *-are*).

dezosát, -ă adj. — (Despre carne) Din care s-a scos osul — „Carnea fiind *dezosată* poate fi pusă direct la fript sau prăjit." M. 7 III 61 p. 5 (cf. fr. *désossé;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136; DN3).

diafrágmă s.f. (constr.) — Planșeu, placă — „Pentru prima oară în oraș, apartamentele au fost proiectate pe două niveluri, cu scări interioare, sistem duplex. Blocurile cu 11 nivele sînt construite din *diafragme* de beton armat, turnate în cofraje metalice plane universale." R.l. 25 IV 77 p. 5 (din fr. *diaphragme;* DT, LTR; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

dialoghíst, -ă s.m.f. — Autor de dialoguri (pentru filme) — „Care e «legea» unui *dialoghist?* — Să-i cunoască bine pe actori înainte de a le scrie dialogul. Eu țin întotdeauna să-i fac pe actori să vorbească în felul lor obișnuit." Cont. 20 IX 68 p. 5 (din fr. *dialogiste;* PR 1948; DN3).

diamantát, -ă adj. (tehn.) — Prevăzut cu diamante — „PUBLICOM, Agenție de publicitate pentru comerț exterior, invită specialiștii interesați să viziteze Expoziția specializată de diamante industriale, scule *diamantate,* scule și plăcuțe așchietoare." R.l. 1 X 76 p. 4. „Întreprinderea sovietică de comerț exterior 32/34 Smolenska Sennaia, Moscova G-200 invită specialiștii români interesați să viziteze Expoziția de scule *diamantate* și din belbor pentru prelucrarea metalelor, sti-

clei și marmurei deschisă la București." R.l. 22 XI 78 p. 4 (din *diamant* + *-at*).

diaproiectór s.n. (tehn.) „Gama produselor foto a fost completată prin asimilarea în fabricație a *diaproiectorului* «Diaclar» — aparat de proiecție semiautomat pentru diapozitive încasetate și diafilme produse de studioul «Animafilm»." Sc. 6 X 76 p. 5 (din *dia-[pozitiv]* + *proiector*) LTR; DN3).

dictafón s.n. — Magnetofon care servește la dictarea corespondenței — „Se pot admira, totodată, cele mai diverse mașini electronice de calcul, instalații de multiviziune, radiotelefoane, videotelefoane, automate cu felurite întrebuințări și alte mijloace moderne de telecomunicații. Un spațiu aparte a fost rezervat bunurilor de larg consum: radioreceptoare miniaturizate sau nu... *dictafoane*, magnetofoane, ceasuri." Sc. 12 X 70 p. 3; v. și 17 II 80 p. 5 (din fr. *dictaphone;* cf. engl. americ. *dictaphone;* CD; LTR, D. Am.; DEX, DN3).

didáctic-experimentál, -ă, adj. „Au fost înființate stațiuni *didactice-experimentale* pe lîngă Institutele agronomice din București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Craiova." R.l. 30 I 75 p.5 (din *didactic* + *experimental*).

difícultós, -oásă adj. (livr.) — Dificil — „Veșnicele întrebări *dificultoase* din interviurile gazetarilor... Sper că voi avea curînd — după o sistematică organizare a activităților mele directoriale — toată liniștea necesară activității mele solistice, dirijorale." Cont. 30 XI 73 p. 6 (din fr. *difficultueux;* DEX, DN3).

difúr s.n. „Consemnăm, totodată, contractarea — pe lîngă elegantele haine din piele și materiale sintetice tip silur și *difur* — a numeroase articole de marochinerie." R.l. 7 X 76 p. 3.

dig-batardóu s.n. — Tip de dig care închide sau abate apa — „*Digul-batardou* care va separa, în albia Dunării, incinta destinată construcției centralelor electrice și a barajului deversor, obiective componente ale Sistemului hidroenergetic și de navigație «Porțile de Fier II», a intrat în etapa finală de execuție." Sc. 16 XI 78 p. 1; „Pe șantierele sistemului hidroenergetic și de navigație «Porțile de Fier-2» constructorii au repurtat un nou și semnificativ succes: închiderea *digului-batardou*." R.l. 9 VI 79 p. 3 (din *dig* + *batardou*).

digicasétă s.f. „Digicasetofon. La Paris a fost prezentat prototipul unui aparat care permite citirea și scrierea în alfabetul Braille. *Digicaseta*, cum se numește aparatul, este asemănător unui casetofon obișnuit și conține o claviatură de comandă cu zece clape pentru scrierea în Braille, precum și un mic tablou de afișaj în care apare în relief textul scris sau citit. *Digicaseta* poate fi

cuplată cu un calculator de buzunar, ceea ce oferă posibilitatea efectuării unor calcule de la cele mai simple la cele mai complicate." R.l. 19 VI 75 p. 6 (din fr. *digicassette*).

digicasetofón s.n. 1975 — Casetofon care poate fi utilizat de nevăzători — v. *digicasetă* (din fr. *digicassetophone*).

digiscóp s.n. „Aparatul numit «*digiscop*» a fost produs de o firmă suedeză și îndeplinește funcția a... cinci cronometre. Avînd încorporate minuscule unități de memorie, el poate înregistra, de pildă, concomitent, timpurile obținute de cinci participanți la un concurs de atletism. În același timp, este posibilă interconectarea a două, trei sau patru «*digiscoape*», astfel că se pot omologa simultan timpurile realizate la 10, 15 sau 20 de sportivi." R.l. 9 X 76 p. 6 //din engl. *digi[t]* + gr. *-scop* „care examinează"//.

digitál adj. (tehn.; cib.). — Calcul, cod care utilizează numerotația binară — „Ceasul este de tip *digital*, ca dealtfel și calendarul, care indică nu numai ziua, dar și luna și anul. În partea dreaptă a instrumentului se află un minicalculator cu patru operațiuni." R.l. 11 VIII 77 p. 6. „Se pune problema unei schimbări radicale a tehnicii de conservare a peliculei cinematografice — fie prin transferarea imaginilor în semnale video înregistrate pe bandă magnetică, fie prin descompunerea lor în semnale *digitale* care pot fi recompuse cu ajutorul unui fascicul laser." Sc. 10 I 78 p. 4. „Ceasurile de mînă de tip nou cu afișaj *digital* — o inovație considerată revoluționară în tehnica construcției ceasornicăriei, mecanismele clasice fiind înlocuite prin circuite electronice, minutarele prin cifrele care indică orele, minutele și secundele". Sc. 2 II 78 p. 5; v. și *alcoolemie* (din engl., fr. *digital;* PR 1968, CD; DT, TDE).

dilemátic, -ă adj. — Care provoacă nedumerire, de dilemă — „Moartea survenită brutal nu constituie doar o împlinire a visului profetic, ci aruncă un tulburător semn de întrebare, menținînd caracterul *dilematic* al întregii narațiuni: vis sau realitate?" R. lit. 11 IV 71 p. 3. „Cartea este, de fapt, o istorie *dilematică* a literaturii dramaturgice românești de-a lungul unui secol (1816—1918). Oscilația proteică între clasicism și romantism este urmărită prin secționarea repetată a materialului dramaturgic din perspectivele multiple ale acestui proces dialectic." L.B. 10 X 73 p. 2 (din fr. *dilemmatique;* DX3).

diminutív s.n. — Element distinctiv — „Doctorul B.S. arată apoi un buletin de analiză ieșit de la laborator, în care se demonstrează negru pe alb că două șarje de «Supeo» (fidea cu pui) avînd *diminutivul* de fabricație 25 B3 și 26 B3 — au — conform expresiei în vigoare — proprietăți orga-

noleptice modificate." R.l. 14 IV 73 p. 2 (din fr. *diminutif;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

diódă-tunél s.f. (tehn.) „Academia i-a decernat premiul C. Miclescu conf. dr. G.C. de la Institutul de fizică al Academiei, pentru cercetările sale asupra *diodelor-tunel.*" Cont. 17 II 67 p. 8 (din *diodă* + *tunel*).

dioxínă s.f. (chim.) — Substanță chimică — „Biroul internațional al muncii (B.I.T.) a comunicat că înainte de binecunoscuta dramă petrecută la Seveso, în Italia, au fost înregistrate mai multe accidente provocate de *dioxină* în Europa." Sc. 19 XI 77 p. 5; v. și 23 II 76 p. 6, 19 X 79 p. 6 [și *dioxin*] (din engl. *dioxin;* BD 1970, DC).

diplomát adj. inv. — (Despre servicte, valize) De tipul celor purtate, la origine, de diplomați — „Frumoasa servietă «*diplomat*» aparținea nimănui altuia decît celui care întrebase. Păgubașul." Sc. 28 XII 75 p. 4. „E controlat portbagajul. Aici o valiză *diplomat* nou-nouță." Sc. 19 XI 78 p. 2; v. și Săpt. 28 IX 79 p. 6 (din *servietă, valiză* [ca de] *diplomat;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

directéțe s.f. — Calitatea de a fi direct — „*Directețea* textului." Cont. 28 V 71 p. 9 (din *direct* + *-eță*).

directitáte s.f. — Simplitate — „Fraza e stăpînită, articulată exact, în repezi căderi ce sînt expresive prin *directitate* și limpezime." R. lit. 28 XI 73 p. 12 (din *direct* + *-itate;* L. Seche în LR 1/60 p. 60; LRC II 177).

diréctor-actór s.m. — Director de teatru și în același timp actor — „*Directorul-actor* K.E. și tînărul regizor principal K.K. împreună cu toți membrii trupei, moșesc cu rîvnă la nașterea dramaturgiei maghiare contemporane." Cont. 28 VII 67 p. 4. „Ziceam amîndoi că un *director-actor* poate fi tentat să-și croiască repertoriul pe talia proprie și de aceea ați hotărît să vă refuzați acestor ispite." Cinema 4/74 p. 13 (din *director* + *actor*).

direcționá vb. I 1974 — A orienta — v. *cola* (din *direcție* + *-ona;* DN3).

direcționáre s.f. — Stabilirea unei direcții, a unei orientări — „În *direcționarea* repertoriului." R.l. 5 X 67 p. 2 (din *direcționa*).

dirígˌ -ă s.m.f. (lb. arg. al elevilor) — Diriginte, dirigintă — „Ce părere are... *diriga?*" Sc. 15 VIII 76 p. 4. „Între ei [elevii], profesorul este numai profu (sau profa), diriginta este *diriga* sau *dirigul*, evident pornind de la abrevieri." R. lit. 19 VII 79 p. 9 (abreviere din *dirig[inte], dirig[int]ă;* VRC 279, Th. Hristea, în R. lit. 26 III 81 p. 8).

disc-jokey s.m. (americanism) — Prezentator de muzică pe discuri, de obicei într-o discotecă — „...în incinta ștrandului studențesc Tei și-a început activitatea o altă

discotecă, susținută — muzical, bineînțeles — de către *disc-jokeyul* B.L." I.B. 4 VI 77 p. 5." «Rugăciune pentru un *disc-jokey*» de Dumitru Radu Popescu." R. lit. 23 XI 78 p. 17; v. și Săpt. 19 IX 75 p. 7, *pop* [pron. *disc-giókei*] (din engl. americ. *disk-jokey*; DMN 1965; D. Am.).

disc-lecție s.n. — Disc care conține o lecție — „Mapele celor trei *discuri-lecții* vor fi însoțite de ilustrații, explicații și note." I.B. 14 XI 62 p. 1 (din *disc* + *lecție*).

disc-medalión s.n. — Disc reprezentativ pentru un cîntăreț — „Acum pregătește un *disc-medalion* ce va înregistra piesele sale de succes." Săpt. 14 XI 69 p. 3. „Pe A.M. nu l-am găsit încă pe un *disc-medalion* (pe care îl vom avea totuși, în acest an)." Săpt. 21 IV 72 p. 13 (din *disc* + *medalion*).

disco s., adj. inv. (muz.) — Gen de muzică modernă, de dans, în discoteci — „G.D. — steaua cea mai strălucitoare a muzicii interpretative românești, tip *disco*, acoperă cîteva secvențe antrenant încantatorii." Luc. 10 II 79 p. 4. "„Avem nevoie, uneori, și de puțin divertisment ritmic — și o doză de muzică *disco* ne bine dispune oricînd." Săpt. 22 VI 79 p. 7; v. și R.l. 19 IV 79 p. 7 (din engl., fr. *disco*; DMC 1978).

discoenciclopedie s.f. — Titlul unei emisiuni radiofonice muzicale — „*Disco-enciclopedie* — prezintă Florian Pitiș." Pr. R.TV. 10 XI 75 p. 4. „*Discoenciclopedie*. Prezintă F.P." Pr. R.TV. 11 IV 78 p. 6 (din *disco* + *enciclopedie*).

discofil, -ă s.m. f. 1979 — Colecționar (amator) de muzică înregistrată pe discuri — v. *hobbyst* (din fr. *discophile*; DEX, DN3).

discojet s.n. (av.) „*Discojet*. Aceasta este numele unei mini «farfurii zburătoare», construită de profesorul P.M. și destinată transportului de persoane pe distanțe scurte... Capacitatea «*discojetului*» este de două persoane." R.l. 24 II 75 p. 6 [pron. *discogét*] //din *disc* + engl. americ. *jet*//

disco-ghid-rock s.n. „De curînd a apărut, în cadrul Editurii Muzicale, remarcabila carte *Disco-ghid-rock* de Daniela Caraman Fotea și Florian Lungu. După cum mărturiseau dotații autori, compartimentul rock tinde să devină un apelativ al contextului muzicii ușoare contemporane, spre a o deosebi de muzica ușoară de factură tradițională." Săpt. 10 II 78 p. 7. „Daniela Caraman Fotea, Florian Lungu. *Disco-ghid-rock*, ed. a II-a revăzută și adăugită." Cont. 31 XI 79 p. 8 (din *disco* + *ghid* + *rock*).

discorál s.n. (tehn.) „«*Discoralul*». Un atelier din Grenoble a anunțat că va începe aplicarea descoperirii inginerului francez R.F. Este vorba de un mic aparat numit «*discoral*», care aplicat la carburatorul automobilului asigură o

economie de benzină de 11 la sută. Principiul aparatului este următorul: el oprește debitul de benzină ori de cîte ori conducătorul auto ridică piciorul de pe accelerator." R.l. 7 XI 76 p. 6 (cuv. fr.).

discotécă s.f. — Loc în care se ascultă (și se dansează după) muzică modernă înregistrată — „Vizitatorii găsesc reîntinerit și Cazinoul din Mamaia, care a fost supus unor lucrări de reamenajare, adăpostind în prezent o berărie cu 115 locuri, o cofetărie cu 120 de locuri, o *discotecă* cu 140 de locuri." R.l. 5 V 79 p. 5; v. și Pr. R.TV. 16 XII 78 p. 14, *maxi-șah* (1970), *disc-jokey*, *mini-vacanță* (din fr. *discothèque*, it. *discoteca*, engl. *discotheque;* BD 1966; L. Seche în LR 3/77 p. 270, atestare din 1969; LTR; DN — alte sensuri, DEX, DN3).

disc-recitál s.n. — Disc care conține un recital — „O îndrăgostită de folclorul oltenesc, cîntăreața I.P., a imprimat recent, la «Electrecord» al treilea *disc-recital*, intrat zilele trecute în magazine." I.B. 28 I 74 p. 2. „Un nou *disc-recital* de arii din opere îmbogățește seria celor apărute anterior și dedicate vîrfurilor scenei lirice românești." I.B. 27 III 78 p. 5 (din *disc* + *recital*).

dispensár-staționár-salvâre s.n. — Stabiliment medical cu dispensar, staționar și stație de salvare — „...avea la dispoziție o mare cantină-restaurant cu săli de mese în anexele sociale ale halelor, cămine pentru tineret, un club și un *dispensar-staționar-salvare*." Sc. 21 I 78 p. 1 (din *dispensar* + *staționar* + *salvare*).

display s.n. (tehn.) „Ieri, pentru prima dată am jucat șah la teleimprimator, împotriva unei mașini... electronice de calcul «Varian-72». De dimensiunea unui dulap mediu, avînd alături un teleimprimator terminal... avea deasupra sa un *display* — un fel de ecran TV care înfățișa tabla de joc." R.l. 27 VIII 75 p. 5. „Compania Philips a realizat o mașină de scris electronică «W.P. 5001» care oferă o serie de avantaje în raport cu mașinile obișnuite. Textul dactilografiat apare pe *display* — un ecran asemănător celui de televizor." R.l. 30 XI 77 p. 6; *v.* și *bancă (de informații)*, *fotozaț* [pron. *displéi*] (din engl. *display;* TDE).

disproteinemíe s.f. (med.) „Dereglarea echilibrului proteinic, adică instalarea stării de *disproteinemie*, are loc în anumite stări fiziologie." Cont. 10 XI 61 p. 7 (din fr. *dysprotéinémie;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 238; DN3).

distonocálm s.n. (farm.) „Ulcetamid este un nou medicament original românesc, realizat de prof. dr. doc. D.D., autor și al produsului *Distonocalm*. Medicamentul, a cărui fabricație industrială va fi asigurată de Întreprinderea de medicamente București, este indicat în tratamentul

ulcerului gastric și al ulcerului duodenal." R.l. 11 I 78 p. 2 (din *distonic*) „tulburare de tonus" + *calm[ant]*).

divizionără s.f. 1975 (sport) — Echipă care activează în una dintre divizii — v. *meci-școală* (formal din fr. *divisionnaire;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

documentarist, -ă s.m.f. 1. — Persoană care se ocupă cu informarea științifică într-un anumit domeniu — v. L. Seche în LR 1/1960 p. 61. 2. — Autor de filme documentare — „A.P. este o *documentaristă* convinsă, are încredere în forța documentară a realității." Cont. 3 XI 78 p. 6 (din *documentar* + *-ist;* cf. fr. *documentariste;* PR 1949; DEX, DN3).

dopáj s.m. — Administrarea unor substanțe chimice stimulatoare care dau o forță provizorie — „Practica *dopajului* este pusă în afara regulamentelor sportive." Sc. 12 III 64 p. 5. „Pentru prima oară în isteria acestei competiții s-a înregistrat un singur caz de *dopaj:* cel al jucătorului J.J. (Haiti), suspendat pe un an." R.l. 12 VII 74 p. 5; v. și I.B. 17 IV 74 p. 4, *antidoping, doping* (din fr. *dopage;* PR 1954; DEX, DN3).

dopánt adj. 1975 — Stupefiant — v. *toxicomanie* (din fr. *dopant;* DMN 1955).

dopáre s.f. — Administrarea unor substanțe chimice stimulatoare care dau o forță provizorie — „*Dopărea* (stimularea artificială a organismului prin intermediul unor medicamente) este ceea ce «L'Express» numește «cancerul sportului»." Sc. 29 VII 63 p. 3 (din *dopa;* DEX, DN3).

dóping s.n. — Administrarea unor substanțe chimice stimulatoare care dau provizoriu forță — „La actualele campionate mondiale de hochei din Finlanda, două rezultate au fost anulate, ca urmare a faptului că doi jucători au folosit dopajul. Cu acest prilej s-a reamintit un caz, în care s-a vorbit de un *doping* ieșit din comun." I.B. 17 IV 74 p. 4. „Ravagiile *dopingului* în lumea ciclismului profesionist." Sc. 8 XII 78 p. 5; v. și *toxicomanie* (din engl., fr. *doping;* DMN 1965; Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 27 — atestare din 1969; DN — alt sens; DEX, DN3).

dorsíl s. (telm.) „Autostrăzi din sticlă. Multe autostrăzi din Moscova au o culoare mai deschisă decît cea obișnuită. Aceasta se datorește *dorsilului* — un material din cristale de sticlă introduse sub formă de granule în asfalt, în loc de pietriș." Sc. 1 IX 77 p. 5 (probabil cuv. rus.).

dovádă-tip s.f. „După 30 septembrie autovehiculele nu vor avea drept de circulație fără prezentarea, la cererea organelor de control, a *dovezii-tip* care atestă executarea verificării." I.B. 23 IX 70 p. 1 (din *dovadă* + *tip*).

dozimétru s.n. (tehn.) „Un nou tip de *dozimetru* pentru măsurarea zgomotului în industrie a fost pus la punct în Suedia. Noul *dozimetru*, care cîntărește 13,5 g., are forma unui arc de cerc și se adaptează la urechea purtătorului. Plasat astfel foarte aproape de canalul auditiv, instrumentul poate înregistra zgomotul la care este supus purtătorul său." R.l. 19 X 77 p. 6 (din fr. *dosimètre;* DTP, LTR; DN, DN3 — alte sensuri).

drágă-aspiratoáre s.f. (tehn.) — Dragă cu funcție de aspirator — „O *dragă-aspiratoare*, capabilă să aspire cîteva tone de nisip pe oră." I.B. 7 VIII 67 p. 4 (după fr. *drague aspirante / aspiratrice;* D. Tr., DTP).

dragór s.n. 1974 — Navă specializată în căutarea și ridicarea minelor submarine — v. *port-elicopter* (din fr. *dragueur;* DTP, LTR; DEX, DN3).

drajefiát, -ă adj. (farm.) — Învelit în glazură — „Un alt medicament natural este polenul «*drajefiat*» care prin caracteristicile sale curative este întăritor, recomandat atît copiilor cît și adulților." R.l. 2 VIII 77 p. 5; v. și 13 VIII 77 p. 5 (din *drajeția*).

dramaturg-actór s.m. — Dramaturg care este în același timp actor — „O piesă istorică și un *dramaturg-actor*." Mag. 29 X 66 p. 5 (din *dramaturg* + *actor*).

drámă-spectácol s.f. — Dramă reprezentată într-un spectacol — „Vom începe cronica de librărie anunțînd apariția, în Ed. Eminescu, a volumului lui Mihnea Gheorghiu: «Teatru» («Capul», «Zodia Taurului») reunind două dintre *dramele-spectacol* ale unui autor îmbinînd cu subtilități rafinamentul informației și adresa socială, în evocări cu timbru personal." Luc. 6 VI 75 p. 3. „Spectactorul [este] implicat direct în desfășurarea acestei «*drame-spectacol*» propuse unei reprezentări după formula teatrului în teatru." Sc. 16 I 76 p. 4 (din *dramă* + *spectacol*).

dres s.n. (anglicism) — Ciorap-pantalon — „Sondajul făcut nouă nostru articol, șosete supraextensibile folosite deopotrivă de femei, copii și bărbați, firul prezentînd o elasticitate maximă, s-a bucurat de mult succes. Pregătim un nou fir care va conferi *dresurilor* o elasticitate sporită." I.B. 27 IV 74 p. 3 (din engl. *dress*).

drisdalít s.n. (geol.) „Un nou minereu căruia i-a fost atribuit numele de «*drisdalit*» a fost descoperit de cercetătorii de la Facultatea de științe naturale din Praga, în colaborare cu cei ai Institutului geologic din capitala Cehoslovaciei. Minereul [a fost] semnalat de o expediție de specialiști, în Zambia... Atribuirea numelui a fost aprobată de comisia Asociației internaționale de

mineralogic." Sc. 28 V 74 p. 6 (probabil cuv. ceh).

drive-in s. (cuv. engl. americ.) — Cinema, bar etc. în aer liber, în care se intră cu mașina — „Încă în cursul acestui an, în Polonia, pe autostrada care duce spre Wroclaw își va deschide porțile un așa-numit *«drive-in»* — cinematograf unde spectacolele sînt vizionate în automobil. În acest cinematograf în aer liber își vor găsi loc aproximativ 120 de automobile." Sc. 25 X 74 p. 6 [pron. *drâiv-in*] (PR 1953; D. Am., DTA).

drog s.n. — Stupefiant — „Toate drumurile duc la Roma, chiar și acela al *drogurilor*." Sc. 1 V 74 p. 4. „În Canada, muște din specia drosophila urmează să fie folosite pe aeroporturi pentru a depista arme încărcate cu explozibil și *droguri*. În acest fel vameșii vor să aplice în practică cercetările geneticianului japonez T.N. care a reușit să obțină muște din specia amintită extrem de sensibile la mirosurile emanate de asemenea obiecte." Sc. 17 VII 77 p. 4; v. și *interpol, speed* (din fr. *drogue;* DMN 1965; DN, DN3 — alte sensuri, DEX).

drosofila s.f. (zool.) „În lupta împotriva contrabandiștilor și a piraților aerieni, canadianul Reit propune utilizarea unor musculițe *drosofile*, așa-numitele muște de oțet. Procedeul are la bază descoperirea geneticianului japonez N., care a obținut mutații de musculițe sensibile la anumite mirosuri." Sc. 10 IX 77 p. 5; v. și *drog* [scris și *drosophila*] (din fr. *drosophile;* DEX, DN3).

drugstore s.n. (cuv. engl. americ.) — Magazin unde se vînd articole de farmacie, cosmetice, cărți, înghețată etc. — „Pictorul Ben a împins metoda pînă la ultimele consecințe, prezentînd mai deunăzi un magazin întreg: e vorba de prăvălia sa proprie (un mic *«drugstore»* cu de toate) pe care a reconstituit-o întocmai la muzeul Galliera din Paris." Cont. 25 X 74 p. 11. „Păstrîndu-și sîngele rece, J.K., în vîrstă de 87 de ani, proprietara unui *«drugstore»* din localitatea Des Moines (Iowa) i-a atras atenția celui de al 59-lea răufăcător, care încerca să-i prade prăvălia, că are ghinion." R.l. 31 III 74 p. 8 [prou. *drâgstor*] (cf. fr. *drugstore;* PR 1939; D. Am.; DN3).

dúblu-orb sint. s. (med.) — Procedură medicală experimentală în care se alternează un medicament și un placebo — „Astfel, în urma a cinci serii de verificări, efectuate prin metoda *«dublului orb»*, toate probele de sînge recoltate de la pacienții neoplazici au dat rezultate concordant pozitive, neexistînd nici un rezultat fals negativ." R.l. 10 IV 78 p. 5. „Se organizează o nouă cercetare prin metoda *«dublului-orb»*." Fl. 2 VIII 79 p. 8 (după engl. americ. *double-blind [test, procedure]*, fr. *double aveugle;* PR 1965, BD 1968).

dudáin s. (bot.) „*Dudainul* — o varietate sălbatică de pepene,

este un dușman de temut al întinselor culturi de bumbac, sfeclă și sparanghel din California." Sc. 21 XII 74 p. 6 (din engl. *dudain melon*; WT).

dulăp-bibliotécă s.n. „Dintre acestea amintim camera «Lămîița», compusă din opt piese cu funcțiuni diferite: un *dulap-bibliotecă* format din trei corpuri separate..." Sc. 18 II 67 p. 2. „Canapeaua pat, încadrată într-un ansamblu de *dulapuri-biblioteci*, permite amplasarea în orice spațiu." I.B. 25 I 73 p. 5; v. și Sc. 18 X 70 p. 2 (din *dulap* + *bibliotecă*).

dulăpiór-farmácie s.n. — Dulăpior cu cele strict necesare pentru primul ajutor — „Bărbatul deschide *dulăpiorul-farmacie* plin de flacoane." Cont. 24 XI 67 p. 1 (din *dulăpior* + *farmacie*).

dúlciuri-răcoritoáre s. pl. tant — Unitate comercială unde se vînd dulciuri și răcoritoare — „Vom aminti, printre ele, de marele magazin de mobilă din Titan, de centrul comercial A 15 bis din același cartier, avînd magazin alimentar cu autoservire, unități de legume-fructe, mercerie-galanterie-parfumerie, *dulciuri-răcoritoare*, spălătorie-curățătorie, confecții și încălțăminte, coafură etc." I.B. 7 II 74 p. 1 (din *dulciuri* + *răcoritoare*).

dulghér-schelár s.m. — Dulgher care lucrează schele — „T.A., *dulgher-scheler* la o întreprindere de construcții din Capitală." Sc. 14 III 73 p. 5 (din *dulgher* + *schelă* + *-ar*).

duodimensionát, -ă adj. — Cu două dimensiuni — „Preferînd omulețul *duodimensionat* al lui Gopo, cinematografia trăiește prin dinamica interioară a vieții pe care o oglindește prin gîndire." Cont. 3 VIII 62 p. 5 (din *duo-* + *dimensionat*).

dupát s.n. „O altă piesă multifuncțională este denumită «*dupat*»: un dulap și un pat într-un singur corp de mobilă. Patul se folosește la nevoie prin rabatare. Dulapul este în interior, cu un canat pentru haine, iar deasupra are un corp separat pentru lenjerie." Sc. 10 V 74 p. 4 (din *du*[*lap*] + *pat*).

dúplex s.n. (constr.) — Apartament (de obicei de lux) construit pe două nivele — „Locuințe unifamiliale *(duplex)* în centrul istoric al orașului de reședință." Sc. 27 XII 77 p. 3; v. și *diafragmă* (din engl. americ. *duplex* [*apartment*], fr. *duplex;* DMN 1960; D. Am.; DN, DEX, alte sensuri, DN3).

durofléx s.n. „«*Duroflex*» este o nouă talpă de cauciuc neted, care are o mare rezistență la uzură, e flexibilă și ușoară." Sc. 29 V 62 p. 2 (din *dur*[*abil*] + *flex*[*ibil*]).

E

ebenístică s.f. — Tîmplărie de marc finețe, de obicei cu intarsii — „P.R. a obținut în 1952 certificatul de aptitudine profesională, în 1967 și-a deschis un atelier și din 1969 a predat, ca profesor, la școala Boulle, celebră în domeniul *ebenisticii* franceze." R.l. 17 III 79 p. 6 (din *ebenist;* cf. fr. *ébénisterie*).

ecatóx s.n. „*Ecatox*. Este numele unei soluții care se folosește la stropitul pomilor, pentru a-i feri de atacul dăunătorilor." Sc. 29 VI 75 p. 3 //probabil din *eca[rlat]* + *tox[ic]*//.

echigravisféră s.f. (astron.) „Nava depășise la ora 13,53 (ora Bucureștiului) *echigravisfera* — linia imaginară ce delimitează zona în care forțele gravitaționale ale Lunii și Pămîntului se anihilează reciproc — intrînd în sfera de atracție a Pămîntului." R. lit. 23 XI 69 p. 6. „...nava spațială Apollo-14 depășește limita *echigravisferei* — punctul echidistant dintre Pămînt și Lună, unde forța de atracție a celor doi aștri se anulează reciproc — înaintînd cu o viteză de peste 5 200 km pe oră." R.l. 3 II 71 p. 6 //din *echi-* „egal" + *gravi[tație]* ◆ *sferă*//.

echinocțiál, -ă adj. (în sint. *punct echinocțial;* astron.) — Fiecare dintre cele două puncte de intersecție ale eliptiei cu ecuatorul ceresc în care se află Soarele la echinocțiu — „Acest loc de intersecție a eliptiei cu ecuatorul — numit punct vernal — a fost stabilit ca punct *echinocțial* de primăvară. Practic, de acum începe primăvara astronomică, care își va lua rămas bun la 21 iunie ora 14 și 14 minute, cînd va avea loc solstițiul de vară." I.B. 21 III 71 p. 6 (din *echinocțiu*, după fr. *équinoxial;* DN — alt sens, DEX, DN3).

echipáj s.n. — Grup, alcătuit de obicei din trei elevi, care participă la un concurs, reprezentînd școala, un sector, orașul etc. — „*Echipajul* liceului «I. Creangă» s-a clasat primul la concursul de istorie pe sector în aprilie 79." (din fr. *équipage*; DN, DEX, DN3 — alt sens).

ecluzíst, -ă s.m.f. — Muncitor la ecluză — „Pe fetiță o cheamă Lotrina. (S-a născut la Lotru!) Știe că tata e «*ecluzist* ca și mama»." Sc. 15 III 79 p. 2 (din *ecluză* + *-ist*).

ecocinematografíe s.f. „*Ecocinematografie*. În localitatea italiană Rovigo a avut loc cea de a șasea ediție a expoziției cinematografice internaționale «Natura, omul și mediul înconjurător»." R.l. 18 I 77 p. 6 //din *eco*[*logic*] + *cinematografie*//.

ecofílm s.n. „*Ecofilm* 74. Primul festival al filmului ecologic, în iunie în Cehoslovacia." Cont. 24 V 74 p. 11 //din *eco*[*logic*] + *film*//.

ecográmă s.f. (med.) — Diagramă obținută la ecograf — „După această *ecogramă*, medicul poate să diagnosticheze, de pildă, o boală atît de periculoasă ca stratificarea retinei, să determine locul și dimensiunile formațiunilor patologice din ochi, să controleze rezultatele tratării lor, să depisteze în timpul unei operații corpurile străine din ochi." Luc. 10 XI[f.a.] p. 3; v. și R.l. 21 IV 81 p. 1 (din fr. *écogramme*; LTR; DN3).

ecológic, -ă adj. — Privitor la ecologie — „Ca orice semnal de alarmă privind echilibrul *ecologic* al planetei noastre, acesta și-a avut valoarea sa, așa cum continuă să aibă și după instituționalizarea apărării mediului." Cont. 22 III 74 p. 10. „Planta-petrol prezintă și un avantaj *ecologic*: ea absoarbe bioxidul de carbon pe care arderea cărbunilor și produselor petroliere îl împrăștie în atmosferă." Sc. 12 I 78 p. 6; v. și *defoliant, ecofilm, ecomodel, viral* (din fr. *écologique*; cf. engl. *ecological*; DMN 1968, BD 1970; Th. Hristea în LR 3/72 p. 193; DEX, DN3).

ecomodél s.n. „Cercetările... vor fi axate pe examinarea la lupă a unor modele ecologice tip, a raporturilor dintre elementele lor componente (vegetație, animale, resurse etc.)... Pentru terminarea unor asemenea «*ecomodele*» s-au ales 18 regiuni de studiu." Sc. 21 XII 78 p. 5 //din *eco*[*logic*] + *model*//.

ecolót s.n. — Sondă electronică — „*Ecoloturile* noastre înregistrează adîncimile de pe tot parcursul." Sc. 8 IX 62 p. 4 (din germ. *Echolot*; LTR; DN3).

econometríe s.f. 1967 — Studiul proceselor economice pe baza datelor matematice — *v. demoscopie*; v. și R.l. 4 II 72 p. 3 (din fr. *économétric*; PR 1950; Th.

Hristea în LR 3/72 p. 186; DEX, DN3).

economicitáte s.f. — Economisire, grad de economie, rentabilitate — „[Apartamentele] nu erau prea spațioase pentru o familie obișnuită, dar era evidentă grija pentru *economicitatea* spațiului, pentru calitatea finisajului." Cont. 16 XII 60 p. 2. „V-aș ruga să faceți o apreciere generală de *economicitatea* acestor resurse." R.l. 25 XI 73 p. 3; v. și Sc. 4 XII 63 p. 4, R.l. 5 III 71 p. 3 (din *economic* + *-itate;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136; DEX, DN3).

económico-social, -ă adj. „Un rol major în îndeplinirea marilor obiective ale dezvoltării *economico-sociale* a țării." R.l. 31 X 78 p. 3; v. și *endemicitate* (1973) (din *economic* + *social;* LRC II p. 215).

economizátor s.n. — Economizor — „Dacă gospodina respectivă nu are de spălat decît o cantitate de rufe reprezentînd jumătate din capacitatea mașinii, e de ajuns să apese pe un buton pe care scrie *«economizator»*." Sc. 27 XII 77 p. 5 (probabil din *economizor*, prin substituție de sufix).

ecopedologíe s.f. — Studiul caracterelor somatice determinate de factorii ecologici — „*Ecopedologie* de G. Chiriță." Cont. 1 IX 79 f.p. //din *eco[logie]* + *pedologie*//.

ecoscóp s.n. „Specialiștii australieni au construit un nou aparat căruia i-au dat denumirea de *«ecoscop»*. Noul aparat este folosit pentru obținerea pe ecranul de televiziune a imaginii copilului încă înainte de a se naște." Cont. 27 IX 63 p. 7 //din *eco-* + *-scop* „privire", „cercetare"; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5//.

ecosistém s.n. — Unitate ecologică de bază — „Vineri dimineața, în aula Institutului de învățămînt superior din Constanța s-au deschis lucrările simpozionului «Protecția *ecosistemelor* și folosirea rațională a erbicidelor»." Sc. 25 XI 78 p. 5; v. și R.l. 5 III 81 p. 6 (din fr. *écosystème*, engl. *ecosystem;* DMC 1960; D. Filoz.; DEX, DN3).

ecosóndă s.f. (mar.) — Sondă electronică cu ecou acustic — „La Institutul maritim de pescuit din Gdynia a fost pus la punct un procedeu hidroacustic de studiere a fundului mării. Măsurarea coeficientului de reflexie a energiei acustice cu ajutorul unei *ecosonde* permite determinarea reliefului submarin, a grosimii sedimentelor și a adîncimii." I.B. 9 XII 75 p. 4 (din fr. *échosonde;* DEX, DN3).

edilitár-gospodăresc, -ească adj. — Privitor la întreținerea și îngrijirea clădirilor — „Primăvara a declanșat în toate orașele și comunele țării largi acțiuni *edilitar-gospodărești*." R.l. 25 III 76 p. 5 (din *edilitar* + *gospodăresc*).

editór-critic s.m. — Critic care conduce o editură — „Așadar, nu *editor-critic* cu orice preț, ci un

editor cultivat, onest și cu autoritate profesională în meseria pe care o exercită." R.l. 15 VIII 77 p. 2 (din *editor* + *critic*).

edíție s.f. — Serie de manifestări artistice, științifice, sportive etc. care se repetă periodic; etapă — „Mîine, de la orele 19, în sala Clubului Sindicatelor din învățămînt din Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 32, va avea loc cea de-a doua *ediție* a festivalului-concurs de muzică ușoară dotat cu premiul «Lebăda de argint»." I.B. 9 X 70 p. 2. „Pisa: Cursurile internaționale de lingvistică la a doua *ediție*." R. lit., 12 X 72 p. 31. „Aflat la cea de-a VII-a *ediție* a sa, festivalul «Craiova muzicală» va avea loc între 18 și 25 noiembrie." R.l. 18 XI 78 p. 5; v. și Sc. 11 II 71 p. 6, *ecocinematografie* (formal din fr. *édition*, it. *edizione*; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 538; DN, DEX, DN3 — în sport).

edíție-pirát s.f. — Ediție clandestină, ilegală — „Pe piață apăruseră *ediții-pirat* ale aceluiași tratat de chimie anorganică." Fl. 7 I 67 p. 23. „*Ediții-pirat*. Am fost spoliat — a declarat ziariștilor cunoscutul romancier american J.D. Salinger. În librării din S.U.A. circulă «Colecția completă de nuvele inedite ale lui J.D. Salinger — vol. I și II» despre a cărei apariție autorul afirmă că n-a avut habar. În culegere figurează schițe și nuvele scrise cîndva pentru magazine sau producții din tinerețe care «nu meritau să vadă lumina tiparului». Acestea au ajuns, nu se știe cum, să fie sustrase și tipărite în așa-numite *ediții-pirat*, cărți neautorizate de autor." Sc. 24 XI 74 p. 6; v. și R.l. 28 XII 66 p. 6 (din fr. *édition-pirate*; DMN 1966).

educatív-estétic, -ă adj. — Cu rol de educare în domeniul frumosului — „Acum șase ani, Uniunea compozitorilor a inițiat... o acțiune *educativ-estetică* cu profil de stagiune, purtînd simbolic numele de «Clubul prietenilor muzicii»." I.B. 17 XI 72 p. 2 (din *educativ* + *estetic*).

efemerizáre s.f. — Trecere rapidă — „Astăzi, actualizarea pe care o presupun mass-media tinde să creeze un fenomen de *efemerizare* pe care nu trebuie să-l considerăm după nume, fenomen pur negativ." R. lit. 14 VI 73 p. 29 (din *efemer*).

elaskón s.n. 1977 — Articol de cosmetică auto — v. *autobalsam*.

electroacupunctúră s.f. (med.) „O interesantă realizare a unor medici din R.P. Chineză care, într-o perioadă de 18 luni, au tratat 110 bolnavi de cord prin *electroacupunctură*. În cadrul acestui tratament, ei au utilizat opt noi puncte de acupunctură, fiecare din acele folosite primind o serie de impulsuri electrice — variabile ca tărie și durată." R.l. 31 XI 77 p. 6; v. și 21 VII 81 p. 3 //din *electro-* + *acupunctură*//.

electroacústic, -ă adj. 1973 — Care privește electroacustica —

v. *insectofon* (din fr. *électro-acoustique;* PR 1948).

electroanestezíe s.f. (med.) — Producerea anesteziei pe cale electrică — „În locul bombardamentului cu medicamente pe care-l pretinde azi pregătirea preoperatorie și anestezia în sine, o echipă de medici francezi propune *electroanestezia*, mai puțin traumatizantă pentru organism." Mag. 11 VIII 73 p. 1 (din fr. *électroanesthésie;* DMN 1966).

electrobúz s.n. — Vehicul de transport în comun cu motor electric — „Pe străzile orașului japonez Nagoya a început să circule un *electrobuz* de pasageri, care folosește energia unor baterii de acumulatoare." I.B. 14 III 73 p. 4 (din germ., rus. *Elektrobus*, fr. *électrobus;* DTP, D.Tr.; DEX, DN3).

electrocalóric, -ă adj. — Privitor la căldura absorbită prin trecerea curentului electric — „La Milano veți putea vedea clădirea administrativă a unei mari întreprinderi industriale care își schimbă coloritul fațadei de cîteva ori pe zi. Aceasta se realizează printr-un ingenios sistem *electrocalorie* conectat la tăbliile de metal care îmbracă fațada clădirii ca niște solzi." Sc. 19 VIII 62 p. 3 (din fr. *électrocalorique;* cf. germ. *elektrokalorisch;* DEX, DN3).

electrocár s.n. — Platformă acționată de acumulatori, folosită pentru transportul de materiale în gări, ateliere etc. — „Trebuie să știți că *electrocarul* este o mică platformă pe patru roți căreia constructorii nu i-au prevăzut niciodată un viitor artistic." Sc. 16 XI 60 p. 1; v. și I.B. 18 I 61 p. 1, Sc. 29 V. 80 p. 5, *electrotelefer* (din engl. *electrocar;* cf. germ. *Elektrocarren;* FC I 139; DT, LTR; DEX, DN3).

electrocaríst s.m. — Lucrător pe electrocar — „În perioada calificării, muncitorii sînt retribuiți cu retribuția de muncitor necalificat, fochiști autorizați, *electrocariști.*" R.l. 26 VI 75 p. 4 (din *electrocar* + *-ist;* I. Moise în LR 6/78 p. 586).

electrocásnic, -ă adj. — (Aparat electric) utilizat în casă; electromenajer — „Nici un aparat *electrocasnic* să nu funcționeze peste strictul necesar!" R.l. 17 XI 78 p. 5. „Fiecare cetățean este dator să folosească cu maximum de zgîrcenie aparatele *electrocasnice* și ceilalți receptori de energie în aceste ore." R.l. 21 XI 78 p. 5; v. și I VIII 80 p. 5 (din *electrocasnic*, după fr. *électroménager, électrodomestique;* PR 1949).

electrodinámic, -ă adj. — Privitor la electrodinamică — „La stațiile C.F.R. Sibiu și Sighișoara au fost date în exploatare două instalații *electrodinamice.*" Sc. 5 I 62 p. 1 (din fr. *électrodynamique;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236; DT, LTR; DEX, DN3).

electrodrenáre s.f. „O mare firmă britanică a cumpărat, acum doi ani, brevetul acestei invenții în

scopul asanării prin *electrodrenare*... Aș vrea să adaug că, în ultimul timp, am reușit să punem la punct noi cercetări care vin în completarea invenției de bază, cea mai importantă fiind metoda de impermeabilizare a construcțiilor prin *electrodrenare*." Sc. 30 XII 73 p. 3 //din *electro-* + *drenare*//.

electroenergétic, -ă adj. 1972 — Privitor la energia electrică — v. *cititor-încasator* //din *electro-* + *energetic;* DN3//.

electrofiltru s.n. — Filtru acționat electric — „La fabrica de ciment «Temelia» din Brașov s-a pus în funcție un *electrofiltru* de captare a prafului." Sc. 26 VII 62 p. 1. „La Bistrița a intrat în fabricație cel mai mare *electrofiltru* românesc." R.l. 19 XI 74 p. 5; v. și 18 VI 74 p. 3, *cazanturn* (din fr. *électrofiltre;* cf. engl. *electrofilter;* BD 1970; DT, LTR).

electrofizioterapeútic, -ă adj. 1975 (med.) — Tratat prin procedee fizice acționate electric — v. *balneofizioterapeutic* //din *electro-* + *fizio-* + *terapeutic*//.

electrofón s.n. (muz.) — Pateíon electric — „La Tokio a fost prezentat în premieră un sistem inedit de reproducere sonoră. Este vorba despre un nou *electrofon* care utilizează o rază laser în locul capului clasic de lectură." R.l. 27 XI 77 p. 6 (din fr. *électrophone;* PR 1950; LTR; DEX, DN3).

electroforegrámă s.f. (med.) „În schimb, proteinograma sau *electroforegrama*, adică diagrama electroforetică a tabloului proteinic din plasma sîngelui, reprezintă valorile cantitative ale diferitelor fracțiuni ale albuminelor și globulinelor sangvine." Cont. 10 XI 61 p. 7 (din fr. *électrophorégramme;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236; DFMB; DN3).

electroforétic, -ă adj. 1961 — Care produce electricitate prin influență — v. *electroforegramă* (din fr. *électrophorétique;* cf. engl. *immunoelectrophoretic;* BD 1970; LTR).

electroforéză s.f. (fiz.; med.) „Cercetătorul american B.G. este creatorul unui aparat despre care se afirmă că va putea sluji la identificarea persoanelor după o cantitate oricît de mică de sînge. Operația se bazează pe *electroforeză*, proces prin care se înțelege deplasarea spre electrozi a particulelor dintr-o soluție coloidală, în cazul de față minusculele componente ale sîngelui." Sc. 24 XII 77 p. 6 (din fr. *électrophorèse*, cf. engl. *electrophoresis*, rus. *electroforez*, germ. *Electrophorese;* PR 1948, BD 1969; DTP, DM, LTR D. Min.; DEX, DN3).

electroftálm s.n. (med.) „Oculistul polonez profesor W. St. a construit un aparat, așa-numitu *electroftalm* cu 80 de canale pentru suplinirea vederii la orbi." Cont. 3 IX 63 p. 7. „Oculistu polonez prof. W. St. a prezentat un aparat — pe care l-a denumit *electroftalm* — menit să ofer

nevăzătorilor posibilitatea percepției vizuale. Principiul aparatului constă în faptul că imită forma obiectului aflat în fața nevăzătorului cu ajutorul unor pulsatoare — acționate de numeroase canale emițătoare de impulsuri — plasate pe fruntea acestuia. Cu cît are mai multe canale — se preconizează realizarea unui *electroftalm* chiar cu 3 000 de canale (primul avea doar 600) — cu atît mai exactă este percepția." I.B. 16 III 74 p. 6; v. și 30 X 69 p. 4, R.l. 1 XI 75 p. 6 (din *electro-* + *oftalm*[*ologic*], după model pol.).

electrogeotérmic, -ă adj. „Vorbim de centrale *electrogeotermice*. Dar rezervele noastre de ape termale nu depășesc 90 de grade Celsius." R.l. 25 XI 73 p. 3. „Prima centrală *electrogeotermică* din lume va intra în funcțiune anul viitor în Japonia." Sc. 9 VII 76 p. 6 //din *electro-* + *geotermic*//.

electrohidraúlic, -ă adj. — Care funcționează prin presiunea unui lichid determinată de curentul electric — „Nava are o mașină de cîrmă *electrohidraulică*." Sc. 14 IV 66 p. 1 (din engl. *electrohydraulic;* BD 1970).

electromasoterapíe s.f. 1974 (med.) — Terapie prin masaj electric — v. *celulită* //din *electro-* + *masa*[*j*] + *terapie*//.

electromenajér, -ă adj. — (Aparat electric) utilizat în casă — „Televizorul, telefonul și majoritatea aparatelor *electromenajere* emit cîmpuri electromagnetice." Mag. 23 III 74 p. 5. „Expoziție de echipament *electromenajer*." I.B. 7 VI 74 p. 3; v. și R.l. 12 VI 79 p. 6 (din fr. *électroménager;* PR 1949).

electrometríe s.f. 1977 — Totalitatea metodelor pentru măsurarea diferențelor de potențial — v. *scientolog* (din fr. *électrométrie;* DN3).

electromobíl s.n. — Automobil pus în mișcare de un motor electric — „Producția în serie a *electromobilului* va începe în anul viitor." Sc. 28 XII 73 p. 6. „Modelul experimental al primului *electromobil* din R.D.G. a parcurs deja 20 000 km." Sc. 25 III 74 p. 4; v. și 24 IX 74 p. 7, 19 I 79 p. 3, 29 VI 79 p. 5, *microelectrobuz* (din germ. *Elektromobil*, fr. *électromobile;* GWDS 1968; DT, D. Tr.; DN3).

electronituíre s.f. — Nituire cu ajutorul electricității — „Printre cele mai recente [procedee] se află și *electronituirea*. Acest procedeu se aplică la îmbinarea tablelor normale sau profilate cu ajutorul punctelor sudate prin topire." I.B. 7 VI 62 p. 1 (din *electro-* + *nituire*).

electronografíe s.f. (med.) „Această metodă a permis evidențierea, pentru prima oară, a cîmpurilor electromagnetice ale corpului uman, precum și a modificărilor acestora, ce se produc în condiții de boală. Mare interes prezintă *electronografia* mai ales în diagnosticul unor afecțiuni

interne, şi îndeosebi în evidenţierea primelor modificări care apar în boala canceroasă." R.l. 17 XI 75 p. 5 (din engl. *electronography;* BD 1970).

electronoóptic, -ă adj. (opt.) „Binoclu de noapte. Este vorba de un aparat complicat, de fapt, un binoclu destinat piloţilor, creaţie a specialiştilor din Los Angeles, care nu măreşte imaginea, însă permite observarea obiectelor luminate doar de licărirea stelelor. Transformatorul *electronooptic* montat în aparat măreşte intensitatea luminii de 15 000 de ori." I.B. 10 XI 75 p. 8. „Prelucrate cu concursul instalaţiilor *electronoptice*, informaţiile au fost de un real folos pentru stabilirea unor noi detalii de tip geologic." I.B. 25 IV 77 p. 2 (din *electrono-* + *optic*, probabil după model engl.; sf. fr. *électrooptique;* DFMB).

electronvólt s.m. (fiz.) — Unitate de energie folosită în fizica atomică — „Acum este însă vorba, după cum relatează China Nouă, de o maşină gigant de cîteva zeci de GEV (miliarde de *electronvolţi*)." Sc. 4 III 78 p. 5; v. şi 28 VI 77 p. 4 (din fr. *électron-volt*, engl., rus. *electron-volt;* PR 1948; FC 1 48; DTP, LTR; DEX, DN3).

electroosmótic, -ă adj. 1972 — Privitor la electroosmoză — v. *biserică-monument* (din fr. *électroosmotique;* L; DN3).

electropalán s.n. 1966 — Tip de electrocar — v. *electrotelejer, subansamblu* //din *electro-* + *palan*//.

electroplúş s.n. „Pălăriile din primăvara lui 1975. Aflăm din expoziţia deschisă la sediul cunoscutei fabrici din Timişoara: alături de materialele tradiţionale (lînă, păr de iepure) se folosesc şi materii prime noi (plusul, *electroplusul*)." R.l. 16 I 75 p. 5 //din *electro-* + *pluş*//.

electroplușát, -ă adj. „Fabrica Adesgo din capitală a prezentat 19 modele noi de articole printre care şi bluze de tricot din relon cu desene *electroplușate*." Sc. 15 XI 60 f. p. (din *electropluş*).

electropneumátic, -ă adj. „Produsele pe care le fabricăm în momentul de faţă, cum ar fi: ventilatorul *electropneumatic* cu diametrul 400, troliul T.P. — 1..." R.l. 31 III 74 p. 3 (din fr. *électropneumatique;* DMN 1970).

electrosolár, -ă adj. — Care se referă la electricitatea obţinută prin folosirea energiei solare — „Prima centrală *electrosolară* din Franţa — denumită «Themis» — va fi construită în zona Pirineilor orientali, s-a anunţat la Paris." Sc. 17 IX 77 p. 6 (din *electro-* + *solar*, după fr. *hélio-électrique;* L 1960).

electrostimuláre s.f. (med.) — Utilizarea impulsurilor electrice pentru stimularea ţesuturilor vii — „*Electrostimularea* nu este o idee nouă. Medicina o foloseşte de

multă vreme. Această metodă a contribuit la realizarea grefelor de inimă." Sc. 4 I 78 p. 3 (din *electro-* + *stimulator*, prin substituție de sufix, *-tor* / *-are*).

electrostivuitór s.n. — Stivuitor acționat electric — „Cu *electrostivuitoarele* s-a cheltuit mai mult. Imediat ce s-au achiziționat, s-au apucat să le repare capital." Sc. 9 II 71 p. 6; v. și R.l. 10 VII 80 p. 5 //din *electro-* + *stivuitor*//.

electroteleféric s.n. — Teleferic acționat electric — „Vom enumera [din exponatele bulgare] electrocarele de diferite tipuri, marca «Balcancar», *electroteleferele* caracterizate prin construcția simplă, soliditate și comoditate la manevrare, electropalanele care pot funcționa cu comandă-program sau motocarele moderne..." R.l. 18 IX 66 p. 1 //din *electro-* + *teleferic*//.

electrotermocauterizáre s.f. (med.) — Cauterizare prin mijloace electrotermice — „Secția de chirurgie este înzestrată cu aparate moderne de sterilizare, *electrotermocauterizare* și reanimare, o cameră de preanestezie etc." Sc. 24 XII 66 p. 2 //din *electro-* + *termo-* + *cauterizare*//.

electrovésta s.f. „«*Electrovesta*» este un tip îmbunătățit de mașină cu cuptor pentru bucătării, cu un consum mai mic de energie electrică." R.l. 22 II 78 p. 5 (din *electro-* + *vesta* „numele unui tip de mașină de gătit").

elefantín, -ă — De elefant — „Doza *elefantină*. Pentru a-l face inofensiv [pe elefant], au fost dizolvate în apă o mie de tablete calmante, porție care a liniștit elefantul". I.B. 23 I 74 p. 4 (din fr. *éléphantin*; DN3).

eleuterococéc s. (bot.) „La combinatul de zahăr de la Ussuriisk (U.R.S.S.) a fost elaborată o metodă de fabricare a zahărului rafinat artificial, în componența căruia intră extracte de anumite plante medicinale ce cresc în taiga, între care și *eleuterococcul*." Sc. 4 XII 76 p. 6 (cuv. rus).

elév-muncitór s.m. — Muncitor care continuă paralel cu activitatea productivă pregătirea școlară — „Cazuri ca acela al lui Smirnov sînt nenumărate în uzinele sovietice. În anul școlar 1971/1972 și-au ridicat calificarea profesională 3 984 000 studenți-muncitori și 2 888 000 *elevi-muncitori*. Activitatea de producție și cea de ridicare a nivelului de pregătire a cadrelor se îmbină atît de strict încît aici se vorbește cu temei despre «Uzină-aulă universitară»." Sc. 1 V 73 p. 8 „[Programul artistic] este realizat de *elevi-muncitori* de la secția serală sub îndrumarea profesorului A.D". R.l. 18 I 75 p. 2 (din *elev* + *muncitor*).

elév-problémă s.m. — Elev care constituie o problemă pentru școală — „Aproape în fiecare școală există așa-zișii *elevi-problemă*, dar, din păcate, modul de rezolvare a cazurilor-limită diferă

prea puțin ... de la caz la caz." I.B. 14 III 73 p. 1; v. și R.l. 11 XII 80 p. 2 (din *elev* + *problemă*).

elicopterist s.m. — Conducător de elicopter — „Este adusă bolnava. Este învelită în șubele *elicopteriștilor*." R.l. 19 I 72 p. 5. „Deodată, deasupra capetelor, naufragiații au auzit zbîrnîitul unui elicopter. Încă o dată, *elicopteriștii* s-au dovedit la înălțime." Sc. 2 VI 75 p. 4 (din *elicopter* + *-ist*).

elicoptér-macará s.n. — Elicopter cu funcție de macara — „*Elicopter-macara*. În U.R.S.S. a fost construit un elicopter special destinat șantierelor de construcții... «*Elicopterul-macara*» va fi produs în curînd în serie." Sc. 5 VI 76 p. 8 (din *elicopter* + *macara*, probabil după rus. *vertolët-kran*).

elipticitáte s.f. (livr.) — Caracterul a ceea ce este eliptic — „Vorbeam de discreția, *elipticitatea* stilului din acest scenariu." R. lit. 18 VI 74 p. 17 (din *eliptic* + *-itate;* DN3 — alt sens).

elitár, -ă adj. (livr.) — De elită — „[«Nunta»] era pentru tineri o operă moartă, o operă de învățat la școală. Or, ei au descoperit deodată, pe ecran, personaje vii, discutînd probleme arzătoare. Filmul a revitalizat piesa, sfărîmînd grupul «*elitar*» care se formase în jurul ei." Cinema 4/74 p. 9; v. și R.l. 7 VI 80 p. 2 (din *elită* + *-ar*, după fr. *élitaire;* PR 1968).

elitíst, -ă adj. (livr.) — De elită, care favorizează elita — „Publicul nu mai admite viziuni *elitiste*, nu-i suportă pe «perfecți», nu are ce învăța din cartea unui autor care este, în chip afișat, un «reușit»." R.lit. 15 VI 73 p. 6 (din fr. *élitiste;* DMN 1968).

elongáție s.f. 1977 (med.) — Întindere terapeutică a unui membru al corpului — v. *kinetoterapie* (din fr. *élongation*, germ. *Elongation*, rus. *elongațiia*, engl. *elongation;* DTP; DN — alt sens, DEX, DN3).

eloxáre s.f. — (Despre aluminiu) Tratare contra oxidării — „S-a degradat aspectul obiectelor de aluminiu din gospodăria dvs?... Unitatea din str. Bujoreni nr. 21 a cooperativei «Metalo-casnica» și-a amenajat un laborator special unde se execută *eloxări*." I.B. 29 VI 74 p. 2 (din *eloxa;* DTP; DEX, DN3).

eloxát, -ă adj. — Despre aluminiu) Tratat contra oxidării — „A doua zi i s-a și prezentat la ușa Galeriei de artă un camion de aluminiu «*eloxat*» (se pare că aceasta înseamnă lustruit) pentru a transporta cele 40 de tablouri pînă la Bari." Săpt. 22 III 74 p. 5. „Întregul plafon a fost realizat din tablă *eloxată* de culoare galben-aurie." R.l. 2 VII 79 p. 5 (din *eloxa*; cf. fr. *eloxé;* DN3).

emisie-recépție s.f. (Aparat de *emisie-recepție*) — Emițător-receptor de radio-portativ. — „Persoane aflate una față de alta la distanțe de sute de kilometri și dispunînd de mici aparate de *emisie-recepție*

(«Walkie-talkie») vor putea discuta, din casă sau de pe stradă, prin intermediul unui satelit." Sc. 28 XII 77 p. 5 (din *emisie* + *recepție*).

emisiúne-anchétă s.f. — Emisiune în care se efectuează o anchetă — „«Vă cunoașteți copilul?» *(emisiune-anchetă)*." Sc. 2 II 67 p. 2 „Publicul francez a urmărit cu stupefacție pe ecranele televizoarelor citeva *emisiuni-anchetă* în care toxicomanii erau filmați în plină criză." Sc. 22 I 72 p. 6 (din *emisiune* + *anchetă*).

emisiúne-concúrs s.f. — Emisiune în care are loc un concurs — „Sînt la modă *emisiunile-concurs*. Pentru că suscită atenția, antrenează concurenți, ascultători, spectatori; pentru că, în general vorbind, orice dispută pasionează." I.B. I II 67 p. 2. „*Emisiune-concurs* pentru tineri interpreți de muzică populară." Pr. R.TV. 13 IV 74 p. 13; v. și 26 I 67 p. 8 (din *emisiune* + *concurs*).

emisiúne-lécție s.f. — Lecție transmisă prin radio sau televiziune — „*Emisiuni-lecție* pentru lucrătorii din agricultură." Sc. 14 I 71 p. 5. „Vor fi difuzate astfel [la radio] *emisiuni-lecții* la: filozofie și socialism științific, literatură română și biologie." Pr. R. TV. 28 III — 3 IV 71 p. 6 (din *emisiune* + *lecție*).

emisiúne-mamút s.f. — Emisiune de foarte mari proporții — „Ne gîndim în primul rînd la *emisiunile-mamut* («Teleenciclopedia», «Postmeridian», «Promenadă duminicală») unde titlul general, cu vagi și lapidare subtitluri, ne face imposibilă desprinderea secvenței preferate." Fl. I VII 72 p. 18 (din *emisiune* + *mamut*).

encefalínă s.f. (biol.) „Doi biochimiști britanici, J.H. și H.K. de la Universitatea din Aberdeen, au descoperit în creierul unor animale de experiență o proteină care exercită asupra organismului o influență asemănătoare cu aceea a morfinei... Se consideră că *encefalina* — cum se numește această proteină — are efecte calmante probabil prin blocarea unor zone receptoare din creier (unde se formează senzațiile de durere)." Sc. 8 I 77 p. 6; v. și *endorfină* [scris și *enkefalină*] *[din encefal* + *-ină]*.

endemicitáte s.f. (med.) — Endemie, boală specifică într-o regiune anumită — „Gradul de *endemicitate* și gravitatea acestei boli infecțioase și contagioase [trahomul], cunoscută încă din antichitate, stau invers proporționale cu nivelul de dezvoltare economico-socială a popoarelor." R.l. 14 IV 73 p. 6 (cf. fr. *endémicité*; DM; DN3).

endocinematografíe s.f. (med.) — Tehnica înregistrării și a reproducerii imaginilor din interiorul corpului omenesc sau al animalelor — „Endoscoapele moderne, utilate cu lămpi electronice care furnizează o lumină foarte intensă, îngăduie endofotografierea în culori, obținîndu-se imagini care

redau cu multă fidelitate și finețe porțiunea studiată. Alt pas înainte s-a realizat prin introducerea *endocinematografiei*, obținîndu-se secvențe de 16 imagini pe secundă, pe filme de 8—16 mm." Sc. 4 I 64 p. 2; v. și *endotelevizíune* //din *endo-* „înăuntru" + *cinematografie*//.

endodónție s.f. (med.) „Prof. P.F., membru al Academiei naționale de chirurgie dentară din Franța, a pus la punct o nouă tehnică în domeniul conservării danturii (ramură a medicinii cunoscută sub numele de *endodonție* sau endontologie) pe baza folosirii oxidului greu de calciu sau «hexocalex»-ului, cum mai este cunoscut." Sc. 16 VII 77 p. 5 (din fr. *endodontie;* DFMB).

endofotografiére s.f. 1964 — Fotografierea interiorului corpului omenesc sau al animalelor cu ajutorul endoscopului — v. *endocinematografie* //din *endo-* „înăuntru" + *fotografiere*//.

endomorfínă s.f. (med.) „Este vorba de descoperirea unor substanțe din clasa protcinelor declanșate de creier în condiții de stimulare dureroasă și care au fost denumite *endomorfine*. S-a constatat astfel că una dintre acestea — eliberată de hipofiza posterioară — și care a fost urmărită prin identificarea ei cu substanță radioactivă, se așază pe anumiți centri nervoși blocînd senzația de durere. Ea are deci o comportare asemănătoare cu morfina." Fl. 14 IV 77 p. 19 //din *endo-* „înăuntru" + *morfină*//.

endonazál, -ă adj. (med.) — Care are în vedere mucoasa dinăuntrul nasului — „Dr. S. efectuînd vaccinarea prin pulverizații *endonazale* cu vaccinul sovietic tip A-2." Sc. 9 XII 61 p. 1 (din fr. *endonasal;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 236, FC II 104; DN3).

endontologíe s.f. 1977 (med.) — Tehnica păstrării danturii — v. *endodonție* //cf. *endodonție* + *-logie*//.

endoprotéză s.f. (med.) — Proteză folosită în interiorul corpului — „După două luni de imobilizare în ghips, s-a produs o anchilozare a mușchilor, iar oasele piciorului au început să se decalcifieze. F.B. a fost reinternat la Spitalul Colentina, unde i s-a efectuat o nouă operație. I s-a aplicat o proteză totală dintr-un oțel special — această *endoproteză* constituind o premieră în materie de ortopedie. " R.l. 26 XII 75 p. 2; v. și 26 IV 80 p. 2 //din *endo-* „înăuntru" + *proteză*; DM//.

endorfínă s.f. (biol.) „Aproape concomitent, oameni de știință din München (R.F.G.), Palo Alto (S.U.A.) și Aberdeen (Marea Britanie) au izolat din creierul șobolanilor și porcilor un număr de substanțe analgezice, denumite *endorfine*." Sc. 19 X 77 p. 5. „Dr. G. își consacră aproape în exclusivitate lucrările *endorfinelor* și enkefalinelor." Sc. 19 I 78 p. 5; v. și 22 XII 79 p. 5.

endotelevizíúne s.f. — Televiziune utilizată în cercetarea cavităților interne — „Datele obținute prin endocinematografie și *endoteleviziune* sînt importante nu numai pentru precizarea diagnosticului unui anumit caz, ele au și o incontestabilă valoare științifică." Sc. 4 I 64 p. 2 //din *endo-*„înăuntru" + *televiziune*//.

energizánt, -ă adj. (med.) — Care dă energie — „S-a constatat că acest leac străvechi [ceaiul de mușcel] are nebănuite efecte *energizante*, înlăturînd oboseala și crefud cicliștilor impresia că dobîndesc picioare noi." Sc. 10 VIII 77 p. 6 (din fr. *énergisant* calchiat după engl. *energizing*; PR 1970).

engrámă s.f. (livr.) — Urmă lăsată în sistemul nervos de o anumită întîmplare — *Engrame* este titlul unui volum de critică literară de I. Negoițescu, 1975 (din fr. *engramme*; PR 1951; FC II 102).

epilogál, -ă adj. 1972 — Cu caracter de epilog — v. *truja* (din *epilog* + *-al*).

episód-chéie s.n. — Episod de mare importanță — „*Episoade-cheie*, verificate de documente, sînt reproduse cu exactitate." Sc. 27 X 65 p. 2. „Ei, legionarii, sînt sălbaticii, ucigașii în solda naziștilor, evocați ca atare în cîteva dintre *episoadele-cheie* ale acestui film." Sc. 23 I 75 p. 2; v. și R.l. 18 I 67 p. 2 (din *episod* + *cheie*).

epopéic, -ă adj. (livr.) — De epopee — „Permanența vocației *epopeice*." R.l. 16 III 76 p. 1. „Văzut ca parte a întregului, romanul Împăratul norilor adaugă încă o pagină importantă masivului *epopeic* la care s-a angajat autorul." Sc. 18 XII 76 p. 4 (din it. *epopeico*; DEN, DX3).

epoxídic, -ă adj. „Zona lipită [a clădirilor avariate] devine mai rezistentă decît betonul însuși. Folosirea unor astfel de rășini este un procedeu verificat în timp; el a fost folosit de circa 20 de ani și cu mult succes în Italia, Guatemala și S.U.A., în California. Rășinile *epoxidice* sînt rezistente și la agresivități chimice, ceea ce face ca scara lor de utilizare să fie foarte largă." R.l. 26 IV 77 p. 3 (cf. engl. *epoxy [resin]*; WT).

erbicidá vb. I — A aplica erbicide pe un teren — „O mașină de *erbicidat*, două combinatoare și două semănători stăteau pe terenurile din Mauasia, din cauză că pe cîmp nu sosise cisterna cu apă. Deci nu se poate *erbicida*, nici combinatoarele nu pot intra în lucru și nici semănătorile." R.l. 17 IV 76 p. 5 (din *erbicid* + *-a*).

erbicidáre s.f. — Aplicarea de ierbicide pe un teren — „...am plantat viță nobilă; am deprins *ierbicizarea* și fertilizarea ogoarelor... și așa am ajuns să stringem la porumb, în medie, 5 500 kg boabe la hectar." Sc. 1 VII 75 p. 4. „Umiditatea ridicată din sol

va favoriza atît dezvoltarea culturilor, cît și a buruienilor. În aceste condiții apare și mai evidentă importanța ce trebuie acordată *erbicidării* tuturor suprafețelor stabilite." Sc. 13 IV 79 p. 5 [scris și *ierbicizare*] (din *erbicida;* DN3).

eredobiologíe s.f. (biol.) — Ramură a biologiei interesată de problemele eredității — „Orientarea biochimică actuală a *eredo-biologiei* înseamnă, în primul rînd, situarea în centrul atenției a caracteristicilor chimice, metabolice ale organismelor." Cont. 5 IV 63 p. 7 //din *eredo-* + *biologie*//.

ergonomíe s.f. 1974 — Disciplină care studiază condițiile de muncă — v. *proiesiologie;* v. și Pr. R.TV. 22 VI 80 p. 2, R.l. 8 VII 80 p. 2 (din fr. *ergonomie;* cf. engl. *ergonomics;* DMC 1949; L. Seche în LR 2/75 p. 176; D. Filoz., DEA; DEX, DN3).

ergotamínă s.f. (biol.) — Alcaloid izolat din secara cornută — „Specialiștii Institutului pentru controlul medicamentelor și cercetării farmaceutice din București au reușit să extragă din secară *ergotamina,* substanță ce contribuie la diminuarea excitabilității sistemului nervos simpatic, folosită în obținerea unor medicamente, între care Bergofenul. S-a realizat și ergotoxina, din care se produc o serie de derivați cu efect terapeutic în tratarea afecțiunilor de hipertensiune arterială." R.l. 7 XI 78 p. 5 (din fr. *ergotamine;* DFMB, DM).

ergoterapíe s.f. (med.) — Tratarea unor boli prin muncă — „Noua unitate este dotată cu... ateliere unde se aplică procedee fizioterapeutice (*ergoterapie,* terapie fizică și ocupațională — țesut, croitorie)". I.B. 11 VI 74 p. 1 (din fr. *ergothérapie;* PR 1961; DM; DEX, DN3).

ergotoxínă s.f. 1978 (farm.) — Amestec de trei alcaloizi izolați din secara cornută — v. *ergotamină* (din fr. *ergotoxine;* DFMB, DM; DN3).

eritropoetínă s.f. (farm.) „Prof. dr. docent I.B., membru al Academiei de Științe Medicale, a reușit cu sprijinul colaboratorilor săi de la Institutul de medicină și farmacie din Cluj, să obțină *eritropoctină* înalt purificată." R.l. 28 I 75 p. 5. „Profesorul I.B. se numără printre primii în lume care, pe baza unei metode originale, a extras *eritropoetina,* un hormon care ia naștere în sînge și care are o deosebită importanță în practica medicală, servind la explorările funcționale ale măduvei osoase, studiul anemiilor etc." Cont. 20 VII 79 p. 8 [și *eritropoietină*] (din gr. *erytros* „(globule) roșii" + *po[i]etis* „producere"; DM).

erotízá vb. I (livr.) — A face să devină erotic — „N-ar fi exclus ca Matei Caragiale să fi *erotizat* așa personajele în dorința de a avea decor de contrast." Luc.

29 VII 67 p. 7 (din fr. *érotiser*; DMN 1968).

eruditísim adj. (livr.) — Foarte erudit — „Literat *eruditisim*, favorit al principilor italieni și francezi din împletirea secolelor XVI și XVII, prinț el însuși al poeziei, cavaler rafinat și voluptuos, Marino s-a născut la Napoli în octombrie 1569." R. lit. 11 X 73 p. 27 (din it. *eruditisssimo*; VLI).

escaladáre s.f. — Extindere, intensificare (a războiului, a înarmărilor) într-o anumită zonă — „*Escaladarea* violenței în Irlanda de nord a fost calificată de șeful poliției locale drept «o tragedie umană și un afront adus conceptului de societate civilizată»." Sc. 15 VIII 75 p. 6 (din *escalade*; V. Gutu Romalo *C.G.* 202, M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 132, Graur C. p. 25 — atestare din 1967, L. Seche în LR 2/75 p. 176; DP; DEX, DN3).

escaládă s.f. — Ascensiune, creștere rapidă — „Unde duce *escalada* protecționismului." Sc. 16 II 77 p. 6. „*Escalada* pornografici în filmul italian este o realitate care a cuprins ca o plagă toate genurile cinematografice." Cont. 1 XII 78 p. 10. „La optsprezece ani, după *escalada* din drog în drog, din ce în ce mai dure, s-a fixat la heroină în 1962." Cont. 11 V 79 p. 4 (din fr. *escalade*, adaptat după engl. americ. *escalation*; PR 1964, BD 1966; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 132; D. Am.; DEX, DN3).

esențár s.n. — Vas special pentru prepararea esenței (de ceai etc.) — „N-a fost îndeplinit cum trebuie nici angajamentul de a reproduce o serie de sortimente noi cum ar fi: strecurători de legume, *esențare*, omleticre." Sc. 25 XI 62 p. 2 (din *esență* + *-ar*; Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 240; DN3).

esențializáre s.f. (livr.) — Acțiunea de a esențializa — „Din metapoezie — poezia despre poezie, despre materia sa, cuvintele — Nichita Stănescu extrage neliniști metafizice, și dintr-un instrument, cugetarea asupra limbajului se transformă în chiar substanța gîndirii poetice. Proces de abstractizare și de *esențializare* caracteristic întregii poezii moderne." R. lit. 8 X 70 p. 21. „Recenta premieră de la Operetă reconfirmă că tinerii choreautori pot îndreptăți speranțele puse în ei. M.A. demonstrează aptitudinile ei de *esențializare* a dansului în «Nesfîrșit, zborul Măiestrei» pe un libret de G.M." Săpt. 3 III 78 p. 6 (din *esențializa*; V. Gutu Romalo *C.G.* — atestări din 1969; DN3).

esofagoplastíe s.f. (med.) — Restabilire a continuității esofagului printr-un proces reparator folosind tegumente — „Dr. G.D., creatorul *esofagoplastiei* românești." Sc. 24 XI 66 p. 4 //din *esofag* + *plastie*; DM //.

esofagoscóp s.n. (med.) — Aparat cu care se examinează esofagul — „În prezent există endoscoape specializate pentru multe organe interne: *esofagoscop*, gastroscop, bronhoscop, laparoscop, rectoscop și citoscop." Sc. 4 I 64 p. 2 (din fr. *oesophagoscope;* Fl. Dimitrescu în LR 1/69 p. 5; DT, DM; DN3).

establișment s.n. (cuv. engl.) — Instituție, grup de persoane puternice care își apără privilegiile și interesele — „Potentații americani sînt cuprinși în cunoscutul *«establishment»*. Dar acest *«establishment»* îi lasă liberi pe artiști pentru a le risipi energiile, pentru a-i decontracta." Cont. 22 III 74 p. 8. „Păpușile doamnei Warren nu erau de arătat nici în lume, nici în familie, ci numai secretul rușinos al burghezici bogate, al desfrîului aristocratic, al ipocriziei clericale, într-un cuvînt al *«establishment»*-ului, în toată descompunerea lui aurită." R.l. 4 II 75 p. 2 [pron. *istáblișment*] (cf. fr. *estăblishmént;* BD 1967, DMN 1968).

estradístic,-ă adj — Care aparține estradei — „Aparițiile ușor *estradistice* au vitregit darurile comice ale autorilor." Sc. 30 V 63 p. 2. „D.S., cîntăreț onorabil, e pus să excelеze într-un rol de nuanță actoricească iar N.F., actriță de dramă, e dirijată spre o falsă exuberanță *estradistică*." Sc. tin. 18 I 71 p. 2; v. și Sc. 31 VIII 66 p. 4 (din *estradă* + *-istic*).

șantionáj s.n. — Cercetare prin șantioane, sondaj — „Primele cercetări nivometrice sînt dezvoltate într-o zonă de *șantionaj* în care intră bazinele rîurilor Topolog, Argeș, Vîlsan, Rîul Doamnei." I.B. 25 IV 77 p. 2 (din fr. *échantillonnage*).

etanól s.n. 1974 (chim.) — Alcool etilic — v. *radiospectroscopic;* v. și R.l. 20 XII 79 p. 6 (din fr. *éthanol;* cf. engl. *ethanol*, germ. *Äthanol*, rus. *etanol;* F. Ciobanu, în SMFC V 62; DT, DC; DEX, DN3).

etanș(eiz)áre s.f. — Închidere ermetică — „În preajma noastră se găsește și meșterul V.M., omul care are în atenție îmbunătățirea microclimatului în secție prin *etanșarea* instalațiilor și o ventilație corespunzătoare." R.l. 22 XI 69 p. 2. „...cam de mult ne promite «Metalocasnica» din București noile activități de montat vizoare la uși, împușcat cuie în pereții apartamentelor, *etanșeizarea* ferestrelor și ușilor." R.l. 15 XII 75 p. 5. „Pentru *etanșeizarea* rezervoarelor și canalelor care alcătuiesc sistemele de irigare, deosebit de valoros s-a dovedit un nou izolator universal denumit «Flexoplast», produs în R.P. Bulgaria." Sc. 7 III 78, p. 4 (din *ctanș[eiz]a*; DTP; DEX, DN3).

etapizá vb. I — A împărți în mai multe etape — „Dar a întinde șirul discuțiilor ani și ani de zile, a *«etapiza»* niște dezbateri care nu se dovedesc, prin ceea ce ni se arată, decît a fi ste-

rile, este cel mai nepedagogic sistem utilizat de pedagogi." R.l. 19 XI 70 p. 2 (din *etapă* + *-iza*).

etapizáre s.f. — Împărțirea în mai multe etape — „Au fost totodată stabilite criterii de alegere a unităților, *etapizarea* acțiunii, măsuri pentru asigurarea unei furajări raționale." Sc. 4 VII 69 p. 5 (din *etapiza*).

etnofolclóric,-ă adj. — Privitor la etnofolclor — „Am întîlnit, de pildă, un glas bun, foarte bun, un tînăr dintr-o comună aflată la interferența dintre două zone bine determinate din punct de vedere *etnofolcloric*." Sc. 10 IX 78 p. 14; v. și R.l. 16 X 81 p 2 (din *etno-* + *folcloric*).

etnomuzicológ s.m. — Specialist în muzica tradițională a diverselor popoare — „Prof. univ. E.C., *etnomuzicolog*." Sc. 31 V 77 p. 4. „În fața unui juriu, alcătuit din folcloriști, *etnomuzicologi*, compozitori, și a unui public exigent, au evoluat tinere talente din 11 județe." R.l. 17 VII 78 p. 5 (der. regr. din *etnomuzicologie;* cf. fr *ethnomusicologue*, engl. *ethnomusicologist;* BD 1968).

etnomuzicologíe s.f. — Cercetarea tradiției muzicale a diverselor popoare — „În 1970 este numit profesor la Conservatorul «Ciprian Porumbescu» din București și director al Laboratorului de *etnomuzicologie*, care a luat ființă odată cu instalarea sa aici." Săpt. 28 IV 78 p. 7; v. și R.l. 27 V 81 p. 2 (din fr. *ethnomusicologie;* cf. engl. *ethnomusicology;* PR 1955, BD 1967; Th. Hristea în R. lit. 11 XI 76 p. 9; D. Muz.; DE).

eurocomunísm s.n. „Întrebare: Cum apreciați dvs. așa-numitul *curocomunism* din țările occidentale? Răspuns: După cum este cunoscut, această noțiune de *eurocomunism* este destul de nouă ... Am înțeles și înțeleg că prin adoptarea acestei noțiuni de *eurocomunism*, anumite partide comuniste din țările occidentale doresc să sublinieze faptul că, în activitatea lor, trebuie să țină seama de realitățile istorice, economico-sociale din țările respective." R.l. 15 VIII 77 p. 3 (din fr. *eurocommunisme;* DMC 1975).

eurodolár s.m. 1975 — Dolar american depozitat în băncile centrale europene — v. *petrodolar* (din engl., fr. *eurodollar*; PR 1965, BD 1970; DN3).

evaporatór s.m. — Muncitor care lucrează la aparatul de evaporare — „Muncitorii I.H., *evaporator*, P.G., fierbător, au început al doilea an de muncă." Sc. 2 I 61 p. 1 (din *evapora* + *-tor;* DN — alt sens, DEX, DN3).

evaporáție s.f. — Evaporare — „Ziluic, specialiștii de la I.E.L.I.F. Brăila determină, la punctele de avertizare, stadiul *evaporației* apei din sol pentru a stabili programele de udări." R.l. 18 VII 77 p. 3 (din fr. *évaporation*; DN3).

evaporimétru s.n. — Instrument pentru măsurarea vitezei de evaporare a apei — „La stația de avertizare, cercetătorul N.G. face observații cu ajutorul *evaporimetrelor* în scopul stabilirii necesarului de apă al diferitelor culturi irigate." Fl. 15 I 72 p. 8 (din fr. *évaporimètre*, rus *evaporimetr;* DTP, LTR; DEX, DN3).

eveniment s.n. (circ.) — Accident — „Automobiliștilor, membri ai Automobil Clubului Român, care de-a lungul unei perioade de 5 ani — de la 1 septembrie 1969 — n-au avut abateri de la regulile de circulație — înscrise în permisul de conducere — li se vor acorda diplome de «Automobilist fără *evenimente*»." I.B. 19 IV 74 p. 3. „După scoaterea vagonului din garnitură, fusul de osie, care produce flacăra, s-a rupt. A fost evitat — cum se spune — un grav *eveniment* feroviar." Sc. 29 VI 75 p. 3. „*Evenimente* rutiere." R.l. 4 II 76 p. 5; v. și 26 XI 76 p. 5, Sc. 4 V 79 p. 5 (formal din fr. *événement;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

evenimențial,-ă adj. (livr.) — Care se mărginește la descrierea evenimentelor — „Situat între romanul-recherche și romanul-histoire, cunoscută operă a lui Eugen Barbu, «Groapa», are prin excelență structura unui roman *evenimențial*." Săpt. 28 XII 73 p. 4. „Concepția mea despre istoria literară este diferită, în sensul că eu introduc în cîmpul istoriei literare factori care nu sînt neapărat și în mod esențial numai factori *evenimențiali*, ci, în același timp, factori structurali profunzi, în funcție de care am încercat să abordez istoria literaturii." R. lit. 7 II 74 p. 32 (din fr. *événementiel;* PR 1959).

exasecúndă s.f. 1976 — Unitate de timp echivalînd cu un miliard de miliarde de secunde — v. *attosecundă* //probabil din *hexa-* + *secundă*//.

excépție s.f. (În constr., devenită clișeul *de excepție*) — Excepțional — „Minimalizat, uneori ignorat de-a binelea, fiindu-i mereu preferate voci *«de excepție»* (oribilă expresie!), care însă, iarăși mereu, uită să confirme opinia critică, poetul acesta se află... în primele rînduri ale poeziei românești de azi." Cont. 20 VII 79 p. 10. „Nu mi se pare astfel deloc hazardată încercarea de a apăra și unele din piețele nobile, și unele din patrulaterele *de excepție* ale Capitalei noastre..." I.B. 2 VIII 79 p. 2. „Un violonist *de excepție;* M.C." Săpt. 17 VIII 79 p. 5 (cf. fr. *d'exception*).

exemplaritáte s.f. (livr.) — Caracterul a ceea ce este exemplar — „Dintre ultimele premiere radiofonice, «Eclipsa» de Leonida Teodorescu... reține atenția nu numai prin *exemplaritatea* distribuției, dar și prin virtuțile textului." R. lit. 26 II 76 p. 17 (cf. fr. *exemplarité;* DEX, DN3).

exitón s.n. (fiz.) „Avînd «funcții» extrem de importante în cristalul de semiconductor, *excitonul* este un cuplu neutru legat prin forțe electrice. El este alcătuit dintr-o particulă încărcată negativ — electronul — și alta încărcată pozitiv." R.l. 14 XI 66 p. 3.

exobiologíe s.f. (biol.) „*Exobiologia.* Ramură a științei care studiază prezența și particularitățile formelor de viață în afara Pămîntului, în spațiul cosmic, pe planetele sistemului solar." Sc. 19 VIII 61 p. 4; v. și *antropo, extraterestru* (din fr. *exobiologie*, engl. *exobiology;* BD 1969; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136; DEX, DN3).

expandát, -ă adj. (chim.) — Spongios, dilatat — „Tălpile din PVC *expandat* cu structuri celulare și din fibre poliuretanice... conferă încălțămintei o linie conformă cu modernele și rapidele cicluri ale modei internaționale." R.l. 21 III 75 p. 3. „Sculptorul elvețian J.G.... este autorul unei statui... realizată din material *expandat*, cu o înălțime de opt metri și cu o greutate de 15 tone." R.l. 21 XII 77 p. 6; v. și 28 XII 74 p. 3, *fonoizolare* (1974), *grișpandin* (din engl. *to expand*).

experiență-pilót s.f. — Experiență importantă — „Un om de afaceri foarte bogat și-a permis o *experiență-pilot*." Cont. 28 X 66 p. 10. „Lacul trebuie re-oxigenat. Și pentru că «bolnavul» are proporții mici, «medicii» lacurilor intenționează să facă aici la Nantua, o *experiență-pilot*. La una din marginile lacului se va construi un fel de sifon capabil să creeze un curent de aer artificial care să pună în mișcare apele stătătoare de la fund, să le oxigeneze." I.B. 27 X 70 p. 4 (după fr. *expérience-pilote;* DMN 1965).

experiméntă-límită s.n. — Experiment ultim — „Împrumutul străin, clișeul sec, *experimentul-limită* care, în loc să afirme originalitatea tînărului creator, îl înfeudează unor formule de mult perimate." Cont. 2 XII 66 p. 3. „O expoziție bienală de stat, s-a spus adeseori, nu poate fi doar rezultatul vectorilor celor mai decis orientați către *experimentul-limită*, chiar dacă în multe ateliere individuale stadiul actual de evoluție al artistului n-ar putea fi ilustrat prin altceva decît prin exclusivismul gustului său specializat." Sc. 7 I 71 p. 4 (din *experiment* + *limită*).

expertizá vb. I — A face o expertiză — „În ceea ce privește construcțiile cu o înălțime sub 4 nivele, din această categorie au fost *expertizate* 35 000 imobile, constatîndu-se că 6 700 au nevoie de consolidări." R.l. 19 V 77 p. 2 (din fr. *expertiser;* DT, DN3).

exploatabilitáte s.f. — Calitatea unui bun de a putea fi exploatat — „Tocmai aceste diverse aspecte ale problemelor complexe pri-

vind «*Exploatabilitatea* zăcămintelor metalifere» sînt tratate în lucrarea prof. ing. dr. M.M. — apărută de curînd în Ed. Tehnică." Sc. 15 I 71 p. 4 (cf. fr. *exploitabilité;* DEX, DN3).

éxpo-elévi s.f. — Expoziție a elevilor — „Contemporanele noastre. Din cuprins: Casa cu 60 de primăveri. Performanțe la școala românească de ceramică. Știați că... *Expo-elevi*. Practica elevilor de la Liceul nr. 15 din Capitală." Pr. R.TV. 21—27 VII 74 p. 9. „«*Expo-elevi*» deschisă în localul liceului de filologie-istorie nr. 1 (Bd. Dimitrov nr. 91) se distinge de cele anterioare prin diversitatea mai mare și originalitatea exponatelor." Sc. 26 V 79 p. 4; v. și *micro-întreprindere* (din *expo[ziție a] elevi[lor]*).

éxpo-parc s.n. „Din această primăvară, cartierul București din Pitești va îmbrăca o haină floral deosebită. Colectivul administrației serelor, pepinierelor și parcurilor pregătește aici un original «*Expo-parc*» pe o suprafață de 15 000 mp." R.l. 8 IV 71 p. 2 (din *expo[ziție în] parc*).

exportlémn s.n. „România este reprezentată de întreprinderea Tehnoforestexport și *Exportlemn*." R.l. 16 XI 68 p. 1 (din *export [de] lemn*).

éxpo-școálă s.f. „*Expo-școală* este firma unui nou magazin din Bîrlad care expune și desface obiecte lucrate în atelierele școlilor și liceelor din localitate." R.l. 9 I 75 p. 3; v. și Sc. 21 VI 80 p. 4 (din *expo[ziție de] școală*).

expotéxt s.n. „La Timișoara s-a înființat un nou tip de magazin, «*Expotext*» (o abreviere a cuvintelor: expoziție textilă)." R.l. 19 XI 72 p. 5 (din *expo[ziție] text[ilă]*).

expozíție-dezbátere s.f. — Expoziție în care se organizează discuții — „O *expoziție-dezbatere* în care sînt expuse diferite articole de uz casnic, precum și schițele unor ustensile destinate ușurării muncii în gospodărie s-a deschis în ziua de 16 martie la galeriile «Art 'Ind.»". Sc. 18 III 73 p. 1. „Această revelație mi-a fost oferită de *expoziția-dezbatere* deschisă la galeriile bucureștene «Art 'Ind»." Sc. 19 III 74 p. 1 (din *expoziție* + *dezbatere*).

expozíție-simpózion s.f. — Expoziție prezentată cu prilejul unui simpozion — „La Institutul central de cercetări agricole s-a deschis joi o *expoziție-simpozion* pe tema «Folosirea maselor plastice în agricultură»." R.l. 18 XI 66 p. 5. „Extinderea relațiilor comerciale est-vest... constituie una din preocupările principale ale firmei «The Singer Co.» care între 5 și 8 noiembrie va organiza, în colaborare cu întreprinderi românești de comerț exterior, o *expoziție-simpozion* la București..." Sc.t. 1 XI 73 p. 6 (din *expoziție* + *simpozion*).

expozíție-test s.f. — Expoziție în care se prezintă mostre pen-

tru testare — „Filiala din Cluj-Napoca a Asociației Române de Marketing a organizat o *expoziție-test*, în cadrul căreia zeci de creatori din întreprinderile și instituțiile municipiului au prezentat mostre de obiecte de uz casnic, articole de îmbrăcăminte..." R.l. 9 I 76 p. 2. „Răspuns la o *expoziție-test*." Sc. 28 II 76 p. 3 (din *expoziție* + *test*).

expoziție-tîrg (internațional) s.f. — Expoziție cu caracter de tîrg internațional — „Sîmbătă dimineață s-a deschis în pavilionul nou combinat apicol de la Băneasa prima *Expoziție-tîrg internațional* de apicultură." Sc. 29 VIII 65 p. 1. „*Expoziția-tîrg* de la Halele Obor." I.B. 26 IX 66 p. 1. „Peste 400 din cele mai frumoase și mai productive animale din rasa bruna de Maramureș au fost prezentate la cea de-a 8-a ediție a *expoziției-tîrg* anuale de la Sighetul Marmației — «Bruna de Maramureș»." Sc. 1 VII 75 p. 5; v. și I.B. 18 VII 67 p. 1, R.l. 3 IX 78 p. 2 (din *expoziție* + *tîrg* [*internațional*]).

expozițional, -ă adj. „Încercarea fotoreporterului nostru de a cuprinde «dintr-o singură privire» complexul *expozițional* de la Piața Scînteii... nu putea avea mari șanse." R.l. 8 X 70 p. 1 (din engl. *expositional;* F. Ciobanu în SCL 4/75 p. 351).

exprés(o) s.n. 1. — Aparat de preparat cafea filtru — „Cu același prilej s-a stabilit ca în marile restaurante și în principalele magazine alimentare ale Bucureștiului să se instaleze încă 35 de rotisoare, 50 de *expresouri* de cafea etc. "Rl. 11 IV 72 p. 20. 2. adj. (în sint. *cafea expres*) — Cafea preparată într-un aparat special, la vapori — „Brîndușa bea *cafea expres*." (din it. [*caffè*] *espresso;* cf. fr. *express;* PR 1950).

externá vb. I (med.) — A scoate din spital — „Sugarii, copiii nounăscuți și lehuzele nu vor fi *externați* decît dacă sînt asigurate condițiile de transport și de locuit corespunzătoare." R.l. 13 III 73 p. 3; v. și 13 XI 76 p. 3 (din *extern*, după modelul lui *interna* [*în spital*]).

externáre s.f. (med.) — Scoatere din spital a unei persoane, de obicei cînd starea sănătății s-a îmbunătățit — „Împotriva opunerii categorice a medicilor, se face *externarea* din spitalul specializat din Capitală, pacientul fiind transportat la spitalul din Leordeni, Argeș." Sc. 19 XI 78 p. 4 (din *externa*).

extraatmosféric, -ă adj. — Aflat în afara atmosferei — „Grupul de lucru al Comitetului O.N.U. pentru folosirea spațiului *extraatmosferic* în scopuri pașnice și-a început activitatea." R.l. 10 IX 66 p. 4. „La Palatul Națiunilor Unite din New York se desfășoară lucrările Comitetului O.N.U. pentru utilizarea pașnică a spațiului *extraatmosferic*." R.l. 14 VI 75 p. 6. „Odată cu revenirea pe Terra a navei cosmice «Soiuz-28» s-a consumat un episod important,

s-a inaugurat o etapă nouă a colaborării în cadrul programului «Intercosmos» pentru explorarea și folosirea spațiului *extraatmosferic* în scopuri pașnice." Sc. 11 III 78 p. 2 (din fr. *extra-atmosphérique;* DMN 1966).

extracorporál, -ă adj. — În afara corpului — „Operația și circulația *extracorporală* a fost condusă în așa fel încît pacientul s-a trezit la terminarea operației." Cont. 27 I 61 p. 1; v. și Sc. 28 XI 64 p. 4 (din *extra-* „afară [de]" + *corporal;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136, FC II 112; DEX, DN3).

extradúr, -ă adj. 1977 — Foarte rezistent — v. *belbor;* (din *extra-* „foarte" + *dur;* cf. fr. *extra-fort*).

extragaláctic, -ă adj. — Care se află în afara galaxiei —„ Trec prin fața lor [a cursanților] galaxiile nebuloaselor *extraglactice*." Sc. 11 XI 61 p. 1. „Alcătuirea unui catalog de radiosemne *extragalactice*." Cont. 7 X 66 p. 8; v. și Sc. 17 VII 62 p. 4, *radioundă* [scris și *extragalaxic*] (din fr. *extragalactique,* engl. *extragalactic;* PR 1950; FC II 112, 114; DTP; DN3).

extrasezón s.n. — Timpul din afara sezonului de vară — „Experimentul din vacanța de primăvară a dovedit că litoralul poate fi o gazdă perfectă și în *extrasezon*." I.B. 17 XI 73 p. 4. „Prețuri avantajoase de *extrasezon* [1—4 mai la mare]." R.l. 29 IV 75 p. 4 (din *extra-* „afară [de]" + *sezon*).

extrateréstru, -ă 1. adj. — Existent în afara globului pămîntesc— „Probabil și ființele rationale *extraterestre,* dacă ele există, procedează la fel." Sc. 6 V 61 p. 5. „Chestionat de curînd asupra viitorului exobiologiei (studiul vieții *extraterestre*) cunoscutul astronom C.S. a făcut următoarele aprecieri." Cont. 24 XI 78 p. 5; v. și *astronaut, cola.* **2.** s.m.f. — Persoană care aparține unei civilizații din afara Terrei—v. *mixare* (1974), *catastrofism,* (din fr. *extraterrestre;* cf. engl. *extraterrestrial,* BD 1966; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 136; FC II 113; DT; DEX, DN3).

eye-line(r) s.n. (cuv. engl.) — Creion de machiaj al ochilor, produs de machiat pentru ochi — „Tot ei au decretat reîntoarcerea în arena modei a *eye-liner*-ului pentru conturarea precisă și puternică a ochilor... Cu toții sînt însă de acord că trebuie evidențiată strălucirea fiecăreia, ceea ce ar însemna dispariția makeup-ului." Săpt. 21 III 75 p. 8. „Au fost înlăturate din trusa de machiaj, definitiv și fără drept de apel, roșurile mai aprinse sau mai pale care, întinse pe pomeți, colorau și optimizau frumoasele figuri... au fost excluse, de asemenea, *eye-line*-urile de culoare neagră sau brun închis...". Săpt. 21 I 77 p. 8 [pron. *aîlăină*] (cf. fr. *eye-liner;* PR 1962).

F

fáctor-chéie s.m. — Element de mare importanță — „Acționează maistrul ca *factor-cheie* în angrenajul complex al producției?" Sc. 9 X 70 p. 1. „Am publicat aceste rînduri din dorința de a atrage atenția celor responsabili, indiferent că răspund sau nu de magazine-etalon, asupra unor *factori-cheie* care asigură succesul oricărei unități comerciale." Sc. 9 VI 74 p. 2; v. și *productivitate* (din *factor* + *cheie*).

fair-play s. (anglicism) — Acceptare loială a regulilor (într-un sport) — „În marele fotbalist eu nu văd doar fenta vrăjită a lui S. M., vigoarea și *fair-play*-ul lui H., perspicacitatea și elanul lui B.C." I.B. 12 IV 74 p. 3. „N.V., un tînăr ciclist, nu lipsit de valoare, este, din păcate, certat cu *fair-play*-ul." I.B. 30 IV 74 p. 3. „Rugbi și *fair-play* la Timișoara." Sc. 29 IV 74 p. 3 [pron. *fer-plél*] (din engl. *fair-play;* Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 29, L. Seche în LR 2/75 p. 176, Th. Hristea în LR 3/73 p. 186—187, cu atestări din 1969; DEX, DN3).

fantascientist s.m. (italienism) — Autor de lucrări de ficțiune științifică — „Și iată pe cine am găsit la locurile lor și ale altora trei anodini cîștigători ai premiilor de debut ale editurii Eminescu (F.B., D.D.), pe *fantascientistul* M.O., pe duiosul I.L." Săpt. 9 VI 78 p. 3 [pron. *fantașientíst*] (cf. it. *fantascientista*).

fantascienza s.f. (cuv. it.) — (Despre cărți, filme) Ficțiune științifică — „*Fantascienza* la Palermo." R. lit. 14 XII 78 p. 24 [pron. *fantașiénța*] (DLI).

fantaștiință s.f. 1975 — Ficțiune științifică — v. *voyerism* (calc după it. *fantascienza*).

fantaștiințific, -ă adj. 1975 — Cu caracter de ficțiune științifică —

v. *voyerism* (din *fanta[scienza]* + *științific*).

fantazá vb. I — A-și imagina, a broda despre — „Și Godard *fantazează* în «Alphaville» asupra viitorului cu ajutorul unor vedete foarte pământene." Cont. 9 IV 66 p. 19 (cf. germ. *phantasieren;* F; Th. Hristea *P. E.* 128, atestări din 1957; DN3).

farfurie zburătoáre sint. s. 1974 — OZN — v. *ozenist, discojet, UFO* (după engl. *flying soucer,* fr. *soucoupe volante,* it. *disco volante;* PR 1947).

fársă-vodevíl s.f. — Farsă cu caracter de vodevil — „Este o *farsă-vodevil* cu atmosferă post-caragialescă." Mag. 24 IX 66 p. 5 (din *farsă* + *vodevil*).

fatigabilitáte s.f. (franțuzism) — (Înclinație spre) oboseală — „Mașina nu trebuie condusă în stare de *fatigabilitate.*" (cf. fr. *fatigabilité;* Th. Hristea în PN 3/76 p. 20).

faunístic, -ă adj. (zool.) — Referitor la faună — „Zonele dunelor de nisip de pe malul mării ascund o mare bogăție *faunistică* și floristică rară." Sc. 26 VIII 62 p. 2 (din *faună* + *-istic;* cf. fr. *faunistique;* F. Ciobanu în SCL 4/75 p. 352; DN3).

favélă s.f. „Filmul care tratează viața lui Pelé, începînd cu copilăria sa grea într-o «*favela*» (cartier al mizeriei) din Rio și pînă la consacrarea sa ca «cel mai bun jucător de fotbal al tuturor timpurilor» este realizat de cunoscutul regizor F.R." Sc. 12 IV 77 p. 6; v. și Cont. 31 VIII 79 p. 12, Sc. 6 IV 80 p. 6 (din port., engl. *favela;* BD 1970).

fazanărie s.f. — Crescătorie de fazani — „Puii de fazan au început să apară pe... bandă. *Fazanăria* «Transilvania» (Ocolul Silvic Cluj) a atins în acest an recordul de 6 000 de pui." R.l. 18 VI 73 p. 5. „În acest an *fazanăria* Lăpușel din județul Maramureș a crescut și lansat în pădurile fondului de vînătoare peste 11 000 de pui de fazan." R.l. 11 X 78 p. 5 [și *fazanerie*] (din *fazan* + *-ărie;* cf. fr. *faisanerie;* DEX, DN3).

febricitáte s.f. (franțuzism) **1.** (med.) — Caracterul a ceea ce are febră — „*Febricitatea* bolnavului este îngrijorătoare." **2.** (fig.) — Căldură, aderență afectivă — „... [un] intim, care l-a surprins [pe N. Iorga] în toate ipostazele multiplelor lui activități și i-a luat pulsul *febricității lor,* de-a lungul întregii sale vieți." R. lit. 18 X 79 p. 7 (cf. fr. *febricité*).

feed-back s. (cuv. engl. americ.) **1.** (cib.) — Acțiunea de control la întoarcere; retroacțiune — „Un rol din ce în ce mai important îi revine noțiunii cibernetice de «*feed-back*» (bucla de reacție de la ieșirea sistemului considerat la intrare), prin intermediul căreia un fenomen își reglează dezvoltarea." Cont. 21 VI 74 p. 5. **2.**

— (Extins la alte domenii) Întoarcere, revenire — „Păşind înapoi *(feed-back)* omul verifică şi corectează ceea ce vede în numele a ce visează. Ironia în acest sens este *feed-back*, este însăşi demascarea generală." Echinox 6—7/78 p. 26; v. şi Cont. 8 IV 77 p. 2, 15 VI 79 p. 7 [pron. *fid-béc*] (PR 1950, LII; D. Am., D. Filoz., D. Tr.; DN3).

felicitáre-mărţişór s.f. — Plic cu o felicitare conţinînd un mărţişor — „Ieri a început producţia de *felicitări-mărţişoare* contractate pentru această primăvară." I.B. 5 II 74 p. 1 (din *felicitare* + *mărţişor*).

fellow s.m. (cuv. engl.) — Membru — „Este o mare onoare pentru noi — a încheiat preşedintele institutului — să vă acordăm titlul de «*Fellow*» al Institutului Regal de Chimie şi să vă prezentăm Diploma de «*Fellow*»." R.l. 15 VI 78 p. 4. „Titlul de «*Fellow*» al Institutului Regal de Chimie reprezintă o nouă şi importantă recunoaştere a meritelor dumneavoastră ştiinţifice." Sc. 18 VI 78 p. 4 [pron. *félou*].

feméie-agronóm s.f. — Femeie care a îmbrăţişat meseria de agronom — „De la femei mergînd supuse în spatele bărbatului — la primele *femei-agronom*." Cont. 21 IX 62 p. 5 (din *femeie* + *agronom*).

feméie-artíst(ă) s.f. — Femeie care a îmbrăţişat meseria de artist (plastic etc.) — „Expoziţie a *femeilor-artiste*." Sc. 9 III 63 p. 4 (din *femeie* + *artist*).

feméie-astronáut(ă) s.f. — Femeie care a îmbrăţişat meseria de astronaut — „Anul viitor N.A.S.A. va recruta primul lot de 43 de *femei-astronaute*. Dintre acestea se va alege prima echipă care va fi lansată în spaţiu în anul 1979." R.l. 8 XI 76 p. 6 //din *femeie* + *astronaut;* cf. fr. *femme-cosmonaute;* DMN 1967//.

feméie-autoáre s.f. — Scriitoare — „Cunoscuta scriitoare engleză Agatha Christie, prima *femeie-autoare* de romane poliţiste, şi-a marcat evenimentul celei de-a 80-a aniversări a naşterii prin publicarea celei de-a 80-a cărţi." I.B. 16 IX 70 p. 4 (din *femeie* + *autoare;* cf. fr. *femme-auteur;* DMN 1966).

feméie-aviatór s.f. — Femeie care a îmbrăţişat meseria de aviator — „Iar femeile... nu-s cu nimic mai prejos decît noi — bărbaţii — în atîtea şi atîtea domenii de activitate umană. Să amintesc de *femeile-aviator*, de femeile-marinar (ca să mă refer doar la profesiunile ieşite din comun.)" I.B. 6 XII 72 p. 3; v. şi Sc. 6 I 82 p 1 (din *femeie* + *aviator*).

feméie-cineást s.f. — Femeie care a îmbrăţişat meseria de cineast — „«Sambizanga» — producţie a studiourilor franceze, regizată de angoleza S.M., prima *femeie-cineast* africană." Sc. 15 IV 74 p. 2 (din *femeie* + *cineast;* cf. fr. *femme-cinéaste;* DMN 1967).

femeie-clown s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de clown — „La Budapesta sînt pe cale de calificare șase *femei-clown*." Săpt. 7 VI 74 p. 2 (din *femeie* + *clown*).

femeie-compozitór s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de compozitor — „M.M. a fost distinsă în cadrul celui de al V-lea concurs internațional pentru *femei-compozitori* de la Mannheim." Cont. 4 XI 66 p. 7 (din *femeie* + *compozitor*).

femeie-copíl s.f. — Femeie cu aspect și atitudini de copil — „Cîtă sălbatică energie și ce disperată hotărîre în această firavă *femeie-copil*!" Cont. 24 II 67 p. 4. „Între 1950—1970, tot ceea ce ținea de civilizația ochiului a intrat într-un fel sau altul sub magia unui adorabil clișeu «*femeia-copil*»." Cont. 26 II 71 p. 7 (din *femeie* + *copil*).

femeie-detectív s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de detectiv — „Oprit la ieșirea dintr-un magazin londonez de o *femeie-detectiv*, a lovit-o și a încercat să fugă." R.l. 28 VIII 75 p. 6; v. și *karaté* (1974) (din *femeie* + *detectiv*; cf. fr. *femme-détective*; DMN 1966).

femeie-dóctor s.f. 1966 — Doctoriță — v. *femeie-profesor* (din *femeie* + *doctor*).

femeie-forjór s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de forjor — „Tot într-o scrisoare, un cititor din București îmi atrage atenția că am numit-o pe eroina reportajului lui Al. Stark femeie-sudor în loc de *femeie-forjor*." R. lit. 28 II 74 p. 26 (din *femeie* + *forjor*).

femeie-gondolíér s.f. 1974 — Femeie care a îmbrățișat meseria de gondolier — v. *femeie-toreador* //din *femeie* + *gondolier*//.

femeie-inginér s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de inginer — „Avem trei secții în afara celor șase unități integrate, toate coordonate de către femei. *Femei-inginer*." R.l. 6 I 74 p. 3. „Familia anunță cu profundă durere împlinirea unui an de la decesul mult iubitei lor ing. E.Z.-L., prima *femeie-inginer*." R.l. 2 XI 74 p. 4; v. și *femeie-medic* (din *femeie* + *inginer*; cf. fr. *femme-ingénieur*; DMN 1967).

femeie-mámă s.f. **1.** — Femeie în calitate de mamă — „Am fost mișcată de rîndurile scrise în ziar despre *femeia-mamă*." Sc. 7 XII 66 p. 2. „În proiectele de statut și-au găsit precizarea sarcinile sindicatelor în domeniul aplicării cu strictețe a prevederilor legislației muncii în ce privește ocrotirea femeii, a *femeii-mame* în special, ușurarea condițiilor ei de muncă și de viață." Sc. 26 III 71 p. 4. „Sănătatea *femeii-mame* — obiectiv cotidian de maximă importanță al activității medicale." Sc. 2 III 75 p. 4; v. și Luc. 2 XII 67 p. 1, Sc. 9 XII 73 p. 2, R.l. 4 VII 73 p. 2, 26 IX 75 p. 5, *femeie-medic*. **2.**

— Gravidă — v. *thalidomidă* (1972) (din *femeie* + *mamă*).

femeie-manechin s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de manechin — „Cea mai frumoasă... este *femeia-manechin*, drapată în rochie neagră, fără spate, cu o simplă bentiță care-i întunecă pielea, cu voaletă violet, punctată în argintiu, care-i acoperă toată fața." Săpt. 7 VI 74 p. 8 (din *femeie* + *manechin*).

femeie-marinăr s.f. 1972 — Femeie care a îmbrățișat meseria de marinar — v. *femeie-aviator;* v. și Sc. 19 XII 79 p. 1 (din *femeie* + *marinar*).

femeie-matadór s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de matador — „A.T. este prima *femeie-matador* din Spania care a beneficiat de prevederile legii din August. Zilele trecute ea a intrat pe jos în arenă (pînă acum femeile se puteau măsura cu taurul numai călare), participînd la o corrida la Guadalajara." R.l. 25 X 74 p. 6 //din *femeie* + *matador*//.

femeie-médic s.f. — Doctoriță — „Destoinica muncitoare, harnica țărancă, iscusita cercetătoare, femeia-inginer, *femeia-medic*, femeia-profesor și, în același timp, femeia-soție și mamă, în toate aceste ipostaze, femeia din țara noastră se face prețuită și respectată." Sc. 7 III 76 p. 1 (din *femeie* + *medic;* cf. fr. *femme-médecin;* DMN 1961).

femeie-milițián s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de milițian — „Un pilot american a fost capturat și este păzit acum, în drumul prin junglă, de către o *femeie-milițián*." R.l. 13 I 67 p. 6 (din *femeie* + *milițián*).

femeie-obiéct s.f. — Femeie redusă la starea de obiect de plăcere — „Bărbatul nu mai e în exclusivitate «acel care alege». Lîngă «*femeia-obiect*», apare «bărbatul-obiect»." Cont. 25 XII 70 p. 6. „Femeile sînt îmbrăcate, decorate, stilizate de gustul masculin, în vederea consumului masculin, și această situație e acceptată și chiar dorită, nu numai la nivelul *femeilor-obiect*, dar și la nivelul femeilor emancipate." Cont. 21 V 71 p. 6; v. și 9 VI 78 p. 9 (din *femeie* + *obiect;* cf. fr. *femme-objet;* DMN 1965).

femeie-om de știință s.f. „Urma de obicei un interviu cu o *femeie-om de știință*." R. lit. 2 X 69 p. 28 (din *femeie* + *om de știință;* Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 331).

femeie-ostáș s.f. — Femeie care luptă ca ostaș — „«Femeia-ostaș»." Gaz. lit. 20 IX 62 p. 8 (din *femeie* + *ostaș;* cf. fr. *femme-soldat;* DMN 1968).

femeie-pictor s.f. — Pictoriță — „A șasea ediție a «Săptămînilor internaționale ale femeii», desfășurată la Cannes, a prilejuit o confruntare între *femeile-pictori* și sculptori din diverse țări." Cont. 6 VI 69 p. 7 (din *femeie* →

pictor; cf. fr. *femme-peintre;* DMN 1967).

femeie-pilót s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de pilot — „Ea este prima *femeie-pilot* care sosește la Londra conducînd un avion de pasageri de cursă lungă." I.B. 2 X 65 p. 4. „*Femei-pilot* la încercări de autoturisme. Recent conducerea Întreprinderii de autoturisme Pitești a luat inițiativa pregătirii, la locul de muncă, a unui însemnat număr de femei în meseria de pilot la încercări de autoturisme." Sc. 18 XI 73 p. 2. „S.Y., o tînără libaneză de 22 de ani, este prima *femeie-pilot* din Liban și dealtfel și din întregul Orient arab." Sc. 5 I 74 p. 6; v. și Mag. 15 VII 67 p. 3, R.l. 3 VIII 67 p. 3 (din *femeie* + *pilot;* cf. fr. *femme-pilote;* DMN 1967).

femeie-poét s.f. — Femeie care scrie (și publică) poezii — „Era cît pe-aci să mă mohorăsc cu bilanțul făcut de M.B. în «Contemporanul» din 4 iulie crt. din care urma să rezulte cît de puțin încăpătoare a rămas literatura pentru *femeile-poet* și femeile-prozator și mă chinuiam strașnic să fac în mintea mea dreptate acestei urgisiri." Cont. 18 VII 69 p. 3 (din *femeie* + *poet;* cf. fr. *femme-poète;* DMN 1966).

femeie-primár s.f. — Femeie cu funcția de primar — „Film de actualitate, reliefînd momente din viața unei *femei-primar* întruchipate de Margareta Pogonat." I.B. 3 X 75 p. 2 (din *femeie* + *primar*).

femeie-profesór s.f. — Profesoară — „Pentru acostator... nu există nici *femeie-profesor*, nici femeie-doctor, nici femeie-țesător." Sc. 14 XII 66 p. 1; v. și *femeie-medic* (din *femeie* + *profesor;* cf. fr. *un professeur femme;* PR).

femeie-prozatór s.f. 1969 — Femeie care scrie (și publică) proză — v. *femeie-poet* (din *femeie* + *prozator*).

femeie-réctor s.f. — Femeie ce deține funcția de rector — „După 700 de ani de dominare și conducere necontestată a Universității Cambridge de către bărbați, a fost aleasă ca rector Alice M. Este prima *femeie-rector*!" Sc. 11 VII 75 p. 6 (din *femeie* + *rector*).

femeie-regizór s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de regizor — „Există prejudecata că regia e o profesie rezervată bărbaților. Prejudecată ce se menține, printre altele, și datorită faptului că nici o *femeie-regizor* încă nu și-a înscris numele în istoria acestei activități, de dată relativ recentă, printr-o înscenare excepțională." R.l. 14 XII 72 p. 2 (din *femeie* + *regizor*).

femeie-savánt s.f. — Femeie care creează în domeniul științei — „Cînd în marile laboratoare ale științei o *femeie-savant* își face apariția, nu mai surprinde pe nimeni." Sc. 7 III 78 p. 1 (din *femeie* + *savant*).

femeie-scriitoáre s.f. — Scriitoare — „Mai tîrziu, cînd și-a început

activitatea literară; a simțit din nou aceeași opresiune din partea editorilor. Ei respingeau *femeile-scriitoare*, refuzîndu-le textele, după ce în prealabil reținеau... ideile." Săpt. 28 II 75 p. 5 (din *femeie* + *scriitorare*; cf. fr. *femme-écrivain*; DMC 1967).

femeie-sculptor s.f. 1969 — Sculptoriță — v. *femeie-pictor* (din *femeie* + *sculptor*).

femeie-sociológ s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de sociolog — „Toate femeile care s-au încumetat să desfășoare o nouă activitate, specifică bărbaților, s-au declarat extrem de mulțumite de noua lor muncă. Și o ultimă precizare: raportul a fost întocmit de trei *femei-sociologi*." R.l. 1 IX 75 p. 6 (din *femeie* + *sociolog*).

femeie-soție s.f. 1976 — Femeie măritată — v. *femeie-medic*; v. și Săpt. 4 XII 81 p. 1 (din *femeie* + *soție*).

femeie-sudór s.f. 1974 — Femeie care a îmbrățișat meseria de sudor — v. *femeie-forjor* (din *femeie* + *sudor*).

femeie-șerif s.f. — Femeie care deține funcția de șerif — „K.C. este prima *femeie-șerif* din statul nordamerican Ohio." Sc. 5 I 77 p. 5 //din *femeie* + *șerif*//.

femeie-toreadór s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de toreador — „*Femei-toreador* au existat în Spania și în trecut." Mag. 29 XII 66 p. 3. „După prima *femeie-toreador*, acum a apărut și prima femeie-gondolier. Este vorba de venețiana L.B., în vîrstă de 22 de ani." Săpt. 4 X 74 p. 5 //din *femeie* + *toreador*//.

femeie-țesătór s.f. 1966 — Țesătoare — v. *femeie-profesor* (din *femeie* + *țesător*).

femtosecúndă s.f. 1964 (fiz.) — A trilioana parte dintr-o secundă — v. *submuclear*.

fenobác s.n. (chim.) „*Fenobac*. Această denumire desemnează un nou preparat chimic destinat combaterii mediului cu petrol sau cu diferite reziduuri organice toxice și netoxice." Sc. 23 II 77 p. 5.

feraluminiu s.n. — Aliaj de fier și aluminiu — „O nouă tehnologie pentru producerea de tablă din *feraluminiu* a fost elaborată de cercetătorii polonezi." Sc. 19 V 77 p. 4 [și *feroaluminiu*; cf. DN3] (din *fier* + *aluminiu*, după fr. *ferro-aluminium*; LTR).

feribót s.n. (mar.) — Tip de navă — „Pentru asigurarea unui transport rapid între porturile Napoli și Tunis, societatea italiană «Tirenia» a furnizat mai multe *ferry-boat*-uri care vor acoperi această distanță în 21 de ore." I.B. 12 VI 74 p. 8 [scris și *ferry-boat*] (din engl., fr. *ferry-boat*; DTP, D.Tr.; DEX, DN3).

fermă-etalón s.f. — Fermă model — „În acest an, de pildă, inginera V.D. a mers la *ferma-etalon* de la

Urechești, unde a făcut o tăiere demonstrativă a viței de vie (o tehnologie modernizată)." Sc. 1 IV 76 p. 1 (din *fermă* + *etalon*).

fermă (experimentálă)-pilót s.f. — Fermă model — „Cercetătorii de la Stațiunea experimentală agricolă din Geoagiu au conceput și organizat *ferme experimentale pilot* în unele cooperative agricole și întreprinderi agricole de stat. Pe parcursul a cîtorva ani, specialiștii stațiunii vor urmări în aceste *ferme pilot* aplicarea tehnologiilor moderne de lucrare a pămîntului și rezultatele obținute." R.l. 3 III 75 p. 2 (din *fermă [experimentală]* + *pilot;* cf. fr. *ferme-pilote;* DMN 1962).

fermentoterapíe s.f. (med.) „La Institutul de fiziologie al Academiei de științe a R.S.S. Armene a fost pusă la punct o metodă care se numește o *fermentoterapie* complexă... Metoda permite lichidarea cicatricei, deschizînd calea refacerii funcțiilor de bază ale celulei. Pentru aceasta sînt utilizați fermenți." R.l. 3 IV 78 p. 6 (din *ferment* + *terapie,* după model rus.).

fermión s.m. (fiz.) „Particulele al căror spin este un număr semiîntreg, 1/2, 3/2, 5/2... se numesc «*fermioni*» și nu este posibil ca, simultan, două dintre ele să ocupe același spațiu." Cont. 12 I 79 p. 5; v. și *spin, superparticulă* (de la numele fizicianului it. E. Fermi, fr. *fermion;* PR 1955; DT, LTR, DC; DN3).

feronerie s.f. 1974 — Lucrare artistică din fier — v. *velurat;* v. și R.l. 21 X 80 p. 3. (din fr. *feronnerie* / DT; DN3).

fersmanít s.n. 1965 (geol.) — Specie de minereu — v. *landauit* (de la numele savantului *Fersman*).

festivál-concúrs s.n. „Miercuri a început la Tîrgoviște cea de a treia ediție a popularului *festival-concurs* de romanțe «Crizantema de aur»." Sc. 29 X 70 p. 3. „La Suceava se desfășoară cea de a treia ediție a *festivalului-concurs* de etnografie și artă populară..." R.l. 22 VI 74 p. 2. „S-a încheiat cea de a treia ediție a *festivalului-concurs* «Voronețiana»." R.l. 26 VII 78 p. 2; v. și I.B. 9 X 70 p. 2, Săpt. 5 VII 74 p. 7, 21 VI 74 p. 7, R.l. 14 XII 74 p. 2 (din *festival* + *concurs*).

festivaliér, -ă adj. — De festival — „Agendă *festivalieră*." R.l. 6 IX 67 p. 3. „Cele două melodii ale lui G.G. (Premiul II) confirmă ceea ce scriam și după alte ediții: el este un maestru al scriiturii muzicale *festivaliere*." R. lit. 7 VIII 75 p. 18 (din fr. *festivalier* / DMN 1965; DN3).

festivalíst s.m. — Participant la un festival — „Iată, azi, instantanee surprinzînd activitatea de ieri... *festivaliști* aplaudînd un spectacol român într-unul din parcuri." Sc. 4 VIII 62 p. 4 (din *festival* + *-ist*).

festivísm s.n. (peior.) — Caracter prea festiv — „Cînd *festivis-*

mul dă mîna cu mulțumirea de sine." Sc. 13 X 65 p. 2. „*Festivismul* diminuează eficiența muncii politice de masă." Sc. 31 VII 73 p. 2; v. și R.l. 8 I 75 p. 1, Săpt. II V 79 p. 7 (din *festiv* + *-ism*).

festivíst, -ă adj. (peior.) — Cu caracter festiv — „Tomul lui nu e *festivist*, ci numai sărbătoresc." Gaz. lit. 5 X 67 p. 1. „Incongruența trebuind a fi pedepsită, adio material «tocit» de-acasă, adio etalare de cunoștințe «*festiviste*» — atenția și datele unei culturi generale medii rămîn aici singurele de rigoare." R. lit. 4 II 71 p. 27 (din *festiv* + *-ist*; V. Guțu Romalo *C.G.* 215).

fetomatérn, -ă adj. 1978 (med.) — Privitor la fetus și la mamă — v. *perinatal* //din *fetus* + *matern*//.

flabilitáte s.f. (tehn.) — Capacitatea unui aparat, a unui sistem de a funcționa fără incidente un timp dat — „Cînd Armstrong a coborît pe Lună, pipăind, cu prudență, praful din ograda necunoscută, inima lui bătea cu 156 pulsații pe minut. Era mult, dar fenomenul acesta de tahicardie nu se datora fricii, nici cel puțin îngrijorării, deoarece sentimentul dominant, în toată această călătorie fascinantă, a fost *fiabilitatea*." Cont. 26 VII 69 p. 10. „În opinia cercetătorilor de la «Duke University, Medical Center» din Durham (Carolina de Nord) unde a fost verificată *fiabilitatea* aparatului, invenția permite repararea promptă a unui electrod defect." Sc. 18 IV 78 p. 6; v. și 16 XII 70 p. 6, R.l. 10 III 79 p. 6, *fonocardiograf* (cf. fr. *fiabilité*; DMN 1950; LRC II 105; L. Seche în LR 2/75 p. 177, A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537, Fl. Șuteu în LR 5/80 p. 557-558; DT; DN3).

fianít s. (geol.) „În laboratoarele Institutului de fizică al Academiei de Științe a U.R.S.S. a fost obținut, prin sinteză, un soi nou de monocristale, denumite *fianit*, care se aseamănă, atît prin aspectul lor cît și prin unele însușiri — între care duritatea și transparența — cu diamantele naturale." R.l. 29 XI 75 p. 6 (cuv. rus).

fibrinactív s. „Sîngelui luat pentru analiză i se adaugă un poliester denumit «*fibrinactiv*» care permite separarea sîngelui în fibrină, ser și globule roșii, fără a fi necesară scurgerea intervalului pentru coagulare." Sc. 3 VI 78 p. 6 //din *fibrină* + *activ*//.

fibrolemnós, -oásă adj. — Alcătuit prin împîslirea și presarea fibrelor de lemn — „De aprecieri deosebite s-au bucurat piesele de bucătărie și cuierele de vestibul executate cu plăci *fibro-lemnoase* melaminate." I.B. 6 I 62 p. 1. „Vreau să vă anunț o veste: pentru prima oară în țară, fabricăm — după o tehnologie proprie — plăci *fibro-lemnoase* mulate." R.l. 5 II 75 p. 3; v. și *PFL* (din *fibră* [*de lemn*] + *lemnos*; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 233; DN3).

fibroscóp s.n. (med.) — Instrument pentru studierea cavităților

interne — „Recent s-a introdus în cercetare un nou tip de endoscop — *fibroscopul* — format dintr-un tub flexibil cu diametrul de 1,2 cm, constituit din 150 000 — 200 000 fibre fine de sticlă, fiecare fibră avînd diametrul de 1,5 microni. Fiecare din aceste fibre transmite cîte un element al imaginii alcătuită astfel din multe mii de imagini parțiale." Sc. 4 I 64 p. 2 //din *fibră* + *-scop;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5//.

fibrospóng s. (med.) „Eforturile depuse de specialiștii români în vederea găsirii unui procedeu de corecție a acestei infirmități [hemofilia] s-au soldat cu succes. Ei au realizat un produs numit «*fibrospong*» preparat sub forma unui burete din fibrină, cu ajutorul căruia se obține coagularea sîngelui în timpul intervenției chirurgicale." R.l. 27 III 76 p. 5 (din *fibr[ină]* + *spong[ios]*).

fibrotéxt s.n. „*Fibrotextul*, un deșeu rezultat la fabricile de încălțăminte, a devenit, ca urmare a unei fructuoase colaborări a specialiștilor din industria ușoară și a celor din construcțiile de mașini, un material util, fără să fie nevoie de investiții suplimentare." R.l. 18 XI 78 p. 5 (din *fibră* + *text[ilă];* cf. engl. *fibrotexiile;* TDTF).

fidelíst adj., s.m. „În ultimul timp cei nemulțumiți [de regimul din Panama] sînt denumiți și «*fidelișți*» (simpatizanți ai regimului Fidel Castro)." Sc. 16 VII 61 p. 4 (de la n. pr. *Fidel* [*Castro*] + *-ist;* cf. engl. *fidelist;* BD 1963; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137).

fidelitáte s.f. (muz.; în sint. *mare, înaltă fidelitate*) — Reproducere fidelă a sunetului — „Repertoriul muzical a fost împrospătat cu cele mai noi șlagăre românești și străine care sînt transmise de o stație de *mare fidelitate*." R.l. 1 VIII 79 p. 5 (după engl. americ. *high fidelity* [*hi-fi*]).

fierbătór[1] s.m. 1961 — Muncitor care execută operațiile de fierbere în cadrul prelucrării unor materii prime — v. *evaporator* (din *fierbe* + *-[ă]tor;* DEX).

fierbătór [2] s.n. (gosp.) — Mic aparat care, introdus în apă și pus la priză, face să fiarbă apa — „Daniel și-a preparat cafeaua cu *fierbătorul*." (din *fierbe* + *-[ă]tor;* DT; DEX).

fier-betón s.n. „Specialiștii Institutului de construcții Harkov au elaborat o originală metodă de tăiere a *fier-betonului* prin topire cu ajutorul arcului voltaic." Sc. 26 VIII 77 p. 6; v. și *fierar-betonist* (1961) (din *fier* + *beton;* DT).

fierár-betoníst s.m. — Muncitor care se ocupă cu executarea armăturilor elementelor de construcție— „Brigada de *fierar-betoniști* condusă de D.D. a executat montarea fierului-beton la 4 blocuri cu cîte 9 etaje, realizînd economii de 15 tone fier-beton." Sc. 7 X 61 p. 1; v. și I.B. 2 III 62 p. 1 (din *fierar*

+ *betonist;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 233; DTP; DEX).

fiésta s.f. — Festival (la origine religios), sărbătoare, petrecere în țările de limbă spaniolă, apoi extins — „Premierea solilor României socialiste s-a transformat într-o veritabilă *fiesta* mexicană: formații de «mariachis», cu instrumentiști îmbrăcați în pitorești costume mexicane purtînd mari sombreros, se dezlănțuie într-o suită de cîntece populare mexicane și românești." Sc. 10 VI 75 p. 2; v. și 1 XI 80 p. 4 (din sp. *fiesta;* cf. fr., engl. americ. *fiesta;* DMN 1964; El. Toma în ER p. 476; D.Am.; DN3).

filamentár, -ă adj. 1974 — Care are filamente — v. *cardat* (din *filament* + *-ar*).

filariózis s. (med.) — Elefantiazis — „Bolile tropicale mai fac ravagii în vastele regiuni ale Africii, Asiei și Americii Latine. Potrivit datelor furnizate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS)... schistosomiasis, o boală purtată de șerpii de apă, care atacă ficatul, splina, intestinele și inima, infectează circa 200 de milioane de persoane; *filariosis*-ul, cauzat de mai multe specii de viermi paraziți, produce desfigurări, inflamări ale brațelor și picioarelor și orbire." R.l. 21 VII 78 p. 6 (din lat. *filaria;* cf. it. *filariosi,* fr. *filariose;* DM; DEX, DN3).

fildeșíu, -e adj. — De culoarea fildeșului — „M-am găsit în fața unui bărbat cu părul foarte cărunt, cu tenul *fildeșiu,* profund oriental." R. lit. 28 III 74 p. 32 (din *fildeș* + *-iu;* DEX).

film s.n. — Desfășurare (a unei manifestații, vizite, curse etc.) — „Iată pe scurt *filmul* cursei." Sc. 9 V 61 p. 5; v. și R.l. 24 XII 79 p. 1, R. lit. 26 VI 80 p. 8, *ameri-zare* (din fr. *film;* DMN 1965; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

film-anchétă s.n. — Film cu caracter de anchetă — „Celălalt *film-anchetă* «Mîine începe azi» este un film despre tinerii din zilele noastre." Sc. 18 VII 65 p. 2. „*Filmul-anchetă* «Brazii», realizat de T.U. la Grupul de șantiere de pe Someș..." Sc. 17 IV 74 p. 2. „Este necesar, deci, ca strădaniilor pasionate, concretizate adesea în certe reușite ale creatorilor de la studioul «Al. Sahia», să li se răspundă prin stabilirea, în planul tematic, a ponderii justificate de importanța *filmului-anchetă.*" Sc. 14 XI 75 p. 4; v. și Cont. 17 IX 65 p. 6, R.l. 24 VII 69 p. 2, I.B. 8 X 70 p. 2, Cont. 2 XI 73 p. 5, I.B. 18 IV 74 p. 2, Săpt. 26 VII 74 p. 6 (din *film* + *anchetă;* cf. fr. *film-enquête;* DMN 1966; Fl. Dimitrescu în BRPh 1/69 p. 166).

film-antologíe s.n. 1. — Film antologic — „Acest *film-antologie* trebuie văzut nu numai pentru că noi o cunoaștem deocamdată foarte puțin pe cea căreia îi e dedicat." Cont. 29 X 65 p. 4. 2. — Film cu caracter antologic —

„«Așa se distra lumea» este subiectul *filmului-antologie* realizat de cunoscuta casă Metro-Goldwin-Mayer pentru a marca împlinirea unei jumătăți de secol de existență." Sc. 11 VI 74 p. 6; v. și Cont. 29 V 64 p. 4 (din *film* + *antologie;* Fl. Dimitrescu în BRPh 1/69 p. 166).

film-avertisment s.n. — Film care are rolul de a atrage atenția asupra unor fenomene — „«Brățara de bronz»" este, evident, drama dezrădăcinării. Dar este, în același timp, un film-mărturie, un *film-avertisment* în probleme care au încă o pondere... deloc neglijabilă în procesul prefacerilor sociale din țara sa." Sc. 23 IV 76 p. 2. „Pe toate ecranele din țară va fi prezentat, în deschiderea programelor obișnuite, un *film-avertisment* de două minute și jumătate, alcătuit din scurte secvențe din cîteva din cele mai celebre filme produse de-a lungul anilor în Franța." Sc. 4 II 78 p. 6; v. și R.l. 25 XI 78 p. 2 (din *film* + *avertisment*).

film-balét s.n. — Balet filmat — „*Filmul-balet* «Carmen» cu M.P. în coregrafia cubanezului A.A." R. lit. 20 XI 69 p. 27. „După o seamă de reușite la televiziune, în primul rînd cu un balet «Masa tăcerii» pe muzică de M.L., apoi cu un *film-balet* «tv» pe muzică de Bécaud, a scris și înscenat partitura coregrafică a unei piese de Stravinski." Săpt. 4 XII 70 p. 3; v. și I.B. 12 I 76 p. 6 (din *film* + *balet*).

film-catastrófă s.n. — Film care are ca temă o catastrofă (cutremur, inundație etc.) — „Psihologii explică moda *filmelor-catastrofă* ca o formă de consolare: un sistem inventează o condiție apocaliptică pentru ca, în comparație cu ea, realitatea să apară mai bună și mai potrivită, mai suportabilă." R. lit. 3 IV 75 p. 23. „Se pare că genul *filmelor-catastrofă* s-a încetățenit definitiv odată cu celebrul «Păsările» al lui Hitchcock." R.l. 25 XI 78 p. 2 //din *film* + *catastrofă*//.

film-comándă s.n. 1. „Aceste aspecte ale muncii — care nu țin de creație — pot fi încredințate computerelor. Concepția autorului este dictată mașinii prin calcule matematice, iar filmarea rezultatelor date de mașină se face automat. În felul acesta, un *film-comandă*, pentru a cărui pregătire și filmare manuală erau necesare opt ore de lucru, poate fi terminat în cinci minute!" I.B. 5 XI 70 p. 2. 2. „La noi, «telnofilmele» intră în vastul recipient al așa-numitelor «*filme-comandă*». Ministerele, instituțiile, marile unități industriale sau comerciale sau culturale au posibilitatea să «comande»." R.l. 14 XII 71 p. 2 //din *film* + *comandă*//.

film-dezbátere s.n. — Film cu caracter de dezbatere — „Indiferent de cum o să-l numim, ne aflăm în fața unui *film-dezbatere* și caracterul acesta se citește de la început în formula scenariului: procesul." Sc. 15 IX 65 p. 2.

„Drumul unui anumit tip de *film-dezbatere*, drumul unui anumit tip de «policier», drumul unui anumit tip de comedie civică." R.l. 16 II 78 p. 2 (din *film* + *dezbatere;* Fl. Dimitrescu în BRPh 1/69 p. 167).

film-documént s.n. — Film cu caracter de document — *„Filmul-document* MONDO CANE." Cont. 13 I 67 p. 2. La limita între *film-document* și film-ficțiune se găsește..." R.lit. 9 X 69 p. 24. „«Cazul Mattei» nu este un film de ficțiune, nu este nici ceea ce numim de obicei un documenar. Este ceva mai mult. Este un *film-document* al epocii sale, un *film-document* al Italiei de azi." Cont. 1 XII 72 p. 5; v. și R. lit. 25 III 71 p. 27, I.B. 17 XI 72 p. 2 (din *film* + *document*).

film-fluviu s.n. — Film de o lungime neobișnuită — „«Ziaristul» a fost un adevărat *film-fluviu*, având două serii a cîte două ore fiecare." Cont. 21 VII 67 p. 5. „Un *film-fluviu* s-a vărsat într-o mare de emoție destul de greu de înțeles de «cineva din afară»." R.l. 3 I 78 p. 6; v. și Cont. 1 XII 78 p. 10 (din *film* + *fluviu;* cf. fr. *film-fleuve;* DMN 1966).

film-gigánt s.n. — Film de o lungime neobișnuită, cu foarte mare figurație — „Se turnează *filme-gigant* de 3—4 ore în care apar mii de figuranți." Cont. 22 III 63 p. 5. „După «Căderea Troiei», «Ultimele zile ale orașului Pompei», primul *film-gigant* apare deja ca un matur superspectacol." Cont. 4 VII 69 p. 5 (din *film* + *gigant*).

filmic, -ă adj. — Referitor la film — „Ca să fiu mai explicit, ar trebui să recurg la un corespondent cinematografic al termenului consacrat, în literatură, de «livresc». *Filmic* înseamnă altceva, așa că m-aș opri simplu, prin analogie, la «filmesc»." Luc. 11 III 67 p. 8; v. și Cont. 25 VIII 67 p. 5 (din *film* + *-ic;* cf. fr. *filmique;* I. Iordan în SCL 4/64 p. 418, exemple din 1962; DN3).

filmíst s.m. (formație ironică) — Creator de filme — „Românul nu-i născut doar poet ci și sinopsist, scenarist și chiar *filmist*." Cinema 4/74 p. 11 (din *film* + *-ist*).

film-lécție s.n. — Film cu caracter de lecție — „D.P. nu a făcut un *film-lecție* despre viața și opera lui Țuculescu și nici n-a încercat o cercetare exhaustivă a creației acestuia." Cont. 23 IX 66 p. 5; v. și R.l. 12 XI 66 p. 6 (din *film* + *lecție;* Fl. Dimitrescu în BRPh. 1/69 p. 167).

film-mamút s.n. — Film de mare amploare — „Cheltuielile acestui *film-mamut* ating suma de 90 milioane de franci." Cont. 16 XII 66 p. 5. *„Film-mamut* realizat de către producătorul D. de L., împreună cu Studiourile sovietice ni se înfățișează ca o reconstituire istorică de amploare a celebrei bătălii purtată de celebrul geniu militar: Napoleon." R.l. 26 XII 71 p. 2 //din *film* + *ma-*

mut; Fl. Dimitrescu în BRPh 1/69 p. 167).

filmografíe s.f. **1.** — Colecție de filme reunite pe baza unui criteriu (regizor, actor, temă etc.) — „Cunoaștem 11 încercări de alcătuire a unei *filmografii* cuprinzînd adaptările după Shakespeare." Cont. 22 VIII 61 p. 5. **2.** — Totalitatea filmelor interpretate de un actor sau regizate de un regizor — „*Filmografia* lui J. Gabin cuprinde un număr impresionant de filme." (din fr. *filmographie;* cf. engl. *filmography;* BD 1970, Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DN3).

film-poém s.n. — Film cu calități de poem — „*Film-poem* asupra generației revoluționare de după război." Mag. 16 VIII 67 p. 5. „Cineclubul televiziunii franceze a programat duminică 21 octombrie straniul *film-poem* «Testamentul lui Orfeu» realizat în 1960 și considerat de critici drept un adevărat testament al artistului." Cont. 2 XI 73 p. 10; v. și Cinema 4/74 p. 9, R.l. 27 XII 77 p. 2 (din *film* + *poem;* cf. fr. *film-poème;* DMN 1969).

film-portrét s.n. — Film în care se schițează portretul unei personalități — „«Cimarron» este un *film-portret*." I.B. 10 XII 66 p. 2. „«Singurătatea unui cîntăreț de fond» este titlul *filmului portret*, cum îl denumesc ziarele franceze, pe care regizorul C.M. l-a consacrat lui Yves Montand." I.B. 11 II 75 p. 4. „Un *film-portret*: portretul unui om al zilelor noastre." Sc. 30 I 76 p. 4; v. și Săpt. 28 II 69 p. 1, I.B. 18 IV 74 p. 2, Sc. 12 VI 74 p. 6, *videocasetofon* (din *film* + *portret;* cf. fr. *film-portrait;* DMC 1974).

film-recitál s.n. — Film cu valoarea unui recital actoricesc — „Adaugă palmaresului Michelei Morgan o reușită memorabilă în acest *film-recital*." R.l. 14 II 67 p. 2; v. și Mag. 18 II 67 p. 5 (din *film* + *recital*).

film-scheci s.n. — Film alcătuit din mai multe părți distincte — „Acesta este un *film-sketch* (cu trei povestiri) pe care-l turnează acum în Italia trei mari cineaști." Mag. 12 XI 66 p. 4; v. și Cont. 28 II 69 p. 5, 14 XI 69 p. 5 [scris și *film-sketch*] //din *film* + *scheci;* Fl. Dimitrescu în BRPh 1/69 p. 167//.

film-spectácol s.n. — Spectacol ecranizat — „Folclorul muzical al nordului îndepărtat, într-un *film-spectacol*." R.l. 24 XI 75 p. 2 (din *film* + *spectacol;* cf. fr. *film-spectacle;* DMN 1969).

film-școálă s.n. **1.** — Film exemplar — „Într-o sală pe jumătate plină cu bulevardiști... a rulat — o singură dată — «Intoleranță», *film-școală* care ar trebui proiectat zilnic în toate locurile pe unde mișună cinefilii." Cont. 23 X 70 p. 2. **2.** — Film prin care se predă un obiect de învățămînt — „Scriitorul O.S s-a decis să facă filme-cărți, *filme-școală*, «un curs de alfabetizare fundamentală» prin

intermediul filmului." R. lit. 13 III 75 p. 22 (din *film* + *școală*).

filoflós adj. (text.) — Aţă cu efecte speciale — „Colectivul fabricii de aţă «9 Mai»... a livrat comerţului aţă de bumbac 55/3, aţă Perla pentru brodat şi aţă *filoflos* destinată broderiilor pe ţesături de mătase." I.B. 6 I 66 p. 1.

filozóf-poét s.m. 1978 — Filozof care scrie poezii — v. *poet-filozof* (din *filozof* + *poet*).

filtráre s.f. 1974 (circ.) — Filtru — v. *filtru total* (din *filtra*).

filtru totál sint. s (circ.) — Control multilateral al situaţiei circulaţiei efectuat de către organele de resort — „«*Filtru total*». O vastă operaţiune de «filtrare» a fost lansată sîmbătă şi duminică de poliţia italiană în regiunile Torino şi Val d'Aosta în scopul prevenirii unor delicte..." R.l. 2 VII 74 p. 6. „Ni se mai spune că *filtrele totale* vor continua să funcţioneze cu aceeaşi exigenţă." I.B. 25 IV 75 p. 4. „Un *filtru total* organizat recent de Serviciul de circulaţie al Inspectoratului judeţean de miliţie Olt a scos în evidenţă faptul că încă sînt destule autovehicule cu defecţiuni tehnice, care continuă să circule pe drumurile publice." R.l. 19 XI 75 p. 2 (din *filtru* + *total;* cf. engl. *total filter;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

fínal (În loc. adv. *în final*) — La sfîrşit — „Primii locuitori ai cartierului se vor muta în casă nouă la mijlocul acestui an. *În final,* noul cartier va găzdui 3 700 de familii." Sc. 11 V 74 p. 2. „Am răcit apa introducînd-o într-un circuit închis care, *în final,* însemna utilizarea celor 14 grade care prisoseau la tratament, la preîncălzirea apei calde." R.l. 14 XI 75 p. 2 (din *în* + *final*).

finisór-asamblatór s.m. „Printre astfel de meserii se numără: bobinator de maşini electrice rotative, montator aparatură optică, prelucrător fire şi fibre sintetice, *finisor-asamblator* de obiecte din mase plastice, administrator de hotel, peisagist-floricultor etc." R.l. 7 VIII 75 p. 3 (din *finisor* + *asamblator*).

finisór-spălătór s.m. „Întreprinderea Integrată de Lînă Constanţa primeşte înscrieri pentru ucenicie la locul de muncă, la următoarele meserii: ...*finisori-spălători*..." Dobrogea 7 VIII 73 p. 4 (din *finisor* + *spălător*).

firavitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este firav, slăbuţ — „Tînărul actor T.N. ne-a deconcertat prin stîngăcia şi *firavitatea* cu care şi-a debitat rolul." Luc. 30 IX 67 p. 8 (din *firav* + *-itate*).

fitosanitár, -ă adj. (biol.) — Care priveşte tratamentul plantelor — „În acest an, industria chimică a realizat peste 250 produse noi. Iată cîteva: antidoxant (utilizat la fabricarea cauciucului sintetic), hîrtie tip «decalcomanie», substanţe *fitosanitare*." R.l. 14 XI

77 p. 5 (cf. fr. *phytosanitaire;* PR 1950).

fitotrón s.n. (biol.) — Instalație specială pentru experimentare (cu plante de pe tot globul) — „La Institutul unional de selecție genetică din Odesa a fost inaugurată o stație de climă artificială. În serele și camerele climatizate, selecționerii pot lucra tot timpul anului, *fitotronul* asigurînd la comandă o mare varietate de condiții meteorologice." Sc. 8 XII 78 p. 5; v. și *biofitotron* (1975) (din fr. *phytotron,* germ. *Phytotron;* PR 1960; DEX, DN3).

fizician-astronaút s.m. 1972 (astr.) — Cosmonaut specialist în fizică — v. *pilot-astronaut* (din *fizician* + *astronaut*).

fiziobalneoterapeútic, -ă adj. „Peste 1,2 milioane consultații și 11 milioane tratamente *fizio-balneo-terapeutice* au fost acordate oamenilor muncii veniți în anul 1975 la tratament în stațiunea Olănești-Vîlcea." R.l. 19 III 76 p. 5 //din *fizio-* + *balneo-* + *terapeutic*//.

flacon-spray s.n. — Flacon care conține un spray — „O serie de produse farmaceutice, utilizate în tratamentul unor afecțiuni ale epidermei, vor fi livrate în *flacoane-spray* de fabrica bucureșteană «Biofarm»." R.l. 5 IV 73 p. 5 [pron. *flacón-spréi*] (din *flacon* + *spray*).

flash s.n. **1.** — Blitz — „La capătul acestui efort sincretic, Xenakis concepe polytopul cu acțiuni de sunete și lumină, *flashuri* electronice, raze laser și benzi magnetice pe multe piste." R. lit. 27 II 75 p. 24. „O abundentă și bună recoltă de spirit critic, combativ, justițiar, în acord perfect cu opinia telespectatorilor, aduc pe ecran emisiunile «Teleobiectiv», «*Flash*» (dați-i alt nume!) și la loc de vîrf «Direcția Mișcării Hîrtiilor»." R. lit. 18 XII 75 p. 16; v. și Cont. 22 VI 79 p. 17. **2.** (presă) — Știre scurtă transmisă cu prioritate — „Te înfioară trepidația și vuietul mașinilor pe șoseaua trasată chiar pe buza Coliseumului — arena antică cu peste 80 000 de locuri. După cîtva timp aveam să păstrez cu imensă satisfacție un *flash* transmis de o agenție de presă străină anunțînd interzicerea circulației rutiere în proximitatea monumentului." R.l. 2 VI 80 p. 6 [pron. *fleș* și *flaș*] (din engl., fr. *flash;* DMN 1959, CO; DT, D.Am.; DEX, DN3).

flashback s.n. (lit., cinem.) — Secvență intercalată într-un film sau o operă literară pentru a introduce un episod anterior — „Vrînd probabil să imprime un aer de seriozitate, autorii au optat pentru formula nu prea fericită a filmului-proces, depozițiile micuțului inculpat fiind *flashback*-uri." R.l. 7 X 73 p. 2. „*Flashback*" R. lit. 20 VI 74 p. [pron. *fléșbec*] (cuv. engl., cf. fr. *flashback;* Th. Hristea în LR 3/73 p. 187, atestări din 1966; PR 1966, CO; D.Am.; DN3).

flauroscóp s.n. (med.) „Dr. C.A. Macleod a decis introducerea, prin piciorul pacientei, a unei sonde cu diametrul redus, străbătută de un fir ce se termină cu o buclă, pe care a reușit să o facă să avanseze încet de-a lungul venelor, fiind urmărită pe parcurs cu ajutorul unui *flauroscop*. În cele din urmă, resturile tubului au fost agățate de bucla firului aidoma unui lanț și extras pe aceeași cale." R.l. 14 IV 77 p. 6.

flaușát, -ă adj. — (Despre țesături) Scămoșat, păros — „Vînzătorii recomandă cumpărătoarelor un nou model de palton pentru femei, confecționat din stofă puțin *flaușată*." Sc. 11 XI 64 p. 1 (din *flaușa;* M. Gheorghiu în LR 2/1968 p. 106; DN3).

flautín, -ă adj. — De flaut — „Versurile sînt de o limpiditate *flautină*." Cont. 8 III 63 p. 2 (din *flaut* + *-in*).

flexíbil, -ă adj. (constr.; în sint. *apartament flexibil*) — Variabil — „Apartamente *flexibile*. Institutul nostru realizează în prezent proiecte de execuție a unor blocuri ce cuprind apartamente cu structură variabilă, sau *apartamente flexibile* cum li se mai spune... În interiorul apartamentului se vor monta niște pereți PVC, adică un material de tip celular ușor și bun termo- și fonoizolant... Practic, acești pereți nu au sarcină de rezistență, ci doar funcția de a despărți încăperile." R.l. 14 II 75 p. 5 (din fr. *flexible*, lat. *flexibilis;* DEX, DN3 — alte sensuri).

flexoplást s. 1978 (chim.) — Tip de material plastic — v. *etanșeizare* //din *flex(ibil)* + *plast(ic)*//.

flop s. (anglicism) „Un spor «pe verticală» impresionant, dacă se ia în considerare că, în perioada 1960—72, creșterea în talie a omului, în general, a fost de aproximativ 1 cm. De menționat că de la această tendință au făcut excepție două categorii de atleți: săritorii în înălțime, care au avut numai partea superioară a corpului mai lungă, fapt ce s-ar datora renunțării la stilul «clasic» ventral, în favoarea așa-numitului «*flop*» (saltul pe spate) și săritorii cu prăjina." Sc. 30 IX 76 p. 6 (din engl. *flop*).

flotáre s.f. — Devalorizare — „De la începutul anului s-au înregistrat vînzări masive de tablouri, mulți dintre cei ce consideră operele de artă ca «valori-refugiu» nemaiașteptînd *flotarea* francului pentru a efectua noi achiziții." I.B. 23 I 74 p. 4 (din *flota;* DEX, DN3 — alte sensuri).

fluidizáre s.f. 1. — Acțiunea de a se fluidiza — „Se amenajează în prezent o instalație specială pentru valorificarea gudroanelor prin *fluidizare*." Sc. 15 XI 61 p. 1. 2. (circ.) — Degajarea circulației — „Pentru *fluidizarea* circulației. Pentru a se ușura circulația la intersecția șos. București cu Aleea Privighetorilor în zilele de sîmbătă după amiază, duminică și săr-

bătorile legale se interzic în acest loc virajele la stînga." R.l. 20 V 71 p. 3. „Concomitent cu programul de modernizare a arterelor rutiere, se vor extinde şi lucrările de *fluidizare* a traficului, prin introducerea dirijării circulaţiei în sistem de undă verde pe axa Nord-Sud, între Piaţa Victoriei şi Piaţa Şincai." R.l. 11 VIII 75 p. 3 (din *fluidiza;* cf. fr. *fluidification*, engl. *fluidization;* DMN 1969; CD; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 240; DTP; DEX, DN3 — sensul 1).

foále de ceápă sint. s. (lb. arg.) — Bluze subţiri (tip wind-jack) din materiale plastice, la modă la tinerii din anii '70—'80— „Cristi vrea să-şi cumpere o *foaie de ceapă*." (din *foaie* + *de* + *ceapă*).

focomelíe s.f. (med.) „După doi ani de talidomidomanie... Anglia este invadată de «*focomelie*». În doi-trei ani s-au născut mai mult de două mii de copii fără braţe şi fără picioare, malformaţie socotită în medicină un fel de «tară» inexplicabilă." Săpt. 18 V 73 p. 5. „În special după Contergan s-au născut copii cu anomalii ale scheletului: fie absenţa completă a membrelor (şi acest fenomen s-a numit amelie), fie o dezvoltare redusă a membrelor superioare sau inferioare (ca nişte bonturi semănînd cu picioarele de focă, de unde şi denumirea de *focomelie*)." Cont. 16 III 79 p. 5; v. şi R.l. 26 I 79 p. 6 [scris şi *phocomelie*] (din fr. *phocomélie;* L; DM; DN3).

foiletonístică s.f. — Totalitatea foiletoanelor din ziare, reviste etc. — „*Foiletonistica* din diversele publicaţii, spectacole de estradă, varietăţile televiziunii ne aduc din cînd în cînd în faţă crîmpeie din cotidiana îndeletnicire a cumpărătorilor." Sc. 22 I 67 p. 1 (din *foileton* + *-istică;* Th. Hristea *P.E.* 55—56, atestare din 1966; DN3 — alt sens).

folclorizá vb. I „Este limpede că un poet contemporan nu poate avea o viziune vetustă, nu poate *folcloriza* în poezie." V. rom. 2/63 p. 150 (din *folclor* + *-iza*).

folclorizát, -ă adj. — Influenţat de folclor — „Din plutonul de artişti *folclorizaţi*, L.I. se numără într-adevăr printre cei care au renunţat la «zelul etnografic», căutînd să se plaseze pe coordonatele unui stil." R. lit. 10 VI 71 p. 26 (din *folcloriza*).

fólie s.f. — Foaie subţire (de policlorură de vinil, din metal etc.) — „Privirile îţi sînt atrase de nişte materiale fine, transparente, opace sau diferit colorate, în funcţie de materia primă utilizată. Din aceste «*folii*» — cum sînt denumite de specialişti — muncitoarele execută pelerine, glugi, umbreluţe pentru ploaie, şorţuri de bucătărie." I.B. 31 III 61 p. 1. „O *folie* izolatoare specială, avînd proprietatea de a reduce pierderile de căldură din încăperi, a fost realizată în Belgia." Sc. 11 V 79 p. 5; v. şi 16 VII 61 p. 1, *inscripţionare*,

împîslitură, lactofiltru (din germ. *Folie*, it. *foglia;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 37; DTP, LTR; DEX, DN3).

folk s.n. — Curent în artă (în special în muzică) care propagă revenirea la tradițiile populare — „Concepția *folk*-underground pe linia deschisă în urmă cu cîțiva ani de bucureșteanul M.P." Săpt. 22 III 74 p. 13. „Dacă printre versuri inspirate lansăm în emisie muzică marginală (oricît de «*folk*» am numi-o) paguba e suportată de versuri, pe nedrept." R. lit. 13 III 75 p. 16; v. și Pr. R.TV. 23 III 79 p. 12 (din engl. *folk;* CO; DN3).

folkíst, -ă s.m.f. — Cîntăreț de muzică folk — „A.C. pe care nu știu cum să o calific: solistă, actriță, *folkistă*, compozitoare sau altceva." Săpt. 16 I 76 p. 7 „În acest caz se va prezenta cu un minishow rock care va cuprinde și cîteva prime audiții. *Folkiștii?* nu ne-am hotărît încă." Săpt. 8 XII 78 p. 7 (din *folk* + *-ist*).

fondu s.n. (cinem.; cuv. fr.) — Procedeu prin care o imagine apare sau dispare lent — „Este pur și simplu figura acestei fermecătoare fărîmături, nu în prim sau groplan, ci oarecum în plan total căci este un portret imens care umple tot ecranul, întîi în stop-cadru, apoi topindu-se în «*fondu*» prelungit." R. lit. 26 II 76 p. 17 [pron. *fondü*] (LTR; DN3).

fonoabsorbánt, -ă adj. — Care are proprietatea de a absorbi sunetele — „Plăcile *fonoabsorbante* au domenii largi de utilizare în combaterea zgomotului." Sc. 29 X 63 p. 1 „Geamuri *fonoabsorbante*. Locatarii din casele situate pe marginea autostrăzii ce conduce la Zürich, deosebit de zgomotoasă, vor putea să doarmă, în curînd, în condiții mai bune, datorită măsurilor luate recent de municipalitate de a monta la ferestrele apartamentelor încă un set de geamuri, dintr-o sticlă specială, care poate absorbi 50 la sută din vibrațiile zgomotelor." Sc. 5 III 76 p. 6; v. și 12 II 63 p. 1 (din engl. *phonoabsorbant*).

fonocardiográf s.n. (med.) — Aparat care înregistrează grafic bătăile inimii — „La catedra de tehnică electronică și fiabilitate din cadrul Facultății de electronică a fost realizat de curînd prototipul unui *fonocardiograf* fetal destinat diagnosticării maladiilor cardiace încă din faza intrauterină." Mag. 4 X 75 p. 3 (din fr. *phonocardiographe;* DM; DEX, DN3).

fonoconfórt s.n. 1966 — Ansamblul condițiilor care fac o locuință comodă din punct de vedere fonic — „Deși tema discuției noastre vă este cunoscută din vreme, am dori să clarificăm de la început... coordonatele pînă la care ne propunem să dezbatem noțiunea pe care noi am numi-o «*fonoconfort*». Nu vrem să înțelegem prin apartament un studio de televiziune, izolat astfel încît să nu pătrundă în interiorul lui nici cel mai mic zgomot..." R.l.

23 XI 66 p. 3 (din engl. *phonocomfort;* M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 132; DN3).

fonofilm s.n. — Film pentru orbi — „Este vorba de *fonofilme* însoțite de albume cu ilustrații realizate după metoda proiecției verticale (întrupare plastică a obiectelor în trei dimensiuni)." Cont. 12 I 62 p. 5 //din *fono-* + *film;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237//.

fonoizolánt, -ă adj. 1975 — Care izolează fonic — v. *flexibil* //din *fono-* + *izolant*//.

fonoizoláre s.f. — Izolare fonică — „Mochete cu suport din p.v.c. expandat și țesătură de fibre polimerice, care au un înalt grad de *fonoizolare*." I.B. 11 V 74 p. 4 //din *fono-* + *izolare*//.

fonolingvístic, -ă adj. — (Laborator de învățare a limbilor străine) care utilizează material audio (vizual) — „Recent, liceul «Ludwig Roth» din Mediaș a devenit beneficiarul unui laborator *fono-lingvistic,* gen amfiteatru, cu cabine amenajate în cea mai mare parte prin forțe proprii." R.l. 4 IV 74 p. 2 //din *fono-* + *lingvistic*//.

fonomórse s.n. — Telefon pentru surzi — „Prin însăși natura sa telefonul este inaccesibil persoanelor lipsite de simțul auzului. Dar acest handicap va dispărea în curînd datorită aparatului *fonomorse* creat de italianul F. Pentru folosirea lui nu este nevoie decît să se cunoască alfabetul morse." Sc. 21 VII 73 p. 6 //din *fono-* + *morse*//.

fonotecát, -ă adj. — Selecționat pentru fonotecă — „Or, în timp ce L.P.-uri Electrecord... nu sînt *fonotecate* în întregime, sau discuri întregi nu se transmit pur și simplu de loc... se rulează cîntece de care lumea s-a cam plictisit." Cont. 7 XII 73 p. 6 (din *fonotecă* + *-at*).

footing s. (cuv. englez) — Plimbare în pas alergător în scop higienic — „O femeie care n-are timp dimineața să facă oră de *footing* — ca eroina lui Mazurski — va privi întotdeauna cu neîncredere «singurătatea» acestor sclipitoare stele." Cont. 9 VI 78 p. 9 [pron. *fúting*] (LII).

foráj-extracție s.n. (ind.) — Foraj combinat cu extracție — „La schela Țicleni, din cadrul Trustului de *foraj-extracție* Tg. Jiu, de pildă, fenomenele de coroziune manifestate la stația de epurare a apelor reziduale au fost tratate ca manifestări de coroziune interioară, fără a se semnaliza fenomenele de eroziune care facilitau această stare a metalului." Sc. 28 VIII 66 p. 1 (din *foraj* + *extracție*).

formál, -ă adj. — Ceremonios, solemn — „Ea, Nadia, a fost întrebată de ce a fost atît de *formală* la Jocurile Olimpice și a răspuns că autodisciplina și concentrarea au fost atît de mari încît nu-și putea îndepărta gîndurile de la activitatea ei nici

măcar pentru un timp scurt." R.l. 17 XI 76 p. 5 (din engl. *forinal*; CO; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

formularístică s.f. — Întocmirea de formulare (de obicei exagerat) — „Să contribuim la înlăturarea *formularisticii* inutile!" I.B. 28 V 73 p. 1 (din *formular* + *-istică*; DN3).

fórum s.n. (fig.) — Adunare, colocviu, simpozion — „Mîine, în Capitala țării se deschid lucrările *Forumului* tinerei generații, eveniment politic cu ample semnificații în viața societății noastre." Sc. 4 V 80 p. 1. „*Forumul* studențesc de la Iași a reunit cercurile științifice ale studenților din întreaga țară." Sc. 29 VI 80 p. 6 (din fr., engl. *forum;* PR 1955; CO; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

fosfénă s.f. (med.) „La rîndul lor, electrozii transformă impulsurile în așa-numitele *fosfene* (punctele luminoase pe care le putem vedea cu ochii închiși dacă apăsăm cu degetele globii oculari). În felul acesta, orbul capătă o imagine punctată a obiectului respectiv. Pentru cei 15 milioane de nevăzători din întreaga lume, «neuroproteza» este menită să aducă în sensul propriu al cuvîntului o rază de lumină." Sc. 28 II 74 p. 8 (din fr. *phosphène;* DM; DEX, DN3).

fotoactualitáte s.f. „*Foto-actualitate.* Paris. Gara Saint-Lazare paralizată de grevă. Afișele anunță întreruperea traficului feroviar." Sc. 8 X 76 p. 6 //din *foto-* + *actualitate*//.

fotoanchétă s.f. — Anchetă cu fotografii — „*Foto-anchetă* în județul Prahova" Sc. t. 18 VIII 78 p. 3. „*Foto-anchetă* realizată de I.B. și I.M." R.l. 15 VII 78 p. 7 //din *foto-* + *anchetă*//.

fotocerámică s.f. — Imprimarea pe ceramică a imaginilor fotografice — „Primele zece articole ornamentate cu ajutorul *foto-ceramicii* au și fost trimise la comisia mixtă de avizare a Ministerului industriei ușoare." Sc. 27 III 80 p. 2 (din fr. *photocéramique*, rus. *fotokeramika*; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237; DTP; DEX, DN3).

fotoclúb s.n. — Club fotografic — „Se va deschide, în curînd, cea de-a 14-a Bienală internațională de artă fotografică a *Fotoclubului* medicilor din România." Sc. 23 XI 78 p. 4 //din *foto-* + *club*//.

fotocoagulâre s.f. (med.) — Coagulare prin raze laser — „Aparatul modern de *fotocoagulare* permite tratarea unor afecțiuni ale globului ocular fără intervenție clirurgicală." Sc. 26 I 63 p. 2; v. și R.l. 29 VII 81 p. 6 (din *foto-* + *coagulare;* cf. engl. *photocoagulation;* BD 1967).

fotocoagulatór s.n. (med.) „Fotocoagulograful. Specialiștii Academiei de Medicină din Cracovia au construit un aparat pentru măsurarea continuă și înregistrarea

automată a coagulării serului și a altor componente ale sîngelui, a formării și dizolvării cheagurilor etc. *Fotocoagulatorul*, cum se numește acest aparat, se compune în principal dintr-o celulă foto-electrică... și dintr-un termostat." R.l. 17 IX 74 p. 6 (din engl. *photocoagulator;* BD 1967).

fotocoagulográf s.n. 1974 (med.) – Aparat pentru măsurat coagularea sîngelui — v. *fotocoagulator* //din *foto-* + *coagula[re]* + *-graf*//.

fotocolór s.n. — Fotografiere în culori — „Eu socot că *fotocolorul* nu înlesnește fotografului să facă artă." Cont. 1 VIII 67 p. 10 //din *foto-* + *color*//.

fotocompoziție s.f. — Compoziție în fotografie — „Printre ultimele apariții ale aceleiași edituri amintim *Fotocompoziția* de E.I. în care autorul, pe lîngă expunerea principiilor *fotocompoziției*, caută să clarifice, pentru fotografii amatori, noțiunea de stil modern în fotografie. "Cont. 21 X 66 p. 7 (cf. fr., engl. *photocomposition;* PR 1967, CO; DN3).

fotoconductór, -toáre adj. — Variabil la conductibilitatea electrică a unor substanțe sub efectul radiațiilor — „Aceste materiale plastice conțin în special clor și simpla radiație ultravioletă a soarelui în cursul zilei este suficientă pentru a le face *fotoconductoare* în întreaga lor masă în cursul nopții." I.B. 18 XII 63 p. 3; v. și *pasphil* (din fr. *photoconducteur;* PR 1950; DT).

fotocróm, -ă adj. — Care își schimbă culoarea sub influența luminii — „Firma britanică «Applied Rhotophisic Limited» a reușit să elaboreze un material plastic de mare sensibilitate la efectele luminii, menit să înlocuiască cu succes sticla fotosensibilă — mai precis, *fotocromă* — care se colorează în raport cu intensitatea luminii." R.l. 6 XI 76 p. 6 //din gr. *photos*+gr. *khrôma*; DN3//.

fotocromátic, -ă adj. „Ochelarii de soare *fotocromatici*, ale căror lentile — în funcție de intensitatea luminii — fie că se închid la culoare, fie că se deschid, constituie, potrivit părerii unor savanți englezi, cauza unor grave accidente de circulație." Sc. 5 VI 76 p. 8 (din *fotocrom* + *-atic*).

fotocrónică, s.f. — Cronică fotografică — „*Fotocronică* industrială." I.B. 19 III 62 p. 1 (din *foto-* + *cronică*, după it. *fotocronaca;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237; DEI; DN3).

fotodocuménd s.n. — Document fotografic — „În album vor fi incluse o serie de *fotodocumente* despre viața piloților-cosmonauți sovietici." Sc. 17 II 64 p. 4; v. și *fototecă* (din *foto-* + *document*; cf. fr. *photodocument;* DMN 1966).

fotodocumentár, -ă adj. „Miercuri la amiază s-a deschis în Capitală... expoziția itinerantă *foto-documentară* «Arta Oceaniei» realizată

de UNESCO." R.l. 15 IX 77 p. 5 (din *foto-* + *documentar*).

fotoelasticimétru s.n. „În fotografie, cu ajutorul *fotoelasticimetrului* se determină cantitatea tensiunilor în obiectele de sticlă." I.B. 14 XII 67 p. (din fr. *photoélasticimètre;* L; DN3).

fotoenergétică s.f. „*Fotoenergetica* — o nouă ramură științifică. Menirea ei constă în a cerceta influența energiei radiante a soarelui, într-o gamă largă de lungimi de undă, asupra activității vitale a organismelor vegetale și animale." Sc. 25 VII 61 p. 3 (din fr. *photoénergétique;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DEX, DN3).

fotoeséu s.n. 1974 — Eseu fotografic — v. *fotoreportaj* //din *foto-* + *eseu*//.

fotoexpoziție s.f. — Expoziție fotografică — „Sîmbătă după amiază la Muzeul militar central din Capitală a avut loc deschiderea unei *fotoexpoziții*, organizată cu prilejul celei de a XX-a aniversări a eliberării Cehoslovaciei de sub jugul fascist." Sc. 9 V 65 p. 3 (din *foto-* + *expoziție;* L. Seche în LR 1/74 p. 77).

fotofilmotécă s.f. — Filmotecă de fotografii — „Membrii cineclubului care funcționează pe lîngă Casa de cultură a tineretului din Iași și-au propus să întocmească o *fotofilmotecă* a orașului. Primele 400 de fotografii, cuprinzînd imagini din toate domeniile vieții economice și social-culturale, au și fost clasificate și catalogate." R.l. 11 II 75 p. 2 (din *foto-* + *filmotecă*).

fotogeologie s.f. (geol.) — Cercetare geologică pe bază fotografică — „*Fotogeologie.* Zăcămintele metalifere, spre exemplu minereuri de plumb sau de zinc, pot fi depistate printr-o nouă metodă — fotografică — implicînd cercetarea unor anumite plante." R.l. 25 VII 74 p. 6 //din *foto-* + *geologie*//.

fotográf-artíst s.m. — Autor de fotografii artistice — „În cele două ocazii ale turneelor lui S.C. la București, un *fotograf-artist*, pasionat la maximum de subiectul său, E.T., a realizat cîteva filme exemplare." Săpt. 2 VI 78 p. 6 (din *fotograf* + *artist*).

fotografie-documént s.f. — Fotografie cu caracter de document — „*Fotografiile-document* pe care le înscrie genericul ca și cele cîteva secvențe de la început și din final, extrase din vechi jurnale cinematografice — autentice mărturii ale epocii — nu modifică nici ele factura acestei pseudocronici istorice." Sc. 27 VIII 65 p. 1. „Este vorba de două *fotografii-doeument*, una înfățișînd explozia unei bombe atomice (Bikini 1946), alta lagărul de concentrare de la Dachau." R. lit. 13 V 71 p. 9; v. și R.l. 13 IV 79 p. 6, *UNICEF* //din *fotografie* + *document*//.

fotografism s.n. (livr.) — Curent în artele plastice care vrea să redea natura exagerat de fidel — „*Fotografismul* cîștigă teren, se creează pînă și piesa de teatru-document." Alm. Sc. 67 p. 364 (din germ. *Photographismus;* cf. fr. *photographisme;* DMC 1966; DN3).

fotogrammétric, -ă adj. (topogr.) — Care privește fotogrammetria — „Sectorul de fotogrammetrie a întocmit, în numai 4 ani, pe cale *fotogrammetrică*, planuri de evidență funciară pentru aproximativ 40 la sută din suprafața țării." Sc. 25 III [f.a.]p. 1 (din fr. *photogrammétrique;* DMN 1966; LTR; DEX, DN3).

fotogrammetríst s.m. (topogr.) — Specialist în fotogrammetrie — „Pentru ca harta să capete grai, *fotogrammetristul* trebuie să stabilească exact toponimia." Sc. 25 III 64 p. 1 (din *fotogrammetrie* + *-ist*).

fotoîntrerupătór s.n. „*Fotoîntrerupător*. O societate britanică a realizat un dispozitiv minuscul, care, acționat prin variațiile de intensitate ale luminii naturale, aprinde sau stinge becurile pentru iluminatul public." Sc. 16 II 78 p. 5 //din *foto-* + *întrerupător*//.

fotomultiplicatór s.n. — Aparat care amplifică curentul creat de o sursă luminoasă într-un element fotoelectric — „Secția de astrofizică a Observatorului astronomic din Capitală a construit un fotometru cu *fotomultiplicatori* de mare precizie, montat pe un telescop cu un diametru de 50 cm." Sc. 11 XII 65 p. 6 (din fr. *photomultiplicateur;* PR 1957; DT, LTR; DEX, DN3).

fotopictúră s.f. „După șapte ani de încercări, un fotograf britanic susține că a pus la punct o tehnică specială, care permite copierea perfectă a picturilor. El a prezentat 30 de reproduceri foto redînd cu fidelitate tablourile originale, implicit textura pînzei. Aceste *fotopicturi* pot fi expuse în locul originalului pentru a-l feri pe acesta de acte de vandalism sau de sustragere." Sc. 13 XII 75 p. 6 //din *foto-* + *pictură*//.

fotoreportáj s.n. — Reportaj bazat pe fotografii — „După fotoeseu, *fotoreportaj*... Responsabilul cineclubului, studentul M.L., ne asigură că în aprilie studenții Arhitecturii vor scoate o nouă ediție a expoziției cu tema «Reportajul fotografic»." V. stud. 3 IV 74 p. 14 (din rus. *fotoreportaj;* L. Seche în LR 1/74 p. 77; DN3).

fotoschémă s.f. — Fotografie luată din avion a unei regiuni — „Din cauza deformărilor datorate perspectivei, a modificărilor de scară pricinuite de oscilațiile avionului etc., «*fotoschema*» obținută astfel reprezintă doar o hartă aproximativă a zonei cercetate." Sc. 6 XI 65 p. 4 //din *foto-* + *schemă*//.

fotostereotómic, -ă adj. „Aceasta e simpla recuzită necesară aplicării metodei *fotostereotomice*... Etimologic exprimată, metoda este «foto» pentru că operează cu fotografii, este «stereo» pentru că redă dimensiunile reliefului corpului supus măsurătorii în trei dimensiuni, avînd însă la îndemînă o simplă imagine plană, și este «tomică» deoarece pe clișeu apar intersecțiile unor plane. Metoda aceasta a fost pusă la punct de dr. C.R. și ing. C.P. încă din 1959, fiind publicată în 1960 în documentele Congresului internațional de antropologie de la Paris. A fost aplicată în țara noastră: prima oară în domeniul craniometriei, pentru reconstituirea, după fosile, a capetelor oamenilor primitivi." I.B. 28 X 70 p. 1 (din *foto-* + *stereo-* + *-tomie*).

fotostereotomíe s.f. — Metodă de cercetare în antropologie bazată pe fotografierea în trei dimensiuni — „Este *fotostereotomia*, elaborată de dr. C.R., renumit antropolog, cercetător științific principal la Institutul «Victor Babeș», și ing. C.P., cercetător la Laboratorul de antropologie aplicată din Centrala industriei confecțiilor... Noua metodă are avantajul că este riguros științifică, că prezintă exactitate mult crescută în măsurare, că oferă posibilitatea de a determina orice cotă sau perimetru al corpului în trei dimensiuni," R.l. 25 III 75 p. 2 (din *foto-* + *stereo-* + *-tomie*).

fototécă s.f. — Colecție de fotografii sau fotograme — „*Fototeca* orașului Marburg (R.F.G.) — cea mai mare arhivă foto consacrată culturii și artei mondiale — își va transpune întreaga colecție, cuprinzînd peste o jumătate de milion de clișee, pe microfișe de mărimea unei cărți poștale." Sc. 23 XI 76 p. 5. „Aproximativ 400 000 de clișee de format mare se află în posesia *fototecii* germane din Dresda, considerată cea mai mare instituție de acest gen din Europa. Înființată acum 25 de ani, cu un fond inițial de 25 000 de fotografii, *fototeca* s-a transformat într-o instituție centrală cuprinzînd fotodocumente din viața politică, cultural-artistică, imagini din natură ș.a." Sc. 14 I 77 p. 5 (din fr. *photothèque;* PR 1950; L. Seche în LR 3/77 p. 271, atestare din 1973; DT, LTR; DEX, DN3).

fototelegráfic, -ă adj. — Care se referă la fototelegrafie — „Între Moscova și Antarctica a fost stabilită pentru prima oară legătură *fototelegrafică*. Transmiterea primelor fotografii spre Mirnîi a reușit pe deplin." Sc. 23 XI 64 p. 4 (cf. fr. *phototélégraphique;* DMN 1968).

fototéxt s.n. „«*Foto-text*»", text legendă la cîteva instantanee" R.l. 25 IV 78 p. 2 (din *foto-* ◆ *text*).

fotoxerográfic, -ă adj. „Va fi prezentat ca o noutate a tehnicii rapide de multiplicare: U-BIX-ul

Mark II — aparat capabil să reproducă prin procedeu *foto-xerografic* 750 copii/oră pe hîrtie normală și cu posibilitatea de reducere în trepte de la format A 2 pînă la format A 4." I.B. 11 XII 63 p. 3 //din *foto-* + *xerografic*//.

fotozáț s.n. (poligrafie) — Zaț obținut prin fotoculegere — „Bărbatul din fotografia de mai sus nu este programator sau analist la un centru de calcul, ci un... ziarist care-și scrie articolul pentru gazetă. În loc să-l dactilografieze la o mașină de scris obișnuită, redactorul îl bate la o consolă specială cu un display — un ecran asemănător celui de la televizor... Printr-o apăsare pe un buton, articolul se transformă în cartele perforate sau benzi magnetice care, într-o fază ulterioară, devin *fotozațuri*, și sînt introduse automat în pagina de ziar." R.l. 6 I 78 p. 6 //din *foto-* + *zaț*//.

fovíst s.m. (pict.) — Pictor aparținînd fovismului — „Pictori ca aceștia, întîlnindu-se cu *foviștii* (fauves) francezi își revoluționaseră viziunea și limbajul cromatic." Cont. 25 VIII 67 p. 7 [scris și *fauvist*] (din fr. *fauviste;* DN3).

fráncium s. (chim.) — Element chimic radioactiv — „Două echipe de fizicieni au reușit recent la separatorul de izotopi al Centrului european de cercetări nucleare (C.E.R.N.) de la Meyrin-Geneva să realizeze prima observare a unei radiații optice a elementului «*francium*»." Sc. 24 III 78 p. 6 [var. *franciu*] (din fr., engl. *francium*, germ. *Francium;* PR 1948, CO; LTR; DEX, DN3).

frangléză s.f. **I.** „Intrată deja în literatură, mai mult pe latura ei anecdotică, «*frangleza*» este denumirea dată acelei limbi franceze care folosește foarte multe cuvinte engleze, fără încercare de asimilare a lor și fără ca ele să fi devenit necesare datorită absenței unui echivalent în limba franceză." Sc. 14 VII 64 p. 3. **2.** (impropriu) „Acțiunea lingviștilor de combatere a ceea ce ei numesc «*frangleză*», un limbaj alambicat, care tinde să se extindă ca urmare a invazici terminologiei tehnice." Sc. 4 V 74 p. 6 (din fr. *franglais*, răspîndit prin titlul cărții lui R. Etiemble, *Parlez-vous franglais?;* DMN 1959).

franjurát, -ă adj. 1973 — Cu franjuri — v. *costier* (din *franjuri*).

frapáre s.f. (tehn.) „Un nou sistem de fabricație a discurilor de fricțiune destinate tractoarelor cu șenile, sistem denumit «*frapare*», original și eficient, prin care, printr o operație de presare după sinterizarea pieselor, se elimină rectificările pe ambele fețe, ceea ce înseamnă, practic, 1,4 milioane lei economie." Sc. 11 XI 74 p. 1 (din *frapa;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

frázǎ-chéie s.f. — Frază de o mare importanță pentru înțelegerea unui text, a unei comuni-

cări — „Se spune [în film]: «Tu nu ești la fel cu ceilalți bărbați»... *frază-cheie* care ar vrea să explice succesul instantaneu al doctorului în fața femeilor." Gaz. lit. 17 VIII 61 p. 7. „Tot filmul este numai asta. Înaintarea, pas cu pas, între două *fraze-cheie*." R. lit. 7 II 75 p. 17 (din *frază* + *cheie*, după fr. *phrase-clé;* DMN 1966; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137).

fregátă-școálă s.f. — Fregată cu rol de școală — „Naufragiul *fregatei-școală* vest-germane «Pamir» a stîrnit un puternic ecou în întreaga presă a timpului." Sec. 20 10/63 p. 210 //din *fregată* + *școală*//.

freón s.n. (chim.) — Compus organic al fluorului folosit ca agent frigorific — „Descoperirea unor concentrații de gaz *freon* în zăpezile antarctice a intrigat mult pe cercetătorii continentului alb." Sc. 19 XII 75 p. 6. „Un raport al Centrului pentru cercetări atmosferice din Boulder, statul american Colorado, confirmă justețea temerilor exprimate în ultimul timp de unii oameni de știință în legătură cu riscul pe care *freonii* — gazul utilizat în obișnuitele spray-uri — îl prezintă pentru pătura de ozon din atmosferă." (f.d.) (din fr. *fréon*, engl., rus. *freon*, germ. *Freon;* PR 1950; CO; LTR, DC; DN3).

freschíst s.m. — Creator de fresce — „Se cer deopotrivă relevate virtuțile de meșteșug, excepționala rezistență la intemperii a picturilor exterioare care nu poate fi explicată decît recunoscînd că școala de pictură din Moldova deținea secrete necunoscute chiar celebrilor *freschiști*." Sc. 17 IX 67 p. 4 (din *frescă* + *-ist*).

frezór-rabotór s.m. „Povestirea se numea «Moartea de seară a șarpelui...» A apărut în coloanele revistei însoțită de fotografia pe care am desprins-o atunci pe loc, fără remușcări, din legitimația de muncitor calificat, meseria *frezor-rabotor*. La cîteva zile, revista Orizont îmi publică altă povestire..." Luc. 12 V 79 p. 3 (din *frezor* + *rabotor*).

Frigocóm s.n. „Numele întreprinderii este el însuși semnificativ: «*Frigocom*». Frig pentru cerințele comerțului." Sc. 14 III 63 p. 1 (din *frig* + *com[erț]*).

front s.n. (arh.) — Plan vertical care coincide cu alinierea căii de circulație — „La parterul blocului din calea Victoriei 60—64 se asigură — prin reamenajare — un *front* atractiv de expunere a stofelor de calitate superioară, tricotajelor și lenjeriei fine, articolelor de marochinărie." R.l. 20 VIII 77 p. 3. „Imaginea globală ce se va realiza va fi aceea a unui sistem de străzi de mare capacitate (35—80 m între *fronturile* construite) cu legături funcționale clar conturate." R.l. 10 X 78 p. 2 (din fr. *front;* LTR; DEX, DN3).

froté adj. inv. (text.; franțuzism) — Care absoarbe apa — „Este vorba

de șosete, ciorapi trei sferturi din țesătură *froté* din bumbac, p.n.a,. lînă pură." I.B. 30 IV 74 p. 3 (din fr. *frotté*).

frotír adj. inv. (text.) „Țesături *frotir*... sînt țesături speciale din bumbac care au proprietate de a absorbi apa. Ele sînt folosite în special pentru prosoape, halate de baie." Sc. 29 V 62 p. 2 (cf. fr. *frotté*).

frucádă s.f. — Băutură răcoritoare — „Băuturile denumite Frucola și *Frucada*, produse ale Intreprinderii industriale locale din Brașov. Frucola conține printre altele cafeină, fosfor și vitamina C. *Frucada* este un extras din fructe citrice care conține întreaga grupă de vitamină C." Sc. 6 IX 66 p. 2 (din *fruc[t]* + *-adă*, după modelul lui *citronadă*; Graur C. 63).

frucóla s.f. 1966 — Băutură răcoritoare — v. *frucadă*; v. și Sc. 19 II 81 p. 2 (din *fru[ct]* + *cola*, după modelul lui *coca-cola*).

frustéțe s.f. — Simplitate — „Sentimentul pur, care vibrează în lucrările sale uneori cu gingășii și timidități sufletești autentice, alteori cu *frusteți* și decizii vag-pedagogice." Cont. 4 VIII 67 p. 4 (din *frust* + *-ețe*; DN3).

funcționalitáte s.f. — Însușirea de a fi funcțional — „O mențiune specială pentru *funcționalitatea* expresivă a decorului." Cont. 6 IV 62 p. 4 (din *funcțional* + *-itate*; Th. Hristea în PN 3/76 p. 20—21).

fúnky s. 1979 (muz.; cuv. engl.) — Stil „neîngrijit" de interpretare instrumentală a blues-ului, apărut pe la mijlocul anilor '50 — v. *soul* (BD 1959; DJ).

furajá vb. I 1974 — (Despre animale) A hrăni cu furaj — v. *dezbalotare* (din *furaj*; V. Gușu Romalo C.G. 232; DN3 — alt sens).

fústă tub sint. s. „Prima și cea mai importantă relatare a revistelor de specialitate se referă la... fuste, dar nu la orice specimen din această foarte largă serie de produse vestimentare, ci doar la aceea denumită *fustă tub*. Se numește în acest prozaic fel pentru că este dreaptă, are forma unui burlan, după cum se exprimă în mod tendențios maeștri ai pixului cu pastă; femeile slabe folosesc modelul *fustă-tub* strînsă în talie doar cu un elastic." Săpt. 26 XII 75 p. 8 (din *fustă* + *tub*).

fușerái s.n. — Înșelare, faptă ilicită — „Observînd fapta ilicită a lui Gh. T., C.S., un alt muncitor, în loc să denunțe ilegalitatea, și să ia atitudine față de abaterile acestuia, s-a oferit să-i facă rost de un nou client pentru viitorul «*fușerai*»... Ei bine, la întoarcere, unii se dovedesc foarte «strîngători»; aproape zilnic aduc cu ei cîte ceva: un cărucior de aragaz sau o jardinieră, un toc de ușă — da, da, nu vă mirați! un transformator, o ramă de acvariu sau, pur și simplu, o foaie de

tablă. Sînt «fuşerate», cum se mai spune. Lucrări executate... în întreprinderile în care lucrează cei cîţiva «strîngători», materiale scoase ilegal din unităţile în cauză." Sc. 5 IX 75 p. 2 (cf. germ. *Fuschelci, Phuscher;* GWDS; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537).

fuşerá vb. I 1975 — A lucra ilegal — v. *fuşcrai* (din *fuşerai*).

fuşerí vb. IV — Frunzări — „O nouă carte ce nu se poate *fuşcri*, ea cerîndu-se citită cu creionul în mînă..." Săpt. 1 XII 78 p. 10 (din *fuşerai*).

futurologíe s.f. „Se naşte sub ochii noştri o nouă ştiinţă — — ştiinţa previziunii, ştiinţa viitorului *(futurologia)* — ştiinţa despre legile şi metodele prognozării sociale." Cont. 2 II 68 p. 1. „O nouă ştiinţă; *futurologia.* În unele ţări, au luat fiinţă institute pentru cercetarea sistematică a condiţiilor tehnologice şi economice din următoarele două ultime decenii ale secolului XX. *Futurologia,* ştiinţa prevederii progresului ştiinţific, cîştigă tot mai mult teren." R. lit. 26 II 70 p. 23 (din fr. *futurologie,* engl. *futurology,* germ. *Futurologie;* BD 1968, DMN 1968; Th. Hristea în LR 3/72 p. 191; DN3).

G

gabaritic, -ă adj. — În ceea ce privește gabaritul — „Foarte greu sesizabilă, diferența *gabaritică* între motoarele din imagine (asincrone de 3 kw și 3 000 turații/min.) există." R.l. 13 I 77 p. 3 (din *gabarit* + *-ic*).

gádget s.n. — Obiect mic, amuzant și, uneori, practic — „Numărul *gadgets*-urilor de specialitate sporește ceas de ceas și în proporție geometrică." Cont. 27 XI 70 p. 5. „Revista a găsit o formulă publicistică inedită, fiecare număr oferind un așa-numit *gadget*, un dispozitiv-surpriză, pe care cititorii urmează să-l monteze singuri, stimulîndu-li-se astfel pasiunea pentru tehnică." Sc. 7 I 76 p. 6. „...decorurile (N.E.) cu odăi subtil particularizate — «grangurele» cu sufragerie florentină și fotolii de piele «garnitură de ocazie»; *gadgeturile*, borcane de iaurt și răvășeala din odaia băieților; posterul și farafastîcurile din odaia tinerei blazate." R.l. 3 IV 78 p. 2; v. și Cont. 29 XI 68 p. 11, *story, superman* (din engl., fr. *gadget*; PR 1946, LII; DN3).

gafá vb. I — A rata, a face o gafă — „Dem. Rădulescu ne-a oferit o mostră de felul cum se poate *gafa* chiar și la examenul de actorie al oricărei școli populare de artă pentru amatori." Sc. t. 11 I 72 p. 4. „Răducanu *gafează* cu imaturitate inadmisibilă în situații cînd nimic nu-l justifică." Luc. 18 X 78 p. 7; v. și *autogol* (1969) (din fr. *gaffer*).

gagarinít s.n. (mineral.) — Specie de mineral — „De curînd un colectiv de geologi sovietici a descoperit un nou mineral, care conține elemente din grupa pămînturilor rare (ceriu, erbiu, lanten, europiu) existente în cantități infime. Geologii au hotărît să dea noului mineral numele de *gagarinit*, în

cinstea primului cosmonaut, Iuri Gagarin." Sc. 19 VIII 61 p. 3 (din rus. *gagarinit;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DN3).

gălben-roşiétic, -ă adj. — Galben cu reflexe de roşu — „Într-unul din cartierele Hollywood-ului a fost construit un turn de oţel *galben-roşietic* avînd înălţimea de 65 de picioare." Mag. 12 XI 66 p. 4 (din *galben* + *roşietic*).

galé s.n. 1976 — Vas de flori ornat după stilul Liberty de la începutul secolului al XX-lea — v. *hochemail* v. şi R.l. 24 IX 79 p. 4 [scris şi *gallé;* pron. şi *galeu*] (cuv. fr. de la numele lui E. Gallé, pictor de vase cu flori în stilul Liberty).

galoşát, -ă adj. — Asemănător cu galoşii — „Din păcate, ghetele *galoşate* pentru femei nu puteau fi procurate decît de cumpărătoarele care purtau numere pînă la 38." I.B. 22 X 75 p. 2 (din *galoş* + *-at*).

gamaglobulínă s.f. (biol.) — Proteină din plasma sanguină a persoanelor imune — „Medicii aşteptau reacţiile — febră, schimbarea coloritului pielei, tulburări digestive etc. — şi începeau «tratamentul»: injecţii, în doze variate, cu *gama-globulină*. Comportarea organismului copiilor-cobai era înregistrată cu maximum de rigoare ştiinţifică." I.B. 31 V 67 p. 4; v. şi R.l. 2 XI 79 p. 6 (din fr. *gammaglobuline;* PR 1959; DZ; DEX, DN3).

gámă s.f. — Ansamblu de elemente de aceeaşi natură sau cu aceeaşi destinaţie — „Produsele cosmetice din *gama* «Bellatrix» [sînt] realizate după o formulă originală românească." R.l. 3 III 77 p. 5. „Alte noutăţi: *gama* de cosmetică decorativă «Ada», conţinînd fond de ten, tuş de pleoape, ruj de buze în 25 de nuanţe, *gama* de cosmetice pentru bărbaţi «Farmec-Select» care cuprinde creme de ras, apă de toaletă, deodorante, loţiuni, apa de toaletă supraconcentrată «Revin»." R.l. 3 VIII 78 p. 5; v. şi *linie, sinterizat, tipodimensiune* (1967) (din fr. *gamme;* DMN 1959; DN, DN3 — alte sensuri, DEX).

gang s.n. (americanism) — Bandă de răufăcători — „Tot ea a fost amantă de şef de *gang* (Robinson din «Kid Galhad»), dar şi fată de milionar." R. lit. 23 XI 78 p. 17; v. şi 1 XI 79 p. 17 (din engl. americ. *gang;* cf. fr. *gang;* DMN 1964, CO; D.Am.; DN3).

gangsterésc, -ă adj. — De gangster — „Este filmul unui regizor care îşi iubeşte concetăţenii flecari şi gălăgioşi, naivi şi uşor ridicoli în patetismul lor agresiv, copii teribili ai unui oraş pestriţ şi colorat; comici în veleităţile lor «*gangstereşti*»." Cont. 20 IX 68 p. 5. „Ziarul «Mainichi Shimbun» relevă... că în Japonia acţionează 2 700 de bande *gangstereşti*, cu un «efectiv» de circa 150 000 de oameni." I.B. 6 VII 74 p. 8 (din *gangster* + *-esc*).

garajíst s.m. — Proprietarul unui garaj; specialist în repararea automobilelor — „O fetiță dintr-o familie de *garajist* versaillez a fost răpită." R. lit. 21 X 76 p. 22 [scris și *garagist*] (din fr. *garagiste*).

gastarbeiter s.m. (germanism) — Muncitor (în R.F.G.) de origine străină — „Nimic mai jalnic decît promenadele *gastarbeiterilor* prin fața lungilor șiruri de vitrine ale Frankfurtului." Fl. 19 V 77 p. 20; v. și Sc. 18 III 81 p. 6 [pron. *gastarbáităr*] (din germ., engl. *Gastarbeiter;* BD 1970, GWDS 1975).

gastroenterológ s.m. 1977 (med.) — Specialist în gastroenterologie — v. *neurotransmițător* (din fr. *gastro-entérologue;* PR 1950; DN3).

gastroscóp s.n. 1964 (med.) — Aparat cu ajutorul căruia se examinează stomacul — v. *esofagoscop* (din fr. *gastroscope;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; CO; DM, DT; DEX, DN3).

gatopárd s.m. (zool.) — Ghepard — „În grădina zoologică se așteaptă trei pui de *gatopard* veniți la noi de curînd." Cont. 26 IX 74 p. 2 (din it. *gattopardo;* DEI).

gaulíst, -ă adj. — Partizan al doctrinei generalului de Gaulle — „Întrebare: Dacă considerați, domnule președinte, că democrațiile occidentale se află într-o criză și dacă putem conta pe o dezvoltare în sensul *gaulist?*" Sc. 23 III 74 p. 5 [scris și *gaullist;* pron. *golíst*] (din fr. *gaulliste;* PR 1945).

gáură neágră sint. s. (astron.) „Printre sursele de raze X figurează quasarii (aștri gigantici ce emit o cantitate de energie echivalentă cu cea a mai multor sute de galaxii), pulsarii (resturi ale unor stele neutronice), și așa numitele *găuri negre* (corpuri cerești masive, invizibile, cu o forță de gravitație atît de mare, încît ea absoarbe și lumina)." R.l. 14 XI 78 p. 6 (din *gaură* + *neagră*, după engl. *black hole;* BD 1970).

gaváj s.n. — Hrănire cu ajutorul sondei gastrice — „La secția de imaturi, copiii sînt alimentați prin *gavaj*..." (lapte de mamă introdus în stomac cu ajutorul unor sonde subțiri)." Sc. 12 III 61 p. 2 (din fr. *gavage;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DM; DN3).

gazoanalizatór s.n. (tehn.) — Aparat care are proprietatea de a analiza gaze — „Ing. T. cercetează proprietățile unor gaze la *gazoanalizator* — aparat care se fabrică în serie la Leningrad." Luc. 15 XII 60 p. 12 (din *gazo-* + *analizator;* FC I 135, 136; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 137; DN3).

gazohól s. sg. tant. „Peste șase milioane de automobile sînt alimentate în această țară [Brazilia] cu *gazohól* — un nou combustibil alcătuit din 85 de părți benzină

și restul alcool etilic." R.l. 28 VII 79 p. 6. „De la whisky la *gazol*" R.l. 18 VI 80 p. 5 [și *gazol*] //din *gaz* + [*alco*]*hol*//.

gazonát, -ă adj. — Acoperit cu gazon — „Pe terenurile *gazonate* de la «Kooyong Park» din Melbourne au început întrecerile campionatelor internaționale de tenis ale Australiei." R.l. 28 XII 74 p. 5 (din *gazona;* DT; DEX).

gărár s.m. — Susținător al clubului sportiv Rapidul; rapidist — „O armată de *gărari* s-au dus pe Giulești să aplaude cu palmele înmănușate." Cont. 22 II 63 p. 2; v. și Luc. 26 VII 67 p. 2 (din *gară* + *-ar*).

găsélniță s.f. — Situație de efect, folosită de obicei într-o operă literară — „Așa că toate *găselnițele* stilistice sînt vînate din zbor și întrebuințate în serie epidemică. A bîntuit cu frenezie gripa «exhaustivului». E la modă acum cuvîntul «încărcătură». Nu mai există articol lipsit de această încărcătură." Săpt. 2 IX 71 p. 14. „Vă recomand să ascultați cu atenție, la radio sau la televiziune, cîntecul «Ce vrei să faci din mine?» interpretat alarmant de des, ca o piesă de mare *«găselniță»*, cum zic unii textieri." Săpt. 19 XII 75 p. 7 (din *găsi* + *-elniță;* cf. fr. *trouvaille;* Graur *C.* 43; Al. Graur ne-a comunicat că a fost folosit pentru prima oară de Barbu Lăzăreanu acum circa 50 de ani).

geam-lunétă s.n. 1977 — Geam din spate la automobile — v. *dezaburizare* (din *geam* + *lunetă*) cf. fr. *lunette* „vitre arrière d'une automobile; PR sec. XX).

gémeni-dubléți s. pl. tant. — Gemeni pereche — „Conform acestor date, în intervalul amintit 1882—1972, în Bulgaria s-au născut peste 30 000 de *gemeni-dubleți*, peste 4 000 de gemeni-tripleți și 92 de cazuri s-au născut quadrupli." Sc. 15 X 78 p. 5 (din *gemeni* + *dubleți*).

gémeni-tripléți s. pl. tant. 1978 — Trei gemeni — v. *gemeni-dubleți* (din *gemeni* + *tripleți*).

geocancerologíe s.f. (med.) „*Geocancerologia.* Ultimul număr al revistei «Impact», editată de UNESCO, prezintă o nouă disciplină științifică — *geocancerologia* și primele rezultate obținute de specialiști în acest cîmp de preocupări. Numeroasele studii asupra evoluției cancerului au pus în evidență interdependența care există între această boală, modul de alimentație și climă... Astfel, a apărut *geocancerologia,* în al cărei domeniu continuă studii și cercetări asidue." R.l. 12 I 77 p. 6; v. și Sc. 23 IX 80 p. 5 (din fr. *géocancérologie*).

geocoroánă s.f. (astron.) — Coroana pămîntului — „În timpul zborului rachetelor cosmice sovietice a fost descoperită *«geocoroana»* ionizată a Pămîntului."

Sc. 18 III 64 p. 3 //din *geo-* + *coroană*//.

geodinámic, -ă adj. (geol.) — Care aparține geologiei dinamice — „Oceanologii sovietici care au studiat vreme de cîțiva ani zona nordică a Atlanticului — în cadrul programului internațional «Proiectul *geodinamic*»... au ajuns la concluzia că fundul Oceanului Atlantic... reprezintă un fost continent." Sc. 8 XI 74 p. 6 . „Implicațiile tehnicii plăcilor sînt de o covîrșitoare importanță teoretică și practică, ultimul aspect fiind subliniat de descoperirea unor strînse relații între fenomenele *geodinamice* preconizate de noile teorii și acumularea de hidrocarburi și zăcăminte metalifere." Cont. 10 II 78 p. 5 (din fr. *géodynamique*, engl. *geodynamic;* CO; LTR).

geoecologíe s.f. — Ecologia pămîntului — „E suficient să enumăr tematica acestui atlas: geologie, climă, ape (ape subterane, lacuri ș.a.m.d.), soluri, vegetație, faună și *geoecologie;* istorie, toponimie, etnografie." Sc. 23 II 75 p. 1 //din *geo-* + *ecologie*//.

geografíe-biologíe s.f. — Geografie și biologie — „Toate sînt construite în atelierul școlii de către elevi și maiștri, sub îndrumarea profesorului de *geografie-biologie* S.V.Z. Rezultatele obținute de micii cercetători ai cercului de geografie-meteorologie n-au întîrziat să depășească granițele școlii." Sc. 2 X 73 p. 4 (din *geografie* + *biologie*).

geografíe-meteorologíe s.f. 1973 — (Cercetare de) geografie și meteorologie — v. *geografie-biologie* (din *geografie* + *meteorologie*).

geomagnétic, -ă adj. — Care aparține geomagnetismului — „Astronomul sovietic E.M. a emis ipoteza că schimbările de presiune atmosferică pot fi prevăzute pe baza furtunilor *geomagnetice*." R.l. 12 I 78 p. 6; v. și 30 XI 79 p. 6 (din fr. *géomagnétique*, engl. *geomagnetic;* PR 1962, CO; LTR; DEX, DN3).

geometrizá vb. I — A da o formă geometrică — „Sînt foarte curios să văd, peste un an-doi, dacă M.M. va mai semăna așa de exasperant cu M.C. cum seamănă azi (Vînătoare de urși), dacă M.P., ieri *geometrizînd* pe romburile pălimarelor oltenești, va mai pastișa nudurile lui M." Cont. 17 II 67 p. 7 (cf. fr. *géometriser;* engl. *to geometrize;* DN3).

geometrizáre s.f. (fig.) — Aranjare geometrică — „Regizorul M.M. împreună cu trei tineri absolvenți ai I.A.T.C. au gîndit piesa lui R.S. într-un sens ritualic, al unei *geometrizări* pregnante a tensiunii dramatice." Luc. 23 IX 78 p. 4 (din *geometriza;* DN3).

géo-oceanográfie s.f. (geol. mar.) „Cu ocazia vizitei sale în țara noastră, oceanograful L.D., căruia i se atribuie inventarea ter-

menului de *geo-oceanografie*, a răspuns solicitării noastre de a ne vorbi despre unele probleme generale legate de cercetările de geologie marină." Cont. 21 V 71 f.p. (din fr. *géo-océanographie*).

geosíncrón, -ă adj. „Heliocentralele circumterestre prezintă un deosebit interes în condițiile accentuării crizei energetice la nivel mondial... Satelitul plasat pe o orbită *geosincronă*, staționară în raport cu Pământul, ar produce energie electrică din razele solare recepționate. Energia va fi transmisă pe Terra sub formă de microunde, către un receptor special, cu un diametru de circa 11 km, care are rolul de a reconverti undele în electricitate." Sc. 23 II 78 p. 6; v. și R.l. 29 VI 81 p. 6 (din engl. *geosynchronous [orbit]*; RD 1968).

geostațiónár, -ă adj. (astr.) — Care se rotește odată cu Pământul — „La 16 mai urmează a fi lansat, la Cape Canaveral, primul satelit meteorologic *geostațional*..." R.l. 10 V 74 p. 6. „Transmisiunea a avut loc cu ajutorul satelitului *geostațional* american Intelsat I.V.A." Sc. 8 VI 78 p. 6. „Să ne imaginăm o stațiune spațială care funcționează pe o orbită *geostațională*, cu alte cuvinte la o distanță de 35 800 km de Pământ." Sc. 29 III 79 p. 5; v. și *avion-laborator* (din fr. *géostationnaire*; cf. engl. *geostationary*; PR 1966, BD 1968; DN3).

geotéhnic, -ă adj. 1979 — Privitor la stabilitatea și la rezistența terenurilor — v. *vibroforcă* (din fr. *géotechnique*; PR 1967; DN3).

geotérmic, -ă adj. (geol.) — Care aparține căldurii din scoarța pământului — „Înseamnă că foarte aproape există surse *geotermice* — pe care trebuie să le identificăm și să le folosim. Nu neapărat pentru centrale electrice, dar neapărat pentru încălzit." R.l. 25 XI 73 p. 3. „Energie *geotermică*. Căutînd petrol, sondorii din Danemarca au descoperit o altă prețioasă resursă: apă caldă de peste 80°C." Sc. 2 XI 77 p. 6. „Comisia pentru energie electrică din Mexic a anunțat începerea exploatării unei zone cu potențial *geotermic*, descoperită recent în statul Michoacan." R.l. 3 VII 79 p. 6; v. și Sc. 21 XII 78 p. 6, *geotermometru* (din fr. *géothermique*, engl. *geothermic*; CO, DMC 1964; D. Min.; DEX).

geotermométru s.n. (geol.) „Institutul de geologie și geofizică a realizat «*geotermometrul*» GTE-40 d, un termometru electronic, cu citire directă, portabil, destinat prospecțiunii geotermice de mică adîncime. Utilizarea aparatului a dat rezultate bune în investigarea directă a zonelor geotermale cu manifestări de suprafață." R.l. 28 II 78 p. 5 (din *geo-* + *termometru*).

geriatríe s.f. (med.) „*Geriatria*, sau într-o accepțiune mai largă, gerontologia clinică, se ocupă cu prevenirea, terapia, supravegherea

continuă și readaptarea la viața socială a vîrstnicilor și bătrînilor" Cont. 15 VI 79 p. 7 (din fr. *gériatrie;* PR 1961; DEX, DN3).

geroigiénă s.f. (med.) — Ramură a medicinei care se ocupă cu modul de viață rațional al bătrînilor. — „Față de eforturile din ce în ce mai mari pe care le fac statul și partidul nostru în domeniul profilaxiei și terapiei îmbătrînirii, cred că trebuie să acordăm, în activitatea de educație sanitară, mai mare atenție problemelor de *geroigienă*. Organizarea unor «sfaturi de *geroigienă*» ar fi o cale dintre cele mai bune pentru a da indicații și a prescrie tratamentul individual necesar." Sc. 28 II 76 p. 2; v. și *bioritm* //din *gero-* „bătrîn" + *igienă*//.

gerontológ s.m. 1978 (med.) — Specialist în gerontologie — v. *vasopirină* (din fr. *gérontologue;* PR 1965).

gerontológic, -ă adj. (med.) — De gerontologie — „În cursul experimentelor efectuate la Institutul *gerontologic* din Kiev s-a reușit înlăturarea din molecula complexă a acestui hormon a unui aminoacid." Sc. 9 XII 78 p. 5 (din *gerontologie* + *-ic*).

gerovitál s.n. (farm.) „*Gerovital* și Aslavital reprezintă un domeniu de primă dimensiune al contribuțiilor românești." Cont. 15 VI 79 p. 7; v. și Sc. 1 XII 79 p. 3 (din gr. *geron* + *-vital;* cf. engl. *gerovital;* BD 1970; LTR; cuvîntul este mai vechi).

gerovitalizát, -ă adj. — Tratat cu gerovital — „Profesoara Aslan nu consimte să dea decît numele unuia dintre iluștrii săi pacienți: Miguel Angel Asturias, laureat al Premiului Nobel de literatură, care a autorizat-o să-l citeze. Celelalte celebrități *«gerovitalizate»* sînt însă adesea evocate de ziariști și în jet society, unde, cum toată lumea știe, se vorbește..." Cont. 1 III 74 p. 11 (din *gerovital*).

gestionár-contábil, -ă adj. — Referitor la gestiune și la contabilitate — „Celor care gospodăresc averea obștească li se cere să manifeste exigență, competență și răspundere. De aceea nu putem trece cu vederea multe nereguli ce există în ținerea evidențelor *gestionar-contabile* privind masa lemnoasă rezultată la exploatare, abuzurile ce-și fac loc cu prilejul valorificării producției obținute." R.l. 14 XII 71 p. 2 (din *gestionar* + *contabil*).

gestionár-depózit s.m. — Gestionar de depozit — „În sectorul de aprovizionare — total 30 de lucrători auxiliari, din care: 8 *gestionari-depozite*, 10 manipulanți de materii prime ș.a." Sc. 27 VII 77 p. 1 (din *gestionar* [de] *depozit*).

gestionár-îndrumátor s.m. — Gestionar cu funcția de îndrumător — „Fostul *gestionar-îndrumător* la Întreprinderea de plante medicinale Oradea este chemat în fața justiției pentru delapidare prin fals a peste 200 000 lei." R.l. 7

VII 71 p. 2 (din *gestionar* + *îndrumător*).

gestionár-remiziér s.m. — Gestionar care ia în remiză o unitate comercială — „Direcția de poștă a municipiului București angajează factori distribuitori de presă pe autofurgonete ale GETAX și *gestionari-remizieri* la chioșcurile de difuzare a presei." I.B. 23 VII 69 p. 3 (din *gestionar* + *remizier*).

gestuál, -ă adj. — Care se face prin gesturi — „Fotoliul, cînd negru în lumină, cînd unicul lucru luminat în întuneric, se opunea, prin imobilitatea lui, mobilității exprimate *gestual* și verbal și, în același timp, o potența, o reliefa sensibil." Cont. 4 VIII 67 p. 6 (cf. fr. *gestuel;* PR 1945; DN3).

getaxíst s.m. — Șofer de stat, conducător de vehicule GETAX — „Al doilea șofer s-a consultat cu al treilea. Nu știau. Au intervenit și alți *getaxiști*." Sc. 4 VI 63 p. 1 (din *getax* + *-ist*).

gherisér s.m. — Persoană care exercită profesiunea de medic fără a avea studiile necesare; tămăduitor — „Anunțînd public aceste constatări, profesorul P.M. de la Universitatea Louvain a adăugat că dacă în medicină «gherisérii» sînt șarlatani, în iluzionism sînt în schimb maeștri cu totul remarcabili." R.l. 21 XII 76 p. 6 (din fr. *guérisseur*).

ghid-interprét s.m. — Ghid care asigură și traducerea explicațiilor — „Concurs pentru selecționarea de *ghizi-interpreți*." I.B. 31 I 73 p. 3 (din *ghid* + *interpret;* cf. fr. *guide-interprète;* DMC 1973).

ghiúrza s. (zool.) „În mica localitate Badhîz din Kirghizia se află una din fermele de șerpi vestite din Uniunea Sovietică. Aici sînt îngrijite circa 250—300 de cobre și un soi special de năpîrci extrem de otrăvitoare, denumite *ghiurza*." Sc. 16 XI 75 p. 6 (cuv. kirghiz).

giácă s.f. „Pornind de la tradiționalul jeans — ei vor realiza, pe lîngă veste, fuste, salopete, *giace*, short-uri etc., alte noi vestminte variantă-jeans pe care deocamdată le țin secrete și din motive de business și pentru că le vor lansa într-o paradă-mamut, care, după spusele lor, va eclipsa tot ce se cunoaște a fi fost vreodată paradă de modă." Săpt. 10 III 78 p. 10; v. și R.l. 9 I 81 p. 4 [și *geacă*] (din it. *giacca;* Th. Hristea în R. lit. 25 X 79 p. 8).

gigafón s.n. (fiz.) — Difuzor foarte puternic — „...participanții la trafic se vor orienta și vor respecta semnificația indicatoarelor rutiere, a luminii semaforelor electrice, a indicațiilor și recomandărilor pe care agenții de circulație le adresează prin *gigafoane*." R.l. 22 II 78 p. 5 (din fr. *gigaphone;* LTR; DN3).

gigantísm s.n. — Caracterul a ceea ce este gigantic — „După ce marile șantiere navale ale lumii

s-au molipsit de *gigantism*, au început să fie lansate la apă nave uriașe." R.l. 22 IX 67 p. 6 (din fr. *gigantisme;* DMN 1966; DEX, DN3).

gitán, -ă adj. 1973 (livr.) — De țigan, țigănesc — v. *antivedetă;* v. și R. lit. 25 X 79 p. 22 (din fr. *gitan*, sp. *gitano;* DN, DEX — alt sens, DN3).

giuvaergereásă s.f. — Femeie care se ocupă cu arta giuvaergeriei — „Cu G.R. tradiția a fost călcată (prima *giuvaergereasă*)." I.B. 4 XII 65 p. 1 (din *giuvaerger[ie]* + *-easă;* termenul este probabil mai vechi).

givrát, -ă adj. — Ca acoperit cu gheață — „Există pentru geamurile *givrate* o gamă întreagă de desene și culori... În realitate însă, aici găsești doar verde cînd ție îți trebuie alb și dincolo are doar geamuri în pătrățele cînd tu vrei model «gheață»." R.l. 13 XI 75 p. 2 (cf. fr. *givré*).

gîtuíre s.f. (circ.) — Îngreunare a circulației publice — „În fiecare dimineață e așa. Sînt *gîtuiri* pe linie. Întrebați pe controlorii de la capetele de linie." Sc. 3 XI 78 p. 4 (din *gîtui;* cf. fr. *embouteillage*).

glaciológ s.m. — Specialist în studiul ghețarilor — „Pe drumul înzăpezit înainta un «vezdehod» îndrumat de *glaciologul* A.K." Sc. 17 II 62 p. 4, v. și 2 XI 79 p. 5 (din fr. *glaciologue;* PR 1950; Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 240; DEX).

glacionaút s.m. — Navigator printre ghețari; specialist în glacionautică — „Activitatea științifică a *glacionauților* va consta în studierea ghețarului, efectuarea de fotografii și filme, de măsurători ale radioactivității, prelevarea de eșantioane și înregistrări sonore." Sc. 4 XI 72 p. 6. „Trei tineri francezi considerați primii «*glacionauți*» fac o interesantă experiență într-o fisură a ghețarului Argentière din Alpii francezi. Argentière a devenit leagănul unei profesiuni științifice — glacionautica." Mag. 5 I 74 p. 3 //din *glacio-* + *-naut*//.

glacionaútică s.f. 1974 — Disciplină care studiază ghețarii — v. *glacionaut* // din *glacionaut* + *-ică*//.

gliceról s.n. — Glicerină — „Dr. J.D. de la Universitatea din Illinois, a anunțat că a descoperit o legătură dintre substanța denumită *glicerol* — un alcool dulce care se găsește sub formă naturală, în mici cantități, în componența sîngelui — și fenomenul metabolismului." Sc. 28 XII 77 p. 5 (din fr. *glycérol;* DM, DC; DN3).

glimée s. pl. tant (geol.) „*Glimee* este un termen științific pătruns în toate atlasele de geomorfologie din lume. El a fost propus pentru prima dată de geograful român Tiberiu Morariu, la New Delhi, [1967], în cadrul lucrărilor Comisiei interna-

ționale de studiul versanților. *Glimee* înseamnă dîlme, văluriri de teren și acoperă ca sens științific o descoperire românească de excepție: terenurile provenite din alunecări pot prezenta stabilizări cu valoare economică certă." Cont. 6 VII 79 p. 5. (cuv. pop. din familia s. *gîlmă* devenit științific).

glucolácț s. „Și cum întrebarea dv. a vizat grupa produselor pentru copii, aș vrea să amintesc că la cele două sortimente noi de produse lactate — gluvilact (glucoză și vitamine) și *glucolact*, apărute în magazine în luna septembrie, se va adăuga în curînd laptele cu dextromaltoză în două variante, destinat copiilor care nu suportă laptele de mamă." R.l. 27 XII 77 p. 2 (din *gluco*[*ză*] + *lact*).

glumotécă s.f. — Colecție de glume — „S. din Dresda, de 25 de ani, colecționează anecdote și caricaturi din întreaga lume. Recolta cu care se poate mîndri după un sfert de veac — o «*glumotecă*» constînd din 400 000 piese clasificate științific, pe teme și subteme." Sc. 19 I 78 p. 5; v. și Săpt. 12 V 78 p. 2 (din *glumă* + *-tecă*, ca în *cinematecă*, după un model germ.).

gluvilácț s. „Colectivul fabricii de lapte praf din Remetea, județul Harghita, a realizat și introdus în fabricație noi produse lactate destinate în special copiilor. «*Gluvilactul*» — lapte praf pentru sugari — este unul dintre aceste produse mult solicitate". R.l. 27 XII 77 p. 2; v. și *glucolact* (din *glu*[*coză*] + *vi*[*tamină*] + *-lact*).

gnotobiológic, -ă adj. (med.) „La catedra de chirurgie infantilă a Institutului de medicină nr. 2 din Moscova s-a construit acum o așanumită cameră *gnotobiologică* — un izolator în care nu pătrund microbi, operațiile putîndu-se astfel efectua în condiții de totală asepsie. În cameră se pompează aer trecut prin filtre speciale, antimicrobiene. Întregul personal care participă la efectuarea intervențiilor chirurgicale poartă costume speciale *gnotobiologice*, care, de asemenea, acționează ca o barieră izolatoare." Sc. 7 VII 78 p. 6 (cf. engl. *gnotobiology*; BD 1970).

gol négru sint. s. 1977 (astron.) — Corp ceresc cu o mare forță de gravitație — v. *quasar* (din *gol* + *negru*, după engl. *black hole*; BD 1970).

gondolă vb. refl. I — A se mișca unduindu-se — „Dar ideea unei slujnice îmbrăcate ca la revistă, *gondolîndu-se* ca la șantan, făcînd echivoc cu ochiul este sub orice critică." R.l. 5 X 77 p. 2 (din *gondolă* + *-a*; DN3 — alt sens)

gondólă s.f. (com.) — Mobilă care servește la prezentarea mărfurilor într-un magazin cu autoservire — „În acest magazin *gondolele* sînt cam înghesuite" (din fr. *gondole*).

gonflábil, -ă adj. — Care se poate umfla — „Casa *gonflabilă*. În

Japonia a început producția în serie a caselor confecționate dintr-un material plastic *gonflabil*. Casa se poate monta în timpul record de cinci minute, prin umplerea cu aer a spațiului dintre pereți, plafon și podea." Sc. 4 IX 75 p. 4. „Cateterul are o extremitate în formă de balon *gonflabil* care, la o presiune între 6 și 8 atmosfere, se umflă lărgind diametrul interior al vaselor sanguine, pentru a permite o mai bună circulație a sîngelui." R.l. 11 II 78 p. 6. „Cupolă *gonflabilă*." Sc. 16 II 79 p. 5 (cf. fr. *gonflable*, DN3).

gorepîrgésc, -ă adj. — Ca a lui Gore Pîrgu, erou al lui Matei Caragiale — „Un Thomas Mann, vorbă *gorepîrgească*, are, de, calitățile lui." R. lit. 12 XI 70 p. 12 (din n. pr. *Gore Pîrgu* + *-esc*).

gospodărie-anéxă s.f. „Înființarea unor *gospodării-anexe* pe lîngă cantinele întreprinderilor craiovene facilitează aprovizionarea cu legume și alte produse agro-alimentare a acestora." R.l. 28 IV 74 p. 5. „Creșterea numărului de *gospodării anexe*, în vederea asigurării aprovizionării cantinelor-restaurant cu carne, legume și zarzavaturi din resurse proprii." R.l. 5 I 78 p. 5 (din *gospodărie* + *anexă*).

gospodărie-etalón s.f. 1967 — Gospodărie model — v. *stație-pilot* (din *gospodărie* + *etalon*).

gráfic-cádru s.n. — Grafic cu rolul de cadru general — „Perioada de practică de patru săptămîni, care se efectua în timpul vacanței de vară, acum este inclusă în cuprinsul anului școlar. Au fost aplicate, în acest sens, *graficele-cadru* elaborate de Ministerul Educației și Învățămîntului." I.B. 4 X 76 p. 1 (din *grafic* + *cadru*).

gráfic-prográm s.n. — Program sub formă de grafic — „Fructele — munca în livezi după *grafice-program*" Sc. 13 X 76 p. 3 (din *grafic* + *program*).

grafitát, -ă adj. 1977 — (Acoperit) cu grafit — v. *autobalsam* (din *grafit* + *-at*).

graminăre s.f. „De curînd s-a pus la punct procesul de sidefare *(graminare)* a plăcilor de metacrilați." Sc. 18 VIII 62 p. 4 (DC).

grand-guignol s. (cuv. fr.) — Teatru de marionete — „... ce fără glagorie pare acel boiernaș care, tam-nesam, pune mîna pe pușcă și trage-n oameni ca-n ciori și ce figuri de *grand-guignol* trebuie să facă acest atît de talentat M.P. în secvențele în care aschimodia în criză dă foc conacului." R.l. 7 IV 78 p. 2. „Metaficul n-are multe asemenea «numere» în care să se lăbărțeze în kitsch și *grand-guignol*." R. lit. 19 VII 79 p. 17 [pron. *gran ghiniol*].

granodín s.n. „Agricultura noastră folosește un nou produs pen-

tru combaterea mălurii la grîu — *granodinul.*" Sc. 22 VII 62 p. 1 (din *gran*[*ulă*]).

granulopintorelief s. (pict.) „În holul hotelului «Riviera» din Mamaia s-a deschis o expoziție de decorațiuni interioare realizată de G.B., după un procedeu artistic numit «*granulo-pinto-relief*»." R.l. 8 IX 77 p. 5. „*Granulo-pinto-relief*, adică pictura în relief cu granule de marmură, granit, calcar, etc., constituie o tehnică plastică cu o prezență relativ insolită pe simezele expozițiilor noastre." Cont. 15 VI 79 p. 15 (din *granule* + *pinto*[?] + *relief*).

gravitino s. (fiz.) „*Gravitino* are masa de repaos nulă și e cuplat cu alte particule doar prin forța gravitațională." Cont. 27 IV 79 p. 7; v. și *supergravitațional.*

grădină-muzéu s.f. — Grădină cu funcție de muzeu — „Mai fiecare teatru se putea revendica drept autor (chiar dacă în colaborare) al unei asemenea manifestări, fie că aceasta avea loc la Monumentul Eroilor Patriei, sau la Curtea Veche; în *grădina-muzeu* «Enescu», la Rotonda scriitorilor din Cișmigiu etc." I.B. 9 VIII 75 p. 5 (din *grădină* + *muzeu*).

grădină-restauránt s.f. — Restaurant amenajat într-o grădină, restaurant cu grădină — „În timpul verii e nevoie la Sulina de cel puțin încă o *grădină-restaurant.*" Sc. 26 VIII 62 p. 2 (din *grădină* + *restaurant*).

grăniceri vb. IV — A păzi granița — „Jurăm că vom *grăniceri*..." emisiune TV din 31 III 74 (din *grănicer* + *-i*).

grĕțuri s. pl. (În sint. *a nu avea grețuri*; arg. elevilor) „Elevii noștri nu au probleme, altfel spus, *nu au grețuri*, atunci cînd cunosc bine o lecție și pot să răspundă mulțumitor." R. lit. 19 VII 79 p. 9 (din *greu* + *-eață*).

gri-argínt adj. inv. — De culoare gri care bate în argintiu — „Noapte ca stofa *gri-argint*" Gaz. lit. 19 VII 62 p. 6 (din *gri* + *argint*).

gri-fumúriu, -ie adj. — Gri cu nuanțe fumurii — „Se recomandă ochelari cu rame subțiri, metalice și cu lentile *gri-fumuriu* — deschis." Săpt. 23 IV 76 p. 8 (din *gri* + *fumuriu*).

grîle s. pl. tant. (alim.) — Prăjituri preparate din cocă și miere, alcătuite în formă de grilă — „*Grilele* sînt foarte gustoase." (formal din fr. *grille*; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

grișpandín s.n. „Se vor produce de asemenea noi produse expandate, cum ar fi cartofulgul, *grișpandinul*, rizofulgul simplu sau cu lapte, experimentîndu-se introducerea mălaiului instant," R.l. 20 I 79 p. 1 (din *griș* ◆ [*ex*]*pand*[*at*] + *-in*).

groom s. 1979 (cuv. engl.) — Servitor tînăr, în hotele mai ales — v. *supercivilizație* [pron. *grum*]

grosplán s.n. (cinem.) — Prezentare cinematografică detaliată — „E primul Da pe care zugrăvit în *gros-plan*, îl vedem în această tandră și nobilă poveste." R. lit. 4 I 79 p. 17; v. și Cont. 2 XI 79 p. 19, *fondu* (1976) [și *groplan*] (din fr. *gros-plan*; DMN 1964).

grupáj s.n. — Ansamblu, grup — „Un *grupaj* de povestiri consemnează momente din viața și lupta revoluționară a tineretului înainte de eliberare." I.B. 14 V 61 p. 2. „Un *grupaj* de patru studii închinate aniversării a 700 de ani de la nașterea lui Dante Alighieri." Sec. 20 6/66 p. 18; v. și Sc. 16 V 61 p. 2, R.l. 28 IX 78 p. 2 (din *grup* + *-aj*; cf. fr. *groupage*; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138, I. Iordan în SCL 4/64 p. 405; DEX, DN3).

guest-star s.n. (cinem., teatru; cuv. engl.) — Actor invitat — „Vom asista la... mici medalioane, adevărate bijuterii oferite de «*guest-staruri*». Mai întîi Radu Beligan spunînd inegalabil «Angel radios...» etc., Al. Giugaru, ascultînd «Vocea patriotului naționale», Ion Fintești eanu". Sc. 16 III 79 p. 4 [pron. *ghest-stár*].

gúler-glúgă s.n. — Guler din care se dezvoltă o glugă — „Revenind la genul popular al hainelor de blană, la scurte, trebuie amintit că gluga sau *gulerul-glugă*, este mult utilizat. De asemenea utilizate sînt combinațiile cu piele sau skay, la mînecuțe, buzunare sau la încrustații orizontale." Săpt. 22 X 76 p. 8 (din *guler* + *glugă*).

gurú s.m. „Ceva intermediar între preot al diverselor secte hinduse și preceptor — sau chiar judecător — *guru* este o prezență pitorească între Indus și Gange... *Guru* mai este considerat și un intermediar sacru între Dumnezeu (Hari) și oameni. De aceea cuvîntul *gurului* este socotit drept «Adevăr absolut», iar persoana lui este divinizată." Cont. 13 XII 74 p. 4; v. și 16 X 81 p. 12 (cuv. sanscrit; cf. fr. *gourou*, engl. *guru*; PR 1960, BD 1966).

guruísm s.m. „*Guru-ismul* este doar una din căile pe care se revarsă azi în Occident o întreagă avalanșă de curente și școli mistice orientale." Cont. 13 XII 74 p. 4 (din *guru* + *-ism*).

guvernorát s.n. — Regiune (în Tunisia) — „Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu și-au consacrat după-amiaza zilei de vineri cunoașterii activității unor principale unități economice tunisiene din *guvernoratul* Bizerta." Sc. 19 IV 75 p. 2 (din fr. *gouvernorat*).

H

hadrón s.m. (fiz.) — Particulă elementară — „Recenta descoperire vine în sprijinul teoriei privitoare la existența particulelor quarq, elaborată în prima perioadă a anilor '60. Această teorie susține că atomii sînt compuși din particule denumite *hadroni* care, la rîndul lor, sînt formați din particulele quarq. Particula descoperită deține, totodată, proprietatea analogă sarcinii electrice, pe care fizicienii presupun că o vor găsi la unul din cele patru tipuri de particule quarq ce ar putea exista. Proprietățile particulelor subatomice n-au putut fi însă constatate în natură." Sc. 11 VI 76 p. 6; v. și Cont. 26 VII 80 p. 5 (din engl. *hadron;* BD 1971).

hadrosáur s.m. (zool.) „Paleontologul american K.H. a anunțat descoperirea rămășițelor unui cuib de pui de dinozauri, în apropierea unei ferme din nordul statului Montana. Fosilele identificate arată că în cuib trăiau 15 pui de dinozauri, dintr-o specie denumită «*hadrosauri*» care populau regiunea în urmă cu 70—75 milioane de ani." R.l. 17 VIII 78 p. 6 (din engl. *hadrosaur;* WT).

haikú s.n. — Poezie de tip clasic japonez, extrem de scurtă — „Laconismul, economia extremă a *haiku*-ului nu poate fi comparată cu nici o virtute asemănătoare a vreunei specii lirice europene." R. lit. 12 XII 74 p. 20. „Putem vorbi despre noi, așadar, în grai-ul desenat al unui mare pictor japonez. Ca în *haiku*-urile tălmăcite, în pendulările cărora legăm două lumi cu aceleași fire ascunse, din desenele lui I.M. se poate citi o poezie a locului și fizionomiilor românești." R. lit. 10 IV 75 p. 1; v. și 4 X 79 p. 21 (cuv. jap.; cf. engl., fr. *haïku;* CD; DTL).

haiós, -oásă adj. (arg.) — Grozav, nemaipomenit — „Dacă ami-

cu' de la Constanța are vreo poantă nouă, te sun din nou și ți-o spun, că știi ce *«haios»* e tipu'." Sc. 10 XII 75 p. 2 (din *hai*, cf. *a face hai* de cineva, „a lua peste picior"; M. Popescu-Marin în SCL 3/79 p. 275).

háldă s.f. — Loc unde se depozitează sterilul — „Anual trebuiesc scoase din circuitul agricol cîte patru hectare de teren pentru a face loc *haldelor* de cenușă piritică... și batalelor de fosfogips." Sc. 28 V 74 p. 2. „Realizarea de noi materiale textile nețesute pentru însămînțat taluzuri, terenuri erodate și *halde* de steril." R.l. 7 III 78 p. 3; v. și Fl. 2 VIII 79 p. 9 (din germ. *Halde;* DT, DG; DEX).

halfíe s.f. (sport) — Funcția de mijlocaș — „E apreciată drept mai bună activitatea formației din prima repriză cu *halfia* Dumitru-Balaci." Sc. 23 I 74 p. 7 (din *half* + *-ie*).

halón s. (chim.) „A fost brevetat un nou tip de extinctor, bazat pe un gaz de curînd descoperit, numit *halon* — 1301... *Halonul* — 1301 este incolor, inodor și rău conducător de electricitate." Cont. 5 VIII 77 p. 5 //din gr. *hals, halos* „sare" + *-on*//.

halucinogén s.n. — Substanță care produce halucinații — „Ambiția beatnicilor de a surprinde sub imperiul *halucinogenilor*: mescaline, peyotl, marijuana etc. «mesajul automat»." Cont. 6 I 67 p. 2; v. și Alm. Sc. 1967 p. 364, Cont. 14 XII 79 p. 4, *LSD, psihotrop* (din fr. *hallucinogène;* PR 1955; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DEX, DN3).

hamburger s.m. (alim.) „Preparatul de bază al alimentației rapide în S.U.A. îl constituie *«hamburgerul»*, chifteaua prăjită servită caldă într-o chiflă tăiată în două." Sc. 28 III 78 p. 5 [pron. *hámburgăr*] (din engl. americ., fr., *hamburger* [*steak*]; DMC 1964; D. Am.; DN3).

hantá vb. I (livr.) — Chinui, obseda — „Mă întreb doar care sînt numele, încă nedivulgate de teleaști, aflate pe eticheteie așezate sub capetele de cerbi ce *«hantează»* somnul lui Belphegor." Săpt. 5 IV 74 p. 7 (din fr. *hanter*).

háppening s.n. (americanism) — Spectacol spontan, improvizat — „Unii îmi povestesc ce i-a impresionat îndeosebi. Îi impresionează mai ales ceea ce se numește *«happening»*-urile, manifestările-spectacol, care, de fapt, nici nu țin de artă." Sc. 21 X 69 p. 4. „În istoria teatrului, de la începuturi, au existat nenumărate spectacole lipsite de un text inițial și bazate în foarte mare măsură pe improvizație, după cum cunoaștem și în zilele noastre forme ale teatrului — *happening*-ul, de pildă — în care spontaneitatea joacă rolul hotărîtor." Cont. 22 III 74 p. 4. „Trupa «Le Théatre de Silence»... a contat à priori, la festival, pe o reacție negativă a

publicului la «*happening*» — spectacol ce șterge total deosebirea dintre creator și public." Cont. 1 XI 74 p. 4 (din engl. americ., *happening;* cf. fr. *happening;* PR 1964,BD 1966; D. Am.).

happy-end s.n. (anglicism) — Sfîrșit fericit — „Din aceste două arhetipuri a ieșit în tele-noaptea de miercuri un suspens de toată frumusețea: englezii au condus cu 1—0, a lor era viața, ca-n film, cînd totul e O.K., cînd totul merge spre *happy-end.*" R. lit. 27 V 71 p. 27. „Agapă fără *happy-end.*" I.B. 21 XII 74 p. 3. „Binele triumfă. Iar acest *happy-end*... nu era numai o concesie făcută publicului elisabetan, ci și expresia unei credințe în șansa forțelor binelui, frumosului și adevărului." Sc. 19 I 77 p. 4; v. și Cont. 15 XI 74 p. 9, I.B. 24 X 75 p. 2 [pron. *hépicnd*] (din engl. *happy end;* cf. fr. *happy end;* PR 1947; a fost utilizat și înainte de 1960, în special relativ la filme; DTL; DN3).

hardback s. (cuv. engl.) — Ediție scumpă, cartonată — „De la «*hardback*» la «paperback». Trecînd în revistă, în «Le Monde» din 3 I 1975, inițiativele britanice în domeniul literaturii pentru copii, D.E. ...relevă faptul că Editura Collins a lansat între colecțiile sale cartonate («*hardback*») pe cea intitulată «Leul» pentru copii între 6 și 13 ani." R. lit. 23 I 75 p. 22; v. și 9 X 75 p. 22 [pron. *hárdbec*] (WT).

hard-rock (and roll) (muz., anglicism) — Gen de muzică — „Iar piesele vor fi, cum spuneam, ceva mai grele, mai *hard-rock and roll* cu influențe din soul. Ca și în cele două melodii amintite, vocile... vor fi mai aspre, dar ca o principală caracteristică va rămîne melodicitatea." Cont. 26 IV 74 p. 6. „A nu se confunda *hard-rock* cu așa-numitul curent punk! Putem fi liniștiți." Săpt. 6 I 78 p. 7. „Hrișcu, Popovici și Sălăgean sînt bine mersi și-au dat-o rău pe *hard-rock.*" Săpt. 8 XII 78 p. 7; v. și Pr. R.TV. 29 XI 78 p. 9 [pron. *hárdroc*] (din engl. *hard-rock;* BD 1968).

hártă-machétă s.f. — Hartă cu rol de machetă — „Pe mesele lungi ale centrului de coordonare și calcul, sub cristale, erau expuse numeroase hărți...; alături se afla o *hartă-machetă* indicînd amplasarea numeroaselor stațiuni care urmăresc zborul navei Vostok 2. La centru s-au aflat hărți-scheme cu traseele de mișcare și locurile de staționare a acestor nave (= de măsurători)." R.l. 18 VIII 61 p. 4 (din *hartă* + *machetă;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138).

hártă-schémă s.f. 1961 — Hartă care cuprinde o schemă — *v. hartă-machetă* (din *hartă* + *schemă*).

hasdeián, -ă adj. — Care aparține lui B.P. Hasdeu — „Inițiativa Editurii tineretului de a publica în anul viitor o «Literatură română veche», reconstituită din studii și fragmente *hasdeiene,* va

constitui, cred, o revelație." Sc. 16 X 68 p. 4 (din n. pr. al scriitorului [*B.P.*]*Hasdeu* + *-ian*).

hectisecúndă s.f. 1976 — Timpul scurs în 100 de secunde — v. *attosecundă* (din *hecti-* + *secundă*, după model engl.).

helicostát s.n. „*Helicostat*... Este vorba, în fapt, de o îmbinare între elicoptere și baloane dirijabile. Aparatul este compus din două baloane legate printr-un cadru metalic, pe care se află și o cabină cu elice de elicopter, acționată de două motoare." R.l. 28 III 77 p. 6 [scris și *elicostat*] (din fr. *hélicostat;* DN3).

helicotécă s.f. — Colecție de imagini filmate din helicopter — „O «*helicotecă*». E vorba de aproximativ cinci sute de ore în avion; de trei mii de ore în helicopter; de 13 ani de viață — petrecuți filmînd o țară întreagă: Franța. Serialul, intitulat «Franța văzută din cer» i-a adus autorului acestei «*helicoteci*» 12 premii internaționale, două Oscar-uri și alte vreo 40 de distincții." R. lit. 20 II 75 p. 22 (cuv. fr.).

heliocentrálă s.f. 1978 — Centrală care produce energie electrică din razele solare recepționate — v. *geosincron* (din fr. *héliocentrale;* DN3).

heliofizioterápic, -ă adj. (med.) „Este știut că numeroși pacienți pleacă la mii de kilometri pentru a ajunge la Alma Ata, unde funcționează un sanatoriu *heliofizioterapic* în vederea unor ședințe de «terapie solară». Pentru a evita această lungă deplasare, heliotehnicianul B.P. a proiectat și construit, în apropiere de Moscova, un dispozitiv experimental care a trecut cu succes încercările. Dispozitivul cuprinde un reflector-oglindă de dimensiuni impunătoare (2/1,4 metri), instalat într-o ramă specială și care poate efectua cu ușurință mișcări oscilatorii." Sc. 19 III 74 p. 6 //din *helio-* + *fizioterapic*//.

heliomarín, -ă adj. 1977 (med.) —Care utilizează acțiunea simultană a razelor solare și a aerului de mare — v. *talasoterapie* (din fr. *héliomarin;* PR 1948).

heliotéhnică (electr.) **1.** s.f. „Boom-ul *heliotehnicii*. În cadrul preocupărilor pentru economisirea combustibililor clasici, în S.U.A. se extinde utilizarea instalațiilor care folosesc energia solară." Sc. 29 X 77 p. 6. „*Heliotehnica* sporește randamentul plantelor." Sc. 25 XI 78 p. 5; **2.** adj. „Dispozitivele *heliotehnice* le furnizează energia necesară pentru iluminat." Sc. 14 V 80 p. 3 (din fr. *héliotechnique;* L 1962).

heliotehnicián s.m. 1974 — Specialist în utilizarea energiei solare — v. *heliofizioterapic* //din *helio-* + *tehnician*//.

helipórt s.n. — Aeroport pentru helicoptere — „La *heliport* se

afla adunată aproape întreaga suită pentru Texas, împreună cu cîțiva membri ai personalului din aripa de vest, veniți să-și ia rămas bun și să ureze călătorie plăcută." L. 16 I 67 p. 25 [scris și *eliport*] (din fr., *héliport;* PR 1952; F. Hasan în LR 2/77 p. 133—134; DT).

hemobiologie s.f. 1978 (med.) — Biologie a sîngelui — v. *perinatal* //din *hemo-* „sînge" + *biologie*//.

hemodializă s.f. (med.) — Trecerea sîngelui printr-o membrană semipermeabilă — „La Cluj-Napoca a fost inaugurat Centrul de *hemodializă* din cadrul clinicii medicale nr. 1." R.l. 2 XI 78 p. 5 (din fr. *hémodialyse;* PR 1947; DM).

hemoperfúzie s.f. (med.) „*Hemoperfuzia.* Datorită colaborării fructuoase dintre medici și specialiști din Grecia, Canada, S.U.A. Anglia și R.F. Germania, s-a reușit să se inițieze o tehnică nouă, prin care au fost salvați, pentru prima oară, bolnavi care au fost victime ale unor grave intoxicații, după consumarea de ciuperci otrăvitoare. Noul tratament, denumit «*hemoperfuzie*», constă în purificarea sîngelui în afara organismului și restituirea lui prin transfuzie." Sc. 16 IX 76 p. 6 //din *hemo-* „sînge" + *perfuzie*//.

hemoragíe s.f. (fig.) — Curgere, pierdere (de altceva decît de sînge, în special de capital) — „Ministrul trezoreriei, E.C., a declarat că această măsură s-a dovedit necesară pentru a opri *hemoragia* de dolari pe care Banca Italiei era nevoită să o angajeze spre a susține cursul lirei." Sc. 22 I 76 p. 6; v. și 14 IX 79 p. 5 (din fr. *hémorragie;* DMC 1962; DN, DEX, DN3 — alt sens).

hepatectomíe s.f. (med.) „...I-a uimit pe colegii de breaslă din nordul Europei, efectuînd o *hepatectomie* (extirparea unei porțiuni din ficat) în numai 4 minute și 30 de secunde." Sc. 30 XII 77 p. 6 (din fr. *hépatectomie;* L. 1962; DFMB, DM, DZ; DN3).

heroínă s.f. — Tip de stupefiant — „[În S.U.A.] a fost pus la punct un nou preparat pentru tratamentul toxicomanilor care se droghează cu *heroină*." R.l. 17 IX 76 p. 6. „Poliția americană a reușit să dezmembreze o rețea internațională de traficanți de *heroină*, rețea ce utiliza Olanda ca placă turnată." R.l. 1 II 79 p. 6; v. și *morfină-bază* (1973), *can(n)abis*, *marijuana* [scris și *eroină*] (din fr. *héroïne;* F. Hasan în LR 2/77, p. 133; DM, DT, LTR, DC; DEX, DN3).

heroinomán, -ă s.m.f. — Toxicoman care folosește heroina — „Noul medicament s-a vădit a fi mai eficient decît methadona folosită pînă în prezent pentru dezintoxicarea *heroinomanilor*." R.l. 17 IX 76 p. 6. „Numărul *heroinomanilor* din R.F.G. a cres-

cut de la peste 2 000 în 1972 la 25 000 în prezent, potrivit datelor oficiale." Sc. 31 V 77 p. 6. „Să-i vadă pe *heroinomani*, care toți, dar mă-nțelegi, toți, au început cu hașișul! E teribil!" Cont. 27 IX 78 p. 12 (din fr. *héroïnomane;* DN3).

hexocálex s.n. 1977 (chim.) — Oxidul greu de calciu — v. *endodonție* (probabil din *hexa-* „șase" + *calciu*).

hibíscus s. 1974 (bot.) — Arbore tropical — v. *kenaf* (din fr., engl. *hibiscus;* DN3).

hidroacústic, -ă adj. 1975 — Privitor la hidroacustică — v. *ecosondă* (din engl. *hydroacoustics*).

hidroameliorâre s.f. — Ansamblul lucrărilor hidrotehnice de ameliorare agricolă, hidroameliorație — „În regiunea Timișoara au fost efectuate în ultimii ani importante lucrări de *hidroameliorare*. S-au săpat zeci de kilometri de canale pentru evacuarea apelor ce băltean în cîmpia bănățeană." Sc. 16 XII 60 p. 2 //din *hidro-* + *ameliorare;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138; FC I 139//.

hidroameliorativ, -ă adj. 1967 — Privitor la ansamblul de lucrări hidrotehnice de ameliorare a solului — v. *terasier* //din *hidro-* + *ameliorativ*//.

hidrobiciclétă s.f. — Ambarcație de agrement cu mecanism cu pedale care circulă pe apă — „În larg, oameni cu bărci și *hidrobiciclete*." Sc. 16 VIII 79 p. 4; v. și R.l. 16 VII 79 p. 5, *minivacanță* (1975) (din *hidro-* + *bicicletă;* FC I 20; DEX, DN3).

hidrocutâre s.f. (med.) „Doctorul francez L. consideră că înecul este datorat cel mai des contactului cu apa rece, care produce un șoc fiziologic, pe care îl numește *hidrocutare*." Săpt. 9 XI 73 p. 2 (după fr. *hydrocution;* PR 1950; DN3).

hidroenergíe s.f. 1978 — Energia produsă de apă — v. *biocnergie* (din fr. *hydroénergie*).

hidrofinâre s.f. — Operație de eliminare a sulfului — „Complexul de reformare catalitică a benzinei și de *hidrofinare* a motorinei de la Brazi." I.B. 17 IX 62 p. 1 (cf. engl. *hydrofining;* DEX).

hidrofobizât, -ă adj. — Impermeabilizat — „Specialiștii din sectorul lînei au și făcut probe de stofe... *hidrofobizate*. Aceste țesături, deși permeabile la aer, nu vor permite trecerea nici unei picături de ploaie." I.B. 23 XII 61 p. 1 (din *hidrofob;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 237).

hidrometeorít s.m. (meteor.) „Un glob de gheață, de mărimea unei mingi de fotbal, a căzut «din cer» în curtea unei case din orașul Bourbon-Lancy... După descrierea neobișnuitului fenomen și a caracteristicilor globului de gheață, ei nu exclud că a putut fi un așa-numit *hidrometeorit*, format din pietre de grindină și fragmen-

te de ghează, contopite la înălțimi foarte mari." R.l. 5 I 77 p. 6 (din *hidro-* + *meteorit*, după fr. *hydrométéore;* L).

hidrometeorológic, -ă adj. (meteor.) — Referitor la apă și la fenomenele atmosferice — „În condiții *hidrometeorologice* extrem de grele au fost parcurse 5 200 mile." Sc. 2 IX 61 p. 4. „Cea mai nordică stație *hidrometeorologică* din lume se află în insula Heis, din Arhipelagul Franz Josef." R.l. 15 IV 77 p. 6 (din fr. *hydrométéorologique;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138; DEX, DN3).

hidromineràl, -ă adj. — Relativ la apele minerale — „Zona văii Ialdonului reprezintă un teritoriu foarte bogat în zăcăminte *hidrominerale* și de gaz terapeutic." R.l. 24 II 77 p. 4 (din fr. *hydrominéral*).

hidroplán s.n. (av.) — Submarin — „Specialiștii sovietici au construit prototipul unui «*hidroplan*» submersibil care a fost experimentat într-o zonă a Oceanului Pacific. Nava automată se deplasează sub apă în direcția stabilită și, cu ajutorul unor dispozitive speciale, culege datele dorite de cercetători privind compoziția apei oceanului, fauna și flora acestuia. Din secundă în secundă informațiile se transmit prin radio la nava-bază unde se înscriu pe bandă." I.B. 13 VI 74 p. 4 (din fr. *hydroplane*, engl. *hydro-[air]plane;* L, CO; D. Am.; DN3).

hidropneumátic, -ă adj. s.n. (mecan.) — (Aparat) care funcționează cu ajutorul apei — „La secția de *hidropneumatice* a întreprinderii «Balanța» din Sibiu a fost realizat un nou tip de panou hidraulic pentru mașini-unelte." R.l. 21 XI 75 p. 5 (din fr. *hydropneumatique*; DN3).

hidropónic, -ă adj. „Printr-o inovație adusă metodei *hidroponice* (înlocuirea pământului cu o soluție nutritivă) de cultivare a legumelor, specialiștii bulgari de la stațiunea experimentală din Plovdiv au obținut o creștere considerabilă a randamentului plantelor." Sc. 12 VIII 78 p. 6 (din fr. *hydroponique*, engl. *hydroponic;* L 1950; CD; DEX, DN3).

hidroptér s.n. 1979 — Vapor care survolează apa — v. *vapor zburător* (din *hidro-* + *[elico]pter*, după model engl.).

hi-fi adj. inv. (muz.; americanism) — Reproducere fidelă a sunetului, unei înregistrări muzicale; înaltă fidelitate — „Expansiunea industriei muzicale este stînjenită de prețurile ridicate ale aparaturii *hi-fi* și discurilor." Săpt. 28 VI 75 p. 8; v. și R.l. 18 VI 80 p. 5 [pron. *háifi*] (abreviere din engl. americ. *hi[gh] fi[delity];* cf. fr. *hi-fi*; PR 1956, BD 1970; D.Am.).

higroscopicitáte s.f. 1965 — Calitatea substanțelor de a absorbi umiditatea din aer—v. *mildiograf* (din fr. *hygroscopicité;* DTP, LTR; DN3).

himéră s.f. (biol.) „Specialiștii vienezi care au făcut descoperirea presupun că neobișnuita mamă este un caz rar de *«himeră»* (ființă formată prin amestecarea celulelor a doi embrioni diferiți) în ale cărei celule au fost incorporate celulele unei surori gemene neidentice (a cărei evoluție ulterioară, mai puțin favorizată de șansă, a fost oprită). Copiii ar perpetua gene ale acelei mătuși nenăscute." Cont. 30 III 79 p. 5 (cf. fr. *chimère*, it. *chimera;* DN, DEX, DN3 — la plante).

hiperdéns, -ă adj. — Foarte dens — „Cercetările au confirmat din nou ipoteza că toate corpurile cerești au, probabil, un «întemeietor de dinastie», adică o așa-numită substanță *hiperdensă* prestelară care prin diviziune în diferite epoci stelare a dat naștere galaxiilor și stelelor." Sc. 23 XII 78 p. 5 (din fr. *hyperdens;* DMN 1966).

hiperdezvoltát, -ă adj. — Extrem de dezvoltat — „Donald-rățoiul, Mickey-șoricelul și alte personaje din desenele animate ale lui Walt Disney au fost excluse din materialul didactic al grădinițelor de copii din statul australian Queensland, cu explicația că acestea ar fi niște «personalități *hiperdezvoltate*»." Cont. 23 XII 77 p. 4 //din *hiper-* + *dezvoltat*//.

hiperónic, -ă adj. 1962 (fiz.) — Privitor la particule elementare cu o masă mai mare decît a protonului — v. *prestelar* //din *hiperon* + *-ic*//.

hiperprotéic, -ă adj. 1976 — Foarte bogat în proteine — v. *cazeolact* //din *hiper-* + *proteic*//.

hipersensibilizát, -ă adj. — Extrem de sensibilizat — „Reacționează acut la cea mai mică ofensă, fiind *hipersensibilizați*, în sfîrșit, îi privesc pe adulți cu superioritate." Gaz. lit. 6 X 66 p. 2 (din *hiper-* + *sensibilizat*).

hipertermál, -ă adj. — Cu un grad înalt de căldură — „Executînd trei foraje de adîncime, specialiștii Întreprinderii de foraj și lucrări geologice au pus la dispoziția edililor orașului noi surse de apă *hipertermală*... utilizate experimental la încălzirea unui sanatoriu și a 12 apartamente." R.l. 11 III 74 p. 7 (din *hiper-* + *termal;* cf. fr. *hyperthermale;* DMC 1969).

hipobáric, -ă adj. — Cu o presiune scăzută — „Barocamera *hipobarică*, realizare a specialiștilor din Cluj-Napoca." R.l. 1 II 79 p. 1 (din engl. *hypobaric;* WT).

hipodérmic, -ă adj. (med.) — Subcutanat — „N-am făcut nici o baie vreme de un an de zile și nici nu mi-am schimbat hainele. Nici măcar nu mă mai dezbrăcam, decît ca să înfig din oră-n oră acul siringii *hipodermice*." Cont. 16 V 75 p. 11 (din fr. *hypodermique;* DEX, DN3).

hipokinezie s.f. (biol.) „Reflecția coincide cu noțiunea de *hipokinezie*, termen științific de circulație relativ recentă ce tinde să înlocuiască, într-un anume sens, expresia binecunoscută de sedentarism. Starea de *hipokinezie* semnifică un mod de viață redus ca mișcare, un mod de viață determinat de mecanizarea și automatizarea atît a producției cît și a activităților din timpul liber al omului modern." Sc. 7 VI 71 p. 1 [scris și *hipochinezie*] (din germ. *Hypokinese;* GWDS; FC II 119; DM, DZ; DN3).

hipotermie s.f. (biol.) „Dacă am spitaliza pacientul îndată după accident, dacă s-ar respecta în ambulanță condițiile de *hipotermie* (răcire) a suprafeței traumatismului și dacă, în fine, am putea interveni fără întîrziere, rezultatele obținute ar fi mai presus de așteptări." Sc. 4 I 78 p. 3; v. și 22 III 81 p. 4 (din fr. *hypothermie;* DM, DZ; DN3).

hippy s.m., adj. (pl. *hippies*[*-ii*], *hipis, hipiși;* anglicism) — Nume dat tinerilor boemi și nonconformiști care se opun societății capitaliste" de consum încercînd un protest naiv, lipsit de orizont — „S.A. a continuat declarînd că tot ea l-a ucis... pe instrumentistul G.H., crimă de care a fost acuzat un alt membru al «familiei» de *hippies*, R.B." Sc. 11 II 71 p. 7. „Psihologii prin fenomenul *hippy* în legătură cu dificultățile complexe pe care le ridică viața modernă... După ei hippysmul nu poate afecta decît pe tinerii fragili sufletește și impresionabili, pe cei puțin rezistenți la rigorile malaxorului social al societății de consum." Cont. 26 IV 74 p. 10. „În centrele universitare *hippies*-ii s-au demonetizat." R.lit. 20 VI 74 p. 17; v. și *antivedetă, tranzistor* [scris și *hipi*] (din engl. americ. *hippy;* BD 1950, PR 1967; M. Avram în SCL 4/75 p. 319—324; DN3).

hippysm s.n. 1974 — Fenomenul hippy — v. *hippy* (din engl. *hippyism*, fr. *hippy*[*i*]*sme;* DMN 1967, BD 1970).

hiroșimă s.f. „Cea mai nouă «achiziție» a terminologiei sui generis ce își propune să exprime potențialul destructiv al armelor nucleare: o «*hiroșimă*» este egală cu o capacitate de distrugere echivalentă cu cea abătută asupra Hiroșimei." Sc. 16 VIII 75 p. 8 (din n.pr.jap. *Hiroșima*).

histoacryl s. (med.) „În cadrul Tîrgului Internațional de articole medicale organizat de curînd la Düsseldorf în R.F. Germania interesul specialiștilor a fost stîrnit de un adeziv destinat a sutura țesuturile umane. După cum precizează firma producătoare, substanța adezivă denumită *Histo-Acryl* este perfect sterilă și lipește în fracțiuni de secundă marginile oricărei răni sau tăieturi, ca a doua piele." Sc. 9 III 79 p. 5 (cuv. germ.).

histoplasmóză s.f. (med.) „...sînt socotite răspunzătoare de propagarea *histoplasmozei* — gravă maladie pulmonară." Sc. 17 II 76 p. 4 (din fr. *histoplasmose;* DFMB, DM).

hit s.n. (muz.; anglicism) — Șlagăr, cîntec pe primele locuri într-un top. — „Dacă n-ar fi fost decît acest *hit* mondial și «parada» noastră ar fi justificată." Săpt. 28 VI 74 p. 7. „Albumele următoare mențin cota, fără însă a o forța, iar *hit*-urile curg liniștite." Săpt. 29 IV 77 p. 7; v. și 20 II 75 p. 8, Cont. 16 III 79 p. 8 (din engl. *hit*).

hóbby s.n. (anglicism) — Ocupație favorită a cuiva, în afara profesiunii — „Un club al colecționarilor de curiozități există de mai multă vreme la Casa Centrală de Cultură a Feroviarilor cehoslovaci. Astăzi acest club numără peste o mie de colecționari care se consacră «*hobby*»-ului lor, în peste 200 de «specialități», repartizate în 13 secții." R.l. 26 V 74 p. 6. „Pentru persoanele avute care își fac un «*hobby*» din studiile universitare la bătrînețe, s-a creat o modă de cursuri așa-numite «trendy» (sofisticate): parapsihologie, fenomene «paranormale», curs de construcții de... camere pentru păpuși." Săpt. 6 I 78 p. 6. „Nu-i unește un ideal estetic, nici măcar un *hobby* comun, o pasiune nevinovată cum ar fi pescuitul, filatelia, arta abțibildurilor." Luc. 19 VII 79 p. 3; v. și Săpt. 15 III 74 p. 14, 3 I 75 p. 7, R.l. 8 II 75 p. 6, Cont. 9 III 79 p. 8 [scris și *hoby*] (din engl., *hobby;* cf. fr. *hobby;* PR 1950; DN3).

hobbýst s.m. — Persoană care are un hobby — „Există bibliofili, filateliști, discofili etc. care își consumă util orele libere. Pe lîngă *hobby*-știi de performanță există și anonimi." Săpt. 23 II 79 p. 5 (din *hobby* + *-ist*).

hochemail s.n. „Pictorii întreprinderii au asimilat *hochemailul*, un pigment folosit cu succes în picturile în relief, și un auxiliar pentru decorurile din sticlă pisată, denumit «Eis», producînd obiecte de galvanoplastie și galeuri (sticlă suprapusă)." R.l. 23 XI 76 p. 5 [pron. *hohemáil*] (din germ. *Hochemail*).

hold-up s.n. (cuv. engl. americ.) — Atac armat — „Aducînd la cunoștință măsurile luate de autorități, el a scos în evidență faptul că, în 1973, 185 de autori ai *hold-up*-urilor au fost arestați, iar în ianuarie 1974, alți 30." I.B. 22 II 74 p. 4. „*Hold-up* într-o bază N.A.T.O." I.B. 26 VII 75 p. 8. „R.B., principalul organizator al atentatului, trăiește în Brazilia, fiind singurul dintre participanții la *hold-up* aflat în libertate." Sc. 12 VII 75 p. 6 [pron. *holdáp*] (cf. fr. *hold-up;* WT, LII; DMC 1950; D.Am.).

holocáust s.n. — Acțiunea de exterminare a evreilor de către naziști în ultimul război mondial — „O psihiatră canadiană care a

studiat copii ai supraviețuitorilor *holocaustului*, la Montréal, a ajuns la concluzia că mulți dintre ei dau vieții lor sensul unei misiuni." R. lit. 13 IX 79 p. 22; v. și 1 XI 79 p. 23 (din fr. *holocauste*, engl. *Holocaust;* BD 1967; L. Seche în SCL 4/75 p. 426, F. Hasan în LR 2/77, p. 33; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

holodentografíe s.f. 1974 (med.) — Fotografierea tridimensională a cavității bucale — v. *holografie* //din gr. *holo-*„întreg" + lat. *dent-* „referitor la dinți" + [*foto*]*grafie*//.

holográfic, -ă adj. 1977 — Care aparține holografiei — v. *holografic* (din fr. *holographique;* DN3).

holografíe s.f. „*Holografia* în stomatologie. Fotografierea tridimensională a cavității bucale, sau «holodentografia», prezintă un șir de avantaje în comparație cu metodele radiografice practicate în prezent, înlesnind diagnosticarea mai precisă a afecțiunilor dentare." Sc. 26 V 74 p. 6. „*Holografia* este un procedeu de înregistrare a imaginii spațiale a unui obiect, folosind lumina laserului, hologramele înregistrînd amplitudinile undelor luminoase care vin de la obiect și fazele acestor unde. Specialiștii britanici au demonstrat că hologramele înregistrează nu numai amplitudinile foarte rapide... ci și cele extrem de lente. În acest fel, criminaliștii britanici au intrat în posesia unei camere holografice a cărei greutate este de 18 kg și care slujește la descoperirea urmelor lăsate de răufăcători pe covoare sau alte țesături groase." Sc. 12 X 77 p. 5; v. și Mag. 22 VI 74 p. 1, *hologramă* (din fr. *holographie;* cf. engl. *holography*, PR 1947, BD 1968; DT; DEX, DN3).

holográmă s.f. — Fotografie tridimensională a unui obiect — „Holografia permite automatizarea operației de depistare a celulelor canceroase... Specialiștii vest-germani au realizat o instalație cu ajutorul căreia proba este comparată de calculator prin intermediul *hologramei*, cu celule canceroase aflate în diferite stadii ale patogenezei: rezultatul este obținut instantaneu" Cont. 26 XII 75 p. 5. „Cartea de credit [în S.U.A.] este prevăzută cu o *hologramă* care reproduce amprentele digitale ale posesorului." R.l. 14 VIII 78 p. 6. „Pînzele, sculpturile, piesele de metal prețios, porțelanurile, transpuse în limbajul tridimensional al *hologramei*, constituie o adevărată încîntare pentru vizitatori, dîndu-le impresia că sînt reale." R. lit. 30 VIII 79 p. 23; v. și *holografie* (din fr. *hologramme;* cf. engl. *hologram;* BD 1968; DT; DEX, DN3).

homascón s. (telm.) „«*Homascon*» este denumirea unei invenții românești: o freză cu ascuțire continuă." R.l. 5 IX 75 p. 5

homeostazíe s.f. (biol.) „Orice organism posedă o multitudine de mecanisme care-i mențin con-

stanța (așa-zisa *«homeostazie»*), structuri specializate în a primi și a stoca energia și informația, aparate cu care se reproduce etc." Cont. 26 V 78 p. 5 (din fr. *homéostasie*, engl. *homeostasis;* PR 1959; DM, DZ; DEX, DN3).

hormonoterapíe s.f. (med.) — Terapeutică bazată pe utilizarea hormonilor — „Aceste cancere hormonale, dependente, pot fi tratate cu succes prin administrarea unor doze mari de hormoni, *hormonoterapia* reprezentînd astăzi o importantă metodă ajutătoare în tratamentul cancerului." Sc. 9 II 63 p. 4 (din fr. *hormonothérapie;* PR 1940; DZ; DEX, DN3).

hótă s.f. — Instalație deasupra unei sobe prin care se evacuează gazele, aburii — „Practic, *hota* absorbantă a fost transformată în depozit de lemne, iar ventilația în piesă decorativă." I.B. 15 III 74 p. 2 (din fr. *hotte;* LTR; DEX, DN3; cuvîntul este mai vechi în limbă).

hot-dog s.m. (alim.; americanism) „Pe str. Brezoianu a început să funcționeze și un punct de comercializare a crenvurștilor *(hot-dogs)*." I.B. 9 X 75 p. 2. „Unele restaurante erau astfel proiectate pe planșetele arhitecților, încît să semene cu tradiționalii *hot-dogs* (crenvurști într-o chiflă caldă)." Sc. 2 IV 76 p. 4 (din engl. americ., *hot-dog;* cf. fr., it. *hot-dog;* DMC 1950, BD 1966; D.Am.).

hotél-restauránt s.n. — Hotel în care se află un restaurant — „În jurul pieții au fost construite birourile unor instituții, un *hotel-restaurant*, un teatru și o sală destinată expozițiilor industriale și comerciale (tîrguri)." R.l. 1 I 67 p. 3. „Vila «9 Mai» se reamenajează pentru gradul de confort 1. La sfîrșitul lunii iunie, va deveni *hotel-restaurant* cu 90 de locuri." R.l. 5 IV 74 p. 5 (din *hotel* + *restaurant*, după fr. *hôtel-restaurant*).

hunting s.n. „Denumirea unui nou sortiment de piele pentru încălțăminte. Se ascamănă cu antilopa, dar are spicul mai lung. Pantofii din *hunting* îi puteți cere, în magazine, din primele zile ale anului 1961." I.B. 31 XII 60 p. 2 [pron. *hánting*] (din engl. *hunting;* WT; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138; DEX, DN3).

I

iáhting s.n. (sport.) — Concurs de iahturi — „«Ați rezistat bine, n-ați avut rău de mare». Și mă invită la balcaniada de *yahting* din toamnă." R.l 17 VI 74 p. 5. „...specificul competițiilor transoceanice de *iahting* au fost marile decalaje de ordinul zilelor — și al sutelor de kilometri — care-i separau adesea pe participanți." Sc. 20 XII 78 p. 5. „Documentariștii francezi au realizat o peliculă cu subiect inedit: cursa de *yahting* în jurul lumii efectuată anul trecut." Sc. 22 II 79 p. 5 [scris și *iachting*, *yhating*] (din engl., fr. *yachting;* I. Gheție în LR 4/57, atestări din 1956—1957; Th. Hristea în LR 3/72 p. 186, L. Seche în LR 2/75 p. 176; DN3).

I.A.T.C. — Instituție de învățământ superior artistic — „Aceste patru litere care înseamnă «Institutul de artă teatrală și cinematografică» au intrat de mult în conștiința nu numai a profesioniștilor, ci și a publicului." I.B. 19 IV 74 p. 2; v. și *geometrizare* (abreviere din *I[nstitutul de] A[rtă] T[eatrală și] C[inematografică];* FC I 158).

iatrogén, -ă adj. (med.) — Care este produs de medic sau de medicamente — „Medicii și-au îmbogățit vocabularul cu un nou cuvînt: maladia «terapeutică» sau maladia «*iatrogenă*», provocată de medicamentele luate pentru a combate o altă maladie." Sc. 24 I 75 p. 5 (din fr. *iatrogène;* PR 1970; DZ; DN3).

iaurgerie s.f. 1975 — Locul unde se prepară și (sau) se consumă iaurt — v. *ceainărie-cofetărie* (din *iaurgiu* + *-ărie;* DEX; probabil formație mai veche).

ibetéxt s.n. (text.) „La întreprinderea «Industria Bumbacului» din capitală au fost puse în funcțiune utilaje pentru obținerea

unor textile nețesute, denumite *Ibetext.*" Sc. 28 I 63 p. 1 (abreviere din *I[ndustria] B[umbacului] Text[ile]*).

Idée-chéie s.f. — Idee de o mare importanță — „Dacă am putut smulge materiei adevărul ei spiritual, și să-l cuprind în acea *idee-cheie*... am aflat și calea spre cugetul și sensibilitatea aceluia care contemplă sculpturile mele." Gaz. lit. 12 X 67 p. 6; v. și *cuvînt-problemă* (din *idee* + *cheie*, după fr. *idée clé;* DMN 1970).

Idée-fórță s.f. — Idee de o mare importanță — „Trebuie să-i găsim neapărat o *idee-forță* de la care se reclamă." R. lit. 26 II 70 p. 11. „Crearea unei noi ordini economice mondiale — necesitate imperioasă a progresului contemporan, *idee-forță* de amplă rezonanță internațională." Sc. 19 X 75 p. 6. „*Idei-forță* ale politicii externe a României." R.l. 19 XI 77 p. 6; v. și 18 XI 77 p. 6 (din *idee* + *forță*, după fr. *idée-force;* DMN 1965).

Iéna s.f. (De obicei în sint. *sticlă, vas de iena*) — Sticlă rezistentă la foc — „În Institut a fost asimilată tehnologia de fabricație a sticlei tip *iena* și pyrex din care se produc sortimente multiple de baloane, vase și alte ustensile necesare chimiștilor ce lucrează în laboratoare. Turdaterm, cum a fost denumit acest tip de sticlă (se produce într-o secție specială creată la fabrica de sticlă din Turda), este un exemplu reușit de colaborare între cercetare, proiectare și producție." R.l. 8 XI 75 p. 3 [scris și *jena*] (din n. loc. germ. *Jena;* DC).

Igienizá vb. I — A face să devină igienic — „Este nevoie de o dispoziție de suspendare a activității pentru ca magazinul să fie *igienizat?*" I.B. 22 XII 71 p. 1 (din *igienă* + *-iza*).

Igienizáre s.f. — Acțiunea de a igieniza — „Pentru a asigura o bază științifică acțiunii de modernizare și, mai ales, de *igienizare* a încălțămintei astfel încît aceasta să corespundă în mai mare măsură cerințelor cumpărătorilor..." R.l. 9 VII 71 p. 5; v. și Sc. 26 IX 79 p. 1 (din *igieniza*).

Ikebána s.f. — Artă japoneză de a aranja florile — „Popularitatea tot mai mare de care se bucură în lume *ikebana* — arta florală japoneză. Peste patru milioane de niponi practică *ikebana* în cadrul a patru școli mai importante." R.l. 6 VI 79 p. 6; v. și 11 IX 79 p. 6 (cuv. jap.; cf. fr., it., engl. *ikebana;* BD 1966; DN3).

Imágine-documént s.f. — Imagine cu forță de document — „*Imagini-document* ale bombardamentelor violente efectuate asupra populației civile de aviația S.U.A." R.l. 27 VI 72 p. 6. „Ostași, adevărați eroi fără somn, fără oboseală, au fost prinși... în extraordinarele *imagini-document* ale acestor zile de luptă." R. lit.

10 VII 75 p. 16 (din *imagine* + *document*).

imágine-simból s.f. — Imagine cu rol de simbol — „Și parcă pentru a o preveni, filmul e traversat de *imaginea-simbol* a unui grup de copii jucîndu-se cu mulajul de gips al corpului omenesc." L. 29 IV 72 p. 8. „*Imagini-simbol* în țara Kalevalei." Sc. 6 XII 73 p. 7. „*Imagini-simbol* ale Siriei contemporane." Sc. 22 XII 76 p. 6 (din *imagine* + *simbol*).

imipramínă s.f. (med.) — Substanță cu acțiune antidepresivă — „*Imipramina* — cea mai puternică substanță radioprotectoare." R.l. 18 XI 66 p. 3 (din fr. *imipramine;* DM).

imobilísm s.n. — Atitudine de nemișcare — „În fața măsurii abuzive a patronatului, sindicatul piloților n-a depus armele și solicită cu insistență reluarea dialogului. Situația nu poate continua prea mult fără să degenereze într-o gravă criză economică pentru cele trei companii. După primele 48 de ore de *imobilism*, dialogul încă n-a început." Sc. 24 II 71 p. 7 (din fr. *immobilisme;* DEX, DN3).

impáct s.n. **1.** (fiz.) — Fenomenul de intrare în contact a două corpuri dintre care cel puțin unul este în mișcare — „După toate probabilitățile, fenomenele amintite au fost rezultatul *impactului* dintre un meteorit gigant și Lună." Sc. 28 X 76 p. 4; v. și 24 VI 79 p. 6, R.l. 10 III 80 p. 6. **2.** — Ciocnire (neprevăzută) — „V-ați aflat în situații-limită, tovarășe Caragea? În ce mod v-a ajutat experiența să ieșiți din impas? — În sensul că în secunda *impactului* cu neprevăzutul, am știut ce să fac..." R.l. 15 VI 74 p. 2. „Unul din ei [dintre critici] trăiește direct *impactul* cu criteriile neadormite încă ale gherismului reactivat prin pana lui H.S." Luc. 16 XII 78 p. 1; v. și Sc. 31 V 79 p. 5, R.l. 23 VI 79 p. 6. **3.** — Relație, întîlnire — „«Furtuna» la «Bulandra» în regia lui Liviu Ciulei este un eveniment nu numai prin perfecțiunea artistică pe care o atinge, ci și prin *impactul* cu publicul, identificarea condiției actorului cu cea a spectatorului." Sc. 7 II 79 p. 4; v. și Luc. 21 IV 79 p. 2. **4.** — Șoc, surpriză — „În schimb C.G. la început timidă, șovăielnică, în efort vizibil de colorare a personajului are în încheierea destinului său momente de *impact* emoțional." R.l. 18 II 75 p. 2; v. și 3 I 78 p. 6. **5.** (în lb. vorbită, greșit) — Conflict — „Oameni în *impact* cu legea." **6.** — Contact — v. *song* (1979); **7.** — Influență, efect — „Imensul *impact* actual al matematicii asupra întregii vieți sociale..." Cont. 10 I 79 p. 2; v. și Sc. 4 II 75 p. 4, R.l. 13 VI 79 p. 6. **8.** — Prezență — v. *LP* (1974). **9.** — Importanță — v. *carmă* (1975) (din fr., engl. *impact;* DMC 1950; CD; Fl. Dimitrescu în LR 3/80 p. 210—214; DN, DEX — sens 1, DN3 — sensurile 1—2).

implánt s.n. (med.) — Introducere în corp a unor țesuturi înlocuitoare, a unor aparate cu rol medical etc. — „Un capitol nou în cercetarea medicală. *Implantul* de radiostimulatori." Sc. 4 I 78 p. 3; v. și *autogreft* (din fr., engl. *implant;* PR 1962; CD, DM, DZ; DEX, DN3).

implantá vb. I 1973 — A introduce, a fixa — v. *personaj simbol, microecran, pace-maker* (din fr. *implanter;* DMN 1950; FC II 137, 138, 308; DEX, DN3).

implantáre s.f. **1.** (med.) — Realizarea unui implant- — v. *parodontoză* (1975). **2.** — Acțiune de plasare în spațiu (a unei clădiri), amplasare — „O puternică *implantare* de cinematografe, locuri de întîlnire și dezbatere, muzică, teatru, expoziții." Cont. 26 X 79 p. 12 (din *implanta;* cf. fr. *implantation;* DMN 1965; DM; DEX, DN3).

implementáre s.f. (livr.) — Îndeplinire, realizare — „Flexibilitate în gîndire și acțiune pentru *implementarea* progresului tehnologic." R.l. 23 VI 78 p. 5; v. și Cont. 18 XII 81 p. 11 (din *implementa;* DN3).

impresariál, -ă adj. — De impresar — „Față de autorul cu talent *impresarial,* care își clădește succesele pe prezența unor stele cu succes la public, L. își exprimă preferința pentru curajoși de felul lui O'Neill." Luc. 18 XI 67 p. 7 (din *impresar* + *-ial*).

impúls s.n. (telef.) „În telefonia urbană, o convorbire este egală cu un *impuls,* indiferent de durată. În ceea ce privește convorbirile interurbane prin automat, înregistrarea și tarifarea este diferită: zona I, pînă la 100 km — un minut egal cu 7,5 *impulsuri,* adică 1,50 lei..." R.l. 11 VI 74 p. 3; v. și *prefix, telètax* (1973) (din engl. *impulse;* cf. it. *impulso;* DEX, DN3 — alte sensuri).

imputrezíbil, -ă adj. — Care nu putrezește — „Din «mogno» — o esență mai prețioasă chiar decît lemnul de jacaranda — *imputrezibilă* și indeformabilă... o firmă privată nord-americană făcea traverse de cale ferată." Sc. 26 I 67 p. 5 (din *in-* + *putrezibil;* cf. fr. *imputrescible*).

imundicitáte s.f. 1972 (livr.) — Murdărie, impuritate — v. *sinistritate* (din *imund;* cf. fr. *immondice*).

imunochimíe s.f. 1964 (chim.) — Disciplina care studiază imunizarea prin metode chimice — v. *imunologie, interdisciplinaritate* (din fr. *immunochimie;* PR 1959, DMC; DC; DN3).

imunodifúzie s.f. (med.) „O perfecționare a acestei metode este imunoelectroforeza, o combinare între electroforeză și *imunodifuzie.*" Sc. 28 XI 64 p. 4 (din engl. *imunodiffusion;* BD 1969).

imunoelectroforéză s.f. 1964 (med.) — Adaptarea tehnicii electroforetice pentru imunizare — v.

imunodifuzie (din engl. *immunoelectrophoresis;* BD 1969; DM).

imunologíe s.f. (med.) — Știință ce se ocupă cu studiul imunității — „La rîndul ei, *imunologia*, o ramură a medicinii, recurgînd la metodele biochimiei, a dat naștere imunochimiei." Sc. 28 XI 64 p. 4; v. și *interdisciplinaritate* (din fr. *immunologie;* cf. engl. *immunology;* PR 1953; CD, DM, DZ; DEX, DN3).

imunopatologíe s.f. (med.) — Disciplină de graniță între imunologie și patologie — „În zilele următoare se vor desfășura în Capitală lucrările Simpozionului «Probleme actuale în *imunopatologie*»." Cont. 30 X 78 p. 7 //din *imuno-* + *patologie*//.

imunoterapíe s.f. (med.) — Tratament prin anticorpi — „*Imunoterapia* cancerului tinde să lămurească de ce organismul... «tolerează» țesutul canceros." Sc. 9 II 63 p. 4 (din fr. *immunothérapie;* cf. engl. *immunoradiotherapy;* PR 1952, BD 1968; DEX, DN3).

inasortábil, -ă adj. — Care nu poate fi asortat cu ceva—„Aceleași forme, aceleași culori fade, *inasortabile* cu interioarele moderne." Cont. 13 XII 63 p. 2 (din *in-* + *asorta* + *-bil*).

inaudíbil, -ă adj. — Care nu poate fi suportat de auz, lipsit de armonie — „Ne oferă o muzică *inaudibilă*." Cont. 13 X 67 p. 10 (din fr. *inaudible;* DN3).

inch s. (anglicism) — Unitate pentru măsurarea lungimilor — „A apărut [în Anglia] este drept, sistemul metric, dar yardul sau *inchul* nu s-au lăsat cu totul învinși... Cea mai dîrză rezistență o depune însă pintul (unitate pentru măsurarea lichidelor, egală cu 0,57 litri), care n-a făcut încă nici o concesie litrului." I.B. 7 VI 76 p. 8 [pron. *inci*] (din engl. *inch*).

incitatív, -ă adj. — Provocator — „[Scaunul electric] stă pașnic și candid în vitrina expoziției Westinghouse, cu brațele desfăcute *incitativ* spre stradă." Gaz. lit. 1 III 62 p. 5 (cf. it. *incitativo;* DN3).

inconfórt s.n. — Lipsă de confort, neplăcere — „În destule cazuri, astfel de spații verzi au rămas cîmpuri goale, devenind surse de *inconfort*." R.l. 6 V 74 p. 3. „...Terasele respective vor fi la diferite niveluri, ridicate față de orizontala străzii și ca atare ferite de acel *inconfort* al indiscreției, al aglomerației..." I.B. 10 III 78 p. 2 (din fr. *inconfort*).

INCRÉST s. 1978 — Institutul național pentru creație științifică și tehnică!— v. *preprint* (abreviere din *I[nstitutul] n[ațional pentru] cre[ație] ș[tiințifică și] t[ehnică]*).

indeformábil, -ă adj. 1967 — Care nu își schimbă forma — v. *imputrezibil* (din fr. *indéformable;* DN3).

indexáre s.f. — Acțiunea de a alcătui un index — „Organizarea muncii intelectuale de documentare prin rezumări de texte sau «*indexări*» bibliografice... sînt tot atîtea domenii larg tributare noilor metode de cercetare." Cont. 10 XII 65 p. 8 (din *indexa;* cf. fr. *indexation;* PR 1948; DN3).

indiferentísm s.n. — Atitudine de nepăsare — „Să nu fim indiferenți față de... *indiferentism*." Sc. 16 XII 78 p. 7 (din fr. *indifférentisme;* DEX, DN3).

indosatrice s.f. (cuv. it.) — Manechin — „Fata era subțire și înaltă. Era manechinul casei de modă Serli din Napoli... Și acasă lucrase în același domeniu. Era *indosatrice* de cînd împlinise vîrsta de paisprezece ani." R. lit. 28 IX 78 p. 15. [pron. indosatríce].

informațiónal, -ă adj. — Care se referă la informație — „În fața secolului nostru ultracomplicat, în fața bombardamentului *informațional* și a marilor aglomerații..." Sc. 7 IX 67 p. 1 (din engl. *informational*, fr. *informationnel;* DMN 1970; I. Iordan în SCL 4/64 p. 410, 413; DEX, DN3).

inginéră s.f. 1976 — Femeie având specialitatea de inginer — v. *formă-etalon* (din *inginer*).

inimă-plămîn (artificiál) s.f. (med.) „Un aparat *inimă-plămîn artificial* care poate îndeplini timp de 1—2 ore funcția inimii și a plămînilor." Cont. 27 I 61 p. 1; v. și *intubă* (din *inimă* + *plămîn* [+ *artificial*], după fr. *coeur-poumon;* DMN 1968; Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138).

ininteligénță s.f. — Lipsă de inteligență — „O compoziție de zgomotoasă ingeniozitate nu poate fi justificată ca un împrumut făcut inteligenței... din contră, dovedește *ininteligență*." Cont. 25 XI 60 p. 6 (după fr. *inintelligence;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 138, Fl. Ficșinescu în SMFC IV p. 8; DEX, DN3).

inițiátic, -ă adj. — Ezoteric — „Poezia sa cu marile teme lirice dintotdeauna nu devine mai lesne de pătruns, dimpotrivă, rămîne *inițiatică*, sondabilă numai prin afinitate spirituală, dar niciodată descifrabilă." Gaz. lit. 25 VII 68 p. 7 (din it. *iniziatico;* cf. fr. *initiatique*, DMN 1950; DN3).

inscripționáre s.f. — Înregistrare, înscriere — „Am introdus în producție, pentru prima oară în țară, folia termocontractibilă din policlorură de vinil. Este vorba de o peliculă foarte subțire de circa 50 de sutimi de milimetru care se mulează perfect pe fructe și legume... constituie o condiție obligatorie pentru dezvoltarea comerțului modern de autoservire și în supermagazine; permite porționarea, ambalarea și *inscripționarea* prețului înainte de a fi introduse produsele în rafturi pentru vînzare." R.l. 25 VII 73 p. 3 (din *inscriptic* „înregistrare").

insecticid-spray s.n. — Insecticid sub formă de spray — „*Insecticide-spray*." R.l. 20 XI 73 p. 3 [pron. *insecticid-spréi*] (din *insecticid* + *spray*).

insectofón s.n. „Specialiștii unguri au pus la punct o metodă și un aparat menite să detecteze contaminarea silozurilor. Aparatul, denumit *insectofon*, transformă în semnale electrice zgomotele provocate de organismul insectelor și percepute mai întîi de captoare electroacustice." Sc. 29 XII 78 p. 5 (din *insectă* + *-fon*, probabil după model magh.).

insonór, -ă adj. — Care amortizează sunetele — „Scena este ultramodernă, fiind suficientă o simplă apăsare pe un buton spre a o transforma de așa manieră încît să formeze un gen de ecran *insonor*." Cont. 4 XI 55 p. 7 (din fr. *insonore;* DT; DN3).

insonorizánt, -ă adj. — Care nu are calitate de a transmite undele sonore — „Aceste podele sînt alcătuite dintr-un strat *insonorizant* de tablă, un strat de bitum și unul de scîndură." I.B. 29 VIII 67 p. 2. „Începînd cu anul viitor, pe arterele cele mai circulate ale localității se vor amenaja din resturi menajere rambleuri înalte de 10—12 metri, formînd bariere *insonorizante*." Sc. 22 X 73 p. 4 (cf. fr. *insonorisation*).

instalație-pilót s.f. — Instalație experimentală model — „Cercetătorii din laboratorul nostru stabilesc tehnologiile de sinteză, le experimentează pe *instalații-pilot*, caracterizează diferiți polimeri." Sc. 15 XI 70 p. 3. „...*Instalația-pilot* poate trata 500 kg concentrat." Cont. 12 VIII 77 p. 5. „Trebuie să mă duc la una din *instalațiile-pilot* să verific niște rezultate." R.l. 8 III 78 p. 3; v. și Sc. 9 VIII 79 p. 5 (din *instalație* + *pilot*).

instánt adj. inv. 1976 — Instantaneu, rapid — v. *ciocolaterie, grișpandin* (din engl. *instant;* cf. fr. *instantané ;* BD 1969).

instituționalizáre s.f. — Acțiunea de a instituționaliza — „Se preconizează și o *instituționalizare* a «Casandrei», în sensul cîștigării unei independențe, a unui profil mai apropiat de cel al teatrelor profesioniste." Cont. 25 VII 69 p. 4 (din *instituționaliza*, după fr. *institutionalisation;* DMN 1956; DN3).

intarsiát, -ă adj. (fig.) — Înșirstat, umplut — „A ales jurnalul șarjat, montîndu-și impresiile despre America într-o pastă epică, *intarsiată* cu date, cu reflecții grave, dar și cu lucruri ușoare și senzaționale fără de care America nu e America." Săpt. 29 IX 78 p. 2; v. și *problematic* (din *intarsie*).

intarsionist s.m. — Persoană care împodobește obiectele de lemn aplicînd plăcuțe din os, sidef etc. în crestături făcute special — „Nu vrem să încheiem acest reportaj fără a spune cîteva cuvinte des-

pre sculptorii în lemn și *intarsioniștii* de la secția de artă." Sc. 5 III 65 p. 2 (din *intarsie;* I. Moise în LR 6/78 p. 587 atestă forma *intarsier, -ă*).

intelsát s. (cuv. engl.) „Firmele americane nu au dorit ca acești doi sateliți să reprezinte un concurent pentru sateliții din rețeaua «*Intelsat*» dominată în exclusivitate de aceste firme. Concluzia a fost limpede: doar atunci cînd Europa occidentală va fi în stare să lanseze cu propriile rachete sateliți geostaționari, ea va fi în situația de a trece la exploatarea comercială a acestora." Sc. 16 VIII 77 p. 5; v. și R.l. 6 XII 80 p. 6 (abreviere engl. din *In[ternational] Tel[ecommunication] Sat[ellite Consortium];* BD 1968).

intenționalitáte s.f. — Intenție — „Imaginea servește în *intenționalitate*, în formă... și în mișcare sensul mai ales liric al operei." Cont. 10 III 67 p. 5 (din fr. *intentionalité;* DN3).

intercondiționáre s.f. — Stabilirea unor raporturi complexe de interdependență — „Analiza *intercondiționării* factorilor naturali, economici, demografici, sociali și tehnici." Sc. 11 X 67 p. 1; v. și Mag. 26 V 79 p. 2 (din *inter- + condiționare;* cf. rus. *vzaimoobuslovlennosti;* El. Carabulea în SMFC III p. 35—38; DN3).

interconectát, -ă adj. — Care stabilește conexiuni între mai multe elemente — „Dispeceratul central al sistemului energetic *interconectat*." Sc. 22 I 63 p. 3 (din *interconecta + -at*).

interconexiúne s.f. 1978 — Interconectare — v. *chip* (din fr. *interconnexion;* DMC 1970; DEX, DN3).

interdisciplinaritáte s.f. — Caracterul a ceea ce este interdisciplinar — „În aula Universității din București au început sîmbătă dimineață lucrările celui de-al doilea Colocviu național de pedagogie, cu tema «Prognoză, inovare și *interdisciplinaritate* în învățămînt»." R.l. 3 XII 72 p. 5. „Cum ați caracteriza, din punct de vedere științific și endocrinologic, realizarea Rosalynei Y.?... — O admirabilă reușită a *interdisciplinarității*: radio-imuno-dozările (și rostesc acest cuvînt răspicat și evidențiindu-i componentele) care reprezintă rezultatul colaborării imunologiei clasice, a imunochimiei, a radiochimiei, a biomatematicii." Fl. 9 III 78 p. 11 (din fr. *interdisciplinarité;* DMN 1968).

interfázic, -ă adj. — Dintre faze — „Prin reorganizarea fluxului la secția bibelouri s-au eliminat complet transporturile încrucișate și s-a redus parcursul inițial *interfazic* al produselor cu circa 200 metri." R.l. 6 I 78 p. 1 (din engl. *interfazic;* WT).

interferometríe s.f. (fiz.) — Totalitatea metodelor de măsurare bazate pe fenomenul de interferență — „Tehnica *interferometriei*

cu mai multe aparate — folosită în radioastronomie, pentru observarea radiogalaxiei, quasarilor şi nucleelor de galaxii — a sugerat astronomului francez A.L. cuplarea unor telescoape optice." Cont. 1 VIII 75 p. 5 (din fr. *interférométrie;* PR 1950; DT; DEX, DN3).

interferón s. (med.) „Rezistenţa la mai mulţi viruşi era consecinţa elaborării de către celulele organismului a unei substanţe proteice susceptibile de a se întrepătrunde (interfera) cu acţiunea altor viruşi — respectiva substanţă fiind de aceea denumită «*interferon*»." Sc. 13 V 77 p. 5. „Un alt exemplu de asemenea «medicamente de tip nou» îl constituie *interferonul*, un agent antiviral eficace împotriva a diferite tipuri de viruşi." Sc. 25 III 79 p. 5; v. şi *viral* (din fr. *interféron*, engl. *interferon;* PR 1952, BD 1969; DM).

interfón s.n. (telef.) — Instalaţie telefonică ce permite convorbiri între posturi interioare — „Aer condiţionat, televizor, telefon, magnetofon, *interfon*, bar." Cont. 16 X 70 p. 9. „Autorul *interfonului* cu patru posturi, C.B., este doar în clasa a IV-a la Liceul D. Bolintineanu." I.B. 9 VI 75 p. 2. „La întreprinderea minieră Hunedoara s-a introdus un interesant sistem centralizat de urmărire şi organizare a producţiei, prin *interfoane* şi comenzi automate de la distanţă." R.l. 23 VII 77 p. 2; v. şi 10 III 79 p. 6 (din fr. *interphone;* cf. engl. *interphone;* DMN 1952; D.Am., DT; DN3).

intergaláctic, -ă adj. (astron.) — Între (dintre) galaxii — „Cronologia viitoarelor întîlniri interstelare sau *intergalactice*." Gaz. lit. 24 I 63 p. 8 (din engl. *intergalactic*, fr. *intergalactique;* cf. germ. *intergalaktisch;* GWDS; DT, AD; DN3).

interpól s.n. — Organism internaţional de poliţie criminală — „*Interpolul* e deseori imaginat ca un corp de superdetectivi, o ultrapoliţie atotputernică." Sc. 6 X 73 p. 6. „După cinci ani de cercetări, în care au colaborat carabinierii şi poliţia financiară italiană, *Interpolul* şi F.B.I., s-a ajuns la depistarea unei organizaţii dominate de Mafia şi avînd printre liderii ei pe celebrul G.B., «boss» renumit în rîndul traficanţilor de droguri." Sc. 1 V 74 p. 4. „Dosarele negre, analizate în cadrul dezbaterilor Adunării generale a *Interpolului*... pun în lumină statistici revelatoare cu privire la efectele luptei coordonate..." Sc. 22 X 78 p. 5; v. şi Cont. 14 XII 79 p. 4 (abreviere din engl. *Inter[national Criminal] Pol[ice Organization]*, care datează din 1956; cf. fr. *Interpol;* L. Seche în LR 2/75 p. 177; CD; DP; DEX, DN3).

interprét, (-ă) -traducătór, (-oáre) s.m.f. — Persoană aptă să desfăşoare atît activităţi de interpretariat cît şi de traducere — „De asemenea, noile descrieri sînt folosite... în laboratoarele

de limbă, mai ales în cel organizat cu sprijinul UNESCO și destinat traducerilor simultane și altor tipuri de lucrări desfășurate în secția de *interpreți-traducători* a facultăților de limbi străine din București." Sc 17 II 74 p. 4 (din *interpret* + *traducător*).

interpretariát-tradúcere s.n. — Activitatea celui care este interpret-traducător — „Dealtfel, în noile planuri de învățămînt, am propus ca după trunchiul comun (anul I și II) studenții să se specializeze în literatură, în limbă sau în *interpretariat-traducere*, în funcție de viitoarea lor profesiune." Sc. 17 II 74 p. 4 (din *interpretariat* + *traducere*).

interumán, -ă adj. — Dintre oameni — „Acum lucrează la prima peliculă... în care este vorba despre stabilirea unor bune relații *interumane*, în lumina normelor juridice și morale contemporane." R.l. 17 IV 75 p. 6 (din *inter-* + *uman*).

interviatór,-oáre s.m.f. — Persoană care ia interviuri — „În foarte utila serie în limba română a editurii Kriterion a apărut, cu cîteva luni în urmă, o culegere de «convorbiri cu 56 de scriitori despre relațiile literare româno-maghiare» semnată de B.G., carte purtînd un titlu sugestiv: «Fără interpret». Fără interpret — ar însemna, mai întîi, că *interviatorul* — el însuși un cunoscut scriitor, ziarist și traducător... nu a întîmpinat dificultăți în munca sa." Luc. 14 IV 73 p. 1 (din *intervia* + *-tor*).

intervievăre s.f. — Luarea unui interviu — „Admirabilă, sub acest raport, *intervievarea* lui A.C., martor al cvasiturror etapelor de dezvoltare pe care le-a parcurs muzica românească." R. lit. 13 IV 72 p. 12 (din *intervieva*).

interviu-fúlger s.n. — Interviu luat rapid — „...le-au consemnat într-un *interviu fulger*." Cont. 1 IX 67 p. 7. „Un *interviu-fulger* cu conducătorul expediției." R.l. 10 II 74 p. 3 (din *interviu* + *fulger*, după fr. *interview-éclair*; DMN 1970; A. Ginrescu *M.C.* 33).

interviziúne s.f. 1963 — Sistem de transmitere a programelor de televiziune între țările socialiste — v. *radio-releu* //din *inter-* + [*tele*]*viziune*//.

intimizá vb. I — A crea un mediu intim — „Alăturat cîteva vitrine... *intimizează* atmosfera..." Săpt. 9 II 73 p. 8 (din *intim* + *-iza*).

intimizáre s.f. — Acțiunea de a crea un mediu intim — „Ar trebui să găsim cît mai repede modalitatea de a folosi cît mai rațional și mai eficient localurile mari. În acest sens, se poate interveni, după părerea mea, pe mai multe căi: prin *intimizarea* localurilor (compartimentarea lor), prin reprofilare etc. Noi ne gîndim, de exemplu, să facem din «Mediaș»... berărie-plăcintă-

ric." Sc. 7 II 69 p. 2 (din *intimiza*).

intradérmic, -ă adj. 1977 (med.) — Situat în dermă — v. *mezoterapic* (din fr. *intradermique*, engl. *intradermic* CD; DZ; DN3; cuvîntul este mai vechi în limbă).

intranazál, -ă adj. (med.) — Introdus prin nas — „Vaccinarea se execută prin pulverizare pe cale *intranazală* cu vaccin de tip A II și B." Sc. 17 I 61 p. 1 (din fr. *intranasal;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 139; FC II 129; DEX, DN3).

intruziúne s.f. — Pătrundere, introducere ilegală în... — „«Nimfa de aur» a fost cîștigată de către emisiunea canadiană «Viața particulară», un tulburător protest... împotriva *intruziunii* nejustificate și abuzive a aparatelor tranzistorizate în existența de zi cu zi a oamenilor." Cont. 5 IV 74 p. 10 (din fr. *intrusion;* DEX, DN3).

intubá vb. I (med.) — A introduce (medicamente, mîncare) cu ajutorul unui tub — „[Omul] a fost introdus într-un plămîn artificial, i s-au *intubat* lichide calde în stomac și, treptat, inima pacientului a început să bată." R.l. 22 I 77 p. 6 (din *in-* + *tub* + *-a;* cf. it. *intubare;* DN3).

Inuít s. „Adevăratul nume al eschimoșilor este «*inuit*» și ei doresc să nu mai fie denumiți cu primul termen, care înseamnă «Mîncători de carne crudă», termen ce le-a fost dat de iezuiți în secolul al XVI-lea." R.l. 7 VI 79 p. 6 (cuv. eschimos).

inukútut s. „Limbajul din regiunea canadiană, denumit de eschimoși «*inukutut*», este vorbit în cîteva dialecte. Folosirea mai multor forme de scriere a îngreunat contactele dintre comunitățile de eschimoși situate la mari distanțe unele de altele." Sc. 30 IX 76 p. 6 (cuv. eschimos).

involvá vb. I (anglicism; lb. colocv.) — A introduce — „Nu sînt *involvat* în această problemă." (din engl. *to involve;* comunicat de M. Caragiu-Marioțeanu).

invénțică s.f. „Am aflat cu surprindere, tov. prof. dr. docent Ion Curievici, că se vorbește mult aici despre o școală de *invențică* ieșeană, care ar fi funcționat anul trecut. — Nu trebuie să vă surprindă: pe plan mondial este recunoscută existența *invențiicii* ca aceea a unei noi specialități științifice. — Există temeiuri pentru o asemenea terminologie? — E o disciplină psihologică ce are mai mult scopul de a descifra mecanismul psihic al invenției." R.l. 26 X 78 p. 3 (din *invenția* + *-ică*, după tipul *informatică;* Th. Hristea în R. lit. 11 XI 76 p. 9).

ÎPA s. 1974 — Întreprindere de produse alimentare — v. *cico-cola, cico* (abreviere din *Î[ntreprindere de] p[roduse] a[limentare]*).

iramplasábil, -ă adj. (franțuzism; livr.) „*Iramplasabilul* realizator pare a fi asimilat aforismul cu o

triplă doză de luciditate." Cont. 5 VIII 77 p. 9 (din fr. *irremplaçable*).

irecuperábil, -ă adj. — Care nu poate fi recuperat — „Ceea ce este *irecuperabil*." Sc. 12 II 67 p. 1 (din fr. *irrécupérable;* DN3).

iridológ s.m. (med.) — Specialist în iridologie — „O metodă nouă de depistare și diagnosticare a unui mare număr de boli se anunță a fi iridologia (examinarea irisului și a pupilei). Micile pete de culoare închisă, în formă de boabe de piper, constituie, potrivit *iridologilor*, indicii ale unui proces canceros în organism." Sc. 28 XI 74 p. 6 (der. regr. din *iridologie*).

iridologie s.f. 1974 (med.) — Metodă de diagnosticare prin cercetarea irisului și a pupilei — v. *iridolog* (din it. *iridologia*, fr. *iridologie*).

ironíst, -ă s.m.f. — Persoană (scriitor) care practică ironia — „Presupun că nici lingviștii nu pot uita următoarea lecție primită de la un mare *ironist*." Cont. 26 III 71 p. 8 (din fr. *ironiste;* DN3).

isterigén, -ă adj. — Care produce isterie — „Concert *isterigen*" (titlu de articol despre muzica însoțită de urlete a unor tineri din Paris). Cont. 15 XII 61 p. 8 (din fr. *hystérigène;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 242; DN3).

istratián, -ă adj. — Care aparține lui P. Istrati — „E drumul pe unde odinioară, cu mult succes au trecut... și personajele *istratiene*." Gaz. lit. 16 XI 67 p. 8 (din n. pr. al scriitorului [*Panait*] *Istrati* + *-ian*).

italienist s.m. (în limbajul tinerilor, peior.) „*Italienist*, tînăr îmbrăcat la ultima modă, în anii '70, dar care pierde vremea pe străse, pe aveniu (adică pe bulevarde), nici muncind, nici cultivîndu-se." R. lit. 19 VII 79 p. 9 (din *italian* + *-ist;* DEX, DN3 — alt sens).

ivorián,-ă adj. — Referitor la Côte d'Ivoire (Coasta de Fildeș) — „Deschiderea primei sesiuni a marii comisii mixte de cooperare româno-*ivoriene*" R.l. 24 VI 78 p. 5 (după fr. [*Côte d'*]*Ivoire* + *-ian;* cf. fr. *ivorien*).

izomerázã s.f. (biol.) „În urmă cu 10 ani un savant japonez a descoperit o enzimă denumită «*izomerază*» care poate transforma glucoza în fructoză." R.l. 31 XII 76 p. 6 (din fr. *izomérase;* DFMB).

izovít adj. (tehn.) „Geamul *izovit*. La întreprinderea de geamuri din Buzău a început fabricația unui nou tip de geam cu proprietăți izolatoare, fonic și termic, deosebite..." R.l. 12 IV 77 p. 3 // probabil din *izo*[*lator*] + fr. *vit*[*re*]//.

Î

împîslitúră s.f. — Țesătură — „Tot aici sînt expuse *împîslitura* din fibră de sticlă, foliile de aluminiu bitumate și nebitumate, produse din PVC fabricate la Buzău. toate modelele de tapete realizate la Turda sau gama articolelor sanitare produse la noua întreprindere de ceramică fină pentru construcții din Cluj. Toate aceste exponate au largi aplicații în construcțiile industriale, hidrotehnice și civile, fiind termofonoizolatoare sau îndeplinind diverse alte funcționalități." R.l. 14 V 74 d. 1 (din *împîsli* + *-tură* cuvînt probabil mai vechi în limbă).

împomá vb. I — A planta cu pomi — „Dealul e acoperit cu pomi tineri. A fost *împomat* la propunerea mea." Gaz. lit. 4 V 61 p. 3 (din *în-* + *pom* + *-a;* Fl. Dimitrescu în LR 2/62 p. 13; FC II 135).

împușcá vb. I 1975 — (În sint. *a împușca cuie*) A introduce cuiele în pereții de beton (prefabricați) prin împușcarea cu un aparat special — v. *etanșeizare* (din *în* + *pușcă*).

încastráre s.f. (constr.) — Acțiunea de a încastra și rezultatul ei — „În marea lor majoritate casele s-au deteriorat la primele nivele. în zona *«încastrării»* cum o numim noi specialiștii, numeroase lucrări trebuind a fi atacate de la fundație." R.l. 19 V 77 p. 2 (din *încastra;* DEX, DN3).

încifrát,-ă adj. — Cu caracter secret — „Mesajul ei [al prozei lui Eminescu] apare deseori mai *încifrat* prin intermediul fantasticului de tip romantic..." Sc. 28 V 64 p. 2 (din *în-* + *cifra*).

îngrijitór-mulgătór s.m. — Îngrijitor de vite care se ocupă și cu mulsul — „Cel mai vîrstnic *îngrijitor-mulgător* din județul Sibiu, dar și cel mai bun, are 70 de ani." R.l. 28 X 76 p. 5; v. și

recordist (din *îngrijitor* + *mulgător*).

înnavetáre s.f. — Operația de a încărca și transporta cu navetele — „Toate aceste operații; descărcare din camion, depaletizare, deznavetare, spălarea navetelor și a sticlelor, controlul sticlelor goale, umplerea și capsularea sticlelor, controlul sticlelor pline, pasteurizarea, *înnavetarea*, paletizarea... sînt mecanizate și automatizate" Fl. 1 VII 72 p. 24 (din *în-* + *navetă* + *-are*).

însănătoșitór,-oáre adj. — Care însănătoșește — „Ursul învestește o veche practică medicinală populară cu atributele unui simbol: apăsarea *însănătoșitoare* a fiarei carpatine semnifică infuzia de vitalitate pe care o aduce contactul nemediat cu viața, cu realitatea." Sc. 9 X 70 p. 4 (din *însănătoși* + *-tor*).

întîlnire-dezbátere s.f. — Întîlnire la care se dezbat anumite probleme — „De curînd, Mediașul a găzduit o interesantă *întîlnire-dezbatere* a teatrelor populare." Sc. 26 XII 73 p. 6. „Din inițiativa unui grup de foști luptători în rezistența franceză, a avut loc la Paris o *întîlnire-dezbatere* pe tema: «Spania astăzi»." R.l. 4 VI 76 p. 8 (din *întîlnire* + *dezbatere*).

învățător-educátor s.m. — Învățător care este și educator — „Posturile de educatoare și *învățători-educatori* din municipiul București... se ocupă fără concurs." I.B. 25 III 74 p. 5 (din *învățător* + *educator*).

înzidíre s.f. — Introducere a unui dulap, pat etc. în zid — „Pentru dulapuri este recomandată *înzidirea* lor." Cont. 19 IV 63 p. 2 (din *înzidi*; DEX).

înzidít, -ă adj. — Zidit în perete — „De asemenea, s-a cerut ca apartamentele noi să fie prevăzute, mai ales în bucătării și holuri, cu dulapuri *înzidite*, măsură ce va contribui la sporirea gradului de folosire a spațiului construit." Sc. 30 X 76 p. 1 (din *înzidi*).

J

jacarânda s. 1967 — Esență prețioasă de lemn — v. *imputrezibil* (cuv. amerind.; din fr., engl. *jacaranda;* L.I. p. 81).

jamahirie s.f. — Democrație musulmană — „Ziua națională a *Jamahiriei* Arabe Libiene Populare Socialiste" Sc. 1 IX 77 p. 5; v. și R.l. 7 IX 79 p. 5 (cuv. arab).

jazístic,-ă adj. (muz.) — De jaz — „Un madrigal în limbajul muzicii ușoare, cu accente *jazzistice...*" Sc. 29 X 78 p. 4 (din *jaz* + *-istic;* DN3).

jázman s.m. (muz.; anglicism). — Interpret de jaz — „În cadrul schimburilor culturale S.U.A. — România este programată în luna decembrie o vizită la București a unor *jazzmeni* de marcă." Săpt. 5 VII 74 p. 7. „La Nisa se va desfășura, între 6 și 16 iulie, cea de-a 5-a mare paradă a jazului, la care vor participa 250 dintre cei mai celebri *jazmeni* din lume." Sc. 24 VI 78 p. 6 [pron. *jázmen;* scris și *jazzman;* pl. *jazmen*] (din engl. *jazzman;* PR 1952, DMN 1969; DJ; DN3).

jean s.m. pl. *jeanși* (americanism) — Pînză groasă, de obicei albastră, din care se confecționează în primul rînd pantaloni — „Se pare că *jeanul* revine cuminte și pocăit la propria-i matcă, la forma lui aceea zisă clasică pe care au purtat-o și viguroșii texani și alții din vechile continente..." Săpt. 22 IV 76 p. 8. „Pantaloni... pirați. În R.F. Germania, Olanda și Elveția au fost descoperite în ultimele zile importante cantități de pantaloni «geans» purtind mărci care imitau pe cele aplicate pe produsele fabricate de o casă de mode din San Francisco." R.l. 23 VIII 77 p. 6; v. și *giacă* [pron. *gin;* scris și *gean*] (din

engl. amer. [*blue*]*jeans;* cf. fr. *jean (s)* PR 1950; Al. Niculescu în LL 3/73 p. 497—498, M. Avram în SCL 4/75p. 322—atestări numai la pl. din 1973).

jeep s.n. (anglicism) — Mașină mică de campanie — „Inevitabil, primul plan era ocupat de maiorul de Coverley, înfruntînd marțial, într-un *jeep* împrumutat cine știe de unde, focul mitralierelor dușmane." R. lit. 26 XII 74 p. 22; v. și *radiocomandat* (1962) [pron. *gip;* var. *jep*] (din engl., fr. *jeep;* PR 1942; DEX, DN3).

jet s.n. (av.; americanism.) — Avion cu reacție pentru pasageri — „Cronicile mondene fac de obicei publicitate celor ce sosesc seara cu «*jet*»-uri personale — clienții elegantelor hoteluri, magazinelor de bijuterii, ai cluburilor de noapte." Sc. 22 VII 77 p. 6 [pron. *get*] (din engl. americ., *jet;* cf. fr. *jet;* PR 1955; DEX — alt sens, DN3).

jetfoil s. (av.; americanism.) „Primul «*jetfoil*» (navă cu aripi portante, propulsate de către reactoare, pe apă) folosit în Europa a stabilit zilele trecute un record de viteză, acoperind distanța dintre Stavanger (Norvegia) și Aberdeen (Scoția) în șase ore." R.l. 27 IV 77 p. 6 [pron. *gétfoil*] (din engl. americ. *jetfoil*).

jet-society s. (cuv. engl.) — Totalitatea persoanelor care circulă cu jet; societatea înaltă — „Bomba trebuia să explodeze la miezul nopții, adică la sfîrșitul ultimei proiecții, la spectacolul cu «ținută de seară obligatorie», proiecția rezervată pentru *jet-society*." R. lit. 2 VI 77 p. 22. „Se dezvăluie fiorul iubirii, repede înecat în unda unor conveniențe, a unor prejudecăți curente în așa-zisa înaltă societate (*«jet-society»*) siciliană..." Sc. 4 VI 78 p. 4; v. și *gerovitalizat* (1974) [pron. *get-să-sáiăți*] (DMC 1975).

job s.n. (anglicism) „Studenții americani vor să obțină cît mai repede cu putință un *«job»*, un serviciu salariat și totodată să aibă asigurarea de a nu fi amenințați cu șomajul." V. stud. 6 II 74 p. 12 [pron. *giob*] (din engl., *job;* cf. fr. *job;* DMN 1949).

joc-retúr s.n. (sport) — Joc (sportiv) care se practică în a doua parte a unui campionat — „În *jocurile-retur* din optimile de finală ale turneului de fotbal pentru juniori la Viareggio s-au înregistrat rezultatele..." I.B. 1 II 67 p. 1 //din *joc* + *retur*//.

joc-școálă s.n. — Joc (sportiv) cu caracter de școală — „Astăzi va avea loc ultima partidă de verificare a lotului reprezentativ. Sincer vorbind, acest *joc-școală* nu-și poate pune amprenta pe alcătuirea națională." I.B. 9 X 69 p. 3. „*Joc-școală* al lotului reprezentativ." Sc. 8 V 75 p. 4; v. și I.B. 5 IV 74 p. 3 (din *joc* + *școală*).

jogging s. (cuv. engl.) — Alergare în scop higienic — „Adu face *jogging* în fiecare di-

mineață." [pron. *gióghing*] (cf. fr. *jogging;* DMC 1978).

jojóba s. (bot.) „*Jojoba.* Este vorba de un arbore, originar din Mexic, cu numele științific de Simondsia chinesis. Specialiștii au constatat că din semințele de *jojoba* se poate extrage un ulei cu aceleași proprietăți valoroase ca ale uleiului de cașalot." Sc. 10 X 78 p. 3; v. și Sc 19VII81 p. 5 din fr. *jojoba;* (cf. sp., amerind. *jobo;* L.I. 83).

jorúri s. 1974 — Narațiunea în teatrul de marionete japonez — v. *shamisen* (cuv. jap.).

jota s.f. — Dans popular spaniol — „Un balet-pretext pentru mari trupe ale lumii de a demonstra eleganța cu care își poate permite un stil de dans clasic să absoarbă frumusețea violentă, orgolioasă a unei *jota* aragoneze, a unui zapateado andaluz, a unei seguidilla." Săpt. 14 II 75 p. 5 [pron. *hóta*] (cuv. sp.; cf. fr. *jota;* DN3).

jucábil, -ă adj. — Ușor de jucat, de reprezentat — „Cea mai bună piesă din volum este și cea mai *jucabilă*, cea mai dramatică, cea mai scenică." Luc. 29 IV 72 p. 8 (din *juca* + *-bil*).

jucătór-rezérvă s.m. — Jucător care poate înlocui pe altul, indisponibil pentru o competiție — „[Numele] unui *jucător-rezervă* [la fotbal]" I.B. 9 XI 66 p. 4 (din *jucător* [de] *rezervă*).

judocan s.m. (sport) — Sportiv care practică luptele judo — „În fața unor adversari de valoarea celor prezenți pe saltelele instalate în sala Floreasca, *judocanii* români și-au etalat calitățile." Sc. 29 I 73 p. 2 [pron. *iudocán*] (cuv. jap.; cf. fr., *judoka;* PR 1950; DEX, DN3).

julce s.n. (lb. vorbită) — Băutură răcoritoare — „Ionuț a băut un *juice* în gară." [pron. *gius*] (din engl. *juice;* BD 1968).

juniorát s.n. (sport) — Perioadă cînd un sportiv face parte din echipa juniorilor — „Baschetul, după cum se știe, a atins un grad înalt de tehnicitate, jucătorului nemaifiindu-i suficienți anii *junioratului* spre a cîștiga virtuozitatea necesară marilor întreceri." R.l. 12 II 67 p. 5 (din *junior* + *-at;* DEX).

junocrație s.f. 1969 — Dominația tineretului — v. *teenager* (din *jun*[*e*] + *-crație*, după tipul *democrație*).

juvakríl s. „*Juvakril* este numele unei pietre semiprețioase obținută pe cale artificială dintr-un polimer și care rivalizează în frumusețe și calitate cu malahitul și jaspul." Sc. 24 X 75 p. 6. „O nouă piatră semiprețioasă obținută pe cale artificială de către oamenii de știință de la Institutul de chimie al Academiei de științe din Ucraina, pe numele său *juvakril*, va da farmec multora din frumoasele noastre femei." Săpt. 31 X 75 p. 2 (cuv. ucrainean).

K

karaté s. (sport) — Metodă japoneză de luptă care face apel exclusiv la mijloace naturale atît la atac, cît și la apărare — „O femeie, bineînțeles, o femeie-detectiv, avînd grenade... înspăimîntîndu-și adversarii la *karate*, vorbind cu ei autoritar, iar cu prietenii, iubiții și șerifii — feminin și mîngîietor." R. lit. 18 IV 74 p. 17. „Ofensivă, împotriva cui? Împotriva imaginarilor R.P. și T. bătuți măr în ședințele de *karaté*." R.l. 6 II 79 p. 2 (cuv. jap.; din fr. *karaté*, engl. *karate*; DMN 1960, BD 1968; DN3).

karting *v. carting.*

katharevúsa s.f. 1977 — Greaca literară — v. *demotiki* (cuv. gr.).

kenáf s. (bot.) — Plantă din estul Indiei, bogată în fibre — „Specialiștii americani afirmă că au descoperit o plantă care ar putea contribui la lichidarea crizei de hîrtie. Este vorba de *kenaf*, din familia hibiscus." Sc. 6 VII 74 p. 6. (cuv. engl.; WT; LII).

keplón s. „Sub denumirea de *kcplon* o firmă japoneză a lansat un conservant pentru produse alimentare de o factură cu totul nouă. Principalul său avantaj asupra conservanților convenționali constă în faptul că permite menținerea calităților originale ale alimentelor." R.l. 14 VII 75 p. 6 (cuv. jap.).

ketchup s.n. — Sos picant pe bază de bulion de roșii — „Andrei a cumpărat o sticlă do *ketchup*." [pron. *chéciap*] (din fr., engl., it. *ketchup*; DN3).

kétering adj. „În ce privește realizarea semipreparatelor, semiindustrializatelor și produselor tip *ketering* (conservate prin frig) amintesc două măsuri importante luate cu cîteva zile în urmă." I.B. 4 V 74 p. 1 ; v. și *mostră-etalon*.

kidnapá vb. I (americanism) — A fura un copil; (prin extensiune) a fura orice persoană (în scopuri politice sau pentru răscumpărare) — „Un neurolog din Casale-Monferrato continuă să-i implore zadarnic pe răpitorii fiului său Fabio, *kidnapat* în urmă cu cîteva săptămîni, să-i dea drumul." (f.d.) „În «Stare de asediu» toată narațiunea se reduce la duelul dintre guvernul unei republici latino-americane și mișcarea de rezistență ilegaliști care *kidnapează* pe un personaj misterios trimis de guvernul Statelor Unite să reorganizeze poliția". R. lit. 11 X 73 p. 21. „Copilul comisarului, *kidnapat* de legionari, va fi ucis sub ochii tatălui său.". R. lit. 15 IX 78 p. 17 (din engl. americ. *to kidnap*, cf. fr. *kidnapper*; DMC 1968).

kidnáping s.n. (americanism) — Răpire (la origine de copil) — „Sub pretextul «apărării», mii de copii sud-vietnamezi sînt răpiți, dezrădăcinați de țară și duși aiurea, viitori pribegi prin lume. De fapt este vorba de un *«kidnaping»* de masă." Sc. 9 IV 75 p. 6 (din engl. americ. *kidnapping*; cf. fr. *kidnapping*; DMN 1964; DN3).

kilód s.m. 1974 — Anul în sistemul decimal englezesc — v. *centid*; v. și Sc. 4 XI 79 p. 6.

kilotónă s.f. — Unitate de măsură de 1 000 de tone (la explozivele atomice) — „Odată terminată, această bombă ar putea avea o putere echivalentă a trei *kilotone* de explozibil." R.l. 18 V 77 p. 6; v. și Sc. 4 XI 79 p. 6 (din fr. *kilotonne*; cf. engl. *kiloton*; PR 1960; FC I 140; DN3).

kína s. „Citind o publicație ce apare la Sydney, cotidianul «Le Monde» relevă că apariția în Papua-Noua Guinee, a unei noi bancnote de 20 *kinas* (moneda oficială în această țară) a suscitat vii discuții." R.l. 13 VII 77 p. 6.

kinetoterapíe s.f. (med.) — Terapeutică prin mișcare — „La sanatoriul balnear Grand, din stațiunea Eforie Nord... s-a inaugurat o modernă secție de *kinetoterapie*... Aici s-au construit, totodată, un puț pentru elongații subacvale, două bazine individuale de *kinetoterapie*... precum și două săli pentru masaj uscat." R.l. 18 VIII 77 p. 5; v. și *scripetoterapie* (1975) //cf. gr. *kinetos* „mobil" + *therapeia* „tratament"; DM; DN3//.

kitsch s.n., adj. (germanism) 1. „Nu putem ocoli, totuși, observația că mijloacele comunicației de masă manifestă o afinitate față de *kitsch*." Cont. 8 II 74 p. 8 „*Kitsch*-ul, atît de răspîndit azi în lumea apuseană, definește un fenomen ce s-a impus pe primul plan al discuțiilor estetice — creația de nivel scăzut, arta de prost gust. Termenul este german și a apărut acum un secol, la München, în cercul pictorilor academiști; semnifica, inițial, în mod univoc, schematizarea, ceva ce

nu era finisat. Astăzi el desemnează pseudoarta, arta comercială, cea de un gust dubios." Cont. 1 XI 74 p. 4; v. și Cont. 22 III 74 p. 4, R.l. 7 VI 80 p. 2, *grandguignol*, *kitschizare* (1974), 2. adj. inv. (rar) — Slab, neconcludent — „A o vedea pe Gina Lollobrigida în, poate, cea mai *kitsch* postură a sa ca actriță, mi se părea un lucru cu totul captivant." R. lit. 4 I 79 p. 17 [pron. *chîci*] (din germ. *Kitsch*; cf. fr. *kitsch*, engl. *kitschy*; BD 1969, PR 1969; DN3).

kitschizáre s.f. — Vulgarizare — „Apare posibilitatea *kitschizării* climatului estetic, subiecții respectivi găsindu-se dezarmați în fața noii realități estetice și manifestînd spontan tendința unei percepții simplificatoare. Deformării gustului estetic îi urmează, ca un inevitabil complement, producerea de obiecte kitsch." Cont. 8 II 74 p. 8 [pron. *chicizáre*] (din *kitsch* + *-izare*).

knesséth s.n. „În cadrul vizitei pe care o întreprinde în Israel, președintele Egiptului, Anwar El Sadat... a luat cuvîntul, duminică, în *Knesseth* (parlament)." R.l. 21 XI 77 p. 6. „Alegerea a fost făcută de membrii *Knesseth*-ului (parlamentul israelian)." R.l. 20 IV 78 p. 6; v. și Sc. 4 VI 80 p. 6 [scris și *Knesset*] (cuv. ebr.; cf. engl. *Knesset;* CD; DN3).

kogái s. „Această nouă formă de democrație pe care o constituie mișcările de cetățeni [în Japonia] este în fapt legată de un singur cuvînt: *kogai* (poluare). Din 1970, acest cuvînt este prezent pe prima pagină a tuturor ziarelor, în timp ce cu un deceniu mai înainte nu figura decît în dicționarele de specialitate." Sc. 26 XII 74 p. 3 (cuv. jap.; cf. engl. *kogai;* BD 1970).

krill s. (zool.) „Specialiștii presupun că un mic crustaceu din apele antarctice, așa-numitul «*krill*», va permite, dacă nu eradicarea subnutriției din lume, cel puțin atenuarea considerabilă a acestui flagel." Sc. 20 IV 75 p. 5. „Nu mai puțin importante sînt resursele piscicole, și în primul rînd așa-numitul «*krill*» suficient să asigure dublarea a ceea ce se pescuiește acum anual la scara întregului glob." Sc. 31 VII 77 p. 6. „Roiurile de *krill*... s-au extins considerabil." Sc. 4 I 78 p. 3; v. și 7 XI 75 p. 6 (din engl. *krill*; CD).

krugelránd s.n. „Cu prilejul perchezițională autoturismului, au fost găsiți — în roata de rezervă — 1 500 de «*krugelranzi*», monede sudafricane al căror import este interzis de legile engleze." R.l. 5 VIII 75 p. 6.

kurnakovít s. 1965 (geol.) — Specie de mineral — v. *landauit* (cuv. rus., de la numele savantului *Kurnakov*)

L

labirintic,-ă adj. — Cu caracter de labirint — „P. are o viziune *labirintică* a lumii." Gaz. lit. 5 X 67 p. 8. „*Labirintică* este și tabla de materii a ultimei cărți: criticul scrie despre Rilke și Iosif Vulcan, despre Petőfi și André Gide..." R. lit. 3 XII 70 p. 14. „Taumaturgia epică se cristalizează *labirintic* în «Istorii»." Cont. 7 VII 78 p. 10; v. și R. lit. 22 X 70 p. 25, 18 X 79 p. 7 (din fr. *labyrinthique;* DEX, DN3).

lac-fixativ s.n. — Soluție care, pulverizată pe păr, îl întărește — „Se produc rujuri de buze, *lac-fixativ* pentru menținerea coafurii." Sc. 24 II 63 p. 2 (din *lac* + *fixativ*).

lácto-bar s.n. — Local de consum public cu specific lactat — „În săptămînile care urmează, alte bufete vor fi reamenajate și transformate în unități *lacto-bar* și cofetării, iar un bufet «Expres» cu autoservire va fi lărgit cu o secție «Gospodina»." Sc. 15 VI 74 p. 2 (din *lacto-* + *bar*).

lactoduc s.n. — Conductă specială pentru lapte — „Agenția France Presse relatează că în localitatea vest-germană Wesel a fost inaugurat primul *lactoduc*. Conducta, care are o lungime de un kilometru și jumătate, a fost instalată de agricultori ale căror ferme se află prea departe de centrul de predare a laptelui." Sc. 10 III 65 p. 3 (din fr. *lactoduc*, DMN 1966).

lactofiltru s.n. (tehn.) — Dispozitiv pentru determinarea impurităților din lapte — „Ele se cheamă *lactofiltru*, Contex II, Liatex F I. *Lactofiltrul* este destinat echipării instalațiilor din industria laptelui, iar Contex II, obținut dintr-o folie de spumă poliuretanică consolidat cu un strat fibros adecvat, este un material suplu... Realizarea în

țară a *lactofiltrului* și a Liatexului F I, pînă în prezent importate, înseamnă totodată importante economii valutare." R.l. 18 VII 74 p. 3 (din fr. *lacto-filtre*; LTR; DEX, DN3).

landauít s.n. (geol.) „Geologii din Moscova au descoperit în Siberia răsăriteană un nou mineral, pe care, în cinstea cunoscutului fizician sovietic Landau, l-au numit *landauit*. Noul mineral a fost predat colecției muzeului de mineralogie al Academiei de Științe a U.R.S.S. În colecția muzeului există lomonosovit, mendelevit, kurnakovit, fersmanit, denumite astfel în cinstea reputaților savanți Lomonosov, Mendeleev, Kurnakov, Fersman." Sc. 27 I 65 p. 3. „Unui nou mineral descoperit în U.R.S.S. i s-a dat numele de *landaudită*, în cinstea fizicianului sovietic Lev Landau." R.l. 23 IX 66 p. 3 [var. *landaudită*] (cuv. rus, de la n. savantului *Landau*).

lansáre s.f. — Prezentarea unui volum recent apărut în cadrul unei scurte ceremonii (la o librărie, la o școală, la o instituție etc.) — „*Lansări* de noi volume. La librăria „Mihail Sadoveanu» din Capitală a avut loc *lansarea* romanului..." R. lit. 1 II 79 p. 2. „Se vor iniția seri literare, vor avea loc conferințe, prezentări și *lansări* de cărți." R. lit. 16 VIII 79 p. 23 (din *lansa*; Gh. Tohăneanu, T. Bulza *S.C.* 71—72; DEX, DN3).

laparoscóp s.n. 1964 (med.) — Aparat cu care se cercetează abdomenul — v. *esofagoscop* (din fr., engl. *laparoscope*; BD 1970; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DM; DN3).

lapidaritáte s.f. — Conciziune — „Impresia stilistică dominantă pe care opera lui Caragiale o sugerează, în mod curent, e — fără îndoială — extrema ei concizine, *lapidaritatea* ei strictă." Cont. 11 V 62 p. 3. „Marele poet ambiționează uneori să se exprime filosofic, și atunci enunțurile lui sînt mai puțin coerente decît oricînd, chiar dacă impun unui exeget avizat, ca G T., prin *lapidaritate*." R. lit. 3 II 72 p. 13 (din *lapidar* + *-itate*; cf. it. *lapidarietà*).

laringofón s.n. — Microfon aplicat în dreptul laringelui (utilizat mai ales în transmisiile din avion și din tanc) — „(Vînd) *laringofon*, Fram, calorifer electric." R.l. 28 VII 78 p. 4 (din. fr., engl. *laryngophone*, rus. *laringofon*; L; LTR, DTP; DEX, DN3).

láser s.n. (fiz.) — Amplificator de radiații electromagnetice folosit în telecomunicații, metalurgie etc. — „Dacă se ia un cristal alo cărui particule sînt astfel tratate, ele pot iradia cuante (picături de energie) sub forma unor puternice impulsiuni electroenergetice de o anumită frecvență. Un asemenea generator de lumină este cel care a primit numele de *laser*." Sp. Tehn. 1/63 p. 7. „Pînă la sfîrșitul lunii

în curs, în Japonia urmează să intre în exploatare cel mai mare telescop cu *laser* din lume." Sc. 23 IV 75 p. 6. „Recent la Lodz a fost realizat primul telefon pe bază de *laser*..." Sc. 15 VI 75 p. 6; v. și *digital, electrofon, holografie, lascrium, microexplozie, micropuncție, nanosecundă*. Apare în combinații precum *laser-diagnostic* (Sc. 26 X 76 p. 5), *laser-diagnostician* (Sc. 14 IX 76 p. 6), *laser-traducător* (Sc. 26 X 76 p. 5 și 14 IX 76 p. 6), *laser-translator* (Sc. 14 IX 76 p. 6), *laser-grădinar* (Sc. 10 X 78 p. 5) (din engl., fr. *laser*, abreviere din *L[ight] A[mplification by] S[timulated] E[mission of] R[adiations]*; PR 1960, BD 1963; LTR, DTP; DEX, DN3).

lasérium s. „*Lascrium* este numele unei forme inedite de spectacol audiovizual creat în Marea Britanie; pe o cupolă închipuind Calea Lactee, cu diferitele ei constelații, se produc, cu ajutorul unui fascicul laser, efecte multiple de lumină, în funcție de inflexiunile unei benzi sonore de acompaniament." Sc. 1 II 78 p. 6 (cuv. engl.).

lavaliéră s.f. (telev.) — Microfon de formă alungită care se atașează persoanelor care participă la emisiuni organizate de televiziune, fie agățîndu-se la gît, fie într-un buzunar de la piept — „Ați pus participanților la discuție *lavaliera?*" (de la *lavalieră*, prin analogie de formă).

lavotérp s. (tehn.) „Un colectiv de specialiști de la Borzești a realizat un produs nou, deosebit de util și cu o mare eficiență economică, denumit *«lavoterp»*. Este un detergent special folosit la spălarea motoarelor, pieselor auto și altor agregate..." R.l. 12 XII 73 p. 3 // format din lat. *lav* [*are*] „a spăla" //.

lăcătúș-garáj s.m. 1977 — Lăcătuș care lucrează într-un garaj — v. *desfacere-transport* (din *lăcătuș* [*de*] *garaj*).

lăcătúș-montatór s.m. — Tehnician care se pricepe atît la lăcătușerie, cît și la lucrări de montare — „Deveneau necesare noi cunoștințe teoretice și deprinderi practice, dar chiar însușirea de noi meserii ca, de pildă, cea de *lăcătuș-montator*, pe care vechiul profil al întreprinderii nu le cerea..." Sc. 17 XI 63 p. 1 (din *lăcătuș* + *montator*).

lăcătúș-sculér s.m. — Tehnician care se pricepe atît la lăcătușerie cît și la confecționarea sau la repararea sculelor — „P.I., *lăcătuș-sculer* din R.P. Ungară, este inventatorul unei mașini de șlefuit pneumatice." Sc. 3 III 62 p. 4 (din *lăcătuș* + *sculer*; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p 233; DTP).

lăcătúș-sudór s.m. — Tehnician care se pricepe atît la lăcătușerie cît și la sudură — „*Lăcătuș-sudor*, calificat, caută Administrația bazelor sportive școlare."

I.B. 20 VI 61 p. 4 (din *lăcătuș + sudor*).

leadership s.— Funcție, poziție de lider— „«15 ani de cinema mondial». E vorba de studiul lui G.H. care, sub acest titlu, în cele 432 de pagini,... demonstrează că, odată cu anul 1960, a început «contestarea modelului dominant pe plan cinematografic» — altfel spus, anul cînd începe să apună supremația hollywoodiană, *leadership*-ul american." R. lit. 3 VIII 75 p. 23 [pron. *lídersip*] (cuv. engl.; cf. fr. *leadership*; DMN 1966).

lecturá vb. I. 1. (semidoct) — A citi — „*Lecturez*". Cont. 8 II 74 p. 1. 2. — (În sistemul editorial) A citi un manuscris pentru a-l pregăti pentru tipar — „Redactorul a avut de *lecturat* un manuscris încărcat." (din *a da/face lectură;* V. Guțu Romalo *C.G.* p. 229, atestări din 1970; DN3).

lecturáre s.f. (semidoct; aici ironic) — Lectură, citire — „Ce enciclopediști mai frecventați în *lecturările* dumneavoastră?" Săpt. 12 III 71 p. 14; v. și Luc. 20 X 79 p. 1, *videocasetă* (din *lectura*; DN3).

legitimáție-abonamént s.f. — Act care servește atît ca legitimație cît și ca abonament — „La recentul turneu internațional de box, unuia dintre fotoreporterii noștri, deși a prezentat *legitimația-abonament* de intrare, eliberată de U.C.F.S., nu i-a fost, pur și simplu, permis accesul pe stadionul Republicii." I.B. 6 IX 66 p. 3 (din *legitimație + abonament*).

legúmă-frúnză s.f. — Legume cultivate pentru frunzele folosite în alimentație — „*Legumele-frunze* (păpădia, pătrunjelul, urzicile)... sînt bogate în fier." Sc. 15 VI 63 p. 4 (din *legumă + frunză*).

legúme-frúcte s.f. pl. tant. — Magazin specializat în desfacerea legumelor și a fructelor. — „Unități de *legume-fructe*." Sc. 6 II 74 p. 6. „Un punct comercial care cuprinde un magazin alimentar cu autoservire, un magazin de *legume-fructe* și o mercerie-parfumerie etc." Sc. 17 XI 78 p. 5. „Magazin alimentar cu autoservire, pîine, lapte, carne, galanterie-parfumerie, mercerie, farmacie, *legume-fructe*, sifoane." R.l. 15 XII 78 p. 5; v. și *dulciuri-răcoritoare, microcomplex* (din *legume + fructe*).

lejerítáte s.f. — Ușurință — „Ne-a plăcut de data aceasta D. în mare formă, scoțînd baloane grele din cadrul porții cu o *lejeritate* pe care nu i-o cunoșteam." Luc. 12 XI 66 p. 2; v. și 13 X 79 p. 4 (din *lejer + -itate*, după fr. *légèreté*).

lentéțe s.f. — Încetineală — „O anume *lenteță*... dă eroilor răgazul de a medita asupra faptelor lor." R. l. 24 VII 69 p. 2 (din *lent + -ețe*).

lentilă de contáct sint. s. (med.) „*Lentilele de contact*, care se aplică direct pe globul ocular, încep să cîștige teren în detrimentul clasicilor ochelari." Sc. 6 V 78 p. 6 (din fr. *lentille de contact*; cf. engl. *contact lens*; CD; DM).

lentoáre s.f. (franțuzism) — Încetineală — „O lume cu date biologice și sociale normale pare privită prin lentile care îi deplasează contururile firești. Mișcarea capătă o *lentoare* nefirească." Cont. 23 III 73 p. 5 (din fr. *lenteur*; DN 3).

leptón s.m. (fiz.) (În sint. *lepton greu*) „*Leptonul greu*. O echipă de experți vest-germani au demonstrat practic... existența *«leptonilor grei»* — particule atomice elementare considerate a fi mai mici decît electronii și identificate în teorie pentru prima dată în 1975 de fizicieni americani." Sc. 12 III 77 p. 6 (din fr., engl., rus. *lepton*, germ. *Lepton*; DTP, LTR).

leucanéa s.f. (bot.) „O plantă miraculoasă, *leucanea*, crește în Mexic sub formă de tufiș sau ca arbore ce poate atinge 20 de metri în 6—8 ani... *Leucanea* se prezintă sub forma unor arbuști și poate fi cultivată pe soluri și în climate puțin favorabile culturilor tradiționale." R.l. 17 IX 77 p. 6 (cuv. sp).

leunapór s. „Colectivul uzinelor chimice Leuna din R.D. Germană a elaborat un nou gen de piele sintetică pe care a denumit-o *«leunapor»*. În comparație cu sorturile de piele sintetică de pînă acum, la producerea *«leunaporului»* sînt eliminate mai multe faze tehnologice." Sc. 4 X 77 p. 3 (cuv. germ., din *Leuna)*.

lexicotécă s.f. — Colecție de dicționare — „După tipărirea și difuzarea... celor 20 de volume din lexiconul Brockhaus și a celor 25 de volume din lexiconul Mayer, editura Bertelsmann din R.F.G. va tipări în cursul acestui an o *lexicotecă*, însumînd trei grupe de informație..." R. lit. 23 III 72 p. 31 (din germ. *Lexikothek*; GWDS).

llatéx s. 1974 (tehn) — Dispozitiv tehnic — v. *lactofiltru*.

librár-editór s.m. — Librar care este și editor — „Fondată în martie 1895 de către D.S., scriitor și folclorist, și C.M., *librar-editor*, «Biblioteca pentru toți» s-a impus unui mare public cititor din țara noastră." Luc. 7 IV 73 p. 9. „Familia îndurerată anunță încetarea din viață a celui ce a fost G.N.C., fost *librar-editor* din Brașov." R.l. 11 VI 74 p. 4. (din *librar* + *editor)*.

librărie-papetărie s.f. — Librărie cu un raion de papetărie — „Tot aici se va deschide în curînd o *librărie-papetărie*." I.B. 3 XII 70 p.1. „Tot în acest complex s-a deschis și o *librărie-papetărie*." R. l. 15 VII 78 p. 5 (din *librărie* + *papetărie)*.

librărie-pilót s.f. — Librărie experimentală model — „Ce este și ce-și propune o *librărie-pilot*: «Cartea Românească».“ R.l. 15 I 72 p. 2 (din *librărie* + *pilot*).

licéu-pilót s.n. — Liceu în care se fac experiențe metodologice, științifice etc. pentru a servi drept model pentru alte licee — „Misiunea *liceelor-pilot* ar fi să ajungă în ultimă instanță la alcătuirea unor programe și manuale care... să conducă pe elevi la a descoperi în efortul intelectual aceeași plăcere ca și în efortul fizic de tip sportiv.“ Cont. 12 XI 65 p. 6 (din *liceu* + *pilot*; cf. fr. *lycée pilote*; DMN 1960).

liftá vb. I (fig.) — A sîcîi, a „juca“ pe cineva — „Dacă mă mai *liftezi* mult după fiecare întrebare, prevăd că nu plecăm la 3, ci o să rămînem în prelungiri“. R.l. 22 VII 74 p. 2 (din engl. *to lift*; cf. fr. *lifter;* DN3 — cu alte sensuri).

lignoplást s.n. 1966 — Tip de material plastic — v. *pasphil* //din *ligno-* „lemn“ + *-plast* „modelat“; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5//.

liliputanizáre s.f. — Micșorare exagerată — „Dimpotrivă, epocile de criză, de inhibare a creației, de *liliputanizare* a staturii creatorului — mai pe românește, de închircire a sufletului creator — sînt epocile de amurg istoric.“ R.l. 21 V 77 p. 1 (din *liliputan*).

línie s.f. — Gamă do produse, în special cosmetice — „Aceeași geneză o are *linia* de produse «Herba», destinată bărbaților, gama «Bioton», cu extracte vegetale și animale, care însumează pleiada unguentelor pentru îngrijirea tenului, *linia* «Ada», în curs de lansare, cuprinzînd accesoriile pentru machiaj.“ R.l. 5 VII 77 p. 6; v. și 3 II 81 p. 5 (din germ. *Linie*, fr. *ligne;* DMC 1970; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

linoplác s. „*Linoplacul* și panourile pentru pereți despărțitori din material plastic. Primul reprezintă o inovație a colectivului de la Intreprinderea «Marmora» din București: din bucățele de marmură cu dimensiuni reduse se realizează, prin îmbinarea cu ajutorul unei rășini poliesterice, plăci de dimensiuni mari — cu o rezistență mai mare decît a plăcilor monobloc — material care poate fi folosit pentru elemente prefabricate. “ R.l. 16 V 74 p. 3 (probabil din *lino[leum]+plac[ă]*).

liofilizáre s.f. (tehn.) „Una din metodele cu cele mai mari perspective [de conservare și păstrare a produselor] este *liofilizarea*. Noua metodă constă în uscarea produselor alimentare la o temperatură sub zero grade.“ Sc. 1 II 62 p. 3. „Carne, fructe, legume și leguminoase conservate prin supunerea prealabilă în vid, la temperaturi scăzute de pînă la minus 70 grade C. Alimentele tratate prin acest procedeu, de-

numit *liofilizare*, își menținînd timp îndelungat principalele calități: gustul, mirosul, culoarea". Sc. 7 VII 77 p. 5 (din *liofiliza*; cf. fr. *lyophilisation;* PR 1953; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 240; DC, DT; DEX, DN3).

lipiciozitate s.f. „Uscarea pe imprimate este corespunzătoare. Cerneala nu mai prezintă fenomenul de *lipiciozitate*." Sc. 5 X 68 p. 3 (din *lipicios* + *-itate*).

listă-meniu s.f. — Listă pe care se află meniul într-un restaurant — „Pe *lista-meniu* a restaurantului «Europa» din Eforie Nord se poate citi..." R.l. 10 V 74 p. 5 (din *listă* + *meniu*).

literă vb. I — (În telefonie) A pronunța nume străine sau mai neobișnuite prin litera inițială a unor cuvinte obișnuite, de obicei nume proprii: S-Sanda, A-Ana, I-Ioana etc. — „Să vă *literez* numele Saint-Exupéry". (din *literă* + *-a*).

literatură-document s.f. — Literatură cu caracter documentar — „... a apărut cartea de *«literatură-document»* a unui apreciat profesionist." Săpt. 22 III 74 p. 4. „Este vorba de o *«literatură-document»*, după afirmația autorului însuși, bazată pe întîmplări reale, în care doar numele personajelor au fost uneori schimbate." R. lit. 18 IV 74 p. 9 (din *literatură* + *document*).

literaturitate s.f. (livr.) „Se vorbește tot mai mult în Franța și altfel de starea de literatură (la littératurité), de starea de poezie, de starea de artă, de starea de muzică etc. *Literaturitatea*, ca descoperire a esteticienilor contemporani, nu este decît o problemă de formulare, pentru că starea de literatură a fost sesizată cu mult mai înainte de germani și chiar de români". Săpt. 7 II 75 p. 2 (din fr. *littératurité*).

living-room s. (în lb. colocv. prescurtat *living*) (cuv. engl. amer.) — Cameră de zi — „În *living-room* contemplu pentru a treia oară imaginile acestui paradis". Cont. 9 II 79 p. 4. „[Vînd] două camere, *living*, 56 m.p., dependințe spațioase." R.l. 14 X 81 p. 4 [pron. *living-rum*] (cf. it., fr. *living-room*; PR 1948; D. Am.; Th. Hristea în LR 6/77 p. 592; DN3).

lock-out s. (cuv. engl.) — Închidere de către capitaliști a întreprinderilor pe un timp pentru a nu satisface revendicările muncitorilor — „*Lock-out*-ul anunțat de patronat... poate duce Suedia spre un grav conflict social și politic." R.l. 20 V 77 p. 6. „... în loc de *lock-out* patronal, a avut loc un *lock-out* muncitoresc." Sc. 20 V 77 p. 6 v. și 24 IV 80 p. 6 [pron. *lócaut*] (cf. fr. *lock-out;* DMN 1966; DP; DN3).

locuință-tip s.f. (constr.) — Locuință alcătuită după același plan cu altele — „Ministerul Industriei Materialelor de Construcții

a inițiat un interesant experiment, constînd în construirea unei *locuințe-tip* pentru inginerii și cadrele tehnice ale cooperativei... Ea este clădită din prefabricate, materiale de construcție noi, cu însușiri termoizolante și termoacustice superioare." Sc. 4 X 71 p. 2 (din *locuință + tip*).

lomonosovít s.n. 1966 (geol.) — Specie de mineral — v. *landauit* (cuv. rus, de la numele savantului [*M.V.*] *Lomonosov*).

lot-modél s.n. — Serie de obiecte fabricate cu deosebită îngrijire — „În ultima vreme s-au introdus în fabricație «*loturile-model*». Ele sînt într-adevăr excepționale din punctul de vedere al calității." Sc. 25 XI 60 p. 2 (din *lot + model*; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 233).

lotizáre s.f. — Acțiunea de a împărți terenul în loturi — „S-a luat măsura să se facă o *lotizare* clară în fiecare comună a județului." R.l. 26 X 78 p. 2 (din *lotiza*; DEX, DN3).

love-story sint. s. engl. — Poveste de dragoste — „De fapt, pelicula lui I.M. este un fel de *Love Story* localizat și apoi îmbibat de retrăiri și de tonuri ale «Trecătoarelor iubiri»... Nu doar prezența interpretului principal G.M. sau evadarea pe litoral sau vizita în sat stabilesc legătura cu «Trecătoarele iubiri», după cum nu doar moartea prematură a eroinei amintește de «lovestorysm», ci și alte elemente." Sc. 19 XI 77 p. 4. „Nici idila Victor-Despina nu ajunge să fie *love-story*." Luc. 7 IV 79 p. 4. «Poveștile cu orfani care-și părăsesc traiul beduin pentru a intra în orașele Sodoma și Gomora, *love-stories*-urile orientale — ea cu feregea, el fără cămilă, atîță o atenție pînă acum inexistentă." Cont. 13 VI 80 p. 8 [pron. *lávstori*] (din titlul filmului și al cărții *Love Story*, în vogă în anii '70).

lovestorysm s.n. 1977 — Melodramă — v. *love story* [pron. *lavstorism*] (din titlul filmului și al cărții *Love Story* + *-ism*).

lovestorist, -ă adj. — Melodramatic — „... pentru a-și portretiza eroii, regizorul a lăsat preponderent în prim plan latura «*lovestoristă*»." R.l. 18 VII 75 p. 2 [pron. *lavstorist*] (din titlul filmului și al cărții *Love Story* + *-ist*).

LP s.n. (anglicism; muz.) — Disc mare de 33 cm — „«Selectivitate» este cuvîntul-cheie în planificarea viitoarelor apariții de *LP*-uri." Cont. 2 II 74 p. 10. „Pe lîngă impactul minor al numelor străine în topuri mai observăm două caracteristici ale vieții muzicale franceze: discul mic (single) și nu *LP*-ul este unitatea «regină» a comerțului." Săpt. 28 VI 74 p. 8; v. și 29 IX 78 p. 6, *fonotecat* (1973) [pron. *elpí*] (abreviere din engl. *L[ong] P[lay]*).

LSD s.n. „Poliția londoneză a descoperit, într-un imobil din sud-vestul capitalei britanice, o

fabrică clandestină de tablete *LSD*, despre care se afirmă că este cel mai mare laborator din lume pentru producerea acestui deosebit de nociv halucinogen." R.l. 3 II 78 p. 8. (fig.) „Cine să fi permis oare acestor ființe întrucîtva asemănătoare nouă, dar sărace cu duhul, să plăsmuiască tot felul de *LSD*-uri muzicale și deci nocive pentru firile umane..." Săpt. 17 VIII 79 p. 7; v. și *can(n)abis* (abreviere din germ. *L[yserg] S[äure] D[icthylamid]*; cf. engl. americ., fr. *LSD*; DMC 1965).

lucernіéră s.f. — Spațiu care este plantat cu lucernă — „O cireadă de junici... a pătruns într-o *lucerniеră*, fapt ce a condus la sacrificarea a 18 animale." R.l. 18 VIII 78 p. 5 (din *lucernă* + *-ieră*).

luchiánic,-ă adj. — Ca al(e) lui Luchian — „... coloritul florilor și naturilor *luchianice*..." R.l. 9 VI 77 p. 14 (de la n. pictorului *Luchian* + *-ic*).

ludotécă s.f. — Colecție de jucării și jocuri — „Copiii din Onex (Elveția) vor putea să împrumute, pe termen de 15 zile, jucării și jocuri cu caracter educativ de la noua «*ludotecă*» deschisă în aceste zile în acest oraș. «*Ludotecile*» înființate în Franța, țările scandinave, Canada, India, Brazilia se bucură de o deosebită atenție din partea copiilor." Sc. 29 XI 75 p. 6 (din fr. *ludothèque*; L. 1970).

lumea a patra sint. s. — Populația foarte săracă din țările dezvoltate — „În mijlocul «societății de consum» o veritabilă «*lume a patra*» condamnată la existență în cercul vicios al sărăciei." R.l. 7 IV 80 p. 6; v. și 24 XII 79 p. 6 (după fr. *quart-monde*; DMC 1965)

lumea a treia sint. s. — Denumire generică dată țărilor în curs de dezvoltare — „Presa și «*lumea a treia*»." Cont. 6 VII 79 p. 12. „Necesitatea eliminării obstacolelor din calea exporturilor țărilor «*lumii a treia*»." Sc. 16 X 79 p. 4; v. și 12 X 79 p. 5 (după fr. *tiers monde*; cf. engl. *Third World*; PR 1952, BD 1966 — aici se arată că în fr. este folosit din 1940; DP).

lumiduct s.n. „Pînă la sfîrșitul secolului s-ar putea să fie construite orașe în care soarele va fi «transplantat» spre locuințe, spre centre comerciale și chiar locuri de agrement subterane, prin «*lumiducte*», un fel de tuburi speciale, avînd calitatea de a reflecta lumina. Această perspectivă a fost prezentată la Congresul Internațional ce are loc acum, la Paris." R.l. 4 VII 73 p. 6 (din *lumi[nă]* + *-duct*, după model fr.)

luminofór s.m. — Substanță cu proprietăți de luminescență — „Desigur că unui ochi neavizat, *luminoforul* care seamănă cu o banală pulbere albă ce se fixează pe fața interioară a tuburilor de sticlă, nu-i vine a crede că acesta este esențialul, acel «ceva» fără

de care tuburile fluorescente nu ar putea da acea lumină «de zi»." I.B. 9 I 74 p. 1 (din fr. *luminophore*, engl. *luminophor*, germ. *Luminophor*, rus. *luminofor;* WT; LTR, DTP; DEX, DN3).

lunamobil s.n. (astr.) — Vehicul lunar — „Stația a aselenizat lin pe fundul unui vechi crater și, în decursul primei săptămîni de activitate, *lunamobilul* «Lunohod-1» a efectuat urcări și coborîri pe pantele interioare ale craterului." Sc. 23 XI 70 p. 4 (din *lună* + *mobil*, după model rus).

lunaút s.m. (astr.) — Persoană care alunizează — „La bordul ei se află trei astronauți veterani ... aspiranți la ademenitorul titlu de *«lunaut»*." Mag. 26 VII 69 p. 3 (din *lună* + *-naut*, după modelul lui *cosmonaut*; cf. fr. *lunaute*, engl. *lunanaut*; BD 1967, DMN 1969; V. Guțu Romalo *C.G.* 233, Graur *C.* 20; DN3).

lunohód s.n. 1970 (astr.) — Vehicul pentru cercetarea științifică a Lunii — v. *lunamobil*; v. și Sc. 8 V 80 p. 5 (din rus. *lunohod*; cf. engl. *Lunokhod;* BD 1970).

lupára s.f. „Unul din cei mai celebri bandiți sicilieni, A.L., a fost găsit ucis cu lovituri de *lupara* (flintă)." R.L. 19 IX 75 p. 6 (din it. *lupara*).

lústră-candelábru s.f. — Lustră în formă de candelabru — „Zecile de tipuri de *lustre-candelabre*, lămpi de masă, aplice... sînt doar cîteva din produsele care vor întruni, fără îndoială, aprecieri pozitive". Sc. 7 X 61 p. 4 (din *lustră* + *candelabru*).

luxomát s. „*«Luxomat»* este denumirea dispozitivului electronic de aprindere și stingere a iluminatului public în orașe, localități și unități economice, brevetat de inginerii orădeni C.K. și F.N." R.l. 20 IX 77 p. 5 (probabil din *lux* "lumină" + *[auto]mat*).

M

macară-gigánt s.f. — Macara de mari proporții — „Silueta zveltă a acestei construcții domină împrejurimile, secundată, ca de o rampă de lansare, de conturul elastic al *«macaralei-gigant»*." I.B. 18 IV 74 p. 1. „Cadre spectaculoase ce pun în valoare impresionanta siluetă a unei nave sau a *macaralei-gigant*." Sc. 30 I 76 p. 4 (din *macara* + *gigant*).

macaragiță s.f. — Muncitoare la macara — „În portul Galați 25 de femei îndeplinesc funcția de *macaragițe*. Ele fac parte din primul lot de femei care s-au calificat în această meserie cu un an în urmă." R.l. 11 III 76 p. 5 (din *macaragiu* + *-iță*; DEX).

macară-turn s.f. — Macara care poate fi folosită la mari înălțimi — „A fost terminat un nou tip de *macara-turn* cu un braț de 2,3 tone și 24 m." R.l. 11 X 67 p. 4. „Cînd însăși *macaraua-turn* devine catarg al nepăsării." Sc.t. 1 XI 73 p. 3. „Specialiștii sovietici au pus la punct proiectul unei *macarale-turn* cu telecomandă." R.l. 11 VII 78 p. 6 (după fr. *grue à tour*, engl. *tower crane*, germ. *Turmkran*; Fl. Dimitrescu în SCL 3/70 p. 325; DT; DTP).

machetíst s.m. — Persoană care alcătuiește machete — „N.A., I.D., C.C., L.P. sînt doar cîțiva din *machetiștii* îndrăgostiți de meseria lor." Mag. 3 XII 66 p. 2 (din fr. *maquettiste*; cf. it. *macchettista*; PR 1950; DN3).

macrofíbră s.f. 1979 — Tip de fibră textilă — v. *fibrosulate* //din *macro-* + *fibră*//.

mafiót adj. — Membru al Mafiei — „...parodia gangsterilor *mafioți* care nu prea ne înspăimîntă..." R.l. 6 II 79 p. 2 (din *mafie*; cf. it., engl. *mafioso*; BD 1964; L. Seche în LR 2/75 p. 176; DEX, DN3).

mafíst s.m. — Membru al Mafiei — „Dacă cineva încearcă să-şi construiască o casă fără să plătească un fel de bir cerut de *mafişti*, riscă să-şi vadă locuinţa distrusă." Sc. 28 VII 63 p. 4 (din *mafie* + *-ist*).

mag s.n. 1976 (arg. tinerilor) — Magnetofon — v. *casetofon;* v. şi Sc. 15 VIII 76 p 4 (din *magnetofon*, prin abreviere; cf. engl. *mag*).

magazín-depózit s.n. „La Buzău au fost organizate recent patru expoziţii de mobilă cu vînzare, din care cea mai mare suprafaţă, de 500 m.p., o deţine *magazinul-depozit* din cartierul Simileasca." R.l. 12 X 77 p. 5. „În zona centrală sau în centrele comerciale pentru mai multe ansambluri de locuinţe de la oraşe se vor construi *magazine-depozite* de mobilă." R.l. 4 I 78 p. 1 (din *magazin* + *depozit*).

magazín-etalón s.n. „*Magazinele-etalon* sînt unităţi model, pe care le deschide Ministerul Comerţului în majoritatea oraşelor ţării." Sc. 15 I 62 p. 2. „Începînd de ieri, I.C.S. «Comaliment-Bucureşti» a organizat primirea de comenzi prealabile la *magazinele-etalon* de produse alimentare «Modern» şi «Bitolia»." R.l. 25 X 73 p. 3. „Şi n-aş vrea să închei fără a menţiona, din seria noilor unităţi, şi *magazinul-etalon* «Telerom», deschis nu de mult în strada Lipscani 102." Sc. 10 XII 75 p. 2; v. şi Mag. 29 X 66 p. 6; *factor-cheie* (din *magazin* + *etalon;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 234).

magazín-expoziţie s.n. — Magazin în care se expune şi se desface o anumită marfă — „S-au aranjat şi sînt în curs de deschidere şi alte *magazine-expoziţie* de mobilă în care cumpărătorul îşi alege ce-i place şi aşteaptă acasă piesele însoţite, unde e cazul, de tîmplari-montatori." Sc. 19 XI 64 p. 1. „Un *magazin-expoziţie* de mobilă de cca. 1 500 m.p." R.l. 14 II 77 p. 5. „Întreprinderea organizatoare preconizează deschiderea, în curînd, a unor astfel de *magazine-expoziţii* şi în alte centre din ţară." R.l. 13 IV 77 p. 3 (din *magazin* + *expoziţie*).

magazín-modél s.n. „Ce înţelegeţi prin *magazine-model?* — Magazine care — prin concepţia constructivă şi gradul lor de dotare, prin modul lor de organizare şi folosire raţională a spaţiului comercial, prin fondul de marfă destinat, cît şi prin formele moderne de comerţ practicate — asigură un nivel ridicat de servire pentru un număr mare de cumpărători şi, implicit, realizarea unor indicatori economici superiori." R.l. 19 III 74 p. 1 (din *magazin* + *model*).

magnetocardiográmă s.f. (med.) „Înregistrarea curenţilor produşi de muşchii inimii, prin intermediul potenţialelor ce apar la suprafaţa pielii, furnizează o electrocardiogramă, iar a cîmpului

magnetic în jurul torsului o *magnetocardiogramă*, respectiv magnetoencefalogramă." Cont 28 V 77 p. 5 (cf. engl. *magnetocardiogram;* BD 1966).

magnetodiatíux s.n. (tehn.) "[Aparatul] aducea mai degrabă cu partea de comandă a binecunoscutelor aparate Röntgen. Creatorii lui l-au denumit «*Magnetodiaflux*», pentru că produce unde electromagnetice. «*Magnetodiafluxul*» a fost întrebuinţat pentru prima dată în medicină, la tratarea diferitelor afecţiuni." Sc. 24 I 65 p. 1; v. şi Sc. 4 XI 81 p. 6 //din *magneto-* + *dia-* + *flux*//

magnetoencefalográmă s.f. 1977 (med.) — Encefalogramă înregistrată pe baza cîmpului magnetic — v. *magnetocardiogramă* //din *magneto-* + *encefalogramă*//.

magnetográmă s.f. — Diagramă obţinută cu ajutorul unui magnetograf — „Înregistrarea «*magnetogramelor*» necesită un izolament cu totul special: pereţii încăperii din fotografie conţin cinci straturi de aluminiu şi aliaje de aluminiu, bune izolatoare magnetice." Cont. 28 X 77 p. 5 (din fr. *magnétogramme*, rus. *magnitogramma*, engl. *megnetogram*, germ. *Magnetogramme;* L. OSRI; LTR, LGG, DTP; DN3).

magnetoplán s. „Oamenii de ştiinţă de la Institutul tehnologic al Universităţii Massachusetts (S.U.A.) au proiectat un tren al viitorului care va putea atinge o viteză maximă de 800 km pe oră, denumit «*magnetoplan*». Acest tren urmează să se deplaseze într-un tunel, ermetic închis, sub influenţa unor cîmpuri magnetice." Sc. 18 X 74 p. 6 (cuv. engl.).

magnetosféră s.f. — Partea externă a atmosferei terestre în care cîmpul magnetic exercită o acţiune preponderentă — „În Uniunea Sovietică a fost elaborat un program de studiere a *magnetosferei* terestre." Sc. 26 V 77 p. 4 (din fr. *magnétosphère*, engl. *magnetosphere;* DMN 1966, BD 1967; LGG; DN3).

magnetotécă s.f. — Colecţie de benzi magnetice înregistrate — „Pentru a nu lăsa să se piardă tradiţia obiceiurilor caracteristice vieţii la ţară, oficiul cultural al mijloacelor audiovizuale din Franţa a hotărît crearea unei «*magnetoteci* naţionale». Este vorba de înregistrarea pe bandă de magnetofon a relatărilor orale ale unor ţărani bătrîni despre specificul unor străvechi îndeletniciri." Sc. 14 IX 79 p. 5 (din fr. *magnétothèque;* DMC 1970).

magnezític,-ă adj. 1975 — De magnezit — v. *microuzină* (din *magnezit* + *-ic*).

magnitúdine s.f. — Grad de intensitate (a unui cutremur de pămînt) — „*Magnitudinea* cutremurului, după scara Richter, a fost estimată la 7,3." Sc. 6 III 77 p. 2. „Şocul principal, de *magnitudine* 7,4 grade... nu s-a mai repetat." Sc. 10 III 77 p. 5. „În ziua de 9 martie 1979... s-a produs în regiunea Vrancea... un cutre-

mur cu *magnitudinea* de 4,4 (scara Richter)." R.l. 10 III 79 p. 5; v. și Sc. 17 IV 79 p. 6 (din fr., engl. *magnitude*; LTR, LGG, DTP; DN, DEX— alt sens, DN3).

magát s.m. 1979 (zool.) — Specie de maimuță din nordul Africii și Gibraltar — v. *pop-corn* (din fr. *magot;* DEX, DN3).

Majilís s. „Clădirea *Majilisului* (Camera deputaților), sediul guvernului, și alte clădiri importante din Teheran au fost trecute sub controlul «forțelor revoluționare»." Sc. 13 II 79 p. 4; v. și R.l. 13 III 79 p. 6, 29 V 80 p. 6 (cuv. iranian).

majusculát, -ă adj. 1972 — (Scris) cu majuscule — v. *cuvînt-problemă* (din *majusculă* + *-at*).

make-up s. 1975 (cosm.; cuv. engl.) — Machiaj al feței, fard — v. *eye-liner* [pron. *meicáp*] (cf. fr. *make-up;* DMN 1968).

malaxáre s.f. — Acțiunea de a malaxa și rezultatul ei — „Scoarța de rășinoase și de fag poate avea un excelent îngrășămînt pentru agricultură. După *malaxare* și fermentare cu uree și superfosfați, coaja devine un compost-îngrășămînt cu calități deosebite și foarte ieftin." R.l. 1 X 77 p. 5 (din *malaxa;* LTR, DT; DEX, DN3).

malnutríție s.f. — Nutriție insuficientă — „Statistici date recent publicității de către F.A.O. pun din nou în lumină o dureroasă realitate: existența, în unele zone ale globului, a *malnutriției*." R.l. 28 V 77 p. 6 (din fr. *malnutrition;* PR 1950).

malțát, -ă adj. „Un loc important în bucătăria celor mici îl deține făina *malțată*, fabricată din făină albă de grîu grisată și extract de malț." Sc. 4 VII 69 p. 5 (din *malț* + *-at*).

manágement s.n. (anglicism) — Știința organizării și conducerii întreprinderilor — „La invitația Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Socialiste România, zilele acestea ne-a vizitat țara o delegație a Centrului de studii internaționale de *management* — care a reunit reprezentanți a 15 mari firme americane cu sediul la Viena." Sc. 31 X 75 p. 5. „Rezultatele acestui test au fost evocate într-un articol... sub semnătura publicistei G.S., specialistă în probleme de *management*." R.l. 11 X 76 p. 6; v. și *marketing* (din engl., fr. *management;* DMN 1965; DP, DMM; DEX, DN3).

mánager s.m. — Impresar, organizator, exponent — „De ce tocmai unitățile cooperației de consum trebuie să se transforme în *manager* al prostului gust?" R.l 21 XII 77 p. 2; v. și *scientologic* (din engl., fr. *manager;* DMN 1950; DN — alt sens, DEX, DN3).

mándora s.f. 1977 — Tip de băutură răcoritoare — v. *biter tonic* (probabil din it. *mandorla* „migdală").

manevrabilitáte s.f. — Însușire a unei nave, a unui vehicul de a fi manevrat — „Am enumerat pe scurt doar unele din numeroasele dispozitive atît de variate care asigură *manevrabilitatea* aparatelor și navelor cosmice, care le asigură posibilitatea de a manevra cu siguranță în întinderile nesfîrșite ale Cosmosului." R.l. 16 X 69 p. 6. „Nava... poate acosta în orice loc fără să fie nevoie de amenajări speciale și are o mare capacitate de *manevrabilitate*." R.l. 4 VIII 77 p. 5; v. și *vibroforcză* (cf. fr. *manoeuvrabilité;* DT; DEX, DN3).

manevrîér s.m. (livr.) — Persoană care știe să manevreze cu abilitate (în politică) — „D.V., recentul biograf și comentator al lui Miron, se arată mirat de sciziunea dintre caracterul cronicarului, mare *manevrier* politic, și acela al operei, a unui moralist impresionant." R. lit. 16 VIII 73 p. 6 (din fr. *manoeuvrier;* DN3 — alt sens).

manierizáre s.f. (livr.) — Folosirea mecanică și abuzivă a aceluiași procedeu, tipar etc. — „Mergînd împotriva unei îndelungate *manierizări*, D.T. a semnalat cu discreție drama degradantă a acestei femei «descurcărețe»". Gaz. lit. 29 XI 62 p. 7 (din *manieră*).

maracás s. (muz.) — Instrument muzical alcătuit dintr-o nucă de cocos în care s-au introdus pietricele sau nisip — v. *om-orchestră* [și *maracasc*] (din sp. *maracas;* DJ; DN3).

marál s.m. (zool.) — Specie de cerb care trăiește în Tian-Șan și munții din sudul Siberiei — „În unitățile zootehnice ale regiunii autonome sovietice Altaiul Muntos se desfășoară recoltarea... coarnelor de *«maral»*, mîndrul berbec de munte (sic!)" Sc. 9 XI 75 p. 3 (cuv. turcic).

marée neágră sint. s. — Pînză de petrol care plutește pe suprafața mării, rezultată din accidente ale petrolierelor — „Calculatoarele și *mareea neagră*. Prognozarea evoluției pînzei de petrol a permis evitarea unor costisitoare și inutile mobilizări a mijloacelor de protecție de-a lungul coastelor (care nu au fost atinse de cleioasa pecingine neagră)..." Cont. 16 III 79 p. 5. „Portul Marsilia a fost dotat cu o navă destinată luptei împotriva *«mareelor negre»*." R.l. 11 VI 79 p. 6; v. și *polmar* (1978) (după fr. *marée noire;* cf. engl. *black tide;* PR 1967).

marijuana s.f. — Tip de stupefiant — „Ei s-au făcut vinovați de introducerea în Suedia a unor masive cantități de hașiș, *marijuana* și chiar heroină." Sc. 12 VII 77 p. 6; v. și Cont. 14 XII 79 p. 4, *canabicultor, halucinogen* (1967) [pron. *marihuána*] (din sp., fr., engl. *marijuana;* DMN 1950; D. Am; El. Toma în *E.R.* p. 472—473, T. Șandru

Olteanu în SCL 5/78 p. 609—610; DEX, DN3).

marimba s.f. (muz.) — Instrument muzical asemănător xilofonului — „Detașamente de parașutiști în uniforme de gală, prezintă onorul la trecerea mașinii prezidențiale, în timp ce orchestra de «*marimbas*» (instrumente tipic mexicane) execută melodii folclorice, pline de ritm și culoare." Sc. 10 VI 75 p. 2 [și *marimbo;* v. R.l. 17 I 81 p. 6] (cuv. sp.; cf. engl. *marimba;* DJ; DN3).

marinár-pescár s. m. — Marinar specializat în pescuit — „Ne cere grabnică asistență medicală pentru un *marinar-pescar* care a suferit un accident grav." Sc. 11 XII 65 p. 1 (din *marinar* + *pescar*).

marináro-perscărésc, -ă adj. — Cu elemente de marinar și de pescar — „Un alt aspect al colecției sînt modelele *marinaro-pescărești*... vesminte pentru strălucitoare recepții, dar și pentru orele plimbării cu cosnița într-o mînă." I.B. 28 II 75 p. 8 (din *marinar* + *pescăresc*).

marinăríță s.f. — Femeie care a îmbrățișat meseria de marinar — „La bordul șalandelor «Razelm» și «Gîrlița» ... pot fi întîlnite și niște fete frumoase, ca toate fetele. Cele trei — Rodica, Marinela și Lucreția — sînt primele fete... *marinărițe* din portul Constanța." R. l. 1 X 75 p. 2. „«*Marinărițe*». Scriam nu de mult în rubrica noastră despre primele trei fete de la serviciul «Căi navigabile» al portului Constanța, care au devenit marinari pe o șalandă." Sc. 16 XII 75 p. 2; v. și 19 XII 79 p. 1 (din *marinar* + *-iță*).

marinsorescián, -ă adj. „Pentru a ne lămuri asupra unui surprinzător spirit *marinsorescian* la D.V., criticul leagă prin fatalistul «sau» două citate." Săpt. 11 VIII 78 p. 3 (de la numele scriitorului *Marin Sorescu* + *-ian*).

márketing s.n. (anglicism) — Disciplină care studiază nevoile cumpărătorilor pentru a le satisface — „În cadrul Facultății de studii economice a Universității din Craiova s-a deschis cel de-al doilea curs special de *marketing*-management internațional." R.l. 21 V 77 p. 5. „Ieri, în aula Institutului de învățămînt superior din Baia Mare a început al IX-lea curs internațional de *marketing* și management." R.l. 6 V 78 p. 5; v. și *expoziție-test* (1976) (din engl., fr. *marketing;* PR 1959; Th. Hristea, în LR 3/72 p. 193—194, atestări din 1970; DMM; DEX, DN3).

marșá vb. I (franțuzism; lb. cultă colocv.) — A fi de acord — „Teleobservatorul, ca și telescpectatorul, poate să creadă sau să nu creadă în buna-credință a celor doi soți «care nu s-au lăsat niciodată examinați de o comisie științifică», poate să «*marșeze*» sau să nu *marșeze*." Cont. 3 XI 78 p. 8 (din fr. *marcher*).

marșrutizáre s.f. — Asigurarea itinerariului trenurilor de marfă —

„Centrala noastră, împreună cu Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, a stabilit ca în acest an să se treacă la *marșrutizarea* transportului pe calea ferată în aproape toate fabricile. Ce înseamnă aceasta? Prin măsura adoptată se asigură aprovizionarea în flux continuu a fabricilor cu sfeclă de zahăr proaspătă, evitarea staționărilor în vagoane..." R.l. 21 VIII 78 p. 4 (din *marșrut;* DEX, DN3).

marúbo s., adj. inv. — Numele unui tip de indigeni din Peru — „Este a treia oară cînd expedițiile organizate de FUNAI sînt atacate de indienii *marubo*, unul din triburile cele mai ostile prezenței omului alb în această zonă a Amazoniei." R.l. 10 XI 75 p. 6 (cuv. amerind).

másă-biróu s.f. 1967 — Masă care servește drept birou — v. *bancă-pupitru* (din *masă* + *birou*).

másă cáldă sint. s. — Masă, tejghea încălzită pe dedesubt, pe care stau mîncărurile calde gata de servit — „În localul actualului depozit de vinuri din Cal. Griviței nr. 112 va funcționa un lacto-bar cu *masă caldă*. La 13 magazine vom instala *mese calde* pentru produse de patiserie." I.B. 14 VI 75 p. 4. „La capătul *mesei «calde»* am zărit casierița care și-a înăbușit pe loc un căscat." Sc. 5 V 78 (f.p.) (din *masă* + *caldă*, probabil după it. *tavola calda*).

másă-duláp s.f. — Masă care servește ca dulap (pentru radio, televizor etc.) — „În lista noilor sortimente se numără: mese și scaune pentru balcon, fotolii de răchită, *masă-dulap* pentru radio și televizor." Sc. 30 V 63 p. 4 (din *masă* + *dulap*).

másă rotúndă sint. s. — Reuniune politică, științifică etc. bazată pe principiul egalității între participanți — „Redactorul -șef ... este invitat să participe la o dezbatere-*masă rotundă* cu tema..." Cont. 26 V 67 p. 4. „Sceneta a și prins, un număr de critici s-au și grăbit să aștearnă lungi foiletoane și să organizeze intime *mese rotunde*-triunghiulare, în care să laude cu glas înalt cursele salvării." Luc. 19 VII 79 p. 3; v. și R.l. 8 IX 79 p. 2 (după fr. *table ronde;* cf. engl. *round table [conference]*; PR 1955).

mascará s.f. (cosm.) — Fard pentru gene, rimel — „Despre machiajul toamnei se spune că va folosi cu precădere, *mascaraua*... Se mai spune că din trusa de machiaj va dispărea, nu se știe pentru cît timp, creionul dermatograf, fie el negru, maro, verde sau altfel. În compensație se va folosi, cu multă dexteritate, *mascaraua*. Talentul fiecăreia va fi dovedit de lungimea genelor. Lungimea ajutată de conținutul obiectului sus-numit." Săpt. 24 IX 76 p. 8; v. și 21 I 77 p. 8 (din it. *mascara;* DEI).

măscă s.f. — Dispozitiv care ascunde sau protejează un obiect →

„Matrița pentru injectat *masca* televizorului «Tonitza» și cea pentru injectat *masca*-ornament a radioreceptorului «Delta».“ I.B. 14 X 63 p. 1. „Cumpăr urgent *mască* și ornament față Fiat 125 S“ R.l. 2 VII 79 p. 4. „Am cumpărat o *mască* pentru chiuveta din bucătărie.“ (din fr. *masque*, germ. *Maske*, rus. *maska;* DEX, DN3).

mass-média s. (anglicism) — Totalitatea mijloacelor moderne de comunicare în masă a informațiilor — „...realității sau imaginii lor, se substituie în mod progresiv puterea semnelor și a simbolurilor difuzate prin *mass-media*.“ R. lit. 14 V 73 p. 29. „Este regretabil... că în anumite țări *mass-media* acordă mai multă atenție faptelor criminale decît acțiunilor sociale de prevenire.“ Cont. 10 X 75 p. 12. „Cartea, ziarul, radioul, cinematograful și televiziunea au devenit tot atîtea componente ale universului audiovizual, tot atîtea surse de informare și cunoaștere, denumite de specialiști «*mass-media*».“ Sc. 25 XII 75 p. 2; v. și *efemerizare* (din engl. *mass* [*communication*] *media;* cf. fr. *mass-media;* PR 1965; Th. Hristea în LR 6/77 p. 592, VRC 278, Mihnea Gheorghiu în Luc. 14 VII 79 p. 1; DP; DEX, DN3).

mașinist-actór s.m. — Mașinist la teatru, care face figurație — „Menționez, cu prețuire, jocul de scenă al muzicanților și deopotrivă pe acela al *mașiniștilor-actori*, admirabili în costumarea lor de cadru, în mișcarea lor sincronizată cu aceea a actorilor propriu-ziși.“ Cont. 9 XII 66 p. 4 (din *mașinist* + *actor*).

matérno-infantíl, -ă adj. — Pentru mamă și copil — „Ceea ce vedeți desenat pe calc va fi «mîine» Centrul *materno-infantil*, instituție medicală reprezentativă, cu sarcini de asistență medicală, de metodologie și îndrumare teritorială, de cercetare aplicativă și de învățămînt.“ I.B. 16 III 74 p. 3 (din *materno-* + *infantil*).

máxi adj. inv. 1974 (modă) — (Despre fuste, paltoane, etc.) Foarte lung, pînă aproape de vîrful piciorului — v. *mini* (din fr., engl. *maxi;* PR 1966, BD 1968).

maxigheátă s.f. 1967 — Cizmă foarte înaltă — v. *minijupă* //din *maxi-* + *gheată*//.

maxirecóltă s.f. 1972 (formație ad-hoc) — Recoltă foarte mare — v. *microcooperativă* (din *maxi-* + *recoltă*).

maxipaltón s.n. — Palton foarte lung — „Lollobrigida, nu știu dacă știți, a apărut la Londra cu o serie de *maxipaltoane*.“ Cont. 27 II 70 p. 6 (din *maxi-* + *palton;* cf. fr. *maximanteau*, engl. *maxi-coat;* DMN 1970, BD 1971).

maxișáh s.n. (sport) „Alte noutăți? Un bar de noapte și un club cu specific englezesc pe malul lacului Siutghiol, cinci terenuri cu *maxișah*... trei discoteci cu săli de audiție în Mamaia, 10

minibowlinguri, noi terenuri de sport, alte 25 jocuri mecanice în cluburile de distracții etc." R.l. 15 V 70 p. 2. „*Maxișahul* este o nouă formă de agrement cu care amatorii sportului de inteligență vor face cunoștință în acest sezon pe litoral. Tabla de șah este reprodusă la dimensiuni foarte mari, pe un teren special amenajat, iar piesele de șah sînt de asemenea realizate la proporții — circa jumătate de metru." R.l. 4 VI 71 p. 3. „În stațiunea Neptun iubitorii jocului cu 64 de pătrate au posibilitatea să practice... *maxișahul*." R.l. 9 VIII 77 p. 5 (din *maxi-* + *șah*).

maxitáxi s.n. — Mijloc de transport în comun de tip taxi mare, cu 16 locuri — „Experimental, I.T.B. a introdus de ieri microbuzele de tip urban *maxitaxi*." R.l. 19 VIII 77 p. 5. „Radiotelefoane au fost montate și pe două mașini *maxitaxi*, prin cle anunțîndu-se cu rapiditate orice defecțiune tehnică sau pană de cauciuc." R.l. 26 XII 77 p. 5. „Noi trasee de *maxitaxiuri*." R.l.12 VII 78 p. 5; v. și 23 XII 77 p. 5 (din *maxi-* + *taxi*; cf. fr., engl. *maxi-taxi*; DMN· 1969, BD 1970).

mănúșă-răzătoáre s.f. (gosp.)— Tip de mănușă cu dosul aspru, care funcționează ca o răzătoare — „Lista noutăților e atît de lungă: *mănuși-răzătoare*, care curăță cartofi noi. " Cont. 28 X 60 p. 10 (din *mănușă* + *răzătoare*).

măsúță-jardinieră s.f. „Pentru camere luminoase, se poate propune o *măsuță-jardinieră* în mijlocul căreia, într-o tăietură special practicată, punem un recipient de tablă umplut cu pămînt de flori și plantat în consecință." Mag. 22 XI 69 p. 6 (din *măsuță* + *jardinieră*).

meci-cheíe s.n. (sport) — Meci foarte important — „În etapa viitoare, două *meciuri-cheie* în Capitală." Sc. 21 XI 75 p. 3. „Azi un *meci-cheie* al competiției." I.B. 13 III 76 p. 7 (din *meci* + *cheie*).

meci-dérbi s.n. (sport) — Meci între principalii pretendenți la titlu — „Din programul finalelor nu va lipsi, firește, obișnuitul *meci-derbi* al categoriei ușoare, C.C.—P.D." Sc. 9 X 74 p. 5. „În *meci-derbi* se întîlnesc echipele bucureștene Steaua și Dinamo". R.l. 15 IV 76 p. 5. „*Meciul-derbi* al diviziei A la handbal care a avut loc la Baia Mare nu ne-a prilejuit o nouă surpriză." Sc. 10 X 78 p. 5 //din *meci* + *derbi*//.

meci-școálă s.n. (sport) — Meci cu rolul de școală, de pregătire — „După un stagiu de pregătire de trei zile la Poiana Brașov... în care va avea loc un *meci-școală*, echipa va pleca joi... spre Copenhaga." I.B. 1 X 71 p. 1. „Simbătă, pe stadionul Steaua, «tricolorii» au susținut un *meci-școală* în compania divizionarelor C." R.l. 14 XII 75 p. 5 (din *meci* + *școală*).

medaliábil, -ă adj. (livr.) — Care poate primi o medalie — „Au fost împușcați mai mulți mistreți, de la care au fost recoltate mai multe trofee *medaliabile*." Emisiune de radio 2 III 74 (din *medalia* + *-bil*).

médic-cetățéan s.m. — Medic interesat de activitatea obștească — *„Medic-cetățean"* (titlu de articol dedicat doctorului I.B. propus candidat al F.D.P.) Sc. 14 I 61 p. 5 (din *medic* + *cetățean;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 367).

megatónă s.f. — Unitate de măsură pentru exploziile atomice —„În fiecare zi arsenalele nucleare sporesc cu o *megatonă*, adică cu echivalentul a 1 milion tone de trinitrotoluen, explozibilul «clasic» cel mai puternic." Sc. 16 VIII 75 p. 6; v. și R.l. 6 X 81 p. 6, *supragenerator* (1967) (din fr. *mégatonne;* engl. americ. *megaton;* PR 1950; D.Am;. DN3).

melaminát, -ă adj. 1962 (chim.). — Care aparține rășinilor melaminice — v. *fibrolemnos* (din *melamină* + *-at;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 241).

melamínic,-ă adj. (chim.) — Care provine din melamină — „Înnobilarea [lemnului] se face prin... acoperirea cu fibre decorative din hîrtie specială și rășini *melaminice*." Sc. 12 II 63 p. 1 (din *melamină* + *-ic*).

melână s.f. (text.) — Fibră sintetică textilă asemănătoare cu lîna — „Noua fabrică a uzinei din Săvinești va produce anual 5 000 tone fibre sintetice *melană*. *Melana* își va găsi întrebuințarea la stofe de paltoane și costume, la covoare și blănuri artificiale." Sc. 15 XI 63 p. 1; v. și I.B. 11 VIII 80 p. 2, *cardat* (din *me[tan]* + lat. *lana;* FC I 152; DC; DEX, DN3).

melancolizá vb. I (livr.) — A se face sau a deveni melancolic — „Boierimea cu ișlic și giubea, conversînd și *melancolizînd* comod pe sofale." Sc. 2 II 78 p. 4 (din fr. *mélancoliser;* DN3).

melcatrín s. 1976 (apic.) — Produs apicol — v. *polenapin* (din lat. *mel* „miere").

melciuí vb. IV (formație ocazională) — A dansa făcînd o mișcare asemănătoare aceleia a melcului — „Sîrba oltenească are o formă specială. Ce face? *Melciuiește:* la un cap se strînge, la altul se destrînge. Ca un melc. În Bucovina nu *melciuiește*, ci șerpuiește." Cont. 25 XI 66 p. 9 (din [*a face ca*] *melcii* + *-ui*).

melodiascóp s. (muz.) „Scriitorii și experiența lor de viață: Thomas Mann. *Melodiascop*." Pr. R.TV. 29 XI 77 p. 6. „Nou sub soare (rubrică de noutăți), *Melodiascopul* emisiunii". Pr. R. TV. 8 II 78 p. 6; v. și 9 VI 80 (din *melo[die]* + *diascop*).

melodicitáte s.f. (1974 (muz). — Caracterul a ceea ce este melodios— v. *hard-rock* (din *melodic* + *-itate;* DN3).

melodramatism s.n. — Exprimare exaltată, uneori artificială, a sentimentului — „Batalov joacă scena admirabil, fără urmă de *melodramatism*." Cont. 7 IX 62 p. 5 (din *melodramatic*, prin substituție de sufix: *-ic / -ism;* DN3).

memorlál s.n. — Edificiu ridicat în amintirea unui eveniment sau a unui personaj de seamă — „S-a vorbit mult despre construirea unui muzeu în memoria lui John Kennedy, care să adăpostească arhiva fostului președinte al S.UA. A fost chiar întocmit proiectul *memorialului*, conceput sub forma unei piramide de sticlă înaltă de 25 de metri." Sc. 5 III 75 p. 6. „«Palatul internațional al gloriei spațiale» este numele unui *memorial* inaugurat în localitatea Alamogordo, din New Mexico (S.U.A.)." Sc. 7 X 76 p. 4 (din germ., engl., *Memorial*, fr. *mémorial;* DN, DEX — alte sensuri, DN3).

mendelevít s.n. 1965 (geol.) — Specie de mineral — v. *landauit* (cuv. rus de la n. savantului *Mendeleev*).

menîu-pensiúne s.n. „O reclamă-invitație, cît ușa la un local pitoresc: «Restaurantul lacto-vegetarian vă oferă următorul *meniu-pensiune*, compus din felul I, supă sau ciorbă; felul II, mîncare; felul III, desert»." R.l. 19 VIII 73 p. 5. „Inițiativa servirii *meniurilor-pensiune* pentru elevi, experimentată inițial la un singur restaurant, s-a extins cu repeziciuno." I.B. 11 II 75 p. 1 (din *meniu* + *pensiune*).

mentovít s.n. 1974 — Tip de băutură răcoritoare pe bază de mentă — v. *aniset, cico* (din *ment*[*ă*] + *vit*[*amină*]).

mercerie - (galanterie -) parfumerie s. f. 1974 — Mercerie în care se vînd produse de parfumerie (și galanterie) — v. *dulciuri-răcoritoare, legume-fructe* (din *mercerie* [+*galanterie*] + *parfumerie*).

mescalínă s.f. 1967 — Substanță halucinogenă — v. *halucinogen;* v. și Cont. 14 XII 79 p. 4 (din fr. *méscaline*, engl. *mescaline;* PR 1950; CD; DEX, DN3).

metaártă s.f. „Multă lume manipulează azi cuvîntul *metaartă;* în afară de modă, acest fapt arată năzuința spre considerarea artei de pe o platformă superioară; este subînțeleasă afirmația: «dați-mi un punct de sprijin și vă voi mișca pămîntul»... În cazul acesta trebuie să acceptăm că aspectul metaartistic este mereu prezent în artă măcar în stare difuză sau ca simplă aspirație." R. lit. 21 III 74 p. 22 (din *meta-* + *artă*, probabil după model fr.).

metaartístic, -ă adj. 1974 — Privitor la metaartă — v. *metaartă* (din *meta-* + *artistic*).

metabolít s.m. (biol.) „...*metaboliți*, adică produși de descompunere rezultați din diverse reacții chimice." Fl. 30 I 71 p. 18 (din

fr. *métabolite;* PR 1950; DM, DT, DZ; DN3).

metacinemá s.sg. tant. „Deosebirea nu stă în cinema, în fizica și mișcarea imaginii, ci în *meta* (peste)-*cinema,* în meta-fizică. Diferența dintre un Kojak și un Melville pornește de la calitatea privirii..." R. lit. 14 IV 77 p. 11 (din *meta-* + *cinema,* probabil după model fr.).

metamúzică s.f. „În orașul vestgerman München a apărut o carte intitulată *«Metamuzica».* Este vorba de studiul psihiatrilor M.L.P. și E.V. referitor la influența primejdioasă a muzicii așa-zise experimentale asupra sănătății interpreților." Sc. 28 IV 74 p. 6 (din *meta-* + *muzică,* probabil după model germ.).

metanobactérie s.f. (biol.) „Un grup de cercetători americani de la Universitatea din Illinois au anunțat descoperirea a ceea ce ei consideră că este o nouă formă de viață: un microorganism denumit *metanobacterie,* care ar putea fi cel mai vechi dintre organismele ce viețuiesc pe Terra..." Sc. 4 XI 77 p. 4 (cuv. engl.).

metapoezíe s.f. „Din *metapoezie* — poezia despre poezie, despre materia sa, cuvintele — Nichita Stănescu extrage neliniști metafizice, și dintr-un instrument, cugetarea asupra limbajului se transformă în chiar substanța gîndirii poetice." R. lit. 8 X 70 p. 21 //din *meta-* + *poezie*//.

metaromán s.n. „E un fel de roman al romanului, în care «cronicarul» iese la rampă. Acest *metaroman* se reducea în «Lumea în două zile» la o anchetă și avea un singur protagonist." R. lit. 9 II 78 p. 9 //din *meta-* + *roman*//.

méteo adj. inv. — Meteorologic — „În baza raportului înaintat de Le Verrier lui Napoleon al III-lea în anul 1856, s-a hotărît crearea, pe teritoriul francez, a unei rețele de stații *meteo,* care s-a extins apoi în Anglia, Germania, Austria, Rusia etc." Mag. 11 X 75 p. 8. „24 de directori ai serviciilor meteorologice din diferite state s-au întîlnit la Geneva pentru a începe pregătirile în vederea «operațiunii] *meteo* mondiale», ce se va desfășura în 1978—79." Sc. 8 VI 77 p. 5. „Sateliții *meteo.*" R.l. 25 IV 80 p. 6; v. și 26 IV 75 p. 6, 25 X 75 p.6 (din *meteo[rologic,-ie]*); cf. fr. *météo;* DN3).

meteoinformáție s.f. — Informație meteorologică — „*Meteoinformații.* În fața unui pupitru lung de peste trei metri, conducătorul Centrului de meteorologie spațială urmărește indicațiile cronometrului electronic: pe cadranul luminos cifrele se succed rapid." Șt. și tehn. 6/67 p. 19 (din *meteo-* + *informație,* probabil după model engl.).

meteopatíe s.f. (med.) „Se știe că o schimbare bruscă a vremii influențează starea generală a unor persoane, sensibilitate cunoscută sub denumirea de *meteopatie.*"

Sc 12 V 78 p 6 //din *meteo- + -patie* „boală, suferință"//.

meteorutiér, -ă adj. — Informații privitoare la starea vremii și a drumurilor — „Buletin *meteorutier*." R.l. 24 XI 75 p. 5. „Radiojurnal. Buletin *meteo-rutier*" Pr.R.TV. 29 XI 78 p. 8; v. și Sc. 10 XI 81 p. 5 (din *meteo- + rutier*).

metról s. (telm.) „Materialul plastic stratificat, rezistent la acțiunea focului, care a fost realizat de specialiștii praghezi urmează să fie utilizat, în premieră, la construirea metroului din capitala Cehoslovaciei. Denumit «*Metrol*», el va fi folosit la fabricarea unor ecrane protectoare, rezistente." I.B. 19 I 76 p. 8. „Datorită unei substanțe ncinflamabile denumite «*metrol*», realizată de specialiștii cehoslovaci, riscul incendiilor la vagoanele de metro și de cale ferată va fi mult diminuat." Sc. 11 III 75 p. 4 (cuv. ceh).

mezaliá vb. refl. I (franțuzism) — A face o mezalianță — „În genere, simpatia integrală a povestitorului înclină către mama lui și mai puțin către tatăl său, care se «*mezaliase*», el, avocat și fiu de boieraș, cu fata unor cămătași." R. lit. 9 II 78 p. 7 (din fr. *mésallier*).

mezoscáf s.n. (mar.) — Navă specială asemănătoare cu batiscaful — „*Mezoscaful* elvețian A. P. — primul submarin turistic din lume — ... a început un drum lent." Sc. 15 IV 66 p. 5 (din fr. *mésoscaphe;* Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5; DEX, DN3).

mezoterapíe s.f. (med.) „*Mezoterapia.* Această metodă terapeutică este încă puțin cunoscută, deși se poate afirma că prin intermediul ei se pot trata aproximativ o sută treizeci de afecțiuni ...Terapia constă în injectarea pe cale intradermică, în zona dureroasă, a unor doze infime de soluții pe bază de procaină, prin intermediul unui injector cu multiple ace extrem de scurte." R.l. 28 IV 77 p. 6 //din *mezo- + -terapie*//.

mezotermál, -ă adj. 1978 (geol.) — Care se referă la stadiul depunerii mineralelor din soluții fierbinți — v. *sapropelic;* v. și Sc. 1 XII 79 p. 3 (din fr. *mésothermal;* L; LTR, LGG; DEX, DN3).

micro s. — Cartier nou de mic proporții, microraion — „Solicitanții care au încheiat contractele de construcție la blocurile... Drumul Taberei *micro* 5 se pot prezenta la C.E.C. pentru a încheia contractele de împrumut." I.B. 6 XII 72 p. 3 (din *micro-*[*raion, cartier*]; DEX, DN3 — alt sens).

microagént (de circulație) s.m. — Elev însărcinat cu supravegherea respectării regulilor de circulație în preajma școlii — „Pe primele locuri s-au clasat *microagenții* de la școlile generale nr. 41, 25, și 39." I.B. 30 V 73 p. 3. „Micromilițienii în acțiune.

Ieri, cu ajutorul unor lucrători de la circumscripția 10, *microagenții de circulație* de la școlile generale nr. 100 și 109 au supravegheat respectarea de către pietoni a regulilor de traversare pe Calea Văcărești." I.B. 2 IV 75 p. 7 (din *micro-* + *agent [de circulație]*).

microagenție s.f. (De obicei însoțit de *de voiaj*) — Agenție (de voiaj), mică, aflată într-un cartier nou — „În curînd, în cartierele Drumul Taberei, Bucureștii Noi și Pantelimon se vor deschide noi *microagenții* de voiaj C.F.R." R l. 10 X 75 p. 5 (din *micro-* + *agenție [de voiaj]*).

microanchétă s.f. — Anchetă de mici proporții — „*Microanchetă* la librăria M. Sadoveanu." I.B. 26 VII 67 p. 2. „Emisiunea va mai cuprinde: Școala părinților. Minciuna la copii. *Microanchetă:* În căutarea unor articole pentru copiii mici." Pr.R.TV. 24—30 III 74 p. 15. „Trei generații. Etica străzii — *microanchetă* cetățenească". Pr R.TV 10 XI 76 p. 8; v. și Luc. 23 IV 67 p. 2, *microantologie* (1966) (din *micro-* + *anchetă;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microantologíe s.f. — Antologie de mică întindere — „Punctul de atracție îl constituie Antologia lirică franceză (de fapt o *microantologie,* cum o caracterizează Ov.S. Crohmălniceanu în Cuvîntul său introductiv)." Cont. 12 XI 65 p. 3. „La televizor, microconcert, *microantologie.* Una voia un microreportaj, cealaltă îmi cerea un microfoileton. Cîțiva contau pe sprijinul meu în alcătuirea unei micromonografii. Dacă voiam, puteam să prezint materialele sub forma unor microeseuri. Chiar și o microanchetă . ... Mi se pare că săltărețul micro a început să devie un prefix șablon. Și atunci de ce s-ar mai tipări trei fișe pentru trei publicații cînd s-ar putea, foarte bine, concepe un microfișier corespunzător?" Gaz. lit. 10 II 66 p. 4; v. și I.B. 4 XII 65 p. 4 (din *micro-* + *antologie;* I. Iordan in SCL 4/70 p. 394).

microautomobíl s.n. — Automobil de dimensiuni mici — „*Microautomobil*" Mag. 10 IX 66 p.3. „Pentru uzul celor ce vor poposi în capitala Poloniei, vor fi puse în circulație, în chip de taxiuri, un număr de *microautomobile* electrice." Sc. 1 V 74 p. 6. „Acest *microautomobil* consumă aproximativ un litru de benzină la suta de kilometri și costă 250 de dolari... A fost construit de American Motor Co. pentru experimentări..." R.l. 25 IX 75 p. 6 (din *micro-* + *automobil;* DT).

microbactérie s.f. (biol.) — Bacterie extrem de redusă ca dimensiuni — „Bacteriologul dr. N.M. de la clinica de ftiziologie din Cluj... a descoperit și studiat a doua *microbacterie* patogenă pentru om și animal." Mag. 28 I 67 p. 2 (din *micro-* + *bacterie;* cf. engl. *microbacterium;* CD).

microbaterie s.f. — Baterie electrică minusculă — „Știați că *microbateria* cu discul cît o piuneză și avînd grosimea de un milimetru produce energie electrică timp de 5 ani?" R.l. 30 IX 62 p. 4; v. și Sc. 16 X 79 p. 3 (din *micro-* + *baterie* [*electrică*]).

microbiciclétă s.f. 1973 — Bicicletă de proporții mici — v. *blue-jeans* (din *micro-* + *bicicletă*).

microbicíd, -ă adj. (med.) — Care distruge microbii — „Țesut *microbicid*. În Bulgaria a fost creat un țesut *microbicid* destinat utilizării în chirurgia plastică." Sc. 11 II 79 p. 5 (din fr. *microbicide;* cf. engl. *microbicide*; DZ; DN3).

microbilă s.f. — Bilă extrem de mică — „Este vorba de cartea realizată de editori britanici, intitulată «Aniversarea bunicii ursoaice». Pe suprafața hîrtiei se află miliarde de *microbile* conținînd concentrat de parfum — 10—12 sorturi diferite. Este suficient să atingi suprafața desenului pentru a distruge cîteva din aceste bile și să se elibereze, astfel, un anumit fel de parfum." R.l. 13 XI 71 p. 6. „*Microbilele* reflectorizante — un nou produs realizat de industria locală maramureșeană." R.l..22 IV 76 p. 5; v. și Sc. 16 V 80 p. 5 (din *micro-* + *bilă*, probabil după model engl.).

microbiografie s.f. — Biografie sumară, de mici proporții — „Al. Piru, Liviu Rebreanu *(microbiografie)*" Cont. 6 II 65 p. 3. „Concepută ca o suită de *microbiografii* romantate, colecția cu acest nume a Editurii Militare se bucură de mult interes," I.B. 12 I 74 p. 2. „Album duminical. Din cuprins: Debut TV — Formația Rod; Desene animate; *Microbiografie* lirică — Dorina Drăghici." Sc. 23 II 75 p. 3 (din *micro-* + *biografie;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 394).

microbrigádă s.f. — Brigadă alcătuită din puține persoane — „Casa de cultură a organizat *microbrigăzile* științifice, o formă nouă, capabilă să vină în întîmpinarea nevoii de cunoaștere a oamenilor." Cont. 17 XI 72 p. 6. „Alamarul se construiește prin munca patriotică a *microbrigăzilor*, alcătuite din muncitori, tehnicieni, funcționari..." I.B. 26 VII 74 p. 4 (din *micro-* + *brigadă*).

microbúz s.n. — Autobuz cu capacitate mică de pasageri — „Așadar, cu litoreta (aceasta e denumirea surprinzător de muzicală, pe care constănțenii au dat-o elegantului *microbuz* românesc) să pornim mai departe spre sud." Sc. 16 V 62 p. 1 (din fr. *microbus;* PR 1950; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; D.Tr.; DEX, DN3).

microcalculatór s.n. (inform.)—Calculator de mici proporții — „...un aparat complex, dotat cu un regulator electronic și un *microcalculator*." Cont. 18 XII 70 p. 10. „Razele reflectate acționează un *microcalculator* electronic care modifică automat accelerația." Fl. 30 I 71 p. 8. „Un colectiv de spe-

cialiști de la Filiala din Cluj-Napoca a Institutului de cercetări pentru tehnica de calcul a conceput și construit *microcalculatorul* S.M.P.—80 cu utilizări în proiectarea echipamentelor periferice bazate pe microprocesoare." R.l. 28 VI 78 p. 5 (din *micro-* + *calculator*, după fr. *minicalculateur;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microcantínă s.f. — Cantină de mici proporții (de obicei din întreprinderi) — „Găsești la garaj... o *microcantină* în care poți lua un ceai fierbinte, o cafea sau o gustare la orice oră din zi și noapte." Sc. 7 XI 75 p. 3. „În municipiul Ploiești, întreprinderea cu cele mai multe *microcantine* este «1 Mai»." R.l. 17 II 75 p. 2. „Multe secții de fabricație au *microcantine*." Sc. 9 XI 78 p. 3 (din *micro-* + *cantină*).

microcásă de coménzi sint. s.—Casă de comenzi mică, în incinta unei întreprinderi — „Dar cu *microcasele de comenzi* din cadrul sectoarelor ce se mai aude?" R.l. 3 XII 71 p. 2. „*Microcasă de comenzi* în întreprinderi" I.B. 25 I 73 p. 4. „Cu trei ani în urmă, în Întreprinderea «Partizanul» lua ființă prima *microcasă de comenzi* din municipiul Bacău." R.l. 7 X 76 p. 2; v. și Sc. 19 IV 74 p. 2 (din *micro-* + *casă de comenzi*).

microcasétă s.f. — Casetă de magnetofon miniaturizată — „Primul aparat dintr-o nouă generație miniaturală — numit SD-2 — a fost prezentat zilele trecute pe piața franceză. Este vorba de un magnetofon cu *microcasete*." R.l. 29 III 79 p. 6; v. și 20 III 81 p. 6 (din *micro-* + *casetă*; cf. fr. *minicassette;* PR 1968).

microchirurgícal, -ă adj. (med.) — Privitor la microchirurgie — „Un grup de chirurgi de la spitalul din Shanghai au efectuat o grefă reușită de genunchi: întreaga articulație a fost transplantată, cu sutura *microchirurgicală* a nervilor și vaselor de sînge." Cont. 16 II 79 p. 5 (din *microchirurgie*).

microchirurgíe s.f. (med.) — Chirurgie practicată pe porțiuni minuscule ale corpului — „Operația [transferării unei porțiuni de creier de albină] s-a efectuat prin *microchirurgie*." Cont. 3 XI 78 p. 5. „El subliniază importanța operativității în conservarea membrului amputat și marile avantaje ale *microchirurgiei*, care permite conexiunea nervilor, vaselor și țesuturilor rupte." Cont. 26 I 79 p. 5 (din fr. *microchirurgie;* PR 1950).

microcompléx s.n. — Complex comercial de mici proporții — „În cadrul *microcomplexului* comercial situat la parterul blocului 5 de pe șoseaua Pantelimon (în suprafață de peste 1 500 m.p.) și-a început activitatea și un modern magazin de legume-fructe. Pe lîngă diferitele produse agroalimentare specifice, cumpărătorii găsesc aici un bogat sortiment de conserve de fructe, semiindustria-

lizate, vinuri îmbuteliate, carne preambalată." I.B. 30 I 75 p. 1. „Se va amenaja un *microcomplex* de alimentație publică care va avea și o secție «Gospodina». " I.B. 8 IV 77 p. 1 (din *micro-* + *complex;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microconcért s.n. 1966 — Concert de scurtă durată — v. *microantologie* (din *micro-* + *concert;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microconferință s.f. — Conferință de scurtă durată — „*Microconferința* lui R.V. despre paradoxe a avut și cuprinderea istorică și concizia pe care o cere rubrica." Cont. 18 II 66 p. 6; v. și 9 XII 66 p. 4 (din *micro-* + *conferință;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microcooperatívă (agricolă) s.f. „Maxi-recolta minicooperatorilor. Toamna trecută, pionierii din comuna Juc-Herghelie (Cluj) au hotărît să înființeze o *microcooperativă* agricolă, după modelul celei mari, existente în localitate." Sc. 30 XI 72 p. 2. „În *microcooperativa* agricolă." Sc. 3 X 74 p. 4. „*Microcooperativa* agricolă a Școlii generale Cornești (Dîmbovița) se dovedește a fi o adevărată școală a vredniciei." Sc. 14 I 76 p. 5; v. și R.l. 15 VII 72 p. 5, *atelier-școală* (din *micro-* + *cooperativă [agricolă]*).

microcurățătorie (chimică) s.f. — Curățătorie chimică de mici proporții — «Nufărul» a înființat prima *microcurățătorie chimică* din București. Funcționează pe Bd. Muncii 102." R.l. 12 V 75 p. 5 (din *micro-* + *curățătorie [chimică]*).

microcurént s.m. — Curent de mică intensitate — „S-a pus la punct un aparat electronic portativ care poate fi folosit la stimularea cu *microcurenți* a procesului de consolidare a osului fracturat." R.l. 19 XI 75 p. 2. „O premieră românească în domeniul ortopediei a fost realizată de dr. I.S. În colaborare cu un grup de ingineri, el a pus la punct un aparat electronic portativ care poate fi folosit la stimularea cu *microcurenți* electrici a procesului de consolidare a osului fracturat. Noua metodă a dat rezultate bune la bolnavii supuși autografelor osoase." R.l. 31 X 77 p. 5 //din *micro-* + *curent [electric]*//.

microcutrémur s.n. (geol.) — Cutremur de grad mic — „Oscilațiile permanente ale scoarței pămîntului generate de *microcutremurele* continue ce parvin din lăuntrul globului terestru." Mag. 29 XII 66 p. 4 (din *micro-* + *cutremur*).

microdéltă s.f. — Deltă în miniatură — „S-a definitivat, de asemenea, proiectul pentru amenajarea, încă din acest an, a unei *microdelte* în preajma lacului Tăbăcărie, unde vor fi expuse în plină stare de libertate o serie de păsări caracteristice regiunii de la vărsarea Dunării în mare." Mag. 11 II 67 p. 2. „*Micro-*

delta Bîrladului. În pitorescul parc natural de cultură și odihnă din Bîrlad s-au amenajat două lacuri, care au fost populate cu păsări din mirifica Deltă a Dunării." Sc. 24 V 77 p. 5. „*Microdelta* este de fapt o mare expoziție naturală a florei și faunei din această parte a țării." R.l. 17 V 78 p. 5; v. și 10 VI 72 p. 3 (din *micro-* + *deltă*).

microdispozitiv s.n. 1976 (tehn.) — Piesă foarte mică — v. *ultraperfecționat* (din *micro-* + *dispozitiv*).

microdúr s.n. „Printre noutățile prezentate la contractări se află încălțăminte cu talpă de *microdur* (un nou înlocuitor de talpă rezistentă, ușoară și flexibilă)." Sc. 18 XI 62 p. 1; v. și R.l. 18 I 63 p. 1 (probabil din *micro*[*poros*] + *dur*[*abil*]; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microecrán s. n. „Unul din cele mai reușite aparate destinate ajutorării orbilor este «Aparatul de vedere artificială» creat de Institutul de construcții mecanice biomedicale de la Universitatea Utah (S.U.A.). În orbita ochilor persoanelor respective se implantează un *microecran*, care ține locul rètinei și poate fi orientat după dorință cu ajutorul mușchilor ce dirijează globii oculari." Sc. 28 II 74 p. 6 (din *micro-* + *ecran*, după model engl.).

microelectrobúz s.n. „La poligonul de încercare din Moscova a efectuat primele curse de încercare un *microelectrobuz*... Este primul electromobil proiectat pentru producția de serie în U.R.S.S." Sc. 27 IX 75 p. 5 //din *micro-* + *electrobuz*//.

microenciclopedíe s.f. — Enciclopedie de proporții reduse — „Cînd vor fi gata *microenciclopediile*..." R.l. 22 II 67 p. 2. „M P. poate să susțină o adevărată *microenciclopedie* a cîntecului." Săpt. 28 II 69 p. 3. „«Dicționarul de psihologie» reprezintă o solidă contribuție la viața științifică românească. Este o *microenciclopedie*, nu numai o orientare asupra folosirii termenilor, dar și o cheie, o schemă logică, condensată, care permite intrarea sigură într-un univers vast." R. lit. 26 X 78 p. 19 (din *micro-* + *enciclopedie*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DN3).

microexplózie s.f. — Explozie de mici proporții — „A îndreptat fasciculul instalației sale laser spre capul «în suferință» al unei statui marine ce împodobea una din piețele Veneției: mai întîi s-a produs o *microexplozie*, după care, în locul vizat, s-a conturat o mică suprafață de mărimea unei monede complet curată." Sc. 31 VII 77 p. 5; v. și *miniexplozie* (1975) (din *micro-* + *explozie*; cf. engl. *microexplosion*; BD 1970).

microexpozíție s.f. — Expoziție de mici proporții — „Apollo — 6 *microexpoziții*" R. lit. 13 XI 69 p. 26. „În cadrul unei *micro-*

expoziții, întreprinderi românești și firme străine de specialitate prezintă diferite instrumente ortopedice." R.l. 16 X 75 p. 5. „La același muzeu a fost organizată, în ciclul «Opera zilei», o *micro-expoziție*..." R.l. 17 IX 76 p. 5; v. și Sc. 26 XII 73 p. 6 (din *micro-* + *expoziție*).

microfăbulă s.f. — Fabulă scurtă — „*Microfabula* lui B.C.... are ca eroi niște cleștі." Cont. 19 III 65 p. 5. „Șapte *microfabule*, fiecare cu morala de rigoare, ne-au înfățișat un Gopo în căutare febrilă de idei." Cont. 1 VII 66 p. 4; v. și 11 XI 66 p. 2 (din *micro-* + *fabulă*).

microfermă s.f. — Fermă de mici proporții lucrată de elevi, studenți — „Cei de la Naturale, muncind în propria *microfermă*, au adus Institutului un venit de 69 000 lei prin vînzarea recoltei de plante medicinale." V. stud. 3 IV 74 p. 5. „Ca director de școală a organizat două *microferme*. Una de legumicultură, unde de pe o suprafață de numai 600 mp a obținut în acest an un venit de aproape 8 000 lei, și alta de iepuri de casă, porumbei și fazani." R.l. 29 XII 75 p. 5. „Profesorii de la școala generală din Blejoi (jud. Prahova) au înființat o *microfermă* pentru școlari, pe o suprafață de un hectar." R.l. 17 VI 77 p. 2; v. și 12 III 76 p. 5 (din *micro-* + *fermă*).

microfibră s.f. (text.) 1979 — Tip de fibră textilă — v. *thinsulate* //din *micro-* + *fibră*//.

microfilmâre s.f. — Acțiunea de a face microfilme — „Obiectivul aparatului de filmat însă a văzut și a memorat pe peliculă tot prin intermediul procedeului tehnic al *microfilmărilor*." I.B. 7 III 63 p. 2; v. și Cont. 19 XI 65 p. 9 (din *microfilma*; DT; DEX, DN3).

microfiltru s.n. (circ.) — Filtru (de circulație) de mai mică amploare — „Cu ocazia filtrelor și *microfiltrelor* organizate au fost controlate ieri în Capitală 3 259 de autovehicule." R.l. 26 III 77 p. 5 (din *micro-* + *filtru*).

microfișă s.f. 1. Fotografie de proporții reduse — v. *fototecă* (1976). 2. — Fișă sumar alcătuită — „Nedumerește caracterul expediat, extrem de sumar al celor 17 *microfișe* reunite sub titlul derutant «Eseu asupra criticii literare»..." Sc. 25 I 79 p. 4; v. și 20 XI 79 p. 5 (din fr. *microfiche*; PR 1950; DN3 — sensul 1).

microfișiér s.n. 1966 — Fișier de proporții reduse — v. *microantologie* (din fr. *microfichier*; DN3).

microfoiletón s.n. — Foileton de proporții reduse — „Sub acest titlu [«Echilibristica pe o singură roată»] a apărut în ziarul nostru nr. 5447 *microfoiletonul* ce satirizează atitudinea lucrătorilor de la secția moto a cooperativei «Solidaritatea» Rîșnov, față de clienți." Drum Nou 5 VIII 62 p. 4. „*Microfoileton*." Cont. 17 VIII 62 p. 2; v. și *microantologie* (din *micro-* + *foileton*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DN3).

microfosílă s.f. (geol.) „În laboratorul de micropaleontologie cercetătorul principal G.B. examinează o probă de *microfosilă*." Mag. 29 XII 66 p. 4. „*Microfosilele* din «Sistemul Swaziland». Doi cercetători americani... au descoperit într-un sediment din zona geologică sud-africană numită «sistemul Swaziland» fosilele microscopice ale unor forme de viață socotite drept cele mai vechi cunoscute pînă în prezent." Sc. 22 XI 77 p. 5 (din fr. *microfossile*, engl. *microfosil*, germ. *Mikrofossil;* WT; D. Min.; DN3).

microfúlger s.n. (meteor.) — Fulger de mică intensitate — „Sportiva a aterizat pe o pajiște în apropierea localității Altenburg. La aterizare s-a constatat că are pe corp mai multe arsuri provocate de *microfulgere*, ceea ce a necesitat internarea sa în spital." Sc. 80 VII 75 p. 4. „Aceste insecte posedă o particularitate interesantă: aceea de a provoca descărcări de electroni ce ionizează aerul, declanșînd astfel un *microfulger* albăstrui, vizibil la o distanță de 6 metri." Sc. 17 I 79 p. 5 (din *micro-* + *fulger;* cf. engl. *microflash;* WT).

microgálă s.f. — Gală de mici proporții — „[Andei Călugăreanu] i s-au scris cîteva numere foarte bune, dintre care s-a detașat «Portocala» din *microgala* lui Alexandru Bocăneț și Ovidiu Dumitru." Cont. 4 I 74 p. 6. „Oaspeții sînt invitați la o *«microgală»* a muzicii ușoare." Sc. 21 XII 77 p. 4 (din *micro-* + *gală*).

microgáră s.f. — Gară de proporții reduse, stație mai mare — „Nu de mult, I.T.B.-ul a reușit să smulgă cetățenilor exclamații de admirație pentru reușita construcției *«microgării»* din Piața Scînteii." Sc. 1 XI 65 p. 1 (din *micro-* + *gară*).

microgrădină (botanică) s.f. — Grădină botanică de mici proporții — „La *microgrădina botanică* din Parcul pionierilor din Constanța se va strînge, în curînd, a doua cultură din acest an de la bananierii cultivați aici." R.l. 1 XII 76 p. 5 (din *micro-* + *grădină [botanică]*).

microgrădiníță s.f. — Grădiniță cu un număr restrîns de copii — „O fetiță de vreo patru ani, cu o păpușă în brațe, îi spune bunicului: «Hai mai lepede, tată-mare, că întîrziem la *micloglădiniță !*» Bătrînelul își corectează nepotica *«Microgrădiniță;* ia mai spune o dată»." I.B. 28 III 74 p. 2. „La cerere, cooperativa oferă copiilor de vîrstă preșcolară *microgrădinițele* sale din toate sectoarele Capitalei." R.l. 28 I 75 p. 4 (din *micro-* + *grădiniță*).

microgrúp s.n. — Grup mic de oameni — „Casele de cultură, cluburile tineretului au introdus de cîțiva ani în nomenclatorul lor de lucru o noțiune nouă: acțiunea cu *microgrupul*. De fapt, *microgrupul* participant la o dezbatere se referă la cîte o categorie omo-

genă de oameni, reuniți pe criteriul afinităților de vîrstă, profesiune, preocupări profesionale." I.B. 13 III 74 p. 2. „*Microgrupurile* — obiect de cercetare științifică." Pr. R.TV. 13 IV 74 p. 13 (din *micro-* + *grup*; DN3).

microhálă s.f. — Hală de proporții reduse — „La inspectoratul silvic Vaslui... au construit și dat în funcțiune două originale *microhale* de incubat și crescut puii de fazan." R.l. 29 VII 78 p. 5 (din *micro-* + *hală*).

microhidrocentrálă s.f. (tehn.) — Hidrocentrală de proporții reduse — „Să mă abat și pe la *microhidrocentralele* de pe Bistrița." R.l. 3 I 67 p. 3. „În orele sale libere, P.L., șef de brigadă în parchetul «Lighidia» din cadrul U.F.E.T. Bozovici (Caraș-Severin), a conceput și construit... *o microhidrocentrală*. Și, în ciuda aparențelor... lucrarea a fost, pentru el, foarte simplă. Pe un pîrîiaș de munte a amenajat un jgheab de anvelope uzate, o turbină din tablă și dintr-o roată de bicicletă fără cauciuc, o curea și două dinamuri. Rezultatul? Cabana forestierilor de la «Lighidia» are acum lumină electrică." Sc. 20 VI 73 p. 6. „*Microhidrocentrala* de la Sălătruc." R.l. 18 X 78 p. 1; v. și 11 VIII 67 p. 3, 12 VII 78 p. 6 (din *micro-* + *hidrocentrală*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395).

microinstalație s.f. 1966 — Instalație de mici proporții — v. *casă-remorcă* (din *micro-* + *instalație*).

microinterviu s.n. — Interviu de mici proporții — „Primul nostru *microinterviu* este consacrat acestui eveniment." Cont. 2 X 64 p. 7. „*Microinterviuri* pe teme de economii." I.B. 15 XI 69 p. 3; v. și Cont. 26 II 65 p. 7, 11 VI 65 p. 4 (din *micro-* + *interviu*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395, FC I 131, 142, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 140; DN3).

microîntreprindere s.f. — Întreprindere de mici proporții în care lucrează elevi — „La Dărmănești a fost organizată o *micro-întreprindere* a elevilor. Reunind toate atelierele-școală din comună, noua unitate își propune să-i deprindă pe elevi cu spiritul de muncă în colectiv, cu disciplina de producție." Sc. 21 XI 72 p. 5. „Un număr de 200 dintre pionierii de aici lucrează într-o «*microîntreprindere*» rezultată din asocierea a patru cercuri pionierești... Se produc bunuri de larg consum, care urmează să fie desfăcute prin magazinul «Expo-elevi»." I.B. 13 VI 74 p. 2. „Elevii care lucrează în aceste ateliere — 890 de tineri — au desemnat, dintre colegii lor, conducerea *microîntreprinderii:* director, inginer-șef, contabil-șef etc." R.l. 11 II 75 p. 2; v. și 6 XII 74 p. 2, 15 III 75 p. 3, *atelier-școală* (din *micro-* + *întreprindere*).

microlúme s.f. 1. — Lume microscopică — „O *microlume* ascunsă

ochiului liber prinde sub lupa microscopului contururi tot mai definite." Cont. 17 II 67 p. 9. 2. — Univers restrîns — „Au trecut ani și ani... În oraș s-au ridicat cartiere întregi de blocuri noi; alături, pe Olt, s-a înălțat o hidrocentrală. Numai în *microlumea* lor, a celor doi frați ajunși, prin moștenire, megieși, nu s-a găsit calea împăcării. Procesele «lăstăresc» înainte." Sc. 28 XII 75 p. 2 (din *micro-* + *lume;* cf. engl. *microworld;* BD 1970).

micromagazín s.n. — Magazin de mici proporții. — „O atenție sporită s-a acordat extinderii comerțului stradal prin tonete mobile și puncte volante de vînzare... Aceste *micromagazine* dispun de o suprafață utilă de 50—80 mp, fiecare, permițînd desfacerea în condiții foarte bune a mărfurilor nealimentare." Sc. 17 V 77 p. 5 (din *micro-* + *magazin*).

micrometeorít s.n. (astron.) — Meteorit de mici proporții — „Unele din aceste probleme — pericolul radiațiilor, al *micrometeoriților* etc. — au fost studiate sistematic cu sateliții seriei «Cosmos»." Sc. 12 VIII 62 p. 4. „Urmele lăsate pe Lună de pașii selenauților Armstrong și Aldrin vor dăinui peste 500 000 de ani, deoarece practic nu există fenomenul eroziunii... După scurgerea acestui timp se prevede că vor fi acoperite de pulberea *micrometeoriților.*" Sc. 26 VII 69 p. 6. „Aparatele pentru înregistrarea *micrometeoriților.*" Sc. 17 VIII 79 p. 6; v. și R.l. 30 IX 62 p. 3, Sc. 18 III 64 p. 3 (din fr. *micrométéorite*, engl. *micrometeorite*, rus. *mikrometeorit;* CD; DMN 1966; AD; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DEX, DN3).

micrometróu s.n. 1973 — Metrou cu traseu scurt — v. *minimetrou* v. și Sc. 9 VII 81 p. 5 (din *micro-* + *metrou*, după model fr.).

micromilițián s.m. — Elev însărcinat cu supravegherea respectării regulilor de circulație (în preajma școlii) — „Filme de scurt metraj pe ecranele Capitalei: Gloria: *Micromiliționii.*" Sc. 7 VI 71 p. 2; v. și *microagent (de circulație)* (din *micro-* + *milițian;* V. Guțu Romalo *C.G.* 222).

microminiatúră s.f. — Miniatură la scară redusă — „*Microminiaturi.* O tablă de șah, pe care figurile reproduc faza finală a faimoasei partide dintre A.A și R.C. de la campionatul mondial din 1927; totul — susținut în vîrful unui... ac cu gămălie, deoarece e vorba de o *microminiatură* expusă la Muzeul politehnic din Moscova." Sc. 16 XI 76 p. 5 (din *micro-* + *miniatură*, probabil după model rus.)

microminiaturizáre s.f. — Reducere la dimensiuni extrem de mici — „Alt avantaj este că de la miniaturizarea aparaturii electronice se poate trece la *microminiaturizarea* ei." Sc. 17 III 62 p. 4. „Printre invențiile în domeniul *microminiaturizării* prezentate recent la Tîrgul interna-

ţional de la Hanovra, un interes aparte a stîrnit aşa-numitul «pix-electronic»... Transmiţătorul desenează cu «pixul electronic» pe o foaie aşezată pe o placă ceramică piezoelectrică schiţa solicitată la celălalt capăt al telefonului. Impulsurile piezoelectrice, retransmise prin telefon, sînt recepţionate de aparatul interlocutorului şi retranspuse sub forma unui desen identic." Sc. 16 VII 75 p. 6; v. şi R.l. 23 IX 66 p. 3, Mag. 11 II 67 p. 2, *micromodul* (din *microminiaturiza*; cf. fr. *microminiaturisation*, engl. *microminiaturization*; DMN 1966, BD 1971; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237, I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DT; DN3).

micromodúl s.n. (electron.) — Circuit miniaturizat al unui calculator electronic — „Această tehnologie modernă permite realizarea... unor fine imprimări microscopice, aşa-numitele *micromodule* utilizate în microminiaturizare." R.l. 23 IX 66 p. 3 (din fr. *micromodule;* DMN 1964; DN3).

micromotór s.n. (mec.) — Motor de putere mică — „În acest an va trebui să producă circa 20 000 *micromotoare.*" Sc. 21 X 67 p. 1. „Ce reprezintă de fapt aceste *micromotoare?*" R.l. 16 X 69 p. 6 (din fr. *micromoteur*, it. *micromotore;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 399; L; LTR; DN3).

micromuzéu s.n. 1971 — Muzeu de mici proporţii — v. *muzeobus* (din *micro-* + *muzeu*).

micropaleontologíe s.f. 1966 — Ramură a paleontologiei care se referă la studiul microfosilelor — v. *microfosilă* (din fr. *micropaléontologie*; LTR, LGG; DN3).

microparticulă s.f. 1966 (fiz.) — Particulă elementară — v. *cvasiparticulă* (din engl. *microparticle;* BD 1969; DN3).

microporós s.n. „Un sortiment nou de cauciuc produs de Combinatul de cauciuc Jilava. Destinat pentru încălţăminte, noul «*microporos*» produs în toate culorile, este mai uşor, mai rezistent decît talpa obişnuită." I.B. 31 XII 61 p. 2; v. şi R.l. 20 IV 81 p. 5 (din fr. *microporeux*, engl. *microporous;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 387, I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DT; DEX, DN3).

microportrét s.n. — Portret de dimensiuni extrem de reduse — „Pictorul H.B. din Holstein (R.F.G.) a bătut recordul în domeniul picturii în miniatură. El a pictat pe «pînză» cu dimensiunile sub 1 mm un portret al lui Dante, care nu poate fi recunoscut decît cu ajutorul microscopului. *Microportretul* este executat în roşu, verde, negru şi alb, fiind rodul unei munci de şase luni." Sc. 16 II 67 p. 6. „În chip de introducere la săptămîna regiei tinere, publicăm *microportretele* celor mai tineri dintre regizorii români." Cont. 3 V 69 p. 4 (din *micro-* + *portret*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 140).

microprelucrătór s. (inform.) „Ocupînd un volum minuscul și disponibil la un preț redus, ordinatorul miniaturizat sau *«microprelucrătorul»* poate fi astfel cuplat fie la o mașină-unealtă, fie la o mașină de birou, asigurînd automatizarea operațiunilor respective." Sc. 29 IV 76 p. 6. „Pe această bază s-a creat, în 1971, așa-numitul *microprelucrător*, un minuscul computer, mai mic decît o bucățică de zahăr, dar de aceeași capacitate ca și ENIAC-ul din 1946, ce cîntărea 30 tone." Sc. 18 VI 76 p. 3. (din *micro-* + *prelucrător;* probabil după model engl.).

microprocesór s.n. (pl. *microprocesoare),* s.m. (pl. *microprocesori)* (inform.) — Calculator specializat pentru o arie foarte strictă de procese — „Se așteaptă ca apariția *microprocesorilor* să aibă efecte din cele mai spectaculoase și în viața cotidiană — de la programator pentru mașinile de gătit și de spălat, pînă la controlarea atmosferei în orașele din ce în ce mai poluate." Sc. 31 XII 76 p. 6. „«2-XL» este numele robotului din imaginea alăturată, o jucărie vorbitoare construită cu ajutorul unor *microprocesoare.*" R.l. 17 VII 78 p. 6. „Funcționarea propriu-zisă este destul de simplă, un *microprocesor* preluînd sarcina coordonării imprimării." Sc. 19 XII 78 p. 3; v. și R.l. 14 XII 76 p. 6, Pr. R TV. 1 XII 77 p. 10, *microcalculator* (cuv. engl.).

microproducție s.f. — Producție la o scară relativ restrînsă — „Am dori să vă referiți, în primul rînd, la avantajele care au făcut ca *microproducția* să se extindă într-un număr destul de mare de unități de cercetare științifică." Sc. 8 XI 70 p. 4. „Noțiunea de *microproducție* dezvoltă, în ultimul timp, noi accepții, alături de construcții și testări de prototipuri înscriindu-se realizarea pe bază de contract a unor produse necesare industriei." I.B 12 III 75 p. 4. „La Institutul politehnic din Cluj se produc termistori de foarte mici dimensiuni. Aceștia pot înlocui clasicele termocuple sau pot fi utilizați ca termometre, avînd o excepțională sensibilitate și stabilitate. *Microproducția* de termistori este realizată în întregime de un grup de studenți și de cadre didactice." R.l., 25 IX 75 p. 5; v. și Sc. 31 V 80 p. 3, *silențiator* (din *micro-* + *producție*).

micropúncție s.f. (med.) — Puncție la nivelul celulei — „Laserul, procedeu al electronicii cuantice, cu largi aplicații în domenii variate de cercetare, permite *micropuncția* celulei printr-un fascicul de raze. Modificările celulare care apar pot fi apoi studiate cu ajutorul cinematografiei, după încorporarea unei substanțe marcate." Cont. 26 III 65 p. 7 (din *micro-* + *puncție,* probabil după model engl.).

microraión s.n. „*Microraionul* este o unitate structurală a orașului care urmărește asigurarea unui

confort mai sporit locatarilor." Cont. 2 II 62 p. 6. „La Brăila, la curățătoria chimică a *microraionului* «Hipodrom», pentru pardesiile cu două fețe se percepe taxă dublă." R.l. 19 XI 75 p. 5; v. și Sc. 22 XI 61 p. 3 (din rus. *microraion;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237, I. Iordan în SCL 4/70 p. 395, FC I 130, Th. Hristea *P.E.* 131—132, VRC 237; LTR; DEX, DN3).

microrecitál s.n. (muz.) — Recital cu un program scurt — „Două *microrecitaluri* de muzică ușoară." I.B. 23 VII 69 p. 2. „Universitatea populară București a organizat în sala Dalles un *microrecital* de epigrame și caricaturi prezentate de A.C." R.lit. 26 VI 75 p. 2; v. și 1 XI 79 p. 6 (din *micro-* + *recital).*

microreportáj s.n. — Reportaj scurt — „*Microreportaj*" Luc. 19 VI 65 p. 3. „Două *microreportaje* de D.M.I." Gaz. lit. 21 IX 67 p. 3; v. și Pr. R.TV. 6 XI 79 p. 6, *microantologie* (din *micro-* + *reportaj*; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 140).

microretrospectívă s.f. — Retrospectivă de mici proporții — „Au început să apară *microretrospective* aparținînd unor micropoeți." Gaz. lit. 5 I 67 p. 2. „Încheiem această *microretrospectivă* a întrecerilor turului celui de-al 56-lea campionat național de rugbi." V. stud. 23 I 74 p. 16 (din *micro-* + *retrospectivă).*

microrevístă s.f. — Spectacol de revistă de proporții reduse — „Teatrul satiric-muzical «C. Tănase» va prezenta 20 de spectacole cu *microrevista* «Șapte note potcovite»." I.B. 20 XI 61 p. 1. „Despre partea a doua a reprezentației «*Microrevista* cu liliputani» de la Circul Mare din Moscova, în numărul viitor." Săpt. 21 XI 75 p. 4 (din *micro-* + *revistă;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 242).

microromán s.n. — Roman de mici proporții — „Un *microroman* (de 170 pagini) despre tineret." Mag. 3 XII 66 p. 4; v. și Sc. 11 XII 66 p. 4, Cont. 1 VIII 67 p. 3 (din *micro-* + *roman*; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 140).

microsecúndă s.f. — Unitate de timp egală cu a milioana parte dintr-o secundă — „Ca să nu mai pomenim de *microsecundă*, al cărui echivalent spațial îl prezintă aproximativ treimea de milimetru." Mag. 29 XII 66 p. 4; v. și *submuclear* (1964) (cf. germ. *Mikrosecunde*, rus. *mikrosecunda*, fr. *microseconde*, engl. *microsecond;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; TDE, DTP; DN3).

microsegmént s.n. „Pentru realizarea unei astfel de bibliografii o lucrare științifică este descompusă în *microsegmente* (textoizi) relativ unitare semantic, care primesc fiecare o «etichetă» numită descriptor (cuvînt care rezumă conținutul textoidului respectiv." Cont. 23 VI 78 p. 9 //din *micro-* + *segment*//.

microstagiúne s.f. — Stagiune de teatru scurtă, de obicei în deplasare — „O generoasă «*microstagiune*» s-a deschis pentru bucureșteni o dată cu inaugurarea seriei turneelor de vară." Cont. 4 VI 65 p. 4. „Studenții Conservatorului «Ciprian Porumbescu» din București vor desfășura practica de vară susținînd *microstagiuni* estivale în mai multe zone ale țării." Cont. 13 VIII 73 p. 7; v. și 16 III 65 p. 4, Sc. 17 IX 67 p. 4 (din *micro-* + *stagiune;* cf. it. *microstagione;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 395, V. Guțu Romalo *C.G.* 222, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 140).

microstatístică s.f. — Statistică de proporții reduse — „O recentă vizită la Muzeul Satului din Capitală ne-a prilejuit următoarea *microstatistică*." Sc. 25 XI 69 p. 2. „La mijlocul anului, o *microstatistică* radiofonică: 133 transmisii, dintre care 26 premiere, 6 seriale." R. lit. 29 V 75 p. 17. „*Microstatistică* comercială." I.B. 13 IX 77 p. 2; v. și Săpt. 5 VII 69 p. 3 (din *micro-* + *statistică*).

microstațiúne balneáră sint. s. — Stațiune balneară de capacitate redusă — „Pentru început, noua *microstațiune balneară* dispune de un pavilion cu 30 de locuri pentru cazare și tot atîtea băi cu cadă." R.l. 8 VIII 75 p. 5; v. și *căsuță-camping* (1973) (din *micro-* + *stațiune balneară*).

microúndă s.f. (fiz.) „La Muzeul Vaticanului se va aplica un original procedeu pentru protecția operelor de artă. Sistemul preconizat va permite ca, permanent, tablourile și statuile expuse să fie apărate de o «perdea» de *microunde* radar." R.l. 19 VI 73 p. 6. „Datorită marilor avantaje pe care le prezintă, metoda comparării ceasornicelor «prin *microunde*» a fost preluată în întreaga lume." I.B. 17 VIII 73 p. 4. „Un grup de medici din Varșovia propune utilizarea în lupta împotriva cancerului a *microundelor* (radiații electromagnetice aflate în spectrul frecvențelor între undele de televiziune și razele infraroșii)." Cont. 18 II 77 p. 5; v. și R.l. 8 VII 80 p. 6, *geosincron* (din it. *micro-unda*, fr. *micro-onde*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; LTR, TDE. AD; DN3).

microunivérs s.n. — Univers de mici proporții; microcosmos — „Cu ochii vom alege un *microunivers*." Gaz. lit. 7 III 63 p. 8. „Altfel spus, dramaturgul construiește un *microunivers* ale cărui date exterioare țin, majoritatea, de comedia pură." Cont. 12 I 79 p. 6; v. și 25 VI 65 p. 5, Sc. 29 III 63 p. 3 // din *micro-* + *univers;* DN3//.

microuzínă s.f. (tehn.) — Uzină (școală) de proporții reduse — „O *microuzină* școlară la Grupul școlar de chimie Turda. Elevii au reușit să realizeze în stațiile-pilot trei tehnologii de noi produse: plastisolul (pastă adezivă pe bază de PVC, cu rol protector și anticoroziv în băile galvanice), pro-

corul (pastă de acoperire a părților inferioare ale autoturismelor) și o soluție de ciment magnezitic." R.l. 31 III 75 p. 5 (din *micro-* + *uzină*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DN3).

microzonáre s.f. „Această acțiune de cercetare științifică va avea ca finalitate elaborarea unei metode românești de interpretare statistică a fenomenelor seismice, de estimare a intensității seismului și, pe această bază, o *microzonare* mai realistă. Ancheta-sondaj întreprinsă va furniza date prețioase." R.l. 26 IV 77 p. 3 (din *micro-* + *zonare*).

microzónă s.f. — Cartier de proporții reduse — „Amplasată în imediata vecinătate a întreprinderilor «Moldova» și «Țesătura», noua unitate a industriei ușoare va lărgi *microzona* textilă a orașului." Mag. 21 I 67 p. 1 (din *micro-* + *zonă*; I. Iordan în SCL 4/70 p. 395; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

midi adj. inv. și s. 1974 (modă) — (Despre fuste, paltoane etc.) Lungime intermediară între mini și maxi, aproximativ la jumătatea gambei — v. *minigolf* (din fr., engl. *midi*; BD 1968, DMN 1970).

mildiográf s.n. (tehn.) „Construit în vederea determinării infecțiilor cu ciuperca ce produce mana viței de vie, aparatul înregistrează automat temperatura, higroscopicitatea și durata prezenței picăturilor de apă pe organele verzi ale plantei. Pentru realizarea *mildiografului*, ing. C.R. ... a fost distins recent cu premiul Traian Săvulescu al Ac. R.P.R." Sc. 23 II 65 p. 4 //din fr. *mildiou*, engl. *mildew* „numele unei boli criptogamice care atacă plantele" + *-graf*; Fl. Dimitrescu în RLL 1/69 p. 4//.

milieu s.m. (cuv. fr.) — Grup social format în special din hoți; bandă — „Borfașul, politistul, delatorul, femeia (privită cu acel misoginism al *milieului*), un bar, un pian, o colivie, devin obiecte de studiu și de urmărit doar cînd, în fața acțiunii, sînt cuceriți și cucerite de neliniștea gestului și a înfăptuirii." R. lit 14 IV 77 p. 11 [pron. *miliö*] (DEX, DN3 — alt sens).

milioáne (În sint. adj. *de milioane*; lb. colocv.) — Excepțional — „«Oameni *de milioane*» cunoscuți într-o zi obișnuită la Săcele." Sc. 13 X 78 p. 1; v. și 17 III 81 p. 2 (din fr. *million*).

millisecúndă s.f. 1964 (fiz.) — A mia parte dintr-o secundă — v. *subnuclear* (din engl. *millisecond*, fr. *millisecondc*; LTR; DN3).

mimánt s.m. **1.** (spect.) „Pe schemele instituțiilor teatrale, *mimanții*, denumiți și figuranți, sau corp de ansamblu, au atribuții specifice. Fără să fie actori sau balerini propriu-ziși, ei participă la acțiune, figurează în spectacol, mimează prin gesturi, contribuind la crearea atmosferei dorite de regizor." I.B. 18 XII 71 p. 5. **2.** — Persoană care mimează o

anumită atitudine, cultură — v. *sfertodoct* (1971) (din *mima* + *-ant*).

mim-artíst s.m. — Mim devenit un adevărat artist — „Cîteva nume de *mimi-artiști*, care s-au impus prin talentul și maturitatea lor artistică pe plan internațional sînt..." Sc. 1 III 65 p. 4 //din *mim* + *artist*//.

mim-regizór s.m. — Mim care se ocupă de regia spectacolelor (sale) — „Spectacolele *mimului-regizor* N.W. ... merită o discuție aparte." Cont. 3 V 79 p. 4 //din *mim* + *regizor*//.

mimodrámă s.f. — Pantomimă — „Jean-Louis Barrault creează cîteva *mimodrame* care au servit ca model celor ce i-au urmat." Sc. 11 III 65 p. 4 (din fr. *mimodrame*; DEX, DN3).

mimoplástic,-ă adj. — Care ține de plasticitatea mimului — „Ansamblul polonez de la Wroclaw, condus de H.T. ... atinge un nivel rar întîlnit în arta reprezentărilor *mimoplastice*." Sc. 11 III 65 p. 4 //din *mim* + *plastic*[*itate*]//.

minamáta s.f. (med.) — Otrăvire prin mercur — „Boala *Minamata* — reprezentînd în esență o dereglare gravă și ireversibilă a sistemului nervos în urma consumării de pește contaminat cu mercur — a provocat, pînă în prezent, în Japonia moartea a peste 150 de persoane." Sc. 25 XI 75 p. 6. „28 la sută din peștii prinși în Rin conțin mercur... (Se reamintește în acest timp ce s-a întîmplat la *Minamata*, în Japonia, unde s-au înregistrat 107 morți, 800 de bolnavi și cazuri grave de malformații la nou-născuți în rîndul populației care se alimentează cu pești din golful cu același nume, poluat cu mercur..." Sc. 7 IX 77 p. 6; v. și R.l. 30 X 75 p. 6, 24 XI 75 p. 6 (din engl. *minamata*, de la n. loc. jap. *Minamata*; BD 1971).

mină-pilót s.f. (tehn.) — Mină care servește ca bază de experimentare — „Au fost atacate și lucrări de bază la o *mină-pilot*. Aici se va experimenta și stabili tehnologia unui nou procedeu de extracție a sării." R.l. 13 X 66 p. 1. „S-a întocmit și este în curs de aplicare un program de cercetări miniere constînd din deschiderea unei *mine-pilot* unde se vor experimenta tehnologiile de extracție adecvate pentru exploatarea straturilor groase." Sc. 23 II 74 p. 1 //din *mină* + *pilot*//.

mină-școálă s.f. (tehn.) — Mină în care lucrează elevi sau studenți minieri — „Pe lîngă Grupul școlar minier de la Motru, jud. Gorj, a fost construită o *mină-școală* care a fost dotată și amenajată după cele mai noi tehnologii ale acestui bazin minier, cu mecanisme în funcțiune, inclusiv un complex mecanizat de avansare, tăiere și susținere." R.l. 13 VI 73 p. 2. „Mina Herja, draga noastră *mină-școală*, lucrează din plin." V. stud. 26 XII 73 p. 12; v. și

R.l. 9 IV 80 p. 2 *(din mină + şcoală)*.

mineraliér s.n. (nav.) — Vas pentru transportul minereurilor — „Construcţia primului vas *mineralier*." Sc. 14 IV 66 p.l. „Patru noi nave, intrate în dotarea flotei noastre maritime comerciale, efectuează în prezent primele lor curse pe mările şi oceanele lumii: *mineralierul* «Borsec», nava «Felix»... cargourile «Predeal» şi «Curtea de Argeş»." R.l. 17 V 78 p. 5 (din fr. *minéralier;* DT; DEX, DN3).

ming s.n. (telm.) „Sînt viitori filatori, acum elevi practicanţi. Zilnic cîte o grupă de 70 din aceşti tineri montează utilaje — *minguri*, flevere, bataje — sub conducerea directă a directorului întreprinderii, inginerul G.D." R.l. 11 VII 78 p. 5.

mîni adj. inv. şi s. 1. (modă) — (Despre fuste, paltoane) Scurt, deasupra genunchiului — „De la Casa de modc din Bucureşti am aflat ce vom purta în 1974. «*Mîni*» şi «*maxi*» au pierdut teren. Se poartă rochiile cu lungimea sub genunchi la 5 cm." R.l. 31 III 74 p. 7; v. şi Săpt. 28 IX 79 p. 6. 2. — (De obicei adăugat la mărcile de maşini) Tip mic — „Noul automobil «*mîni*» italian este «Bianchi-Baby», denumit pe scurt BB-112. Din desenul de mai sus se poate vedea că *mîni*-ul italian... este într-adevăr un «baby» în familia automobilelor." Mag. 15 XI 69 p. 8 (din fr., engl. *mini*; PR 1965, BD 1968; L. Secho în SMFC V p. 76, atestări din 1967).

miniacórd s.n. — Acord de mică importanţă — „Astfel, întîlnirea de la Basel s-a soldat... fără a lua nici o hotărîre de fond. De aceea, agenţia France Presse îl denumeşte *miniacordul* de la Basel." Sc. 11 II 69 p. 6 (din fr. *miniaccord*; DMN; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139).

miniaparát s.n. — Aparat de mici proporţii — „*Mini-aparatul* de televiziune în culori, cu ecran de 34 cm." Cont. 29 XI 68 p. 11. „Un nou domeniu de aplicare a electronicii: *miniaparate* ce asigură traducerea în diferite limbi străine a unor cuvinte din fondul lexical principal." Sc. 6 IV 79 p. 3. „S.G. din Varşovia, pilot, funcţie în care a efectuat nu mai puţin de şase mii de ore de zbor, are o dcua pasiune: colecţionează aparate miniaturale. El este deţinătorul unei bogate colecţii de *miniaparate* de zbor." (f.d.) //din *mini-* + *aparat;* Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 138//.

miniaragáz s.n. — Aragaz de mici proporţii — „Cooperativa «Tehnometalica» din Bucureşti va realiza, în curînd, un nou produs pentru turişti — *miniaragazul*. Acesta va putea fi transportat, fără inconveniente, în rucsacul iubitorilor de drumeţie." R.l. 29 II 72 p. 5. „Un *miniaragaz*, un aragaz cu patru ochiuri (cuptor cu termostat) 80 modele de cor-

puri de iluminat... unicate de menaj și uz gospodăresc [au fost] create de studenții facultăților de arte plastice." R.l. 20 III 73 p. 5 (din *mini-* + *aragaz*).

miniaspiratór s.n. — Aspirator de proporții reduse — „Întreprinderea «Ambalajul metalic» și Întreprinderea poligrafică «Banat» au produs noi modele de jucării electromecanice și de cartoane — autoturisme și avioane, comandate de la baterii, *miniaspiratoare* și ventilatoare, albume cu povești etc." R.l. 20 XII 77 p. 5 (din *mini-* + *aspirator;* cf. fr . *miniaspirateur;* DMN).

miniatelié́r s.n. — Atelier în care lucrează copii — „*Miniatelierele* preșcolarilor brăileni sînt organizate pe profile: tîmplărie, croitorie, pirogravură, țesut la gherghef etc." R.l. 14 I 77 p. 3 (din *mini-* + *atelier;* DN3 — alt sens).

miniaturizá vb. I — A reduce dimensiunile unui obiect — „Poluarea atmosferică face ravagii nu numai asupra omului, animalelor, vegetalelor și clădirilor. Materialul tehnic este și el supus acestui fenomen, care îi accentuează uzura. Este vorba mai ales de materialul electric și electronic, din ce în ce mai *miniaturizat,* mai compact, cu funcțiuni din ce în ce mai complexe și deci extrem de sensibil la poluarea aerului..." Sc. 4 VI 74 p. 6. „Pentru a reduce costul aparatului său, inventatorul a simplificat considerabil circuitele și a *miniaturizat* ordinatorul de recunoaștere a vocilor." I.B. 28 III 74 p. 4 (din fr. *miniaturiser,* engl. *to miniaturize;* PR 1960; DT; DEX, DN3).

miniaturizáre s.f. — Acțiunea de a miniaturiza și rezultatul ei — „Specialiștii unei fabrici de ceasuri din Geneva au reușit să obțină un record de *miniaturizare* a ceasurilor cu cuarț... «Shadow Quartz», mezinul ceasurilor automate, este alcătuit dintr-o cutie care adăpostește o minibaterie cu valabilitatea de un an, o bară de cuarț, un circuit integrat, un micromotor și un rulment cu bile." Sc. 2 V 75 p. 4; v. și Cont. 14 XII 79 p. 5 (din *miniaturiza;* cf. fr. *miniaturisation,* engl. *miniaturization;* PR 1960; DEX, DN3).

miniautodróm s.n. — Autodrom pentru copii — „*Miniautodromul,* actualitate de vacanță: pînă la 20 aprilie mai funcționează... autodromul electric și caruselul pentru copii din piața B1G — Berceni..." I.B. 4 IV 77 p. 1 (din *mini-* + *autodrom*).

miniautomobíl s.n. — Automobil de mici proporții — „Salonul automobilistic 1970 prezenta într-un stand o rudă săracă, *miniautomobilul* electric." Cont. 16 X 70 p. 9. „*Miniautomobilele* în avans." Sc. 14 IV 74 p. 6. „Iată în imagine un *miniautomobil* ce se alimentează cu energie de la o simplă lampă de birou." I.B. 7 II 76 p. 4; v. și Sc. 5 III 73 p. 4,

R.l. 22 III 74 p. 6, Sc. 27 XI 76 p. 5, 30 III 79 p. 5 //din *mini-* + *automobil*; L. Seche în SMFC V p. 72, atestare din 1967; DN3//.

miniautoturism s.n. — Automobil de mici proporții — „La viitorul salon internațional de automobile de la Bordeaux va fi prezentat un *miniautoturism* considerat vehiculul cel mai lejer pentru oraș." I.B. 14 XII 67 p. 4. „Pe străzile Parisului a apărut *miniautoturismul* «Flipper» care are lungimea de 2 metri și cîntărește numai 149 kg." R.l. 10 IV 78 p. 6 (din *mini-* + *autoturism*, după model fr.; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 138).

miniavión s.n. — Avion de dimensiuni reduse — «Luna Park» din stațiunea Saturn este luată cu asalt de cei mici. *Miniavioanele*, miniscuterele, baby-carturile, minicaruselul le stau numai lor la dispoziție." R.l. 26 VII 73 p. 5. „*Miniavion*. În Anglia a fost construit un avion cu un singur loc, care este oferit cumpărătorilor la un preț de cost mai mic decît al multor tipuri de automobil." Sc. 9 XII 78 p. 5 //din *mini-* + *avion*; DN3//.

minibáschet s.n. (sport) — Baschet practicat de copii — „Așa s-a născut *minibaschetul*, un baschet simplificat, cu un regulament acordat la accesibilitatea și particularitățile copiilor între 8 și 12 ani." R.l. 12 II 67 p. 5. „La Școala 69 sportul nr. 1 e baschetul... campionate interne de baschet, *minibaschet* și (o noutate) baby-baschet, sportul-mezin al baschetului rezervat copiilor din clasele I—IV" I.B. 12 I 76 p. 7; v. și Sc. 19 VI 80 p. 5 (din fr. *minibasket;* DMN 1967; L. Seche în SMFC V p. 72, M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 133; VRC 273; DN3).

minibaschetbalist s.m. (sport) — Copil care joacă baschet — „Federația de baschet a programat demonstrația *minibaschetbaliștilor* piteșteni în sala Floreasca." Mag. 18 II 67 p. 8 (din *mini-* + *basket[bal]* + *-ist*).

minibaterie s.f. — Baterie de proporții reduse — „O *minibaterie* pentru cel puțin 10 ani. Utilizarea tot mai recomandată a stimulatoarelor cardiace pare să fi readus în atenția specialiștilor problema realizării unei baterii-liliput în stare să funcționeze un timp nelimitat." Mag. 28 VI 75 p. 6. „O *minibaterie* care folosește și aerul pentru obținerea de energie și care are o durată de funcționare dublă față de bateriile obișnuite." R.l. 16 I 79 p. 6; v. și Sc. 25 V 80 p. 5, *miniaturizare* //din *mini-* + *baterie*//.

minibómbă s.f. „Ca urmare a înmulțirii atacurilor împotriva pietonilor pașnici, în Franța a fost pusă la punct o umbrelă prevăzută cu o *minibombă* defensivă. *Minibomba*, umplută cu gaz lacrimogen, este încorporată în mîne-

rul umbrelei." Sc. 30 X 72 p. 4 (din *mini-* + *bombă*, probabil după mdel fr.; L. Seche în SMFC V p. 72, 79, atestare din 1968).

minibrád s.m. „Brazi în miniatură. Horticola «1 Mai» pune în vînzare prin unitățile sale, la începutul acestei săptămîni, 15 000 *minibrazi* frumos împodobiți, pentru Anul nou." I.B. 15 XII 75 p. 6 (din *mini-* + *brad*).

minibugét s.n. „Ministrul britanic al finanțelor, A.B., a prezentat în Camera Comunelor detalii asupra *«minibugetului»* pe 1974, care completează drasticele măsuri economice anunțate joia trecută de primul ministru E.H." R.l. 18 XII 73 p. 6. „[Guvernul Angliei] va prezenta astăzi, în Camera Comunelor, o serie de măsuri cu caracter financiar, apreciate de observatorii de la Londra, grație rolului și efectelor scontate, ca un *mini-buget*." I.B. 22 VII 74 p. 4 (din *mini-* + *buget*, probabil după model engl.).

minibúz s.n. — Autobuz de dimensiuni reduse — „[Trei tineri] au început o expediție la bordul unui *minibuz*, prin centrul Americii de Sud." R.l. 23 II 73 p. 6. „Societatea de transporturi din orașul francez Dijon va pune în circulație, cu titlu experimental, două tipuri de *minibuze*, destinate transportului în comun." Sc. 23 V 74 p. 4 (din fr., engl. *minibus;* DMN 1965, BD 1968; D.Tr.; DN3).

minicabánă s.f. — Căsuță construită în scop turistic — „Nu credeți că aceste căsuțe, cum le numiți dumneavoastră, pot fi transformate în *minicabane* turistice?" R.l. 4 VII 73 p. 5 (din *mini-* + *cabană*).

minicalculatór s.n. (inform.) — Calculator de mici proporții — „Cerînd unui număr de persoane să poarte cu sine, timp de patru zile, un *minicalculator*, o societate de asigurare japoneză... a efectuat un original sondaj." R.l. 31 III 74 p. 8. „Cu *minicalculatoare*. După cum anunță ziarele japoneze, industria japoneză producătoare de calculatoare electronice de buzunar se află de cîtva timp sub puternica ofensivă a concurenței americane." R.l. 22 IV 76 p. 6; v. și Sc. 27 II 76 p. 4, 8 XII 74 p. 4, R.l. 25 X 75 p. 6, *chips, ordinator, superminiaturizat* (din fr. *minicalculateur;* DMN; DT; DN3).

minicámeră s.f. (tehn.) — Cameră de televiziune realizată la dimensiunile unui aparat de fotografiat — „Copiii vor trebui să învețe folosirea aparatului de fotografiat și a *minicamerei* de 8 mm." Sc. 23 VI 72 p. 4 //din *mini-* + *cameră;* L. Seche în SMFC V p. 72, atestare din 1968//.

minicampionát s.n. — Campionat la care participă un număr redus de echipe — „Azi începe în orașul iugoslav Bitolia «Trofeul Iugoslaviei», un veritabil *minicampionat* de handbal masculin."

I.B. 26 VI 73 p. 3. „Un *minicampionat* mondial." I.B. 6 VII 74 p. 6 (din *mini-* + *campionat*).

minicár s.n. „Aparate electronice moderne, cum ar fi avioane, parașute, cartinguri, *minicaruri*... un telescli pe... lac." I.B. 10 V 74 p. 1. „*Minicarul* veselici. În fiecare zi, din centrul Olteniței pleacă spre plaja și ștrandul de pe malul Dunării un convoi de miniremorci auto în care încap 40 de persoane." R.l. 4 VII 74 p. 2; v. și 10 IX 79 p. 6 //din *mini-* + *car*//.

minicardiográf s.n. (med.) „*Minicardiograf*. În S.U.A. a fost creat un electrocardiograf de buzunar, care oferă persoanelor suferinde posibilitatea de a-și controla singure, oricînd și oriunde, funcționarea cordului." Sc. 27 III 77 p. 6 (din *mini-* + *cardiograf*, după model engl.).

minicarusél s.n. 1973 — Carusel de mici proporții — v. *miniavion* //din *mini-* + *carusel*//.

minicéc s.n. — Cec cu valoare foarte redusă — „De mai mulți ani, Italia resimte o mare lipsă de monede mici... Spre a rezolva această problemă, banca italiană a emis *miniceccuri* de 50, 100, 150 lire universal acceptate." R.l. 1 II 77 p. 6. „*Miniceccurile* și-au reluat circulația o dată cu fișele de material plastic utilizate curent în supermagazine." Sc. 11 II 77 p. 5 (din *mini-* + *cec*, după it. *miniassegno*).

minicéntru s.n. — Centru (de curățătorie chimică) de mici proporții — „Vor lua ființă 8—10 *mini-centre* «Nufărul», într-o primă etapă în Drumul Taberei, Bd. Păcii, Parcul Tineretului." R.l. 14 I 77 p. 3 (din *mini-* + *centru*).

minicooperatór, -toáre s.m.f. 1972 —Elev cooperator —v. *microcooperativă* (din *mini-* + *cooperator*).

minicoptér s.n. (av.) „O uzină din Worcester (Africa de Sud) fabrică elicoptere pentru o singură persoană. Ele sînt mult apreciate de medici, geologi și pompieri, deoarece *minicopterele* reprezintă un foarte util mijloc de transport în Africa." Sc. 16 II 65 p. 5 //din *mini-* + *[hcli]copter*//.

minicráter s.n. (geol.) — Crater de mici proporții — „Armstrong semnalează că a descoperit în jurul modulului o mulțime de «*minicratere*» pe care le compară cu găurile făcute de gloanțele unei arme cu aer comprimat." Sc. 22 VII 69 p. 6 (din *mini-* + *crater*, probabil după model engl.; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139).

minidevalorizáre s.f. — Devalorizare de mici proporții — „Devalorizare. Moneda peruană — sol-ul — a fost din nou devalorizată, la 4 ianuarie. Aceasta este a 22-a *minidevalorizare* de la 19 septembrie anul trecut." Sc. 6 I 77 p. 6. „În Uruguay a intrat în vigoare

cea de-a patra *mini-devalorizare*, de 0,26 la sută, operată de autoritățile financiare din Montevideo de la începutul anului și pînă în prezent." R.l. 16 I 79 p. 6 //din *mini-* + *devalorizare*//.

miniecrán s.n. — Ecran miniaturizat — „Institutul de cercetări Stanford (S.U.A.) a realizat un telefon conceput special pentru surzi. Acest telefon este prevăzut cu un *miniecran* pe care sînt proiectate cuvintele interlocutorului." Sc. 15 II 79 p. 5 (din *mini-* + *ecran*, probabil după model engl.; L. Seche în SMFC V p. 80, atestare din 1968).

minienciclopedíe s.f. — Enciclopedie de proporții reduse — „*Minienciclopedia* Larousse." Cont. 19 III 71 p. 10. „Unde este sumara *mini-enciclopedie* care să ne amintească cel mai lung fluviu din lume, sau cît reprezintă în sistemul nostru metric o milă marină?" Cont. 14 XII 73 p. 7 //din *mini-* + *enciclopedie*; L. Seche în SMFC V p. 73, atestare din 1967; I. Iordan în SCL 4/70 p. 396//.

miniexplózie s.f. — Explozie de mici proporții — „Microexploziile nucleare împotriva cancerului. O nouă terapie a cancerului se află în curs de experimentare la Universitatea nord-americană Stanford din California. Este vorba de un tratament prin *miniexplozii* nucleare, tehnică încercată actualmente pe animale... Terapia constă în bombardarea cu particule subatomice, produse de un accelerator, a țesuturilor bolnave. Primind aceste particule, celulele canceroase explodează «în formă de stea», autodistrugîndu-se". Sc. 28 I 75 p. 6. „Prin sugerea bomboanei, gazul este eliberat sub forma unui șir de *miniexplozii*, care produc, potrivit reclamei făcute noului produs, tot atîtea înțepături plăcute cavității bucale." Sc. 3 II 78 p. 8 (din *mini-* + *explozie*; cf. engl. *microexplosion*; BD 1970).

minifótă s.f. 1979 — Fotă foarte scurtă — v. *minijupă* (din *mini-* + *fotă*).

minifótbal s.n. (sport) — Fotbal practicat de copii — „Dar ieri am constatat că o «mînă» de bun organizator poate face ca activitatea sportivă în aer liber să nu cunoască întreruperi de sezon. Un aprig campionat de *minifotbal* anula frigul." I.B. 12 I 76 p. 7; v. și *sportiv-turistic* (1974) (din *mini-* + *fotbal*; FC I 139, L. Seche în SMFC V p. 73, atestare din 1968, VRC 273; DN3).

minifústă s.f. — Fustă foarte scurtă — „*Minifuste*. — De ce plîngi, Daniela? — Mămica mi-a luat fustița aia nouă." I.B. 2 IX 67 p. 1. „Desigur, și la Paris există «Le Musée Grévin», unde poți admira... pe Generalul de de Gaulle în uniformă de gală și pe Brigitte Bardot în *minifustă*." R. lit. 17 VII 75 p. 23 (din *mini-* + *fustă*, după fr. *minijupe*; DMN 1966; M. Gheorghiu în LR 2/68

p. 133, FC I 139, 149, 150, L. Seche în SMFC V p. 73, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 141, VRC 273).

minigenerator s.n. — Generator de mică putere — „*Minigenerator* solar. Specialiștii Institutului român de fizica și tehnologia materialelor au realizat un *minigenerator* termoelectric solar care poate echipa balizele-far autonome de pe mări și oceane, punctele turistice și construcțiile de interes vînătoresc, silvic etc." Cont. 22 VI 79 p. 5 (din *mini-* + *generator*).

minighid s.n. — Ghid de proporții reduse — „*Mini-ghid*." I.B. 15 VII 72 p. 3; v. și R.l. 28 V 80 p. 2 (din *mini-* + *ghid*).

minigólf s.n. (sport) — Joc de golf practicat pe un teren de dimensiuni reduse — „Am mai aflat că în incinta strandului vor mai fi amenajate, în curînd, «arene» de *minigolf*." I.B. 8 IV 72 p. 5. „...bowlingurile, centrele de jocuri mecanice, Luna Park... *minigolfurile*." I.B. 30 VI 73 p. 3. „*Minigolful* este o boală internațională; bîntuie și pe litoralul nostru. Și pentru că nu este o boală mortală... s-au inventat tot soiul de veșminte prin care ca să fie propagată în mase: ...fuste albe midi și tot felul de șepcuțe." Săpt. 24 V 74 p. 8 (din engl., fr. *minigolf;* L. Seche în SMFC V p. 73, atestare din 1967, FC I 139, I. Iordan în SCL 4/70 p. 396, atestare din 1969; DMN).

minigrădiniță s.f. — Grădiniță cu un număr mic de copii — „În prezent, zeci de copii din Capitală beneficiază de îngrijirea unor cadre calificate care activează ca pedagogi la *minigrădinițele* de cartier." R.l. 2 II 74 p. 3. „Fiecare *minigrădiniță* are maximum zece copii preșcolari." R.l. 11 III 78 p. 5 (din *mini-* + *grădiniță*).

minihotél s.n. — Hotel cu un număr mic de paturi — „Hotelul, de fapt un «*minihotel*», dispune doar de cinci garsoniere cu cîte două paturi." I.B. 5 XII 67 p. 4. „Aflăm de la directorul Halelor centrale din Ploiești, tov. I.L., că s-a dat în folosință un *minihotel* pentru producătorii veniți pentru mai multe zile pe piața ploieșteană." R.l. 26 III 76 p. 5 (din *mini-* + *hotel;* Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139, 140).

miniinsulă s.f. — Insulă de mici proporții — „Aldabra, Farquhar, Seychelles, Diego García, Cocos... Denumiri cu rezonanță exotică. Un șirag de *miniinsule* care se înlănțuie la mari depărtări de orice țară locuită, pierdute undeva în Oceanul Indian." Sc. 2 VIII 67 p. 3 (din *mini-* + *insulă;* L. Seche în SMFC V p. 73, I. Iordan în SCL 4/70 p. 386).

miniinterviu s.n. — Interviu de mici proporții — „*Miniinterviu* cu G.S." Luc. 14 X 67 p. 3 (din *mini-* + *interviu;* M. Gheorgliu în LR 2/68 p. 133, FC I 139, 142, L. Seche în SMFC V p. 73, VRC 273; DN3).

miniînsemnáre s.f. — Însemnare mică, notiță — „De asta și încerc această *miniînsemnare.*" Cinema 12/70 p. 41 (din *mini-* + *însemnare;* L. Seche în SMFC V p. 73, atestare din 1968).

minijupát,-ă adj. — Cu minijupă — „Fete *minijupate.*" Emisiune Radio 10 III 74 (din *minijupă* + *-at,* după fr. *minijupée;* DMN 1969; L. Seche în SMFC V p. 80, atestare din 1968).

minijúpă s.f. — Fustă foarte scurtă, la modă în anii '60 — „Judecînd după instantaneul surprins de fotoreporter, *minijupele* și maxighetele sînt primite do reticență de trecătoare." R.l. 11 III 67 p. 4. „Cînd erau la modă *minijupa* și coafura înaltă, masivă, interpretele foloseau și ele minifote și coafurile la modă." R.l. 26 III 79 p. 2; v. și Cont. 25 VIII 67 p. 8, *teenager* (din fr. *minijupe;* DMN 1966; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 133, FC I 139, L. Seche în SMFC V p. 73, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 141, VRC 273; DEX, DN3).

minilaboratór s.n. (med.) — Aparatură care stabilește într-un timp foarte scurt, pe bază electronică, rezultatul unei analize — „*Minilaboratorul* stabilește cantitatea de hemoglobină și numărul globulelor roșii în numai un minut." Sc. 7 VII 79 p. 4 //din *mini-* + *laborator*//.

minimagazín s.n. — Magazin de proporții mici, chioșc — „Întreprinderea de confecții «Steaua Roșie» din Sibiu a luat inițiativa valoroasă de a instala și deschide în incinta marilor unități economice din municipiu... chioșcuri de desfacere a produselor sale. Sînt un gen de *minimagazine* de prezentare cu vînzare, ce oferă oamenilor... ultimele noutăți în materie de confecții." R.l. 18 XI 76 p. 2 (din *mini-* + *magazin*).

minimál, -ă adj. (În sint. *artă minimală*) „În 1968 am văzut în Statele Unite primele manifestări ale *artei minimale;* mari cuburi de lemn în chip de statui, pînze uriașe acoperite cu cîteva culori, compoziții muzicale reduse la cîteva sunete. Ceea ce impresiona în toate acestea era nu abstracțiunea, ci încercarea de a atinge formele cele mai elementare ale artei. Prin aceasta, *arta minimală* fascinează." R. lit. 23 V 74 p. 16 (din engl. *minimal art;* germ. *Minimal Art;* BD 1967; GWDS; DN, DEX, DN3 — alt sens).

minimașínă (electrónică) s.f. — Automobil de mici proporții — „*Minimașina electronică* corespunde unei profunde mutații tehnologice — suprimarea mecanicii — în istoria auto." Cont. 11 X 68 p. 8 (din *mini-* + *mașină;* cf. fr. *minivoiture;* DMN; L. Seche în SMFC V p. 74, atestări din 1964, Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139).

minimașínă de gătit sînt. s. — Mașină de gătit de voiaj — „Am solicitat un costum sfrening», un termos, un șezlong, o trusă pentru alimente, o *mini-mașină*

de gătit cu spirt, o geantă de voiaj." I.B. 8 VII 74 p. 1 (din *mini-* + *mașină de gătit*).

minimașínă de spălát sint. s. — Mașină de spălat de mici proporții — „Noutăți la cooperativa «Electrobobinajul» din București: *minimașină* de spălat rufe, cască de uscat părul, bigudiuri electrice." R.l. 13 IX 77 p. 5 (din *mini-* + *mașină de spălat;* cf. fr. *minimachine à laver;* DMM).

minimetróu s.n. — Metrou cu traseu scurt — „La Lille (Franța) a intrat în funcțiune un «*minimetrou*», unic în lume prin originalitatea sa... Micrometroul are o capacitate de transport de 6 000 pasageri pe oră și circulă timp de 20 de ore zilnic." Sc. 5 XI 73 p. 4. „*Minimetrou*. Și pentru că circulația devine tot mai dificilă, edilii din Nisa au hotărît să construiască un *minimetrou* a cărui lungime totală va fi de 25 de kilometri." Sc. 6 II 74 p. 6; v. și 16 II 80 p. 5, 14 III 79 p. 5 (din fr. *minimétro;* DMN).

minimicroscóp s.n. „*Minimicroscop*. Un grup de specialiști britanici a realizat un microscop de buzunar a cărui greutate nu depășește 225 g, dar mărește de 400 ori." R.l. 22 XI 74 p. 6. „În India a fost construit un *minimicroscop* care poate încăpea cu ușurință într-un buzunar." Sc. 2 II 75 p. 4 (din *mini-* + *microscop*, după model engl.).

minimină s.f. „Cîteva sute de militari americani caută de luni dimineața aproximativ 6 000 de *minimine* (mine miniaturale) care au căzut accidental dintr-un avion militar ce zbura deasupra Floridei de nord." I.B. 18 VII 67 p. 4 //din *mini-* + *mină*//.

minimodél s.n. „Tehnicianul P.L. din Galați are o colecție inedită de vreo 500 de *minimodele:* autoturisme, autocamioane, tractoare, avioane, trenuri, case, gări..." Sc. 5 VIII 75 p. 5. „Să mai menționăm că P.L. a mai creat — cu aceeași migală, iscusință și răbdare — nu mai puțin de 300 de astfel de *minimodele*, între care și autoturisme, vagoane, locomotive, case..." Sc. 4 I 78 p. 3 (din *mini-* + *model*).

minimotorétă s.f. — Motoretă de mic litraj — „Un «amănunt» care a scăpat posesorilor de *minimotorete* «Mobra»: înmatricularea lor la serviciul circulației, susținerea unui examen teoretic și practic de conducere auto." R.l. 21 V 77 p. 5 (din *mini-* + *motoretă*).

miniobservatór s.n. (astron.) — Observator de mici proporții — „*Miniobservatorul* plasat pe Lună de echipajul astronavei «Apollo-16» a înregistrat pe peliculă o bandă aurorală în jurul Pămîntului." I.B. 13 V 72 p. 6 (din *mini-* + *observator*, după model engl.).

minioráș s.n. — Oraș de mici proporții — „Cartierul se împlinește, deci, pe zi ce trece, devenind un adevărat *minioraș*." I.B. 3 X 73 p. 2. „Cînd ieși din Cairo

spre a te îndrepta spre Suez, drumul trece prin modernul cartier Nasser, un *minioraș* construit în anii din urmă." Sc.t. 11 IV 74 p. 6 (din *mini-* + *oraș*).

miniordinatór s.n. (inform.) — Ordinator de mici proporții — „O parte din materialele folosite la construcția robotului provin de la un vechi automobil și de la o mașină de spălat, la care s-au adăugat un *miniordinator*, un magnetofon..." R.l. 5 XI 75 p. 6. „Sistemul [francez] denumit DATAPAD este constituit dintr-un *miniordinator* central legat cu una pînă la opt stații de scriere a textelor — aflate la o distanță de pînă la 300 m de ordinator." Sc. 21 XII 77 p. 5; v. și *telecameră* (din fr. *miniordinateur;* L 1970).

minipatrúlă s.f. — Patrulă de circulație alcătuită din elevi — „S-a aflat care-s cele mai bune *minipatrule* de circulație din București: cele de la școlile generale nr. 114, 170 și 9." R.l. 20 VI 72 p. 5. (din *mini-* + *patrulă*).

minipílă s.f. (electr.) — Pilă electrică de mici proporții — „Cercetătorii britanici au realizat o *minipilă* atomică, capabilă să asigure funcționarea neîntreruptă, timp de 20 de ani, a unui regulator cardiac." Sc. 17 IX 76 p. 6 (din *mini-* + *pilă*, după model engl.).

miniplanetárIu s.n. 1972 — Planetariu de mici proporții — v. *puzzle* //din *mini-* + *planetariu*//.

miniplanétă s.f. (astron.) — Planetă de mici proporții — „Presupusa coliziune a *miniplanetei* Icar cu Terra să nu aibă loc cînd cele două corpuri cerești se vor apropia unul de celălalt, la 15 iunie 1968." R.l. 24 XI 67 p. 1; v. și 26 XII 77 p. 6 //din *mini-* + *planetă;* I. Iordan în SCL 4/70 p. 396//.

minirachétă s.f. (astron.) — Rachetă de proporții reduse — „I.R. (profesor de fizică; campion mondial la *minirachete*, conducătorul cercului de rachetemodelism al elevilor de la Liceul «Gr. Alexandrescu» din Tîrgoviște și redactor șef al revistei locale «Astronautica»)." Sc. 7 X 76 p. 6 (din *mini-* + *rachetă*).

minireceptór s.n. — Receptor de mici proporții — „Poșta britanică intenționează să introducă un serviciu special de *minireceptoare*, care avertizează pe purtători, printr-un semnal sonor, că sînt solicitați de urgență la instituțiile respective." Sc. 11 IV 75 p. 4. „Ultima noutate în materie de tranzistori: pentru a se putea urmări în orice moment emisiunea favorită, unele firme occidentale au creat un *minireceptor*... care se poate purta la gît ca un medalion." Sc. 28 V 78 p. 5; v. și R.l. 1 VIII 75 p. 6 //din *mini-* + *receptor*, după model engl.; L. Seche în SMFC V p. 75, atestare din 1967//.

miniremórcă s.f. 1974 — Remorcă de mici proporții — v. *minicar* (din *mini-* + *remorcă*).

minirobót s.n. — Robot de bucătărie de mici proporții — „În anul viitor va fi livrat în magazine un *minirobot* de bucătărie, avînd funcțiuni de ventilator, de aspirator pentru curățirea mesei..." R.l. 29 XI 76 p. 3 (din *mini-* + *robot*).

minirók s. (zool.) „Agroenciclopedia. Emisiune de știință și practică agricolă. *Minirokul* românesc — un nou hibrid de păsări de talie mică." Pr. R.TV. 15—21 XII 74 p. 8 //din *mini-* + fr. *roc[k]* „rasă de păsări"//.

minirúgbi s.n. (sport) — Rugbi jucat de copii — „Un meci de rugbi, disputat la Leeds, Anglia, a fost precedat de o demonstrație interesantă: o partidă de *«minirugbi»* în care s-au întîlnit două formații de elevi în vîrstă de 11 și 12 ani." R.l. 12 XII 73 p. 6 (din *mini-* + *rugbi*, probabil după model engl.).

miniruládă s.f. — Ruladă de dimensiuni mici — „Pe ambalajul ruladelor de format mic apare scris *«miniruladă»*." (din *mini-* + *ruladă*; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139, 141).

miniscáf s.n. (mar.) — Ambarcație mică — „R.B., un inginer din Geneva, a pus la punct un *miniscaf*, care permite la două persoane să se plimbe la o adîncime de 1,50 m sub apă și să admire peștii și unele vietăți subacvatice." Mag. 21 I 67 p. 3 //din *mini-* + *scaf* „barcă"; Fl. Dimitrescu în RRL 1/69 p. 5//.

miniscúter s.n. 1973 — Scuter de dimensiuni reduse — v. *miniavion* //din *mini-* + *scuter*//.

minisubmarín s.n. (mar.) — Submarin de mici proporții — „*Minisubmarin* american împotmolit pe fundul Atlanticului." I.B. 18 VI 73 p. 3. „*Minisubmarin* în loc de scafandru. Doi colaboratori ai Universității din Edinburgh (Marea Britanie) au construit aparatul «Angus», un *minisubmarin* cu comandă automată." Sc. 25 III 74 p. 4. „Compania britanică «Peninsular and Orient»... a cerut ajutorul marinei militare pentru degajarea *minisubmarinului*." R.l. 11 III 78 p. 6; v. și 7 XII 79 p. 6 (din *mini-* + *submarin*, după engl. *minisubmarine*; BD 1966; L. Seche în SMFC V p. 75, atestare din 1968).

minișáh s.n. (sport). „Vienezul N.E. a întreprins o tentativă de reformare a jocului de șah. *Minișahul* inventat de el nu are 64 de pătrățele, ci numai 34. Se joacă cu cîte patru figuri mai puțin: în loc de 8 pioni, fiecărui jucător îi stau la dispoziție doar 4." Sc. 25 XII 76 p. 6 //din *mini-* + *șah*//.

miniteátru s.n. 1. — Teatru în care se joacă piese scurte — „Sub titlul «*Miniteatru*» se reproșează teatrului experimental «Atelier» din Iugoslavia că a adoptat piese de teatru miniaturale." Luc. 26 VIII 67 p. 6. 2. — Teatru cu capacitate mică; club teatral — „*Miniteatrul*—Club ieșean a dat un spectacol-lectură." R. lit. 13

XI 69 p. 25 (din fr. *mini-théâtre;* L. Seche în SMFC V p. 75, I. Iordan în SCL 4/70 p. 396; DN3).

minitehnicián, -ă s.m.f. — Tehnician mic, de obicei elev — „Dintre creațiile *minitehnicienilor* clujeni..." R.l. 22 IV 75 p. 5 (din *mini-* + *tehnician;* V. Guțu Romalo C.G. 122, L. Seche în SMFC V p. 75, atestare din 1968; DN3).

minitelevizór s.n. — Televizor de dimensiuni reduse — „S-au găsit la el 9 verighete gravate din aur de diferite mărimi, un inel de aur în formă de colac, un *minitelevizor* marca «Universum» cu radio, suma de 17 000 lei etc." Sc. 18 VII 73 p. 3. „Firma japoneză «Sony» a construit un *minitelevizor* în culori, ecranul având diagonala de numai 13 cm." I.B. 8 III 75 p. 6. „*Minitelevizor.* Televizorul în miniatură — care va putea fi purtat la mînă ca un ceas, a intrat în domeniul realului." Sc. 13 I 76 p. 6; v. și R.l. 28 VI 79 p. 6 (din *mini-* + *televizor,* probabil după model engl.; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 153, L. Seche în SMFC V p. 75, VRC 273, atestare din 1967).

minitélex s.n. „O firmă vest-germană a realizat de curînd un telefon-teleimprimator destinat surzilor. Aparatul — un *minitelex* cu claviatură — poate fi conectat la telefonul obișnuit, «convorbirea» fiind afișată sub forma unui text dactilografiat." R.l. 3 V 78 p. 6 //din *mini-* + *telex*//.

miniterniométru s.n. „*Miniterniometru.* Specialiștii sovietici au construit un termometru mai mic decît o boabă de mac." I.B. 25 I 73 p. 3. „Gama de măsurători a *miniterniometrului* este mare — de la temperaturi deasupra lui zero pînă aproape de zero absolut." Sc. 29 IX 76 p. 4 //din *mini-* + *termometru*//.

minitobiscóp s. (med.) — Aparat de mici proporții întrebuințat în acupunctură — „*Minitobiscopul* creat de doctorul sovietic G. în colaborare cu ing. B.M. are aspectul unui stilou cu pastă și este superior tuturor «confraților» săi din toate punctele de vedere." I.B. 28 VII 67 p. 1 (cuv. rus.).

minitransfér s.n. „În perioada 15 decembrie — 8 ianuarie *(minitransfer)* s-au efectuat pînă acum cîteva mutații notabile. D.S., cunoscutul internațional al lui O.F.K., a semnat pentru Steaua Roșie, iar Dinamo Zagreb, după ce l-a pierdut pe R. (a trecut la Feyennoord) și-a întărit lotul cu foarte talentatul portar M." Sp. 28 XII 73 p. 4 (din *mini-* + *transfer*).

miniunitáte productivă sint. s. „Conducerea cercului — o *miniunitate productivă* riguros organizată — o asigură elevii aleși în adunarea generală a membrilor cercului." Sc. 15 III 75 p. 1 (din *mini-* + *unitate productivă*).

minivacánță s.f. „*Minivacanța*" (Vacanța de la 1 la 4 mai) Exmi-

sinuca de televiziune «Album distractiv» din 2 V 73. *„Mini-vacanță* pe litoral. 1—4 mai, *mini-vacanță* pe litoral... Multiple posibilități de distracții în restaurante și discoteci. Plimbări de agrement cu vaporașe, yole, bărci, hidrobiciclete, șalupe." R.l. 29 IV 75 p. 4; v. și *bowling* (din *mini-* + *vacanță*).

minivehicul s.n. — Vehicul de mici proporții — „Un *minivehicul* urban, conceput de frații Jarret. Două locuri, trei roți, fără volan, fără pedale." Cont. 11 X 68 p. 8 (din fr. *mini-véhicule;* DMN; Fl. Dimitrescu în SMFC VI p. 139).

minivulcán s.n. (geol.) „Un profesor din Neapole a avut năstrușnica idee de a confecționa o machetă a Vezuviului conținînd substanțe explozive. În momentul punerii în activitate a *«minivulcanului»*, substanțele aflate înăuntru au produs o puternică explozie, cu un deznodămînt tragic: nouă elevi au fost răniți, iar profesorului a trebuit să i se amputeze o mînă." Sc. 28 XI 76 p. 6 (din *mini-* + *vulcan*, probabil după model it.).

minutáj s.n. — Număr de minute (acordat), orar precis al desfășurării unei competiții, ceremonii etc. — „La radio, cine parcurge programul tipărit va fi ușor mirat; vedetele nu apar uneori deloc citate, iar alteori sînt puse la un loc cu tot felul de nume minore, acordîndu-li-se un *minutaj* egal!" Cont. 12 X 73 p. 6 (din fr. *minutage;* I. Iordan în SCL 4/64 p. 405).

mioelèctric, -ă adj. — Care folosește curentul electric produs de contracțiile musculare — „Mîna *mioelectrică*, cum este numită proteza pe care o poartă fetița... a fost realizată la Departamentul de neuro-fiziologie al spitalului regional din Obrero, Suedia, și este acționată de un motor electric extrem de mic." R.l. 22 XI 78 p. 6 (din engl. *myoelectric;* BD 1971).

misfit s. (cuv. engl.). „Unde sînt temele grandioase ale lui Kramer: rasismul... sau ferocitatea americanului mijlociu... care socoate *«misfits»*, adică «neisprăviți», pe toți acei care nu se aliniază la dezolanta mediocritate a lui «average american» și cere ca aceste «rebuturi» să fie aruncate sau măcar izolate în rezervații închise." R. lit. 7 III 74 p. 21.

mixáre s.f. — Acțiunea de a mixa și rezultatul ei — „O glumă — îi se explică extratereștrilor într-o povestire științifico-fantastico-umoristică a volumului — este un precipitat rezultat din *mixarea* unei observații penetrante, a unei inteligențe mobile, a unui spirit alert, a unui dar de a sesiza contradicția dintre ceea ce pare și ceea ce e." R. lit. 11 VII 74 p. 6 (din *mixa;* DEX, DN3).

mixtă vb. I (inv.) — A alcătui, în școală, o clasă în care fetele sînt împreună cu băieții — „Vom

mixta clasele mici" (din *mixt* + *-a*).

mobilă-tapițerie s.f. — Unitate unde se lucrează mobilă și tapițerie — „Cooperația meșteșugărească inaugurează în aceste zile la București, pe Bd. Baba Novac, un nou complex. La parter, centre de reparat obiecte optice, o unitate «Tricotextil», unități de marochinerie, *mobilă-tapițerie*, încălțăminte și reparații." R.l. 10 I 75 p. 5 (din *mobilă* + *tapițerie*).

mobilizá vb. I (med.) — A pune (un bolnav) să umble, să se miște — „Bolnava trebuie *mobilizată* cît mai repede după operație." (formal din fr. *mobiliser;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

modelár, -ă s.m.f. — Creator de modele — „Tov. Ecaterina M., *modelară* de la laboratorul de creație al fabricii Adesgo." I.B. 7 II 61 p. 1 (din *model* + *-ar;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 387).

moderatór s.m. — Persoană care conduce sau îndrumă o discuție, de obicei publică, la Radio sau la Televiziune, pe un anumit făgaș — „Bacalu este un cunoscut *moderator* al meselor rotunde științifice ale televiziunii." (din engl. *moderator;* cf. fr. *modérateur* — alte sensuri; CD; DN, DEX, DN3 — alt sens).

modernitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este modern — „Sensurile *modernității*." Sc. 28 VIII 67 p. 1 (din *modern* + *-itate;* cf. fr. *modernité;* DMN 1968; DEX, DN3).

modíst s.m. — Creator care dă linia în modă — „Cîțiva *modiști*,... au inventat moda africană cu turbane înalte și înflorate." Săpt. 16 VI 72 p. 16. „Dar *modiștii* nu-s de ieri, de alaltăieri pe lumea asta și miile de modele de taioare pe care ei le-au confecționat ne vor da și nouă destule dureri de cap..." Săpt. 27 IV 79 p. 8; v. și *cola, panty* (din *modă* + *-ist*).

modúl s.n. **1.** (astr.) — Fiecare din părțile detașabile ale unei nave cosmice — „Spacelab va avea două elemente: *modulul*-laborator pentru echipajul uman, în care cercetătorii pot lucra în haine de stradă, și platforma suport pentru instrumentele de măsură și control de cercetare." V. stud. 20 III 74 p. 10; frecvent în sint. *modul lunar;* v. și Sc. 7 VII 69 p. 4, *minicrater* (1969), *navă-mamă* (1969). **2.** — Parte detașabilă dintr-un ansamblu (clădiri, mobile etc.) — „Primul «*modul*» a fost livrat în ziua deschiderii celui de-al XI-lea Congres al partidului. Acum, din secția a șasea a I.P.B. ies pe bandă următoarele «bucăți de clădire»: bucătării, sufragerii, dormitoare + hol + baie, camere de tineret, casa scării." Sc. 3 III 76 p. 4; v. și p. 1. „*Modulul* de 1 000 de apartamente conceput de I.C.I.M. Brașov, ne spune șeful de proiect, ing. I.B., înseamnă 26 000 elemente spațiale, care în anul 1979 vor fi integrate în patru tipuri de case." R.l. 17 III 79 p. 3; v. și Sc. 5 IV 74 p. 1; *modulat*

(din engl., fr. *module*, germ. *Modul*, rus. *modul*; sensul 1 din engl. americ. *lunar module*; BD 1966, DMN 1966; D.Am., DTP; DEX, DN3).

modulát, -ă adj. — Lucrat din moduli — „Camion *modulat*. Constructorii de mașini din Varșovia au conceput și brevetat un original model de camion montabil, din trei segmenți sau moduli. Primul segment cuprinde cabina șoferului și cele două roți din față, cel din mijloc partea principală a benei și cel de-al treilea partea ultimă a acesteia, motorul și perechea roților din spate..." Sc. 4 V 79 p. 5; v. și 24 II 81 p. 5 (din *modul*; DEX — alt sens).

mógno s. 1967 (bot.) — Arbore tropical din familia mahonului — v. *imputrezibil* (cuv. amerind.).

moment-chéie s.n. — Moment extrem de important — „Radu Beligan s-a concentrat asupra unor *momente-cheie*, lucrîndu-le cu migală, șlefuindu-le cu minuțiozitate și intensitate." Sc. 19 I 77 p. 4. „Stilul ales este realismul, însoțit de o teatralitate robustă, cu o exploatare abilă a tuturor *momentelor-cheie* ale conflictului." R. lit. 14 XII 78 p. 16; v. și I.B. 10 III 75 p. 3 (din *moment* + *cheie*).

mondorámă s.f. „*Mondorama* științifico-tehnică". Pr. R.TV 29 V 80 p. 10. Titlu de rubrică în revista Luceafărul (v. Luc. 24 VI 78 p. 8, 16 XII 78 p. 8 etc.) (din *mondo-* + *-rama*; L. Seche în LR 4/78 p 341).

monellínă s.f. 1977 — Substanță de 3 000 de ori mai dulce decît zaharina — v. *aspartam*.

monitór s.n. 1975 (tehn.) 1. — Aparat de control care urmărește imaginea proiectată de aparatele de luat vederi — v. *presleceție*. 2. (În sint. s. *monitor cardiac*; med.) — Aparat automatic care supraveghează activitatea cardiacă — „Serviciile moderne de reanimare sînt înzestrate cu *monitoare*." (din engl. *monitor*; cf. fr. *moniteur*, germ. *Monitor*; LTR, DTP; DN — alte sensuri, DEX, DN3 — sensul 1).

monoblóc adj. inv. — Alcătuit dintr-o singură bucată — „A avut loc ieri la Craiova inaugurarea celui mai mare spital *monobloc* din țara noastră cuprinzînd 1 620 de paturi pentru bolnavi." R.l. 14 III 71 p. 7; v. și *linoplac* (din fr., engl. *monobloc*, rus. *monoblok*, germ. *Monoblock*; DMN 1970; FC I 139; DTP; DN — alt sens, DEX, DN3).

monodiá vb. I — A cînta pe o singură coardă — „Voievodul (V. J.) *monodiază*, lustruind versurile. Scena finală, culminantă, pare operetistică." R. lit. 6 IV 72 p. 20 (din *monodie* + *-a*).

monografiá vb. I — A cuprinde într-o monografie — „Uneori ușor polemice, întotdeauna sintetice, opiniile lui Ov. S. Crohmălniceanu monografiază un autor, dar sur-

prind și încadrarea materiei tratate într-o suită, într-o ordine istorică." Săpt. 16 I 76 p. 2; v. și 5 X 79 p. 2 (din *monografic* + *-a*).

monografíst s.m. — Autor de monografii — „Manifestată atît de divers și plenar, vocația scriitorului e surprinsă în feluritele ei ipostaze de biograf și *monografist*, de teoretician literar, de poet și prozator." Sc. 13 II 67 p. 4; v. și Săpt. 5 X 79 p. 2 (din *monografie* + *-ist;* cf. it. *monografista;* DN3).

monokíni 1. s.n. — Costum de baie de femeie, alcătuit numai din slip — „Organizatorii festivalului pregătesc pentru duminică o bătaie cu flori. Păzitorii ordinei și bunelor moravuri organizează vînătoarea purtătoarelor de *monokini*." Cont. 21 V 65 f.p. 2. s.f. — Femeie care poartă acest costum — „Acum vreo cinci ani municipalitatea își mobilizase serviciile de ordine în faimoasa campanie anti-*monokini*, dar azi, la Carlton, în același hol în care o «*monokini*» apărea călare, asistam la alt spectacol la fel de extravagant." R. lit. 2 VI 77 p. 24 (din fr., engl. *monokini;* DMN 1964, BD 1965).

monomotór adj., s.n. — (Despre avioane) Care are un singur motor — „Un monoplan, *monomotor* «de buzunar» — așa poate fi descris noul aparat american «Homlet 160» care se demontează în numai 10 minute..." RL. 31 VIII 79 p. 6 (din fr. *monomoteur;* DEX, DN3).

monopól s.m. (În sint. *monopol magnetic*) „A fost descoperit «*monopolul*» magnetic? Un grup de savanți americani a reușit, se pare, să observe pentru prima oară particula — cunoscută sub numele de *monopol* magnetic — care s-ar afla la baza fenomenului magnetismului și a cărei existențe n-a fost încă dovedită..." Sc. 16 VIII 75 p. 6. „Nu demult, presa din întreaga lume anunța descoperirea de către cercetătorii din Berkeley (S.U.A.) a *mono-polului* magnetic, «cărămidă» elementară a magnetismului — asemeni electronului pentru electricitate." Cont. 7 XI 75 p. 5 (din *mono-* + *pol*, probabil după model engl.; DEX, DN3 — alt sens).

monorái s.n. „*Monorai* — cale de rulare terestră sau, mai ales, suspendată, alcătuită dintr-o singură șină." LB. 16 I 62 p. 2; v. și *tren-avion* (din fr., engl. *monorail;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237; D.Tr.; DTP).

montáj-sonorizáre s.n. (cinem.) „La Casa de filme 2 se află în faza de *montaj-sonorizare* pelicula «Filip cel Bun»." LB. 26 VII 74 p. 2. „Filmul se află în fază de *montaj-sonorizare*." RL. 8 II 78 p. 5 (din *montaj* + *sonorizare*).

moonist, -ă adj., s.m.f. — Adept al doctrinei religioase a lui Moon, sectă din anii '70, în Occident — „În felul lor — recunoaște un deputat din regiunea Rhonului,

care a avut de-a face în circumscripția lui cu afacori de racolare a tinerilor de către *moonișt*i... — aceste credințe s-au născut ca o reacție împotriva cinismului societății noastre." Sc. 13 XI 77 p. 5 [pron. *mmnîst*] //din n.pr. *Moon* + *-ist*//.

morfínă-bázǎ s.f. — Morfină brută, înainte de purificare — „În timp ce decupa o mașină veche tip Ford, un fierar din Aix-en-Provence (Franța) a avut surpriza să descopere în caroseria mîncată de rugină... 16 kg de *morfină-bază*." R.l. 4 VII 72 p. 6. „Două fapte par să pledeze în favoarea primei ipoteze: uciderea lui A.B., 62 de ani, cunoscut de poliție pentru activitatea sa ca traficant de droguri, și descoperirea unui laborator în care se transforma *morfina-bază* în heroină." R.l. 3 IV 73 p. 6. „...cea pe care o preferă și o folosește cel mai adesea este *morfina-bază* pe care și-o injectează singur de mai multe ori pe zi..." Cont. 11 V 79 p. 4; v. și I.B. 15 III 74 p. 4 (din fr. *morphine-base*).

mortál, -ă adj. 1979 (arg. tinerilor) — Extraordinar, nemaipomenit — v. *comă*. „Ceasul lui Dănuț este *mortal*." (din lat. *mortalis*, it. *mortale*).

móstră-etalón s.f. — Eșantion-model — „Acțiunea inițiată în cadrul întrecerii... pentru obținerea de produse la nivelul *mostrei-etalon*." Sc. 17 IV 62 p. 1. „[Se constată] diminuarea calităților inițiale ale unor produse ale industriei alimentare față de *mostra-etalon*, diversificarea prea lentă a unor sortimente ce pot fi folosite rapid în bucătărie (semiindustrializatele, ketering etc.)..." I.B. 6 V 74 p. 1 (din *mostră* + *etalon*).

motél s.n. „De-a lungul autostrăzi (în Moscova) din loc în loc vor lua ființă *moteluri*, adică moto-hoteluri, unde șoferii vehiculelor în tranzit se vor putea odihni, mașinile lor primind între timp îngrijirea necesară." Sc. 6 XI 60 p. 3; v. și *camion-cisternă* (din engl. americ. *m[otor* + *h]otel;* cf. fr. *motel;* DMN 1950; D. Am., DT; Fl. Dimitrescu în LR 4/62, p. 188; DEX, DN3).

motelíer, -ă adj. — De motel — „În bătrîna Grădiște ar putea fi amenajat un complex *motelier*, devenind astfel zonă turistică." R.l. 7 XI 77 p. 3 (din *motel* + *-ier*, după modelul lui *hotelier*; DN3).

móto adj. inv. 1962 — Care se referă la un vehicul motorizat — v. *microfoileton* (abreviere din *moto[rizat]*).

motocositoáre s.f. „După luni de investigații și anchete, după interogarea a 10 martori, *motocositoarea* Secției de întreținere, reparații și siguranța circulației București Sud a fost descoperită în incinta întreprinderii, acoperită cu o rogojină." Săpt. 5 VII 74 p. 2; v. și R.l. 14 VII 81 p. 5 (din *moto-* + *cositoare*).

motocrós s.n. (sport) — Cursă de motocicliism pe teren accidentat — „Comisia de specialitate din cadrul CEFS Bucureşti va organiza în acest an raliuri, *motocrosuri*, concursuri de viteză, îndemînare şi regularitate, excursii-raliu etc." R.l. 7 IV 74 p. 5 (din fr., engl. *moto-cross;* DMC 1959, BD 1966; FC I 141, L. Seche în LR 2/75 p. 177; D.Tr. DEX, DN3).

motodróm s.n. — Autodrom — „De aceea, toţi interlocutorii noştri au insistat asupra necesităţii de a se amenaja un *motodrom*. Pe un astfel de *motodrom*... ar putea fi reproduse multe elemente de dificultate ale circulaţiei — pante, curbe, porţiuni acoperite de mîzgă." Sc. 8 XI 67 p. 2 //din *moto-* + *-drom;* DN3//.

motofurgonétă s.f. — Vehicul motorizat, cu ajutorul căruia se transportă bagaje, alimente — „Distribuirea laptelui la domiciliu cu ajutorul *motofurgonetelor* într-unul din cartierele Capitalei." Sc. 26 III 62 p. 1 (din *moto-* + *furgonetă;* Fl. Dimitrescu în LL X/65 p. 234, Al. Graur în SMFC IV p. 83; DN3).

motohotél s.n. 1960 — Motel — v. *motel* (din *moto-* + *hotel;* cf. engl. *motor hotel;* BD 1965).

motonávă-şcoálă s.f. (mar.) — Motonavă cu funcţia de şcoală — „Pentru perfecţionarea pregătirii cadrelor necesare flotei noastre comerciale, cu începere din anul viitor, în registrele navale române va fi înmatriculată prima *motonavă-şcoală*." R.l. 31 X 75 p. 5 (din *motonavă* + *şcoală*).

motoplanór s.n. (av.) „Industria aeronautică românească a introdus anul acesta în fabricaţia de serie un nou gen de aeronavă — *motoplanorul*, aparat care îmbină calităţile de planare ale planoarelor cu cele de decolare şi zbor independent al avioanelor uşoare." R.l. 29 V 78 p. 5 (din *moto-* + *planor*).

motopompíst s.m. — Muncitor care lucrează cu o motopompă — „Continuînd iniţiativa organizării unor cursuri de calificare a elevilor în meseria de *motopompişti*..." R.l. 13 IV 77 p. 2; v. şi 9 VII 80 p. 1, 13 VIII 80 p. 4 (din *motopompă* + *-ist*).

motorachétă s.f. — Motocicletă prevăzută cu paraşută — „După Shake River Canyon, celebrul cascador american, E.K. ar putea încerca în viitorul apropiat să sară peste Tamisa cu *motoracheta* sa." R.l. 9 I 75 p. 6 (din *moto* + *rachetă*, probabil după model engl.).

motoscúter s.n. — Vehicul asemănător motocicletei — „Trustul de cofetării şi răcoritoare nr. 2 caută conductori *motoscutere* cu carnet de conducere cat. 1, bărbaţi sau femei." I.B. 29 I 62 p. 4 (din fr. *motoscooter*, engl. *motorscooter;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 237; D. Tr.; DN3).

mototurbopómpă s.f. — Agregat de pompare constînd dintr-o turbină acționată de motor — „Printr-o inovație realizată de el — modificarea unei *mototurbopompe* — s-a izbutit în 1959 să se dea în funcțiune noua fabrică de amoniac înainte de termen." Sc. 13 II 61 p. 3 (din *moto-* + *turbopompă*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 388).

mov-négru, mov-neágră adj. — Nuanță de mov foarte închis — „Printre mulțimea de flori de nici și-au deschis petalele nu mai puțin de 40 de varietăți de lalele, în cele mai diverse culori și nuanțe, de la alb imaculat pînă la *mov-negru*." Sc. 7 V 74 p. 2 (din *mov* + *negru*).

mozzarélla s.f. 1977 (cuv. it.) — Un tip de brînză nefermentată, preparată din lapte de bivoliță — v. *cheddar* [pron. *moțaréla*] (DZ).

multiatlón s.n. (sport) — Complex sportiv alcătuit din mai multe probe — „Învingînd pe I.V. la *multiatlon*, S. a realizat 192, 167 puncte." Sc. 7 II 63 p. 5 (din *multi-* + gr. *athlos* „luptă", după *pentatlon*).

multidimensionalitáte s.f. — Caracterul a ceea ce are mai multe dimensiuni — „Afirmăm, într-un cuvînt, *multidimensionalitatea* structurală a poeziei." Gaz. lit. 3 XI 66 p. 10 (din *multidimensional* + *-itate*).

multidisciplinár, -ă adj. 1977 — Care aparține la mai multe specialități — v. *apendicectomie; v. și* R.I. 19 XI 79 p. 4, 8 X 81 p. 1 (din *fr. multidisciplinaire; cf.* engl. *multidisciplinary;* PR 1950).

multidocumentát, -ă adj. — Documentat multilateral — „De exemplu, reportajul despre coridă, *multidocumentat* și nu în afara unei secrete înfocări, susținut de N.I." Cont. 3 II 67 p. 5 (din *multi-* + *documentat*).

multifuncțiónal, -ă adj. 1974 — Care are mai multe întrebuințări — v. *opalizat; v. și* R.I. 8 X 81 p. 3 (din *multi-* + *funcțional;* DN3).

multilateralitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este multilateral — „*Multilateralitate*" Sc. 1 X 66 p. 1; v. și *autocduca* (din *multilateral* + *-itate; cf.* fr. *multilatéralité*, it. *multilateralità;* DMN 1968; DEX, DN3).

multimétru s.n. „Personalul medical va avea la dispoziție, începînd cu anul viitor, un aparat cu ajutorul căruia va putea efectua măsurarea simultană a rezistenței electrice, tensiunii electrice și temperaturii din orice punct al corpului omenesc. *Multimetrul* fiziologic (aceasta este denumirea aparatului) brevetat de curînd și construit pe baza unei lucrări de diplomă susținută de studentul V.N." Mag. 4 X 75 p. 3 (din fr. *multimètre;* LTR, DT).

multiutilitár, -ă adj. — Cu posibilitatea de a fi utilizat în multe situații — „I.A.T. 823. Un avion

multi-utilitar, modern, ușor și robust..." R. lit. 4 IX 75 p. 16 //din *multi-* + *utilitar*//.

multivision s. „Spectacol în *multivision*. Sub egida Asociației artiștilor fotografi... duminică va avea loc la Ateneul român un spectacol în *multivision*. Este vorba de un procedeu prin care se proiectează pe trei ecrane separate trei imagini diferite cu ajutorul a șase proiectoare." I.B. 20 VI 68 p. 1; v. și *dictafon* [pron. *multivizión*] (din fr. *multicision*; DMN).

multivitaminizát, -ă adj. — Care conține multe vitamine — „Se va pune în vînzare miere *multivitaminizată* cu polen recoltat de albine, produs care conține întregul complex de vitamine." I.B. 22 VII 61 p. 4 (din *multi-* + *vitaminizat*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 388; DN3).

muncitór-constructor s.m. — Muncitor care lucrează la construcții — „Omul nostru — fost țăran patruzeci de ani și *muncitor-constructor* douăzeci și doi de ani — în cîteva luni și-a ridicat o căsuță." Sc. 15 V 74 p. 1 (din *muncitor* + *constructor*).

muncitór-elév s.m. — Muncitor care își completează studiile, fără a ieși din producție — „Iată-i pe cîțiva dintre *muncitorii-elevi*, fruntași la învățătură, repetîndu-și lecțiile înainte de a intra la cursuri." Sc. 12 IX 61 p. 1; v. și 24 I 63 p. 2. (din *muncitor* + *elev*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 388).

muncitór-inginér s.m. — Muncitor cu studii superioare — „Un nou tip de muncitor și-a făcut apariția în întreprinderi: *muncitorul-inginer*." Sc. 13 X 61 p. 3 (din *muncitor* + *inginer*; Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 234).

muncitór-sortatór s.m. — Muncitor ce sortează și triază materialele și produsele dintr-o fabrică, uzină etc. — „Ei au fost observați de un grup de *muncitori-sortatori* de la ciurul mecanic." Sc. 18 II 63 p. 1 (din *muncitor* + *sortator*).

muppet s. (cuv. engl.) „Noul serial săptămînal de televiziune din Anglia, *The Muppets*, a totalizat în decurs de zece săptămîni șapte milioane de spectatori... Cuvîntul «*Muppet*» reprezintă o combinație între marionetă și păpușă și desemnează asemenea personaje hibride, bizare, puțin grotești sau chiar monstruoase." R. lit. 28 IV 77 p. 22 [pron. *mápit*].

muscacíd s. (chim.) „*Muscacid* — după cum arată și denumirea, este o substanță contra muștelor." R.l. 20 XI 73 p. 3 (din *muscă* + *-cid*).

musical s.n. (anglicism) — Spectacol de muzică și dans, comedie muzicală — „«Studentul-cerșetor», unul din *musical*-urile de mare succes de pe Broadway." Cont. 8 III 74 p. 10; v. și R.l. 17 IX 74 p. 4, Sc. 7 IX 79 p. 4 [pron. *miúzicăl*] (din engl. *musical* [*co-*

medv]; cf. fr. *musical;* DMN 1966; DN3.

mutáție s.f. — Schimbare radicală, transformare — „*Mutații* semnificative pentru o societate al cărei țel suprem este omul." R.l. 3 XII 79 p. 3; v. și *viral* (din fr. *mutation;* DMN 1955; DP; DN — alte sensuri, DEX, DN3).

muzeobúz s.n. „Începînd de la 6 noiembrie pînă la sfîrșitul lunii, șapte comune din regiunea pariziană sînt vizitate, rînd pe rînd, de un... muzeu pe roți. E vorba de așa-numitul «*muzeobuz*», o autodubă încăpătoare și aspectuoasă în care sînt expuse, ca într-o mică sală de muzeu, 19 din cele mai renumite opere (tablouri în ulei, desene și guașe) ale pictorului francez Fernand Léger (1881—1955). Turneul — deocamdată experimental — al acestui micromuzeu mobil face parte dintr-o acțiune..." R.l. 19 XI 71 p. 6 (din fr. *muséobus;* DMC 1970).

muzicál-coregráfic, -ă adj. — (Spectacol) care conține muzică și dans — „Spectacolul *muzical-coregrafic* dedicat zilei de 8 Martie." Săpt. 28 II 69 p. 3. „Spectacolul literar *muzical-coregrafic* «Vestitorii primăverii»." Sc. 12 IV 74 p. 4 (din *muzical* + *coregrafic;* FC I 172).

muzician-compozitór s.m. — Muzician care compune muzică — „Ziarele engleze amintesc cu acest prilej că *muzicienii-compozitori* și dirijori trăiesc mult. Astfel, Igor Stravinski și Richard Strauss compuneau și după ce împliniseră 80 de ani." l.B. 4 VI 74 p. 4 (din *muzician* + *compozitor*).

muzician-dirijór s.m. 1974 — Muzician care dirijează — v. *muzician-compozitor* (din *muzician* + *dirijor*).

muzicotécă s.f. — Colecție de piese muzicale — „18.30. *Muzicoteca* pentru toți. Emisiune de..." Pr.R.TV. 7 X 79 p. 3; v. și Sc. 25 IV 80 p. 4 (din fr. *musicothèque;* DMC 1978).

muzicoterapie s.f. (med.) — Tratament al unor boli nervoase cu ajutorul muzicii — „E necesară și o sumară pregătire — acolo unde se simte nevoia — privind *muzicoterapia*, această ramură a terapeuticii situată la granița dintre medicină și muzică." Săpt. 13 VI 75 p. 4; v. și Sc. 19 X 80 p. 5 (din fr. *musicothérapie;* DEX, DN3).

N

nanosecúndă s.f. — O miliardime de secundă — „Cercetători de la Institutul Max Planck din R.F. Germania au terminat de curînd construcția unui laser cu iod care dezvoltă timp de 0,5 *nanosecunde* (o jumătate de miliardime de secundă) o putere de un miliard de kilowați (un terawat)." Cont. 15 IV 77 p. 5; v. și *subnuclear* (1964) (din fr. *nanoseconde;* DMN 1968; DT; DN3).

napodéz s. sg. tant. (chim.) „*Napodez* este denumirea noului produs pentru lipit, fabricat de Întreprinderea «Napochim» din Cluj-Napoca." R.l. 6 X 77 p. 5; v. și *prenadez* (probabil din *Napo[chim]* + *[a]dez[iv]*).

narcomán, -ă s.m.f. 1977 — Suferind de narcomanie — v. *narcomanie;* v. și Cont. 14 XII 79 p. 4 (din fr. *narcomane;* DN3).

narcomanie s.f. — Obișnuința de a se droga — „Raportul semnalează, de asemenea, o creștere «fenomenală» a folosirii stupefiantelor și o răspîndire alarmantă a *narcomaniei* în Vietnamul de Sud." I.B. 22 II 72 p. 4. „*Narcomanie.* Un reprezentant al Oficiului danez pentru combaterea drogurilor a declarat... că în Danemarca abuzul de stupefiante a dobîndit proporții alarmante. Numărul narcomanilor din această țară este estimat la aproximativ 5000." I.B. 2 XI 77 p. 8. „Creșterea îngrijorătoare a *narcomaniei* în rîndul copiilor și tineretului din țările occidentale." R.l. 3 IV 79 p. 6 (din fr. *narcomanie;* DN3).

naringínă s.f. 1977 (chim.) — Substanță de 1000 de ori mai dulce decît zaharina — v. *aspartam* (din. fr. *naringine;* DFMB).

NASA s. „*N.A.S.A.* (Administrația națională pentru problemele aeronauticii și cercetarea spațiului cosmic) a anunțat că se studiază

în prezent construirea unui instrument numit penetrometru, care va permite să se afle dacă cosmonauții vor putea să se deplaseze în siguranță pe suprafața Lunii." Sc. 26 II 65 p. 3. „Cercetătorii *N.A.S.A.* propun folosirea de combustibili gazoși pentru centralele nucleare." Sc. 11 V 75 p. 4. „... doar unul dintre aceștia se va urca la bordul laboratorului orbital Spacelab pe care Agenția spațială europeană îl va lansa la sfîrșitul anului 1980 în colaborare cu *NASA*." Sc. 27 XII 77 p. 5; v. și *planetoid* [scris și *N.A.S.A.*] (abreviere din engl. *N[ational] A[eronautics and] S[pace] A[dministration]*; D.Am.).

natisít s.n. (geol.) „Oamenii de știință sovietici au descoperit în Peninsula Kola un nou mineral pe care l-au numit *natisit*. El se compune din natriu, titan și siliciu." R.l. 14 I 75 p. 5 (cuv. rus abreviat din *na[trii]* + *ti[tan]* + *si[licii]* + *-it*).

návă-bázĂ s.f. (mar.) — Navă auxiliară care servește drept bază de aprovizionare — „O *navă-bază* pentru traulerele de pescuit în largul oceanului a fost concepută la șantierele din Gdansk (Polonia)... această insulă plutitoare va servi o flotă formată din 40 de traulere de mare capacitate." Sc. 15 X 76 p. 5; v. și *hidroplan* (1974) //din *navă* + *bază*; D.Tr.//.

návă-cabotiér s.f. (mar.) — Navă care navighează între porturile de pe coastă — „Printre victimele probabile ale furtunii puternice care a bîntuit săptămîna trecută deasupra Mării Nordului se numără și *nava-cabotier* vest-germană «Antje Jansen»." R.l. 14 XII 73 p. 6. „La scurtă vreme... două elicoptere ale portavionului francez «Foch» i-au salvat pe cei opt membri ai echipajului *navei-cabotier* sub pavilion hondurasian «Sylvia», care a naufragiat în apele Mediteranei." R.l. 23 V 77 p. 6; v. și Sc. 4 XI 79 p. 6 (din *navă* + *cabotier*, după fr. *navire cabotcur*; DTP).

návă-dormitór s.f. (mar.) „În apropierea digului au acostat două *nave-dormitor*." R.l. 14 VII 75 p. 5. „BTT Tulcea dispune de 17 pontoane-dormitor cu cîte 42 de locuri, o *navă-dormitor* cu 80 de locuri." I.B. 9 VIII 75 p. 6 (din *navă* + *dormitor*).

návă-expozițíe s.f. (mar.) — Navă pe care este deschisă o expoziție — „Întreprinderile franceze vor avea posibilitatea să-și prezinte realizările în alte țări, într-un palat plutitor. Vasul achiziționat și transformat în *navă-expoziție* a fost denumit în mod simbolic — «Mesagerul»." R.l. 18 I 73 p. 6 (din *navă* + *expoziție*, probabil după model fr.).

návă-mámă s.f. (astr.) — Navă-bază — 1. „Ei au anunțat că modulul lunar cu care se vor coborî pe satelitul natural al Pămîntului va purta denumirea codificată «Eagle» (Vulturul) iar *nava-mamă* va rămîne pe orbita lunară

pentru a aștepta reintoarcerea." Sc. 7 VII 69 p. 4; v. și *recuplare*. 2. (mar.) „Noua unitate de pescuit va fi dotată cu un elicopter pentru supravolarea mării, depistarea bancurilor de pești și asigurarea legăturilor între *nava-mamă* și flotila sa de pescadoare." Sc. 16 V 78 p. 5; v. și *desalinizare* (din *navă* + *mamă*, probabil după model engl.).

navă-pirát s.f. (mar.) — Navă care cutreieră mările pentru a ataca și jefui alte nave — „Împotriva cargoului «Baku» care transporta zahăr, *nava-pirat* a tras cîteva salve cu tunuri de 20 mm și a deschis foc de mitralieră." Sc. 30 III 63 p. 6. (din *navă* + *pirat*, după fr. *bateau-pirate*).

navă-remorchér s.f. (mar.) — Navă care remorchează ambarcații fără propulsie proprie — „Există cîteva proiecte de remorcare a aisbergurilor cu ajutorul unor *nave-remorcher*. Unul dintre ele prevede transportarea unui bloc de gheață plutitor din Arctica spre coastele de nord-vest ale Australiei. Pentru aceasta va fi suficient un vapor remorcher care se va deplasa cu o viteză ceva mai mică de un km pe oră." Sc. 12 X 70 p. 4 (din *navă* + *remorcher*, după fr. *navire-remorqueur*).

navă-satelít s.f. (astr.) — Navă cu rolul de satelit cosmic — „Au apărut *navele-satelit*, vestitoare ale pătrunderii omului însuși în Cosmos." I.B. 4 X 62 p. 3. „Se procedează la readucerea la sol a *navelor-satelit*." Sc. 26 VII 69 p. 6; v. și 22 IV 66 p. 6, *pilot-cosmonaut* (1961) (din *navă* + *satelit*, după rus. *korabli sputnik* sau fr. *vaisseau satellite*; Th. Hristea *P.E.* 169).

navă-spitál s.f. (mar.) — Navă amenajată ca spital — „*Nava-spital* «Britannicus» a fost torpilată de germani în 1916." R.l. 24 XI 76 p. 6. „Primele două filme înfățișează peregrinările scafandrilor de pe «Calypso» pe *nava-spital* «Britanic» scufundată în 1916." R.l. 4 I 78 p. 6; v. și 29 XII 77 p. 6. Sc. 18 X 77 p. 5 (din *navă* + *spital*, după fr. *navire-hôpital*; DTF).

navă-școálă s.f. (mar.) — Navă pe care se face ucenicia marinarilor — „*Nava-școală* Mircea s-a înapoiat în portul Constanța." Sc. 25 VII 69 p. 5 (din *navă* + *școală*, după fr. *navire-école*; D.Tr., DT).

navă-uzínă s.f. (mar.) — Navă special amenajată pentru a prepara peștele — „Aflată în largul mărilor și oceanelor, *nava-uzină*, aprovizionată continuu de pescarii de pe 11 traulere norvegiene, prelucrează anual 200 000 tone de pește (în condiții igienice excepționale, ținînd seama de abundența de apă și înalta tehnicitate a instalațiilor), transformîndu-le în 45 000 tone de produse semifinite." R.l. 17 X 70

p. 6. „Fundația «Greenpeace» a anunțat... că va lansa o nouă campanie în Oceanul Atlantic, împotriva pescuitului de balene... Membrii fundației au indicat că vor folosi următoarea metodă: la bordul unor bărci pneumatice, se vor interpune între cetacee și *navele-uzină*, ce au echipament special de vînare a balenelor." R.l. 6 VI 78 p. 6 (din *navă* + *uzină*, după fr. *navire-usine;* DMN 1965; D.Tr.; DT).

navétă s.f. 1978 — Tip de ladă care servește la transportarea unor produse alimentare — v. *Cico*; v. și R.l. 27 XII 79 p. 2, 19 IV 80 p. 2 (formal din fr. *navette;* DEX, DN3).

navétă (spațială) s.f. (astr.) — Vehicul care asigură regulat și frecvent legătura în spațiu; navă reutilizabilă — „Vineri a fost experimentat cu succes primul zbor liber al *navetei spațiale* americane «Enterprise» alcătuită din avionul purtător, un Boeing 747, și *naveta* propriu-zisă." Sc. 13 VIII 77 p. 6; v. și 14 VIII 77 p. 6, R.l. 26 II 79 p. 6, *circumterestru, Spăceiab* (din fr. *navette* [*spatiale*] DMC 1970; DN, DEX, . DN3 — alte sensuri).

naviplán s.n. (av., mar.) — Vehicul amfibiu — „N-102-C este marca ultimului tip de *naviplan* lansat la apă în Franța." Sc. 14 XI 70 p. 6. „Nu departe de Bordeaux, cel mai mare *naviplan* francez a fost complet distrus, în urma unui incendiu, provocat de explozia accidentală a unui aparat electric." R.l. 5 V 77 p. 6 (din fr. *naviplan;* DMN 1965).

navomodél s.n. — Macheta unei nave — „În cinstea zilei marinei se va desfășura tradiționalul concurs republican de *navomodele*, la care vor lua parte reprezentanți ai secțiilor de navomodelism din întreaga țară." Sc. 29 VII 61 p. 3 (din *navă* + *model;* DEX, DN3).

navomodelísm s.n. 1961 — Tehnica construirii navomodelelor; concurs de navomodele — v. *navomodel* (din *navomodel* + *-ism;* DEX, DN3).

navomodelíst s.m. — Constructor de navomodele — „Pe malul lacului Băneasa și-au dat întîlnire *navomodeliștii*-copii și maturi din întreaga Capitală." Pr. R.TV. 13 VI 63 p. 8 (din *navomodel* + *-ist;* DEX, DN3).

nămoloterapíe s.f. (med.) „O altă procedură cu caracter terapeutic este *nămoloterapia* practicată la Techirghiol sau în lacuri cu proprietăți similare. Ea constă din aplicarea unui strat subțire de nămol (cu care se unge tot corpul) după o prealabilă încălzire la soare, iar îndepărtarea se face prin baia în ghiol. Atît helioterapia cît și talasoterapia acționează pozitiv asupra întregului organism prin mecanisme complexe." Sc. 7 VIII 77 p. 4 (din *nămol* + *-terapie*).

nediseminăre s.f. (În sint. *nediseminarea armelor atomice[nu-*

cleare) — Neră̆spîndire — „Este necesară netezirea drumului printr-o serie de măsuri tranzitorii, parțiale, între care se află și mult controversata problemă a neră̆spîndirii armelor nucleare. Într-adevăr, problema unui tratat de *nediseminare* a armelor nucleare a ridicat în fața tuturor statelor posesoare sau nu de bombe atomice, o serie de probleme..." Sc. 27 VII 67 p. 4. „Tratat de *nediseminare* a armelor atomice." Emisiune TV 16 VIII 79 (din *ne-* + *diseminare;* DEX, DN3).

needucogén-ă adj. — Care nu reușește să dea o educație bună — „Să simțim, nu numai să înțelegem ce înseamnă o familie *needucogenă*, de ce nu-i bine să lași copiii pe mîna unei familii *needucogene*." Cont. 22 VI 73 p. 5 //din *ne-* + *educogen*//.

neetanșeitáte s.f. — Defectul de a nu fi etanș — „Specialiștii au realizat un nou aparat «Halodet 02» destinat detectării și localizării *neetanșeităților* la instalațiile care lucrează sub presiune sau în vid." R.l. 26 I 77 p. 5 (din *ne-* + *etanșeitate*, după fr. *non* [*in*] *étanchéité;* DT).

negáție s.f. (înv.) „Din păcate însă, acordul de principiu pentru schimbarea repartizării (*«negația»*, cum i se mai spune), ca și «oferta», dealtfel, se pronunță uneori cu o surprinzătoare ușurință." Sc. 21 III 74 p. 4; v. și Fl. 11 X 79 p. 15, *conductor-arhitect* (formal din fr. *négation;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

négru-abanós adj. — De culoare negru ca abanosul — „Aici se vor ridica hale pentru adăpostirea a 10 000 de nurci, îndeosebi din varietățile topaz, *negru-abanos* și alb." R.l. 5 VIII 67 p. 1 (din *negru* + *abanos*).

neocolonialism s.n. — Formă de colonialism care urmărește menținerea fostelor colonii, devenite independente, în situația de anexe economice — „Pozițiile-cheie pe care puterile occidentale și în special SUA le dețin în aparatul executiv al ONU au permis ca operațiunea ONU din Congo să se transforme într-un instrument de manevră al *neocolonialismului*." Cont. 18 X 62 p. 8; v. și Sc. 11 XI 79 p. 6 (din fr. *néocolonialisme*, engl. *neocolonialism;* DMC 1950; FC I 139; DP; DEX, DN3).

neoplázic, -ă, adj. 1978 (med.) — Care se referă la neoplasm — v. *dublu orb;* v. și R.l. 27 VI 80 p. 5 (din fr. *néoplasique;* DZ; DEX, DN3).

nescafé s.n. 1947 — Cafea pulbere solubilă — v. *cafea-filtru, operațional* [scris și *nes-café*] (din fr. *nescafé;* PR 1942; DN3).

neșifonabilitáte s.f. 1974 — Calitatea de a nu se șifona — v. *cardat* (din *neșifonabil* + *-itate;* DN3).

neșifonabilizáre s.f. — Calitatea de a nu se șifona — „Eforturile specialiștilor sînt îndreptate acum spre obținerea unei *neșifonabilizări*." Mag. 12 XI 66 p. 6 (din *neșifonabil*).

netropicalizát, -ă *adj.* — Nesupus acțiunii de a deveni insensibil la un climat tropical — „Un Fiat 1300 *netropicalizat*". Sc. 30 VIII 66 p. 3 (din *ne-* + *tropicalizat*).

neuroendocrin, -ă adj. 1969 (med.) — Privitor la relațiile dintre sistemul nervos și cel endocrin — v. *stimuloterapie* (cf. fr. *neuroendocrinien;* DFMB, DM).

neurolimfă s.f. (med.) — Lichid cefalorahidian — „Se pare că memoria este transmisă prin *neurolimfă*." Cont. 3 XI 78 p. 5 (din fr. *neurolymphe;* DM; DN3).

neuroprotéză s.f. 1974 (med.) — Microordinator care înlocuiește nervul optic — v. *fosfenă* // din *neuro-* + *protează*//.

neurotransmițátor s.n. (chim.) „La recenta întîlnire de la Nichat a gastroenterologilor francezi s-a semnalat ivirea unei noi speranțe în tratarea radicală a ulcerului prin elaborarea de către biochimiști a unui nou produs, cimetedina. Este vorba de o moleculă menită să «înșele» mecanismul secreției acide care lezează mucoasa stomacală, provocînd ulcerele. Ținînd seama de faptul că secretarea de acid clorhidric este controlată de un *neurotransmițător* — histamina — specialiștii au pus la punct moleculo analoge histaminei." Sc. 8 XI 77 p. 5 (din *neuro-* + *transmițător*, după engl. *neurotransmitter;* BD 1971).

neutríno s. (fiz.) — Particulă electrică neutră foarte ușoară — „În Uniunea Sovietică, prinde viață un important proiect astronomic — o stație *neutrino*. Într-un tunel uriaș săpat în munte se va instala un puternic telescop neutrinomezonic, instalație unică în lume pentru înregistrarea particulelor *neutrino*." R.l. 5 II 77 p. 6 (din fr., it., engl. *neutrino;* DTP; DEX, DN3).

neutrinomezónic, -ă adj. 1977 — Care folosește particule electrice neutre și mezonice — v. *neutrino* //din *neutrino* + *mezonic*//.

nevăzătór, -toáre s.m.f., adj. — Om lipsit de vedere, orb — „La *căminul de nevăzători* se învață." Sc. 13 I 61 p. 2. „Profesorul de limbă română I.V. de la Grupul școlar de fete *nevăzătoare* din Arad, se gîndea de mulți ani la o mașină la care să poată lucra și cei lipsiți de vedere." R.l. 7 III

79 p. 5; v. și Sc. 26 IV 80 p. 6, *electroftalm*, *fosfenă* (din *ne-* + *văzător*).

niawái s.m. „În cursul unei conferințe de presă ținută la Lima, el a prezentat fotografii și a dat explicații asupra modului de viață și obiceiurile *niawailor*, locuitorii unei regiuni neexplorate, unde se află șase triburi de indieni, descendenți ai unei civilizații vechi de 40 de secole. " Sc. 28 VIII 77 p. 6 (cuv. amerind).

nivél s.n. (constr.) — Etaj — „Blocul în care locuiește Vlad are zece *nivele*." (din fr. *niveau*; DMN 1965).

nivél-recórd s.n. — Nivel foarte înalt — „Londra: prețul aurului la un *nivel-record*." I.B. 28 I 72 p. 4. „Inflația tinde spre *nivelurl-record*." Sc. 31 VII 74 p. 6; v. și I.B. 8 VI 74 p. 8, R.l. 31 VIII 79 p. 6 (din *nivel* + *record*, după fr. *niveau-record*; DMN 1969).

nivométric, -ă adj. 1977 — Cu nivometrul — v. *eșantionaj* (din *nivometru* + *-ic*).

nonautór s.m. — Autor lipsit total de calitățile cerute unui scriitor — „Recent, revista «Times» a publicat un articol foarte caustic cu privire la ceea ce ea denumește non-cărți, scrise de *non-autori*, pentru non-oameni." Cont. 16 IX 60 p. 6 //din *non* + *autor*; FC II 169, 170//.

noncárte s.f. 1960 — Carte lipsită de orice substanță, de orice valoare artistică — v. *non-autor* //din *non* + *carte*; FC II 169, 170//.

nonóm s.m. — Persoană lipsită de calități umane — „Pe această pînză s-ar întîlni escrocii care distrug cîțiva oameni, cu bestiile care distrug mii de oameni. Sînt *non-oameni* care populează filmul lui Weiss." Gaz. lit. 17 VII 61 p. 7; v. și *nonautor* (1960) // din *non* + *om*; FC II 170//.

nonstóp adj. inv., s (anglicism) — Fără întrerupere — „După 267 de zile cît a durat călătoria sa *non-stop* în jurul lumii... navigatorul solitar japonez K.H. a revenit recent în portul Osaka." R. lit. 13 V 74 p. 6. „Programul magazinului: 7—21, *non stop*" R.l. 23 IX 75 p. 4. „*Non-stop* la Voinicelul." I.B. 12 I 76 p. 7; v. și *sex-magazin* (din engl., fr. *non-stop*; FC II 168, 170, 265, 276, 280, 291; DMC 1960).

nucleotíd s.n. (biol.) „Una dintre marile descoperiri ale biologiei contemporane o constituie faptul că genele, care asigură legătura genetică dintre generații, sînt constituite din acizi nucleici, substanțe chimice macromoleculare alcătuite din unități mai

mici, denumite *nucleotide*, al căror număr de secvență variază de la o serie la alta." Sc. 4 X 78 p. 4 (din fr. *nucléotide;* engl. *nucleotide;* L. WT, DFMB; DC, DM).

nuſár s. 1978 — Produs cu care se curăță obiectele sanitare din faianță *v. detartrant* (probabil din *nufăr*).

număr-recórd s.n. — Număr foarte mare „Inteligența lui tactică și, mai ales, o știință a plasamentului, îl prezentau într-un *număr-record* de poziții de marcare." Sp. 11 II 74 p. 3. „Japonezii au fabricat în cursul lunii septembrie a.c. un *număr record* de autovehicule: 654 216." LB. 24 X 75 p. 4. „Interesul manifestat față de viitoarele Jocuri Olimpice se va materializa printr-un *număr-record* de telespectatori." R.l. 7 II 77 p. 5 (din *număr* + *record*, după fr. *nombre-record;* DMN 1968).

O

oálă-minúne s.f. (gosp.) „Printre ustensilele moderne cu care tehnica a înzestrat căminele noastre se află și oala de fiert sub presiune. Un veritabil «vas-minune», care reduce considerabil durata preparării mîncărurilor... Altminteri, *«oala-minune»* își pierde atribuțiile moderne, devenind oală banală ca toate oalele." Sc. 7 IV 78 p. 2 (din *oală* + *minune*, după germ. *Wundertopf)*.

obscurizá vb. I 1979 — A face obscur, a întuneca — v. *subprodus* (din *obscur* + *-iza;* cf. fr. *obscurcir;* DN3).

obsesionál, -ă adj. — Care ține de obsesie, obsesiv — „Însăși noțiunea de talent se asociază în mintea noastră cu o doză de «misionarism», o stare *obsesională* a omului pentru a crea anumite valori." Sc. 21 V 69 p. 5 (din fr. *obsessionnel;* PR 1952; DN3).

oceanonaút s.m. — Navigator care explorează străfundurile oceanelor — „Șase *oceanonauți* a căror vîrstă medie era de 26 de ani au petrecut 22 zile la 100 metri adîncime." R.l. 19 X 66 p. 1 (din *ocean* + *-naut*, cf. engl. *oceanaute*, fr. *océanaute;* DMN 1964, ED 1967).

oceanológ-biológ s.m. — Oceanolog specialist în biologie — „Eroul filmului, *oceanolog-biolog*, întreprinde cercetări asupra comportamentului afectiv și social al delfinilor." R.l. 31 III 75 p. 2 (din *oceanolog* + *biolog)*.

océlă s.f. (biol.) „S-a pus din nou în discuție ipoteza emisă de J.R. că pielea omului ar conține anumite dispozitive și structuri de ordin microscopic — *ocele* — care permit perceperea obiectelor exterioare fără intervenția retinei. Fiecare *ocelă* poate să formeze o imagine grosolană." Sc. 16 II

65 p. 4 [și *ocel*] (din fr. *oeelle;* DEX, DN3).

ochiométric adv. — (Măsurat) din ochi — „Bucătarul nu cunoaște cuvîntul rețetă: el procedează... *ochiometric.*" R.l. 28 II 79 p. 2. (din *ochiometru* + *-ic*).

ochiométru s.n. — Ochiul considerat ca instrument de apreciere a măsurii — „«Brazdometrul» e un cuvînt încă necunoscut și care, de fapt, nici nu are un înțeles bine definit. Așa au numit tractoriștii, mai mult în glumă, stinghia de lemn gradată cu care se măsoară adîncimea arăturii. Trebuia și un instrument de control. «*Ochiometrul*» te înșală, a spus directorul, trebuie să găsim altceva." Sc. 21 IX 60 p. 2. „În cazul în care un parcurs cerut de un călător [cu taxiul] nu este prevăzut în tabel, costul se calculează după «*ochiometru*». De unde tocmeli interminabile." Sc. 26 XII 74 p. 2. „În unele autobaze și unități de transport, verificarea autovehiculelor din dotare se mai face încă empiric, rudimentar, cu «*ochiometrul*», fără aparatură și instalații de specialitate." Sc. 16 IV 75 p. 4; v. și *restaurant-zahana* (din *ochi* + *-metru;* FC I 142).

octuplét s.m. — Fiecare din cele opt ființe născute deodată de aceeași mamă — „*Octupleți.* O femeie din Neapole... a născut joi opt gemeni — trei băieți și cinci fete... Medicii formulează rezerve serioase în ce privește șansele de supraviețuire ale *octupleților.*" Sc. 17 VIII 79 p. 6 (din *octuplu* + *-et;* cf. engl. *octuplet;* CD).

octúplu s.m. — Fiecare din cele opt ființe născute deodată de aceeași mamă — „Ultimele trei supraviețuitoare ale nașterii de *octupli* de la Milano... se află în condiții staționare și s-au îngrășat foarte puțin." R.l. 29 VIII 79 p. 6; v. și 5 IX 79 p. 6 (din fr. *octuple;* M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 133; DN3).

ocupațional, -ă adj. (med.) — (Terapie) care are în vedere o anumită ocupație pentru fiecare bolnav sau bătrîn — „În timpul internării, bolnavii beneficiază și de o terapie *ocupațională,* diferențiată după aptitudinile fiecăruia și sub controlul unui personal calificat." Sc. 16 II 70 p. 2. „[Terapia] *ocupațională* este o cale de a avea o viață plină de satisfacții pînă la adînci bătrînețe; aceasta înseamnă ocupații care să dea fiecăruia sentimentul utilității, al unei împliniri." Sc. 30 XI 75 p. 2; v. și *ergoterapie* (din engl. *occupational [therapy];* fr. *occupationnel;* DMC 1964; CD).

odorológic, -ă adj. „Criminaliștii au creat expertiza *odorologică;* eșantioane de ser conținînd mirosul caracteristic unei persoane pot fi conservate într-un recipient special timp de doi ani și pot servi la nevoie ca un fel de «amprentă», pe baza căreia un câine polițist să descopere pe cel

în cauză." R.l. 19 IV 78 p. 6 //din lat. *odor* „miros" + *-logic*//.

off adv., adj. inv. (cinem., teatru) — (Voce) din afara scenei, ecranului — „Remarcabilă scena în care Gino apelează la foruri superioare pentru a i se face dreptate și dialoghează disperat cu voci din «*off*»." Săpt. 19 X 73 p. 12. „Acest rol e îmbucătățit în momente cînd eroul își povestește în gînd tot ce vede, aude și socoate, pentru ca brusc vocea *off* să se oprească și personajul să vorbească normal, ca toți ceilalți." R. lit. 20 XI 75 p. 17; v. și Cont. 14 XII 79 p. 8 (cuv. engl.; cf. fr. *off;* PR 1950).

ofițér-pilót s.m. — Ofițer aviator — „Un purtător de cuvînt militar american a declarat că un prim bilanț al exploziilor arată că 21 de *ofițeri-piloți* americani... au fost uciși." Sc. 17 VI 65 p. 4 (din *ofițer* + *pilot*).

OK adv. 1971 (americanism; colocv.) — De acord!; (foarte) bine — v. *happy-end;* v. și R. lit. 27 XII 79 p. 15 [pron. *ochéi*] (din engl. americ. *OK*, abreviere din *all correct;* Al. Graur în SCL 3/69 p. 349; v. și Milmea Gheorghiu în Luc. 14 II 81 p. 1, din „Old Kinderhook"; D.Am.).

olăriță s.f. — Femeie care se ocupă cu confecționarea oalelor. „De pe acum, fata de la roata olarului își «modelează» un stil propriu... Întrucît veți mai auzi de această «*olăriță*», rețineți-i numele: I.O." Sc. 24 III 77 p. 2 (din *olar* + *-iță;* DEX — alt sens).

oleoduc s.n. — Conductă de petrol — „Hotărît lucru, faimosul *oleoduc* transalaskan are ghinion... Un camion a lovit *oleoductul*, provocînd fisuri și scurgeri de petrol." R.l. 21 VII 77 p. 6. „*Oleoductul* Trans-Alaska a fost închis luni seara ca urmare a unei scurgeri de petrol observate la una din stațiile de pompare." R.l. 18 VIII 77 p. 6 (din fr. *oléoduc;* PR 1950; Th. Hristea în LR 3/72 p. 196, atestări din 1970; DN3).

oligoelemént s.n. (fiziol.) — Element chimic care intervine foarte rar în metabolismul ființelor, dar e necesar dezvoltării lor — „Lăstarii în vîrstă de un an pot furniza interesante indicii în ce privește poluarea solului și a vegetației cu *oligoelemente* minerale. La această concluzie au ajuns un grup de biologi, chimiști, agronomi și informaticieni din Cluj-Napoca și Baia-Mare." R.l. 15 VI 77 p. 5 (din fr. *oligoélément;* PR 1948; LTR, DZ, DT; DEX, DN3).

Oltcít s.n. „Pe platforma industrială de est a Craiovei a avut loc vineri inaugurarea lucrărilor de construcție a întreprinderii societății mixte «*Oltcit*» de autoturisme de mic litraj, rod al colaborării româno-franceze." Sc. 18 VI 77 p. 5. „Primim la redacție întrebări din

partea a numeroși cetățeni care se interesează de autoturismele «Olteit».“ Sc. 2 IV 78 p. 5. „Plan și stadii de execuție pe șantierul «Olteit».“ Pr. R.TV. 26 II 79 p. 4 [pron. *Ol(t)sît*] (abreviere din *Olt[enia]* + *Cit[roën]*; VRC 281).

om-broáscă s.m. 1. (creație ad-hoc) — Om cu aspect de broască — „Maryan pictează *oameni-broască*, cu tichie ca a măscăricilor și a uebunilor din evul mediu, cu clopoței.“ Cont. 19 X 62 p. 5. 2. — Tehnician care lucrează sub apă ca un scafandru — „*Oamenii-broască* pot coborî în adîncuri pentru a studia sedimentele de pe fundul mării, pot executa prospecțiuni geologice, studii de inginerie și arheologie.“ Sc. 21 IX 75 p. 4; v. și 15 VI 80 p. 6 (din *om* + *broască*; sensul 2 după fr. *homme-grenouille*, it. *uomo-rana*; L 1955; DT).

omletiéră s.f. 1962 — Vas special pentru prepararea omletei — v. *esențar* (din *omletă* + *-iera*).

om-maimúță s.m. „Un *om-maimuță* în Spania zilelor noastre? Locuitorii satului Villen din regiunea Alicante au prins, la poalele înnților Sierra del Aguila, o creatură dotată cu o putere musculară deosebită, înalt de 1,25 m. Nu vorbește, se hrănește cu ierburi și rădăcini de plante și doarme în pomi.“ R.l. 11 IV 72 p. 6. „Graficianul B.H. a fost calificat de o revistă franceză ca «al doilea tată al lui Tarzan». H. este cunoscut pentru pasiunea cu care s-a dedicat ani de zile ilustrării aventurilor trăite de *omul-maimuță*.“ R.l. 4 VI 74 p. 6 (din *om* + *maimuță*).

om-orchéstră s.m. 1. — Om complex, cu preocupări foarte diverse — „X. se și lansase ca profesor de filosofie, pianist, ziarist, dramaturg, eseist și romancier. De la un asemenea *om-orchestră* ne-am fi așteptat la o simfonie de idei.“ Gaz. lit. 5 IV 61 p. 8. 2. — Om care cîntă la mai multe instrumente — „Un *om-orchestră:* maracasse, chitară, saxofon, muzicuță, voce — M.G.“ R.l. 30 I 75 p. 4; v. și Sc. 29 I 80 p. 5 (din *om* + *orchestră*, după fr. *homme orchestre*; PR 1964).

omozukái s. 1974 (cuv. jap.). — Mînuitor principal în teatrul cu marionete japonez — v. *shamisen*.

om-păsăre s.m. 1. — Om care încearcă să zboare cu aripi improvizate — „Clubul *oamenilor-păsări*... Cu toate că numărul lor nu este mare, membrii acestui club sînt foarte activi și au luat parte la numeroase demonstrații de zboruri cu aripi improvizate.“ R.l. 3 I 74 p. 6. „*Omul păsare*. Francezul B.B. a creat ingeniosul dispozitiv din imagine, prevăzut cu un motor și cu pinze, care permite omului să zboare aidoma unei păsări, însă numai deasupra unei suprafețe plane, fără obstacole.“ Sc. 15 X 78 p. 5; v. și

R.l. 26 III 74 p. 6. 2. — Zburător la circ — „Vom pătrunde sub cupola circului, în lumea acelor «nebuni sublimi», cum le spunea cu drag Chaplin, a *«oamenilor-păsări»*, cum i-a numit de-a lungul anilor circul — zburătorii." I.B. 10 IV 74 p. 3 (din *om + păsăre*).

om-púnte s.m. „Artistul este, prin participarea sa la marile experiențe ale umanității, ca și prin mijloacele de comunicare și de expresie de care se slujește, *omul-punte*. Mijlocitor între trecut și prezent, între prezent și viitor, între trăirile individuale și experiența socială". Sc. 5 XII 73 p. 4. „În viața popoarelor... poeții sînt cu adevărat *oameni-punte*, purtători de cuvînt, marii mijlocitori ai gîndirii și simțirii, cei care reprezintă chipul însuși, multiplu, al națiunii lor, în fața altor națiuni." R.l. 3 IV 77 p. 2 (din *om + punte*).

om-reclámă s.m. — Om care poartă reclame atît pe spate, cît și pe piept — „Om-sandviș. Strada aleargă înaintea omului-sandviș. Cu priviri obosite, el privește vitrinele înghețate... *Omul-reclamă* se grăbește." Gaz. lit. 16 II 61 p. 5 //din *om + reclamă*//.

om-sándviș s.m. — Om care poartă reclame atît pe spate cît și pe piept — „Cariera nocturnă a cîinilor ce dau tîrcoale *omului-sandwich*". R.l. 14 XII 78 p. 2; v. și Sc. 19 I 61 p. 3, *om-reclamă* (1961) [scris și *om-sandwich*] (din fr. *homme-sandwich*; cf. engl. *sandwich-man*; L; FC I 46).

onchiocercóză s.f. (med.) „Împotriva *onchocercozei*... E vorba de măsuri pentru combaterea unei grave boli de ochi, foarte răspîndite în bazinele marilor fluvii din Africa și America de Sud, care duce la orbire milioane de oameni; de aici și denumirea de mai largă circulație de «orbire fluvială»" R.l. 11 II 75 p. 6 [și *oncocercoză*] (din fr. *onchocercose*; L; DFMB, DM, DZ).

one-(wo)man-show sint. engl. — Persoană care susține singură un spectacol — „Actrița are înclinații accentuate pentru aceste *«one-woman-show»* dramatice care cer calități de gîndire și sensibilitate nu la îndemîna oricui." R.l. 21 X 77 p. 2. „Lucrarea are aspectul unui adevărat *one-man-show* al unui edificiu cu mai multe nivele, subtil asamblate." Luc. 19 VIII 78 p. 5 [pron. *oan-(u) men-șău*] (cf. fr. *one man show*; PR 1964).

onoránt, -ă adj. — Onorabil — „Pentru o gimnastă care nu a mai apărut la concursuri oficiale de foarte multă vreme, rezultatele obținute la Strasbourg sînt *onorante*." R.l. 31 X 78 p. 5 (din *onora + -ant*; Th. Hristea în LR 3/72 p. 197; DEX, DN3).

op adj. inv. (arte; anglicism) — Care se bazează pe reacții

optice — „Același mimc este excelent într-un proiect figurativ și fad, impersonal într-o lucrare *op*, cu caracter ambiental-decorativ." R.lit. 11 III 71 p. 29 (din engl. *optical art*); BD 1965).

opacizát, -ă adj. — Lipsit de transparență — „[Fabricile] au început să producă cămăși din relon *opacizate*." Sc. 13 VI 63 p. 1 (din *opaciza*).

opalizát, -ă adj. — Care are aparența opalului — „Un pahar cu picior; un bol *opalizat*; o vază irizată; ceramică în culori; servicii moderne; piese multifuncționale." I.B. 29 IV 74 p. 2 (din *opal*, după fr. *opalisé*).

op-árt loc. s. (arte; anglicism) — Curent în arta plastică modernă în care se pune accentul pe efectele optice — „R.W., cu mijloacele *op-artului*, sau J.R. aduc paralel imagini în care ritmul linear preponderent demonstrează o experiență vizuală întemeiată pe o bună cunoaștere a unora dintre curentele artistice mondiale." Sc. 18 I 75 p. 4; v. și Săpt. 2 XI 79 p. 3 (din engl. *op art*; DN3).

open adj. s.n. (sport; anglicism) — Competiție de tenis la care participă profesioniști și neprofesioniști — „Adunarea generală F.I.I.T. din acel an pune în discuție problema turneelor *open* (deschise profesioniștilor)." Mag. 23 III 74 p. 8 [pron. *ópăn*] (din engl. *open*; II. Constantinescu în I.R 1/73 p. 32, atestări din 1969).

operatór-rádio s.m. — Operator specializat în transmisiile de radio — „Misterul sunetelor care de mai bine de o decadă intrigă pe oceanografi și creează, adesea, dificultăți *operatorilor-radio* pe nave, a fost descifrat." R.l. 15 V 74 p. 6 (din *operator [de] radio*).

operatór-regizór s.m. — Operator (cinematografic) care lucrează și în calitate de regizor. „*Operatorul-regizor* M.T. a realizat... un documentar despre o călătorie la Polul sud." Cont. 21 IX 62 p. 5 (din *operator* + *regizor*).

operațiónál, -ă adj. — Care poate fi folosit, practic — „Mijloace *operaționale* pentru studierea caracteristicilor." Cont. 1 IX 67 p. 8. „Curios, defectele aparatelor devin însă, cîteodată, *operaționale*; adică furnizează totuși apă caldă, dar numai pentru... nescafé. Chestie de preț?" I.B. 17 X 74 p. 2; v. și R.l. 12 VIII 80 p. 6 (din fr. *opérationnel*; DMC 1965; DEN, DN3).

operă-concért s.f. — Operă prezentată sub formă de concert — „Orchestra Cinematografiei își propune să continue, în noua stagiune, inițiativa *operelor-concert* cu Wozzeck de Alban Berg, Walkiria și Siegfried de Richard Wagner." Cont. 8 X 65 p. 6. „Pierre Colombo nu a creat vreun dezacord cu maniera dirijorilor amintiți, în prezentarea

de *opere-concert.*" Săpt. 19 IV 74 p. 6 (din *operă* + *concert).*

óperă-rock s.f. — Operă cu melodii rock — „În prezent a fost lansat pe piață un disc cu *opera-rock* «Hitler superstar». Șaizeci de muzicieni au participat la această înregistrare care evocă nașterea nazismului." Sc. 28 VIII 77 p. 6 //din *operă* + *rock*//.

operetístic, -ă *adj.* **1.** (muz.) — De operetă — „Duetul *operetistic* susținut de către M.R. și R.Z." R. lit. 2 IX 76 p. 16; v. și *monodia.* **2.** — De caracter facil — „Pericolul cel mai mare prevăzut, dealtfel, de regizor, acela al căderii în parodie involuntară și *operetistică*, nu a putut fi evitat cu nici un chip, montarea suferind mereu în acest sens." Cont. 21 I 72 p. 6 (din it. *operettistico;* Th. Hristea *P.E.* 123; I. Iordan în SCL 4/64 p. 419, atestare din 1960; DN3).

optimizá vb. I — A îmbunătăți — „Ce se poate anticipa asupra stadiilor-tip prin care de regulă trec muncitorii de proveniență rurală în procesul adaptării lor la munca industrială, pentru a *optimiza* această integrare?" Sc. 21 XI 69 p. 4; v. și *computer, eye-liner, superfinisare* (din fr. *optimiser*, engl. *to optimize;* DMN 1960; DN3).

optimizáre s.f. — Îmbunătățire, ameliorare — „O problemă de *optimizare* a amestecului de produse petroliere." I.B. 9 XI 66 p.l. „Ce măsuri se iau în transporturi pentru *optimizarea* circulației și economisirea carburanților" R.l. 28 VII 79 p. 2 (din *optimiza*; cf. fr. *optimisation;* DMN 1967; SMFC IV 314, L. Seche în LR 2/75 p. 176 ; DT; DEX, DN3).

oráș-capitálă s.n. — Oraș cu funcție de capitală a unei țări — „Ne-a prezentat fotografiile «din copilărie» ale *orașului-capitală* la rubrica «Bucureștiul necunoscut»." R. lit. 20 III 75 p. 16. „Nici unul din aceste locuri nu mai poate răspunde astăzi, cu demnitate, noului profil al *orașului-capitală.*" Sc. 27 IV 77 p.1. (din *oraș* + *capitală).*

oráș-dormitór s.n. „Zeci de familii părăsesc zilnic cartierele în care locuiesc, în care s-au născut, au copilărit, au muncit, populînd orașele-satelit din jurul Capitalei, așa-numitele *«orașe-dormitoare»*, lipsite de infrastructura comercială și culturală care conferă Parisului specificul și farmecul său." Sc. 26 XII 75 p. 4 (din *oraș* + *dormitor*, după fr. *ville* [*cité*] *dortoir;* PR 1955).

oráș-eróu s.n. — Oraș ai cărui locuitori s-au comportat vitejește (în timpul războiului) — „Zi de zi, leningrădenii adaugă frumuseților *orașului-erou* perle ale viitorului." Sc. 10 I 63 p. 3. „Președintele R.S.F. Iugoslavia, I.B. Tito, a înmînat, în cadrul unei mari adunări populare, ordinul de *oraș-erou* localității Drvar din Bosnia." Sc. 6 VI 74 p. 6; v. și 28 VII 63 p. 4

(din *oraș* + *erou*, după rus. *gorod-gheroi*) OSRI).

oráș-gigánt s.n. — Oraș de mari proporții — „Dacă mai dorim ca pădurile și cîmpiile, micile orășele istorice și vechile cartiere de locuit să rămînă pe locurile lor... dacă nu vrem să locuim în *orașe-gigant* întinse pe 500 de mile, orașe fără început și fără sfîrșit, atunci ieșirea este una singură..." I.B. 14 VI 72 p. 4. *„Orașe-gigant.* Ciudad de Mexico va fi orașul cel mai populat în anul 2000, cu 32 milioane de locuitori." Sc. 5 I 77 p. 5 (din *oraș* + *gigant*).

oráș-grădínă s.n. — Oraș plin de verdeață, ca o grădină — „În mine crește tot mai puternic sentimentul de mîndrie pentru *orașele-grădini* din patria mea." Gaz.lit. 23 II 61 p. 8. „La Nashville m-am întîlnit deodată cu un *oraș-grădină*." Scc. 20 6/66 p. 187. „Cald omagiu adus *orașului-grădină*, filmul capătă în cele din urmă atributele unui poem scris într-o frumoasă clipă de inspirație." I.B. 5 III 75 p. 2; v. și Sc. 27 V 63 p. 6, Cont. 20 VI 69 p. 4, Sc. 13 XII 75 p. 4 (din *oraș* + *grădină*).

oráș-mamút s.n. — Oraș de mari proporții — „...a vizitat recent New Yorkul. A dorit, firește, ca în limita timpului fixat să cunoască cît mai mult *orașul-mamut*." Fl. 4 VII 70 p. 32. „Se apreciază că pe harta acestei regiuni vor apărea adevărate *orașe-mamut*, cu populații de pînă la 40 milioane de locuitori." Sc. 19 X 75 p. 6 (din *oraș* + *mamut*).

oráș-monumént s.n. — Oraș cu numeroase monumente; oraș care prin el însuși este un monument — „Cu tot caracterul său de *«oraș-monument»* Leningradul este mereu tînăr." Sc. 6 XI 63 p. 3. *„Orașe-monumente...* monumente ale civilizației umane; Persepolis și Veneția." I.B. 22 I 72 p. 2 (din *oraș* + *monument*).

oráș-muzéu s.n. — Oraș cu numeroase instituții de interes artistic, istoric etc.; oraș care prin el însuși este un muzeu — „Un *oraș-muzeu*" [Viena] Sc. 14 XI 62 p. 3. „Am avut sentimentul, după ce am văzut castelul de la Wawel din Cracovia și apoi vechiul colegiu, că mă aflu într-un mare *oraș-muzeu* în care istoria apasă implacabil pe ziduri." R.l 20 VII 74 p. 6. *„Orașe-muzeu:* Neapole". Pr.R.TV. 8. I 77 p. 22; v. și Cont. 28 IX 67 p. 5, 27 VIII 73 p. 12, R. lit. 11 VII 74 p. 24, Sc. 18 I 75 p. 6, 23 I 75 p. 4, 12 VII 75 p. 6 (din *oraș* + *muzeu*, după fr. *ville-musée*).

oráș-port s.n. — Oraș care trăiește mai ales prin portul său. — „Miercuri, *orașul-port* Genova a rămas paralizat de greva generală." Sc. 7 X 66 p. 6. „Am colindat marile *orașe-porturi* Livorno și Marsilia, în care se întrepătrund vechiul și modernul." I.B. 5 I 71 p. 4. „60 de piese de o inestimabilă valoare au fost

donate recent muzeului din Bombay de către serviciul vamal al marelui *oraș-port.*" Sc. 23 IX 76 p. 6; v. și Cont. 21 XI 69 p. 10, Sc. 29 I 73 p. 4, I.B. 18 IV 74 p. 4, R.l. 7 V 74 p. 2, 15 VI 74 p. 2 (din *oraș* + *port*).

oráș-satelít s.n. — Oraș nou, creat lîngă alt oraș mai mare, menit să-l descongestioneze pe acesta din urmă — „[Krinkovo] primul *oraș-satelit* al Moscovei" I.B. 20 VI 61 p. 3. „Orașul Halle-West, care urmează să organizeze în viitor zona de locuit aferentă celei industriale, poate constitui un exemplu de *oraș-satelit* cu rol strict funcțional." Cont. 8 VII 66 p. 6. „Zilele trecute a fost dat în folosință primul bloc din *orașul-satelit* Colibași." Sc. 26 III 74 p. 2; v. și I.B. 20 VI 61 p. 3, Cont. 17 XII 65 p. 10, Sc. 9 III 67 p. 6, *cartier-oraș, oraș-dormitor* (din *oraș* + *satelit*, după fr. *ville-satellite*; cf. engl. *town satellite*, germ. *Satellitenstadt*, rus. *gorod-sattelit*; BD 1967; DTP).

oráș-stațiúne s.n. — Oraș care este o stațiune balneară — „Florile *orașului-stațiune* Vatra Dornei" Sc. 24 IV 76 p. 4. „Dacă treceți prin Vatra Dornei nu se poate să nu vă opriți pentru cîteva clipe și în frumosul parc al nu mai puțin frumosului *oraș-stațiune*." Sc. 3 V 79 p. 2 (din *oraș* + *stațiune*).

oráș-șantiér s.n. — Oraș în care se construiește intens — „*Orașul-șantier*, îmbrățișat de grija protectoare a statului socialist, a țării, trăiește durata cu o intensitate a muncii..." Sc. 4 X 70 p. 1. „Celu-Silvanici, un *oraș-șantier*" R.l. 6 II 79 p. 5 (din *oraș* + *șantier*).

oratoriál, -ă adj. — Cu specific de oratoriu — „M.M. evoluează spre stilul *oratorial*, cu linii sonore sigur conduse; M.C. nu pierde avantajul frumuseții glasului și de o particularitate timbrală potrivită nu numai lui Wagner, ci și maestrului vienez." Săpt. 19 IV 74 p. 2 (din *oratoriu* + *-al*).

ordinatór s.n. (inform.) — Calculator electronic foarte puternic — „Trei restaurante din Moscova se servesc de un *ordinator* capabil să întocmească meniuri formate din 10 000 de feluri de mîncare." Sc. 25 III 74 p. 4. „Pacienții computerului. La Universitatea Alberta din Canada a fost inaugurat un curs de 20 de ore de cardiologie computerizată. Datorită unui program special elaborat cu sprijinul «Fundației canadiene a inimii», studenții care frecventează cursul au posibilitatea de a vedea, pe un ecran terminal al *ordinatorului*, corpul unui om accidentat." R.l. 18 VII 74 p. 6. „Wilhelm Tell, un minicalculator elvețian care a luat parte anul trecut la primul campionat mondial al *ordinatoarelor* programate să joace șah." R.l. 25 X 75 p. 6; v. și *minaturiza* (din fr. *ordinateur*; DMC 1954; DT; DN — alt sens, DEX, DN3).

orfévru s.m. — Creator de obiecte de artă aplicată de mare finețe, din metal prețios; (fig.) artist subtil — „În traducerea liricelor lui Robert Sabatier, Tașcu Gheorghiu se dovedește același admirabil *orfevru*, aceeași conștiință subtil adaptabilă la dubla existență a poeziei originale pe care o tălmăcește și la Poezia pur și simplu." R. lit. 9 V 74 p. 21 (din fr. *orfèvre;* DN3).

ornitoptér s.n. (av.) „Un grup de ingineri sovietici a pus la punct prototipul unui *«ornitopter»*, avion care zboară bătînd din aripi ca păsările." Cont. 15 V 64 p. 8 (din fr. *ornithoptère*, engl. *ornithopter*; D.Tr., DT; DEX, DN3).

ortóptică s.f. (med.) — Ramură a oftalmologiei care se referă la educarea vederii — „Secția de *ortoptică* a clinicii pe care o conduce profesorul Sachsenweger este una dintre cele mai bine dotate din Europa." Sc. 17 IX 67 p. 1 (din fr. *orthoptique*; DMN 1971; DM).

ortostatísm s.m. — Poziția verticală a corpului — „Dacă vrei să fii cosmonaut... proba în centrifugă, proba de *ortostatism* (destinată să verifice reacțiile cardiovasculare la presiuni diferite), testul de verificare a integrității sistemului respiratoriu..." R.l. 18 II 78 p. 6 (din fr. *orthostatisme;* DZ; DN3).

O

ossidénta s.f. „*«Ossidenta»*, apa de gură medicinală realizată după brevetul dr. Osipov-Sinești, a fost pusă în vînzare la magazinul de prezentare al fabricii «Miraj»." R.l. 29 VIII 77 p. 5 (probabil din *Os[ipov]* + *Si[nești]* + *denta[l]*).

osteopetrózã s.f. 1974 (med.) — Boală a oaselor — v. *calcitonină;* (din fr. *ostéopétrose;* DFMB, DZ).

otosclerózã s.f. (med.) „*Otoscleroza* limitează vibrațiile și împiedică auzul. *Otoscleroza* e o formațiune patologică osoasă... care se exprimă prin anchilozarea «scăriței»." Cont. 17 VIII 62 p. 7 (din fr. *otosclérose;* DFMB, DM; DN3).

ou-fosílă s.n. — Ou păstrat ca fosilă — „Oul din imagine... are respectabila vîrstă de... un milion de ani! Dată fiind valoarea deosebită a acestui *ou-fosilă*, muzee din numeroase țări ale lumii și-au exprimat dorința să intre în posesia lui." R.l. 2 IV 71 p. 6. „De curînd, un grup de arheologi au descoperit în Madagascar, în timpul unor săpături, acest gigantic *ou-fosilă* care cîntărește 5 kg." Sc. 23 VI 73 p. 5 //din *ou* + *fosilă*//.

out adv., adj. inv. (cuv. engl.) — Exclus — „Fumatul este cu totul *«out»* în cercurile americane care se vor de avangardă — anunță marele cotidian [The New York Times]." Cont. 26 XII 75 p. 4 [pron. *dut*] (cf. fr. *out;* PR 1966).

out-sider s.m. (anglicism; mai ales în sport) „Pe lîngă Coca Andronescu și Mihai Fotino, se re-

marcă prin cîteva puncte înscrise la momentul potrivit «*out-sider*»-ul Const. Diplan." Cont. 21 VII 72 p. 4. „*Out-siderii*, cum li se zice în limbaj sportiv jucătorilor cu șansa a doua, s-au prezentat pe teren fără a lua în considerație pronosticurile, învingînd astfel adversari superiori." Sc. 20 VII 74 p. 4 [pron. *ăut-saider* sau *ăut-sider;* scris și *autsceider*] (din engl. *outsider:* I. Gheție în LR 4/57 p. 21, atestări din 1956-1957; Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 32; DEX, DN3).

oxenocardiográf s.n. (med.) „La Wroclaw (R.P. Polonă) a fost construit un aparat — *oxenocardiograf* — care poate înregistra activitatea inimii cu ajutorul a patru curbe." Sc. 18 VIII 64 p. 3 (probabil cuv. pol.).

ozeníst, -ă s.m.f. „*«Ozeniștii»* din Vălenii. Zvonul că la Vălenii de Munte ar fi fost zărit, cu cîteva luni în urmă, un O.Z.N., a stîrnit mare emoție și un viu interes în rîndul populației din oraș, dar mai ales printre școlari. Ei au hotărît, nici mai mult nici mai puțin, să înființeze un cerc O.Z.N. Micii cercetători nu-și propun să caute pe cer «farfurii zburătoare», ci studiază de zor astronautica." Sc. 15 V 74 p. 2 (din *OZN* + *-ist*).

OZN s.n. — Denumire dată obiectelor zburătoare neidentificate — „A.D., soția unui vînzător de pește din Geneva, a adus la cunoștința autorităților locale că un obiect zburător neidentificat a «coborît», luni seara, în curtea locuinței sale. *O.Z.N.*-ul care, potrivit spuselor femeii, a «staționat» circa 10 minute și a rămas imobilizat la o înălțime de un metru deasupra solului, producea un zgomot ascuțit, asemenea unui scrîșnet." R.l. 21 III 74 p. 6. „Un *O.Z.N.* amfibie a fost observat în largul coastelor regiunii Algesiras zburînd peste strîmtoarea Gibraltar." R.l. 18 IV 74 p. 6. „Cei doi biologi... susțin existența unei strînse legături între semnalarea, în perioada anilor 1965—68, a unor obiecte zburătoare neidentificate (*O.Z.N.*-uri) în statul american Utah și apariția în același timp a unor enorme roiuri de fluturi din specia Epicea. Un singur fluture din această specie degajă o lumină electrică vizibilă la 6 metri, iar roiurile de Epicea pot atinge proporții imense." Sc. 11 XI 78 p. 5; v. și Săpt. 18 VII 75 p. 8, R.l. 18 VIII 80 p. 2, *ozenist* [pron. *ozené;* scris și *O.Z.N.*] (abreviere din *O*[*biect*] *Z*[*burător*] *N*[*eidentificat*], după engl. *UFO* — *U*[*nidentified*] *F*[*lying*] *O*[*bject*], „obiect zburător neidentificat"; FC I 156; DEX, DN3).

P

pace-maker s. (med.) „Am mai scris în această rubrică de așa-numitul *«pace-maker»*, aparat care, implantat în corp, are rolul de stimulator cardiac." Sc. 20 XI 74 p. 6. „Aparatul *«pace-maker»*, după denumirea sa engleză este un fel de «mică cutie neagră» pe care bolnavul de inimă o poartă asupra lui spre a stimula, la caz de nevoie, activitatea cardiacă." Sc. 5 VI 74 p. 6; v. și 19 VI 74 p. 6 [pron. *peis-méikă*] (cuv. engl.; cf. fr. *pace-maker*; DMN 1960; DM).

pachetizáre s.f. — Aranjare în pachete — „Este vorba de un nou procedeu de lucru... anume: *pachetizarea* cherestelei de rășinoase, un sistem modernizat de ambalare și încărcare mecanizată." R.l. 6 VII 73 p. 3; v. și *containerizare*, *paletizare* (din *pachet*).

pachetizát,-ă adj. — Aranjat în pachete — „Astfel, manipularea cherestelei *pachetizate* permite mecanizarea operațiilor de descărcare și încărcare în toate mijloacele de transport." R.l. 6 VII 73 p. 3 (din *pachet*).

paleobotanist s.m. — Specialist în paleobotanică — „Lucrătorii care au demolat un zid al bisericii au descoperit o nișă datînd din 1120, în care se afla un trandafir uscat cu diametrul de 4 centimetri. *Paleobotanistul* chemat special de la Londra pentru a scoate floarea din nișă fără a o deteriora a avut nevoie de 4 ore pentru această operațiune. Trandafirul descoperit la Romsey este cel mai vechi specimen botanic identificat pe teritoriul Europei." Sc. 14 II 76 p. 6 (din fr. *paléobotaniste*, engl. *paleobotanist*; DN3).

palcospeológ s.m. „Atenți la înmulțirea straturilor, *paleospeologii*, categorie de cercetători ai istoriei peșterilor, fac săpături, iau

probe, scot la iveală resturile scheletice ale unor animale de mult dispărute." Sc. 24 VI 64 p. 1 // din *paleo-* + *speolog*//.

paletizáre s.f. (com.) — Metodă de manipulare a mărfurilor prin folosirea paletelor (platforme speciale) — „Acum tot mai multe mărfuri sînt manipulate în tehnologii de transport moderne (paletizări, *paletizări*, containere etc.)." R.l. 31 X 78 p. 5; v. și *înnavelare* (1972), *containerizare* (cf. fr. *palettisation*; DMN 1958; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DN3).

panacodór s.m. — Brutar care lucrează cu panacodul — „În fotografie — șeful echipei constănțene M.P. se consultă cu cocătorul V.G. asupra calității pîinii. Alături - N.Z. - «*panacodor*»." Sc. 9 VII 61 p. 1 (din *panacod* + *-or*).

panchayáta s.f. „Ceremonia încoronării regelui Birendra Bir Bikram Shah Deva a avut loc luni la Katmandu. La ceremonia încoronării au participat membri ai guvernului și *panchayatelor* (adunări locale)." Sc. 25 II 75 p. 6 (cuv. hindus).

pancól s.n. „Ați auzit de «*Pancol*»? Este denumirea unui nou pansament, realizat de specialiștii Institutului de cercetări pielărie, cauciuc, mase plastice București... Obținut pe bază de colagen din piele animală, «*Pancol*» prezintă o serie de avantaje față de pansamentele textile obișnuite." (din *pan*[*sament din*] *col*[*agen*]).

panoramá vb. I. — A descrie pe larg, a relata — „Așteptăm să se *panorameze* și alte meridiane." R.l. 12 II 67 p. 4. „Romanul său «Jean fiul lui Ion» *panoramează* — cu realism — asupra vieții de familie și de uzină." Sc. 6 X 78 p. 8; v. și R. lit. 26 VI 75 p. 24, Săpt. 2 XI 79 p. 3 (din *panoramă*; cf. germ. *panoramieren*; F; DN3).

panorámic (cinem.) **1.** s.n. — Cadru larg în film, televiziune — „Filmul se deschide cu un larg și dezolant *panoramic* asupra grămezilor fumegînde de moloz și de fier." Sc. 12 I 62 p. 2. **2.** adj. (Pe lîngă *ecran*, uneori în compunere cu *stereofonic*) — Ecran semicircular foarte lat — „Ce se mai aude cu [filmul] Mihai Viteazul?... — Premiera va avea loc în luna ianuarie, pe ecran *panoramic*-stereofonic." Cont. 8 I 71 p. 5 (din fr. *panoramique*; PR sec. XX; DN — alte sensuri, DEX, DN3).

pantalón-tréning s.m. — Pantaloni de flanelă folosiți la sport — „Unitățile comerciale primesc în cursul trimestrului IV cu 15 la sută mai multe treninguri, o cantitate dublă de *pantaloni-trening*." I.B. 6 XI 65 p. 1 (din *pantalon* [*de*] *trening*).

pantalón-tub s.m. — Pantalon în formă de tub — „*Pantaloni-tub*, iată o ultimă noutate a modei. Nu au un nume prea frumos,

dar denumirea lor pare a fi explicită și elocventă. Îi chemă *pantaloni-tub* pentru că sînt drepți, chiar puțin strîmtați în partea de jos a piciorului." Săpt. 21 I 77 p. 8 (din *pantalon* + *tub*).

pantóf-sandá s.m. — Pantof decoltat — „*Pantofi-sanda* albi sau bleumarin cu talpă de plută, turbanul în culoarea închisă a combinației și o floare în piept completează ținuta." Săpt. 30 III 73 p. 16. „Se revine la încălțămintea clasică pentru femei. *Pantof-sanda*, culoare bej, baretă care susține pe aceia foarte decoltați." Săpt. 31 V 74 p. 8 (din *pantof* + *sanda*).

pánty s.n. (anglicism) — Ciorap pantalon — „Dacă ați ști că ne bate gîndul să vă zicem din nou, a cîta oară, despre defectele ciorapilor, *panty*-urilor pe care magazinele le comercializează, probabil nenumărați ochi vor pierde iradierea de bună dispoziție..." Săpt. 11 VII 80 p. 8 (din engl. *panty*; cf. fr. *panty*; CD; DMN 1967).

papáia s.f. „Sucul entul fruct *papaia*, originar din Malayezia și răspîndit în India, Antile și Africa, a produs o adevărată senzație într-un spital din Anglia." Sc. 30 IX 77 p. 5 (cuv. amerind; cf. it. *papaia*, fr. *papaye*; LI; DEX, DN3).

paperback s. 1975 (cuv. engl.) — Ediție ieftină — v. *hardback* [pron. *péipărbec*] (CD).

papetár,-ă adj. — Care se folosește în fabricarea hîrtiei — „Lemnul acestui arbore (oțetarul) are calități *papetare* surprinzătoare. Chiar la vîrsta de un an, tulpinele tinere (care ajung la 1—2 m înălțime) au un randament în pastă *papetară* de circa 45 la sută." R.l. 26 II 74 p. 5 (der. regr. din *papetărie*; cf. fr. *papetier*; DEX, DN3).

paraciviliZáție s.f. (livr.) — Stare opusă nivelului de dezvoltare a societății moderne — „Viața se desfășoară într-o arie de *paracivilizație*, rămînînd circumscrisă la rudimentele formelor ei originare." Cont. 15 XII 61 p. 1 (din *para-* + *civilizație*; FC II 176, 177, 181; DN3).

paradóxă vb. I — A recurge la paradox — „«Nesfîrșitele primejdii» e un roman conceput ca un joc secund sau ca un reflex inteligent asupra unei realități secunde. *Paradoxînd*, autorul ajunge, în acest prim roman al său, la o teorie specifică a romanului modern." Săpt. 26 V 78 p. 2 (din *paradox*).

paraliterár,-ă adj. — Privitor la lucrările alăturate celor propriu-zise literare — „În cadrul aceleiași dezbateri F.N. condamnă «meșteșugurile» *paraliterare*, care transformă romancierul într-un funcționar sub nivelul literelor." Cont. 10 III 67 p. 10 (din fr. *paralittéraire*).

paraliteratúră s.f. — Pe lîngă / în afara literaturii propriu-zise —

„Micul preambul teoretic de mai sus, a cărui idee centrală o vom repeta pînă la ruinarea definitivă a prejudecății «science-fiction-ul este *paraliteratură*», ni s-a părut nimerit în contextul discutării romanului lui C.C., autor tentat de re-figurarea unor mituri livrești." R. lit. 22 II 79 p. 9 (din fr. *paralittérature;* PR 1960).

paranormál, -ă adj. — Care este în marginea normalului — „Fiecare demonstrație a lui pe care am putut s-o cercetez în detaliu, avea o explicație normală care era mai probabilă decît cea *paranormală*... Uri Geller îndoaie obiecte de metal — linguriță, chei, cuțite — fără să le atingă, doar prin concentrare psihică... este, cu alte cuvinte, un medium extraordinar, expert în psihokinezie, telepatie, clarviziune, teleportanță, previziune ș.a.m.d." Cont. 1 VIII 75 p. 5 (din fr. *paranormal;* PR 1950).

parantezát,-ă adj. 1974 — Care se află între paranteze, în subsidiar — v. *detectivist* (din *paranteză*).

paraóptic, -ă adj. — Situat în afara organului de simț al vederii — „Supusă unui control științific la clinica din Harkov s-a constatat că ea poseda o vedere *paraoptică* și mai perfectă decît R.K., că recunoaște fără greșeală literele și culoarea lor." Sc. 16 II 65 p. 4 //din *para-* + *optic*//.

parapsihologíe s.f. — Studiul fenomenelor metapsihice — „«*Parapsihologia* și problemele ei» Vorbește prof. univ. Paul Popescu-Neveanu." Pr. R.TV. 11 VI 78 p. 5. „Nostimă a fost propunerea comitetului fondator al «Institutului psihoenergetic» din Brooklin-Massachusetts — instituție de *parapsihologie* și științe oculte — care a cerut ca toți oamenii să se oprească o clipă și să gîndească instantaneu și intens la satelit." Sc. 8 VII 79 p. 6 (din fr. *parapsychologie;* PR 1950).

parateatrál, -ă adj. „El vorbea despre noul stadiu al experiențelor sale și le scotea din sfera teatrului, numindu-le «*parateatrale*»." R. lit. 26 VI 75 p. 25 //din *para-* + *teatral*//.

parauniversitár, -ă adj. 1971 — Din afara universității — v. *post-universitar* (din fr. *parauniversitaire;* DMN 1968).

parc-(aúto-)școálă s.n. — Spațiu amenajat pentru a învăța regulile de circulație — „Fundeniul nu va mai fi un parc obișnuit, ci un «*parc auto-școală*» pentru elevi... În foarte scurt timp (2-3 săptămîni) copiii vor putea veni să învețe să conducă, să învețe regulile de circulație." I.B. 29 X 73 p. 3. „Ieri, în carticrul Colentina-Fundeni, a fost inaugurat primul *parc-școală* de circulație pentru elevii din Capitală." Sc. 29 IV 74 p. 2; v. și I.B. 10 V 72 p. 1, *cartodrom* (din

parc [+ *auto*] + *școală;* cf. fr. *parc-autos*; DMN 1961).

párching s.n. — Loc de parcare pentru mașini — „Tournais-ul este un burg nu prea mare din sudul Belgiei, un orășel curat, cu mireasmă istorică, centrat ca de obicei împrejurul unei catedrale monumentale și al unei piețe grațioase devenită *parking*." R. lit. 27 II 75 p. 24 [scris și *parking*] (din fr., engl. *parking;* PR 1945; CD; Th. Hristea în LR 1/74 p. 61; D.Am.; D.Tr.; DEX, DN3).

parcométru s.n. — Aparat de taxare într-un parching — „Numărul *parcometrelor* va ajunge la 300 în zonele magazinelor Eva și Unic..." R.l. 29 I 77 p. 5; v. și 28 XII 79 p. 5 (din fr. *parcomètre;* PR 1960).

parcúrs (în loc. adv. *pe parcurs)* — Din timpul, între timp — „Cîteva dintre cele mai amuzante incidente de *pe parcursul* repetițiilor cu recentul succes «Viața e ca un vagon» de Paul Everac." l.B. 2 III 74 p. 2. „Toate mi-au fost executate *pe parcurs*, cu excepția vizorului care nici acum nu este montat." R.l. 5 IX 79 p. 5 (fr. *parcours;* V. Guțu Romalo *C.G.* 242, atestări din 1971; DEX, DN3).

parodontologíe s.f. (med.) — Ramură a medicinei care se ocupă cu bolile de dinți — „Centrul de *parodontologie* «Bucur» își începe activitatea de luni 16 iulie, într-un nou local, la Centrul metodologic de *parodontologie* al Spitalului clinic «Bucur»." R.l. 13 VII 79 p. 5; v. și *parodontoză* (1975) (din fr. *parodontologie;* L 1970).

parodontopatíe s.f. 1975 (med.) — Modificare patologică frizitoare la fixarea dinților în osul maxilar — v. *parodontoză* (din fr. *parodontopathie;* DFMB, DM; DN3).

parodontóză s.f. (med.) „În Capitală... funcționează primul centru de parodontologie din țară. Șase medici stomatologi și cadre medii de specialitate asigură efectuarea tratamentului contra parodontopatiei sau, cum mai este cunoscută, *parodontozei* (boală a gingiilor, care face ca, în timp, dinții să devină mobili și să cadă). Tratamentul, rod al unei îndelungate cercetări, constă în implantarea unor biostimulatori de os uman deproteinizat (denumit «osminerale») în șepturile osoase intermediare." R.l. 14 XI 75 p. 5 [var. *paradontoză*] (din fr. *parodontose*, germ. *Parodontose;* cf. it. *parodontosi*, rus. *parodontoz;* L; Th. Hristea *P.E.* 133; Th. Hristea în R. lit. 5 VI 80 p. 8; DZ, DM; DN3).

parohialísm s.n. 1974 — Provincialism — v. *campus* (din engl. *parochialism;* CD).

particularísm s.n. (livr.) — Caracterul a ceea ce este specific — „*Particularism* și universalism." Gaz. lit. 15 IV 66 p. 4 (din *particular* + *-ism;* cf. fr. *particularisme;* DEX — alt sens, DN3).

partidă maratón s.f. (sport) — Partidă care durează foarte mult — „O *partidă maraton* s-a disputat între P.G. (S.U.A.) și E.M." R.l. 26 VI 75 p. 3. „B.G. l-a întrecut... pe I.N. după o *partidă maraton* care a durat aproape trei ore și jumătate." R.l. 2 VI 75 p. 5 (din *partidă* + *maraton*).

partón s.m. (fiz.). „Particule mai mici decît protonii și neutronii au fost descoperite la acceleratorul liniar din Standford, în California. Aceste particule, denumite «*partoni*», au fost descrise într-un studiu apărut recent în revista «Scientific American»." R.l. 18 VI 71 p. 6; v. și *quark* (din engl. *parton*, abreviere din *par[ticle* + *pro]ton*; BD 1969).

parțializát,-ă adj. — Parțial — „Există o primejdie ca elevii să posede la absolvirea școlii generale o privire de ansamblu *parțializată* asupra noii literaturi." Cont. 19 XI 65 p. 9 (din *parțial*).

pasphil s.n. — Specie de material sintetic — „Un produs sintetic cu însușiri d **os** bite, ca *pasphilul* de pildă, se îmbină foarte solid cu metalele, piatra, betonul, lemnul etc. Terturanul, un nou material plastic cu calități neobișnuite, poate fi acoperit astăzi cu metal pe cale galvanică. Dorlostanul, la rîndul său, se distinge prin extensibilitate și elasticitate, dovedindu-se excelent pentru producerea de țesături, costume de baie, ciorapi etc. Teflonul, un polimer fluorurat, servește astăzi la producerea de piese speciale de echipament industrial... Noul polimer pyrrona prezintă calități semiconductoare și fotoconductoare; o gamă întreagă de alte produse ca: lignoplastul, sticloplastul și alte materiale termoplastice și-au făcut debutul industrial." Sc. 3 XII 66 p. 5 [pron. *pasfil*].

passing-shot s. (cuv. engl.; sport) — (La tenis) Minge rapidă dată în diagonală sau în lungul liniei care trece de adversarul venit la fileu — „De cealaltă parte a terenului, Năstase greșește din ce în ce mai mult, ratează servicii... *passing-shoturi* sau voleuri." R.l. 20 VII 74 p. 5 [pron. *pasinșot*] (cf. fr. *passing-shot*; DN3).

pastifiánt s.n. — Care permite obținerea unei paste — „Printre acestea [sortimente noi] se numără un nou *pastifiant* utilizat în prelucrarea maselor plastice, hipocloratul de sodiu." Sc. 15 XI 61 p. 1 (din *pastă*, după modelul lui *plastifiant*; DN3).

pastílă s.f. 1. (circ.) — Refugiu în mijlocul unei piețe, a unei străzi largi etc. — „În Piața Operei sînt mai multe *pastile*." 2. 1976 (inform.) — Microcircuit — v. *chip* (formal din fr. *pastille*; sensul 2 traduce engl. *chip*; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

patátă s.f. (bot.) „Se înregistrează, ca efect prelungit al erbicidelor, scăderea masivă a recoltelor de *patate* (cartofi dulci), soia, orez

și nuci de cocos." Sc. 30 III 74 p. 7 (din fr. *patate;* DN3).

páti-bar s.n. — Bar cu specific de patiserie — „Aprecierile sînt întru totul valabile și în cazul *pati-barurilor* aparținînd întreprinderilor de panificație". I.B. 17 III 76 p. 4 (din *pati[serie]* + *bar*).

patináj-vitéză s.n. — Patinaj de viteză — „Campionii Capitalei la *patinaj-viteză*." Sc. 15 I 61 p. 3 (din *patinaj* + *viteză*, după fr. *patinage de vitesse*).

patio s. 1979 — Curte interioară a unei case (spaniole) — v. *saloon* (cuv. sp.; cf. fr., engl. *patio;* D.Am; T. Șandru-Olteanu în SCL 5/78 p. 609, El. Toma în ER p. 473).

patronál,-ă adj. 1977 — Care aparține patronatului — v. *lock-out* (din fr., engl. *patronal;* DEX, DN3 — alt sens).

patronát s.n. 1971 — Ansamblul conducătorilor de întreprinderi în societatea capitalistă — v. *imobilism, lock-out* (din fr. *patronat;* DP; DN3).

pădúre-parc s.f. — Pădure amenajată ca un parc — „În orașul Iași, pe o suprafață de 20 hectare teren degradat s-a amenajat o *pădure-parc*." Sc. 16 VII 61 p. 2. „În *pădurea-parc* «Lunca Jiului» din municipiul Craiova au înflorit cîteva pîlcuri de porumbari." R.l. 15 XI 76 p. 5 (din *pădure* + *parc*).

păr-cauciúc s. „S-a pus la punct o tehnologie prin care se obține *părul-cauciuc*, un material care, pentru calitățile sale deosebite, poate fi utilizat la tapițeria mobilei și autovehiculelor, ca izolant la instalațiile termice, la filtre de aer etc." R.l. 28 IV 75 p. 5; v și I.B. 11 VIII 80 p. 2 (din *păr* + *cauciuc*).

părplást s. „Realizări de prestigiu, cum este valorificarea resturilor de păr de animale, o resursă secundară complet inutilizabilă într-un produs cu caracteristici superioare, «*părplast*», mai bun chiar decît buretele de poliuretan." R.l. 29 XII 78 p. 3. „Printr-un procedeu chimic original, brevetat... se obține un produs nou de mare valoare economică, denumit *părplast*, cu menirea de a înlocui poliuretanul (buretele)." R.l. 25 I 79 p. 3; v. și 15 X 77 p. 5 (din *păr* + *plast[ic]*).

pășúne-modél s.f. — Islaz care poate servi drept model — „Transformarea acestora [a 866 ha] într-o *pășune-model*." R.l. 8 III 67 p. 3; și emisiune radio din 5 V 74 (din *pășune* + *model*).

peisagist-floricultór s.m. 1975 — Specialist care se ocupă cu aranjarea plantelor ornamentale în parcuri, grădini — v. *finisor-asamblator* (din *peisagist* + *floricultor;* DN, DEX, DN3 — *peisagist* cu alt sens).

peisajér,-ă adj. — De peisaj — „În acord cu aceste principii mo-

derne ale arhitecturii *peisajere* au fost proiectate cele mai noi grădini și parcuri din țara noastră." Cont. 5 IV 63 p. 2 (din fr. *paysager;* DN3).

peliculár,-ă adj. (chim.) — Care formează o peliculă — „Păi află dumneata că după metoda aia mai veche trebuia să pui un strat de protecție de 9—12 mm grosime... Un strat gros, dur, casant etc. Or eu îți vorbesc de un strat *pelicular* pulverizat sub presiune..." R.l. 10 I 78 p. 5 (din fr. *pelliculaire;* LTR; DEX, DN3).

peliculă-documént s.f. — Film cu valoare de document — „O *peliculă-document* care a adus mărturii de netăgăduit privind încălcarea sancțiunilor economice impuse regimului rasist rhodesian." R.l. 8 X 67 p. 6. „Emisiunea literară de joi seară... — alt motiv de autorespect; Zaharia Stancu, citind poezii din ultimul său volum «Voci în șoaptă», a realizat aici o nouă *peliculă-document.*" R. lit. 17 IX 70 p. 27 (din *peliculă* + *document).*

peliculogén,-ă adj. — Care formează o peliculă — „S-au introdus în fabricație curentă, la «Azur» Timișoara, substanțele *peliculogene* acrilice pentru oglinzi." R.l. 26 II 77 p. 5 (din fr. *pelliculogène;* LTR; DEX, DN3).

penetrométru s.n. 1965 (tehn.) — Aparat care permite să se afle duritatea unui corp, prin penetrare — v. *NASA;* v. și R.l. 5 III 81 p. 3 (din fr. *pénétromètre,* engl. *penetrometer,* rus. *penetrometr,* germ. *Penetrometer;* PR 1950; LTR, DTP; DN3 — alt sens).

peptídă s.f. (chim.) „Savanții desemnează prin numele de *peptide* aceste substanțe hormonale, a căror sursă a devenit în prezent cunoscută: hipofiza, hipotalamusul și talamusul, glande situate la baza creierului." Sc. 19 I 78 p. 5 (din fr. *peptide;* DM, LTR, DT; DEX, DN3).

perdánt,-ă adj. — (Persoană) care pierde (într-o competiție) — „Principalii *perdanți* sînt John Newcombe și Tom Okker. Primul este învins de fostul as australian Fred Stolle." Sp. 6 IX 73 p. 3. „Abjurarea lui Auden a însemnat o mare pierdere literară, principalul «*perdant*» fiind însuși poetul." Luc. 17 XI 73 p. 10; v. și *underdog* (din fr. *perdant*).

periclitáte s.f. 1972 (livr.) — Caracterul a ceea ce este pus în pericol — v. *sinistritate* (din *periclita*).

periculozitáte s.f. — Însușirea de a fi periculos → „Căderile de zăpadă au mărit *periculozitatea* circulației rutiere, crescînd numărul accidentelor." R.l. 4 XI 69 p. 6; frecvent în sint. s. *spor de periculozitate* (din *periculos* + *-itate;* cf. it. *pericolosità;* LRC II 134; DEX, DN3).

perinatál, -ă adj. (med.) — Care se referă la circumstanțele unei

nașteri, are loc în jurul unei nașteri — „Un grup de cercetători de la Centrul de hemobiologie *perinatală* din Paris a pus la punct un nou tratament pentru a soluționa problema unor grave incompatibilități sanguine fetomaterne." R.l. 12 VII 78 p. 6 (din fr. *périnatal*, PR 1970; DMN 1971; L. Seche în SMFC VI 26, FC II 154—155).

permosál s. 1977 — Articol de cosmetică auto — v. *autobalsam*.

permutațional, -ă adj. — Care se referă la permutație — „Sabin Ștefănuță, pictor și grafician, preocupat la această oră de procedeele artei *permutaționale*." Cont. 10 VIII 73 p. 7 (din engl. *permutational*; DN3).

pernă de aer sint. s. — Curent de aer aflat între două suprafețe și care servește ca lubrifiant — „Avem pe *pernă de aer*. Autovehiculul din imagine, care se poate deplasa la fel de bine în aer, pe apă și pe pămînt, a fost creat în R.F. Germania... În caz de necesitate, avionul devine vehicul terestru sau barcă pe *pernă de aer*." Sc. 17 V 78 p. 6; v. și *aeroglisor* (1968) (după fr. *coussin d'air*; cf. engl. *air-cushion*, germ. *Luftfederung*; DMN 1965, WT; D.Tr., DTP; DEN).

personáj-cheíe s.n. — Personaj foarte important — „*Personajele-cheie* din «Demonii» sînt (dacă se poate spune astfel) creații ale lui Nikolai Stavroghin." R. lit. 27 I 71 p. 5. „Un talentat interpret al acestui *personaj-cheie*." Sc. 21 II 75 p. 4. „Demonstrația deplină a artei retribuției se face însă prin cele trei *personaje* feminine-*cheie*, trei actrițe din trei generații." Săpt. 20 V 77 p. 6; v. și R.l. 28 VIII 75 p. 9, Sc. 5 I 76 p. 5 (din *personaj* + *cheie*).

personáj-simból s.n. — Personaj cu valoare de simbol — „Din grupuri se detașează, pline de energie, două *personaje-simbol*: comunistul și logodnica lui." Sc. 6 VII 72 p. 4. „Un *personaj-simbol* de alt regn estetic decît, în abstractizări exprese, ar fi părut aleatoriu și suprapus dacă autorul nu l-ar fi implantat, cu forța și originalitatea personificării, în sistemul constituit de celelalte." R. lit. 21 VI 73 p. 2 (din *personaj* + *simbol*).

personáj-surpríză s.n. — Personaj literar cu o comportare surprinzătoare — „În «Oamenii învinși» (M.B.) este un *personaj-surpriză*: își renegă idealurile umanitariste." Cont. 29 III 63 p. 4. „În rolurile lor, E.B. și O.T (un *personaj-surpriză*) aduc un aer straniu." Cont. 7 XI 75 p. 5 (din *personaj* + *surpriză*).

perspectográf s.n. (tehn.) „Mărturie elocventă stă acordarea a trei medalii pentru cele trei invenții expuse de arh. Ene: Aur pentru «*Perspectograf*» (aparat pentru construirea mecanică a imaginilor perspective); Argint pentru «Hașurator» (aparat pentru măsurarea desenelor.)" I.B. 16 II 74 p. 5 (din fr., engl. *perspectographe*,

germ. *Perspektograph*, rus. *perspektograf;* DTP; DEX, DN3).

pescărie-modél s.f. 1972 — Pescărie care poate servi drept model — v. *semiconservă* (din *pescărie* + *model*).

petroábs s.n. „Prin măcinarea anvelopelor (ca și a altor deșeuri de cauciuc) se obține o pulbere. Această pulbere, amestecată cu o substanță activă din sulfură de aluminiu și alți ingredienți, dă ceea ce se cheamă «*petroabs*»-ul... adică un praf negru care absoarbe cu «lăcomie» reziduurile petrolifere." Sc. 20 III 75 p. 2; v. și *depoluant* (din *petro*[*lifer*] + *abs*[*orbant*]).

petrodolár s.m. „Ca și «eurodolarii» la timpul lor, «*petrodolarii*» reprezintă o noțiune nouă în vocabularul de specialitate, în ambele cazuri fiind vorba despre dolari S.U.A. ieșiți din țara de origine și care s-au acumulat în mari cantități într-o regiune sau alta a globului: eurodolarii — în cîteva țări din Europa occidentală, *petrodolarii* — în țările exportatoare de petrol." Sc. 11 II 75 p. 5. „Dicționar. Ce sînt «*petrodolarii*»?" Pr.R.TV. 16—22 II 75 p. 8. „Au fost timpuri în care moneda de schimb era un drob de sare. Sau o aschie dintr-o piatră rară, sau un colț de rechin, sau o mărgică. Părăluțele au venit mai tîrziu, ca și hîrtia-monedă și tot ce a mai urmat, cu îmbogățirile și falimentele lor, pînă la «*petrodolarul*» din hidenul de benzină." R.l. 13 IX 75 p. 6; v. și R. lit. 22 V 75 p. 14 (din fr. *petrodollar;* PR 1974).

petroliér-gigánt s.n., adj. — Petrolier de mare tonaj — „Era *petrolierelor-gigant*" I.B. 29 VIII 72 p. 1. „Tancuri *petroliere-gigant*. Consiliul consultativ al Ministerului nipon al Transporturilor a aprobat proiectul construirii de tancuri petroliere cu un deplasament de 1 milion tone." I.B. 13 XI 73 p. 4. „... după 25 zile regiunea Ekofisk va arăta ca după scufundarea unui mare tanc petrolier, iar după 75 de zile ca și cum s-ar fi scurs țițeiul dintr-un *petrolier-gigant*." R.l. 27 IV 77 p. 5 (din *petrolier* + *gigant*).

peyotl s. 1967 — Tip de halucinogen — v. *halucinogen* (cuv. amerind.; cf. fr. *peyotl*).

PFL s.n. „*P.F.L.* sînt inițialele binecunoscute: plăci fibrolemnoase. Sînt prezente în casele tuturor mai ales sub formă de mobilier." R.l. 5 II 75 p. 3; v. și Sc. 26 IV 80 p. 3 [pron. *pefelé*] (abreviere din *p*[*lăci*] + *f*[*ibro*] + *l*[*emnoase*]; FC I 155, 164).

phocomelie v. *focomelie.*

phonodactilografie s.f. „*Phonodactilografie* — cea mai modernă metodă mondială de înlocuire a stenografiei cu aparate electronice Philips." I.B. 18 XII 73 p. 3; v. și R.l. 13 III 76 p. 4 //din *phono-* + *dactilografie*//.

phonotip s.n. 1973 — Aparat care transformă sunetele în semne grafice — v. *telescriptor* [pron. *fonotíp*] (din engl. *phonotype*).

pickles s. — Conservă de legume în oțet ; murături — „Am cumpărat un borcan de *pickles*." (din engl. *pickles;* cf. fr. *pickles*).

picosecúndă s.f. 1964 (fiz.) „O *picosecundă* este pentru o secundă ceea ce o secundă este pentru o perioadă de 30 de ani." R.l. 24 VII 79 p. 6; v. și 6 III 80 p. 6, *subnuclear* (1964) (din fr. *picoseconde*, engl. *picosecond*; PR 1960, BD 1967).

pictor-ceramíst s.m. — Pictor specializat în arta ceramicii — „Ceea ce a făcut M. este operă de *pictor-ceramist*." Cont. 17 VIII 62 p. 6 (din *pictor* + *ceramist*).

pictor-decorátor s.m. — Pictor specializat în decorațiuni — „Frații C. și V.L., *pictori-decoratori* fruntași, discutînd asupra unor noi modele." Sc. 10 XI 61 p. 2 (din *pictor* + *decorator*).

pictor-graficián s.m. — Pictor specializat în grafică — „Lucrări remarcabile, dintre care o bună parte aparțin *pictorilor-graficieni*." Cont. 2 V 69 p. 7; v. și R.l. 11 XII 79 p. 4 (din *pictor* + *grafician*).

pictor-gravór s.m. — Pictor specializat în gravură — „O echipă de desenatori condusă de *pictorul-gravor* italian Giannini a realizat un album puțin obișnuit." R.l. 31 VIII 79 p. 6 (din *pictor* + *gravor*).

pictor-țărán s.m. — Țăran care pictează — „Satul pictorilor — Kovaciza este un sat din Serbia, Iugoslavia, renumit pentru faptul că numără printre locuitorii săi nu mai puțin de 17 *pictori-țărani*. Neavînd nici o pregătire specială în domeniul artei penelului, aceștia practică, în perioadele de răgaz așa-numita pictură naivă." Sc. 31 V 74 p. 6. „Comentariul, dar mai ales ilustrațiile sînt deosebit de interesante, de la «Vameșul» Henry Rousseau, la *pictorii-țărani* germani." R. lit. 10 IV 75 p. 22. „E în stilistica acestui portret amintirea unei viziuni străvechi a *pictorilor-țărani* din arta românească." R.l. 27 III 79 p. 2 (din *pictor* + *țăran*).

picurătór s.n. — Mic dispozitiv utilizat în băi și bucătării — „Printre acestea se află căzile de baie albe și colorate... rezervoarele din porțelan, spălătoarele emailate cu suport *(picurător)* pentru bucătării... etc." R.l. 5 V 77 p. 5 (din *picura* + *-ător;* DTP, LTR).

piersicărie s.f. — Livadă de piersici — „*Piersicăria* de la Gospodăria de Stat Șimleu a intrat în acest an pe rod." Sc. 30 VIII 62 p. 1 (din *piersică* + *-ărie*).

piésă-basm s.f. 1967 — Basm transpus într-o piesă de teatru — v. *suspans* (din *piesă* + *basm*).

piésă-gigánt s.f. — Un obiect foarte mare sau o parte dintr-un mecanism foarte mare — „Sala de numismatică a Muzeului de antichităţi naţionale din Stockholm s-a îmbogăţit cu 5 noi exemplare din cele mai mari monede fabricate vreodată în această ţară... Aceste *piese-gigant*, realizate din argint şi cupru, se apropie de dimensiunile pe care le aveau, la acea vreme, lingourile din metalele respective." R.l. 30 I 75 p. 6. „Protagoniştii, doi şoferi ce iau startul într-o cursă dificilă, transportînd o *piesă-gigant* a industriei noastre spre o unitate îndepărtată a ţării, fac parte dintre acei eroi ce-şi ignoră «bravura»." Sc. 26 XII 75 p. 2 (din *piesă* + *gigant*).

piésă-rádio s.f. 1973 — Piesă (de schimb) pentru radio — v. *sculer-matriţer* (din *piesă* [*pentru*] *radio*).

piésă-unicát s.f. — Obiect de valoare aflat într-un singur exemplar — „Odată cu redeschiderea acestei secţii a muzeului (în cursul trimestrului I 1972), cele două *piese-unicat* vor constitui noi puncte de atracţie atît pentru specialişti, cît şi pentru vizitatori." Sc. 5 XII 71 p. 2. „Colecţionarul mai are 300 de embleme, scrisori, plicuri, ilustrate şi timbre de la aceşti neînfricaţi cuceritori ai Cosmosului. Între ele, o *piesă-unicat*." Sc. 22 X 74 p. 2 (din *piesă* + *unicat*).

pietonál, -ă adj. — Care aparţine pietonilor — „Lucrările pasajului *pietonal* de la Casa Scînteii se apropie de sfîrşit." I.B. 24 VII 69 p. 1. „Unde, în zona centrală, ar putea bucureşteanul să se plimbe, ce spaţii *pietonale* animate şi demne îi oferă planul de sistematizare?" Sc. 8 I 71 p. 2. „Trotuar intercomunal! Iată performanţa locuitorilor din Săcăşeni, jud. Satu Mare care prin muncă voluntară au asfaltat drumul *pietonal* pînă în comuna învecinată." R.l. 2 XII 72 p. 5; v. şi 17 III 71 p. 7 (din *pieton* + *-al*; cf. fr. *piétonnier*; DMC 1965).

piezoeléctric, -ă adj. (fiz.) — Propriu piezoelectricităţii — „Este vorba de transformatori din ceramică *piezoelectrică* pentru măsurarea vibraţiilor care seamănă ca aspect cu nişte pastile cu diametrul de 8 mm şi greutatea de aproximativ 5 grame." Sc. 29 VI 79 p. 5; v. şi *microminiaturizare* (1975) (din fr. *piézoélectrique*; LTR; DEX, DN3).

pilót-astronáut s.m. — Conducătorul unei nave cosmice — „Împreună cu J.K. fizician-astronaut, şi P.W., *pilot-astronaut*, C. va petrece la bordul laboratorului aproximativ 28 de zile." R.l. 20 I 72 p. 6 //din *pilot* + *astronaut*//.

pilót-comandánt s.m. — Conducător de aeronave — „Din partea echipajului se cere o strînsă colaborare între *pilotul-comandant*, secund, navigator, radiooperator de bord şi mecanic." Sc. 12 X 62 p. 2 //din *pilot* + *comandant*//.

pilót-cosmonaút s.m. — Conducătorul unei nave cosmice — „A fost efectuată aterizarea navei-satelit avînd la bord pe *pilotul-cosmonaut*, maiorul Iuri Alexeevici Gagarin." I.B. 7 VIII 61 p. 1. „Comitetul Central al P.C.U.S. și Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. au hotărît formarea unei comisii guvernamentale pentru elucidarea cauzelor morții tragice a *piloților-cosmonauți*." Sc. 1 VII 71 p. 6; v. și 17 II 64 p. 4, *fotodocument* (din *pilot* + *cosmonaut*, după rus. *lioțcik kosmonavt;* Th. Hristea *P.E.* 160; FC I 64).

pilulizá vb. I — A transforma în pilule, a reduce — „Cronometrul ne spune că Hamlet, jucat integral și cu pauzele de rigoare, durează cinci ore. Regele Lear, cam tot pe atît. Aceste realități ireconciliabile ne pun în fața unei dileme: jucăm textul integral cu sala goală sau îl *«pilulizăm»* ca să nu pierdem publicul?" R. lit. 28 X 71 p. 21 (din *pilulă* + *-iza*).

pi-mezón s.m. (fiz.) — Tip de particulă subatomică — „Dr. H.Y., laureat al premiului Nobel (1949) a demonstrat matematic existența particulelor energiilor înalte, *«pi-mezoni»*." Sc. 24 XII 75 p. 6 (din *π* [pi] + *mezon*, după engl. *phi meson;* cf. fr. *méson π;* BD 1971).

pint s. 1976 (anglicism) — Unitate pentru măsurarea lichidelor — v. *inch* (din engl. *pint;* D.Am.).

pión s.m. (fiz.) — Tip de particulă subatomică — „O nouă metodă de luptă împotriva cancerului va fi supusă în curînd primelor experimente clinice. Este vorba de iradierea celulelor din tumorile maligne cu *«pioni»*, particule subatomice, ce au proprietatea de a descărca energie asupra unui punct precis." Sc. 17 V 79 p. 5; v. și *spion* (1965) (din engl. *pion;* cf. fr. *pion;* PR 1957; DT; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

pioniér-biológ s.m. — Pionier interesat de biologie — „De fiecare dată în tolba lor de vacanță, echipajele «Cutezătorilor» au adus și adevărate unicate științifice, a căror valoare a fost confirmată de specialiștii în materie. Așa, bunăoară, pionierii-geologi au semnalat depozite de mică în munții Coziei, *pionierii-biologi* au reperat buretele parazit din Delta Dunării, care distruge sculele pescărești, iar pionierii-speologi au descoperit o peșteră necunoscută și au cartat alte 12." Sc. 14 VII 74 p. 4 (din *pionier* + *biolog*).

pioniér-geológ s.m. 1974 — Pionier interesat de geologie — v. *pionier-biolog* (din *pionier* + *geolog*).

pioniér-speológ s.m. 1974 — Pionier interesat de speologie — v. *pionier-biolog* (din *pionier* + *speolog*).

pi-pa s. „Sînt 40 de mici artiști [din Nankin], știu să mînuiască

tobe și săbii, știu să cînte la *pi-pa*, instrument tradițional chinezesc." Săpt. 11 VIII 78 p. 4 (cuv. chinez).

pipe-line s.n. 1974 (anglicism) — Conductă pentru transportul materiilor fluide — v. *transmediteraneean* [pron. *páiplain*] (din engl. *pipe-line;* BD 1970; Th. Hristea în LR 3/72 p. 196, atestări din 1970; L. Seche în LR 2/75 p. 176; DEX, DN3).

pisiceálă s.f. — Alintare — „Desigur, este numai o *pisiceală* plictisită și languroasă pe care o practică vitejii fii ai lui Adam." Sc. 1 XI 74 p. 8 (din *pisic-* + *-cală).*

pisici vb. refl. IV „Jocul tinerei actrițe este pe tot parcursul sabotat de tendința de a se copilări, de a se *pisici*, a se alinta, deci de o stare de imaturitate vocală." R.l. 7 I 78 p. 2 (din *pisică* + *-i;* DEX).

pistárd* s.m. (sport) — Ciclist specializat în concursuri pe piste — „Pe velodromul Dinamo *pistarzii* au primit vizita alergătorilor din R.P. Bulgaria." Sc. 8 VII 63 p. 3 (din fr. *pistard;* DEX, DN3).

pistolár s.m. — Trăgător abil cu pistolul (mai ales în filme western) — „O regie suspectă de a transforma eroii în gangsteri din Chicago localizați la București sub pălării cît roata carului, *pistolari* și mardeiași, într-o inventată dispută ideologică." Săpt. 14 IX 79 p. 6; v. și *polițier* (1974) (din *pistol* + *-ar;* DEX, DN3).

pizza s.f. — Mîncare italienească pregătită (la cuptor) din aluat garnisit cu pește, șuncă, ciuperci, sos picant etc. = „Diverse alte produse alimentare, de la picanta *pizza* și pînă la fripturi la tavă cu cartofi prăjiți." Sc. 6 V 79 p. 5 [pron. *pítsa*] (din it. *pizza;* DN3).

pînzulíță s.f. (tehn.) „Șlefuirea «*pînzulițci*», a porțiunii de talpă ce îmbracă tocul, va fi făcută mecanic." I.B. 23 XII 60 p. 1 (din *pînză* + *-uliță;* LTR; DT).

placébo s.sg.tant. (farm.) „Este vorba despre așa-zisele «*placebo*», adică medicamente care acționează asupra psihicului individului." Sc. 24 I 75 p. 5. „S-a vorbit deseori de rolul autosugestiei în medicină. S-au făcut chiar experiențe pe unii pacienți ce se plîngeau de diferite afecțiuni, cărora le-au fost administrate medicamente... fictive — așa-numitele *placebo*, care nu au nici un fel de efect terapeutic." Sc. 5 XI 75 p. 6 (din fr., engl. *placebo;* PR 1945, BD 1967; DM).

planetoíd s.n. (astr.) — Satelit artificial — „Lansarea *planetoidului* «Explorer 49». La Centrul spațial de la Cape Kennedy a avut loc duminică la ora 14,13 G.M.T. lansarea satelitului «Explorer-49», care urmează să se înscrie, peste cinci zile, pe o orbită circumlunară. N.A.S.A. a precizat că acest *planetoid*... va efectua cel mai aprofundat studiu întreprins vreodată al semnalelor radio provenind din galaxia noas-

tră, din afara ei, de pe Pămînt și de pe Jupiter." Sc. 11 VI 73 p. 4 (din fr. *planétoïde;* LTR, DT; DN, DEX, DN3 — alt sens).

planetrén s.n. „Știți ce sînt *planetrenurile?* Savantul american R. S. a prezentat... proiectele îndrăznețe care, în aparență, par a ține de domeniul utopiei privind construirea, spre sfîrșitul primului secol al mileniului următor, a unor trenuri planetare care să circule în tuneluri subterane, operațiunile de foraj fiind asigurate cu ajutorul unor dispozitive speciale laser. Aceste «*planetrenuri*» ar urma să circule cu viteze de 2 500 km/h." Sc. 10 V 78 p. 5; v. și Fl. 22 VI 75 p. 23 (cuv. engl. americ.).

plan-pilót s.n. — Plan diriguitor — „Visam că realizăm pentru muncitori nivelul de viață prevăzut de *planul-pilot.*" Cont. 31 I 64 p. 6. „...trăiește în cadrul așa-numitului *plan-pilot* și altul în cele opt orașe-satelit." I.B. 16 VII 74 p. 4 //din *plan* + *pilot*//.

plánșă-hártă s.f. — Planșă conținînd hărți — „Printre ultimele achiziții ale Muzeului marinei române din Constanța se numără o valoroasă lucrare editată în anul 1684 la Veneția, cuprinzînd 40 de *planșe-hărți* în care se descrie cursul superior al Dunării, cu date despre navigația fluvială în acea vreme. Prețioase informații științifice prezintă și harta-mercator întocmită în anul 1628." R.l. 12 I 71 p. 5 (din *planșă* + *hartă*).

plántă-mámă s.f. (bot.) — Plantă cultivată pentru a genera alte noi plante — „Cercetătorii cutreieră pădurile și aleg de acolo speciile cele mai valoroase. Ele sînt aduse la stațiune și devin *plante-mamă.*" Sc. 14 V 63 p. 1 (din *plantă* + *mamă*).

plántă-mártor s.f. 1977 (bot.) — Plantă care servește ca termen de comparație, ca reper — v. *(în) principal* (din *plantă* + *martor*).

plasmochímic,-ă adj. — Care aparține plasmochimiei — „Un procedeu *plasmochimic* care a condus la aplicații industriale este transformarea metanului în acetilenă, într-un jet de plasmă de hidrogen." Cont. 3 XII 65 p. 8 (din *plasmochimie* + *-ic*).

plasmochímie s.f. — Ramură a chimiei — „La noi în țară, cercetările din domeniul *plasmochimiei* au condus la elaborarea unui procedeu industrial de producere a acetilenei folosind plasma arcului electric." Cont. 3 XII 65 p. 8 (din fr. *plasmo-chimie;* DN3).

plasmosféră s.f. „În prezent, omenirea dispune de numeroase date privind componența atmosferei terestre, cunoaște centurile de radiație ale Pămîntului, centura de plasmă a Terrei *(plasmosfera).*" R. l. 12 IV 74 p. 6 (din engl. *plasmosphere;* BD 1971).

plasmotrón s.n. — Generator de plasmă utilizat pentru tăierea rapidă a metalelor — „Instalațiile realizate în țară — *plasmotroanele* — se situează în privința performanțelor la nivelul celor fabricate în țări cu tradiție tehnică avansată." Sc. 9 XI 67 p. 4. „S-a reușit măsurarea temperaturii unor fluxuri de gaze încălzite în *plasmotroane* pînă la 1 200 de grade." Sc. 22 III 74 p. 6. „Specialiștii sovietici au construit «*plasmotronul*» — mașină automatizată destinată să secționeze termic produse laminate." Sc. 8 VI 77 p. 5; v. și R.l. 4 VIII 79 p. 6 (din fr. *plasmotron;* DT; DEX, DN3).

plastín s.n. 1967 (chim.) — Tip de material plastic — v. *textin* (din *plast[ic]* + *-in*).

plast-sticlă s.f. „«*Plast-sticlă*» s-ar putea denumi noul material care îmbină calitățile sticlei și ale materialului plastic, realizat de oamenii de știință din S.U.A. Este vorba, de fapt, de un material plastic transparent, acoperit cu o peliculă extrem de subțire (0,075—0,25mm) de sticlă." Sc. 3 VI 76 p. 6 (din *plast[ic]* + *sticlă*, după model engl.).

plat s.n. (franțuzism) — Fel de mîncare — „...ne întîlnim de două ori pe lună și atunci îi prepar *plat*-ul preferat: spaghetti." Săpt. 7 VII 78 p. 5 (din fr. *plat*).

platformă s.f. — Suprafață de teren pe care se ridică noi construcții tehnice și culturale — „Intrarea în funcțiune a noii unități marchează aici debutul celei mai tinere *platforme* a industriei noastre electrotehnice." R.l. 17 IV 75 p. 1. „Adunarea are loc pe *platforma* de la Politehnică"; v. și *Oltcit, spălătorie-curățătorie* (din fr. *plateforme*; DEX, DN3).

platformă-aerodróm s.f. — Rampă de lansare — „De pe o *platformă-aerodrom* tocmai se înalță elicopterul cu pește." Sc. 28 VIII 65 p. 6 //din *platformă* + *aerodrom*//.

play-back s.n. (cuv. engl.) — Interpretare mimată a unei înregistrări anterioare — „...nu o dată am remarcat defecte de sonorizare a *play-back*-ului." Sc. 22 III 74 p. 4 [pron. *pléibec*] (cf.fr. *playback;* PR 1944; VRC 278; DJ; DN3).

play-boy s.m. (cuv. engl. americ.) — Tînăr bogat care-și petrece viața în distracții — „Academicienii par deseori șomeri și *play-boys*-ii — miliardari." Cont. 25 VI 71 p. 6. „Florin Piersic a pus toată nestinsa lui strălucire exterioară împotriva încăpățînării unora sub înfățișarea de «*play-boy*»." R.l. 17 I 75 p. 2. „Templer, Kojak, Columbo erau convocați săptămînal să perforeze enigma. Fiecare o făcea în felul său; unul în stil *play-boy* flegmatic, altul în stil bonom populist, altul în stil nonșalant-intelectual." Cont. 23 VI 78 p. 9; v. R. lit. 14 XI 74 p. 24 [pron. *pléiboi*] (cf. fr. *play-boy;* PR 1960; D.Am.; DN3).

plebiscitát, -ă adj. — Supus plebiscitului — „*Plebisticată* atît de englezi cît și de francezi ea a obținut, în 1962, premiul național al discului francez." Cont. 14 II 64 p. 6 (din *plebiscit* + *-at*).

pleistónic, -ă adj. (zool.) „Numai organismele *pleistonice*, adică cele care trăiesc la suprafața apei, pot suporta variații ale mediului." Sc. 9 III 63 p. 4.

plenár, -ă adj. 1967 — Deplin, total — v. *monografist;* v. și R. l. 23 XI 79 p. 4, 24 VI 80 p. 5 (din lat. *plenarius;* cf. fr. *plénier;* DN — alt sens, DEX).

plenitudinár, -ă adj. — Total, plenar — „Din toată distribuția se impun *plenitudinar* doar doi actori." R. lit. 9 II 78 p. 6 (din *plenitudine* + *-ar*).

pliogríp s. — Tip de adeziv — „Experții afirmă, totodată, că sistemul de adezivi bazat pe compuși de uree, realizat în ultimii ani și denumiți «*pliogrip*», face cu putință asamblarea pieselor de fibră de sticlă ale caroseriei." R.l. 13 IX 77 p. 6.

plómbă s.f., adj. (constr.) (și în sint. *construcție-plombă, bloc-plombă*) — Imobil construit în spațiul viran dintre alte două imobile — „Sistematizarea trebuie să-și propună într-un asemenea caz construcții-*plombă*, redistribuirea unor spații." Sc. 15 I 67 p. 2. „De foarte mult interes s-a bucurat proiectul Consiliului popular al Capitalei legat de crearea unor «*plombe*»." R.l. 19 XI 75 p. 9; v. și Sc. 17 IV 80 p. 2 (formal din germ. *Plombe;* DN — alt sens, DEX, DN3).

pneumoencefalografíe s.f. (med.) — Metodă neuroradiologică de diagnostic în care aerul este folosit ca mediu de contrast — „Un aparat modern, denumit scanner, este utilizat de puțină vreme, în cîteva spitale din Anglia și S.U.A., pentru realizarea radiografiilor creierului. Aceste adevărate «hărți ale creierului», pe lîngă faptul că pot fi realizate rapid, fără spitalizarea bolnavului, prezintă avantajul unei exactități mult superioare rezultatelor obținute prin *pneumocncefalografie*." I.B. 27 IV 74 p. 4 (din engl. *pneumoencephalography*, fr. *pneumoencéphalographie;* WT, DFMB; DM).

poesifér, -ă adj. — Care este plin de poezie — „Eu am să izolez, pentru a demonstra existența în culegerea «La echinox de toamnă» a unor zone *poesifere*, alte texte." Cont. 23 XII 77 p. 6 (din *poesie*, după tipul *aurifer*).

poét-actór s.m. — Poet care este în același timp și actor — „Întîlniri — la granița dintre arte — cu *poetul-actor* Emil Botta, cu scriitorul-sculptor și poet Ion Vlasiu, cu pianistul-poet Virgil Gheorghiu." Săpt. 19 IX 69 p. 3. „Și i-am recunoscut, erau, fără îndoială, discipolii *poetului-actor* care, la începutul secolului trecut, colinda orașele și satele cîntînd patria,

dragostea, natura." R. lit. 11 VII 74 p. 24 (din *poet* + *actor*).

poét-cărturár s.m. — Poet erudit — „*Poet-cărturar*, Vasile Nicolescu nu este însă un poet livresc, nu este nici un poet descriptiv, ci un liric cutremurat de spectacolul firii și înfiorat de misterul vieții." R.l. 16 V 77 p. 2 (din *poet* + *cărturar*).

poét-crític s.m. — Poet care se ocupă și cu critica literară — „Desigur, F.M. are dreptate, opțiunea *poetului-critic* este mai strictă, mai severă decît a criticului-poet, și deci în mai mică măsură un produs al culturii." Cont. 4 VI 71 p. 3. „Luzi intră în categoria marilor *poeți-critici*, în spiritul tradiției lui Valéry sau Machado." R. lit. 6 III 75 p. 22; v. și *critic-poet* (din *poet* + *critic*).

poét-eróu s.m. — Poet care a căzut ca un erou — „Cititorul va găsi în cartea Elenei Gronov cam tot ce s-ar putea spune despre biografia *poetului-erou* Mihail Săulescu." Cont. 8 I 71 p. 3. „*Poetul-erou* Const. T. Stoika. " R. lit. 31 I 74 p. 7 (din *poet* + *erou*).

poét-filosóf s.m. — Poet avînd o activitate filosofică notorie — „Va trebui să descopere imaginea adevărului, așa cum spunea cîndva *poetul-filosof* Lucian Blaga." Cont. 30 IX 66 p. 5. „Lucian Blaga — filosoful-poet, *poetul-filosof* mi se pare o apariție deosebită." Luc. 29 IV 78 p. 4 (din *poet* + *filosof*).

pointi-sculptúră s.f. (arte) „Tînăra artistă M.C. (Franța) execută portrete folosind, în loc de tradiționalul penel și nu mai puțin tradiționalele culori, un material neobișnuit: cuie minuscule. Folosind această tehnică inedită, pe care a botezat-o «*pointi-sculptură*», ea a realizat unele lucrări... apreciate drept reușite." Sc. 27 XII 77 p. 5 [pron. *poánti-sculptúră*] (din fr. *pointi[llé]* + *sculptură*, după model fr.).

polemológ s.m. — Cercetător al războiului — „Cu un veac și jumătate în urmă, Karl von Clausewitz, celebrul *polemolog*, lansase acea nu mai puțin faimoasă decît primejdioasă definiție a războiului, declarînd că nu-i altceva decît... «continuarea politicii prin alte mijloace»." R.l. 21 VIII 73 p. 1; v. și R.lit. 3 XII 81 p. 3 (der. regr. din *polemologie*).

polemologíe s.f. — Studiul științific al războaielor — „*Polemologia* reprezintă un «capitol al sociologiei» de dată relativ recentă." Sc. 12 I 78 p. 4; v. și Cont. 10 III 78 p. 2 (din fr. *polémologie*, engl. *polemology*; DMN 1949, BD 1968; Th. Hristea în R. lit. 11 XI 76 p. 9; D. Filoz.; DN3).

polenapín s. (apic.) „Combinatul apicol Covasna prezintă cîteva noi produse: melcatrinul — cu o acțiune stimulatoare și regeneratoare asupra sistemului nervos, ajută la calcifierea oaselor; polenovitalul, care se prezintă cu rezultate deosebite în stările de

oboseală și surmenaj; *polenapinul*, folosit în afecțiuni hepatice, gastrice, anemii; vitadonul, care este un aliment dietetic fortifiant". R.l. 30 VI 76 p. 4 (din *polen* + *ap[icol]* + *-in)*.

polenovitál s. 1976 (apic.) — Produs apicol — v. *polenapin* (din *polen* + *vital)*.

poliacrilnitrílic, -ă adj. — Care aparține unei specii de materie plastică — „La toarcerea firului se folosesc două tipuri de fibre *poliacrilnitrilice* (care imită lina)." I.B. 23 XII 61 p. 1 //din *poli-* + *acril[o]nitril* + *-ic//*.

policalificáre s.f. — Calificare în mai multe activități — „Cine posedă o *policalificare* are o polișansă de a răzbi mai bine în viață." Săpt. 12 III 71 p. 4. „*Policalificarea* — un răspuns la cerințele legării învățământului de viață." Sc. 10 XII 74 p. 4; v. și R.l. 30 X 79 p. 5 (din *poli-* + *calificare;* DN3).

policalificát, -ă adj. — Calificat în mai multe activități — „Muncitori *policalificați* pentru întreținerea locuințelor." I.B. 3 XI 71 p. 1. „Vom organiza un număr de 10 echipaje de control cu personal *policalificat*." R.l. 2 V 74 p. 3 (din *poli-* + *calificat*).

policardiochinetográf s.n. „Un aparat pentru înregistrarea funcționării sistemului cardiovascular și nervos a fost construit de doi colaboratori ai Institutului de cercetări medicale din Plovdiv-Bulgaria. *Policardiochinetograful*, cum a fost denumit aparatul, este o mașină tranzistorizată cu ajutorul căreia se poate stabili diagnosticul, precum și gradul de îmbolnăvire." Sc. 5 X 70 p. 4 (probabil cuv. bulg.).

policier s.n. (franțuzism) — Film (roman) polițist — „«Un comisar acuză» se recomandă ca un bun *policier*, în care protagonistul își conduce actele sale justițiare până la ultimele lor consecințe, neutralizînd una cîte una verigile bandei criminale, ceea ce nu înseamnă că Moldovan este numai și numai un «pistolar»." Cont. 5 IV 74 p. 5. „Un «*policier*» naiv, așadar, minunat făcut în naivitatea lui, mut, cu desăvîrșire mut, rapid." R. lit. 20 XI 75 p. 17. „În cazul *policierului* pornit de la cartea lui N.M. «Cercul magic» dispune de relații umane mai bogate, mai dramatice prin complexitatea lor, decît multe alte surori întru gen." Sc. 18 XII 75 p. 4; v. și Cont. 26 XII 75 p. 7, R.l. 17 IV 80 p. 17, *film-dezbatere*, *science-fiction* [pron. *polisié*] (din fr. *policier;* DMN 1968).

policitemie s.f. (med.) — Boală caracterizată prin creșterea numărului de globule roșii — „Potrivit unui studiu publicat într-o revistă americană, tutunul este, fără îndoială, principala cauză a unei maladii a sîngelui, *policitemia*, ce se manifestă prin puternice dureri de cap, oboseală și chiar leșinuri." R.l. 7 I 78 p. 6 (din

fr. *polycythémie;* L; DM, DZ; DEX).

policlínică-spitál s.f. — Spital care funcționează și ca policlinică — „*Policlinica-spital* are un laborator și o farmacie." Sc. 24 XII 66 p. 2 (din *policlinică* + *spital).*

poliecrán s.n. „*Poliecranul* constituie un mijloc sigur de a reflecta concomitent toate dimensiunile vieții interioare, ca și ale acțiunii." Cont. 22 VI 62 p. 4. „*Poliecranul,* supraimpresiunea — procedee cărora nici în stadiul demiurgic al tehnicii de azi nu li s-au găsit funcțiuni cu mult superioare metaforei mecanice — au fost introduse încă în 1924." R. lit. 25 XII 75 p. 17 //din *poli-* + *ecran//.*

poliestéric,-ă adj. (chim.) — De poliester — „Folia *poliesterică* se fabrică pentru prima dată în țară și are utilizări multiple în industria electrotehnică și în alte domenii." R.l. 9 IV 74 p. 3; v. și *reper* (din fr. *polyestérique).*

polifiziográf s.n. (med.) „Întreprinderea experimentală pentru tehnică medicală din Lodz (Polonia) a început să producă așanumite *polifiziografe,* aparate care slujesc la înregistrarea proceselor elementare biologice și fiziochimice care se produc în organismele vii." Sc. 9 II 78 p. 6 // din *poli-* + *fiziograf//.*

poliglás s. 1970 (chim.) — Tip de material flexibil — v. *decapotabilitate* //probabil din *poli-* + germ. *glass* „sticlă"//.

poliglicól s.m. (chim.) — Substanță chimică lichidă, incoloră — „În pîinea care se vinde la Milano au fost descoperiți *poliglicoli* cu efecte cancerigene." Sc. 26 X 62 p. 3 //din *poli-* + *glicol//.*

poliglóție s.f. — Situația celui care cunoaște mai multe limbi — „Lanson spunea că personajele vorbesc, fiecare, altă limbă, potrivit caracterului lor moral. În filmul nostru vedem cum această *poliglotie* poate proveni nu numai din caracter, care e ceva fix, dar și din biografia anterioară." R. lit. 1 VI 75 p. 17 (din *poliglot* + *-ie).*

poligón s.n. — Teren pe care se deprinde conducerea autovehiculelor — „În șase ani, *poligonul* Școlii de șoferi amatori din Cluj a fost mutat de cinci ori." R.l. 23 IV 75 p. 5 (din fr. *polygone,* germ. *Polygon;* DN3 — alte sensuri, DEX).

poliprismátic, -ă adj. — În formă de prismă multiplă — „Reflector laser *poliprismatic*" Cont. 23 II 73 p. 9 (din *poli-* + *prismatic).*

polișánsă s.f. 1971 (formație ad-hoc) — Șansă mare, multiplă — v. *policalificare* (din *poli-* + *șansă).*

politologíe s.f. „Noțiunea *politologie* și-a făcut intrarea în vocabularul științific de-abia de aproximativ două decenii și este folosită pentru a denumi în mod abreviat „Știința politică», în sensul de știință despre politică."

Cont. 2 IX 77 p. 11 (din fr. *poli[tic]ologic;* PR 1957; Th. Hristea în LR 3/72 p. 192, atestări din 1969; DP, D.Filoz.; DN3).

poliuretán s. 1978 (chim.) — Tip de polimer utilizat ca material plastic — v. *părplast;* v. și R.l. 12 XII 79 p. 3, 11 VII 80 p. 3 (din fr. *polyuréthan*, engl. *polyurethan*, germ. *Polyurethane*, rus. *poliuretan;* DMC 1960, OSRI; DTP, LTR, DC).

poliuretánic,-ă adj. (În sint. *spumă poliuretanică)* 1967 (chim.) — Alcătuit din poliuretan — v. *caşcrat, lactofiltru;* v. și R.l. 30 VII 80 p. 6 (din *poliuretan* + *-ic).*

polmár s. „În vederea opririi «mareei negre» a fost creat un vast dispozitiv, denumit *polmar* (prescurtarea cuvintelor «pollution maritime» — poluare maritimă)." Sc. 25 III 78 p. 6 (abreviere fr.)

poltronísm s. (livr.) — Lașitate — „Ni se vorbește despre «obsesia analizei ce migrează nonșalant pînă spre cele mai ascunse interstiții ale operei»... este inventat cuvîntul «*poltronism*»." R. lit. 25 IV 74 p. 11 (din *poltron* + *-ism).*

poluánt,-ă adj. — Care infestează aerul, apa etc. — „Preocupările pentru preservarea mediului natural încep să joace un rol din ce în ce mai mare în adoptarea sau respingerea unor proiecte legate de activitățile *poluante*." R.l. 29 VI 74 p. 6. „Mașina nu răspîndește gaze *poluante* în atmosferă." Sc. 25 XI 75 p. 6; v. și *aerobioscop, bioplast* (din fr. *polluant;* DMC 1965; DEX, DN3).

poluáre s.f. — Acțiunea de a infesta (apele, aerul etc.) — „*Poluarea* apelor mărilor și oceanelor este atît de avansată încît viața submarină a dispărut într-o proporție de 40 la sută." Sc. 18 IX 70 p. 6. „Cel de-al 8-lea simpozion organizat de Comisia pentru combaterea *poluării* mediului de pe lîngă Academia Republicii Socialiste România se deschide la 25 noiembrie." R.l. 24 XI 75 p. 2. „Guvernul francez a adoptat o «Cartă a calității vieții», care cuprinde măsuri destinate menținerii echilibrului ecologic, precum și o serie de prevederi privind limitarea *poluării* sonore în diferitele localități din țară." R.l. 6 I 78 p. 6; v. și 9 VIII 75 p. 6, I.B. 20 XII 75 p. 6, *acrobioscop, kogai, zonă-cheie* (din *polua;* M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 134; DTP; DEX, DN3).

pomáto s. (bot.) „Oamenii de știință de la Centrul de cercetări Carlsberg din Danemarca nu știu ce nume să-i dea noului hibrid de roșie și cartof — totayto sau *pomato* (combinația cuvintelor englezești tomato și potato)." R.l. 21 VII 78 p. 6 (abreviere engl.).

pomivitícol, -ă adj. — Care aparține pomiculturii și viticulturii — „Sfatul popular regional Argeș a luat inițiativa amenajării unui

muzeu *pomiviticol*, pe o suprafață de 5 ha." R.l. 20 IX 66 p. 3 (din *pomi-* + *viticol;* FC I 188, atestare din 1962).

pompierfilie s.f. „*Pompierfilia*-II. Deși mai puțin prezentă în emisiunile poștale, tematica «Pompieri» a stîrnit în 1974 interesul filateliștilor." Sc. 10 IX 76 p. 4. „De două zile Muzeul pompierilor este gazda celei de-a doua ediții a expoziției filatelice «*Pompierfilia II*»" I.B. 14 IX 76 p. 2 (probabil din *pompier* + [*maxi-ma*]*filie*).

pompierístic,-ă adj. — Care aparține pompierilor — „Necazuri *pompieristice*" Sc. 10 IX 67 p. 2 (din *pompier* + *-istic*).

poncho s.n. — Tip de veșmînt purtat la origine în America de Sud — „*Ponchouri* subțiri, asemenea brodate." Săpt. 26 IV 74 p. 12. „Unul dintre veșmintele vedetă ale sezonului este *poncho*-ul." Săpt. 5 VII 74 p. 8. „Se anunță că la mare se va purta short, că la munte va fi invazie de *poncho*-uri caleidoscopic colorate." Săpt. 2 V 75 p. 8 [pron. *póncio*] (din sp. *poncho;* cf. engl., fr. *poncho;* D. Am.; T. Șandru-Olteanu în SCL 5/78 p. 609—610; DN3).

pontón-dormitór s.n. — Ponton pe care e amenajat un dormitor — „NAVROM-Galați pune la dispoziția colectivelor din întreprinderi și instituții, în vederea organizării de excursii pe cursul Dunării și în Deltă, nave cu 300 și 600 locuri și un *ponton-dormitor*, cu o capacitate de cazare de 40 locuri." I.B. 9 VIII 75 p. 5; v. și *navă-dormitor* (din *ponton* + *dormitor*).

pop s., adj. (muz.; americanism) — Formă de muzică modernă inspirată din muzica folclorică — „Valoarea *populul* muzical actual românesc este nu numai o dovadă a progresului muzical actual, ci demonstrează elocvent standardul său competitiv." Săpt. 19 IX 75 p. 7. „Pe măsuța de alături, un magnetofon urlă în permanență muzică *pop*." Cout. 11 V 79 p. 4 (din engl. fr. *pop*[*music*]; DMN 1955, BD 1968; DEX).

pop-árt loc. s. (cuv. engl; artă) — Formă a creației plastice care constă în reunirea unor obiecte (resturi) cotidiene — „În ceea ce privește *pop-art*-ul, modalitate de sorginte populară cultivată de o seamă de artiști, reprezintă, în realitate, o artă inspirată de gustul estetic periferic considerat «popular»" Sc. 25 X 78 p. 4; v. și Săpt. 2 XI 79 p. 3 (cf. fr. *pop-art;* PR 1955, BD 1969; DN3).

pop-corn s. (cuv. engl. americ.) — Floricele de porumb — „Magoții, care trăiesc în semilibertate, se hrănesc cu iarbă și fructe, primind și un supliment de proteine sub forma *pop-cornului* pe care sînt autorizați să li-l ofere numeroșii vizitatori ce se perindă prin rezervație." R.l. 25 V 79 p. 6 (cf. fr. *pop-corn;* PR 1954; D. Am.).

pórno adj. inv. 1979 — Abreviere pentru pornografic, -ie — v. *shop* (din *porno[grafic]*).

pórno-magazín s.n. — Magazin unde se vînd obiecte pornografice — „În Paris, *porno-magazinele* se înmulțesc." Sc. 14 XI 70 p. 6; v. și 24 VII 77 p. 6 (din *porno-* + *magazin*, după model fr.).

porridge s.n. 1975 — Fel de mîncare din fulgi de ovăz specific în Anglia — v. *breakfast* [pron. *pórigi*] (cuv. engl.; DN3).

portbagáj-aúto s.n. — Portbagaj pentru automobile — „Amatorii de excursii vor găsi curînd, *portbagaje-auto* etc." Sc. 7 I 67 p. 2 (din *portbagaj* + *auto*).

port-debarcadér s.n. — Debarcader de unde pleacă vaporașele de agrement — „Pe Herăstrău, Floreasca, Tei și alte lacuri din Capitală navighează zilnic zeci de ambarcațiuni care pornesc din «*porturile-debarcader*»." Sc. 28 VII 61 p. 1 (din *port* + *debarcader*).

portelicoptér s.n. — Navă care permite garajarea elicopterelor — „În vederea începerii lucrărilor, prevăzută pentru sfîrșitul lunii curente, aici au sosit, din Anglia, o formație de dragoare de mine și un contingent de experți americani cărora li se va adăuga, în curînd, *portelicopterul* «Iwo Jima»." Sc. 24 IV 74 p. 8 (din fr. *porte-hélicoptère;* PR 1960).

portochelári s.m. — Toc din piele, metal etc. în care se păstrează ochelarii — „Niște *portochelari* din piele semănau mai curînd a cărți de joc." Cont. 15 IX 61 p. 2 (din *port-* + *ochelari;* DEX).

portprosóp s.n. — Suport pentru prosoape — „S-au instalat cuiere, *port-prosoape* și alte articole din materiale plastice." Sc. 2 IV 62 p. 3 (din *port-* + *prosop;* cf. fr. *porte-serviettes*).

portrét-eádru s.n. — Portret schițat în linii mari pentru identificarea unei persoane — „Potrivit diverselor descrieri, cercetătoarea franceză a făcut un *portret-cadru* al enigmaticilor X, cum i-a denumit ea." R.l. 2 XI 78 p. 5; v. și *consultanță* (1973) //din *portret* + *cadru*//.

portrét-robót s.m. — Portret reconstruit arbitrar pentru a identifica pe cineva (ceva) — „După ce presa britanică i-a publicat «*portretul-robot*», acest păianjen de dimensiuni neobișnuite pe continent a fost observat în mai multe rînduri în centrul Basildonului..." R.l. 14 IX 77 p. 6. „Totodată, organele de anchetă au publicat duminică *portretele-robot* a trei persoane bănuite că fac parte din grupul care a răpit pe liderul politic italian." R.l. 20 III 78 p. 6. „*Portretul-robot* al telespectatorului nu se poate face pentru... că în fața micului ecran... nu există un public, ci publicuri." Cont. 5 V 78 p. 9; v. și R.l. 1 XII 79 p. 6 (din fr. *portrait-robot;* DMN 1950; DN3).

portski s.n. — Dispozitiv care ajută la transportarea skiurilor — „Cooperativa «Deservirea» din Miercurea Ciuc a început confecționarea de *port-skiuri* care se pot monta deasupra autoturismelor." R.l. S II 77 p. 5 (din *port-* + *ski*)

porționát, -ă adj. — Tranșat dinainte în porții — „Înghețată *porționată*" (afișe, în interiorul cofetăriilor) (din *porționa*).

porúmb-silóz s.n. — Porumb care este folosit pentru hrana animalelor — „Sînt de recoltat încă suprafețe însemnate cu *porumb-siloz*." Sc. 24 IX 62 p. 1 (din *porumb* + *siloz*).

postacút, -ă adj. 1974 (med.) — (Stare) de după starea maladivă critică — v. *cămin-spital* (din *post-* + *acut*).

post-chéie s.n. — Funcție foarte importantă — „Practica «amakudari», care constă în a «parașuta» un funcționar de stat într-un *post-cheie* de larg interes pentru monopoluri, este curentă în Japonia — informează ziarul «Asahi»." Sc. 16 III 74 p. 8; v. și *sculer-șef* (1969) (din *post* + *cheie*, după fr. *poste-clé*; DMN 1966).

postcurativ, -ă adj. (med.) — De după cură — „Direcția sanitară a luat inițiativa înființării pe lîngă Spitalul județean a unei secții de pediatrie *postcurativă*. În această secție vor fi internați copiii în vederea consolidării lor după externarea din spital." R.l. 13 XI 76 p. 3 (din *post-* + *curativ*).

postcúră s.f. (med.) — Îngrijire medicală după un tratament — „În mijlocul unui parc secular din comuna Avrig (Sibiu)... și-a deschis porțile sanatoriul de *postcură* pentru boli profesionale." R.l. 26 VII 77 p. 5 (cf. fr. *post-cure;* PR 1948).

posteóra s.f. „*Posteora*. În Polonia a fost realizată o substanță care neutralizează petele de petrol de pe mări și oceane. Produsul nu este toxic și nu intră în reacție chimică cu apa, se menține la suprafață și poate fi ușor îndepărtat." Sc. 6 VIII 77 p. 5; v. și R.l. 8 XII 78 p. 6 (cuv. pol.).

póster s.n. — Afiș pus în vînzare — „Copilă, mama dormea cu poza lui Mojoukhine sub pernă. Înaintea logodnei, «*poster*»-ul ei, ascuns tot sub pernă, era Valentino." R.lit. 7 VI 79 p. 17; v. și *gadget* (1978) (din engl. *poster;* cf. fr. *poster;* DMC 1965)

postfațát, -ă adj. — (aici) Urmat — „Nu cred că mai este necesar să aduc argumente în sprijinul organizării unor spectacole de teatru prefațate, sau mai bine-zis, *postfațate* de un dialog viu, direct între scenă și public." Cont. 1 II 75 p. 2 (din *postfață* + *-at*).

postgenerál, -ă adj. (înv.) — (Școală) care urmează școlii generale — „Dintre absolvenții de anul trecut ai școlii generale, 62 la sută intră acum în școlile *postgenerale* (licee de cultură generală și de specialitate, școli pro-

fesionale și tehnice)." Cont. 15 IX 67 p. 1. „A apărut programa concursului de admitere în învățământul *postgeneral*." LB. 20 I 72 p. 1 (din *post-* + *general*; FC II 191).

postsincrón s.n. (cinem.) — Înregistrarea sunetului (dialog, zgomote etc.) la imaginea deja filmată — „La un film cum e «Codin» *postsincronul* implică, desigur, dificultăți. Mai ales că este vorba de o înregistrare a dialogului în română și de o alta în franceză." Cont. 28 XII 62 p. 5; v. și Săpt. 8 II 80 p. 9 (post verbal de la *postsincroniza*; cf. fr. *post-synchronisation*; PR 1940).

posttraumátic,-ă adj. (med.) — (Boală) care este consecința unei lovituri, a unui traumatism — „Aceste rezultate, obținute ca urmare a cercetărilor clinice efectuate în boli neurologice, reumatismale și *posttraumatice*, demonstrează eficiența metodei." Cont. 10 II 61 p. 7 (din *post-* + *traumatic*; cf. germ. *post-traumatisch*; DN3).

postuniversitár,-ă adj. — De după studiile universitare — „Concursul de admitere în anul I la învățământul *postuniversitar* de ingineri economiști se va ține în ziua de 10 nov. 1960." Sc. 25 X 60 p. 3. „Statul nostru adoptă ideea educației permanente, a recalificării profesioniștilor și a calificării amatorilor în cicluri para-universitare sau *postuniversitare* în toate meseriile." Sc. 7 I 71 p. 4 (din *post-* + *universitar*; cf. fr. *post-universitaire*; DMC 1968; FC II 191, VRC 273; DEX, DN3).

poziție-cheie s.f. 1962 — Poziție strategică foarte importantă — v. *neocolonialism* (din *poziție* + *cheie*; cf. fr. *position-clé*; DMN 1966).

practicábil,-ă adj. 1. (impropriu) — Practic, ușor de purtat — „Ghetele sînt mai ușoare decît bocancii și *practicabile*." LB. 16 XII 60 p. 2; v. și *cola*. 2. 1964 (teatru) — Element de decor constînd dintr-un podium mobil — v. *trictajat* (din germ. *praktikabel*; cf. fr. *praticable*; DN — alt sens, DEX, DN3).

prealbire s.f. — Albire prealabilă — „La fabrica de celuloză a fost dată în funcțiune cea de-a doua linie a instalației de *prealbire* a celulozei." Sc. 12 XII 61 p. 4 (din *pre-* + *albire*).

preambalâre s.f. 1975 — Ambalare prealabilă — v. *termocontractabil* (din *pre-* + *ambalare*; cf. fr. *préemballage*; DMC 1974).

preambalât,-ă adj. 1975 — Care a fost ambalat anterior — v. *microcomplex* (din *pre-* + *ambalat*; FC II 26, 192; DEX).

preanestezíe s.f. 1966 (med.) — Administrare a unor medicamente liniștitoare înaintea unei operații sau a unei anestezii — v. *electrotermocauterizare*; v. și R.L. 12 XII 80 p. 2 (din fr. *préanesthésie*; L 1960; DM; DFMB).

preautonomíe s.f. — Autonomie prealabilă — „În Buletinul oficial al Spaniei au fost publicate cele două decrete-lege care prevăd acordarea *preautonomiei* Țării Bascilor." Sc. 7 I 78 p. 6. „Provinciile spaniole Asturias și Murcia au obținut statutul de *preautonomie*." R.l. 28 VIII 78 p. 6 //din *pre-* + *autonomie*//.

precancerós, -oásă adj. (med.) — Din perioada de dinaintea instalării cancerului — „Pentru a veni în ajutorul acțiunii de depistare a stărilor *precanceroasc*, Ed. Medicală pregătește un atlas de colposcopie." Cont. 25 V 62 p. 7 (cf. fr. *précancéreux;* DFMB; DN3).

precolumbián, -ă adj. — Dinaintea venirii lui Columb (în America) — „O echipă de arheologi ecuadorieni a descoperit recent... ruinele unei așezări datînd din mileniul III î.e.n. ce aparține civilizației «Valdivia» din perioada *precolumbiană*." I.B. 9 XII 75 p. 6 (din fr. *précolombien;* DN3).

precompetițional, -ă adj. (sport) — De dinaintea unei competiții — „Ce s-a petrecut la Steaua într-un răstimp atît de scurt, ce anume a schimbat aproape complet fața acestei echipe? Fără îndoială nu este vorba de nici o minune, ci de cele mai obișnuite «întîmplări»: o perioadă *precompetițională* judicios folosită a rolurilor din echipă." Sc. 7 VI 71 p. 3. „Nu împărtășesc deci ideea fotbalului în sală decît cel mult în perioada *precompetițională*." I.B. 6 XII 72 p. 3 (din *pre-* + *competițional;* I. Iordan în RRL 5/70 p. 472; FC II 193).

precomprimáre s.f. (tehn.) — Acțiunea de a comprima efectuată asupra betonului armat — „Am executat o serie de hale industriale din care: una în soluția de sheduri turnate monolit pe cofraje mobile iar altele în soluția de prefabricate (arce prefabricate din beton armat asamblate prin *precomprimare*, plăci termoizolante)." Sc. 12 XII 63 p. 3 (din *pre-* + *comprimare;* cf. fr. *précontrainte, précompression;* LTR, DT; DEX, DN3).

precomprimát, -ă adj. — Care a fost supus operației de precomprimare — „[S-au realizat] kilometri de tuburi din beton *precomprimat*, mii de stîlpi electrici și altele." I.B. 14 X 63 p. 3. „Cupoletele din masă plastică... elementele curbe din beton *precomprimat* contribuie la reducerea de greutate a construcției." R.l. 10 I 77 p. 3; v. și *subtraversa* (din *pre-* + *comprimat;* cf. fr. *précontraint, béton armé précontraint;* I. Iordan în RRL 5/70 p. 472, SMFC IV 319, FC II 193; DEX).

preconferință s.f. — Conferința preliminară a unei conferințe de mai mare importanță — „Această *preconferință* are menirea de a netezi divergențele." Sc. 27 I 61 p. 4 //din *pre-* + *conferință*//

I. Iordan în RRL 5/70 p. 472, FC II 193; DN3//.

preconsultáre s.f. — Consultare politică prealabilă unui eveniment — „Președintele republicii, Giuseppe Saragat, a și început dealtfel ceea ce au fost denumite *preconsultări* în vederea formării unui nou guvern." R.l. 16 XI 68 p. 6 //din *pre-* + *consultare*//.

precontráct s.n. — Contract prealabil — „Cetățenii care au încheiat *precontracte* pentru blocul din str. Cotroceni 5—7, sînt anunțați că... va începe contractarea definitivă." I.B. 2 XII 67 p. 2 (din *pre-* + *contract;* cf. engl. *precontract*).

precontractuál, -ă adj. — De dinaintea efectuării contractului — „Se pot prezenta, la datele stabilite, solicitanții care au încheiat angajamente *precontractuale* pentru blocurile din Drumul Taberei." I.B. 7 XI 66 p. 1 (din *pre-* + *contractual;* cf. engl. *precontractual;* I. Iordan în RRL 5/70 p. 472, FC II 193).

precumpărát,-ă adj. (În sint. s. *bilet//tichet precumpărat*) — Cumpărat în prealabil — „Pe această linie biletele *precumpărate* (tichetele) nu sînt valabile." R.l. 9 IV 71 p. 2. „Tichetele (biletele *precumpărate* de 0,50 lei) nu sînt valabile pe această linie." R.l. 27 VII 72 p. 2. „Tariful este unic, de 0,65 lei; tichetele (biletele *precumpărate* de 0,50 lei călătoria) nu sînt valabile." I.B. 1 III 75 p. 3 (din *pre-* + *cumpărat*).

preechípă s.f. (sport) — Echipă din care se selecționează pentru un meci — „*Preechipa* se stabilește în cantonament... de unde cei selecționați vor și pleca la București." Sc. 3 X 69 p. 3 //din *pre-* + *echipă*//.

preferențiát s.m. — Preferat — „Aceeași maladie poate fi întîlnită și în alte magazine. La cel cu autoservire din str. Mihai Eminescu nr. 100, nici mai mult nici mai puțin decît 6 000 kg de făină de calitate superioară este «păstrată» pentru *preferențiați*." I.B. 6 VII 77 p. 4 (format din *preferențial*, prin substituție de sufix: *-al/-at*).

prefinál,-ă adj. — Penultim — „Explozia de exuberanță din scena *prefinală* ni s-a părut însă nefirească, exterioară." Gaz. lit. 29 XI 62 p. 7 (din *pre-* + *final*; I. Iordan în RRL 5/70 p. 472; FC II 193).

prefix s.n. (tel.) — Indicativ telefonic — „Din această zi, un nou *prefix* — 84." I.B. 20 XII 73 p. 3. „Puteți vorbi telefonic și cu Sinaia formînd înaintea numărului dorit, *prefixul* 973." I.B. 6 V 74 p. 3. „Impulsurile electrice pentru convorbirile telefonice interurbane cu *prefix* se înregistrează de același contor." Sc. 10 XII 75 p. 2; v. și I.B. 30 IV 74 p. 1 (formal din fr. *préfixe*; DTP; DN, DEX — alte sensuri, DN3).

pregenéric s.n. (cinem.) — Cadru de film care apare înaintea gene-

ricului — „*Pregencricul* a fost conceput de Ciulei ca o suită de imagini reprezentînd coloane de ostași în marș." Cont. 27 XII 63 p. 5; v. și 11 IX 64 p. 5 //din *pre-* + *generic;* I. Iordan în RRL 5/70 p. 472, FC II 193//.

preindustrializáre s.f. — Prelucrare primară a materiilor prime — „Lîngă noi — un reprezentant al consiliului popular municipal și directorul întrepriuderii D.C.A. (actualmente întreprinderea pentru *preindustrializarea* și valorificarea ambalajelor)." Sc. 4 VI 74 p. 2. „Atunci cum se explică «muntele» din vecinătatea orașului, de care mi s-a vorbit la Centrala de *preindustrializare* și achiziții a Ministerului Industriei Ușoare?" R.l. 10 II 78 p. 3; v. și *cepuire* (după fr. *pré-industrialisation;* FC II 193; LTR; DN3).

preîncălzíre s.f. — Acțiunea de a preîncălzi și rezultatul ei — „Unde poate fi aplicat sistemul? La captoarele de oțel *(preîncălzire)*." R.l. 11 IV 72 p. 9. „Am generalizat o metodă experimentală cu bune rezultate, anul trecut: amenajarea unor instalații de *preîncălzire* a vehiculelor garate pe platformele exterioare." I.B. 23 IX 75 p. 3; v. și R.l. 14 XI 75 p. 2, 19 VI 80 p. 1, *final* (din *preîncălzi;* cf. fr. *préchauffage;* DMN 1969; FC II 193; LTR, DTP; DEX).

preîncălzitór s.n. 1975 — Instalație care servește la preîncălzire — v. *cazan-turn* (din *preîncălzi* + *-tor;* cf. fr. [*tour de*] *préchauffage*, engl. *preheater*, germ. *Vorwärmer;* LTR, DTP; DEX).

preînregistrát,-ă adj. — Înregistrat în prealabil — „Difuzarea mesajelor *preînregistrate*. Sistemul poate informa în mod automat pasagerii cînd anume trenul se apropie de o stație, cînd trece pe lîngă locuri de interes istoric sau turistic." I.B 8 XI 69 p. 3. „O firmă vest-germană a realizat primul sistem comercial de videodiscuri din lume. Este vorba de un dispozitiv audiovizual denumit T.E.D., care, conectat la un televizor, permite proiectarea pe ecranul acestuia a unor filme *preînregistrate* pe disc." Sc. 15 X 75 p. 6 //din *pre-* + *înregistrat*//.

prelégere-audiție s.f. — Audiție muzicală precedată de o prelegere — „«Limbajul muzicii și tainele lui» — acesta este titlul ciclului de *prelegeri-audiții* care se va desfășura, sub auspiciile Filarmonicii bucureștene, începînd din 22 aprilie 1974." Cont. 19 IV 74 p. 6. „Devenite atît de cunoscute, *prelegerile-audiții* pe tema «Muzica și omul», continuă și mîine, ora 19, la Ateneu." I.B. 23 II 75 p. 2; v. și Cont. 30 IV 74 p. 6, I.B. 7 V 74 p. 4, R.l. 10 II 75 p. 5 (din *prelegere* + *audiție*).

prelimină vb. I (cont.) — A calcula anticipat, a prevedea — „Datele statistice *prelimină* că în noul centru comercial vor fi adă-

postite circa 16 000 de persoane — salariați, personal de deservire, locatari." I.B. 27 XI 73 p. 4. „Aceste unități și-au realizat planul de export, *preliminînd* depășirea sarcinilor anuale." Sc. 20 XII 73 p. 4. „Se *prelimină* că populația totală a României va fi încă la sfîrșitul acestui secol de aproximativ 30 de milioane de locuitori." R.l. 13 I 75 p. 3 (form. regr. din *preliminar;* DEX — alt sens, DN3).

preliminăre s.f. (cont.) — Prevedere, calcul anticipat — „Forme avansate de comerț. O *preliminare* semnificativă: aproape 1 miliard de lei desfaceri în anul 1977." R.l. 17 I 77 p. 5 (din *prelimina;* DN — alt sens, DEX, DN3).

premergătór s.n. (bot.) — (Plantă) care se cultivă pe un teren înaintea altcia — „Cele mai bune *premergătoare* pentru grîu sînt acelea care au fost strînse în prima parte a verii și anume leguminoasele pentru boabe (mazăre, fasole etc.). În cadrul acestor categorii de *premergătoare* se vor prefera acele tarlale care au fost fertilizate în anii precedenți." R.l. 14 VIII 76 p. 3 (din *pre-* + *mergător;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

premiéră s.f. — Activitate încercată pentru prima dată, noutate — „*Premieră* aviatică. Primul avion propulsat cu energie solară a efectuat, joi, pe aeroportul din Lesham (sudul Angliei) un zbor." Sc. 16 VI 79 p. 5. „O *premieră* pe țară: recondiționarea arborilor cotiți la motoarele Diesel." R.l. 3 VII 79 p. 3; v. și *contiflux* (1973), *autocameră, metrol, microcurent, solunar, teleșcoală* (din fr. *première;* DMN 1968; DN, DN3 — alte sensuri, DEX).

premodérn,-ă adj. — Aparținînd epocii care o precede pe cea modernă — „[C. Conachi e] reprezentativ pentru faza *premodernă* a literaturii române." Cont. 25 X 63 p. 3 (din *pre-* + *modern;* cf. fr. *prémoderne;* DMN 1967; I. Iordan în RRL 5/70 p. 472, FC II 193).

prenadéz s.sg.tant. (chim.) „În comerț se găsesc dale de linoleum, în diverse culori. Tehnologia de lipire este cu produsul *prenadez.* Numai că în comerț nu se vinde *prenadez.*" R.l. 23 VII 77 p. 5. „În magazinele specializate se găsesc însă flacoane cu «aracetin»... produs care întrunește aceleași proprietăți de lipire ca *prenadezul.*" R.l. 7 X 77 p. 5. „Aflăm de la «Napochim» Cluj-Napoca, că a început fabricarea unui produs de lipit, cleiul «napodez». Noul produs are practic același domeniu de utilizare ca și *«prenadez»* sau «aracetin»." R.l. 22 X 77 p. 5 (format cu *-adez[iv]*).

preolímpic,-ă adj. (sport) — Care precede perioada întrecerilor olimpice — „În acest an *preolimpic* (de dinaintea olimpiadei) cei mai buni sportivi români au participat sau vor lua parte la 11 campionate mondiale." Sc. 24 VII

63 p. 3. „Schiorii sovietici au dominat probele de fond la 15 km din cadrul «Săptămînii *preolimpice*» de la Sapporo." Sc. 11 II 71 p. 7. „Turneul *preolimpic* de polo pe apă de la Montreal a fost cîștigat de echipa U.R.S.S." R.l. 11 VIII 75 p. 5; v. și Sc. 21 II 63 p. 5, 25 XII 63 p. 3 (din fr. *préolympique;* FC II 193, 198; DMN 1967; DEX).

preomologáre s.f. — Faza preliminară omologării — „Colectivele consultative din comerț participă la consultările ce au loc în faza de *preomologare* a produselor." Sc. 19 V 64 p. 1. „În săptămîna aceasta vor fi prezentate la *preomologare* internă primele modele de pantofi de damă" I.B. 22 II 71 p. 3. „În *preomologare* la «Didactica», un set de planșe — proiector cu disc." I.B. 23 VII 73 p. 1 (din *pre-* + *omologare*).

preoperatóriu,-e adj. 1973 (med.) — Care precede o operație chirurgicală — v. *electroanestezie;* v. și R.l. 12 XII 80 p. 2 (din *pre-* + *operatoriu;* cf. fr. *préopératoire;* FC II 195, atestare din 1968; DN3).

preorășenése,-eáscă adj. — Aflat în apropierea orașului — „Întocmirea proiectului de sistematizare a zonei *preorășenești* a Bucureștiului." Cont. 10 II 61 p. 7. „În teritoriul *preorășenesc* al marilor orașe pot fi amplasate așezări urbane de tip «satelit» care au rolul de a descongestiona orașul." Cont. 11 III 66 p. 6. „Începînd cu aceste zile, secția transporturi *preorășenești* de la Autobaza 3 Călători București introduce autotaxarea." R.l. 5 V 78 p. 5; v. și I.B. 16 IX 70 p. 1, R.l. 17 IX 74 p. 3, 7 II 75 p. 2 (din *pre-* + *orășenesc;* FC II 193).

preprint s.n. — Text tipărit separat înainte de apariția sa într-o publicație — „Institutul național pentru creație științifică și tehnică (INCREST) publică *preprinturi* cu rezultatele cele mai proaspete; specialiștii din alte țări iau imediat cunoștință de ele." Cont. 26 V 78 p. 4 (din engl. *preprint*).

prerafinâre s.f. — Acțiunea de rafinare prealabilă — „Acidul uzat la rafinarea benzinei grele... este acum întrebuințat la *prerafinarea* «white-spirit»-ului sau ca acid la rafinarea petrolului." Sc. 3 XI 63 p. 1 //din *pre-* + *rafinare*//.

prerepartizáre s.f. (inv.) — Repartizare prealabilă — „În ultimii ani de studii se va face *prerepartizarea* tuturor studenților." R.l. 8 VII 73 p. 2 (din *pre-* + *repartizare*).

presalâriu s.n. — (În unele țări occidentale) Alocație acordată absolvenților unei facultăți pe timpul cît nu sînt angajați și deci nu primesc un salariu — „Peste 600 000 de absolvenți ai facultăților sînt în căutare de lucru, «*presalariul*» de 100 000 de lire pe lună acordat unui student din trei este o indemnizație de șomaj în toată regula." Sc. 31 III 77 p. 6 (din fr. *présalaire;* PR 1950).

presciént,-ă adj. (livr.) — Dotat cu capacitatea de a ști dinainte ce urmează, prevăzător — „Un Agamemnon *prescient* de soarta ce îl așteaptă și înfruntînd-o cu bărbăție." R.l. 10 XII 75 p. 2 (din engl., fr. *prescient*).

preseísmic,-ă adj. — Care precede mișcările seismice — „În U.R.S.S., în regiunile seismice recenzate, sînt instalate seismografe de alertă ce înregistrează unele semnale *presesismice*". Cont. 11 VI 65 p. 6 //din *pre-* + *seismic*//.

preselectáre s.f. — Acțiunea de a preselecta — „Indicatorul de *preselectare* de pe strada Barbu Văcărescu ar trebui amplasat ceva mai înapoi: acum, fiind în imediata apropiere a stației I.T.B., este adesea mascat de troleibuzele oprite." I.B. 13 IX 75 p. 3 (din *preselecta*; DN3).

preselectát,-ă adj. — Ales dinainte — „Cele 29 melodii *preselectate* (inițial) de către juriu s-au bucurat de o bună interpretare." I.B. 15 VIII 66 p. 2 (din *preselecta*).

preselécție *s.f.* — Selecție stabilită în prealabil — „Cronicari dramatici și oameni de teatru operează o *preselecție*." Săpt. 6 X 67 p. 4. „Va fi suficient să se apese pe unul din butoanele de *preselecție* ale televizorului pentru a face să apară, între două imagini de film, răspunsul ordinatorului." Sc. 2 IV 74 p. 6. „Au fost stabiliți monitorii de schi printr-un test de *preselecție*." R.l. 22 XI 75 p. 5 (din fr. *présélection*, engl. *preselection*; cf. germ. *Vorselektion*, *Vorwahl*; PR 1948; DTF; DN3).

preselecționáre s.f. — Selecție stabilită în prealabil — „În cursul anului care precede concursul de admitere la institutul nostru, să aibă loc o *preselecționare* a candidaților din punct de vedere al aptitudinilor artistice." Sc. 24 VI 65 p. 4 (din *pre-* + *selecționare*, după fr. *présélection*).

presérie s.f. (com.) — Produs în număr limitat înainte de a trece la producția în serie — „Alt tip «Concorde», din *presceria* 01, urmează să fie oferit societății aeronautice Duxford." R.l. 1 XI 75 p. 6 (din fr. *présérie*; PR 1960).

presesiúne s.f. (înv.) — Sesiune care o precede pe cea propriu-zisă — „Între 9—14 decembrie 1975 va avea loc o *presesiune* de transferări în învățămînt pentru posturile din municipii și orașe." R.l. 24 XI 75 p. 5 (din *pre-* + *sesiune*).

presezón s.n. — Înainte de sezon — „Tot în stadiul de bune intenții au rămas și alte activități... expoziții cu produse refuzate la contractări, lansarea noutăților în *presezon*..." I.B. 8 XI 72 p. 3 (din *pre-* + *sezon*).

présing s.n. (sport) — Sistem de joc bazat pe folosirea apărării om la om pe tot terenul; presiune exercitată asupra adversarului — „Dar, din minutul 36, studenții au înscris din nou, scor favorabil

(60—59) pe care l-au menținut pînă la încheierea celor 40 de minute de joc, în ciuda unor momente dramatice, în ultimul minut, cînd steliștii au aplicat un «*presing*» disperat." Sp. 25 III 74 p. 2. „Menotti a demonstrat că are și forță atunci cînd e nevoie. *Presing* necruțător pe tot terenul, iuțeală în execuții." R.l. 27 VI 78 p. 2 (din engl. *pressing;* Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 32; DEX, DN3).

presortáre s.f. — Acțiunea de a sorta în prealabil — „Prevăzută cu stații moderne de sortare, *presortare*, concasare și spălare a materialului, această balastieră va livra anual șantierelor de construcții..." R.l. 20 XII 66 p. 1 (din *pre-* + *sortare*).

prespăláre s.f. — Spălare prealabilă — „Este bună doar pentru a spăla praful de pe mașini. În rest, sîntem obligați să executăm o *prespălare*, în rampă, afară." I.B. 3 VIII 67 p. 1 (din *pre-* + *spălare;* cf. fr. *prélavage;* PR 1960).

prestelár,-ă adj. (În sint. *materie prestelară*) — Materia din care se nasc stelele — „Stelele și nebuloasele apar simultan din materia *prestelară* de origine hiperonică." Sc. 17 VI 62 p. 4; v. și *hiperdens* (din engl. *prestellar matter*, fr. *matière préstéllaire*, it. *materia prestellare;* AD; I. Iordan în RRL 5/70 p. 473; FC II 193).

presurizáre s.f. (av., tehn.) — Faptul de a presuriza — „În cursul verii... Armstrong și Aldrin au trecut la *presurizarea* (mărirea presiunii) «Vulturului», pentru prima dată de la lansare." Sc. 19 VII 69 p. 8 (din *presuriza*; cf. fr. *préssurisation;* DMN 1953; DEX, DN3).

presurizát, -ă adj. — Căruia i s-a asigurat o presiune normală — „Principalele dificultăți pe care le întîmpină omul în cursul zborurilor spațiale sînt: 1) costumul *presurizat*..." Sc. 26 VII 69 p. 6. „Sera se construiește din polietilenă transparentă sau dintr-un material întărit cu fibre de sticlă *presurizat* de o serie de ventilatoare interioare. În scopul decompresurizării, se prevede închiderea perimetrului serei cu tuburi din plastic umplute cu apă". R.l. 9 II 79 p. 6 (din *presuriza*).

președínte-diréctor genéral s.m. — Președinte care îndeplinește funcția de director general — „*Președintele-director general* al societății producătoare de filme Gaumont, Jean Leduc, a înmînat «Legiunea de onoare» celebrei actrițe Michèle Morgan." Cont. 14 III 69 p. 10. „Acuzatul principal J.V.R., *președinte-director general* al societății «Matesa» este pasibil... de o pedeapsă de 1290 ani închisoare." Sc. 5 IV 74 p. 6. „El este *președinte-director general* al unei companii." Cont. 12 IV 74 p. 10 (din *președinte* + *director general*, după fr. *président-directeur général;* DMN 1966).

preştanţát,-ă adj. — Ştanţat în prealabil — „Ieri a început producerea unui prim lot de prototipuri modele de încălţăminte bărbătească, cu tălpi din translucid *preştanţat*." R.l. 4 X 67 p. 3 (din *pre-* + *ştanţat*).

pretensionát,-ă adj. (constr.) — Care a fost supus pretensionării — „Bolta se sprijină prin peste o mie de armături *pretensionate*... care au fost fixate în pereţii stâncii." I.B. 8 IV 72 p. 6 (din *pretensionare*; DEX).

preturnát,-ă adj. — Turnat dinainte — „La execuţia noilor drumuri constructorii au folosit larg elemente prefabricate şi dale *preturnate* din beton." Sc. 22 XII 63 p. 1; v. şi 2 V 64 p. 1. (din *pre-* + *turnat*).

preţ-recórd s.n.. — Preţ foarte ridicat — „O statuetă de bronz suflată cu aur, găsită de un fermier englez, a fost vîndută cu un *preţ-record*: 36750 lire." Sc. 18 XII 72 p. 4. „La o licitaţie ce a avut loc la galeriile «Christie's» din capitala britanică, un vas chinezesc din secolul 15 a fost achiziţionat la *preţul record* de 183 880 dolari." R.l. 15 VI 75 p. 6. „Tabloul «Hina Naruru» de Paul Gauguin a atins la licitaţie la New York *preţul record* de 1,9 milioane mărci." R. lit. 17 VII 75 p. 22; v. şi Sc. 28 V 74 p. 6, R.l. 28 III 74 p. 6 (din *preţ* + *recordă*).

preuscáre s.f. — Uscare prealabilă — „La întreprinderea de prelucrare a lemnului Satu Mare a fost pusă în funcţiune prima instalaţie de *preuscare* a cherestelei pentru mobilă." R.l. 14 I 77 p. 5 (din *pre-* + *uscare*; cf. fr. *préséchage*; DT).

previzioná vb. I — A prevedea — „Nu e adevărat că artistul nu *previzionează* în nici un fel opera." Cont. 29 IX 67 p. 6 (din *pre-* + *viziona*, probabil după fr. *prévoir*; DN3).

previzionál,-ă adj. — Referitor la previziune — „Costul învăţământului în perspectivă *previzională*." Forum 10/74 p. 37; v. şi *prospectologie* (1970) (din fr. *prévisionnel*; DMN 1950; DN3).

previzionáre s.f. — Prevedere — „Ceea ce deosebeşte această clădire de celelalte edificii de pe bulevardul «Soare Apune» din Hollywood este firma de neon agăţată deasupra intrării: «Studioul de *previzionare* a reclamelor» proprietate a Companiei de studiere a reacţiilor publicului". Sc. 19 I 74 p. 6 (din *previzionat*; DN3).

prezentísm s.n. (filoz.) — Tendinţă care neagă posibilitatea unei cunoaşteri istorice obiective — „Viitorismul, milenarist sau nu, este însă la fel de dăunător ca şi *prezentismul*. Nu numai prezentul trebuie să dea din ce în ce mai mult viitorului, dar şi viitorul trebuie să dea mereu mai mult prezentului." Cont. 24 V 74 p. 4 (din *prezent* + *-ism*; DN3).

primaquína s.f. 1966 (farm.) — Tip de medicament contra paludismului — v. *conductorină* [scris și *primachina*] (din fr. *primaquine;* DFMB; DM).

primitór-distribuitór s.m. — Ocupația celui care primește și distribuie o anumită marfă — „M.D. și C.G. — foști *primitori-distribuitori* (gestionari) ai Întreprinderii Industria laptelui Ilfov, au delapidat, în numai două luni, suma de 159 247 lei." Sc. 4 II 71 p. 1. „Între atribuțiile de serviciu, în calitate de *primitor-distribuitor* la Întreprinderea de rețele electrice Sibiu, S.S. o avea și pe aceea de a ține evidența bonurilor de benzină primite și a cantităților distribuite." Sc. 13 III 74 p. 4. „32 de lucrători auxiliari, din care: 1 arhivar, 1 telexist, 1 parchetar... 3 *primitori-distribuitori* ș.a." Sc. 27 VII 77 p. 1; v. și R.l. 13 VIII 80 p. 4, *desfacere-transport, turnător-formator* (din *primitor* + *distribuitor*).

primovaccinăre s.f. (med.) — Prima administrare a vaccinului — „Acțiunea de *primovaccinare* antipoliomielitică... *Primovaccinarea* constă în administrarea sub formă de picături pe cale bucală în două reprize, în ianuarie și martie, a vaccinului antipoliomielitic trivalent compensat." Sc. 16 I 76 p. 5. „Ministerul Sănătății aduce la cunoștință că între 15—25 septembrie 1977 se desfășoară în întreaga țară acțiunea de *primovaccinare* antivariolică." R.l. 17 IX 77 p. 4 //din *primo-* + *vaccinare*//.

principál adj. (În sint. *în principal*) — În special, mai ales — „Cursurile se vor desfășura inițial în complexele ONT de la Sinaia, Posada și Snagov — *în principal* — pe baza programelor-tip elaborate de Biroul internațional al muncii." Sc. 8 XI 70 p. 5. „Descoperirea a fost confirmată cu ajutorul unei metode devenite clasică în depistarea maladiilor vegetale. Ea constă din inocularea unor plante martor sănătoase cu seva plantelor infectate și observarea atentă a simptomelor provocate, *în principal* frînarea creșterii plantei și leziuni ale frunzelor." Sc. 22 VII 77 p. 6. „De data aceasta fondurile strînse prin organizarea loteriei internaționale vor fi folosite, *în principal*, pentru popularizarea olimpiadei." Sc. 10 XI 78 p. 5; v. și 11 V 74 p. 2, R.l. 17 XI 76 p. 6, Sc. 29 IV 79 p. 8, *fotocoagulator* (din *în* + *principal;* V. Guțu Romalo *C.G.* 240—241, atestări din 1960).

prioritár,-ă adj. — Care are prioritate — „Adevărata performanță în ciclismul de șosea presupune etape cu profil cît mai variat, «muntele» avînd oricum o pondere *prioritară*." Sc. 7 VII 69 p. 3. „V-am ruga... să prezentați problemele *prioritare* înscrise pe agenda Automobil Clubului Român." I.B. 19 IV 74 p. 3. (cf. fr. *prioritaire;* DT; DN3).

problemátic,-ă adj — Care constituie/pune o problemă; cu probleme; privitor la o problemă. — „[Ecaterina Oproiu] dă «Contemporanului» nota de feminitate *problematică*, grațios-savantă, dar de ar fi trăit în timpul primului «Contemporanul», aveam un Dobrogeanu-Gherea retoric, pătimaș și un tribun de sex slab." Săpt. 16 II 73 p. 6. „«Apărarea lui Galilei» e cea mai unitară pe planul construcției, trădînd o modalitate de roman posibil și prefațînd (poate) evoluția prozei lui Octavian Paler, o proză *problematică*, intarsiată de incitații rafinate." Săpt. 19 I 79 p. 2; v. și Luc. 12 V 79 p. 6, *dezalergizare* (din *problemă*, după modelul lui *programatic*; I. Iordan în Omagiu Al. Rosetti, Buc. 1965, 411, LR 3/68 p. 204, 205, atestări din 1962; DN — alt sens, DEX, DN3).

problematizá vb. I — A sistematiza pe probleme — „Nu se poate nega, desigur, intenția autorului de a *problematiza*..." Sc. 18 XI 75 p. 4 (din *problematic* + *-iza*; DN3 — alte sensuri).

problematizáre s.f. 1. — Sistematizarea unor probleme importante — „Interpretarea [a datelor comunicate de istorie] în lumina rolului avut. Dar mai cu seamă, *problematizarea* lor. Punerea, adică, în ecuație a faptelor." R. lit. 26 VI 75 p. 5. „Negația e înlocuită cu tonul apodictic iar *problematizarea* cu șirul aserțiunilor." Luc. 9 VII 79 p. 2. 2. — Metodă de învățămînt care folosește întrebarea-problemă în scopul dezvoltării gîndirii creatoare a elevilor, studenților — „În școală și facultăți *problematizarea* a devenit un imperativ actual." (din *problematiza*; DN3 — alt sens).

problémă-chéie s.f. — Problemă foarte importantă — „Cu ce *problemă-cheie* se confruntă, în momentul de față, întreprinderea dv.?" I.B. 26 II 73 p. 2. „O *problemă-cheie*: măsuri concrete, efective de dezarmare și dezangajare militară pe continente." Sc. 8 VI 77 p. 6. „Reducerea bugetelor militare — *problemă-cheie* a unui autentic proces de dezarmare." Sc. 7 XII 78 p. 6 (din *problemă* + *cheie*; cf. fr. *problème-clé*; DMN 1964).

procaínă s.f. 1977 (farm.) — Novocaină — v. *mezoterapie* (din fr. *procaïne*; cf. engl. *procaine*; L; DFMB; DM, LTR, DZ; DN3).

procesomán s.m. (ironic) — Persoană care intentează acțiuni de proces fără să aibă motive serioase, care are mania proceselor — „N.C. e un *procesoman* și un zurbagiu fără pereche." Sc. 20 IX 61 p. 2; v. și 17 V 81 p. 2 (din *proces* + *-man*; Th. Hristea *P.E.* 57, FC I 140; DEX, DN3).

procór s. 1975 — Tip de pastă cu care se acoperă părțile inferioare ale autoturismelor — v. *microuzină*.

procustá vb. I (livr.) — A aranja, a lungi sau a scurta după împrejurări — „Acțiunea nu trebuie rotunjită și *procustată* spre a deveni roman cu tipare didactice." Săpt. 15 III 74 p. 4. „Ne întrebăm de ce trebuie în mod necesar să *procustăm* cartea..." Săpt. 12 VIII 72 p. 2 (de la n. pr. *Procust*; DN3).

producătór-delegát s.m. (cinem.) „Despre funcția de *producător-delegat*: la început, cînd a fost inventată, noi credeam că *producătorul-delegat* va fi un fel de controlor, de inspector. Mi-am dat seama că, dimpotrivă, pentru noi a fost un colaborator atent." Săpt. 19 IV 74 p. 6. „*Producătorul-delegat* al filmului Mastodontul, tov. M.M., pronosticase în seara premierei un frumos succes de casă filmului." Săpt. 21 XI 75 p. 4; v. și Cinema 6/74 p. 7, Săpt. 31 X 75 p. 4 (din *producător* + *delegat*).

productivitáte s.f. — Randament, eficiență — „*Productivitatea* muncii — factor cheie." Sc. 24 V 75 p. 2. „La cinci luni de la premiera cu Osînda, Sergiu Nicolaescu apare cu Accident, o producție a Casei de filme 5. Ritm-record, *productivitate*-record." R.l. 11 II 77 p. 2; v. și *producție-marfă* (1974) (cf. fr. *productivité*; DMM; DTP; DEX, DN3).

producție-márfă s.f. (ec. pol.) — Producție sub formă de marfă — „Volumul *producției-marfă* crește cu 24 la sută față de anul trecut, productivitatea muncii sporește cu 17 la sută." Sc. 24 XII 74 p. 2. „Realizarea suplimentară... a unei *producții-marfă* în valoare de 12 milioane..." Sc. 27 XI 75 p. 2. „Ponderea produselor noi și reproiectate — 60 la sută din valoarea *producției-marfă*..." Sc. 9 III 78 p. 1 (din *producție* + *marfă*; probabil formație mai veche).

producție-recórd s.f. — Producție foarte mare — „*Producție-record* la Hunedoara." Sc. 21 VIII 73 p. 1. „Inițiativa colectivului nostru: «Zece zile de *producție-record*»." I.B. 29 V 74 p. 1. „Institutul național al cafelei a anunțat că Mexicul a obținut o *producție-record* de 1,5 milioane saci de cafea." R.l. 7 VIII 75 p. 6; v. și Sc. 2 IV 74 p. 2 (din *producție* + *record*; cf. fr. *production-record*; DMN 1968; DMM).

prof,-ă s.m.f. 1979 (arg. elevilor) — Profesor, profesoară — v. *dirig* (din *profesor*, *profesoară*, prin abreviere; cf. engl., fr., it., germ. colocv. *prof*; VRC 279).

profesiográmă s.f. — Elaborarea surselor de rezistență în legătură cu o profesiune — „Pe baza *profesiogramelor* întocmite, pornind de la stabilirea efortului fizic și psihic pe care îl necesită una sau alta dintre activitățile profesionale, am făcut propuneri care urmează să fie aplicate pentru corecțiile necesare mași-

nilor." Sc. 4 I 74 p. 2 (din germ. *Professiogramm;* F; DN3).

profesiologie s.f. — Studierea surselor de rezistență în legătură cu o profesie — „S-au întocmit ample studii în domeniul *profesiologiei* medicale și ergonomiei pentru industriile ușoară, construcții de mașini, electronică." Sc. 4 I 74 p. 2 // din *profesie* + *-logie*//.

profesionalizáre s.f. — Faptul de a căpăta un caracter de profesiune — „Pentru că oricît am lupta împotriva *profesionalizării*, există totuși o profesie de scriitor." Luc. 15 I 61 p. 5 (din *profesionaliza;* DEX, DN3).

profésor (-oáră)-artíst (-ă) s.m.f. — Artist (plastic, de teatru etc.) care este profesor — „Cei mai tineri artiști, vegheați regizoral de unul din cei mai autentici și mai experimentați *profesori-artiști*, Moni Ghelerter... au compus minuțios universul gorkian, în linii simple și clare." R. lit. 17 V 73 p. 20. „*Profesoara-artistă*. La casa de cultură a sindicatelor din Sibiu a avut loc un eveniment artistic deosebit, prilejuit de expoziția artistei O.A.S., profesoară în Satu Mare." R.l. 10 I 78 p. 2 (din *profesor* + *artist*).

profésor (-oáră)-comandánt s.m.f. — Profesor care conduce activitatea detașamentului de pionieri — „*Profesorul-comandant* devine un participant efectiv și afectiv la munca elevilor și pionierilor, tovarășul lor mai mare, exemplul lor." Cont. 23 XII 66 p. 8 (din *profesor* + *comandant*).

profésor (-oáră)-diriginte (-ă) s.m.f — Profesor care îndeplinește funcția de diriginte — „Faptul că în prezent *profesorul-diriginte* este și conducătorul detașamentului de pionieri a dus la înlăturarea paralelismului în munca educativă." Cont. 23 XII 66 p. 9. „Cunoscînd din vreme preferințele tematice ale *profesorilor-diriginți* și ale elevilor, specialiștii muzeului pregătesc și pun la dispoziția acestora cele necesare desfășurării orelor de dirigenție". R.l. 20 III 71 p. 2 (din *profesor* + *diriginte*).

profésor (-oară)-logopéd s.m.f. — Profesor care se ocupă cu problemele tulburărilor de vorbire a copiilor — „*Profesoara-logoped* D.V. a vizitat apoi școlile de 8 ani, a ascultat cum vorbesc copiii." Sc. 1 III 64 p. 3 (din *profesor* + *logoped*).

profésor-oáspete s.m. — Profesor universitar invitat într-o altă țară pentru a ține cursuri — „Dan Grigorescu, *profesor-oaspete* la Departamentul de Literatură comparată al Universității Washington din Seattle." Cont. 12 III 71 p. 10. „Eugenia Popescu-Județ, *profesor-oaspete* de la Universitatea din Pittsburg, a prezentat creația muzicală cantemirească în istoria muzicii turcești." Sc. 29 X 73 p. 6; v. și R. lit. 27 XII 73 p. 31 (din *pro-*

fesor + oaspete, după germ. *Gastprofessor*; cf. engl. *visiting-professor*).

profil s.n. — Specialitate, specific — „Unele mici modificări în materia cerută la concurs, față de anul 1973, sînt prezente în *profilele*: biologie, farmacie..." Sc. 24 III 74 p. 4. „Salonul și terasa de la parter însumează circa 400 de locuri de mese, cu *profil* de berărie." I.B. 22 VIII 79 p. 7; v. și Sc. 10 VIII 79 p. 1, *instituționalizare*, *lăcătuș-montator* (1963), *miniatelier*, *prioritar* (formal din fr. *profil*; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

profiteról s.n. — Prăjitură cu cremă, cu înghețată și cu frișcă — „Contrazicîndu-și denumirea, cofetăria «Casata» din centrul Bucureștiului nu mai oferă de la un timp cumpărătorilor decît un singur sortiment de înghețată: *profiterol*." R.l. 21 III 74 p. 5 (din fr. *profitérole*; DEX, DN3).

prognozáre s.f. — Prevedere — „O rețea de asemenea puțuri permite nu numai *prognozarea*, ci și localizarea cutremurelor." Cont. 3 XI 78 p. 5; v. și *mareе neagră* (din *prognoză*).

prognozát,-ă adj. — Prevăzut — „Evoluția bruscă a centrilor de acțiune atmosferică din Europa a determinat o schimbare a vremii în țara noastră, diferită de cea *prognozată*." Sc. 1 II 72 p. 2 (din *prognoză*).

programatór,-toáre s.m.f. și adj. (inform.) 1. — Persoană însărcinată cu programarea (la computer) — „Cîteva tinere *programatoare* — cu copii mici — și-au instalat în camere echipamente terminale pentru ca, după ce-și adorm copiii, să poată intra în legătură cu calculatoarele în vederea testării unor programe." R.l. 15 VII 76 p. 6. „Programarea unui calculator este o specialitate anume. Dar care *programator* să fi făcut treaba asta pentru noi fără să cunoască ce are de făcut instalația noastră?" Sc. 20 V 79 p. 2; v. și *fotozaț*. 2. — Mecanism de programare — v. *microprocesor* (1976) (din fr. *programm[at]eur*, it. *programmatore*; DMN 1950; DT; DEX, DN3 — sens 1).

prográm-cádru s.n. — Program elaborat în linii generale — „*Programul-cadru*, un instrument eficient de desfășurare a acțiunii." I.B. 18 V 72 p. 1. „Comisia Pieții comune a elaborat un *program-cadru* privind politica energetică a comunității." R.l. 22 VII 74 p. 5 (din *program + cadru*).

prográm-tip s.n. 1970 — Program standard — v. *principal* (din *program + tip*).

proiect-tip s.n. — Proiect standard — „Ministerul Petrolului a întrebuințat... un *proiect-tip*." Sc. 27 I 67 p. 1; v. și *refolosibil* (1961) (din *proiect + tip*; cf. fr. *projet type*; DT).

proiectánt-arhitéct s.m. — Proiectant în arhitectură — „... Participă la o discuție pe care arh. D. o poartă cu *proiectanții-arhitecți*." Pr. R.TV. 28 XI—5 XII 70 p. 14 (din *proiectant* + *arhitect*).

propólis s. sg. tant. (apic.) „Apiterapie. Mai concret: tratînd cu *propolis* (produs biologic de apărare a vieții în stup, sau cleiul de albine — cum i se mai spune în limbaj popular) afecțiuni tiroidiene, am obținut următorul rezultat..." R.l. 15 III 75 p. 3. „În magazinele «Apicola» din țară s-au pus în vînzare cremele de *propolis* și miere superioară de pădure, cu calități terapeutice deosebite." Sc. 18 X 77 p. 5; v. și R.l. 2 VIII 77 p. 2 (din fr. *propolis*; DZ; DN3).

prospectá vb. I (com.) — A cerceta cererea și oferta de mărfuri pe piața comercială — „Ce poate face un editor pentru a *prospecta* mai bine gustul real al publicului?... El îmi spune lucruri orientative... De exemplu îmi spune că nu se vinde la un stand cartea scumpă." R.l. 23 IV 74 p. 2; v. și 13 VI 80 p. 6 (din fr. *prospecter*; cf. engl. *to prospect*; DT, DMM; DN — alt sens; DEX, DN3).

prospectologíe s.f. — Știința care se ocupă cu studiul perspectivelor de viitor — „Succesele mondiale înregistrate de *prospectologie* ilustrează eficiența ei practică. În numeroase țări... se dezvoltă programe previzionale. Experiența arată că aceste preocupări sînt deosebit de eficiente." Sc. 29 X 70 p. 3 //din *prospect* ◆ *-logie*//.

prostaglandínă s.f. (med.) „*Prostaglandinele* sînt foarte abundente în sperma umană, precum și în cea de maimuță și de miel. Ele se găsesc, de asemenea, în cantități apreciabile în unele organisme marine și în corali, care ar putea să devină furnizori ieftini de *prostaglandine*." Fl. 30 I 71 p. 18 „Un șir de substanțe, denumite *prostaglandine*, sînt pe cale să revoluționeze farmacologia modernă. Acești «super-hormoni» sînt cele mai puternice substanțe active din punct de vedere biologic." Sc. 13 V 77 p. 5; v. și *supracongelat* (1971) (din fr. *prostaglandine*, engl. *prostaglandin*; BD 1969, DMN 1970).

protéic,-ă adj. 1977 (biol.) — Care se referă la proteine — v. *interferon* (din fr. *protéique*; DEX, DN3).

proteinemíe s.f. (med.) — Cantitatea de proteine din sînge — „Acest echilibru proteinemic — denumit cu un termen uzual *proteinemie* — este menținut constant față de mediul intern sau extern." Cont. 10 XI 61 p. 7 (din fr. *protéinémie*; DFMB; DN3).

proteinogramă s.f. 1961 (med.) — Diagrama proteinei din sînge — v. *electroforegramă* (din fr. *protéinogramme*; L; DFMB; DM; DN3).

protídic,-ă adj. (biol.) — Care conține protide — „A fost descoperită o substanță *protidică* (identificată la cămile) denumită «betta andorfină» care are o forță analgezică (împotriva senzației de durere) de 30 ori mai mare decît morfina (cînd este injectată în creierul unor animale de laborator) și care va putea aduce servicii enorme neurologiei..." Sc. 13 V 77 p. 5 (din fr. *protidique*; PR 1950; DEX, DN3).

protocroníe s.f. (livr.) „Ov. S. Crohmălniceanu: Tovarășul Ungheanu v-a propus două sensuri ale termenului *protocronie*, extrase din cartea dv. Unul însemnînd originalitate simultană, altul însemnînd anticipație. E. Papu: Una [o definiție] o implică pe cealaltă." Luc. 15 X 77 p. 3 (din *proto-* + *-cronie*, după modelul lui *sincronie*).

protocronísm s.n. — Prioritate a unei idei, a unei teme etc. — „De multă vreme o carte de critică nu a tulburat apele prea liniștite ale vieții noastre literare ca această «Din clasicii noștri», cu subtitlul «Contribuții la ideea unui *protocronism* românesc», semnată de Edgar Papu..." „... eu nu-mi pot revendica decît paternitatea formulei de *protocronism* românesc, gîndit în opoziție cu ideea sincronismului..." Luc. 1 IX 79 p. 3; v. și Sec. 20 5—6/74, 6/76, R. lit. 25 X 79 p. 8, Săpt. 7 XII 79 p. 3 (din *protocronie* + *-ism*).

protocroníst s.m. — Adept al protocronismului — „... *protocroniștii* replicau, de cele mai multe ori, cu argumente și exemple peremptorii." Luc. 1 IX 79 p. 3 (din *protocronie* + *-ist*).

protonegociére s.f. — Activitate prealabilă negocierii — „O parte interesantă a cărții este consacrată așa-numitelor «*protonegocieri*» care se derulează fără contactul părților și unde comunicarea se realizează prin observarea reciprocă." Sc. 7 X 72 p. 5 //din *proto-* + *negociere*//.

protoplanétă s.f. (astron.) „Astronomi de la Observatorul din Stockholm consideră a fi descoperit în steaua RU Lupi un sistem planetar în formare. Condensarea datorată propriilor forțe gravitaționale ar putea transforma norii opaci de pulbere din jurul nucleului fierbinte al stelei în bulgări denși de materie (*protoplanete*)." Cont. 8 XI 74 p. 5 (din engl. *protoplanet*, fr. *protoplanète*, rus. *protoplaneta*, germ. *Protoplanet* [*Urplanet*]; AD, DT).

prozaicitáte s.f. — Platitudine, prozaism — „*Prozaicitatea* evidentă e aici ascunsă de un văl de pseudopoezie, în fond de un retorism fără acoperire." Cont. 1 IV 63 p. 3 (din *prozaic* + *-itate*; DN3).

prozaizáre s.f. — Acțiunea de a prozaiza și rezultatul ei — „Denunțarea erorii mitice, în primul caz, se produce sub semnul «*prozaizării*» pretextului mitologic (în

sensul umanizării lui)." Luc. 30 I 71 p. 2 (din *prozaiza;* DN3).

próză s.f. (acum des la pl.) — Scrierile artistice în proză ale unui autor — „Înainte de orice, *prozele* lui R.P. sînt «exerciții de stil» și mai ales de compoziție." Cont. 12 IX 75 p. 10 (din fr. *prose*, it. *prosa;* V. Guțu Romalo *C.G.* 87, atestare din 1971; DN — alte sensuri, DEX, DN3).

pseudopoezie s.f. 1969 — Poezie lipsită de calități — v. *prozaicitate* (din *pseudo-* + *poezie*).

psihedélic, -ă adj. (muz.; anglicism) — Inspirat de efecte vizuale sau sonore produse asupra omului de droguri — „Valurile stîrnite pe coasta de vest a Statelor Unite de către noul curent al muzicii *psychedelice* nu reușesc să clintească pilonii bluesului britanic." Săpt. 25 X 74 p. 7; v. și *raleuti* [scris și *psychedelic*] (din engl. *psychedelic*, fr. *psychédélique*, it. *psichedelico;* BD 1964, DMN 1967; DN3).

psihografíe s.f. „Este de fapt un laborator în care sute de oameni sînt analizați cu de-amănuntul în cadrul unei noi științe numite aici «*psihografie*». Este vorba de o complexă combinație între psihologie, sociologie, statistică, matematică și prognoză." Sc. 19 I 74 p. 6 (din fr. *psychographie;* FC I 139; DN3).

psihoinformatést s.n. „Este vorba de un aparat de verificare și măsurare a atenției și operativitatea deciziei. Cu alte cuvinte, «*Psihoinformatest*» realizează un examen automat al caracteristicilor psihice ale persoanelor testate." R.l. 26 IV 74 p. 5 //din *psiho* + *informa[re]* + *test*//.

psihokinezíe s.f. 1975 — Mișcare comandată psihic — v. *paranormal* (cf. fr. *psychokinèse*) DFMB).

psihoprofesiográmă s.f. „Cercetările întreprinse pînă acum au permis întocmirea mai multor «*psihoprofesiograme*» — diagrame ale caracteristicilor psihice necesare candidatului într-o anumită profesie." I.B. 18 XI 66 p. 1 (din fr. *psycho-professiogramme*) DN3).

psihosociologíe s.f. — Studiul psihologic al faptelor sociale — „*Psihosociologia* organizării." Cont. 3 II 67 p. 8 (cf. fr. *psychosociologie;* PR 1950; DEX, DN3).

psihosomátic,-ă adj. (med.) — (Privitor la medicina) care studiază bolile legate de cauze psihice — „Cu cîțiva ani în urmă, peste 500 de specialiști — medici psihiatri, anesteziologi, chirurgi, psihologi — întruniți în primul Congres internațional de hipnoză și medicină *psihosomatică* de la Paris au dezbătut aspecte ale acestor fenomene atît de discutate." Sc. 9 IX 67 p. 6; v. și *scientolog, stresant* (din fr. *psychosomatique*, engl. *psychosomatic;* PR 1946; DN3).

psihotróp,-ă adj. și s.n. (med.) „Sub egida ONU, la începutul anului 1971 se va întruni o conferință a plenipotențiarilor statelor membre și ai altor state, cu scopul de a adopta un Protocol asupra substanțelor *psihotrope* (halucinogene, stupefiante etc.)." Cont. 27 II 70 p. 12. „Abuzul de *psihotrope* (medicamente ce acționează asupra creierului) constituie, potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, cel mai grav dintre fenomenele de supraconsum medical." Sc. 11 VI 74 p. 6. „Trei laboratoare clandestine care produceau milioane de pilule *psihotrope* destinate «pieții» din Statele Unite, au fost descoperite de poliția din Mexic." R.l. 12 VII 78 p. 6 (din fr. *psychotrope*; PR 1950; DM; DN3).

psihovigilizánt,-ă adj. (med.) „Substanțele *psihovigilizante*, ce întrețin și stimulează starea de veghe, sînt folosite des în chiar această perioadă. Studenții au examene, absolvenții de liceu la fel. E perioada cînd aceștia beau cafea în cantități mari, cînd se cumpără fiole de cofeină." R.l. 8 VII 78 p. 5 //din *psiho-* + *vigilizant*//.

pubélă s.f. — Recipient portabil pentru gunoi — „Am relevat și inițiativa I.S.B.-ului să instaleze în locuri anumite din preajma blocurilor — containere și *pubele* speciale, în care populația să poată depozita hîrtia din gospodăriile proprii." I.B. 9 V 74 p. 3 (din fr. *poubelle*; DN3).

pucíst s.m. — Participant la un puci — „Acest tribunal militar și-a cucerit o tristă faimă prin indulgența sa față de *puciștii* din aprilie 1961 din Algeria." Sc. 11 I 62 p. 6 (din germ. *Putschist*, fr. *putschiste*; DMN 1964; DN3).

pulsár s.n. „*Pulsarele*, se știe, sînt acele obiecte ciudate care emit pulsații radio într-un ritm extrem de regulat (cuprins între o treizecime de secundă și 3,7 secunde)." Cont. 18 VII 69 p. 9; v. și *quasar*, *radioimpuls* (din engl. americ. *puls*[*ating radio source*] + [*quas*]*ar*, fr. *pulsar*; CD; DMC 1960, BD 1969; DN3).

punct-chéie s.n. — Element foarte important — „Observatorii politici din Roma consideră că ele nu afectează *punctele-cheie* ale Concordatului." I.B. 15 XI 69 p. 6. „Dar *punctul-cheie* al numărului îl constituie spovedania dramatică a lui Panait Istrati din «Ultime cuvinte» scrisă la 1 ian. 1921." R. lit. 4 III 71 p. 12. „Inginerul ajunsese cu istorisirea în *punctul-cheie* al întîmplării." Sc. 6 VI 75 p. 4; v. și I. 3 XII 70 p. 26 (din *punct* + *cheie*; cf. fr. *point clé*; DMC 1970).

punctificáre s.f. (sport) — Transformarea într-un punct a unei situații sau faze favorabile a meciului — „Trebuie subliniată evoluția bună a cuplului nostru... ca și *punctificarea* cu mult aplomb a situațiilor favorabile." Sp. 22 VII 74 p. 2 (din *punct* + *-ificare*).

punk s. și adj. „«*Punk*» se numeau prostituatele în Anglia secolului XV. În jargon american termenul este o insultă: nenorocit, ratat, stîrpitură. Astăzi își spun «*punks*» grupurile de tineri americani care se chinuie să imite formațiile Sonese, Who, Animals. Sînt a patra generație a rock-ului." Cont. 27 V 77 p. 6. „Cuvîntul «*punk*» provenit din limba engleză însemna în secolul al XVI-lea vagabond, haimana sau dacă se aplica unei femei, prostituată. În limbajul argotic american este echivalent astăzi cu «epavă umană», «ratat», «putreziciune», «ființă mizerabilă vrednică de plîns». Astăzi fenomenul «*punk*-rock», care a mocnit mai bine de un deceniu, răbufnește... ca un animal sălbatic, în multe din capitalele occidentale." Sc. 17 VI 77 p. 6. „Moda *punk* și-a făcut apariția și în capitala Italiei. La Roma, un oarecare M.C. a organizat chiar un *punk*-party, avînd grijă să sugereze cum trebuie să fie îmbrăcat și machiat un autentic *punk* pentru a fi într-adevăr «oribil»." Cont. 14 X 77 p. 4; v. și Sc. 29 VII 77 p. 6, *hard-rock* [pron. *pane*] (cuv. engl. americ; D.Am.).

pusher s.m. (cuv. engl.) „Traficanții — așa-numiții «*pushers*» — atrag pe naivi, oferindu-le, la început gratuit, o țigară sau un pliculeț de praf [cu drog]." Sc. 16 VII 76 p. 6 [pron. *pășer*].

puștism s.n. — Comportament caracteristic vîrstei copilăriei — „La un moment dat însă... *puștismele* au încetat să-ți mai șadă bine." Sc. 9 X 66 p. 4 (din *puști* + *-ism*).

puzzle s. (cuv. engl.) „Cel mai mic tren din lume... un mini-planetariu, o miniroată și un *puzzle* (joc de răbdare) cu 3 000 de piese componente — acestea sînt doar cîteva din noutățile prezentate la cel de-al 23-lea tîrg internațional desfășurat recent la Nürnberg (R.F.G.)." I.B. 1 IV 72 p. 6. „Am amintit de toate acestea (care nu răpesc cititorului nimic din plăcerea vizionării sale viitoare, căci interesul rămîne acel al trebii de detectiv și al reconstituirii unui *puzzle*) — pentru a marca originalitatea «cazului»." R. lit. 18 XII 75 p. 17. „T.C. reconstituie ca într-un joc de *puzzle* avatarurile Cetățeanului Kane." R. lit. 3 VIII 78 p. 9 [pron. *pazl*] (cf. fr. *puzzle*; PR; DN3).

PVC s. 1974 (chim.) — Tip de material plastic — v. *fonoizolare* (abreviere engl. din *P[oly] V[inyl] C[hlorid]*).

pyrex s. 1975 — Sticlă rezistentă la foc — v. *iena* (din fr. *pyrex*; DN3).

Q

quark s.n. (fiz.) „Experiențele de ciocnire proton-proton la foarte mari energii au fost de curînd interpretate... cu ajutorul unui model termodinamic. Lucrarea pune sub semnul incertitudinii existența partonilor sau *quarkurilor* (ipotetice particule din care ar fi alcătuite particulele elementare)." Cont. 8 XI 74 p. 5. „Un succes care îndrituiește optimism este regăsirea de către Gell-Mann a unor proprietăți ale *quarkurilor* ca, de exemplu, sarcina lor fracționară." Cont. 27 IV 79 p. 1; v. și *hadron* [pron. *cuarc*] (din engl., fr. *quark;* PR 1967, BD 1970; DN3).

quasar s.m. (astron.) „[Radiotelescopul] va fi destinat studierii *quasarilor*, galaxiilor, planetelor și atmosferei terestre." R.l. 17 IV 74 p. 6. „Astronomii australieni au anunțat descoperirea unei noi superstele — *quasar*." Sc. 9 XI 76 p. 5. „Studierea unora dintre cele mai misterioase obiective din Univers — pulsarii, *quasarii*, stelele în explozie și golurile negre — aceasta va fi misiunea noului satelit științific Heao-1 pe care N.A.S.A. îl va lansa astăzi la Cap Canaveral." R.l. 15 IV 77 p. 6; v. și *interferometrie* [pron. *cuasár*] (din engl. americ. *quas[i stell]ar [object];* cf. fr. *quasar;* DMN 1961, BD 1969; DN3).

quebecoas adj. (cuv. fr.) — Din Québec — „Fiecare stat federal păstrîndu-și simbolul aparte — crinul, în cazul steagului *quebecoas*." R. lit. 23 X 75 p. 24 [pron. *chebecoás*] (PR 1965).

quetzal s. „Statuia zeului focului și cununa împăratului Montezuma, făcută din pene de *quetzal*, pasăre care simbolizează do-

rința de libertate." I.B. 9 VI 75 p. 4 [pron. *cheſdl*] (cuv. amerind; cf. sp., fr. *quetzal;* LI 115; DN3 — alt sens).

quik-cóla s.f. 1974 — Tip de băutură răcoritoare — v. *carbogazos, cico* (din engl. *quick-cola).*

quinoa s.f. (bot.) „*Quinoa* — o supercereală a viitorului? O cereală mai puțin cunoscută — *quinoa* — de proveniență sud-americană, ar putea constitui... o sursă extrem de promițătoare de hrană." Sc. 28 VII 77 p. 6 [pron. *chinóa*] (cuv. amerind.; cf. fr. *quinoa).*

quipre s. „Incașii foloseau pentru a înregistra evenimente, date statistice, cantități de bunuri, un șnur, așa-numitul *«quipre»* pe care făceau noduri de forme, culori și mărimi diferite." Sc. 9 II 78 p. 6 [pron. *chípre*] (cuv. amerind.).

R

rachetomodél s.n. — Model de rachetă de mici dimensiuni care zboară fără pilot — „Dintre cei 28 astronauți potențiali, doi frați, juniorii E. și V.S., dețin întîietăți naționale de *rachetomodele* și elicoptere cu motor de cauciuc." Sc. 20 III 71 p. 1 (din *rachetă* + *model*, după *aeromodel*; DN3).

rachetomodelíst s.m. — Persoană care se ocupă cu rachetomodelismul — „Școlarii de la Scăiești (Dolj) sînt cunoscuți ca activi *rachetomodeliști*." R.l. 11 III 78 p. 5 (din *rachetomodel* + *-ist*; DN3).

racket s.n. (cuv. engl., americ.) — Asociație de bandiți care storc bani prin violență — „F. F. ia la rînd toate «*racket*»-urile, toate soiurile de tîrguri, toate tertipurile și demonstrează că oamenii de afaceri pot face orice." R. lit. 7 IV 77 p. 22 [pron. *rácket*] (cf. fr. *racket*; D.Am).

racolá vb. I — A atrage prin promisiuni, presiuni etc. — „Pe o plantație lîngă Brisbane (Australia) a fost descoperit un mare lagăr de concentrare cu zeci de oameni puși la muncă forțată de stăpînul plantației. Ancheta a dezvăluit că este vorba de șomeri și oameni fără ocupație care erau *racolați* din diverse orașe australiene, cu promisiuni de muncă și apoi reținuți cu forța în condiții de veritabilă sclavie pe această plantație." R.l. 3 XI 77 p. 6. „305 000 de cadre cu înaltă calificare *racolate* în 15 ani din țările în curs de dezvoltare." Sc. 17 II 79 p. 6; v. și 6 V 77 p. 6, 13 XI 77 p. 5 (din fr. *racoler*; FC II 209; DN3).

racolâre s.f. (fig.) — Recrutare — „Cunoscînd «*racolările*» tot mai frecvente pe care le face... cicloturismul, iată, deocamdată, două adrese pentru repararea-întreținerea bicicletelor și motocicletelor.

lor." I.B. 3 IV 74 p. 3; v. și *moonist* (din *racola*).

rádio- Element de compunere având semnificația: 1. (relativ la) emisiunile de radio. 2. (relativ la) aparatul de radio. 3. (relativ la) undele electromagnetice. 4. (relativ la) energia radiantă și radiației. 5. stație de emisie radio. (din fr., engl., it., *radio-*; DEX, DN3).

radioactualitáte s.f. „Aplauze — *radioactualitate* muzicală românească." Pr. R. TV. 8 II 78 p. 8 (din *radio-*[1] + *actualitate*).

radioastronóm s.m. 1966 — Cercetător în domeniul radio-astronomiei — v. *an-lumină* (din fr. *radioastronome*; PR 1950).

radiocabinét s.n. — Cabinet de informare prin radio — „*Radiocabinet* de informare și documentare" Pr. R.TV. 6 X 76 (din *radio-*[1] + *cabinet*).

radiocálciu s.n. — Calciu radioactiv — „S-a studiat, cu ajutorul radiofosforului și a *radiocalciului*, depunerea fosforului și a calciului în țesuturile și organele găinilor ouătoare, în scopul măririi producției de ouă". Cont. 17 VIII 62 p. 7 (din *radio-*[4] + *calciu*).

radiocárte s.f. „La festivalul internațional al cărții, deschis zilele acestea la Nice (Franța), a fost expusă prima *radio-carte*. Fiecare exemplar, prezentat sub forma unei cărți legate, conține o casetă și o broșură." Sc. 17 V 78 p. 6. „O știre recentă ne informează că acum, în preajma verii, la Festivalul internațional al cărții de la Nisa a fost expusă prima *radiocarte*." R. lit. 25 V 78 p. 17; v. și R.l. 12 VII 78 p. 6 (din *radio-*[1] + *carte*, după fr. *radio-livre*).

radiocasetofón s.n. — Aparat muzical conținînd un radioreceptor și un casetofon — „*Radiocasetofonul* umplea văzduhul cu muzicile sale, iar posesorul lui îl purta peste tot." R.l. 12 VI 80 p. 2; v. și Sc. 11 VI 80 p. 2 (din *radio-*[2] + *casetofon*).

rádio-ceas s.n. „Un *radio-ceas*, de o concepție originală, a fost realizat de către colectivul condus de prof. dr. docent G. Cartianu... O stație de emisie transmite, pe baza unui cod, anumite impulsuri, receptoarelor de unde radio, care sînt, de fapt, ceasornicele propriu-zise." R.l. 18 VI 75 p. 5 (din *radio-*[2] + *ceas*).

radiocenáclu s.n. „În 1972, postul de radio își propune îmbunătățirea și lărgirea emisiunilor existente. Apoi, un *radio-cenaclu* al tinerilor inspirați publicați sau încă nu." R. lit. 24 II 72 p. 24 (din *radio-*[1] + *cenaclu*).

radiochimíe s.f. 1978 (chim.) — Ramură a chimiei care studiază modificările chimice provocate de radiațiile ionizate — v. *interdisciplinaritate* (din fr. *radiochimie*; cf. engl. *radiochemistry*; DT, DM; DEX, DN3).

radiocoástă s.f. — Stație de transmisie și de recepționare, situată pe coasta unei mări, a unui ocean, cu funcția de dispecerat — „La stația *radiocoastă* a portului Constanța s-au recepționat semnale SOS." Sc. 1 XII 63 p. 3; v. și R.l. 31 XII 80 p. 5 (din *radio-*[5] + *coastă*).

radiocomandát,-ă adj. — Dirijat cu ajutorul undelor electromagnetice — „Polițiștii din camioanele și jepurile *radiocomandate*, neliniștiți, așteaptă momentul să intervină." Sc. 19 VIII 62 p. 3. „Printre creațiile prestigioase ale micilor electroniști de aici se numără robotul «Ilie» și automobilul *radiocomandat*." R.l. 25 III 75 p. 2 (din *radio-*[3] + *comandat*; DT).

radiocomplex s.n. — Aparataj de emisie și recepție cu ajutorul undelor electromagnetice — „Din *radiocomplexul* celor două cosmonave făcea parte aparatajul pentru trei linii bilaterale de telecomunicații radiotelefonice." Sc. 23 X 62 p. 4 // din *radio-*[3] + *complex*//.

radiocronologíe s.f. — Ramură a științei care efectuează datări cu ajutorul C. 14, izotopul radioactiv al carbonului — „Datările corecte făcute în prezent cu ajutorul *radiocronologiei* permit să se afirme că... abia astăzi se pun bazele științifice ale preistoriei și istoriei Africii." Sc. 4 V 65 p. 4 // din *radio-*[3] + *cronologie*//.

radiofonorámă s.f. — Titlul unui ciclu de emisiuni muzicale la radio — „*Radiofonorama*. Interpreți români de muzică ușoară." Pr. R. TV. 5—11 I 75 p. 5. „21,00. *Radiofonorama* (stereo)." Pr. R.TV. 12 VIII 76 p. 11. „*Radiofonorama*". Pr. R. Tv. 29 IX 77 p. 11 (din *radio-*[1] + *fono-* + *-ramă*; L. Seche în SCL 2/76 p. 202, LR 4/78 p. 341).

radiofonotécă s.f. — Titlul unei emisiuni radiofonice — „*Radiofonotecă* pentru tineret." Pr. R.TV. 29 IX 77 p. 11. „14,30. *Radiofonotecă* școlară." Pr. R.TV. 29 IV 78 p. 14 (din *radio-*[1] + *fonotecă*; L. Seche în SCL 2/76 p. 202, LR 3/77 p. 272, atestare din 1976).

radiofósfor s.n. 1962 — Fosfor radioactiv — v. *radiocalciu* (din engl. *radiophosphorus*; WT).

radiogalaxíe s.f. „De ex. așanumitele *radiogalaxii*, deci acele galaxii care emit unde radio anormal de puternice (de aceea sînt și numite *radiogalaxii*), de sute de mii de ori mai puternice decît galaxia noastră." Sc. 17 VI 62 p. 4. „Majoritatea *radiogalaxiilor* au o structură fibroasă." Cont. 7 X 66 p. 8; v. și *interferometrie, radiounde* (din engl. *radiogalaxy*, fr. *radiogalaxie*; BD 1968).

radioheliográf s.n. — Instalație tehnică pentru înregistrarea unor imagini ale activității solare — „*Radioheliograful* din Culgood."

R.l. 5 X 67 p. 6 //probabil din *radio-*[3] + *heliograf*//.

radioimpúls s.n. „A fost captat «glasul» pulsarilor. Oamenii de știință... din Ucraina au izbutit să capteze... și să înregistreze pentru prima dată *radioimpulsurile* acestor corpuri cerești pe frecvența de 10—25 megahertzi." Sc. 22 I 75 p. 6. //din *radio-*[3] + *impuls*//.

radioimunodozáre s.f. 1978 — Disciplină de graniță în care colaborează imunologia, imunochimia, radiochimia și biomatematica — v. *interdisciplinaritate* //din *radio-*[4] + *imuno* + *dozare*//.

radiolocatór s.n. — Instalație radar — „Specialiștii japonezi au construit un *radiolocator* cu ajutorul căruia pot fi depistate bancurile de pești". Sc. 11 XII 77 p. 5 (din rus. *radiolokator*, engl. *radiolocator;* Th. Hristea *P.E.* 127; OSRI; DTP; DEX; DN3).

radiometeorológic, -ă adj. — Care transmite date meteorologice prin unde electromagnetice — „Stații *radiometeorologice* în derivă." Sc. 3 XI 62 p. 3 //din *radio-*[3] + *meteorologic*//.

radioolimpiádă s.f. — Tip de activitate (pionierească) transmisă prin radio — „În zilele vacanței, pionierii bucureșteni vor participa la o serie de activități cu profil tehnico-aplicativ, dintre care menționăm: «*Radioolimpiada* pionierilor»..." I.B. 18 XII 75 p. 1 (din *radio-*[1] + *olimpiadă*).

radiooperatór,-toáre s.m.f. 1962 — Operator radio, de obicei pe o navă — v. *pilot-comandant* (din engl. *radio operator;* D.Tr., DTI DN3).

radio-pirát s. — Post de radio clandestin — „O nouă stație de *radio-pirat*... va intra în curînd în funcție în larg." R.l. 1 X 66 p. 4 (din fr. *radio-pirate;* DMN 1966).

radioprográm s.n. — Program de radio — „*Radioprogramul* dimineții" Pr. R.TV. 22—28 XII 74 p. 5. „*Radioprogram* matinal". Pr. R.TV. 1 VI 77 p. 9. „*Radioprogramul* satelor." Pr. R.TV. 11 VI 78 p. 2; v. și Sc. 25 IV 80 p. 4 (din *radio-*[1] + *program;* L. Seche în SCL 2/76 p. 202; DN3).

radioreléu s.n. — Instalație care permite realizarea unei comunicații fără fir prin intermediul stațiilor intermediare — „A fost construită și dată în exploatare nouă linie *radio-releu* Moscova-București. S-a creat astfel posibilitatea conectării televiziunii române la sistemul de «Interviziune» din care fac parte U.R.S.S. și R.P. Polonă." Sc. 2 II 63 p. 1 (din *radio-*[3] + *releu;* cf. engl. *radio-relay*, rus. *radiorele;* VRC 273; LTR, DTP; DEX, DN3).

radioreportáj s.n. — Reportaj transmis prin radio — „Înfrățiți în muncă și în idealuri — *radio-*

reportaj în com. Tinca-Bihor" Pr. R.TV. 11 VI 78 p. 2 (din fr. *radioreportage*; DEX, DN3).

radiosémn s.n. 1966 — Semnal relativ la radiaţiile eletromagnetice din afara galaxiilor — v. *extragalactic* (din *radio-*[3] + *semn*; cf. engl. *radio signal*, fr. *signal radio-électrique*; D.Tr.).

radiosimpózion s.n. — Simpozion prezentat în cadrul emisiunilor radiofonice — „*Radiosimpozion*: Receptivitate la nou." Sc. 4 IX 67 p. 2. „Amfiteatru politico-ideologic. *Radiosimpozion*." Pr. R.TV. 14 VI 78 p. 9; v. şi 15-21 XII 74 p. 3, 10 VIII 77 p. 9 (din *radio-*[1] + *simpozion*).

radiospectroscópic, -ă adj. — Care se efectuează cu ajutorul radiospectroscopiei — „Cu ajutorul analizei *radio-spectroscopice*, cercetători de la un observator din Arizona (S.U.A.) au descoperit etanol (alcool etilic) sau alcool pur într-un imens nor de gaze din spaţiul interstelar." Sc. 7 XI 74 p. 6 //din *radio-*[3] + *spectroscopie*//.

radiostéă s.f. (astron.) — Radiosursă de dimensiuni foarte mici — „Astronomul sovietic S. a determinat distanţa la care se află cea mai îndepărtată *radiostea*: zece miliarde de ani lumină." Sc. 16 XI 63 p. 3 (din *radio-*[4] + *-tea*, după fr. *radioétoile*, engl. *radiostar*, germ. *Radiostern*, rus. *radiozvezda*; L, WT, OSRI, AD; VRC 273; LTR, DEX).

radiostéreo s.n. — Tip de radio cu reproducerea stereofonică a sunetelor — „Uzinele «Rolls-Royce» au trecut la producţia unui nou model de automobil de lux... Caroseria este confecţionată din aluminiu produs de Marea Britanie, iar aparatura *radio-stereo* este de fabricaţie vest-germană." Sc. 7 III 75 p. 6 //din *radio-*[2] + *stereo*//.

radiostimuláre s.f. — Metodă de stimulare a creşterii (plantelor) — „O metodă mult utilizată în practica agricolă este cea a *radiostimulării* seminţelor înainte de însămînţare." Cont. 17 VIII 62 p. 7 (cf. fr. *radiostimulation*; DN3).

radiotéhnic, -ă adj. 1962 — Privitor la radiotehnică — v. *radiotelemetric* (din fr. *radiotechnique*; TDE; DEX, DN3).

radiotelefón s.n. — Radioemiţător care lucrează fără fir — „Convorbiri radiotelefonice cu nava «Vostok»-3... O cosmonaută major N." Sc. 12 VIII 62 p. 4. „... prin *radiotelefonul* instalat în maşină a fost solicitată o altă autosanitară, care s-a îndreptat imediat spre comuna V., acordînd primul ajutor pacientului." R.l. 10 II 67 p. 3; v. şi *dictafon*, *maxi-taxi*, *taxifurgonetă* (din fr. *radiotéléphone*, rus. *radiotelefon*; cf. engl. *radiotelephony*; DMN 1965, OSRI; D.Tr.; DEX, DN3).

radiotelefónic,-ă adj. 1962 — Privitor la radiotelefonie — v. *radiocomplex, radiotelefon* (din fr. *radiotéléphonique;* L; DN3).

radioteleghidát, -ă adj. — Teleghidat prin unde electromagnetice — „Un dirijabil *radioteleghidat* destinat fotografierii de la mari înălțimi a fost pus la punct de compania niponă «Fudzi Seisakusc»." R.l. 8 XII 75 p. 6 //din *radio-*[3] + *teleghidat*//.

radiotelemétric,-ă adj. — Care aparține radiotelemetriei — „La bordul satelitului «Cosmos 5» a fost instalat un sistem *radiotelemetric* cu mai multe canale și dispozitive radiotehnice." Sc. 29 V 62 p. 4. „La Havana a fost inaugurată o stație *radiotelemetrică* destinată recepționării informațiilor științifice culese de sateliții artificiali ai Pămîntului." Sc. 18 XI 76 p. 6 (din *radiotelemetrie;* cf. fr. *radiotélémétrique,* it. *radiotelemetrico;* DN3).

radioteodolít s.m. — Radiogoniometru care servește la reperarea în înălțime — „La observatorul din Constanța se instalează un *radioteodolit* destinat cercetării straturilor superioare ale atmosferei." Sc. 12 III. 64 p. 5 (din germ. *Radiotheodolit;* LTR; DN3).

radiotransmisionist s.m. — Persoană care asigură radiotransmisiunea — „Alături de el se află... *radiotransmisionistul*..." Pr. R.TV. 9 V 63 p. 16 (din *radio-*[5] + *transmisionist*).

radioúndă s.f. — Undă electromagnetică — „*Radioundele* spațiale se vor reflecta la un singur post de recepție... Acest uriaș radiotelescop va servi la rezolvarea mai multor probleme importante ca, de exemplu: formarea universului, astronomia extragalaxică, natura radiogalaxiilor." Sc. 12 XI 64 p. 6 (din *radio-*[3] + *undă* [*electromagnetică*], după engl. *radio waves*, germ. *Radiowellen;* AD; DT).

ragazza s.f. 1979 (cuv. it.) — Fată (vînzătoare) — v. *supercivilizație* (pron. *ragáța*].

ragtime s.n. (muz.; cuv engl. americ.) — Tip de dans inspirat din muzica negrilor americani — „Un roman al vremii cînd erau la modă *ragtime*-urile sincopate ale lui Scott Joplin, «*Ragtime*» evocă perioada premergătoare celui dintîi război mondial. Este, în saga în curs de constituire a Bicentenarului american, un capitol original, în care probleme sociale serioase sînt tratate într-un stil jucăuș...." R. lit. 8 IV 76 p. 20 [pron. *regtáim*] (cf. fr. *ragtime;* D.Am.; D.Muz.).

raid-anchétă s.n. — Anchetă efectuată în diferite întreprinderi, localități etc. — „*Raid-anchetă* prin cooperativele din regiunea Cluj." Sc. 27 I 67 p. 3. „*Raid-anchetă* în cîteva orașe." Sc. 28 I 75 p. 2; v. și 29 I 67 p. 3 (din *raid* + *anchetă;* FC I 48, H. Mîrșka în SMFC I 172, L. Seche în SCL 2/76 p. 204; DEX).

ralanti s.n. (cinem.) — Proiecție în care mișcările apar mai lente decît în realitate — "... vivacitatea filmărilor, ingeniozitatea unghiurilor de filmare, folosirea inspirată a stop-cadrului, a *ralentiului*, a filmărilor combinate, a combinării de culori cu exuberanțe psihedelice etc." R.l. 20 V 77 p. 2 [scris și *ralenti*] (din fr. *ralenti*; DEX — alt sens, DN3).

rămură-cheie s.f. — Sector (industrial) foarte important — „...această *ramură-cheie* a dezvoltării — industria constructoare de mașini." I.B. 10 X 70 p. 1. „Sume importante sînt prevăzute, de asemenea, pentru dezvoltarea *ramurilor* industriale-*cheie*." Sc. 5 V 78 p. 6 (din *ramură* + *cheie*).

rand s.m. — Unitate monetară în Republica Sud-Africană — „Salariul minimal al africanilor se situează între 6 și 11 *ranzi* pe lună." R.l. 31 X 77 p. 6; v. și Sc. 10 IV 81 p. 4 (din fr. *rand*; L; DN3).

ranger s.m. (cuv. engl.) — Jandarm — „Escaladarea fortificațiilor de la Pointe du Hoc de către o unitate de «*rangers*»." R.l. 7 VI 74 p. 6 [pron. *rénger*].

rappy s. „Potrivit documentelor existente în cancelaria comunei, pentru prinderea unui șoarece autoritățile plăteau 10 *rappy* (veche monedă elvețiană)." Sc. 2 II 77 p. 5.

răzătoare-strecurătoare s.f. (gosp.) — Obiect de uz casnic, ce servește atît ca răzătoare, cît și ca strecurătoare — „Priviți, de pildă, *răzătorile-strecurători* din tablă albă." I.B. 8 IX 67 p. 1 (din *răzătoare* + *strecurătoare*).

reabilitáre s.f. (arg. elevilor) „[Elevii spun] în loc de reexaminare, atunci cînd notei insuficiente îi urmează altă notă bună, *reabilitare* (ești *reabilitat*)." R. lit. 19 VII 79 p. 9 (formal din fr. *réhabiliter*).

reaclimatizá vb. I — A aclimatiza din nou — „Se studiază, de asemenea, posibilitatea ca animalele născute în captivitate să fie *reaclimatizate* în pădurile unde au trăit strămoșii lor." R.l. 20 XI 75 p. 6 (din *re-* + *aclimatiza*; DN3).

realégere s.f. — Acțiunea de a realege și rezultatul ei — „Un măgar compromite alegerile din San Miguel del Tigre (Columbia); în timp ce comisia numără buletinele de vot, patrupedul bagă capul pe fereastră și, plăcîndu-i culoarea roz a buletinelor de vot, le mănîncă pe aproape toate... Acum e nevoie de *realegeri*." Săpt. 30 VI 72 p. 2 (din *realege*; DEX, DN3).

realizá vb. I. 1. — A lucra, a înfăptui, a efectua — „Un grup de cercetători francezi și-a propus construirea unui oraș în miniatură în care toate elementele să fie *realizate* pe bază de materiale plastice." Sc. 3 XII 66

p. 4. „La noi s-a organizat o rețea oncologică și prin intermediul ei se *realizează* depistarea precoce a celor bolnavi." Fl. 2 VIII 79 p. 9; v. și *afiș-panou* (1962), *fotodocumentar, recuplare, construcție-montaj, corelatron*. 2. — A produce, a fabrica, a confecționa — „La fabrica de încălțăminte și mase plastice «Victoria» din Timișoara se *realizează* un variat sortiment de produse." R.l. 7 XII 66 p. 1; v. și *terilen(ă)* (1960), *metrol, piesă gigant, termistor, termocontractabil, rotisor, relotin*. 3. — A alcătui, a elabora — „Emisiune concurs *realizată* de Redacția pentru tineret." Pr. R.TV. 4—10 VII 71 p. 7; v. și *pneumoencefalografie*. 4. — A stabili — „La Opera din București comuniunea dintre public și scenă se *realizează* încă de la primele arii." Cont. 10 XII 65 p. 7. 5. — A publica — „Se va edita un ghid al orașului București și se vor *realiza* materiale de popularizare a obiectivelor importante din acest punct de vedere." I.B. 18 X 66 p. 3. 6. — A duce la capăt, a duce la bun sfîrșit — „Propunîndu-ne tema acestei anchete, am bănuit de la început dificultățile de a o *realiza*: vastitatea ariei sociale și bogăția practic inepuizabilă a aspectelor concrete." Sc. 30 XII 65 p. 7. 7. — A lua — v. *reportaj-interviu* (1974). 8. — A picta — „La Londra, la galeriile Sotheby's, Picasso a înregistrat... un succes personal — natura moartă: «Sticla de vin», *realizată* în 1925, a fost adjudecată de un cumpărător elvețian, pentru o jumătate de milion lire sterline." R.l. 5 VII 79 p. 6. 9. — A concepe, a imagina — v. *sitografie* (1975). 10. — A scrie — v. *reportaj-anchetă* (1972). 11. — A înțelege — „Abia noaptea, în tăcerea hotelului, putem *realiza* locul înalt și incomparabil pe care l-am cercetat." R. lit. 10 V 79 p. 24. „*Realizam* că acționaseră cu bună-credință și nu înțelegeam de ce erau reduși la tăcere." Fl. 2 VIII 79 p. 9 (din fr. *réaliser;* sensul 11 calchiat — și în fr. — după engl. *to realize;* Fl. Dimitrescu în RRL 4/75 p. 333—336; DN, DEX, DN3 — unele sensuri).

realizatór,-toáre s.m.f. — (În special la radio, TV, film, teatru) Persoană care conduce operațiile de pregătire și de înfăptuire a unui spectacol, a unei emisiuni etc. — „*Realizatorul*-actor va dubla vocile lui Don Quijote și Sancho Panza." Cont. 30 IX 66 p. 5. „Și după ce *realizatorii* principali ai programului ... și-au petrecut nopți întregi pe platouri, alături de alți *realizatori*, după ce alți zeci de interpreți au cîntat, dansat și spus bancuri «vesele», venim noi... și începem disecarea." Săpt. 10 I 75 p. 6; v. și Cont. 22 III 74 p. 10, 14 IX 79 p. 4, *carte-film* (din fr. *réalisateur;* DN — adj., DEX, DN3 — alte sensuri).

rebusíst,-ă adj. — Referitor la rebus — „49 expoziții *rebusiste* vizitate de 16 400 persoane."

R.l. 13 IV 77 p. 5 (din *rebus* + *-ist*).

recalifică vb. I — A se pregăti în vederea unei noi calificări profesionale — „Reciclare, recalificare, policalificare. Meserii apar, dispar, se transformă, slujitorii lor se *recalifică* pentru a ține pasul cu evoluția științei și tehnicii." Săpt. 12 III 71 p. 4 (din *re-* + *califica*; SMFC II 74, FC II 205; DEX, DN3).

recalificáre s.f. 1971 — Pregătire în vederea obținerii unei noi calificări — v. *recalifica* (din *recalifica*; DEX, DN3).

recesiúne s.f. — Stagnare, scădere temporară a producției, a vînzării etc. — „Perioada de *recesiune* prin care trece în prezent economia americană ar urma să se prelungească pînă la mijlocul anului viitor." Sc. 8 XII 74 p. 4. „Femeile continuă să rămînă primele victime ale *recesiunii*." Sc. 5 II 77 p. 6. „Între aceste fenomene [numeroase sinucideri] și *recesiunea* economică din Japonia există o strînsă legătură." Sc. 7 I 78 p. 5 (din fr. *récession*, engl. *recession*; PR 1959; D.Am.; DMM; DEX, DN3).

reciclâre s.f. 1. — Perfecționarea pregătirii specialiștilor formați într-o perioadă anterioară pentru a se adapta cerințelor actualității tehnico-științifice — „*Reciclarea* — readaptarea organizată a cunoștințelor de specialitate în raport cu necontenitele progrese ale științei, tehnicii și culturii contemporane (nu ne-am permis să propunem o definiție, ci doar să încercăm explicarea acestei noțiuni)" — a devenit o necesitate obiectivă în orice țară, dar mai ales într-una cu un ritm de dezvoltare atît de accelerat cum este România socialistă." R.l. 7 II 71 p. 1; v. și Cont, 5 X 79 p. 3, *postuniversitar, recalifica*. 2. „*Reciclarea* automobilelor. În condițiile penuriei de materii prime, «*reciclarea*», respectiv reintroducerea în circuitul productiv a automobilelor uzate, s-a dovedit o bună metodă de recuperare a unor importante cantități de diferite metale..." Sc. 29 III 77 p. 8. „*Reciclarea* (reintroducerea în ciclul productiv a deșeurilor) ar trebui să devină un principiu axial al economiei." Sc. 7 X 78 p. 5; v. și R.l. 14 VIII 80 p. 6 (din *reciclă*; cf. fr. *récyclage*, engl. *recycle, recycling*; DMN sensul 1, 1960, DMC sensul 2, 1963, BD, sensul 2, 1970; DT, DMM; DEX, DN3 — sensul 1).

recitál-spectácol s.n. — Spectacol constituit dintr-un recital — „În această seară, la Buzău va avea loc o manifestare a studioului de poezie din localitate. Este vorba despre *recitalul-spectacol* «Sînt suflet din sufletul neamului meu»." Sc. 29 XI 71 p. 2 (din *recital* ◆ *spectacol*).

recognoscíbil,-ă adj. — Care poate fi recunoscut — „Escher se bazează pe un principiu deco-

rativ abstract, dar concretizează și «narativizează»... compoziția, folosind elemente figurative, stilizate, totuși *recognoscibile.*" R. lit. 2 V. 74 p. 21 (cf. it. *riconoscibile;* DN3).

reconversiúne s.f. (econ.) — Adaptare la noile condiții economice — „*Reconversiune.* Arabia Saudită, țara care posedă cele mai mari rezerve petrolifere din lume, se gîndește încă de pe acum cum să economisească aceste rezerve." Sc. 22 IV 75 p. 6 (din fr. *réconversion,* engl. *reconversion;* PR 1945; DT; DMM; DEX, DN3).

reconvertí vb. IV 1978 — A retransforma — v. *geosincron* (din fr. *reconvertir;* PR sec. XX; DT; DN3).

recórding s.n. (telin.) — Înregistrare fonografică — „Se poartă moda «*recording*»." Săpt. 5 XII 75 p. 8 (din engl. *recording;* DN3).

recordíst,-ă adj. — Care dă o producție record — „I.B. este îngrijitorul-mulgător al unui lot de 12 vaci *recordiste.* În acest lot sînt și vacile Ada (cu o producție record de 12 056 litri lapte la lactația a doua), Nina (8 401 litri la prima lactație)." R.l. 21 II 77 p. 5 (din *record* + *-ist*).

rectoscóp s.n. 1964 (med.) — Aparat cu care se examinează rectul — v. *esofagoscop* (din fr. *rectoscope;* DM; DN3).

recuperabilitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este recuperabil — „Datele indică printre materialele cu indicii de «*recuperabilitate*» cele mai ridicate — prin prisma valorii nete ce se obține la tona de deșeuri — metalele neferoase, hîrtia de calitate superioară, cauciucurile..." Sc. 18 IX 77 p. 5 (din *recuperabil* + *-itate*).

recuplâre s.f. (Despre navele cosmice) „Ora 23,35. *Recuplarea* a reușit perfect! La centrul de la Houston au fost însă cîteva minute de «suspense», datorită faptului că joncțiunea s-a realizat în timp ce modulul și navamamă se aflau în partea invizibilă a Lunii, ceea ce a provocat deteriorarea comunicațiilor radio." Sc. 22 VII 69 p. 6 (din *re-* + *cuplare;* cf. fr. *rattachement;* DT).

redáctor-femêie s.f. — Redactoare — „Scrise numai de *redactori-femei,* cele două noi reviste vor da prioritate informației, comentariilor, anchetelor și interviurilor cu și despre femei." Sc. 1 II 78 p. 6 (din *redactor* ◆ *femeie*).

redecontaminâre s.f. — Acțiunea de eliminare repetată a radioactivității unui material — „*(Re)decontaminarea* navei astronauților." Emisiune radio, 24 VII 69 (din *re-* + *decontaminare*).

redimensionâre s.f. — Acțiunea de a redimensiona și rezultatul ei — „Colectivele de muncă din Alexandria desfășoară o intensă activitate de *redimensionare* a

unor produse... R.l. 24 II 77 p. 5 (din *redimensiona*; DN3).

redingotát,-ă adj. — Evazat — „Croiala lor [a paltoanelor] va fi ușor *redingotată*." Mag. 29 X 66 p. 6 (din *redingotă* + *-at*).

referát-sintéză s.n. — Referat care sintetizează — „[Editorii] au întocmit un *referat-sinteză*." Gaz. lit. 6 IV 67 p. 6 (din *referat* + *sinteză*).

reflectorizá vb. I (circ.) — (Despre lumină) A se răsfrânge — „Buton reflectorizant cu șurub pentru fixarea numerelor de circulație. Acesta *reflectorizează* puternic orice fascicol de lumină, contribuind la siguranța circulației." R.l. 3 III 71 p. 4 (din engl. *to reflectorize*).

reflectorizánt,-ă (circ.) — Care are proprietatea de a reflecta lumina — „În bătaia farurilor, semnul de circulație capătă o strălucire neobișnuită... Secretul semnalului luminos? Un material plastic pe suprafața semnului de circulație, devenit — pentru a folosi termenul de specialitate — «indicator rutier *reflectorizant*»." Sc. 21 IX 65 p. 1. „Verificări și la claxon, faruri, capacitatea de încărcare a bateriilor de acumulatoare, existența triunghiului *reflectorizant*." I.B. 12 IV 74 p. 3. „... iar marcajul de cel mai modern și eficient tip (cu microbile *reflectorizante*) s-a extins pe circa 14000 kilometri." R.l. 10 II 77 p. 1; v. și Cont. 1 VIII 67 p. 9; v. și *catadioptru, microbilă, reflectoriza* (din *reflectoriza*; DEX, DN3).

reflectoterapíe s.f. (med.) — Tip de metodă terapeutică bazat pe utilizarea anumitor reflexe — „După cercetările efectuate la Institutul pentru *reflectoterapie* din Moscova s-a ajuns la concluzia că acupunctura poate constitui un mijloc eficient pentru combaterea fumatului." Sc. 27 V 78 p. 5 (cf. fr. *réflexothérapie*; DEX, DN3 — *reflexoterapie*).

reflexogén,-ă adj. (med.) — Care determină sau intensifică un reflex — „Stimulo-terapia cutanată — cunoscută sub denumirea de acupunctură — este o metodă de tratament care obține efectul dorit prin iritația anumitor puncte și zone *reflexogene* ale pielii. Efectul se obține printr-o serie de reacții neuro-endocrine și humorale, tinzînd să restabilească echilibrul funcțional al organismului dereglat de boală." I.B. 23 VII 69 p. 3 (din fr. *réflexogène*; DZ; DEX, DN3).

refolosíbil,-ă adj. — Care poate fi utilizat din nou — „Pentru popularizarea unor proiecte-tip *refolosibile* etc., ar fi bine să se editeze un buletin..." Sc. 26 XI 61 p. 3 (din *re-* + *folosibil*).

refóntă s.f. (franțuzism) — Refacere — „Nu era nevoie de o *refontă*, deoarece în versiunea ei inițială dramatizarea este remarcabilă." R.l. 25 VII 75 p. 2 (din fr. *refonte*).

refrișá vb. I (franțuzism) — A împrospăta — „... ateliere pentru *refrișat* îmbrăcămintea, călcat pălării etc." R.l. 24 I 73 p. 5 (cf. fr. *rafraîchir*).

regál s.n. (livr.). — Cadou — „Cu greu se pot găsi cuvinte de mulțumire și apreciere pentru cei de la televiziune care duminică între orele 18 și 19 au oferit celor mici un adevărat «*regal*» tele!" Săpt. 2 IV 76 p. 6 (din it. *regalo*; cf. fr. *régal*; DN — alt sens, DEX, DN3).

regizor-actór s.m. — Actor care face regie — „Stimularea actorilor spre regie, promovarea de *regizori-actori* cît mai numeroși." R.l. 8 II 67 p. 2. „... un regizor devenit *regizor-actor*, un *regizor-actor* scenarist..." R.l. 11 II 77 p. 2 (din *regizor* + *actor*).

regizor-artíst s.m. — Regizor de înaltă calitate — „Cel dintîi act de creație care îl validează pe *regizorul-artist* este selecția interpreților." Cont. 17 II 67 p. 5. „Aici se vede clar că a lucrat și gîndit un *regizor-artist*." R. lit. 14 XI 74 p. 16 (din *regizor* + *artist*).

regizor-autór s.m. — Regizor care scrie texte literare (dramatice) — „Nimeni nu-l înțelege pe băiat, nimeni nu încearcă să se apropie de el (nici chiar *regizorul-autor*) și el rămîne singur, singur." R.l. 7 X 73 p. 2 (din *regizor* + *autor*).

regizor-culíse s.m. — Regizor de culise — „Teatrul C. Nottara anunță concurs pentru un post de *regizor-culise*." I.B. 1 XI 61 p. 4 (din *regizor* [*de*] *culise*).

regizor-femeíe s.m. — Regizoare — „La Paris a avut loc primul festival al filmelor realizate de *regizori-femei*." Cinema 4/74 p. 17 (din *regizor* + *femeie*).

regizor-operatór s.m. (cinem.) — Regizor care este și operator al filmului — „*Regizorul-operator* D.T. face prin acest film încă o dată, și dovada calităților care l-au consacrat, colaborînd aici cu operatorul M.P." Cont. 26 V 78 p. 8 (din *regizor* + *operator*).

regizor-pedagóg s.m. — Un regizor cu calități de pedagog — „Aici e cît se poate de necesar acum *regizorul-pedagog* sosit, nu pe fugă, ci cu intenția de a lucra realmente cu colectivul în bună parte rutinizat." Cont. 11 XI 66 p. 4. „Fără îndoială, piesa de rezistență a colectivului continuă să fie «Azilul de noapte», spectacol creat acum mai bine de 15 ani de cunoscutul *regizor-pedagog* L.S. Vivien." Cont. 15 XI 74 p. 9 (din *regizor* + *pedagog*).

regizor-producătór s.m. — Producătorul de film, care semnează și regia filmului — „Filmul pe care îl pregătește acum *regizorul-producător* St. Kramer se inspiră din ..." Cont. 2 XI 62 p. 5. „Producătorul-regizor și *regizorii-producători*." Cont. 18 XII 70 p. 5 (din *regizor* + *producător*).

regizor-scenarist s.m. — Regizor care semnează scenariul unei piese de teatru, unui film etc. — „Intenția *regizorului-scenarist* A.S. a fost aceea de a crea mai degrabă o comedie amară decît una plăcută." Cont. 12 IV 63 p. 5. „Coincidență? Reproducere involuntară din partea *regizorului-scenarist?* Probabil și una și alta. Viață și rampă se împletesc, se întrepătrund." R. lit. 21 X 76 p. 17 (din *regizor* + *scenarist*).

regizor-scenograf s.m. — Regizor care se ocupă și cu scenografia. — „Este admirabil dirijată punerea în scenă a *regizorului-scenograf* român Liviu Ciulei." R.l. 4 VI 74 p. 24 (din *regizor* + *scenograf*).

regulament-cadru s.n. — Regulament cu caracter general — „*Regulamentul-cadru* privind răspunderile, organizarea, funcționarea și dotarea cluburilor de performanță." Sc. 22 XII 77 p. 5 (din *regulament* + *cadru*).

rehidratare s.f. — Reechilibrarea substanțelor lichide într-un organism deshidratat — „Grupa sanguină nu a putut fi însă stabilită, fie din cauză că substanțele care o determină dispăruseră, fie că au fost îndepărtate prin procesul de *rehidratare*." Sc. 21 VII 73 p. 6 (din *re-* + *hidratare;* DZ).

rejucăre s.f. (În sint. *meci rejucare;* sport) — Partidă jucată în întîlnirile de cupă în cazul în care echipele au terminat un meci anterior la egalitate — „În *meci rejucare* contînd pentru optimile de finală ale «Cupei ligii engleze» la fotbal, echipa Tottenham Hotspur a învins cu scorul de 2 –0." R.l. 26 XI 75 p. 5 (din *re-* + *jucare*).

relație s.f. 1977 (circ.) — Traseu — v. *vîrf* (formal din fr. *relation*, it. *relazione;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

relaxogén,-ă adj. 1979 (med.) — Care produce relaxare — v. *stimuloterapie* //din *relax* + *-gen*//.

relectură vb. I (semidoct) — A reciti — „A *relectura* istoria, a afla în faptele ei ideile scrierii unor noi opere, înseamnă... prețuire față de paginile inspirate, nemuritoare ale înaintașilor." I.B. 19 I 76 p. 5 (din *re-* + *lectura*).

relectură s.f. — Recitire, a doua lectură — „G.S. mi-a promis o *relectură* atentă..." R. lit. 5 XI 70 p. 20. „Juriul premiului anual pentru roman Goncourt s-a reunit la 1 octombrie după ce s-au făcut «lecturile de vacanță», în total 174 de romane. S-au ales 24 de cărți pentru «*relectură*»." R. lit. 17 X 74 p. 23. „M.D. cîștigă la *relectură*, senzația prospețimii se păstrează intactă." R. lit. 20 VII 78 p. 2 (din *re-* + *lectură;* cf. fr. *relecture*).

relin s.n. (text.) „*Relin* este denumirea țesăturii destinată unor astfel de huse, realizate din fire

de în și de relon, rezistentă, nesifonabilă și cu un aspect plăcut." R.l. 24 XI 66 p. 4 (din *rel[on]* + + *in*).

relón s.n. 1960 (text.) — Tip de fibră sintetică — v. *electroplușat, relin, relotin* (după *nailon*, cu inițiala de la *România;* LTR, DC; DN3).

relonist s.m. (text.) — Lucrător la fabrica de relon — „Orașul *relonîștilor*." Sc. 15 XI 60 p. 1 (din *relon* + *-ist;* DN3).

relontéx s.n. (text.) „Au început să se producă la fabrica «Tînăra Gardă» bluzele, scampolourile, jachetele și cămășile bărbătești din *relontex*, un fir sintetic, subțire, vopsit în tonuri calde." Sc. 16 XII 65 p. 5 (din *relon* + *tex[til]*).

relotín s.n. (text.) „Colectivul fabricii Pavel Țcacenco din Capitală a realizat noi modele de ciorapi din *relotin* (combinație de fire relon și bumbac mercerizat)." Sc. 22 I 61 p. 1 (din *relon;* LTR; DN3).

remake s.n. (cinem.; anglicism) — Ecranizare nouă a unui film turnat mai demult — „Industria mondială a filmului practică, pe scară largă, *remake*-uri după opere sau scenarii de prestigiu." Sc. 28 IX 74 p. 4. „«Regina africană», frumosul film al lui Houston închinat curajului și speranței, va fi sursa unui *remake* pentru televiziune." I.B. S IV 77 p. 2. „Adevăratul zel comparativ al stagiunii s-a manifestat în cele două cicluri magistrale care au traversat-o: Variațiuni pe aceeași temă (... *remake*-uri) și Premiile de la Cannes." R. lit. 13 IX 79 p. 17; v. și 11 VIII 75 p. 3, 20 XI 75 p. 17, Cont. 31 XII 76 p. 12 [pron. *rimêic*] (din engl., fr. *remake*; PR 1945; DN3).

remantadín s. (farm.) „În R.S.S. Letonă a fost creat și experimentat un nou medicament contra gripei. Folosit în scopuri profilactice în anul 1976, medicamentul, care a primit numele de *Remantadin*, a permis evitarea epidemiei de gripă în republică." Sc. 13 IV 77 p. 4 (cuv. leton).

remorcábil,-ă adj. 1970 — Care se remorchează — v. *sărăriță* (din *remorca* + *-bil*).

remorcă-camping s.f. — Vehicul pentru camping, tras de un vehicul cu motor — „Coop. Precizia din Arad a început construcția unor *remorci-camping*, atașabile la autoturismele de tipul și mărimile existente în țara noastră." Sc. 7 II 67 p. 2 [pron. *remórcă chémping*] (din *remorcă* + *camping*, după fr. *remorque de camping;* D.Tr.).

renegoiére s.f. — Negociere repetată — „Cartea Albă privind *renegocierea* aderării Angliei la C.E.E." Sc. 28 III 75 p. 6 (din *re-* + *negociere*).

rentabilizáre s.f. — Acțiunea de a face rentabil — „Întrunit ieri

după amiază, Colegiul lărgit al Ministerului Comerțului a analizat modul în care s-a desfășurat pînă acum în întreprinderile din subordine acțiunea de *rentabilizare.*" R.l. 8 III 67 p. 3 (din *rentabiliza;* cf. fr. *rentabilisation;* DMN 1969; DN3).

reologíe s.f. (fiz.) „*Reologia* studiază deformarea și curgerea unor materiale care au proprietăți complexe; de exemplu, în anumite situații ele se comportă ca un corp solid, iar în alte situații ca un corp fluid." Sc. 30 XI 63 p. 4 (din fr. *rhéologie;* cf. engl. *reology,* germ. *Rheologie,* rus. *reologhiia;* PR 1943; OSRI; LTR, DC, DTP; DEX, DN3).

reométru s.n. (fiz.) — Instrument pentru măsurarea proprietăților reologice ale materialelor — „Avantajele invenției: [viscozimetrul «Lari»] elimină total importul de *rheometre,* poate fi utilizat direct la sonde..." R.l. 2 IV 74 p. 5 [scris și *rheometru*] (din fr. *rhéomètre;* cf. engl. *rheometer,* germ. *Rheometer,* rus. *reometr;* DTP, LTR; DEX, DN3).

repansát s.n. (text.) — Repararea defectelor la țesături — „În atelierele de *repansat* abia ai loc să calci din cauza valurilor de țesături." Sc. 26 III 61 p. 3.

repér s.n. (tehn.) — Fiecare dintre elementele componente ale unui obiect tehnic complex — „Un mare număr de *repere* care se realizează din mase de presare poliesterice (silurex-premix), fabricate pentru industria constructoare de mașini, electrotehnică, transporturi etc., materializează cercetarea științifică românească în domeniul înlocuitorilor." R.l. 11 II 76 p. 3; v. și 3 IV 81 p. 5 (din fr. *repère,* rus. *reper;* DTP, LTR; DN, DEX — alte sensuri, DN3).

repertoriál,-ă adj. (teatru) — Privitor la repertoriu — „Am adresat cîteva întrebări cu privire la programul artistic al teatrului, criteriile selecției *repertoriale...*" Sc. 14 XI 70 p. 4. „Selecția *repertorială,* apelul la partituri celebre a dovedit că interpretări de elită... întrunesc întotdeauna adeziunea unanimă a publicului." Sc. 2 III 71 p. 7. „Teatrul «Ion Vasilescu» ridică stacheta *repertorială* prin asemenea piese care nu merită să rămînă doar amintiri." Cont. 18 I 73 p. 4 (din engl. *repertorial;* V. Guțu Romalo *C.G.* 206—207, 237, I. Iordan în SCL 4/64 p. 413; DN3).

repertorizá vb. I — A înscrie într-un repertoriu, a înregistra — „Un aparat destinat să «*repertorizeze*», pe cale matematică, atît culorile cît și nuanțele lor, a fost prezentat la salonul de inovații «Inova '73» de la Paris". R.l. 22 VI 73 p. 6 (din *repertoriu* + *-iza;* cf. fr. *répertorier*).

réplică s.f. **1.** (artă) — Copie, reproducere a unui original — „Statuile respective urmează să fie înlocuite cu *replici* în curs de realizare în atelierele din

Londra ale lui British Museum, unde se deţin mulaje ale originalelor..." Sc. 23 X 76 p. 5; v. şi R.l. 15 XII 80 p. 6. 2. (geol.) „[Cutremurele] au fost urmate de *replici* în general slabe, *replici* care s-au înregistrat şi de această dată în noaptea de 4 spre 5 martie." Sc. 6 III 77 p. 2. „*Replicile* — mişcări tectonice ulterioare acestor seisme de mare adîncime şi foarte puternice — apar la scurt interval, în succesiune, avînd o mică intensitate," Sc. 10 III 77 p. 5. „În urma principalului cutremur înregistrat duminică dimineaţă au avut loc *replici* cu intensitate de peste 5 grade pe scara Mercalli pînă în dimineaţa zilei de 16 aprilie," Sc. 17 VI 77 p. 6; v. şi R. lit. 16 VI 77 p. 8 (sensul 1 din fr. *réplique*, engl. *replica*; DEX, DN3 — sensul 1).

réplică-cheíe s.f. — Replică foarte importantă — „O *replică-cheie* a lui Brâncoveanu." R. lit. 13 XI 69 p. 25. „Două *replici-cheie* pentru înţelegerea lui Play Strindberg..." Cont. 11 III 71 p. 4. „Nu putem şti totdeauna, sub specia vieţii, cine e locatar principal şi cine tolerat — spune una din *replicile-cheie* ale piesei." Sc. 28 I 77 p. 4 (din *replică* + *cheie*; A. Giurescu *M.G.* 33).

reportáj-anchétă s.n. — Reportaj sub formă de anchetă — „Remarcăm, de asemenea, paginile memorialistice semnate de M.P.... şi *reportajul-anchetă* realizat de S.P." Cont. 24 III 72 p. 3. „Următoarea rubrică, o rubrică menită să ne dea speranţe... în cea mai mare parte realizabile, aşa cum am putut constata urmărind *reportajul-anchetă* al emisiunii Magazinul femeilor." Săpt. 27 VI 75 p. 6. „Ce e nou în salonul de pictură şi sculptură al municipiului Bucureşti — *reportaj-anchetă* de R.G." Pr. R.TV 13 I 77 p. 10; v. şi Săpt. 26 III 76 p. 5, *reportaj-interviu* (din *reportaj* + *anchetă*).

reportáj-eséu s.n. — Reportaj cu calităţi de eseu — „Povestirea este mai mult un *reportaj-eseu*." Cont. 25 VI 62 p. 3; v. şi *reportaj-interviu* (din *reportaj* + *eseu*).

reportáj-interviú s.n. „Unul din ultimele numere ale revistei «Esquire» publică... un *reportaj-interviu* cu prolificul scriitor american Tennessee Williams." Cont. 17 XII 71 p. 10. „... iugoslavul B.K., membru în biroul F.I.D.E., a realizat un *reportaj-interviu* în care epersonajul central K... face unele mărturisiri interesante»." Săpt. 15 III 74 p. 14. „Reportajul-poem şi reportajul-monografic, reportajul-eseu şi reportajul anchetă, reportajul-evocare şi reportajul-dialog, *reportajul-interviu* şi reportajul sociologic, iată numai cîteva din tipurile de reportaje prezente." R. lit. 28 XI 74 p. 17 (din *reportaj* + *interviu*).

reportáj-poém s.n. — Reportaj cu calităţi de poem — „Marile *reportaje-poeme* [ale lui Geo Bogza]."

Cont. 18 IX 64 p. 3; v. și *reportaj-interviu* (din *reportaj* + *poem*).

repórter-fotográf s.m. 1975 — Reporter care execută fotografii — v. *artist-fotograf* (din *reporter* + *fotograf*).

repórter-operatór s.m. (cinem.) — Reporter care este și operator — „Lenau și Banatul. 175 de ani de la nașterea poetului. Documentar în colaborare cu F.L. și N.B.; *reporter-operator* I.E." Pr. R.TV. 12 VIII 77 p. 12 (din *reporter* + *operator*).

repórter-prozatór s.m. — Reporter care scrie proză — „Prozatori reporteri și *reporteri-prozatori* scriu pagini de notație directă sau divaghează inspirat într-o eseistică de bună calitate." R.l. 18 II 67 p. 2 (din *reporter* + *prozator*).

reportofón s.n. — Magnetofon al reporterului — „Tovarășe Laurențiu Fulga, ce părere aveți de filmul lui Mihu față în față cu cartea dv.? Laurențiu Fulga, refuzînd *reportofonul* oferit, preferă să-mi dea răspuns scris." Săpt. 28 IX 75 p. 4 //din *repor[ter]* + *[magneto]fon*//.

reprint s. (cuv. engl.) — Retipărire — „A început publicarea unui «reprint», și anume Cartea cu poze pentru copii, apărută la Weimar, în vremea lui Goethe." Cont. 10 III 78 p. 12 [pron. *triprint*].

reprografíe s.f. (tehn.) „*Reprografia* în pericol. Au trecut oare vremurile bune ale tehnicii de fotocopiat acte?... Prin generalizarea folosirii acestei descoperiri, uriașa industrie a «*reprografiei*» (știința sau tehnica reproducerii) este amenințată cu dispariția. La prima vedere pare surprinzător că tehnica anticopie a fost pusă la punct tocmai de către «Rank Xerox», societatea căreia îi revin 60 la sută din profiturile industriei mondiale a reproducerii documentelor." Sc. 14 XI 74 p. 6 (din fr. *reprographie*, engl. *reprography*; DMN 1963, BD 1967).

reptilă monetară sint. s. 1976 (ec. pol., fin.) — Limită a fluctuației cursului bancar pentru un ansamblu anumit de monede — v. *șarpe monetar* //din *reptilă* + *monetară*//.

reradiá vb. I — A retransmite (semnale radio sau de televiziune) — „Semnalele de televiziune emise de stațiunea din Andover (statul Maine, SUA) au fost recepționate pe satelit și, după o prealabilă amplificare, ele au fost *reradiate* către stațiile corespondente din Europa." Sc. 4 VII 62 p. 3 (din *re-* + *radia*).

resortisánt s.m. (jur.) — Persoană căreia un stat, pe baza dreptului internațional, îi acordă protecția sa — „Autoritățile guvernamentale ale Laos-ului au dispus dizolvarea a două organizații reacționare din această țară. Este vorba de așa-numita «asociație a *resor-*

tisanților chinezi», fondată în 1952 de interpuși ai regimului din Taiwan, și de așa-zisa «uniune a asociațiilor laoțiene».“ Sc. 24 VI 75 p. 6 (din fr. *ressortissant*/ DEX, DN3).

respíro s. sg. tant. (livr.) 1. — Relaxare, repaus — „În genere, ziua de odihnă este un eficient «respiro» pentru toți membrii caravanei despresurați de grijile presante ale programului zilnic.“ R.l. 17 VI 74 p. 5; v. și Sc. 19 XII 79 p. 1. 2. (impropriu) — (Ultimă) oră — „Știri de ultim *respiro* — referitoare la mode.“ Săpt. 23 I 76 p. 8 (din it. *respiro*).

respirométru s.n. (med.) „Prof. E.W.B. de la Universitatea din Columbia Britanică (Canada) a pus la punct un «respirometru», aparat care permite modificarea artificială a presiunii atmosferice pentru adaptarea atleților la altitudini mari.“ Sc. 4 III 67 p. 7 // probabil din *respiro* + *-metru*, după model engl.//.

restaurânt-berărie s.n. — Restaurant în care (ca băutură) se servește mai ales ori exclusiv bere — „În 1955—1956 acest *restaurant-berărie* a fost în întregime renovat.“ Cont. 10 III 67 p. 7 (din *restaurant* + *berărie*).

restaurânt-cabână s.n. — Restaurant amenajat într-o cabană — „Avem un *restaurant-cabană* în pădurea Adîncata care este nerentabil.“ Sc. 11 XII 67 p. 2 (din *restaurant* + *cabană*).

restaurânt-cantină s.n. — Restaurant cu profil de cantină — „TAPL București ne-a anunțat ieri că a deschis în localul fostului *restaurant-cantină* din str. Lipscani un nou restaurant cu autoservire, prevăzut cu o linie modernă“. R.l. 24 II 67 p. 3. „Ar fi mult mai necesare *restaurante-cantine*.“ Cont. 26 II 74 p. 9 (din *restaurant* + *cantină*).

restaurânt-cherhană s.n. — Restaurant cu specific de cherhana — „De curînd, pe malul lacului Siutghiol s-a deschis acest nou *restaurant-cherhana*.“ R.l. 25 VII 69 p. 2 (din *restaurant* + *cherhana*).

restaurânt-crâmă s.n. — Restaurant cu specific de cramă — „La subsol se va amenaja un *restaurant-cramă* ce va fi legat de un alt restaurant care va funcționa la parter“. Sc. 2 IV 78 p. 5 (din *restaurant* + *cramă*).

restaurânt-grădină s.n. — Restaurant cu grădină — „La cunoscutul, greoiul și etc., etc. *restaurant-grădină* «Miorița», cînd o sare nu-i mălai...“ Sc. 11 VIII 67 p. 2 (din *restaurant* + *grădină*).

restaurânt-hotél-școală s.n. — Restaurant și hotel cu rol de școală — „Înființarea complexului «*restaurant-hotel-școală* Viilor» are un scop foarte precis: practica elevilor să se desfășoare sub supravegherea instructorilor, în condiții identice cu cele existente în rețeaua de deservire.“ I.B. 5

XII 67 p. 4 (din *restaurant + hotel + școală*).

restaurânt-ospătărie s.n. — Restaurant cu specific de birt — „La Călărași și Alexandria s-a deschis cîte un *restaurant-ospătărie*." Sc. 8 V 62 p. 1 (din *restaurant + ospătărie*).

restaurânt-pensiúne s.n. — Restaurant cu specific de pensiune — „Unele *restaurante-pensiune* refuză să servească elevilor masa de prînz." I.B. 20 X 69 p. 1; v. și *ceainărie-cofetărie* (din *restaurant + pensiune*).

restaurânt-terásă s.n. — Restaurant pe terasă — „La punctele de îmbarcare au fost construite două *restaurante-terasă* de toată frumusețea, din sticlă și masă plastică." Sc. 24 VII 63 p. 3; v. și I.B. 19 V 67 p. 1 (din *restaurant + terasă*).

restaurânt-zahanà s.n. — Restaurant cu specific de zahana — „La *restaurantul-zahana* «Bumbești» am făcut cunoștință cu cîteva inovații (nu prea noi, e drept) în materie de măsură: corniacul — cîntărit cu... ochiometrul." I.B. 13 XII 73 p. 3 (din *restaurant + zahana*).

reșapát,-ă adj. 1975 — (Despre cauciucuri, anvelope) Care a fost supus reșapării — v. *tipodimensiune*, v. și Cont. 31 V 80 p. 10 (din fr. *rechapé*; DN3).

rétro adj. inv. — Care marchează o întoarcere (reluînd sau imitînd un stil mai vechi) — „Moda «*Retro*». Societatea a calificat drept retrogradă prezentarea colecției lui D.S. care, încearcă să lanseze o modă «*retro*» a pălăriilor și coafurilor aducînd încă aminte de moda anilor dinainte de primul război mondial." R.l. 15 VII 75 p. 6. „A adopta stilul *retro*, în concepția lor, înseamnă a da libertatea să se folosească toate formele, schemele, combinațiile care de-a lungul anilor au prins la public, au făcut vînzare, au avut succes." Săpt. 3 XI 78 p. 8. „Parfumul «*retro*» al străzilor, cafenelelor bucureștene..." Sc. 22 II 79 p. 4 (abreviere din fr. *retro[grade]*; DMC 1973; L. Seche în SCL 2/76 p. 202).

retroproiectór s.n. 1971 (tehn.) — Tip de aparat de proiecție — v. *audiovizual* (din fr. *retroprojecteur*; DMC 1965).

retroproiécție s.f. (fig.) — Proiectare înapoi în timp — „Portretele sale cuprind notații ale psihologului moralist... dar și reflecții ale criticului care procedează la o *retroproiecție* a operei în existența autorului ei." Luc. 8 XII 73 p. 6 (cf. fr. *retroprojection*; FC II 214, 215; DTP, DN3 — alt sens).

revanșism s.n. (polit.) — Spirit de revanșă — „Italienii încep să înțeleagă din ce în ce mai bine realitatea pericolului *revanșismului* și al militarismului vest-german și chiar consecințele pe care le are în propria țară."

Rl. 16 IX 61 p. 4 (din germ. *Revanschismus*, fr. *revanchisme*) PR 1950, F; DEX, DN3).

revelioná vb. I (rar) — A petrece revelionul — „Împreună cu alți colegi de-ai mei, de la Teatrul Național și de la alte teatre, voi *revelioná* la ATM." I.B. 31 XII 60 p. 1 (din fr. *réveillonner*; DN3).

revigorá vb. I (franțuzism) — A înviora — „Știu însă că fumătorii care renunță la fumat se nasc a doua oară, organismul lor se *revigorează* ca prin miracol." I.B. 4 I 74 p. 1. „La Anticariat deocamdată nimic nou; poate ar trebui întreprins ceva spre a fi *revigorate* Anticariatele." Săpt. 24 I 75 p. 3 (din fr. *revigorer*; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DN3).

revigorâre s.f. — Înviorare — „Prin publicarea acestor teze de doctorat se poate observa o *revigorare* a criticii de tip universitar." Argeș 9/73 p. 5. „... o binevenită (chiar dacă nu suficient încă) *revigorare* a interesului pentru dramaturgia interbelică." Cont. 9 VII 76 p. 9 (din *revigora*; DN3).

revistoíd,-ă adj. (peior.) — Cu caracter de revistă — „În 1932, într-un film *revistoid* de mîna a patra, o debutantă se afla înțepenită în centrul unui ecran gol și negru." I.B. 11 IV 73 p. 2 (din *revistă* + *-oid*).

revizór-contábil s.m. — Contabil care îndeplinește munca de revizor — „Cînd *revizorul-contabil* M.I. ... a venit să controloze unitatea din str. Brezoianu nu s-a descoperit mare lucru." Sc. 18 II 67 p. 1 „Sînt promovați în funcția de *revizor-contabil* începători lipsiți de pregătire." Sc. 29 III 71 p. 2 (din *revizor* + *contabil*).

revopsíre s.f. 1975 — Acțiunea de a vopsi din nou — v. *zebră* (din *re-* + *vopsire*).

rezultativ,-ă adj. — Care aduce un bun rezultat — „Dealtfel, majoritatea pugiliștilor sovietici au vădit înclinații către un stil de box clasic și foarte *rezultativ* (8 semifinaliști, 6 finaliști, 5 campioni)." Sc. 16 XI 70 p. 3 (din *rezultat*; cf. fr. *résultatif*, rus. *rezultativnîi*; I. Iordan în SCL 2/60 p. 183—184, 3/63 p. 310; DN3).

rezultát-surpríză s.n. (sport) — Rezultat care provoacă surprinderea — „N-a lipsit mult ca meciul de aseară dintre «Politehnica București» și «Politehnica Brașov» să se încheie cu un *rezultat-surpriză*." Sc. 26 XII 70 p. 7. „*Rezultate-surpriză* și cîteva modificări în clasament." Sc. 21 XI 75 p. 3. „Scoruri mari, *rezultate-surpriză*, interes sporit pentru viitoarele etape." R.l. 23 V 77 p. 5; v. și Sc. 10 IV 76 p. 5 (din *rezultat* + *surpriză*).

riceteín s. 1976. — Produs bogat în proteine — v. *superproteic*.

rift s.n. (geol.) „*Riftu*rile reprezintă marile rupturi ale scoarței,

un fel de ferestre deschise în carapacea solidă a globului spre misterele mantalei superioare." Cont. 10 II 78 p. 5 (din fr., engl. *rift* [*valley*]; PR 1959, BD 1970; EGG, DG; DN3).

rigidizá vb. I — A face să devină rigid sau mai rigid — „Mai nepotrivită este aplicarea unei singure metode, fie și a celei comparatiste, ceea ce *rigidizează*, din păcate, structura cărții." R. lit. 26 II 76 p. 8 (din *rigid* + *-iza*; cf. fr. *rigidifier*; DMC 1950; DEX — alt sens).

rizofúlg s.m. 1979 — Produs alimentar din orez — v. *grișpandin* (probabil din fr. *riz* „orez" + *fulg*, după modelul lui *cartofulg*).

robotizá vb. refl. I — A deveni un (fel de) robot — „Cîntărețiii au trebuit să renege totul, să intre într-un «tipar», să se supună «echipei», să-și schimbe numele, să se *robotizeze*." Cont. 16 II 73 p. 11 (din *robot* + *-iza*; cf. fr. *robotiser*; DMC 1960).

robotizáre s.f. „Condiția succesului — *robotizarea* —; intrarea într-un «tipar»" (O ilustrație la articolul «Rețetă pentru fabricarea unui cîntăreț») Cont. 16 II 73 p. 11 „Ilie Năstase este considerat ca unul din ultimii oameni de geniu din acest sport, total opus tendinței de *robotizare* a sportului cu racheta. R. lit. 10 VII 75 p. 22 (din *robotiza*; cf. fr. *robotisation*; PR 1965).

robotologíe s.f. — Tehnica construirii roboților industriali — „Lucrările celei de-a șaptea reuniuni internaționale consacrate roboților industriali... a avut loc la Tokio și a prilejuit o analiză a actualului stadiu al «*robotologiei*»." R.l. 4 II 78 p. 6 (din *robot* ◆ *-logie*).

rocărie s.f. (geol.) — Teren plin de pietre, roci, stînci — „În afară de aceasta, parcul va mai avea ca elemente decorative: pergole, ziduri și *rocării*." R.l. 27 XI 76 p. 4 (din *rocă* + *-ărie*; cf. fr. *rocaille*).

róchie-furóu s.f. — Rochie dreaptă, în formă de furou — „Blazers ... *rochia* de seară-*furou*, fără spate, drapată după legile artei statuilor." Săpt. 12 V 72 p. 16. „Rochiile de casă au decolteeasemenea rochiilor de seară... Sînt simple *rochii-furou*, lungi, brodate cu paiete sau purtate cu o floare mare roșie." Săpt. 4 VII 75 p. 8 (din *rochie* + *furou*, după fr. *robe fourreau*).

róchie-tub s.f. — Rochie dreaptă, în formă de tub — „*Rochiile-tub* în culorile toamnei, sub impermeabile și paltoane lungi, aceasta este recomandarea caselor de modă pariziene." Sc. 18 IV 75 p. 2 (din *rochie* + *tub*).

rock s.m. (muz.; anglicism) — Melodie tipică dansului rock and roll — „În vacarmul care s-a iscat, cutii de conserve și sticle de bere au fost lansate împotriva agenților, în timp ce formațiile de

muzică *rock* continuau să cînte suprasolicitînd aparatura de amplificare, pentru a acoperi strigătele." R.l. 30 IV 74 p. 6. „Regele *rock*-ului, Elvis Presley, și-a schimbat total modul de viață..." Săpt. 14 III 75 p. 5; v. și 14 II 75 p. 4, *comics, disco-ghid-rock, rock and roll, stress* (din engl. *rock;* cf. fr. *rock;* DMN 1957; DN3).

rock and roll s.n. (muz.; anglicism) — Melodia unui dans modern — „Supunînd un număr de plante unor «doze» apreciabile de *«rock'n roll»*, s-a observat o încetinire a creșterii acestora..." Sc. 30 VI 74 p. 6. „Tot în București se află și A.U.: se pare că va imprima la Electrecord un disc cu... *rock*-uri! Nu-i cam mare distanța dintre jaz și *rock and roll?*" Săpt. 5 VII 74 p. 7; v. și *week-end* [pron. *roken(d)ról*] (din engl. *rock and roll; cf.* fr. *rock and roll;* PR 1957; DJ; DN3).

rodopsín s. (biol.) „Specialiștii sovietici în domeniul oftalmologiei au descoperit că ochiul uman transformă energia luminii în energie electrică cu ajutorul albuminei care se găsește în retina ochiului... Albumina respectivă, denumită *«rodopsin»*, face, în prezent, obiectul unei cercetări atente pentru a i se stabili structura". R.l. 6 XI 77 p. 6 [și *rodopsină*] (din fr. *rhodopsine;* PR 1950; DT; LTR).

rofotipíe s.f. „Rofotipia și tinerii săi adepți. Ce este *rofotipia?* Un procedeu nou de multiplicare a lucrărilor grafice mono- sau policrome. Sub acest titlu procedeul a fost brevetat în anul 1963 și oferit Uniunii artiștilor plastici de autori, N.R. și A.D." Sc. 12 VI 73 p. 4 (probabil din *Ro[mânia]* + *fo[tografie]* + *-tipie*).

rol (În sint. s. *guler rol*) — Guler în formă de rulou — „Linia actuală: rochii și fuste mai lungi, de format tubular, mîneci căzute, *guler rol* foarte pronunțat care poate servi drept glugă" R.l. 27 XI 75 p. 3 (după fr. *[col] roulé;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

rol-chéie s.n. 1977 — Rol de mare importanță — v. *rutin* (din *rol* + *cheie*).

román-biografíe s.n. — Roman în care se pornește de la o biografie reală — *„Roman-biografie*, asemenea «Intrusului» (chiar dacă aici e vorba doar de un fragment biografic)." Sc. 4 VI 72 p. 1. „Un *roman-biografie* [Paul Georgescu, «Doctorul Poenaru»]." Cont. 31 XII 76 p. 10 (din *roman* + *biografie*).

román-crónică s.n. — Roman sub formă de cronică — „În ce privește modalitatea *romanului-cronică*, putem depista rădăcinile pînă la Neculce." Luc. 3 VIII 67 p. 9. „Scriitorul își propune, așadar, să realizeze un *roman-cronică*, o radiografie cît mai exactă a evenimentelor, a comportamentului uman în fața unor evenimente-limită pline de tragism..." R. lit. 3 X 74 p. 4. *„Romanul*

cronică" R. lit. 17 VIII 78 p. 9; v. şi Săpt. 28 XII 73 p. 4, R.l. 21 II 75 p. 2 (din *roman* + *cronică*).

román-epopée s.n. — Roman care evocă fapte eroice şi glorioase — „Articolele lui I.I. aduc elogii succeselor repurtate de *romanul-epopee* din proza realismului socialist." Gaz. lit. 16 XI 61 p. 2. „În *romanul-epopee* «Centennial» ... filonul indian este prezent în genealogia mai fiecărei familii americane." R. lit. 3 VIII 75 p. 22. „Un *roman-epopee* de G.K." R. lit. 21 VIII 75 p. 22 (din *roman* + *epopee*).

román-frescă s.n. — Roman care prezintă amplu o epocă — „În cadrul discuţiilor despre proză... alarmarea, iritarea şi furia multora a fost *romanul-frescă*." Gaz. lit. 16 XI 61 p. 2. „Succesul *romanului-frescă* al lui G. se datorează prezentării la televiziunea franceză a serialului." Cont. 18 XII 70 p. 10. „*Romanul-frescă* «Timpul şi furtunile» nu e lipsit de momente dinamice şi nici chiar de episoade palpitante, precum... acela al asasinării ministrului de interne Banciu, în care naratorul introduce şi întreţine cu iscusinţă suspens-ul." Sc. 13 III 78 p. 4; v. şi Sec. 20 3/62 p. 185, Sc. 31 I 63 p. 4, Luc. 10 X 70 p. 4, 22 II 75 p. 4, R.l. 12 III 75 p. 2 (din *roman* + *frescă*).

román-meditaţie s.n. — Roman în care predomină meditaţia — „E un roman-roman, adică viaţă, acţiune, psihologie, dramă, tragedie, absurd, grotesc, umor, adică tot ce intră în registrul existenţei eterne a vieţii... Desigur este şi un *roman-meditaţie*, dar nu un roman dizertaţie, decît dacă presupuneţi că romanul meu nu e bun..." R.l. 23 V 77 p. 2. „Să avansăm, deocamdată, cîteva reflecţii despre două *romane-meditaţii*, căci «Galeria cu viţă sălbatică» şi «Racul», diferenţiate ca expresie, îşi apropie vocile, totuşi, în slujba aceluiaşi dialog despre Om în relaţiile cu Societatea, despre temporar şi eternitate." R. lit. 19 V 77 p. 6 (din *roman* + *meditaţie*).

román-pamflét s.n. — Roman cu caracter de pamflet — „... ample *romane-pamflet* menite să înfăţişeze pe o osatură de fapte reale, nu fictive, peisajul politico-social al epocii monarhice." R. lit. 25 III 71 p. 6. „În 1937, Lion Feuchtwanger aborda *romanul pamflet*." R.l. 20 I 75 p. 2 (din *roman* + *pamflet*).

román-reportáj s.n. — Roman cu caracter de reportaj — „«Oameni ca zeii» e un *roman-reportaj*." Cont. 6 II 65 p. 3. „Eu cred că nişte bune *romane-reportaj*, indiferent de cît de durabile sînt, n-ar strica deloc." R. lit. 25 II 71 p. 11; v. şi Cont. 21 X 66 p. 2 (din *roman* + *reportaj*).

róngo-róngo s. 1974 — Tip de scriere din Insulele Paştelui — v. *tokapu*.

róşu-carmín adj. inv. — Roşu aprins — „Florile sînt mări-

șoare... alcătuite din cinci petale late, de culoare *roșu-carmin*." Sc. 21 VII 62 p. 4 (din *roșu* + *carmin*).

róșu-cărămiziu,-ie adj. — Roșu care bate în cărămiziu — „Dar, de fapt, acest sol *roșu-cărămiziu*... e un sol foarte prielnic bananierilor." Sc. 19 II 67 p. 5 (din *roșu* + *cărămiziu*).

róșu-fluorescént adj. inv. 1967 — Roșu aprins — v. *roz-electric* (din *roșu* + *fluorescent*).

róșu-mov adj. inv. 1967 — Roșu bătînd în mov — v. *roz-electric* (din *roșu* + *mov*).

róșu-oránj adj. inv. — Roșu care bate în portocaliu — „În cursul căderii a trecut de la un albastru clar la *roșu-oranj* și, în acel moment, a început să se dezintegreze." R.l. 13 VII 79 p. 6 (din *roșu* + *oranj*).

rotisór s.n. (franțuzism) — Grătar pentru fripturi, electric sau cu raze infraroșii — „Ne-am propus de asemenea să realizăm în anul viitor alte utilaje electrocasnice apreciate de gospodine ca, de exemplu, *rotisoare* pentru fripturi (de capacitate mică, pentru o familie)." l.B. 29 IV 74 p. 4; v. și *expres* (1972) (cf. fr. *rôtissoire*; DN3).

rezărlu s.n. — Loc în care se plantează trandafiri — „Va înființa la Baldovinești și un *rozariu*, care va cuprinde toate speciile posibile de trandafiri." R.l. 15 IV 74 p. 5 (cf. fr. *rosaire*, it. *rosario*; DN3 — alt sens).

roz-electric adj. inv. — De culoare roz aprins — „În materie de culori predomină cele pastel sau acide: portocaliu, mov, *roz-electric*, roșu-mov, roșu-fluorescent." R.l. 18 I 67 p. 5 (din *roz* + *electric*).

roz-oránj adj. inv. — Nuanță de roz care bate în portocaliu — „Saint-Laurent prezintă fuste negre, drepte... sau vesta *roze-orange*, violet, verde-iarbă, cu eșarfe și pălării asortate." Săpt. 18 VIII 78 p. 8 [scris și *roseorange*] (din *roz* + *oranj*).

rubán s.n. 1974 (franțuzism) — Panglică — v. *design* (din fr. *ruban*).

rulmentíst s.m. — Muncitor într-o fabrică de rulmenți — „Și iată-ne azi confruntați cu problemele complexe ale unui nou cincinal, cu creșterea tinerei generații de *rulmentiști* moscoviți." Sc. 24 XII 75 p. 5 (din *rulment* + *-ist*).

rulótă-dormitór s.f. — Rulotă amenajată ca dormitor — „Este vorba de *rulota-dormitor* «Albina» cu 10 paturi, instalată pe șasiul unui autocamion (fiind semiremorcată) care asigură condiții confortabile de locuit și odihnă lucrătorilor de pe șantierele de drumuri naționale." Sc. 25 VII 75 p. 5 (din *rulotă* + *dormitor*).

rumaníță s.f. „Chihlimbarul de Colți (Buzău), cunoscut și sub numele de *rumaniță*, este considerat ca deosebit de frumos." R.l. 17 I 78 p. 5 (probabil din *romaniță*, „floare de culoare galbenă").

rutierist s.m. — Tractorist care are dreptul de a conduce pe șosele și în orașe— „Trustul construcții-montaj minereuri... caută pentru provincie asfaltatori, dulgheri, mozaicari, caloriferiști, *rutieriști*." I.B. 21 V 64 p. 4. „I.F., tractorist la S.M.A. Băilești, a fost oprit și amendat în comuna Negoi (Dolj) pentru că circula pe o șosea națională fără permis de *rutierist*." R.l. 28 X 76 p. 5 (din *rutier* + *-ist*).

rutín s. (farm.) „Cei doi cercetători au constatat că această substanță, o proteină denumită *rutin*, acționează asupra unei componente a sîngelui care joacă un rol-cheie în formarea cheagurilor." R.l. 20 IX 77 p. 6 [și *rutină*] (din fr. *rutine;* DFMB; LTR; DC).

S

sachet s.n. 1961 (franțuzism) — Punguliță, săculeț — v. *termoplastic* [pron. *saşé*] (din fr. *sachet*).

sacralitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este sacru — „Naturalitatea în sculptură este gîndire alegorică, simbol, *sacralitate* sau căutarea esențelor ascunse în material, și nu reproducerea fotografică a aparențelor exterioare." Luc. 5 VIII 67 p. 10 (din *sacral* + *-itate*).

safári s.n. — Expediție de vînătoare în Africa — „Din cînd în cînd, pentru divertisment, vînătorii cu casca albă de plută organizau *Safari*-uri. Oamenii hăituiau și vînau lei și tigri, pantere și antilope." Sc. 25. III 79 p. 6. „Agenția kenyană de informații a folosit cu succes mai mulți porumbei călători pentru a transmite știri despre desfășurarea întrecerilor automobilistice ce au avut loc în cadrul competiției *safari* raly»." R.l. 23 IV 79 p. 8; v. și *aviocar* (1974) (cuv. african; cf. fr. *safari;* PR 1950; DN3).

sága s.f. inv. — Povestire, cronică — „Trilogia face parte, probabil, din acea *saga* proiectată în nouă volume sub titlul «O cronică românească a secolului XX»." I.B. 27 XII 75 p. 5. „O *saga* a societății moderne." R. lit 30 VIII 79 p. 22; v. și *ragtime* (cuv. scand.; cf. fr. *saga*, germ. *Saga;* PR 1949; DTL; DN, DEX — alt sens, DN3).

sahariánă s.f. — Haină sportivă foarte ușoară, de vară, cu mîneci scurte — „În uzajul, deci și în asentimentul tinerelor femei dar și al frumoșilor bărbați se află *sahariana*, acea haină trei sferturi, sau ceva mai scurtă, împodobită cu două buzunare pe piept, cu două buzunare sub talie." Săpt. 23 I 76 p. 8 (din fr. *saharienne;* PR 1949).

sahél s.n. „*Sahelul*, cuvînt de origine arabă, care înseamnă «brîu, margine, centură» și care desemnează zonele de la marginea Saharei cuprinzînd mai multe state, între care Mauritania, Mali, Niger, Senegal, Ciad, Volta Superioară etc., trebuie să se aștepte la noi perioade de secetă la fel de pustiitoare ca cele care au marcat ultimii ani." Sc. 13 I 78 p. 5; v. și R.l. 7 II 80 p. 6 [și *shakel*] (din fr. *sahel*; DEX, DN3).

sálă-studió s.f. — Sală de teatru de obicei de proporții mici care servește drept atelier de experiență al anumitor piese, experimente regizorale etc. — „Noua *sală-studio* cu 200 locuri a Institutului de teatru din Tg. Mureș." Sc. 21 XI 62 p. 2; v. și Cont. 16 IX 66 p. 4 (din *sală* + *studio*).

saleduct s.n. — Tip de conductă — „Muncitorii I.C.S.M. din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej au început construcția unui *saleduct* pentru transportul saramurei de la salina Tg. Ocna la Combinatul chimic din București." R.l. 20 XI 66 p. 1 (din lat. *sal* „sare" + [*con*]*duct*; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 133; DN3).

salidiurétic s.n. (farm.) — Tip de diuretic — „La 83 de persoane atinse de ateroscleroză... cantitatea de sare din hrană a fost redusă, administrîndu-li-se în plus, săptămînal, un *salidiuretic*." R.l 10 XII 76 p. 6 //din lat. *sal* „sare" + *diuretic*//.

saloon s.n. (cuv. engl. americ.) — Cîrciumă (în filmele western, în special) — „În mica localitate Pawder Valley sosește un pseudocrescător de oi, mr. J.S.: intră în *saloon*, cumpără un trabuc și începe bătaia." Săpt. 19 IV 74 p. 6. „Curțile interioare, pavate cu lespezi colorate, sînt autentice patios hispane; cofetăriile, restaurantele, cluburile de noapte, unde cîntă în stilul dixiland trei sau patru negri, sînt concepute în stilul de *saloon* american." R. lit. 22 III 79 p. 24 [pron. *salún*] (cf. fr. *saloon*).

salvamár s. 1978 — Serviciu (pe litoral) care se ocupă cu salvarea celor în pericol de înec pe mare — v. *salvamarist* (din *salva*[*re*] + *mar*[*e*,*-ină*)].

salvamarist s.m. — Persoană care se ocupă cu salvarea celor în pericol de înec pe mare — „*Salvamariștii* patrupezi. O școală specială salvamar funcționează în orășelul francez Gramat, departamentul Lot. Cursanții săi sînt cîini." Sc. 21 X 78 p. 5. „Cei 24 de turiști și patru *salvamariști* au fost readuși la țărm". Sc. 16 VIII 79 p. 5 (din *salvamar* + *-ist*).

salvamónt s. — Organizație care se ocupă cu salvarea celor rătăciți pe munte, celor surprinși de viscole, avalanșe etc. — „Trei ore a muncit echipa *Salvamont* să-l transporte la spital..." M. 10 IV 73 p. 1. „Acțiuni *Salvamont*" R.l. 11 IX 79 p. 6 (din *salva*[*re*] + *mont*[*ană*]).

salvamontíst s.m. — Persoană sau animal care salvează pe cei rătăciți pe munte, pe cei surprinși de avalanșe, viscole etc. — „Alarmă pentru *salvamontiști*..." R.l. 26 VI 79 p. 2; v. și 20 III 81 p. 5 (din *salvament* + *-ist*).

salvárium s. (ihț.) „O specie de pești periculoși, ale căror mușcături pot provoca moartea sau paralizia parțială, a fost detectată pe mai multe plaje ale litoralului spaniol. Este vorba de o specie numită «*salvarium*» care trăiește în special în zonele adînci ale mării." R.l. 17 VIII 78 p. 6.

salvaspéu s. „E.C., maestru emerit al sportului, pregătește o echipă de salvatori în peșteri, dintre alpiniștii care au și preocupări speologice. O astfel de echipă, de specialiști în *salvaspeu*, este necesară în zonele accidentate, deoarece salvările în peșteri sînt anevoioase." R.l. 31 III 74 p. 7 //din *salva*[*re*] + gr. *speo* „peșteră"//.

sánie-amfíbie s.f. „A fost realizată o *sanie-amfibie*, înzestrată cu un motor de 350 CP. Vehiculul poate... circula pe orice teren — pe zăpadă, în mlaștini sau în alte zone greu accesibile." Sc. 28 III 78 p. 6. „La biroul de proiectări «Tupolev» din Moscova a fost realizată o *sanie-amfibie*, înzestrată cu motor de 350 C.P." R.l. 12 IV 78 p. 6 // din *sanie* + *amfibie*, probabil după model rus//.

sapropélic,-ă adj. — Bogat în substanțe organice aflate în diferite stadii de descompunere — „Proprietățile, le-aș numi unice, ale nămolurilor *sapropelice* din lacurile Amara și Techirghiol sînt folosite cu mare eficiență în «Pell Amar» și «Pelox»." R.l. 16 V 74 p. 3. „Posibilități terapeutice de întărire a sănătății: băi cu apă mezotermală sulfuroasă și împachetări cu nămol «*sapropelic*»." Sc. 18 VI 78 p. 4; v. și 1 XII 79 p. 3 (din fr. *sapropélique;* DEX, DN3).

sarí(ă) s. „Lutul crăpat de soare al «*sarîcelor*» — bordeiele de tristă amintire, a făcut loc pietrei și betonului." Sc. 28 IX 74 p. 4.

sat-pilót s.n. — Sat modern — „Președintele Houari Boumédien a inaugurat un nou *sat-pilot* algerian, în localitatea Ras-Bouira. Zeci de alte așezări rurale de acest fel, moderne, sînt în curs de amenajare." R.l. 19 VIII 73 p. 5. „Oficiul general pentru locuințe al Libiei a semnat cu o întreprindere de construcții un contract... privind construcția unor *sate-pilot*." I.B. 28 XII 76 p.4; v. și I.B. 26 III 74 p. 4, Sc. 2 VI 74 p. 6, 13 III 75 p. 6// din *sat* + *pilot*, după fr. *village-pilote;* DMN 1966//.

satirizábil,-ă adj. — Care poate fi satirizat — „Mă duc frumușel la doctor și-i cer să-mi facă și mie cîteva radiografii satirice, să știu eu ce e *satirizabil* în mine." I.B. 4 VI 77 p. 6 (din *satiriză* + *-bil*).

savánt-atomíst s.m. — Om de știință specialist în probleme atomice — „[Un film] închinat *savanților-atomiști* din Uniunea Sovietică." Sc. 5 I 62 p. 3 //din *savant* + *atomist*//.

savánt-patriót s.m. — Om de știință patriot — „*Savant-patriot*, acad. Horia Hulubei a contribuit la crearea și dezvoltarea primelor unități de cercetare din domeniul fizicii în România." Sc. 24 XI 72 p. 7 (din *savant* + *patriot*).

săptămînă-recórd s.f. — Săptămînă foarte importantă dintr-un anumit punct de vedere — „În cadrul *săptămînii record* a muncii patriotice... principalele obiective vizează înfrumusețarea străzilor și bulevardelor." I.B. 1 II 75 p. 1. „Luni, în numeroase întreprinderi din Capitală, a început o *săptămînă record* a activității productive." R.l. 8 VII 75 p. 4; v. și 4 XII 79 p. 1 (din *săptămînă* + *record*).

sărărítă s.f. „Pe porțile celor trei garaje I.S.B. au început să iasă mașinile de împrăștiat sare și nisip cu încărcare manuală, la care s-au adăugat, pentru prima dată anul acesta, 5 «*sărărițe*» (dispozitive mecanice remorcabile). După acestea au pornit autoperiile." I.B. 22 X 70 p. 1. „La ora 2 și jumătate noaptea au apărut 14... *sărărițe* (utilaje care împrăștie sarea)." R. lit. 13 III 73 p. 4 (din *sare* + *-ăriță*).

sărăturát,-ă adj. — (Despre pămînt) Îmbibat cu săruri vătămătoare pentru plante — „Primii pași au fost destul de grei, din cauza părerii înrădăcinate din moși-strămoși că solurile *sărăturate* sînt «blestemate», că nu se poate crește pe ele nici o plantă folositoare." R.l. 8 III 67 p. 3; v. și 10 IV 81 p. 5 (din *sărătură*).

scafándru-biológ s.m. — Biolog care lucrează sub apă, ca scafandru — „O serie de specii de mici varietăți marine, descrise în urmă cu 70—80 de ani și care nu mai fuseseră studiate între timp... au fost redescoperite de *scafandrii-biologi*." Sc. 12 IV 65 p. 1 (din *scafandru* + *biolog*).

scánner s. (med.) — Aparat medical modern — „Un *scanner* ultrasonic ce permite măsurarea adîncimii unei arsuri; cu ajutorul său se poate da un diagnostic mai precis și eventual se poate interveni mai rapid chirurgical." R.l. 16 I 79 p. 6. „*Scannerul* din imagine... poate realiza o secțiune anatomică a întregului corp uman în numai 20 secunde." Cont. 9 XI 79 p. 4; v. și R.l. 3 VII 81 p. 6, *pneumoencefalografie* (1974) (cuv. engl.; BD 1966 s.v. *photoscanner*).

scáun-balansoár s.n. — Scaun funcționînd ca un balansoar — „Se propun jocurile Păcălici, Țintar, un *scaun-balansoar*, un colț al poveștilor etc." Sc. 29 I 63 p. 1. „Magazinul prezintă, în special, produsele cooperativei «Metalo-

casnică»: piese de mobilier — bibliotecă, baruri, fotolii, *scaune-balansoar*, canapele." Sc. 7 I 71 p. 2 (din *scaun* + *balansoar*).

scáun-clalón s.n. — Scaun de un anumit tip — „Anul acesta, fabrica de mobilă curbată din cadrul C.I.L. Comănești produce 650 000 de *scaune-clalon*." Sc. 18 XI 69 p. 5 (din *scaun* + *clalon*).

scáun-fotóliu s.n. — Scaun în formă de fotoliu — „Salonaș cu șase *scaune-fotolii* și cu o măsuță la mijloc." R.l. 8 XI 67 p. 1; v. și *canea-biron* (din *scaun* + *fotoliu*).

scăunár s.m. (formație ironică) — Persoană care se agață de scaunul (funcția) său — „Chestiunea se complică cînd în spatele unui birou se așază în scaun cineva. Despre scaune și *scăunari* s-au scris numeroase pamflete." R.l. 18 IV 74 p. 2 (din *scaun* + *-ar*).

scenáriu-documént s.n. — Scenariu cu valoare documentară — „(Vocile independenței» se intitulează *scenariul/document* pus pe disc." R.l. 11 II 78 p. 2. „(Atît de aproape de stele», *scenariu document* de M.S...." Săpt. '10 III 78 p. 6; v. și *concetație* (1974) (din *scenariu* + *document*).

scénă-chéie s.f. — Scenă de mare importanță într-un spectacol — „Spectacolul debutează puternic și se continuă pe (sic!) cîteva *scene-cheie*." Cont. 11 VIII 61 p. 4. „Valoarea unui film stă în calitatea și cantitatea detaliilor, a unor *scene-cheie*." Cont. 10 XII 70 p. 5. „Trebuie citată, de asemenea, G.M., emoționantă într-o *scenă-cheie*." R.l. 2 VI 75 p. 6; v. și Cont. 3 XI 62 p. 5, R. lit. 12 II 70 p. 24, Cont. 26 IV 74 p. 5 (din *scenă* + *cheie*; I. Dimitrescu în LR 4/62 p. 392).

scenetístic,-ă adj. — De (pentru) o) scenetă — „Cînd ai la-ndemînă o campioană ca Tamara Buciuceanu, o pui să suie Cealîlalt, nu să bată șotronul. Dar textele *scenetistice* au dezgustat o porcește cu cocoșul roșu." Cont. 9 III 79 p. 8 (din *scenetă* + *-istic*).

scepticoíd,-ă adj. (formație peior.) — Plin de scepticism — „Unele lucrări afișează un aer dezabuzat, *scepticoid*, bîntuit amarnic de fantoma grotescului." Sc. 25 VI 71 p. 4 (din *sceptic* + *-oid*).

schilift s.n. — Instalație pentru transportul schiorilor pe vîrful unei pîrtii — „Amatorii de schi vor găsi la Sinaia un nou *schilift*." Sc. 12 XII 61 p. 1. „Pînă la Bîlea-lac, situată la peste 2 000 m altitudine, unde se află cele două *schi-lifturi*." R.l. 3 III 77 p. 5 (din engl. *skilift* DN3).

schippo s. (cuv. it.) „Femeile nu mai îndrăznesc să iasă singure pe stradă cu o geantă în mînă. Ele sînt sistematic atacate de motocicliști care practică așanumita *«schippo»* (sic!) (smulge-

rea genții... din zbor)." R.l. 3 VI 77 p. 6. [pron. *știpo*] (în it. *scippo*).

schistosomiázis s.n. 1978 (med.) — Tipde boală parazitară — v. *filariozis* (cf. fr. *schistosomiase;* DFMB; DM).

science-fiction s. și adj. inv. (cuv. engl.) — Operă literară sau film care are ca subiect o aventură cu caracter științifico-fantastic — „S-a subliniat în repetate rînduri (inclusiv în numărul special consacrat de «Viața Românească» literaturii științifico-fantastice) că valoarea artistică a unei cărți, a unui film, a unei piese de teatru încadrabile în genul *science-fiction* stă nu atît în precizia datelor tehnice... ci în abordarea unor adevărate preocupări, speranțe, temeri și aspirații umane." Cont. 30 IV 74 p. 10. „De la *science-fiction*-ul liric «Comedie fantastică» pînă la *science-fiction*-ul cu pretenții filosofice «Hyperion» sau pînă la policier-ul fără pretenții «Cercul magic» — filmele s-au adresat spectatorilor pe partituri de genuri foarte diferite." Cont. 26 XII 75 p. 7. „Printre știrile care au cutreierat globul pe teleimprimatoarele agențiilor de presă figurează una care, deși pare de domeniul *science-fiction*-ului, ne interesează în cel mai înalt grad: duminică seară sonda spațială «Voyager-1» a atins punctul cel mai apropiat de planeta Jupiter." R.l. 13 III 79 p. 1; v. și R. lit. 24 IV 75 p. 22, 22 V 75 p. 22, 22 II 78 p. 9, 14 XII 78 p. 24; v. și *catastrofism, paraliteratură thriller, voyerism* [pron. *sáiăns-ficșăn*] (cf. fr. *science-fiction;* DMN 1950; DN3).

sciéntică s.f. „*Scientica* este tocmai această disciplină apărută cu drepturi autonome prin deceniul al treilea al sec. XX, care studiază știința, colectivul științific, pe omul de știință." Mag. 11 X 79 p. 6 //din lat. *scientia*; DF; DN3//.

scientizát,-ă adj. — Pătruns de spirit științific — „Poate tocmai pentru că lumea noastră e atît de *scientizată*, de specializată, soluțiile simplității credinței prind foarte repede." Cont. 22 III 74 p. 8.

scientológ s.m. — (Aici) Vraci cu pretenții de cunoaștere științifică — „După cum a arătat în rechizitoriul său substitutul procurorului Republicii Franceze, «ședințele de mărturisiri», psihoterapia, electrometria, rețetele de vindecare psihosomatică și alte asemenea procedee la care recurg «*scientologii*» nu sînt decît manevre frauduloase pentru a genera o falsă speranță în rîndurile celor împinși pe panta desperării de racilele sociale." Sc. 21 II 77 p. 5 (din *scientologie;* cf. engl. *scientologist;* BD 1970).

scientológic, -ă adj. — (Aici) De vraci — „În realitate — scrie Stern — falșii profeți ai sectelor lumii de azi se aseamănă mai degrabă cu managerii unor con-

cerne riguros administrate. Ei se pricep nu numai la treburile supranaturale, ci și la contabilitate și finanțe. Organizațiile lor storc milioane din «consultații spirituale» («Biserica *scientologică*»)." Sc. 23 IX 79 p. 6 (din *scientolog* + *-ic*; DN — alt sens).

scientologie s.f. „Revista de Științe sociale editată de Academia de Științe a U.R.S.S. a consacrat un număr aproape întreg *scientologiei*, ca teorie generală a dezvoltării științei." Cont. 1 XI 74 p. 10 (din engl. *scientology*; BD 1968; DF; DN3).

scintilație-traiectórie s.f. (fiz.) „Un grup de fizicieni gruzini au realizat o cameră de *scintilație-traiectorie* cu care urma unei particule elementare poate fi fotografiată în cinci sutimi de milionimi de secundă." Sc. 28 XI 63 p. 5 //din *scintilație* + *traiectorie*//.

scopochrome s. (cinem.; cuv. fr.) „Datorită unui procedeu pus la punct de cineastul francez Jacques Tati (procedeu denumit *«scopochrome»*), filmele vechi în alb-negru vor putea rula ca producții în culori." Sc. 6 XII 64 p. 3 [pron. *scopocróm*].

scopolamínă s.f. 1974 (med.) — Medicament înrudit cu atropina — v. *chimioterapie*; v. și R.l. 12 X 79 p. 6 (din fr. *scopolamine*; DT, LTR, DZ; DEX, DN3).

scor-flúviu s.n. (sport) — Scor foarte mare — „U.T.A. a suferit o înfrângere la un *scor-fluviu*." Sc. 3 XI 69 p. 3. „Am jucat în două partide încheiate cu *scoruri-fluviu*." I.B. 15 X 73 p. 3. „Fotbaliștii români și-au dat seama destul de repede că pot realiza un *scor-fluviu*." R.l. 12 V 75 p. 5 (din *scor* + *fluviu*).

scor-límită s.n. (sport) — Scor minim — „La prima vedere, elvețienii, după *scorul-limită* din fața echipei vest-germane, par a fi mai redutabili decît francezii." Sc. 28 II 70 p. 7. „14 [meciuri] s-au încheiat cu *scorul-limită* de 1—0." I.B. 5 X 70 p. 4 (din *scor* + *limită*).

scotch[1] s.n. — Whisky scoțian — „Asociația producătorilor de whisky scoțian se plînge că de la intrarea Angliei în Piața comună s-au înmulțit discriminările partenerilor europeni față de *«scotch»*." Sc. 18 II 75 p. 6 [pron. *scóci*] (din engl. *scotch* [*whisky*]; cf. fr. *scotch*; PR 1950; DEX — alt sens, DN3).

scotch[2] s.n. — Bandă transparentă adezivă — „Am lipit foile cu *scotch*" [pron. *scóci*] (din engl. *scotch (tape)*; cf. fr. *scotch*; PR 1950; DEX, DN3).

scribofón s. „*Scribofon* este numele unui aparat electronic care permite scrierea prin telefon și care este introdus experimental săptămîna aceasta în premieră mondială." R.l. 27 IX 78 p. 6; v. și *scribofonic*//din lat. *scrib*[*ere*] + gr. *-fon*//.

scribofónic,-ă adj. — Care aparține unui scribofon — „Primul

scribofon, aparat de comunicare la distanță ce permite scrierea prin telefon, a fost recent prezentat în Olanda. Prezentarea primului aparat de acest fel a coincis cu inaugurarea primei linii *scribofonice* care are un caracter experimental și leagă Olanda cu Indonezia." Sc. 27 IX 78 p. 5 (din *scribofon* + *-ic*).

scriitór-diplomát s.m. „*Scriitori-diplomați*. Inaugurăm cu acest număr rubrica «*Scriitori-diplomați*», care își propune să înfățișeze în cîteva trăsături pe cei mai iluștri și mai interesanți scriitori din toată lumea și din toate timpurile care au avut de îndeplinit misiuni diplomatice sau au fost diplomați de carieră." L. 30 VI 66 p. 24 (din *scriitor* + *diplomat*).

scriitór-țărán, -toáre/-că s.m.f. — Țăran care scrie opere literare — „100 de ani de la nașterea *scriitorului-țăran* M.K." Sc. 29 XII 71 p. 4. „*Scriitoare-țărancă*" R.l 14 XI 75 p. 2. „[La Arad] prima întîlnire a *scriitorilor-țărani* din România... Întîlnirea a reunit 22 *scriitori-țărani* din 15 județe ale țării." R.l. 3 X 76 p. 2. „Recent a avut loc la Arad cea de-a doua întîlnire a *scriitorilor-țărani* din România." Cont. 24 XI 78 p. 8; v. și R.l. 11 III 76 p. 2 (din *scriitor* [*-toare*] + *țăran*[*că*]).

scripetoterapíe s.f. (med.) — Tip de terapie folosită pentru recuperare — „Piscina are o capacitate de 7 000 litri apă și este dotată cu instalații de *scripetoterapie*, baie, scări, un panou de baschet. Tratamentul este continuat în sala de kinetoterapie." R.l. 21 II 75 p. 5 //din *scripet* + *-terapie*//.

sculér-matrițér s.m. — Sculer care este și matrițer — „Discutînd despre emisiunea «Seară pentru tineret», *sculerul-matrițer* Vasile C., Daniela T., confecționeră de piese radio, s-au referit la caracterul neconvingător al unora dintre rubricile acestei emisiuni." Sc. 27 III 73 p. 4; v. și R.l. 12 VII 79 p. 6 (din *sculer* + *matrițer*).

sculér-șef s.m. — Șef al unei echipe/secții de scularie — „Unii dintre aceștia dețin chiar posturi-cheie în diferite sectoare ale uzinei: doi mecanizatori de agricultură coordonează producția de locomotive electrice... inginerul minier e *sculer-șef* etc." Sc. 12 XI 69 p. 4 (din *sculer* + *șef*).

scúlpto-pictúră s.f. „Nu este, de fapt, pictură. Ci «*sculpto-pictură*». Acest «Marș al omenirii» este un fenomen de combinare a două forme de artă." Cont. 8 XII 67 p. 10 (din *sculpt*[*ură*] + *pictură*).

scúlptor-gravór s.m. — Sculptor care este și gravor — „Fiecare medalie este opera unui *sculptor-gravor*, reprezentînd ea însăși o valoare artistică." R.l. 23 XI 76 p. 5 (din *sculptor* + *gravor*).

sectorizát,-ă adj. — Divizat, împărțit pe sectoare — „Peste două treimi din numărul expozițiilor colective au avut loc la tîrguri specializate și *sectorizate*, în scopul promovării exporturilor noastre de produse." Sc. 20 XII 73 p. 3 (din *sector*).

secúndă s.f. (În sint. *secundă atomică[astronomică]*) *„Secunda atomică*, noul etalon oficial de măsurare a timpului introdus în U.R.S.S., permite o creștere a preciziei de 30 de ori — informează agenția T.A.S.S. Ca unitate de măsură a fost luată perioada trecerii de la un nivel energetic la altul a unui atom de cesiu. Pînă acum, etalonul de măsurare a timpului îl constituia a 86 400-a parte din perioada de rotație a Pămîntului în jurul axei sale — *secunda astronomică*." R.l. 29 I 77 p. 5 (din fr. *seconde*).

sedáre s.f. (med.) — Liniștire, sedație — „Grupa culorilor albastre face să scadă tensiunea arterială, încetinește ritmul cardiac și respirator, provocînd *sedarea* sistemului nervos central și reducerea oboselii." R.l. 30 XI 77 p. 6. (din *sedație*, prin substituție de sufix: *-ție/-re*).

seguidilla s.f. 1975 — Dans popular spaniol — v. *jota* [pron. *seghidilia*] (din sp. *seguidilla;* cf. fr. *séguedille;* T. Șandru-Olteanu în SCL 5/78 p. 610, El. Toma în ER 472, 474—475; D. Muz.; DEX, DN3).

seismotectónic,-ă adj. (geol.) — Privitor la mișcarea scoarței pămîntului — „Modul în care s-au produs cele două cutremure arată că activitatea *seismotectonică* a intrat în normal și deci nu există pericolul de producere a unor șocuri cu o magnitudine egală sau mai mare." Sc. 22 IV 77 p. 5 //din *seismo-* + *tectonic*//.

sejúr s.n. — Vacanță organizată printr-o instituție de turism într-o stațiune, pe un itinerar turistic etc. — „O.J.T. și I.T.H.R. București asigură *sejururi* în hoteluri și vile din stațiunile Sinaia, Predeal, Poiana Brașov, Bușteni." Sc. 11 I 77 p. 4. „Iată doar cîteva din încercările lucrătorilor din rețeaua turistică a județului Timiș de a oferi miilor de vizitatori ai acestor străvechi meleaguri românești un *sejur* cît mai plăcut." Sc. 9 VII 77 p. 5. „[3 000 000 de vilegiaturiști]. O cifră record în ce privește *sejururile* pe riviera românească." Sc. 12 IV 79 p. 4 (din fr. *séjour;* Th. Hristea în LR 3/72 p. 186; DEX, DN3).

selenaút s.m. (astr.) — Astronaut care călătorește spre / pe Lună — „Așa arată costumul în care cei doi *selenauți* Armstrong și Aldrin vor păși pe Lună." Sc. 19 VII 69 p. 8. „A fost urmărit cu emoție mesajul transmis *selenauților* de către președintele Nixon." Sc. 22 VII 69 p. 6. „Primii *selenauți* nu au reușit să viziteze nici măcar un hectar din suprafața Lunii." Sc. 26

VII 69 p. 6; v. și Cont. 25 VII 69 p. 10, *micrometeorit, telebasculă* (din gr. *sele[ne]* + *-naut*, după tipul *cosmonaut;* FC I 156, 284, V. Guțu Romalo *C.G.* 233, Al. Graur în R. lit. 30 și 35/69, FC I 284; DN3).

seléno-satelít s.m. 1970 (astr.) — Satelit trimis către Lună — v. *aselenizabil* //din gr. *sclene* + *satelit;* cf. fr. *satellite lunaire*, engl. *lunar/moon satellite*, germ. *Mondsatellit;* AD//.

self-contról s.n. 1971 (anglicism) — Control asupra faptelor proprii — v. *autocontrol* (din engl. *self control;* cf. fr. *self control;* DN3).

self-made-man (loc s. engl.) — Om ajuns într-o situație bună prin forțe proprii — „Nu vreau să țin isonul acestui *self-made-man* care a început cărînd cabluri și reflectoare, iar acum, la 40 de ani, are la activul său 22 filme regizate și foarte multe filme produse." Cont. 9 VII 78 p. 8 [pron. *selfméidmen*] (cf. fr. *self-made-man;* DN3.)

sélvă s.f. (geogr.) — Pădure ecuatorială în bazinul Amazonului — „J.A. acaparase o întreagă zonă din *selva* (junglă) situată pe malul fluviului Putumaya." Sc. 28 XII 75 p. 4 (din sp., port. *selva*, fr. *selve;* El. Toma în ER 473—474; DEX, DN3).

semaforizáre s.f. (circ.) — Reglementarea circulației cu ajutorul semaforului — „Deseori, la intersecția podului Grant cu calea Griviței se produc blocări de mașini; traficul este deosebit de intens. O soluție o reprezintă *semaforizarea* zonei." I.B. 11 X 74 p. 3. „Direcția domeniului public ne informează că se vor lua următoarele măsuri: *semaforizarea* trecerii de pietoni, distanțarea stațiilor." R.l. 11 VII 78 p. 5 (din *semafor).*

semaforizát,-ă adj. (circ.) — Reglementat cu ajutorul unui semafor — „Noi intersecții *semaforizate* în București între străzile..." R.l. 7 VII 77 p. 5 (din *semafor*).

semiarid, -ă adj. (geol.) — (Despre o regiune, un ținut) Caracterizat prin ploi foarte rare — „H.L. consideră că terenurile *semiaride* situate la vest de meridianul 100, ce taie Statele Unite în zonele orașelor Dodge City (statul Kansas), și Abilene (statul Texas) cunosc de secole, la intervale regulate de circa 20 de ani, perioade de secetă." Sc. 19 XI 75 p. 4 (din *semi-* + *arid*, după fr. *sémi-aride*, engl. americ. *semi-arid;* D.Am.; DN3).

semicabínă (fónică) s.f. 1966 — Pupitru cu echipament audiovizual — v. *clasă-laborator* (din *semi-* + *cabină).*

semicentrál,-ă adj. — Situat în apropierea centrului unei localități mari — „Pentru unitățile *semicentrale* și periferice magazinele vor avea același orar ca și al magazinelor alimentare generale." I.B. 17 XII 61 p. 2 (din *semi-* + *central;* DN3).

semicomandát,-ă adj. (constr.) — (Apartament) din care o cameră are o intrare separată și prin ccalaltă se trece — „Ofer apartament două camere *semicomandate* confort I..." R.l. 23 V 78 p. 7 (din *semi-* + *comandat*).

semiconsérvă s.f. — Conservă sterilizată parțial, cu o durată de păstrare în general scurtă — „Am mutat centrul investigațiilor pe șantierul Fabricii de *semiconserve* de șuncă." Sc. 25 VII 69 p. 3. „«Neptun», socotit ca o pescărie-model, va oferi cumpărătorilor diverse sortimente de pește conservat prin frig, *semiconserve* pregătite în secția de semiindustrializare a întreprinderii ș.a." I.B. 5 VI 72 p. 1. „Magazinul stație-pilot de testare a preferințelor, îndeosebi față de *semiconservele* și conservele de pește care au o însemnată pondere în activitatea întreprinderii." I.B. 8 III 75 p. 6 (din *semi-* + *conservă*, după fr. *séméconserve*; PR 1950; LTR; DEX, DN3).

semicósmic,-ă adj. „Avioanele «*semicosmice*» vor folosi drept combustibil anumite componenți din care va face parte oxigenul acumulat din atmosferă." Sc. 13 I 63 p. 3 //din *semi-* + *cosmic*//.

semicristál s.n. — Cristal de calitate inferioară — „Vor fi produse noi modele de servicii de tort, dulceață, compot etc. din *semicristal*." Sc. 28 VI 61 p. 1 //din *semi-* + *cristal*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 382//.

semidemontábil,-ă adj. — Pe jumătate demontabil — „Datorită greutăților reduse, cît și faptului că sînt *semi-demontabile*, ele [chioșcurile] pot fi ușor transportate." I.B 21 I 63 p. 2; v. și R. l. 31 III 81 p. 6 (din *semi-* + *demontabil*).

semideșért s.n. — Regiune de trecere între stepă și deșert — „Perspectivele de dezvoltare ale unei regiuni de *semideșert*." R.l. 8 III 67 p. 5 (cf. it. *semideserto*, engl. *semidesert*; CD; LGG, DZ; DEX, DN3).

semideșértic,-ă adj. — Alcătuit din semideșert — „O importantă descoperire arheologică a fost făcută în stepa *semideșertică* din Turkmenia sovietică." Sc. 26 XII 74 p. 6; v. și R.l. 15 VIII 80 p. 6 (din fr. *semi-désertique*; DMN 1966).

semidoctísm s.n. 1969 — Cultură superficială, stare de semidoct — v. *sfertodoctism* (din *semidoct* + *-ism*; DN3).

semifinisát,-ă adj. (ind., ec. pol.) — Care nu este definitivat pentru a fi pus în funcție sau în vînzare — „În prezent, prin folosirea panourilor masive, a cofrajelor glisante, construcția brută sau *semifinisată* se execută într-un timp foarte scurt." Sc. 16 V 63 p. 3 (din *semi-* + *finisat*).

semifinít,-ă adj. 1970 (ind., ec.pol.) — (Despre un produs) Care nu

este prelucrat definitiv pentru a fi comercializat — v. *navă-uzină* (cf. fr. *semi-fini;* PR 1964; DN3).

semigarsonieră s.f. (constr.) — Garsonieră foarte mică — „Ofer *semigarsonieră* ultracentrală pentru garsonieră bloc nou." R.l. 4 I 67 p. 4 (din *semi-* + *garsonieră*).

semiin s.n. „Țesăturile de in și *semiin* (în amestec cu bumbac) datorită calităților lor sînt mult apreciate de cumpărători." R.l. 16 IX 61 p. 1 (din *semi-* + *in;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 392).

semiindustrializă vb. I 1974 — A transforma parțial în produs industrial — v. *semiindustrializare* (din *semi-* + *industrializa*).

semiindustrializáre s.f. — Transformare parțială în produs industrial — „La Boteni (Argeș) vizităm mai întîi Centrul de *semiindustrializare* condus de ing. C.L. Este drept că fructele și legumele aduse aici se semiindustrializează, dar ele ar merita o soartă mai bună." R.l. 16 XI 74 p. 3; v. și *semiconservă* (1972) (din *semi-* + *industrializare*).

semiindustrializát,-ă adj., s.n. 1974 — Prelucrat parțial în produs industrial — v. *mostră-etalon;* v. și *ketering, microcomplex* (din *semi-* + *industrializat;* cf. fr. *semi-industrialisé;* DMN 1966).

semiinimă artificiálă s.f. (med.) „Pînă acum s-au implantat cu succes unor animale jumătăți de inimă artificială, ventriculi fabricați în laborator, care au permis menținerea în viață și însănătoșirea unor inimi bolnave. O astfel de *semiinimă artificială* i-a permis doctorului M.D. de la Houston să salveze viața unui tînăr mexican." Cont. 18 XII 70 p. 10 //din *semi-* + *inimă artificială,* probabil după model engl.//.

semimanuál,-ă adj. — Lucrat parțial cu mîinile — „Industria noastră posedă, pe lîngă imprimare *semimanuală* cu planșe, mașini moderne..." Cont. 3 VIII 62 p. 2 //din *semi-* + *manual*//.

semimát,-ă adj. — Aproape mat — „Culori, culori, culori! incorporate în glazuri strălucitoare ori *semimate*... cromatismul aleargă cu un fel de libertate pe materie sugerînd simboluri posibile." Cont. 3 II 67 p. 7 (din engl. *semimat;* WT).

semimilenár,-ă adj. — Care datează de 500 de ani — „O întreprindere *semimilenară* ... Cehoslovacia posedă cea mai veche fabrică cu acest profil [sticlărie] de pe continent." Sc. 19 III 78 p. 6 //din *semi-* + *milenar*//.

semimonopól s.n. — Monopol parțial — „Mult timp domeniul unei minorități căreia instituțiile îi rezervau un *semimonopol,* cunoașterea avea un circuit închis." R. lit. 14 VI 73 p. 29 //din *semi-* + *monopol*//.

semiopacitáte s.f. — Calitatea a ceea ce este parțial opac — „Cali-

tățile acestui material la un an de la uscare: suprafață marmorată, luciu de lac incolor, *semiopacitate* etc. " R.l. 26 VIII 73 p. 2 //din *semi-* + *opacitate*//.

semióptic,-ă adj. (med.) — Care nu ajută decît parțial la vedere — „Se produc, în fabricile de sticlă tehnică... sticlă optică și *semioptică*." Sc. 2 III 64 p. 3 //din *semi-* + *optic*//.

semipiramidă s.f. — O jumătate de piramidă realizată printr-o secțiune transversală — „Orașul olimpic din Montreal va fi alcătuit din două structuri în formă de piramidă, divizate, la rîndul lor, în patru *semipiramide*, fiecare cu 19 etaje." R.l. 16 VII 74 p. 6 //din *semi-* + *piramidă*//.

semirecitál s.n. — Recital alcătuit din două părți, fiecare susținut de o altă persoană — „La sala Studio a Ateneului, pianista C.I.R. și violoncelistul A.C. ... susțin cîte un *semirecital*." I.B. 17 I 72 p. 2. „De un real interes *semirecitalul* sopranei V.M., cuprinzînd lieduri românești." Săpt. 19 V 72 p. 7 //din *semi-* + *recital*//.

semiremorcát,-ă adj. 1975 — Remorcat cu o singură osie — v. *rulotă-dormitor* (din *semiremorcă* + *-at*).

semiscufundát, -ă adj — Pe jumătate scufundat — „Noua dragă, denumită «Stevin-80», este cea mai mare din lume... Ea lucrează *semiscufundată*, putînd fi ancorată printr-un sistem de picioare mecanice, care se extind pînă la fundul mării și cu ajutorul cărora se poate deplasa în funcție de mersul lucrărilor". R.l. 21 III 79 p. 6 //din *semi-* + *scufundat*//.

semisilóz s.n. (zoot.) „Este un mare cîștig, deoarece prin conservarea ierburilor sub formă de *semisiloz* pierderile de substanțe nutritive sînt cu peste 50% mai reduse în comparație cu uscarea pe brazde a finului pe vreme ploioasă." Sc. 13 VI 71 p. 4. „Am introdus în alimentație un *semisiloz*, un tip de furaj preparat din porumbul siloz pe care îl recoltăm doar atunci cînd este uscat pe jumătate." Sc. 10 III 78 p. 3 //din *semi-* + *siloz*//.

semisimfónic, -ă adj. — (Despre o orchestră) Care are în componență și instrumente specifice orchestrelor de estradă — „Pe lîngă casa raională de cultură din Cîmpulung-Muscel... a luat ființă o orchestră *semisimfonică*." Sc. 15 II 63 p. 5. „Aici e cazul să se organizeze o stagiune de concerte simfonice, ori *semisimfonice*." R. lit. 29 XI 73 p. 17; v. și Cont. 1 IX 67 p. 7 //din *semi-* + *simfonic*, probabil formație mai veche//.

semistabulație s.f. (zoot.) — Procedeu de creștere și întreținere a vitelor prin menținerea lor aproape tot timpul în grajd — „Extinderea sistemului de *semistabulație* la bovine și la ovine în zonele de cîmpie necesită o serie de

măsuri." Sc. 10 VII 64 p. 2 //din *semi-* + *stabulație;* DEA//.

semisubmersíbil,-ă adj. — Scufundat parțial în apă — „Natura dezlănțuită din Marea Nordului afectează în mod serios lucrările de prospectare a țițeiului: din decembrie bîntuie fără întrerupere furtuni puternice... mai multe platforme *semisubmersibile* de foraj fiind avariate sau scoase din uz." Sc. 2 II 74 p. 6 //din *semi-* + *submersibil*//.

semisuculént,-ă adj. — De o suculență medie — „Strugurele de masă «Roz românesc» (rezistent la ger și secetă, cu bobul mare, *semisuculent...*)" R.l. 23 II 78 p. 5 (din *semi-* + *suculent*).

semitelecomandát,-ă — Pe jumătate telecomandat — „A fost pus la punct un cleste *semitelecomandat.*" Sc. 20 I 64 p. 4 //din *semi-* + *telecomandat*//.

semitîrîtór,-toáre adj. (bot.) — (Plantă) a cărei tulpină se întinde parțial pe pămînt — „Aceasta [volbura de nisip maritim] este o plantă *semitîrîtoare* și cu rizom foarte lung, care fixează nisipul." Sc. 21 VII 62 p. 4 (din *semi-* + *tîrîtor*).

semitransparént,-ă adj. 1978 — Aproape transparent — v. *stereoocular* //din *semi-* + *transparent*//.

senáj s.n. (zool.) „Inutil să apelați la dicționarele Cuvîntul *senaj* — un termen folosit în prezent tot mai mult în practica zootehnică — n-a fost încă preluat de lingviști. În fond este vorba de un nutreț conservat printr-o metodă nouă, care constă în însilozarea plantelor verzi la umiditate redusă (50—65 la sută) fără să se adauge substanțe ce stimulează fermentația lactică." R.l. 6 VI 74 p. 3.

sensitométru s.n. (med.) — Instrument pentru măsurarea pulsului — „Acest laborator (de tipul KTD) asigură, printre altele: măsurarea pulsului cu ajutorul unui *sensitometru* special, determinarea timpului de reacție la stimulenți acustici și luminoși..." Sc. 19 III 78 p. 6 (din fr. *sensitomètre;* DTP, LTR; DEX; DN3 — alt sens).

sénsor s.m. (fiz.) — Dispozitiv care sesizează un anumit fenomen — „Autoritățile din capitala japoneză au dispus introducerea a ceea ce se apreciază a fi cel mai avansat sistem de dirijare computerizată a traficului rutier din lume. O rețea de 2 000 *sensori* ultrasonici montată deasupra magistralelor pentru înregistrarea vitezei de deplasare și a numărului de mașini ce trec." Sc. 20 VI 74 p. 6 (din engl. *sensor;* WT).

seralíst, -ă s.m.f. — Elev, student care urmează cursul seral, care se specializează la locul de producție — „Complicatele înlănțuiri ale formulelor chimice au fost scrise... pe o prozaică bucată de tablă. Ceea ce nu-i împiedică

însă pe «*scraliștii*» de la matrițerie să descifreze cu aceeași pasiune, ca într-o sală de curs, sensurile unei formule." Sc. 28 VI 63 p. 1 (din *seral* + *-ist*).

séră-combinát s.f. — Seră mare cu caracter de combinat — „Am intrat împreună într-o *seră-combinat* unde ne-a întîmpinat o căldură de 40 de grade". Sc. 24 VI 63 p. 3 (din *seră* + *combinat*).

seriál s.n., adj. — (Roman, film, reportaj) apărut în presă sau prezentat la radio sau televiziune în fragmente — „În curs de realizare se află un *serial*-dezbatere publică la teatrul «Tănase»." I.B. 10 I 74 p. 2. „*Serialul* care s-ar putea numi al «anti-neglijențelor» dă prilej televiziunii să obțină succese de calibru. Ați înțeles că numim «*serial*» reportajele «în serie» care imortalizează, pe cîțiva metri de peliculă, isprăvi absurde, neglijențe penibile..." R. lit. 23 X 75 p. 16. „Film *serial:* Dallas — Compania petrolieră Ewing. Episodul 3." Pr. R.TV. 8 IX 79 p. 14; v. și Pr. R.TV. 20 IV 79 p. 13; *roman-fresc*ă (1970), *ciné-verité, muppet, telecreaniza* (din engl. *serial* [*story*]; cf. fr. *sériel*, it. *seriale;* DEX, DN3).

serodiagnóstic s.n. (med.) — Diagnostic serologic — „Vineri, la Institutul oncologic din București a avut loc conferința publică și demonstrația practică de *serodiagnostic* al bolii canceroase, susținute de ing. chimist N.I.-D." R.l. 15 IV 78 p. 4; v. și R.l. 27 VI 80 p. 5; (din fr. *sérodiagnostic;* DM, DZ; DEX, DN3).

seroreácție s.f. (med.) — Reacție serologică — „Testarea posibilităților reale ale *serorcacției* de diagnostic s-a efectuat pe sute de probe de sînge integral a cîte 5 ml fiecare." R.l. 10 IV 78 p. 7 (din fr. *séroréaction;* L; DN3).

serpentárium s.n. — Grădină zoologică (rezervație) cu șerpi — „Un crocodil... dintr-o grădină zoologică cu șerpi și alte reptile din Miami, a omorît un băiețel de 6 ani, al cărui tată, imprudent, îl lăsase singur pe un zid... Proprietarul *serpentariumului* a împușcat crocodilul și a închis grădina sa zoologică." R.l. 7 IX 77 p. 6; v. și Sc. 10 IV 81 p. 3 (din engl. americ. *serpentarium;* WN).

serviciu de politéțe sint. s. „...în fine, voi menționa că stațiile au fost dotate special pentru așa-numitele «*servicii de politețe*», curățirea parbrizelor, a farurilor și stopurilor în timpul alimentării mașinilor la pompe". R.l. 21 V 77 p. 5 (din *serviciu* + *de* + *politețe*).

sex-club s.n. „Industria sexului — cărți, reviste, filme... fotografii, discuri, *sex-cluburi*, afișe, săptămînale specializate — a realizat în 1969 în S.U.A. o cifră de afaceri de 2 miliarde dolari." Sc. 14 XI 70 p. 6 //din *sex* + *club*//.

sex-magazín s.n. „De pe urma sutelor de milioane de reviste tipărite anual și ale celorlalte «produse» pornografice, desfăcute în *«sex-magazine»* cu autoservire și program non-stop... se realizează profituri fabuloase la adăpostul libertății individuale." Sc. 24 VII 77 p. 6 (din *sex* + *magazin*, după engl., fr. *sex-shop;* PR 1970).

sexpórt s.n. „Numai *sexportul* (se numește astfel exportul de pornografic) a adus, anul trecut, afaceriștilor danezi, valută forte echivalînd cu 600 milioane franci!" Sc. 14 XI 70 p. 6 // din *sex* + *[ex]port//*.

séxy adj. inv. (cuv. engl. americ.; lb. vorbită) — Atrăgător — „Un spectacol foarte *sexy*." v. și Săpt. 4 XII 81 p. 8 (cf. fr. *sexy;* PR 1954).

sezón alb sint. s. — Iarna — „În întîmpinarea *sezonului alb* se fac intense pregătiri în toate stațiunile montane de odihnă și sporturi de iarnă". R.l. 20 XI 78 p. 5. „La Mangalia, în *«sezonul alb»*." Sc. 6 XII 78 p. 2 „Cele trei renumite stațiuni montane pot primi de-a lungul întregului *sezon alb* peste 100 000 de vilegiaturiști." Sc. 21 XII 78 p. 4 (din *sezon* + *alb*).

sfertodóct,-ă adj., s.m.f. — (Om) care se crede cult dar are cunoștințe superficiale, mai puține decît un semidoct — „Ultima carte pe care a citit-o... a fost un almanah vechi uitat de un călător într-un tren de cursă lungă. Mimantul nostru nu-i nici măcar un semidoct. Eventual un *sfertodoct*." I.B. 18 XII 71 p. 1, „Vă mărturisesc că tonul scrisorii dv. nu mi-i pe plac. Asemenea ton e îndreptățit numai cînd e vorba să fie atacat un *sfertodoct* cu fumuri, care se vîră unde nu-i fierbe oala." R. lit. 14 II 74 p. 25; v. și R.l. 19 X 71 p. 1 (din *sfert* + *-doct*, după modelul lui *semidoct*).

sfertodoctísm s.n. „Semidoctismul, dacă nu chiar *sfertodoctismul*, amenință întotdeauna afirmarea unei științe la modă." Sc. 21 XI 69 p. 4; v. și 17 VIII 80 p. 2 (din *sfertodoct* + *-ism*).

sgubilític,-ă adj. (arg. elevilor, peior.) „*Sgubilitic*, excentric, deosebit printr-o comportare proprie, ciudată. Termenul, prin structura sa fonetică și accentuală, trimite la paralitic etc., cu utilizare hazlie evidentă." R. lit. 19 VII 79 p. 9.

shaktíst s.m., adj. 1974 — Adept al cultului zeiței Shakti (în hinduism) — v. *conștientizare* [pron. *șactíst*] (din n. pr. *Shakti*)

shamísen s. „Bunraku — teatrul de marionete, constituie unul din aspectele cele mai interesante ale artei dramatice japoneze. El are trei elemente de bază: «jocuri» — narațiunea, *«shamîsen»* — muzica unui instrument cu coarde originar din Okinawa, și marionetele... Mînuitorul principal, denumit «Omozukai», face să funcționeze mîna dreaptă a marionetei și susține cu brațul

stîng întreaga greutate a. acesteia (cam 19 kg.)" R.l. 1 VIII 74 p. 6 [pron. *şamisén*] (cuv. jap.).

shed s.n. 1963 (constr.) — Tip de formă de acoperiș — v. *precomprimare* [pron. *şed*] (din engl. *shed;* LTR; DN3).

shoking adj. inv. (anglicism) — Șocant — „Ultima ediție a Invitațiilor Euterpei... a programat o emisiune cu un titlu menit să intrige, cu o ușoară tentă *shoking:* «La mulți ani, Antonio Vivaldi».“ Săpt. 9 VI 78 p. 6 [pron. *şóching*] (din engl. *shoking;* Th. Hristea în LR 3/72 p. 186; DEX, DN3).

shop s. (anglicism) **1.** — Magazin în care se vînd mărfuri, de obicei de lux, pe valută — „Hotel «Continental» din Calea Victoriei 56, cu 180 locuri, de categoria I, cu restaurant, grădină, snackbar și *shop.*“ I.B. 18 V 74 p. 6. „Pe Calea Victoriei s-au deschis mai multe *shopuri.*“ **2.** — Magazin în care se vînd mărfuri de obicei de lux (în alte țări) — „Explozia publicitară pe care Festivalul a cunoscut-o în ultimii ani, tendința spre gigantism, inflația, competițiile paralele, avalanșa de interese nonartistice (vezi secția porno care la un moment dat transformase cîteva săli în sexy-*shopuri*) umflau nesperat cifra de afaceri a Festivalului, dar subminau considerabil prestigiul lui cultural.“ R. lit. 17 V 79 p. 24; v. și *supercivilizație* [pron. *şop*] (din engl. americ. *shop;* D.Am.; DN3).

short s.n. (anglicism) — Pantalon de sport foarte scurt — „Toată lumea este de acord că va fi o vară albă, pentru că taiorul-pantalon, *shorturile,* rochiile de plajă, dar și cele ale orașului... toate vor fi albe. “ Săpt. 17 V 74 p. 8; v și *giacă, poncho* [pron. *şort*] (din engl. *short;* DEX, DN3).

show s.n. (cuv. engl.) — Tip de spectacol de varietăți, muzică ușoară, susținut de un singur actor/cîntăreț sau de o formație — „O comună olandeză, Melick-Herkenbosch, numărînd vreo 6 500 locuitori, și-a construit prin «autofinanțare» un studio de televiziune. Programul... neglijează meciurile echipei Ajax și *show*-urile lui R.C. în favoarea spectacolelor de păpuși, a emisiunilor de informații locale de politică.“ Cont. 22 III 74 p. 10. „În Japonia a avut loc ceea ce pare să fie unul din cele mai lungi programe TV din lume: un «*show*» care a durat 25 de ore!“ R.l. 15 IV 75 p. 6. „Cel mai atractiv *show* vizionat pînă acum la noi — cel al formației OMEGA.“ Săpt. 16 V 75 p. 7. „Un *show* cu formația ABBA și alte recitaluri ale unor interpreți cunoscuți.“ Cont. 31 VIII 79 p. 8; v. și Sc. 31 VII 75 p. 4, *telenoapte* (1971), *surclasa* [pron *şou*] (cf. fr. *show;* PR 1954; DEX, DN3).

show-business loc. s. (engl. americ.) — Industria spectacolelor — „Ca aproape tot ce s-a scris despre scurta existență a uneia din cele mai mari celebrități ale fil-

mului, Marilyn Monroe, piesa tratează despre gloriile și decăderile *show-business*-ului..." R. lit. 23 V 78 p. 23 (pron. *şóubiznis*] (cf. fr. *show-business;* DMC 1960).

showman s.m. (cuv. engl.) — Autor de show-uri — „Dealtfel, regizorul Alexandru Bocănet fusese un incomparabil organizator de spectacole T.V., un foarte talentat «*showman*»." R. lit. 29 V 77 p. 17 [pron. *şóumen*] (DN3 — alte sensuri).

shuttle s. (astr.; anglicism) — Navetă spațială — „Avem în față de proiect noul concept de zbor spațial, cu ajutorul vehicolului *shuttle*, cu caracteristici deosebite — lansare asemeni rachetei, revenire din cosmos și aterizare similar aeroplanului." Sc.t. 18 IV 74 p. 6; v. și *avion-rachetă* [pron. *şatl*] (din engl. [*space*] *shuttle;* BD 1971).

siblocórd s. (farm.) „Institutul unional de chimie farmaceutică din URSS a pus la punct o substanță, *siblocordul*, sub formă de pastile, care ajută la stimularea memoriei." Sc. 28 I 77 p. 5 (cuv. rus.).

sigilográfic,-ă adj. 1979 — Privitor la sigilografie — v. *sigilografie* (din fr. *sigillographique;* DEX, DN3).

sigilografie s.f. „Între 27 și 29 septembrie va avea loc la București reuniunea Comitetului internațional de *sigilografie*. Organism creat pe lîngă Consiliul Internațional al Arhivelor, Comitetul orientează cercetările ca și acțiunile practice privind conservarea și valorificarea sigiliilor." Cont. 22 IX 78 p. 11. „În lumea... *sigilografici*. Cel ce pășește în aceste zile pragul Muzeului Arhivelor din București pătrunde într-o expoziție de o factură aparte, într-o lume a rarităților și curiozităților... sigilografice." Sc. 6 IV 79 p. 4 (din fr. *sigillographie;* DEX, DN3).

silențiatór s.n. (tehn.) — Amortizor de gaze — „O invenție brevetată de Institutul național pentru creația științifică și tehnică din București a început să fie materializată în atelierele de micro-producție. Este vorba de *silențiatoarele*... pentru expansii de gaze și aburi." R.l. 14 II 75 p. 6 (din it. *silenziatore;* DN3).

silențiós,-oásă adj. — Care nu face zgomot, tăcut — „La Albina e ventilator de vreo treizeci de ani. La «Unic» și «Turist» nu funcționează deloc, fiindcă nu erau *silențioase*." Sc. 12 I 67 p. 2. „[Motoreta Elmo este] un mijloc de transport *silențios* și antipoluant." R.l. 11 IV 75 p. 5. „Aceste tipuri de întrerupătoare au fost înlocuite... cu alte tipuri (cumpănă) mult mai *silențioase* și cu performanțe superioare în exploatare." R.l. 26 III 76 p. 5 (cf. it. *silenzioso*, fr. *silencieux;* DTM; DEX, DN3).

silențiozitáte s.f. — Calitatea unui aparat tehnic sau a unui vehicul de a nu face zgomot, caracterul a

ceea ce este silențios — „*Silențiozitatea*, o componentă a ocrotirii sănătății publice" Sc. 21 II 67 p. 2. „Inginerii de la firma britanică «Fodens Ltd» au construit un camion de 32 tone care nu va produce un zgomot mai mare decît un autoturism obișnuit. Aceste performanțe de *silențiozitate* au fost obținute prin efectuarea unor modificări la motor..." R.l. 29 III 79 p. 6 (din *silențios* + *-itate*; cf. it. *silenziosità*; M. Gheorghiu în LR 2/68 p. 134; DEX, DN3).

silipór s. (constr.) „Un nou material de construcție cu performanțe care întrec pe cele ale produselor de origine minerală utilizate pînă în prezent a fost realizat de inginerii sovietici. Denumit... «*silipor*» (silicat poros), acest material, foarte ușor, are proprietăți termice deosebite." Sc. 6 IV 78 p. 5 (cuv. rus.)

silistór s. „Inventatorul francez A.B. a elaborat un dispozitiv electronic universal — *silistorul* — care poate fi utilizat, după caz, ca baterie, element fotosensibil, transformator de curent continuu, acumulator de energie, condensator electric etc. " Sc. 6 IV 65 p. 4 (cuv. fr.).

siluetá vb. I (teatru, film) — A interpreta un rol — „Mihai Berechet l-a *siluetat* în creion pe doctorul Caius." Cont. 20 IX 63 p. 4. „Mihaela Juvara a *siluetat* cu duritate și simț al proporțiilor o femeie-fiară." R. lit. 2 V 74 p. 17; v. și 1 XII 79 p. 6 (din *siluetă*; cf.fr. *silhouetter*; DN3 — alte sensuri).

silúr s.n. 1976 — Tip de material sintetic — v. *difur* (probabil din *sil*[*en*] + [*dif*]*ur*).

silurex-premix s. 1976 (chim.) — Tip de material plastic — v. *reper*.

simetrizáre s.f. — Stabilire de simetrii — „Dignitatea criticii nu poate veni din *simetrizarea* abuzivă a unor domenii distincte — artă și cibernetică, arta și structurile limbajului etc., ci din puterea lăuntrică de a depăși disparitatea unei epoci fărîmițate analitic." Sec. 20 12/66 p. 28, 29. „Grupul este o entitate structurată într-un mod armonios, posedînd un înalt grad de *simetrizare*." Luc. 21 I 67 p. 7 (din *simetrie*).

siméză s.f. 1979 — Panou într-o galerie de tablouri — v. *granulo-pinto-relief*; v și numele unei galerii de artă din București (din fr. *cimaise*; DN3).

simigerie-patiserie s.f. — Patiserie în care se produc și se vînd covrigi — „De asemenea, în trei dintre spațiile existente se vor amenaja *simigerii-patiserii*." Sc. 17 II 78 p. 2 (din *simigerie* + *patiserie*).

simultán s.n. (sport) — Joc al unui șahist cu mai mulți adversari — „... Au loc *simultane* date de marii maeștri G. și O... și turnee după sistemul elvețian."

R.l. 26 XI 76 p. 6 (din germ. *Simultan;* cf. fr. *simultané;* DN — alt sens, DEX, DN3).

simultaneizá vb. I — A face să se petreacă în același timp — „Același mod de a fractura scheletul narațiunii, de a amesteca planurile, de a dispersa episoadele poveștii, de a *simultaneiza* momente consumate la mari distanțe de timp, de a asambla imagini derulate în spații diferite." Cont. 12 IX 75 p. 10 (din *simultan* + *-iza;* DN3).

sincrofazotrón s.n. (fiz.) — Tip de accelerator ciclic pentru particule grele — „Într-un viitor apropiat, instalația «Foton» va fi utilizată într-o serie de experiențe la *sincrofazotronul* institutului." Sc. 19 I 75 p. 4 (din fr., engl. *synchrophasotron;* Al. Graur în LR 2/58 p. 3, FC I 135; DTP, DC; DEX, DN3).

sincróno-cineproiécție s.f. (cinem.) — Proiectarea unui film concomitent cu spectacolul propriu-zis — „*Sincrono-cineproiecția*, iată ce aduce nou Lanterna-magică." Cont. 22 VI 62 p. 4 //din *sincrono-* + *cineproiecție*//.

sincrotrón s.n. (fiz.) — Accelerator foarte puternic — „Spre deosebire de acceleratoarele existente... noul *sincrotron* va avea un cîmp magnetic cu autoreglare." Sc. 8 II 62 p. 5 (din fr. *synchrotrone;* PR 1950; LTR, DC; DEX, DN3).

sinerdól s. (farm.) „Cel mai nou produs purtînd emblema fabricii de antibiotice din Iași se numește «*Sinerdol*» — medicament ce acționează cu eficiență deosebită în tuberculoza pulmonară, în special la formele cronice." R.l. 13 III 76 p. 5.

single adj., s.n. (anglicism) **1.** (muz.) — Disc ce conține cîte o singură piesă pe fiecare față — „Anul trecut în Statele Unite au fost decernate 189 «discuri de aur»: 117 pentru albume, 72 pentru *single*." Săpt. 22 II 74 p. 13. „Din colaborarea sa cu poetul Adrian Păunescu rezultă cîntece ca: Dulce Românie, Făt-Frumos, Eroii, Un om pe niște scări, Pămîntul deocamdată, Mielul etc. (ultimele două înregistrate la Electrecord pentru un *single*)." Săpt. 12 XII 75 p. 7. „«Roxanne» și «Can't Stand Losing You» n-au fost scrise pentru acest album ci au existat ca *single*-uri, fiind incluse ulterior..." Săpt. 27 VII 79 p. 7; v. și *LP*. **2.** (turism) — Cameră, cabină de wagon-lit ocupată de o singură persoană — „În călătorie, Domnica a luat un *single* în tren." [pron. *singl*] (din engl. *single*; DN3).

sinistritáte s.f. — Caracterul a ceea ce este sinistru — „Termenii imundicitate, periclitate și *sinistritate* nu există în vreo altă limbă, din care autorii pasajelor respective să-i fi putut lua. De asemenea, limba română nu cunoaște adjectivele: imundic, pericl

și sinistr din care, cu ajutorul lui -itate, să poată fi obținute substantivele imundicitate, periclitate și *sinistritate*." I.B. 25 I 72 f.p. (din *sinistru* + *-itate*; Th. Hristea *P.E.* 34, I. Iordan în LR 3/62 p. 228; DN3).

sinterizát,-ă adj. (tehn.) — Care a fost legat numai prin încălzire și presare, fără ajutorul unui liant — „Lagărele *sinterizate*, realizate prin presare în matrițe a pulberilor metalice, și-au îmbunătățit caracteristicile tehnico-funcționale." I.B. 13 I 62 p. 1. „Este vorba despre producerea unei game de piese... pentru industria automobilului, piese din pulberi metalice presate, sau, în termeni de specialitate, *sinterizate*." Sc. 11 XI 74 p. 1 (din *sinteriza*; LTR).

sintónic s.n. 1974 — Tip de băutură răcoritoare — v. *café-bar, cico, cico-cola* (probabil din *sin-[tetic]* + *-tonic*).

sir s.m. — Titlu englez care precede numele cavalerilor și al baronilor — „După cum s-a relatat, Charles Chaplin a primit titlul de «*sir*» pentru meritele sale artistice deosebite." R.l. 14 III 75 p. 6; v. și *copreședinte* (1973) [pron. *sõr*] (din engl. *sir*; DEX, DN3; cuv. este mai vechi în rom.)

sirecárd s. (med.) „*Sirecard*. Un nou aparat destinat să readucă la normal, într-un timp record, bătăile inimii în caz de accidente, de încetinire sau accelerare a pulsului, a fost realizat de firma vest-germană Siemens". Sc. 20 VII 75 p. 6 (cuv. germ.)

sitál s.n. (chim.) „Noul material sintetic «*sital*». Acest material compus din sticlă și cristale se obține dintr-o materie primă ieftină, zgura." Sc. 18 I 63 p. 3 //probabil din *si[ntetic]* + *[cri]stal*//.

sitografíe s.f. „Un colectiv de la întreprinderea sighișoreană a pus la punct un nou procedeu de *sitografie*. Ca urmare, cele mai dificile desene se pot imprima pe vasele de faianță în mod mecanic cu ajutorul unei mașini realizate tot de ei." R.l. 28 I 75 p. 3 //probabil din *sită* (folosită în acest procedeu) + *-grafie*//.

situáție-límită s.f. — Situație excepțională — „Autorul alege o formulă dramatică prin firea ei explicită, relevîndu-și eroii, am spune, în *situații-limită*." Cont. 15 V 64 p. 4. „Preluînd schema literară a nuvelei «medievale», M.L.C. încearcă și reușește, în fond, niște foarte largi portrete surprinzînd... caracterele umane într-o situație-test, sau după un termen de mult acreditat, *situație-limită*." R.l. 8 X 72 p. 2; v. și Luc. 11 III 67 p. 20, Mag. 4 II 67 p. 5, Cont. 9 VI 67 p. 5, *impact*[2] (din *situație* + *limită*; cf. fr. *situation-limite*; DMN 1965; FC I 65, A. Giurescu *M.C.* 35).

situáție-test s.f. 1972 — Situație care poate servi drept test — v. *situație-limită* (din *situație* + *test*).

situațional,-ă adj. — Care este legat de o anumită situație — „În «Princepele» se folosesc cărămizile factuale și *situaționale* oferite de texte literare și documente mai mult sau mai puțin cunoscute". R. lit. 1 II 79 p. 4 (cf. engl. *situational*, it. *situazionale*; CD; DEX, DN3).

skai s.n. 1976 (chim.) — Tip de piele sintetică — v. *guler-glugă* [scris și *scai*] (din fr. *skaï;* PR 1955; DEX).

skylab s. (astr.) — Laborator spațial american lansat în 1973 — „Scopul unei noi vizionări a stației orbitale de către astronauți l-ar constitui, în primul rînd, recuperarea unei capsule lăsate în interiorul său de ultimii săi «locatari», G.C., E.G. și W.P. *(Skylab* III*)*, capsulă ce conține diferite tipuri de unelte, produse alimentare... și... textul unor mesaje transmise prin teleimprimator". R.l. 23 IV 74 p. 6. „*Skylab* la a doua numărătoare inversă." Sc. 11 V 79 p. 5. „Din cele 4 600 obiecte cosmice lansate pînă acum de om, vreo 3 000, însumînd o greutate cît 65 de *Skylaburi*, au și căzut înapoi pe Pămînt fără să provoace cuiva vreun cucui sau vreo zgîrietură." Sc. 8 VII 79 p. 6 [pron. *scáilăb*] (cuv. engl. americ. din *sky* + *lab*[*oratory*]; BD 1970).

slalomíst, -ă s.m.f. **1.** — Sportiv (schior) care participă la un slalom — „Cei mai buni *slalomiști* ai noștri, D.C., G.V. și V.B." Sp. 12 IV 71 p. 3. **2.** (fig.) — Șofer care conduce mașina în zigzag — „Încă un amănunt: afumatul «*slalomist*», pe nume V.P., nu poseda permis de conducere." I.B. 10 I 74 p. 3 (din *slalom* + *-ist;* cf. it. *slalomista*, fr. *slalomeur;* L; DN3, sensul 1).

slapstick s. (cinem.; cuv. engl.) — Tip de comedie bazată pe gaguri ieftine — „Fac eforturi, spune Edwards, să ridic nivelul *slapstick*-ului și să simplific — mergînd pe linia naturalului — ceea ce este sofisticat." R.l. 8 I 75 p. 2 [pron. *slépstic*] (DN3).

slimline s. (cuv. engl.) „«*Slimline*». Societatea britanică «Arc Concrete» a pus în fabricație conducte rezistente de beton armat cu fibre de sticlă pentru sistemele de canalizare și transportul apei la suprafață. Compoziția acestor conducte, denumite «*Slimline*» este de 99 la sută beton de înaltă rezistență și 1 la sută fibre de sticlă, ceea ce le face imune la mediul alcalin." Sc. 8 X 77 p. 5 [pron. *slimlain*].

sloop s. (mar.; cuv. engl.) — Ambarcațiune mică de tipul cuterului — „D.C. ... a părăsit, duminică, portul Toulon, la bordul unui «*sloop*» de opt metri, pentru a încerca să traverseze solitar oceanul Atlantic." R.l. 8 IV 75 p. 6 [pron. *slup*] (D.Tr.; DN3 — *slup*).

slum s.n. (cuv. engl.) — Cartier (casă) insalubru/ă și foarte sărăcăcios/oasă — „30—50 la sută din populația urbană a țărilor

sărace trăiește la ora actuală în «slums»-uri, în condiții înspăimîntătoare." Sc. 2 XI 75 p 4. „Este porecla pe care localnicii au dat-o *slums*-ului Nishinari, cea mai mare aglomerație de cocioabe din Japonia încă de acum 50 de ani. Avînd o suprafață de 0,62 km pătrați, *slums*-ul se întinde în sud-vestul orașului Osaka". Sc. 8 VII 76 p. 4. „[Imaginea] *slumsului* din New York." R.l. 30 VI 80 p. 6; v. și Sc. 26 XII 75 p. 3 [pron. *slam;* scris și *slums*, pornindu-se, greșit, de la pl. engl.] (DN3).

smeceá vb. I (sport) — A face un smeci — „După trei schimburi, Năstase *smecează*." R.l. 22 VII 74 p. 5 (din *smeci;* cf. engl. *to smash*, fr. *smasher;* DN3).

smeci s.n. (tenis) — Lovitură puternică executată deasupra capului prin care mingea este trimisă la pămînt și făcută să sară departe de locul unde se află adversarul — „Aici are loc primul dintre cele cinci seriale «smeci»-lob» ale meciului, în care atît Năstase cît și Țiriac au creat momente de mari emoții." R.l. 22 VII 74 p. 5 [pronunțarea corectă este *smeș*, dar se pronunță *smeci* sub influența lui *meci*] (din engl., fr. *smash;* Th. Hristea în LL 4/72 p. 596—597, Al. Graur în R. lit. 12 X 72; DEX, DN3).

smog s.n. (anglicism) „Pe măsura agravării *smogului* (ceață combinată cu fumul industrial) umanitatea riscă să fie constituită cu preponderență din femei." R.l. 7 X 74 p. 6. „În mai multe prefecturi din Japonia, *smogul* aduce daune tot mai mari plantelor." Sc. 20 VI 75 p. 6. „Municipalitatea din Tokio a recomandat ca uzinele și fabricile din perimetrul orașului să-și reducă cu 40 la sută consumul de combustibil din cauza gradului înalt de poluare a aerului, care a condus la formarea unui strat gros de «*smog*»." R.l. 17 VII 75 p. 6; v. și R. lit. 8 VI 71 p. 4, I.B. 28 II 75 p. 4, Luc. 6 X 79 p. 3; v. și *Smog*, titlul volumului lui M. Constantinescu, ed. C. Rom. 1971 (din engl. *smog;* PR 1962; DEX, DN3).

snack-bar s.n. (anglicism) — Bufet expres — „Într-un *snack-bar* din New York au năvălit ieri noapte trei tineri înarmați." R.l. 9 X 74 p. 6. „În corpul «B», cumpărătorii vor avea la dispoziție, foarte curînd, un restaurant, cofetărie, un *snack-bar*.". Sc. 14 XII 75 p. 3; v. și *shop* [pron. *snéc-bar*] (din engl. *snack-bar;* cf. fr. *snack-bar;* DN3).

snobít,-ă adj. — Persoană care capătă obiceiuri de snob — „Pe ici, pe colo, observatori *snobiți* și acri au mîrîit că filmul e prea simplu." I.B. 5 IV 74 p. 1 (din *snob*).

societizáre s.f. — Integrare în societate — „*Societizarea* individului prin educație." R. lit. 23 XI 78 p. 8 (din *societate*).

sociobiologíe s.f. „*Sociobiologia* în dispută. Numeroși biologi s-au constituit într-un așa-numit «So-

ciobiology Study Group» (Grupul de studiu al *sociobiologiei*) pentru criticarea bazelor ideologice ale noii direcții de studiere a societăților animale și umane, promovată de profesorul Wilson ca nouă disciplină universitară." Cont. 23 XII 77 p. 4; v. Sc. 8 II 81 p. 5 (din engl. *Sociobiology*).

sociogónic,-ă adj. — Care se referă la originea și evoluția societății — „Poemul clasicului literaturii maghiare este o amplă și o originală sinteză a două dintre marile sugestii romantice: poemul *sociogonic* și poemul faustic." Cont. 6 II 65 p. 3 (din fr. *sociogonique;* DN3).

sodómo-gomóric,-ă adj. — Decăzut ca în Sodoma și Gomora — „Nu voi spune că a căzut, că s-a prăbușit într-un mediu *sodomogomoric*." Gaz. lit. 29 IX 61 p. 6 (din *sodom[ic]* + *gomoric;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393).

sofrológ s.m. 1974 (med.) — Specialist în sofrologie — v. *sofrologie* (der. regr. din *sofrologie*).

sofrologíe s.f. (med.) „O nouă disciplină medicală a căpătat în ultimul deceniu largă extindere: «*sofrologia*», de la grecul *sos phren* «echilibrul spiritului». Grație anumitor exerciții, organismul uman poate fi adus într-o stare de totală relaxare fizică și psihică, după care se acționează asupra subconștientului pacientului respectiv, fie pentru a-l vindeca de o maladie, fie pentru a-i da încredere în forțele sale etc. după caz. Sofrologii... citează cazuri de hipertensiune, astm, migrene, boli de piele în care tehnica relaxării și-a dovedit eficiența." Sc. 15 V 74 p. 6 (din it. *sofrologia*).

software s. (cib.; cuv. engl. americ.) „Programarea calculatorului, adică «*software*», reprezintă... chiar 90% din valoarea utilajului." R.l. 9 I 76 p. 1 [pron. *sóftuer*] (cf. fr. *software;* DMN 1965; D.Am.; TDE. DN3).

sol s.m. 1977 — Monedă națională peruană — v. *minidevalorizare* (din sp. *sol*; cf. fr., engl. *sol;* PR 1961; DEX, DN3).

sol-áer loc. adj. (milit.) — Rachetă lansată de la sol împotriva unui obiectiv aerian — „O experiență încercată cu o rachetă americană «*sol-aer*» de tip Nikezeus... a eșuat miercuri seara." Sc. 26 X 62 p. 6; v. și R.l. 18 XII 81 p. 6 (din fr. *sol-air;* PR 1954).

solár,-ă adj. — Care utilizează energia solară — „Vilă *solară*. Prima locuință din R.F. Germania alimentată cu energie *solară* a fost inaugurată nu de mult în localitatea Aachen." R.l. 20 VI 75 p. 6. „În 1976-77 s-au realizat și s-au dat în funcțiune primele case *solare* sistem pasiv și activ la Cîmpina." R.l. 26 VI 79 p. 6. „Televizor alimentat de o baterie cu pilă *solară* (SUA)." R.l. 26 VI 79 p. 6 (cf. fr. *solaire;* DMC 1970; DN, DEX, DN3 — alt sens).

solarmobil s. „Asociația pentru protecția mediului înconjurător și a naturii din Freiburg (R.F.G.) a prezentat la o expoziție de mecanisme acționate cu energie solară un tip de bicicletă numit «*Solarmobil*». Este vorba de prima bicicletă din Europa care funcționează cu energie solară captată de o instalație fixată deasupra cadrului." Sc. 10 VI 78 p. 5. „*Solarmobil*. Un ingenios vehicul alimentat cu energie solară... a fost prezentat recent în R.F. Germania de către un inginer electronist." Sc. 4 VIII 78 p. 5 (cuv. germ.)

soldát-pictor s.m. 1977 — Pictor care este militar — v. *soldat-poet* (din *soldat* + *pictor*).

soldát-poét s.m. — Poet care este militar — „A fost un *soldat-poet* care a cîntat patria și poporul și tot ce n-a reușit să spună prin mijlocirea versului a spus prin sacrificiul suprem în vara lui 1916." Săpt. 18 VII 75 p. 3. „Un soldat-pictor și un *soldat-poet* mărșăluiau în toamna anului 1944 într-o coloană militară spre Clujul eliberat..." Sc. 1 IX 77 p. 1 (din *soldat* + *poet*).

solilocv**á** vb. I (livr.) — A monologa — „Ne-am întrebat vreodată, *solilocvînd*, cîte... momente unice de spiritualitate românească își mai așteaptă în noi exploratorul?" R.l. 22 II 73 p. 5. [var. *solilocd*] (din fr. *soliloquer*; DN3).

solitón s. (fiz.) „Rezultatele recente sînt apariția în teoria unei noi particule, *solitonul*." Cont. 27 IV 79 p. 7 //format cu *-on*, după modelul lui *electron*//.

solunár s. „*Solunar* este un ceasornic de mînă, de precizie, fabricat la Bienne (Elveția), care afișează timpul solar și timpul lunar, indicînd totodată, în premieră mondială, fluxul și refluxul marin cotidian, cu două săptămîni înainte." I.B. 10 II 76 p. 4 (cuv. fr.).

soluție-tip s.f. 1977 — Rezolvare generală — v. *subrutină* (din *soluție* + *tip*).

somatostatínă s.f. (biol.) „Insulina este cel de al doilea hormon sintetizat printr-un procedeu de «recombinare-genetică», cel dintîi fiind *somatostatina*... (un hormon care regularizează creșterea la om)." Cont. 14 VII 78 p. 5.

sonát, -ă adj. (lb. vorbită) — Zăpăcit, trăsnit — „Fata asta este cam *sonată*" (din it. *sonato*, fr. *sonné*; Th. Hristea în R. lit. 25 X 79 p. 8; DN3).

sondár s. (cuv. engl.) „Și tot radarul uimitorului liliac este la originea unei alte invenții engleze, «*sondarul*», care permite orbilor să se deplaseze, ocolind obstacolele întîlnite pe drum." Sc. 25 XII 77 p. 5.

song s.n. (anglicism) **1.** — Cîntec — „Ne reține atenția limbajul cinematografic al acestui film-*song*, film-baladă de un farmec ciudat și captivant." Luc. 13 I

73 p. 8. 2. — Numele unui ansamblu muzical de tineret — „Este vorba de formația *Song* alcătuită din studenți de la toate facultățile bucureștene." Cont. 28 VII 78 p. 8. „În urmă cu cîțiva ani am remarcat o formație ce abia se afirma. Se numea «*Song*». Am avut atunci discuții lungi cu ceilalți membri ai juriului ce nu suportaseră impactul cu noutatea" Săpt. 31 X 79 p. 6 (din engl. *song;* Th. Hristea în LR 3/72 p. 186; DN3).

sonogramă s.f. „Pediatrii finlandezi pun mare preț pe... glasul noilor născuți. De-a lungul a două decenii de cercetări, ei au putut izola o serie de așa-numite *sonograme* — înregistrări ale profilului vocii." Sc. 1 X 78 p. 5 // din *sono-* + *-gramă*//.

sonomanometríe s.f. 1976 (med.) — Metodă utilizată în operațiile pe ureche — v. *crenoterapie.*

sorbitól s. (farm.) „Sectorul de produse zaharoase a introdus în fabricație, începînd din acest an, două sortimente de ciocolată cu un înlocuitor de zahăr numit *sorbitol.*" R.l. 5 IX 79 p. 5 (din fr. *sorbitol;* PR 1949; LTR, DC).

sorescián,-ă adj. — Specific creației scriitorului Marin Sorescu — „Poezie-parabolă tipic *soresciană.*" Luc. 30 I 71 p. 2 (din n. pr. *Sorescu* + *-ian*).

sortát-ambalát s.n. — (Secție în care) se sortează și se ambalează — „Atelierul de *sortat-ambalat* al întreprinderii «Apollo»." I.B. 11 V 74 p. 3 (din *sortat* + *ambalat*).

sortimentál, -ă adj. — Referitor la sortiment — „Italia a adus la București o variată paletă *sortimentală* a industriei sale constructoare de mașini." I.B. 23 X 70 p. 3. „Din scrisoare aflăm că, pentru anul 1975, sînt create condiții pentru diversificarea structurii *sortimentale* (pantofi, sandale etc.) și culori." R.l. 4 VI 74 p. 2. „Colecțiile pentru viitorul sezon... oglindesc în mai mare măsură preocupările pentru diversificarea gamei *sortimentale.*" R.l. 29 X 75 p. 2 (din *sortiment* + *-al*; DN3).

soție-mámă s.f. — Soție care are copii — „T. J. a interpretat rolul zgomotoasei, certăreței și văicăreței *soții-mame* a familiei italiene de mare sărăcie." R.l. 7 IV 71 p. 2. „Ce mai putea face I.M.? Să-și asocieze pentru rolul *soției-mame* o interpretă fină, inteligentă și sensibilă, ca O.T." R.l. 14 III 74 p. 2 (din *soție* + *mamă*).

soul s. 1974 (muz.) — Tip de muzică modernă — „Formația vocal-instrumentală «Eruption» în concerte extraordinare de muzică *soul,* funky, disco." R.l. 11 VI 79 p. 4; v. și *hard-rock* (1974) [pron. *sául*] (din engl. *soul*[*music*]; BD 1969; DJ).

Spacelab s. (astr.) „Două serii de repetiții vor fi realizate în cursul următoarelor zile în S.U.A. pentru pregătirea zborurilor laboratorului european «*Spacelab*», ce

va fi trimis în spațiu în 1980 cu ajutorul navetei spațiale." R.l. 18 V 77 p. 4. „[Experiențe] ce urmează a fi efectuate, în 1980, la bordul laboratorului spațial «*Spacelab*»." R.l. 26 V 77 p. 6; v. și Sc. 27 XII 77 p. 5, *modul* (1974), *NASA* [pron. *spéislăb*] (din engl. americ. *spacelab*).

spaghetti-western s.n. 1978 (cinem.). — Western ușor, de tip italian — v. *box-office* [pron. *spaghéti-uéstern*] (din fr. *spaghetti-western*; DMC 1968).

sparring-partner s.m. (cuv. engl.) — Partener de antrenament — „Gazdele merită felicitări pentru modul în care au evoluat, amintindu-ne și de faptul că în octombrie s-au dovedit foarte bine aleși ca *sparring-partneri* ai naționalei." I.B. 18 II 74 p. 3. „Adversarul său de ieri, S.B., a dovedit frumoase calități... fiind un excelent *sparring-partner*." I.B. 13 VII 74 p. 7; v. și Săpt. 22 III 74 p. 10 [pron. *sparinpártner*] (cf. fr. *sparring-partner*; I. Gheție în LR 4/57 p. 21, atestări din 1956-1957).

spațialitate s.f. 1964 — Lărgime, spațiu deschis — „Conceput pe *spațialitate*... spectacolul tragic se desfășoară într-un cadru cu totul deosebit." Sc. 12 III 64 p. 2 (cf. fr. *spatialité*, it. *spazialità*; DN3).

spălare-gresare s.f. — Activitatea de spălare și gresare (a mașinilor) — „Cu titlu de exemplu amintim aici crearea unor stații sezoniere de *spălare-gresare* și mici intervenții în Capitală și în alte orașe mari din țară." R.l. 21 V 77 p. 5 (din *spălare* + *gresare*).

spălător-ungător auto s.m. — Persoană încadrată pentru a spăla și gresa mașinile — „Banca Națională a Republicii Socialiste România... încadrează mecanic auto și *spălător-ungător auto*." R.l. 27 XII 77 p. 4 (din *spălător* + *ungător auto*).

spălătorie-curățătorie s.f. — Unitate comercială unde se spală și se curăță hainele — „Vizităm pe platforma Militari cea mai mare unitate de *spălătorie-curățătorie* din țară." R. l. 20 II 75 p. 1; v. și *dulciuri-răcoritoare* (1974) (din *spălătorie* + *curățătorie*).

spălătorie-fulger s.f. — Spălătorie rapidă — „Cooperativa «Sirguința» a înființat o *spălătorie-fulger*, cu cîteva centre de primire a rufelor." Sc. 21 X 63 p. 2 (din *spălătorie* + *fulger*).

spărgător de gheață-institut s.n. „*Spărgător de gheață-institut*. Deocamdată, un asemenea «institut plutitor» se află abia în stadiul de proiect." Sc. 6 XII 77 p. 5. „Un *spărgător de gheață-institut*, primul de acest fel din lume, va fi construit în curînd în Uniunea Sovietică." R.l. 20 XII 77 p. 6 (din *spărgător de gheață* + *institut*; probabil după model rus; *spărgător de gheață*, după fr. *brise-glace[s]*, engl. *ice breaker*, germ. *Eisbrecher*; DTP, LTR).

speaker s.m. (cuv. engl.) „... marți a sosit în Capitală lordul cancelar Elwyn Johns, *speaker*-ul Camerei Lorzilor din Marea Britanie." R.l. 15 IX 76 p. 5. „O recepție oferită în cinstea solilor poporului român, la Palatul Westminster, sediul parlamentului, de către *speaker*-ul (președintele) Camerei Comunelor, G. Thomas." Sc. 15 VI 78 p. 1. „S-a procedat la alegerea președintelui *(speaker)* camerei." R.l. 11 V 79 p. 6 [pron. *spicher*, greșit *spicher*] (CO; Th. Hristea *P.E.* 136, Graur *T.* 291, Graur *C.* 15; DN, DEX — alt sens, DN3).

speciós, -oásă adj. (impropriu) — Deosebit, special, specific — „Colecția sau seria nu înseamnă întotdeauna și tiraj mare, așa cum se crede de obicei. O carte mai *specioasă*, dintr-o colecție, poate avea tirajul unei cărți de poezie." R.l. 17 II 73 p. 2. „În aceste zile, pereții «Simezei» au fost incendiați de Dipse. Dar incendiați benefic, feeric. Într-un roșu dominant, căruia, pentru că nu știm să-i zicem pe numele lui *specios* (dacă va fi existînd vreunul), îi vom spune «roșu de Maramureș»." Sc. 1 VII 75 p. 4; v. și *campus* (din fr. *spécieux*, legat de rom. *special* prin etim. pop.; Graur *C.* 55, Th. Hristea în Sc. 13 I 76 p. 4; DN, DEX DN3 — alt sens).

spectácol-colái s.n. — Spectacol alcătuit din multe bucăți legate tematic sau prin autor. — „Istorie fabuloasă a fabulei... constituie un foarte reușit *spectacol-colaj*." V. stud. 27 III 74 p. 14. „Ultimul spectacol vizionat la Taganka a fost un *spectacol-colaj* cu textele lui N.O." R. lit. 25 IX 75 p. 24 (din *spectacol* + *colaj*).

spectácol-concúrs s.n. — Spectacol în cadrul căruia are loc un concurs — „Trei autori vor încerca în *spectacolul-concurs* «Se caută o vedetă», pe care Teatrul «C. Tănase» îl organizează la Sala Palatului... să găsească vedete de «varietăți și de muzică ușoară» din rîndul publicului." I. B. 28 X 70 p. 2. „Pe lîngă *spectacolul-concurs* vor avea loc și recitaluri extraordinare de muzică cultă și dans clasic." R.l. 14 XII 74 p. 2 (din *spectacol* + *concurs*).

spectacol-coupé s.n. — Spectacol alcătuit din fragmente, piese diverse — „Colectivul teatrului organizator a prezentat... *spectacolul-coupé* «Tipuri și tertipuri» cuprinzînd selecțiuni din creația lui Caragiale." R.l. 31 I 77 p. 5. „Teatrul Giulești a prezentat în premieră... un *spectacol-coupé* alcătuit din piesele «Rochia» de Romulus Vulpescu și «Autograful» de Paul Everac." R.l. 15 XII 78 p. 5 [pron. *spectácol-cupé*] (din fr. *spectacle-coupé*).

spectácol-dezbátere s.n. — Spectacol cu caracter de dezbatere — „«După cădere» — un *spectacol-dezbatere;* publicul devine participant la confesiunea dramatică asupra unei realități occidentale." Săpt. 10 XI 72 p. 7. „«Apostolul bătut în cap», «Fratele Alioșa»

și «Ascensiune pe Fudjiama» — sînt toate ... *spectacole-dezbateri*, spectacole de cugetare filozofică." R. lit. 29 III 73 p. 32; v. și I.B. 10 IV 74 p. 2, 13 IX 75 p. 2, 19 I 76 p. 5, Sc. 12 VII 74 p. 4, 21 II 75 p. 4, R.l. 14 II 77 p. 2 (din *spectacol* + *dezbatere*).

spectácol-divertisment s.n. — Spectacol ușor, de varietăți — „Am impresia că va fi un «*spectacol-divertisment*»." Cont. 31 X 69 p. 4. „Dar se pare că acest adevăr a fost uitat chiar de libretist, principalul autor al *spectacolului-divertisment*." Sc. 4 IV 75 p. 4 (din *spectacol* + *divertisment*).

spectácol-eveniment s.n. — Spectacol de mare importanță, constituind un eveniment artistic — „Dar, cu toate că în această stagiune au lipsit «*spectacolele-eveniment*», publicul continuă să vină la teatru." Săpt. 3 VIII 73 p. 7. „Moni este autorul unor *spectacole-eveniment*, momente de culme ale artei noastre teatrale." Fl. 13 I 77 p. 18. „Un *spectacol-eveniment*, «Răceala» de Marin Sorescu, la Teatrul «Bulandra»." R. lit. 10 III 77 p. 16 (din *spectacol* + *eveniment*).

spectácol-lectúră s.n. — Spectacol care constă din lectura artistică a unui text literar — „Ideea organizării unui ciclu de *spectacole-lectură* la Teatrul Mic s-a născut din necesitatea de a confrunta cu publicul o seamă de texte dramatice care deocamdată nu intră în repertoriul curent al acestei instituții." I.B. 16 IX 66 p. 1. „Săptămîna Teatrului «Nottara», din programul căruia spicuim: avanpremiera de luni cu *spectacolul-lectură* «Oratoriu pentru Dimitrie Cantemir»." Cont. 8 II 74 p. 4; v. și 23 IV 65 p. 4, R.l. 1 I 67 p. 2, Cont. 10 II 67 p. 4, I.B. 10 IV 74 p. 2, Sc. 29 XI 75 p. 4 (din *spectacol* + *lectură*).

spectacologíe s.f. — Totalitatea spectacolelor — „Creația Valeriei Seciu constituie un moment antologic în *spectacologia* ultimelor stagiuni." Cont. 1 XII 78 p. 12 (din *spectacol* + *-logie*).

spectacolografíe s.f. — Palmares de spectacole — „Absolventă a Institutului de teatru din Tg. Mureș (1965), M.S. nu are o *spectacolografie* specială..." Cont. 25 XII 70 p. 4 (din *spectacol* + *-grafie*).

spectácol-oratóriu s.n. — Spectacol în cadrul căruia se interpretează un oratoriu — „*Spectacol-oratoriu*" Cont. 12 XII 69 p. 4. „Am avut prilejul să văd la Budapesta un *spectacol-oratoriu* cu trei piese într-un act..." R. lit. 31 XII 70 p. 25 (din *spectacol* + *oratoriu*).

spectácol-procés s.n. — Spectacol în cadrul căruia are loc o dezbatere etică, un proces — „... la un *spectacol-proces* cum a fost CHARLY." Cont. 12 XII 74 p. 9. „«Pragul conștiinței civice» de I.D.S. este un *spectacol-proces*. Proces la propriu. O mamă care odinioară spălase pe la casele

altora pentru ca să-și poată ridica copiii la rosturile vieții este nevoită să-i cheme pe aceștia în fața instanței de judecată pentru a le reaminti, spre stupoarea lor, că există." Sc. 25 X 78 p. 4 (din *spectacol* + *proces*).

spectácol-recítál s.n. — Spectacol susținut de un singur interpret sau în care se evidențiază un anumit interpret — „*Spectacolul-recital* de actor." Cont. 7 I 66 p. 2, „Agenda premierelor din această săptămînă consemnează două *spectacole-recital* dedicate aniversării semicentenarului U.T.C." I.B. 13 III 72 p. 2. „Teatrul «Mihai Eminescu» din Botoșani [a fost premiat] pentru *spectacolul-recital* «Viața unei femei» de A. Baranga." Sc. 17 V 78 p. 5; v. și 26 I 67 p. 4, I.B. 3 X 75 p. 2 (din *spectacol* + *recital*).

spectácol-reconstituíre s.n. — Spectacol care are ca obiect reconstituirea unui eveniment din trecut — „Teatrul «Manuscriptum» debutează în această stagiune cu un *spectacol-reconstituire* intitulat «Dosarul unei crime politice: N. Iorga»." R. lit. 14 XI 74 p. 2. „Teatrul Muzeului literaturii române «Manuscriptum», în colaborare cu Teatrul «Ion Creangă», prezintă *spectacolul-reconstituire* «Cișmeaua Roșie»." R.l. 22 V 75 p. 5; v și I.B. 21 V 75 p. 5 (din *spectacol* + *reconstituire*).

spectácol-școálă s.n. 1. — Spectacol model, cu rol de școală — „Unul din cei mai mari regizori amatori ai teatrului românesc, autorul unor spectacole celebre, *spectacole-școală* pentru generații întregi de actori nu și-a semnat niciodată operele regizorale de un prestigiu unanim recunoscut: P. Gusti." Luc. 14 I 67 p. 8. 2. — Spectacol dat de o clasă a Institutului de artă teatrală și cinematografică — „În măsura în care spectacolele «Casandrei» sînt *spectacole-școală* în primul rînd, cel cu «Diavolul alb» și-a atins scopul." Cont. 22 I 71 p. 4; v. și Sc. 22 XII 63 p. 2 (din *spectacol* + *școală*).

spectácol tăiát s.n. — Spectacol alcătuit din fragmente, piese diverse — „Regizorul *spectacolului tăiat* de la Bulandra, D.M., nu l-a uitat măcar în ceea ce privește Conul Leonida față cu reacțiunea, rezultatul fiind un spectacol bun." R.l. 26 IX 79 p. 2 (din *spectacol* + *tăiat*, după fr. *spectacle-coupé*).

spectranalític,-ă adj. (fiz.) — Care utilizează analiza spectrală — „Laboratorul de Chimie Fizică de la Muzeul Regional Würtemberg din Stuttgart studiază obiectele de aur preistoric după o metodă *spectranalitică*." Luc. 15 XII 73 p. 9 //din *spectr*[*al*] + *analitic*//.

spectrozonál,-ă adj. „În ultimii ani, aerofotografia a fost mult perfecționată. Utilizarea unor filme de diferite sensibilități, de filme color, de filme *spectrozonale*, care recepționează numai anumite culori, permite identificarea a mult mai multor amănunte ale solului." Sc. 6 XI 65 p. 4 (din *spectru* + *zonal*).

speed s. (cuv. engl.) — Tip de halucinogen — „Poliția canadiană a confiscat, într-o fermă izolată din regiunea Toronto, o cantitate de 45 kg methamphetamină. Comercializat la bursa neagră, drogul — cunoscut și sub numele de «*speed*» — ar fi adus traficanților cîștiguri evaluate la peste 13 milioane dolari." I.B. 23 IX 75 p. 4 [pron. *spid*].

speleotémă s.f. (geol.) — Concrețiune specifică peșterilor, formată prin precipitare fizico-chimică — „În «Sala roșie» din Peștera Muierii există o serie de *speleoteme* curioase, de mare varietate coloristică, care distonează cu formațiunile concreționare caracteristice peșterii..." R.l. 27 I 75 p. 5 (din engl. *speleotheme*).

speosport s.n. (sport) — Adunare anuală a speologilor sportivi din România, cînd are loc și etapa finală a campionatului național de speologie — „*Speo-sport*. O acțiune reușită. Zeci și zeci de oameni pătrund în peșteri, atrași de liniștea tainică a adîncurilor pămîntului." R.l. 6 II 74 p. 5. „La tradiționala întîlnire «*Speo-sport* '75» desfășurată între 2—5 noiembrie la Lesu Baraj (Valea Iadului, Munții Apuseni) au participat 26 de cercuri de speologi amatori." R.l. 8 XI 75 p. 5. „În stația Criva, pe malul lacului de acumulare Bîrzava (Caraș-Severin), a avut loc la sfîrșitul lunii octombrie cea de-a V-a ediție *Speo-sport*." R.l. 14 XI 77 p. 5 (din *speo[logie]* + *sport*).

speoterapeútică s.f. „Speologii și medicii se gîndesc la o colaborare: *speoterapeutica;* s-a constatat că în subteran se pot trata cei suferinzi de astm, reumatism, guturai cronic etc." R.l. 18 XI 75 p. 5 // din *speo-* + *terapeutică*//.

spe(le)oterapíe s.f. (med.) „*Speleoterapie*. În Grota Păcii, de lîngă Josvafo (Ungaria) a început să se practice tratamentul tuberculozei, al bronșitei cronice și afecțiunilor astmatice. Se studiază posibilitățile extinderii *speleoterapiei* și la alte grote." I.B. 23 XI 72 p. 4. „Eficacitatea tratării unor forme de astm în minele de sare. «*Speoterapia*», cum a fost denumit acest tratament, a fost experimentată în Polonia și în U.R.S.S." R.l. 1 II 78 p. 6 //din *spe(le)o* + *terapie;* DN3//.

spin s.m. (fiz.) „Particule al căror *spin* se măsoară cu numere întregi, 0, 1, 2... se numesc «bozoni» și au proprietatea că pot să se suprapună oricîte în aceeași stare." Cont. 12 I 79 p. 5. „*Spin* (momentul cinetic intern)... Particulele avînd valori fracționare ale *spinului* (numite fermioni) se distribuie astfel încît să nu existe două într-o aceeași stare energetică, pe cînd particulele cu *spinul* întreg (numite bozoni) pot exista oricîte în aceeași stare." Cont. 27 IV 79 p. 7; v. și *spion* (1965), *supergravitațional, superparticulă* (din engl., fr. *spin;* ITR, DF; DEX, DN3).

spión s.m. (fiz.) „Ultimul număr (4) din Buletinul de informare publicat de institutul de fizică atomică din București anunță, printre altele, descoperirea unei noi particule nucleare, numite *spion* (de la spinning pion, adică o particulă avînd masa apropiată de cea a particulei denumite pion, dar avînd spin)." Cont. 14 V 65 p. 7 (din engl. *sp[inning] pion*).

spitál-policlínică s.n. — Spital în care funcționează o policlinică — „La Hîrșova s-a dat în folosință un nou *spital-policlinică*." Sc. 24 XII 66 p. 2 (din *spital* + *policlinică*).

spînzurá vb. I (în combinație cu *bani, parale, chenzină* etc.; lb. colocv.) — A cheltui — „Am *spînzurat* toți banii în magazinul ăsta." (Comunicat de M. Caragiu-Marioțeanu; probabil din lat. **expendiolare*).

spondilárd,-ă s.m.f. — Persoană bolnavă de spondiloză — „Ceilalți, colegii lui de serviciu, dormeau bine, în camere aerisite, pe paturi comode, în afară de doi *spondilarzi*, care dormeau pe scîndură, ca să-și mențină dreaptă șira spinării." R. lit. 20 XI 69 p. 16 //din *spondil[oză]* + *-ard*//.

sport-régе s.n. — Sport de mare popularitate; fotbal — „Nu sînt microbist, nu mă ocup cu problemele diverse și complexe pe care le ridică sportul-rege, n-am mai fost pe un stadion de ani de zile." I.B. 5 XII 73 p.1. „Această anchetă este binevenită în rîndurile amatorilor *sportului-rege*." I.B. 19 III 74 p. 3 (din *sport* + *rege*).

sportív-turístic, -ă adj. — Cu caracter sportiv și turistic — „Calendarul *sportiv-turistic* cuprinde de asemenea manifestări în cadrul «Cupei cutezătorilor» la minifotbal." R.l. 9 VII 74 p. 5; v. și *cultural-artistic* (din *sportiv* + *turistic*).

spot s.n. — Scurt anunț, la radio sau la televiziune, folosit în special pentru reclame comerciale — „S-a calculat că săptămînal, în medie, un copil urmărește nu mai puțin de 55 de «*spoturi*» (mici filme publicitare care îndeamnă pe cei mici să cumpere dulciuri, jucării etc.)." Sc. 26 I 79 p. 5; v. și 3 VIII 80 p. 2 (din engl. *spot;* cf. fr. *spot;* CD; DMN 1968; DN, DEX, DN3 — alt sens).

spray s.n., adj. — Lichid (parfum, dezodorizant) proiectat în picături fine de atomizor; atomizor — „Să amintim dintre ele cele trei sortimente insecticide — *spray*, detergenții lichizi «Devalco» și «Dero»." R.l. 16 V 74 p. 3. „În ultimii ani au apărut diverse substanțe lichide ambalate în flacoane tip *spray:* deodorante, insecticide, diverse fixative etc." R.l. 13 XI 75 p. 2. „Întreprinderea «Nivea» din Brașov va lansa în curînd în comerț: *spray*-uri «Confort» și «Moldi» pentru geamuri, parbrize etc. ... șamponul «Irinel»..." (f.d.); v și *freon* [pron. *sprei*, greșit *șprai, șprei*]

(din engl., fr., it. *spray;* PR 1964; Graur *C.* 15; DN3).

squatter s.m. (cuv. engl.) „Nouă din cele 29 de ateliere aflate în așa-numitul «Cité fleurie», de pe bulevardul A. din Paris, sînt ocupate de «*squatters*». Termenul — englez — definește o întreagă categorie socială, care, din lipsă de locuințe, se instalează în clădirile abandonate ce urmează să fie supuse demolării. În Anglia, fenomenul «squatterismului» a devenit, de zece ani încoace, o amplă mișcare socială." Sc. 1 XII 76 p. 6. „S-au instalat fără autorizație în acest imobil rămas neocupat de doi ani de zile, în așteptarea demolării. Așa a devenit «*squatter*», nume dat celor ce ocupă, fără aprobare, locuințe neutilizate." Sc. 5 VI 77 p. 6. „La Londra ca și în multe din marile orașe industriale din Marea Britanie există între 35 000 —40 000 de asemenea chiriași ilegali denumiți *squatters*, dormind cîte 7 într-o cameră." Cont. 31 VIII 79 p. 12 [pron. *scuótăr*] (cf. fr. *squatter;* PR 1948).

squatterism s. 1976 — Starea de squatter — v. *squatter* [pron. *scuoterism*] //din *squatter* + *-ism*//.

staff s. (cuv. engl.) — Grup de persoane conduse de un șef — „Boema artistică a fost înlocuită... de un *staff*, mai bine zis de un trust de *staff*-uri multinaționale, compuse din persoane care n-au ochi nici pentru marca de azur și, într-o oarecare măsură, nici pentru steluțele în căutarea șansei." R. lit. 2 VI 77 p. 24. „Expertul manipulîndu-și chief-ul, chief-ul manipulat de *staff*, *staff*-ul manipulînd electorii, bancherul manipulînd politicienii." Cont. 16 III 79 p. 8 (cf. fr. *staff;* PR 1950; DN3).

stagflație s.f. (ec. pol.; americanism) „*Stagflația* va fi la ordinea zilei în Europa occidentală în 1974. Acest termen economic, relativ nou, denotă o îmbinare între stagnarea producției și inflație." Sc. 26 I 74 p. 6. „«Uitați inflația, deflația și *stagflația*!», își îndeamnă clienții, într-o reclamă apărută în «Le Monde», cu litere de-o șchioapă, agenția de voiaj franceză «Jet Tours»." Sc. 7 XI 76 p. 5 (din engl. americ. *stag*[*nation*] + [*in*]*flation;* cf. fr. *stagflation;* DMC 1960, BD 1971).

stalactitic,-ă adj. — Referitor la stalactite — „Peștera Polovraci, cu bolți imense și remarcabile formațiuni *stalactitice*." Sc. 18 VIII 62 p. 4 (din *stalactită* + *-ic*).

standing s. (cuv. engl.) — Poziție socială, economică înaltă, confort, lux — „Casa «la centru» devenea o firmă și o condiție exterioară a *standing*-ului cetățeanului." R.l. 25 V 78 p. 2 [pron. *sténding*] (cf. fr. *standing;* DMN 1950, BD 1965).

star s.n. (anglicism) **1.** — Stea (de cinematograf, în muzică, în presă etc.) — v. *compozitor-interpret* (1974); **2.** — Personalitate

feminină puternică — „Se poate vorbi despre Ecaterina Oproiu ca despre un «*star*» al presei actuale." R.l. 24 II 75 p. 2 (din engl. *star;* cf. fr. *star;* Th. Hristea în LR 3/72 p. 187, 188, atestare din 1970; Graur *T.* 90; DN — alt sens, DEX, DN3).

starlétă s.f. (cinema) — Debutantă în cinematograf — „*Starleturile* (un fel de vedetă în ou, un fel de pui care la anul vor deveni poate celebre) sînt prezente la toate reprezentațiile de gală." Cont. 19 V 61 p. 5. „Adio cu Cannes-ul *starletelor* și al bătăilor cu garoafe." R. lit. 17 V 79 p. 24 (din engl. *starlet,* fr. *starlette;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393).

star-sistém s. (anglicism) — Organizare a producției și a comerțului cinematografic bazat pe publicitate și pe cultul vedetei (starului) — „Specificul acestui nou tip de superproducții pune un accent important pe *star-sistemul* incriminat pînă nu demult." R. lit. 3 IV 75 p. 23. „Un Cannes debucolizat, renunțînd la circul *star-sistemului* și la naive euforii cinefile." R. lit. 2 VI 77 p. 24 (din engl. *star-system;* cf. fr. *star-system*; DMC 1950).

stáție-pilót s.f. — Stație model, etalon — „Gospodăriile etalon au menirea ca în linii generale să îndeplinească în rețeaua Gostat funcțiile unor *stații-pilot.*" R.l. 9 II 67 p. 1. „În lume și la noi lucrează pentru pielea sintetică o serie de *stații-pilot,* modelul de atins fiind virtuțile pieilor naturale." R.l. 4 VI 74 p. 3. „Ultimul obiectiv al vizitei de lucru l-a constituit *stația-pilot* pentru realizarea de apartamente din elemente spațiale prefabricate din beton." R.l. 4 I 77 p. 3; v. și Sc. 22 V 74 p. 4, R.l. 17 II 75 p. 1, 21 III 75 p. 3, 22 III 75 p. 2, 21 V 77 p. 3, 11 VIII 80 p. 3; v. și *semiconservă, microuzină* (din *stație* + *pilot;* cf. fr. *station-pilote;* DMN 1966; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537).

stáție-pirát s.f. — Stație radiofonică clandestină — „Lupta între autoritățile britanice și *stațiile-pirat* se apropie de confruntarea finală." R.l. 1 X 66 p. 4. „... Vă aduceți aminte probabil de cazul *stațiilor-pirat* organizate în limitele apelor teritoriale engleze?" Săpt. 1 X 71 p. 1 (din *stație* + *pirat;* cf. fr. *station* [*de radio*] *pirate;* DMN 1969).

stáție-reléu s.f. „Pentru recepționarea și vizionarea în condiții îmbunătățite a programelor Studioului central de televiziune, în cursul acestui an urmează să fie date în funcțiune noi *stații-releu* de translație." Sc. 7 III 75 p. 5 //din *stație* + *releu*//.

stea-roentgen s.f. (astron.) „Oamenii de știință din R.S.S. Azerbaidjană au infirmat opinia potrivit căreia așa-numitele *stele-roentgen* se sting și dispar după o perioadă de strălucire." R.l. 4 VII 78 p. 6 [pron. *stea rântghen*] //din *stea* + *roentgen*//.

stea-triúnghi s.f., adj. inv. (tehn.) — Comutator care permite ca la tensiunea trifazică să se treacă de la legătura în stea la legătura în triunghi — „În fotografie... noul tip al comutatorului automat *stea-triunghi* de 25 A, realizat în întreprindere." Sc. 26 I 61 p. 1 //din *stea* + *triunghi;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393//.

stek s. (anglicism) — Friptură la grătar — „*Stek* este numele unui sortiment deosebit de gustos preparat, la cerere, de personalul de servire al vagoanelor restaurant Romvared." I.B. 17 III 76 p. 2 (din engl. *steak;* cf. fr. *steak*).

stekloprofilít s. (constr.) „În construcția unei noi întreprinderi din orașul Gorki s-a renunțat la terestre, deoarece pereții clădirii sînt alcătuiți dintr-un nou material de construcție, care permite trecerea luminii, denumit *stekloprofilit.*" Sc. 31 III 65 p. 6 (cuv. rus.)

stelíst s.m. (sport) — Sportiv aparținînd clubului „Steaua" — „*Stelistul* N. privește cu încredere spre... titlul de golgeter." I.B. 18 V 74 p. 7. „La antrenamentul *steliștilor.*" I.B. 31 VII 74 p. 7; v. și Săpt. 8 II 80 p. 7; v și *presing* (din *Steaua* + *-ist;* LRC II 162).

stéreo adj. inv. — Stereofonic — „Ministerul Comerțului Interior ne informează că, începînd din acest trimestru, magazinele de specialitate vor primi și vinde aparate radioreceptor «Bucur» *stereo* cu care se pot recepționa și emisiunile *stereo* de pe programul 3." R.l. 5 V 77 p. 5; v. și *autostop* (din fr. *stéréo;* DMC 1950; L. Seche în SCL 2/76 p. 202; FC I 25; LTR; DEX, DN3).

stereofónic,-ă adj. — Bazat pe stereofonie — „O bancă din S.U.A. a cumpărat de la o companie de radio 48 de ore de emisiune, dar în acest timp nu s-a transmis nici un singur sunet. «Antiemisiunea» a fost precedată de următorul anunț: «Cele 48 de ore de liniște *stereofonică* destinată dv., care vor urma după acest anunț, au fost plătite de banca X»." Cont. 19 VII 68 p. 10 (din fr. *stéréophonie;* PR 1949; DEX, DN3).

stereooculár s.n. — Ocular multiplu — „O firmă americană a început producția unor microscoape care permit examinarea unor preparate simultan de către cinci persoane. Sistemul optic, care constă din prisme și oglinzi semitransparente, «multiplică» imaginea trimițînd-o în cinci *stereaoculare.*" R.l. 9 XI 78 p. 6 //din *stereo-* + *ocular*//

stereorámă s.f. — Titlul unei emisiuni stereofonice transmise la radio și televiziune — „*Stereorama.*" Pr. R.TV. 29 V 77 p. 3. „*Stereorama.* Tonomat melodii." Pr. R.TV. 4 III 79 p. 3 //din *sterco* + *-rama;* L. Seche în LR 4/78 p. 341, atestări din 1976; DN, DEX, DN3 — alt sens//.

stereotelevizíúne s.f. „La Expoziția realizărilor economiei naționale a U.R.S.S. din Moscova este prezentată o instalație de *stereoteleviziune* cu două canale. Datorită unor efecte speciale, telespectatorii devin parcă participanți nemijlociți la acțiunea prezentată pe ecran." Sc. 11 XII 64 p. 3 //din *stereo* + *televiziúne*//.

sterimobíl s. (tehn.) „O întreprindere belgiană a realizat o instalație, numită «*Sterimobil*», care poate furniza două elemente din cele mai susceptibile să lipsească în zonele afectate de vreo calamitate — apa potabilă și electricitatea. Cum arată și numele, instalația este mobilă. Sistemul său special de filtre, împreună cu dispozitivul cu raze ultraviolete pentru distrugerea bacteriilor purifică și sterilizează în interval de o oră 2 500 l de apă". R.l. 27 III 77 p. 6 (cuv. fr.).

sterinól s. — Specie de dezinfectant — „Spălarea mîinilor chirurgilor, a pereților sălilor de operații cu «*sterinol*» are un pronunțat efect antibacteric." Sc. 2 IV 62 p. 2 (din *sterină* + *-ol*).

sterioríd s. (bot.) „Cea mai dulce plantă din lume este *sterioridul*, o buruiană din America de Sud." I.B. 25 III 61 p. 3 (Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393).

steroíd s.m. 1978 (chim.) — Substanță în structura căreia intră un sterol — v. *cardiomiopatie* (din engl. *steroide*, fr. *stéroïde*; PR 1950; LTR. DC; DN3).

sticloplást s. sg. tant. — Specie de material plastic — „Ce este *sticloplastul*? Un material care poate fi asemănat cu betonul armat. În *sticloplast*, rolul barelor de oțel îl joacă fibrele de sticlă, iar rolul betonului, materialul plastic." Sc. 4 XII 65 p. 4; v. și I.B. 21 I 63 p. 2, *pasplul* //din *sticlă* + *-plast*, după tipul *leucoplast*//.

stilíst s.m. „E nesăbuită nădejdea că într-o bună zi vom avea și noi un *stilist*, adică un fel de sculptor al materiei vii? Un modelist, care va lucra cu cei care apar mai des la televizor, îi va învăța ce îi avantajează și ce nu, va povățui femeile cum să-și pună în valoare calitățile." Cont. 20 VI 69 p. 5; v. și Săpt. 27XI81 p. 8 (din fr. *styliste*; DMC 1950; DN, DEX, DN3—alt sens).

stimabilitáte s.f. — Caracterul a ceea ce este stimabil — „Principiul *stimabilității* (cu cele două alternative extreme: admirația și desconsiderarea) este prefăcut în regim de existență a criticei sale." Luc. 7 IV 73 p. 2 (din *stimabil* + *-itate*).

stimuloterapíe s.f. (med.) „*Stimulo-terapia* cutanată — cunoscută sub denumirea de acupunctură, este o metodă de tratament care obține efectul dorit prin iritația anumitor puncte și zone relaxogene ale pielii. Efectul se obține printr-o serie de reacții

neuroendocrine și humorale, tinzînd să restabilească echilibrul funcțional al organismului dereglat de boală." I.B. 23 VII 69 p. 3 //din *stimulo-* + *terapie*//.

stíplex s. sg. tant. (chim.) — Combinație între sticlă și plexiglas — „Nasturi fantezi fabricați din *stiplex*." I.B. 21 IX 62 p. 1; v. și Sc. 18 IV 67 p. 1 (din *sti*[*clă*] + *plex*[*iglas*]; DEX, DN3).

stop-cádru s.n. (cinem.) — Imagine asupra căreia se oprește aparatul de filmat — „Și filmul se sfîrșește cu un emoționant *stop-cadru* al celor doi îmbrățișați." R. lit. 10 II 77 p. 17. „*Stop-cadru*... cu Romulus Vulpescu și Benedict Gănescu." Săpt. 17 VIII 79 p. 5; v. și *fondu* (1976), *ralanti* //din *stop* + *cadru*//.

story s. (cuv. engl.) — Povestire, poveste, istorisire — „Decorul lui V.M., inteligent și la obiect, reușește să confere «Orașului»... un aer de autenticitate care nici în *story* nu prea există." Săpt. 21 XI 75 p. 4. „Luînd drept pretext cunoscuta poveste «Capra cu trei iezi», V.I., autoarea scenariului, a actualizat-o cu imaginație, propunînd un alt *story*, în care lupul a devenit un răufăcător al timpului nostru." Sc. 1 XII 77 p. 4. „Înscris în categoria subiectelor neștiințifico-fantastice, *story*-ul devine antrenant, mai ales datorită simpatiei contagioase răspîndite de protagonist și strălucirii oligofrene a bandei de pirați ai aerului prevăzuți cu tot felul de gadgeturi și fulare de mătase." R.l. 6 II 79 p. 2; v. și 7 I 78 p. 2, Săpt. 29 IX 78 p. 2, *bluesman* (1974) (Th. Hristea în LR 3/72 p. 187, atestare din 1970; DN3).

stradál, -ă adj. 1977 — Care aparține străzii — v. *micromagazin* (cf. it. *stradale*; DEX, DN3).

strádă-muzéu s.f. „*Strada-muzeu* oferea privirilor cîteva opere reprezentative semnate Zadkine, Okamoto, Schoffer și alții." Sc. 19 VI 71 p. 6. „Cracovia: O *stradă-muzeu*. În curînd, la Cracovia urmează să înceapă realizarea unei operații unice în felul ei, prin amploare și caracter. Este vorba de un program de restaurare a străzii principale de acces spre cunoscutul castel de pe colina Wawel, în prezent transformat în muzeu." I.B. 10 I 74 p. 4. „*Stradă-muzeu*. Municipalitatea Parisului a hotărît să transforme celebra stradă Grande Armée într-un original muzeu. Astfel, în vitrinele magazinului auto de pe această stradă au fost expuse piese vechi de automobile, în cele ale magazinului de obiecte radiofonice — tipuri dintre cele mai curioase aparate ieșite din uz." I.B. 10 II 76 p. 4 //din *stradă* + *muzeu*//.

stresánt,-ă adj. — Care provoacă un stress — „Ei [literații] sînt mai puternici în fața situațiilor *stressante* din viață și apărați de eventuale boli psihosomatice care pot lua naștere pe această

cale." Cont. 15 XI 73 p. 12. „După cum au evidențiat sondajele, zgomotul deține primul loc în rîndul factorilor *stresanți*." R.l. 17 VIII 78 p. 6; v. și Cont. 14 XII 73 p. 1 [scris și *stressant;* pron. greșit *ștresant*] (din fr. *stressant;* DMC 1960; Th. Hristea în LR 3/72 p. 197; DN3).

stress s.n. (med.; anglicism) **1.** — Nume dat oricărui factor care provoacă organismului uman o reacție anormală — „*Stress*-ul modern... Psihiatri de seamă, doctori și psihologi... vor examina probleme ale combaterii *stress*-ului modern." I.B. 13 VI 74 p. 4. **2.** — Șoc, traumatism — „Cîntărețul rege al rock-ului, ca să scape de *stress*-ul modului de viață american, s-a decis să cumpere o proprietate la distanța de 385 000 km." Săpt. 20 XII 74 p. 5. „Alături de nicotină, alcool, *stress* și grăsimi, zahărul constituie unul din cei mai periculoși factori de risc ai bolii cardiace." R.l. 11 IX 75 p. 6 [scris și *stres;* pron. greșit *ștres*] (din engl. *stress;* cf. fr. *stress;* PR 1950; Th. Hristea în LR 3/72 p. 197, atestare din 1971; DM; DEX, DN3).

stripping s. (med.) — Metodă chirurgicală de extragere a varicelor — „Doctorul român H.A. a făcut operații demonstrative la clinica universitară din oraș și a prezentat filmul «Chirurgia varicelor fără *stripping*»." R.l. 17 X 78 p. 6 (din engl. *stripping;* cf. fr. *stripping;* PR 1950).

striptis s. (anglicism) — Spectacol de cabaret în cadrul căruia una sau mai multe femei se dezbracă progresiv — „Fiindcă această actriță este la antipodul solistelor de *striptis* și de muzică ușoară, mulți spectatori bucureșteni o socot urîtă, anostă și netalentată." R. lit. 10 X 74 p. 17 (fig.) „Varza este o legumă care face... *striptease!*" Săpt. 17 V 74 p. 8 [scris și *strip-tease*] (din engl. *striptease;* cf. fr. *strip-tease;* PR 1950; Th. Hristea *P.E.* 136—137, VRC 278; DEX, DN3).

stroboscópic,-ă adj. (fiz.) — Privitor la observația corpurilor aflate într-o mișcare periodică — „Dispecerul de serviciu al atelierului A.C.R. ... ne-a răspuns că «aici nu se pot face asemenea verificări și reglaje, neexistînd — sau fiind defecte — lampa *stroboscopică*, testerul electronic, analizatorul de gaze...»." Sc. 23 VI 79 p. 5 (din fr. *stroboscopique;* LTR, DF; DN3).

strungăríță s.f. — Muncitoare care a îmbrățișat meseria de strungar — „Trimestrial conducerea întreprinderii se întîlnește cu aceste fete, care formează prima promoție de *strungărițe* a uzinei." R.l. 14 XI 75 p. 2; v. și *sudoriță* (din *strungar* + *-iță;* Ec. Goga, *Lex.* 54; DEX — alt sens).

studént-actór s.m. — Actor recrutat dintre studenții Institutului de teatru, sau chiar al altor institute de învățămînt superior — „În «Anna Christie» *studenții-*

actori nu imită pe nimeni." Cont. 5 II 65 p. 4. „Remarcăm cu satisfacție numărul mult sporit de *studenți-actori* care, încă de pe băncile institutului, au fost solicitați și au jucat anul acesta pe scene profesionale sau în filme." Cont. 16 VII 71 p. 8; v. și I.B. 5 XI 62 p. 2, *student-regizor* (din *student* + *actor*).

studént-arhitéct s.m. — Student la Institutul de arhitectură — „Organizat de teatrul «Ion Creangă», spectacolul va fi realizat de *studenții arhitecți* G.T. și D.I." Cont. 19 VII 68 p. 4. „T.C., *student-arhitect* din Cluj." Săpt. 24 V 74 p. 7 (din *student* + *arhitect*).

studént-club(-bar) s.n. 1968 — Club (bar) al studenților — v. *club-bar* (din *student* + *club* [+ *bar*]; M. Avram în SCL 3/72 p. 289—293).

studént-regizór s.m. — Regizor provenit din rîndul studenților — „Între catedră și scenă. Urmărind o promoție de *studenți-regizori*." I.B. 24 IX 69 p. 2. „Spectacolul — pus în scenă de un *student-regizor* și încercînd să reînvie ceva din verva și puterea de improvizație a «Commediei dell'arte» — a oferit unora dintre tinerii studenți-actori posibilitatea să-și demonstreze din plin capacitatea inventivă." Sc. 27 VI 75 p. 4; v. și I.B. 15 XI 62 p. 2, Luc. 22 II 75 p. 5 (din *student* + *regizor*).

„tuficol, -ă adj. (bot.) — De stuf — Asm vizitat marele combinat *stuficol* de la Brăila." Sc. 15 IV 61 p. 3 (din *stuf* + *-icol*; Graur *T.* 268, Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393; LTR; DEX, DN3).

stuficultúră s.f. (bot.) — Cultivarea și exploatarea stufului — „*Stuficultura* — valorificarea complexă a inepuizabilei bogății dunărene." Cont. 10 XI 61 p. 2 (din *stuf* + *cultură*; LTR; DEX, DN3).

stufozitáte s.f. — Încărcătură inutilă — „Pe alocuri, cititorul întîlnește un exces de aglomerări descriptive, episoade inutile.., *stufozități*." Sc. 9 IV 71 p. 4 (din *stufos* + *-itate*).

subacvátic,-ă adj. 1967 — Care trăiește / se petrece sub apă — v. *miniscaf* (din *sub-* + *acvatic*, după fr. *subaquatique*; DMN 1966; DEX, DN3).

subansámblu s.n. (pl. *-e, -uri*) — Parte dintr-un ansamblu care apare de sine stătătoare într-un proces — „Stănică voia să înlocuiască nituirea manuală la unele *subansamble*... cu nituirea pneumatică." I.B. 21 IV 61 p. 1. „Organizarea unor fluxuri de montaj pentru electropalane, cărucioare, reductoare și *subansamble* export." R.l. 31 III 74 p. 3. „S-a redus durata prelucrării unor piese și *subansambluri*." R.l. 14 IV 79 p. 5; v. și Sc. 10 V 65 p. 2, 4 VII 69 p. 3, Luc. 4 XI 78 p. 5 (din *sub-* + *ansamblu*; după fr. *sous-ensemble*; PR 1950; FC II 230, 231, 234, Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393; DEX, DN3),

subantreprenór s.m. — Ajutor de antreprenor — „De multe ori, mormanele de pămînt provin din neglijența *subantreprenorilor* I.H.C.F., care execută termoficarea." Sc. 20 V 62 p. 3 (din *sub-* + *antreprenor*, după fr. *sous-entrepreneur, sous-traitant*; FC II 230).

subcelulár,-ă adj. (biol.) — Particulă inclusă în celulă — „Cercetătoarea C.S. pregătește o experiență în vederea separării particulelor *subcelulare*." Sc. 7 XII 62 *f.* p.//din *sub-* ◈ *celular*//.

subdimensionát,-ă adj. — Dimensionat (greșit), sub normele obișnuite — „Chiar lingurița de lemn... se lucrează uneori neîngrijit la Intreprinderea I.R.I.L. Bistrița (cu căușul de o grosime neuniformă și *subdimensionată*)." Sc. 28 V 64 p. 4 //din *sub-* ◈ *dimensionat*; FC II 230//.

subexpúnere s.f. 1972 (foto) — Expunere la lumină a materialelor fotosensibile un timp mai scurt decît cel necesar obținerii unei imagini clare — v. *supraexpunere* (din *sub-* + *expunere*, după fr. *sous-exposition*; FC II 230, 231; DTP, LTR; DEX, DN3).

subfurnizór s.m. — Furnizor secund — „Ritmicitatea este posibilă. Din nou despre furnizori și *subfurnizori*." R.l. 9 V 79 p. 1 (din *sub-* + *furnizor*)

subliminál,-ă adj. (psih.) — Care este inferior pragului conștiinței — „Fotografiile *subliminale* sînt imagini proiectate cu o viteză mai mare decît poate percepe spectatorul, dar care se pot fixa în subconștientul său." R.l. 17 XI 76 p. 5 (din fr. *subliminal*; PR 1950; DEX, DN3).

subliterár,-ă adj. — Care nu are calitățile unei bune literaturi — „În America este la modă genul *subliterar* al falselor romane, al romanelor pretext care au menirea de a susține argumentat o anumită teză." R. lit. 4 IV 74 p. 22. „...să cazi în extaz în fața penibilului *subliterar*, a maculaturii." Cont. 13 VII 79 p. 2 (din *sub-* + *literar*).

subliteratúră s.f. — Literatură de calitate inferioară — „Este oricum uimitor cum criticul trece cu seninătate prin fața acelor mostre de *subliteratură* ce tind să devină coșmaruri ale librarilor." Săpt. 28 II 75 p. 3. „Ținînd seama de funcția educativă a radioului (inclusiv o educație estetică) semnalăm producțiile de *subliteratură* în speranța că, totuși, ceva se va îndrepta." Luc. 11 XI 78 p. 5 (din *sub-* + *literatură*, după fr. *souslittérature*; DMN 1968; FC II 231).

submarginál,-ă adj. — Mai mult decît marginal, inferior — „Inechitatea fundamentală a unui sistem social care permite formarea, ființarea și perpetuarea așanumitei «civilizații *sub-marginale*», «civilizației ghettourilor», «civilizației bidonville»." Cont.

30 III 79 p. 6 //din *sub-* + *marginal*//.

submediocritáte s.f. — Lucrare, persoană etc. lipsită total de calități — „Se încearcă solidificarea opiniilor estetice cu săgețile boante ale *submediocrităților* în genul «Mongolii».“ I.B. 2 VIII 62 p. 2 (din *sub-* + *mediocritate*).

submediócru,-ă adj. — De calitate inferioară — „A mai apărut pe ecranele noastre în unele producții anoste, *submediocre*.“ Gaz. lit. 28 XII 61 p. 7. „O carte *submediocră* din punct de vedere artistic.“ Sc. 2 IV 63 p. 2; v. și Cont. 9 VI 67 p. 5, R.l. 3 VIII 67 p. 2 (din *sub-* + *mediocru*; FC II 230, 231).

submilimétric, -ă adj. (fiz.) — Privitor la lungimi de undă mai mici de un milimetru — „Informațiile referitoare la radiațiile *submilimetrice* ale atmosferei terestre permit identificarea existenței și deplasării unor zone active de umiditate sporită.“ R.l. 23 II 78 p. 6 //din *sub-* + *milimetric*//.

subnormál,-ă adj. — Cu dezvoltare intelectuală întîrziată — „Eroul este un băiat internat într-un institut pentru copii *subnormali*.“ Cont. 12 VII 63 p. 5 (din *sub-* + *normal*, după fr. *sous-normal*; FC II 230).

subnucleár,-ă adj. (fiz.) — Care se referă la substructurile existente în particule — „Pentru multe procese care se desfășoară în lumea particulelor *subnucleare*, o secundă reprezintă o veșnicie. Unități de măsură cum sînt milisecunda și microsecunda încep să devină incomode în calculele specialiștilor. Prea mari se dovedesc a fi de asemenea nanosecunda și picosecunda, prima reprezentînd a miliarda, iar cea de a doua a bilioana parte dintr-o secundă... Astfel, a trilioana parte dintr-o unitate de măsură se va numi femtosecunda, iar a quadrilioana parte — attosecunda.“ Sc. 13 VI 64 p. 4. „Pînă în prezent au fost identificate în lume mai mult de 100 de particule *subnucleare*.“ Sc. 8 VI 77 p. 5; v. și *substructură* (din engl. *subnuclear*; cf. fr. *subnucléaire*; BD 1967; DT).

subponderál,-ă adj. (med.) — Care are o greutate inferioară celei normale — „Din 100 de copii latino-americani, 40 sînt *subponderali*, din cauza proastei alimentații.“ Sc. 19 IV 78 p. 6 // din *sub-* + *ponderal*; FC II 230; DM; DEX, DN3//.

subprodús s.n. — Produs de tip inferior — „Arta decorativă e considerată adesea ca un *subprodus* al artei majore.“ Cont. 13 XII 63 p. 2 „Acesta este cazul filmului «Torino negru»; un fabricat oarecare, un *subprodus* artistic.“ Săpt. 7 XII 73 p. 6. „Dificultățile în receptarea dramaturgiei ca literatură provin, desigur, și din cantitatea relativ mare de subproduse și chiar de maculatură care obscurizează peisajul.“ R. lit. 22 III 79 p. 1;

v. și Cont. 14 V 73 p. 5, 18 VII 75 p. 12, Sc. 18 VI 75 p. 4, 11 XI 79 p. 5 (din *sub-* + *produs*, după fr. *sous-produit;* FC II 230, 231, 232, 265, 268; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

subrámură s.f. — Sector de activitate care nu are independență — „Soluții-tip, specifice fiecărei *subramuri*." R.l. 7 XI 77 p. 3 (din *sub-* + *ramură*, după fr. *sous-branche;* DMN 1959; FC II 230).

subredácție s.f. — Redacția locală a unui ziar, reviste etc. cu redacția principală în Capitală — „La *subredacția* din Ploiești am fost vizitat de octogenarul T.D." R.l. 15 V 70 p. 2. „Am primit scrisoarea dv. prin care solicitați un sprijin din partea *subredacției* ziarului «Scînteia» din Oradea." Sc. 13 XII 75 p. 3 (din *sub-* + *redacție;* FC II 230).

subsolăj s.n. (agr.) — Tip de lucrare agricolă prin care se scormonește pămîntul la arat sub adîncimea la care ajunge plugul — „Arătura la cormană cu *subsolaj*... a dat sporuri și mai mari." Sc. 22 I 63 p. 1 (după fr. *sous-solage;* DEX, DN3).

substructúră s.f. (fiz.) — Structură a materiei din interiorul particulelor — „Descoperirea și cunoașterea tainelor «*substructurilor*» existente în interiorul particulelor formează obiectul unei noi ramuri a fizicii, care a primit denumirea de fizică subnucleară." Sc. 5 I 78 p. 6 (din engl. *substructure*).

subtémă s.f. — Temă care derivă și se subordonează unei teme mai mari — „Aceeași temă, a dublei coincidențe, cu *subtema* justiției imanente, ar fi de căutat în folclor, în basme." R. lit. 3 I 74 p. 7 //din *sub-* + *temă;* FC II 230//.

subtraversá vb. I — A traversa pe dedesubt — „Conducta de tuburi de beton precomprimat... a *subtraversat* pînă acum 6 căi ferate." Sc. 16 XII 65 p. 4; v. și R.l. 15 VII 80 p. 5 //din *sub-* + *traversa*//.

subumán,-ă adj. — Care nu corespunde omului, animalic — „Exaltarea vieții umilitoare, *subumane*, din lagăr." Gaz. lit. 14 III 63 p. 7; v. și Sec. 20 6/66 p. 165 (din *sub-* + *uman*, după fr. *sous-humain;* DMN 1964).

sudoríță s.f. — Muncitoare specializată în lucrări de sudură — „Cele peste 300 de *sudorițe*, strungărițe, electriciene fac treabă bună." Sc. 21 XI 75 p. 6. „Cu două săptămîni în urmă au venit două fete: *sudorițe*." Sc. 19 IV 80 p. 1 (din *sudor* + *-iță;* DEX).

sufletísm s. 1979 (lb. fam.) — Acțiune generoasă, entuziastă — v. *sufletist* (din *suflet* + *-ism;* Al. Niculescu în R. lit. 4 X 79 p. 8).

sufletíst,-ă s.m.f. (lb. fam.) — Generos, entuziast — „*Sufletistul* echivalat de autoare ca animator... a devenit, astfel, autorul

unui act de sufletism." Cont. 14 IX 79 p. 9 (din *suflet* + *-ist;* V. Guțu Romalo *C.G.* 193—194, Al. Niculescu în R. lit. 4 X 79 p. 8; folosit din 1944 — comunicat de Al. Graur).

sulcidologíe s.f. „Specialiștii francezi folosesc tot mai des cuvîntul *suicidologie,* care desemnează un ansamblu de căutări originale avînd ca obiect sinuciderea." Săpt. 26 II 71 p. 2 (din fr. *suicidologie;* cf. engl. *suicidology;* BD 1971).

súmă-recórd s.f. — Sumă extrem de mare — „O performanță în domeniul vînzărilor la licitație: la Londra, un vas de porțelan chinezesc... a fost plătit cu *sumă-record* de 210 000 guinee." R.l. 23 VI 72 p. 6. „«Negresa blondă» a lui Brâncuși... a fost vîndută cu suma de 750 000 dolari... Este vorba de o *sumă record* — cea mai mare plătită în ultimii ani pentru o sculptură." Sc. 20 V 75 p. 2. „*Sumă-record.* În cadrul unei licitații desfășurate la Hamburg un timbru suedez a fost achiziționat cu un milion de mărci vest-germane, un record în materie." R.l. 19 X 78 p. 6; v. și 22 VI 73 p. 6 //din *sumă* + *record*//.

súpco s.n. 1973—Tip de supă praf în plic — v. *diminutiv* (probabil din *sup*[*ă*] + *co*[*ncentrată*]).

superautomobíl s.n. „*Superautomobil.* Un autocamion gigant — destinat transportului de cărbune, avînd capacitatea de 240 tone". R.l. 13 I 67 p. 3. „După nouă ani de existență, Can-Am, campionatul «*superautomobilelor*» în care se confruntau «monștrii» a căror capacitate cilindrică depășea 8 000 de cm cubi, nu va mai avea loc." Sc. 21 XI 74 p. 6 //din *super-* + *automobil*//.

supercámeră s.f. (foto) „Cea mai mare cameră de luat vederi din lume, de tip «Polaroid», se află expusă la Muzeul artelor frumoase din Boston (S.U.A.). De dimensiunea unei încăperi... ea a fost construită în mod special pentru fotografierea color la scară 1:1, a unui celebru goblen vechi de 500 de ani. Pentru a evita neclarităile de detaliu, inerente tehnicii fotografice curente de mărire a imaginilor, a fost aleasă soluția acestei *supercamere.*" Sc. 9 III 78 p. 5 //din *super-* + *cameră*//.

supercamplón,-oánă s.m.f. (sport) — Campion de prim rang — „La capătul unui «maraton» transcontinental de aproape 3 000 de kilometri, cățelușul «Whisky» a ajuns, după nouă luni, într-un loc situat la 250 km de casă. Aici *supercampionul* canin, complet epuizat, a fost observat de un prieten al stăpînului său, care recunoscîndu-l, l-a readus cu mașina la «domiciliul» său." Sc. 19 VII 74 p. 6. „Nadia Comăneci, *supercampioană* de gimnastică la 15 ani neîmpliniți" Sc. 22 VII 76 p. 5 (din *super-* + *campion,* după fr. *superchampion;* PR 1950).

supercarburánt s.m. — Carburant cu calități superioare — „În

Franța, de pildă, este comercializat un «*supercarburant*», așa-numitul «Eifmoin», conținînd un aditiv care permite o reducere cu 6 la sută a consumului de benzină." Sc. 8 I 78 p. 6 (din fr. *supercarburant*).

supercentrálă (eléctrică) s.f. —Centrală (electrică) de mare capacitate — „Pămîntul — o *supercentrală electrică*. Primele calcule arată că utilizarea numai a unei mici părți din energia electrică născută în nucleul lichid al Pămîntului ar fi mai mare de 2 000 de ori decît toate centralele electrice existente în lume." Sc. 5 XI 77 p. 6 //din *super-* + *centrală*//.

supercereálă s.f. 1977 — Cereală foarte productivă — v. *quinoa* //din *super-* + *cereală*//.

supercinerámă s.f. — Cineramă pe ecran foarte larg — „«O lume nebună, nebună, nebună», comedie în culori și pentru *supercinerama*." Cont. 6 XII 63 p. 5 //din *super-* + *cinerama*//.

supercivilizáție s.f. — Civilizație superioară — „El nu renunță, însă, deocamdată la presupunerea că aceasta ar putea fi și restul unei supernove. Dr. N.K. este adeptul părerii că a fost descoperită o *supercivilizație*." Sc. 14 IV 65 p. 4. „Ifosele și excrescențele *supercivilizației* (esplanade, piscine, groom-ul de la recepție, boy-ul de la lift, ragazza de la shop, cadînele de la bar)." R.l. 6 II 79 p. 2 //din *super-* + *civilizație*; FC II 234//.

superconductór s.n. (electr.) — Conductor electric de mare capacitate — „Detaliu dintr-un *superconductor* pentru energetica de mîine, mărit de cîteva sute de ori. Cele peste 3 000 de fire, realizate dintr-un aliaj de niobiu-titan, se află în interiorul unui cablu cu grosimea de un mm." R.l. 31 XII 76 p.6 (din engl. *superconductor*; CD).

supercoóp adj. inv., s.n. —Cu caracter de magazin universal cooperativist — „În numeroase comune au fost înălțate magazine universale moderne, tip «*supercoop*», în care sătenii găsesc o gamă largă de produse, de la cele alimentare și de uz casnic pînă la aparate de radio și televizoare, biciclete, motociclete, mobilă." Sc. 31 I 75 p. 5. „În ultimul timp, într-o serie de comune, cooperația de consum vrînceană a construit unități mari de tip «*supercoop*», «supermagazin» și magazine universale moderne." Sc. 12 III 75 p. 4; v. și 8 VIII 75 p. 2 (din *super-*[*magazin*] + *coop*[*erativist*]; FC II 6, 234, 235, 236).

supercoroánă s.f. (astron.) — Nebulozitate în jurul coroanei solare — „Lucrările în domeniul cercetării *supercoroanei* solare prezintă o mare însemnătate practică pentru studierea continuă a sistemului solar." Sc. 4 III 63 p. 4 //din *super-* + *coroană*//.

superdetectív s.m. — Detectiv foarte dibaci — „Cartea «Ultima enigmă» este considerată cîntecul de

lebădă al celei care l-a plăsmuit pe *superdetectivul* Hercule Poirot." Sc. 19 IX 76 p. 6; v. și *interpol* (1973) //din *super-* + *detectiv*//.

superexprés s.n., adj. — (Tren) extrem de rapid — „La începutul acestei săptămîni a avut loc inaugurarea liniei ferate *superexpres*... care asigură ultrarapid legătura directă între capitala niponă, Tokio, și orașul Hakata." R.l. 14 III 75 p. 6. „Acționat de o locomotivă electrică de 8 400 kw, *superexpresul* acoperă distanța dintre cele două orașe [Moscova-Leningrad] în trei ore." Sc. 2 VI 77 p. 6. „Trenurile *superexprese* care circulă pe această magistrală feroviară... ating o viteză de peste 200 km la oră." R.l. 9 XI 78 p. 6 (din fr. *superexpress;* DMN 1968).

superfiért,-fiártă adj. „În Oceanul Pacific, la vest de Ecuador, au fost luate de la adîncimea de 3 000 metri primele probe de «apă *superfiartă*». După cum se știe, aici, fundul oceanului este brăzdat de o imensă crăpătură prin care apa, în contact cu magma, atinge temperaturi superioare gradului ei de fierbere în condițiile de la suprafață." I.B. 30 III 77 p. 8 //din *super-* + *fiert*//.

superfinisáre s.f. (tehn.) — Acțiunea de a netezi asperitățile unor piese sau organe de mașini — „Un reșițean — dr. ing. I.L. — a studiat modul în care s-ar putea optimiza operația de *superfinisare* a unor piese de la motoarele termice." R.l. 11 XI 78 p. 5 (din *superfinisa;* FC II 235; DN3).

superfúlger s.n. (fiz.) „Descărcînd fiecare o energie de un milion waţi-secundă (un watt-secundă reprezintă a 3,6-a milioana parte dintr-un kilowatt-oră), ele sînt de o mie de ori mai puternice decît fulgerele obișnuite... Într-un interval de 40 de luni au fost înregistrate 17 *superfulgere*." Sc. 22 XII 77 p. 5. „Și mai interesant este faptul că aparatele instalate pe sateliți au înregistrat așa-numite *superfulgere*." Sc. 17 VI 78 p. 6 //din *super-* + *fulger*//.

supergravitáție s.f. (fiz.) „Cum va arăta în viitor peisajul energetic al omenirii, atunci cînd *supergravitația* și transformarea de supersimetrie vor fi folosite pentru a ne satisface necesitățile de deplasare în spațiu?" Cont. 12 I 79 p. 5; v. și *supersimetrie* //din *super-* + *gravitație*//.

supergravitațiónál,-ă adj. (fiz.) — Relativ la supergravitație — „N., F., G. ... au generalizat teoria lui Einstein construind un cîmp *supergravitațional* în cadrul căruia regăsim teoria relativității generale, dar care prezice prezența unei noi particule, denumită gravitino și avînd un spin de 3/2." Cont. 12 I 79 p. 5 //din *supergravitație* + *-onal*//.

supergréu,-n adj. (fiz.) „Elemente *supergrele?* În natură ar fi existat elemente cu mult mai grele decît acelea pe care omul a fost

capabil să le obțină cu ajutorul unei tehnologii costisitoare." R.l. 31 III 72 p. 6 //din *super-* + *greu*//.

supergrîu s.n. (bot.) „Pe un teritoriu de peste 500 000 ha ... se cultivă anul acesta «*supergrîul*» triticale — obținut prin încrucișarea grîului din specia «Triticum» cu secara." Sc. 19 II 74 p. 6 //din *super-* + *grîu*//.

superhormón s.m. 1977 (biol.) — Puternică substanță activă din punct de vedere biologic — v. *prostaglandină* //din *super-* + *hormon*//.

superîngúst, -ă adj. — Extrem de îngust — „Prin introducerea peliculei *superînguste* de 8 mm alături de pelicula clasică de 35 mm și a celei înguste de 16 mm, tehnica filmului este pe cale de a suferi o adevărată revoluție." Sc. 11 VII 74 p. 6 //din *super-* + *îngust*//.

superlóng adj. inv. (cuv. engl.) — Extrem de lung — „Ce se mai găsește prin unele din magazinele Capitalei: Haiduc tzuika-special... ambalată în cutii cilindrice din tablă *superlong*." Săpt. 31 V 74 p. 2. „O țigară cît se poate de «*superlong*» în colțul gurii." I.B. 6 VI 74 p. 1 (cf. fr. *superlongue;* DMN 1968).

supermagazín s.n. — Magazin (universal) de mari proporții — „În cartierul Berceni-Sud din Capitală este în construcție un nou tip de unitate comercială, așa-numitul *supermagazin* — în cadrul căruia se va organiza desfacerea atît a mărfurilor alimentare, cît și nealimentare prin sistemul autoservirii." Sc. 5 I 66 p. 3. „M. a fugit de la locul accidentului și a izbit și alte automobile, pînă a trecut prin vitrina unui *supermagazin*." R.l. 12 VII 75 p. 6; v. și *inscripționare, supercoop, minicec* (din *super-* + *magazin*, după engl. *supermarket*, fr. *supermarché;* DMN 1960; FC II 235—236, A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DN3).

supermagnét s.n. — Magnet foarte puternic — „*Supermagnet*. De dimensiunea unei mici monede (în greutate de un gram), un magnet «reține» o greutate de două kilograme. Această performanță a fost realizată de către un grup de savanți sovietici. " Sc. 2 III 75 p. 6 (din *super-* + *magnet*, după model rus.)

superman s.m. (cuv. engl.) — Om cu calități deosebite, supraom — „E foarte clar că autorii acestui Sherlock Holmes [Columbo] vor să construiască un detectiv care să întoarcă pe dos mitul... detectivului *superman:* memorie electronică, țintaș-computer, polițistul gadget etc." Fl. 19 VIII 76 p. 18; v. și I.B. 26 III 81 p. 4 [pron. *supermén*] (cf. fr. *superman;* PR 1950).

supermaratón s.n. (sport) — Maraton lung și dificil — „Faimoasa cursă contra-cronometru Bordeaux-Paris (un *supermaraton* al ciclismului, aproape 600 km par-

curși fără escale)." I.B. 23 XI 72 p. 3. „K.B. a încheiat unul din cele mai originale și dificile *supermaratoane* atletice." R.l. 2 IX 75 p. 6. „*Supermaraton*. Irlandezul T.M. a realizat un neobișnuit record, la alergare, parcurgînd în 53 de zile distanța de 3 046 mile dintre New York și San Francisco." Sc. 29 X 77 p. 6; v. și 12 VI 80 p. 5 //din *super-* + *maraton*//

supermárket s.n. (cuv. engl. americ.) — Magazin universal de mari proporții — „La o expoziție din străinătate, am văzut odată tineri artiști vînzînd trăsnete de carton, fulgere, nori și fulgi de zăpadă într-un «*supermarket*» al lor." I.B. 25 IV 74 p. 1. „Brigada antidrog a poliției italiene a dat peste un «*supermarket*» al automobilelor furate la Roma." R.l. 1 III 78 p. 6 (D.Am., DMM; DN3).

supermicroscóp s.n. — Microscop de mare precizie — „Oamenii de știință de la Universitatea japoneză Kyoto au construit un *supermiscroscop* electronic cu care se pot distinge combinațiile de atomi din majoritatea moleculelor. " Sc. 1 V 75 p. 6 //din *super-* + *microscop;* FC II 235; DN3//.

superminiaturizát,-ă adj. — Extrem de mic — „Un grup de ingineri japonezi a realizat o mașină electronică de calcul *superminiaturizată* care a putut fi plasată în corpul unui stilou de dimensiuni obișnuite. Minicalculatorul... este manevrat cu ajutorul unui inel rotativ și al unui buton terminal." Sc. 8 XII 74 p. 4 (din *super-* + *miniaturizat,* după fr. *superminiaturisé;* DMN 1965).

supermorfínă s.f. (biol.) „O echipă de medici de la Institutul de cercetări clinice din Montreal a descoperit că una din glandele endocrine, hipofiza, secretă un hormon natural, *supermorfina* — un alcaloid asemănător morfinei... Efectele secundare ale hormonului, denumit științific beta-andorfină, sînt mai puțin periculoase decît cele produse de morfină." R.l. 22 XII 76 p.6 //din *super-* + *morfină*//.

supernávă s.f. — Navă de tonaj foarte mare — „*O supernavă* cu un deplasament de 265 000 tone va fi construită la șantierul naval «Ulianik» din Pola, R.S.F. Iugoslavia." Sc. 29 III 71 p. 4. „Prototipul unei *supernave* de pescuit ... a fost realizat la un șantier din Gdansk." Sc. 5 VI 79 p. 3 (din *super-* + *navă,* după fr. *super-navire;* DMN 1969).

supernóvă s.f. (astron.) „*Supernovele* sînt stelele care explodînd au o strălucire și mai mare decît novele." Sc. 14 XII 63 p. 4. „O *supernovă* (un astru în explozie) a produs probabil o puternică impresie unui indian primitiv din Bolivia acum 10 000 sau 20 000 de ani, determinîndu-l să reproducă această rară catastrofă cosmică sub forma

unui desen săpat in stîncă." Cont. 21 XII 73 p. 10. „Săptămîna trecută un grup de cercetători au observat explozia unei *supernove* cu ajutorul satelitului artificial «IUE»." R.l. 8 V 79 p. 6; v. şi Sc. 14 IV 65 p. 4, 27 VIII 75 p. 6, *supercivilizaţie* (din fr., engl. *supernova*, germ. *Supernova*; PR sec. XX; AD; FC II 235; DEX, DN3).

superoţél s.n. — Oţel foarte rezistent — „La institutul de cercetări în domeniul fierului şi oţelului de pe lîngă Universitatea din Tokio a fost elaborat un *«superoţel»*. Calitatea principală a acestui nou oţel japonez — care nu are structură cristalină — constă în rezistenţa sa neobişnuită la rugină." R.l. 28 VII 74 p. 6 //din *super-* + *oţel*//.

superparticulă s.f. (fiz.) „Prin analogie cu «simetria izotopică» care corelează particule cu aceeaşi valoare a spinului, s-a introdus o «supersimetrie» care corelează particule cu valori diferite ale spinilor (adică fermionii şi bozonii), acestea putînd fi privite ca stări ale unei *«superparticule»* ipotetice." Cont. 27 IV 79 p. 7 //din *super-* ⊕ *particulă*//.

superpetrolíer s.n. — Petrolier de mari proporţii — „Strîmtoarea Malacca poluată de naufragiul unui *superpetrolier*." R.l. 8 I 75 p. 6. „Un *superpetrolier* de 540 mii tone a fost lansat în noul port francez Antifer." Sc. 26 VI 76 p. 6. „Două *superpetroliere* s-au ciocnit în apropiere de Trinidad şi au luat foc." Sc. 21 VII 79 p. 6 (din fr. *superpétrolier*; DMC 1960).

superplástic,-ă adj. „Noul Centru al artelor în curs de realizare pentru Universitatea Angliei de est va fi prima clădire din lume îmbrăcată în panouri din aluminiu *superplastic*. Noutate în domeniul construcţiilor, acest material, ca aspect foarte plăcut — în limbaj tehnic «Supral» — este un aliaj pe bază de aluminiu cu calităţi deosebite." Sc. 27 XI 76 p. 5 (din engl. *superplastic*; BD 1968).

superproducţie s.f. (cinem.) — Film de mare anvergură — „Se programează pe ecranele a opt cinematografe *superproducţia* pseudoistorică — Mongolii." Gaz. lit. 26 VII 62 p. 7. „*«Superproducţie* inteligentă», «mare televiziune de tip francez» şi alte asemenea expresii punctează elogiile criticii." Cont. 17 XI 78 p. 11 (din engl. americ., fr. *superproduction*; D.Am.; DEX, DN3).

superproteíc,-ă adj. „Aliment *superproteic*. Un nou produs bogat în proteine — «Ricetein» — a fost pus la punct, după patru ani de cercetări, de către două mari companii alimentare mondiale." Sc. 22 IX 76 p. 6 //din *super-* ⊕ *proteic*//.

superrezistént,-ă adj. „Geamuri *superrezistente*. Un geam special de o mare rezistenţă la diferite şocuri a fost fabricat de specia-

liștii din Essen (R.F.G.)" Sc. 11 IV 79 p. 5 (din *super-* + *rezistent*, probabil după model germ.)

supershów s.n.(anglicism) — Spectacol de mare amploare — „Despre ansamblul spectacolului, nu vom spune: «That's entertainment» (Aceasta-i distracție, nu glumă!) — căci nu este nici «*supershow*» nici «all stars out», ci pur și simplu, vers și vis..." R. lit. 24 XI 77 p. 17. „În stilul său caracteristic, Cassius Clay, alias Mohammad Ali, a declarat că va anunța retragerea sa din activitatea competițională în cadrul unui *supershow* televizat." R.l. 3 II 79 p. 6 [pron. *superșóu*] (din engl. *supershow*).

supersimetríe s.f. (fiz.) „Se constată că prin *supersimetrie* apare în mod natural gravitația în teoria cuantică. Se întrevede unificarea îndelung căutată: teoria a fost botezată supergravitație și descrie relativitatea generalizată în termenii teoriei cîmpurilor." Cont. 27 IV 79 p. 7; v. și *superpartieulă*, *supergravitație* //din *super-* + *simetrie*//.

superspectácol s.n. — Spectacol de mare amploare — „Ceremonia — constînd dintr-un *superspectacol* în beneficiul UNICEF — va avea loc la Eurovizione la Teatrul «Fontis»." R.l. 24 II 77 p. 5; v. și *film-gigant* (1969) (din *super-* + *spectacol*, după engl. *super-show*).

superstár s.n. 1976 (anglicism) — Vedetă celebră (de cinema, în sport) — „U.P.I.: Nadia Comăneci a devenit primul *super-star* al celei de-a 21-a ediții a Jocurilor Olimpice." Sc. 22 VII 76 p. 5; v. și 28 VIII 77 p. 6 (din engl. *superstar*; cf. fr. *superstar*; DMN 1967; FC II 235–236).

supersteá s.f. 1976 (astron.) — Tip de stea — v. *quasar* //din *super-* + *stea*//.

supertánc s.n. — Petrolier de mare capacitate — „*Supertanc* petrolier vîndut pe... un franc." Sc. 26 VIII 77 p. 6 (din engl., fr. *supertanker*; CD, PR 1964)

supertráuler s.n. — Trauler de mare capacitate — „*Supertraulerul* «Bistrița» a ancorat de curînd în portul Sulina." R.l. 8 II 77 p. 5; v. și *desalinizare* //din *super-* + *trauler*//.

supertrén s.n. — Tren extrem de rapid — „Într-una din zilele trecute, *supertrenurile* care asigură legătura între Tokio și Osaka au trebuit să rămînă în gară." R.l. 23 IX 74 p. 6. „*Supertrenul*, comparabil cu o rachetă, va dezvolta viteze de pînă la 2000 km/h și se va deplasa pe unde electromagnetice în interiorul unui tunel cu vid." Sc. 3 VIII 76 p. 6 //din *super-* + *tren*//.

supertrúst s.n. (ec. pol.) — Trust care cuprinde întreprinderile dintr-o ramură de producție din mai multe țări capitaliste — „Arbitrariul *supertrusturilor* în atenția forurilor internaționale." Sc. 27 III 73 p. 6. „*Supertrustul*

născut din fuziunea puternicei «United Fruit Company» cu cel mai mare producător de carne al Statelor Unite, «United Brands Company».“ Sc. 27 XII 75 p. 6; v. și Cont. 16 III 79 p. 8 (din engl. *supertrust;* FC II 235—236, VRC 273; DEX, DN3).

suplinitoriát s.n. — Statutul profesorului suplinitor — „*Suplinitoriatul* este, pe alocuri, o problemă încă nerezolvată.“ Cont. 17 III 72 p. 2 (din *suplinitor*).

supraadăugát,-ă adj. — Adăugat peste altceva — „Copilul se naște cu o boală... pe care el a dobîndit-o antenatal. În funcție de existența *supraadăugată* a unui fond moștenit de la părinți, bolii congenitale i se poate asocia, în mod inconstant și o componentă ereditară patogenică.“ Cont. 16 III 79 p. 5 (din *supra-* + *adăugat;* FC II 237, 239, 265).

supraaglomeráre s.f. — Aglomerare foarte mare—„Ultima noutate în domeniul cercetărilor legate de navigația aeriană a viitorului: hidroavioanele-gigant pentru transportul de călători. Scopul: evitarea *supraaglomerării* aeroporturilor...“ Sc. 21 I 77 p. 5 (din *supraaglomera;* DEX).

supraalbíre s.f. — Acțiunea de a face ca un material (stofă, pînză etc.) să devină de un alb strălucitor — „Vitrinele magazinelor vor prezenta în curînd o noutate: «țesătura supraalbită». Cum se va realiza *supra-albirea?* Cu ajutorul apei oxigenate.“ I.B. 31 XII 61 p. 2 (din *supra-* + *albire;* FC II 237, Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393).

supraalbít,-ă adj. 1961 — Devenit foarte alb — v. *supraalbire* (din *supra-* + *albit;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393).

supraconductibilitáte s.f. (fiz.) — Proprietate a unor metale aflate la temperaturi scăzute de a-și pierde rezistența electrică — „*Supraconductibilitatea* a fost astfel denumită datorită faptului că unele metale se «metamorfozează» brusc cînd sînt supuse unei anumite temperaturi critice, caracteristică fiecărui metal, pierzînd orice rezistență la curentul electric, pentru a deveni conductori ideali, «supraconductori», de unde și numele fenomenului.“ Sc. 9 I 74 p. 7; v. și *crioturbogenerator* (din fr. *supraconductibilité;* DF, LTR; DN3).

supraconductór,-toáre adj., s.m. (fiz.) — Care prezintă supraconductibilitate — „Specialiștii americani au realizat o sîrmă de niobiu-staniu cu proprietăți *supraconductoare.*“ Sc. 5 XII 64 p. 4; v. și *supraconductibilitate* (din fr. *supraconducteur;* DT, DF, LTR; DEX, DN3).

supracongelát,-ă adj. — Congelat foarte puternic — „În 1956 dr. B. reia studiul asupra acestei chestiuni și descoperă că se poate extrage prostaglandină (la acea epocă nu se cunoștea decît un singur tip) din glandele de miel

supracongelate." Fl. 30 I 71 p. 18 //din *supra-* + *congelat*//.

supraconsúm s.n. — Consum exagerat — „Un semnal de alarmă: *supraconsumul* de medicamente." Sc. 24 I 75 p. 5; v. și *psihotrop* (1974) (din *supra-* + *consum*, după fr. *sur-consommation;* PR 1955).

supradimensionát,-ă adj. — Dimensionat la o scară înaltă —„Nu vrem să înțelegem izolația fonică a apartamentului ca o izolație *supradimensionată*, în stare să atenueze orice stridențe." R.l. 23 XI 66 p. 3. „*Supradimensionatul* cămin cultural." R.l. 19 IV 74 p. 3 (din *supradimensiona;* cf. fr. *surdimensionné;* DMN 1966; FC II 238).

supradozáj s.n. — Doză exagerat de mare (de droguri) — „Folosirea heroinei administrată pe cale intravenoasă este însoțită de grave probleme de sănătate — hepatite și decese în urma *supradozajelor*." Cont. 11 V 79 p. 4 (din *supra-* + *dozaj*, după fr. *surdosage;* PR 1964).

supradóză s.f. — Doză exagerat de mare (de droguri) — „Cu ultimele resurse bănești pe care le-au avut, au închiriat o cameră la hotel și și-au cumpărat medicamente în *supradoze* nocive. Le-au ingerat și urmarea se cunoaște." R.l. 1 VI 77 p. 6; v. și Sc. 25 XII 79 p. 5 (din *supra-* + *doză*, după engl. *overdose;* cf. fr. *surdosage;* PR 1964).

supraetajáre s.f. 1. (constr.) — Acțiunea de a supraetaja — „Acest apartament s-a construit prin *supraetajare*." 2. (rar) — Extindere de sens — „Macrocuvintele au acest privilegiu că implică în bogăția lor o multiplicitate de nuanțe, o *supraetajare* mirifică, îmbietoare, prin care, lăsînd în urmă schema, putem pătrunde în miezul viu și delicat al modulațiilor noastre." Cont. 9 VI 67 p. 9 (din *supraetaja;* DEX, DN3).

supraetaját,-ă adj. 1. (constr.) — Construit deasupra unei clădiri existente — „Un apartament *supraetajat*." 2. (rar; glumeț) — Suprapus — „Un bărbat înalt, voinic, de 36 de ani, ținută ultrabulevardistă, frizură *supraetajată*." I.B. 6 I 62 p. 2 (din *supraetaja*).

supraexploatáre s.f. — Exploatare nerațională, exagerată — „În prezent au loc o *supraexploatare* a zonelor de pescuit și o enormă risipă a avuțiilor ihtiologice." Sc. 27 III 79 p. 3 //din *supra-* + *exploatare*//.

supraexpúnere s.f. (foto) — Expunere îndelungată la lumină a emulsiei fotografice — „Subexpunerea sau *supraexpunerea*, două procedee în fond similare, deși atît de voit extreme, stabilesc un punct de coincidență căzut găunos în afara artei." Luc. 15 I 72 p. 6 (din *supra-* + *expunere*, după fr. *surexposition;* LTR; DEX, DN3).

supraexpús,-ă adj. (foto) (Despre materialele fotografice) — Care au fost supuse unei supraexpuneri — „Parcă niciodată ca la filmul «Cowboy» copia n-a fost atît de mizerabilă. *Supraexpusă*, probabil, această copie ne-a dat ocazia să vizionăm un film fără a distinge, de multe ori, chipurile protagoniștilor, aflate într-o perpetuă umbră." Săpt. 13 IV 73 p. 15 //din *supra-* + *expus*//.

suprafluiditáte s.f. (fiz.) — Proprietatea unor lichide de a-și pierde vîscozitatea la temperatură foarte scăzută — „Academicianul Landau a dezvoltat teoria macroscopică a fenomenului *suprafluidității* heliului lichid." Sc. 2 XI 62 p. 4 (din *suprafluid* + *-itate;* FC II 238; DN3).

supragenerátor s.n. (fiz.) — Generator care produce mai mult combustibil decît consumă — „Acest reactor, numit *supragenerator*, dezvoltă o putere de 20 megatone." Sc. 30 I 67 p. 4. „Se estimează că nocivitatea plutoniului rezultat din funcționarea «*suprageneratoarelor*» atomice este atît de puternică încît «doza mortală» pentru întreg pămîntul ar putea intra într-o minge de mărimea unei portocale." Cont. 13 XII 74 p. 5 (din *supra-* + *generator*, după fr. *surgénérateur;* DMN 1966).

supraimpresionát,-ă adj. (foto) — Supus fenomenului de supraimpresiune — „Chipul Tatianei S. este *supraimpresionat* pe ecranul oscilografului catodic, cu linia fosforescentă a fluxului de electroni desenată pe ecran." Cont. 8 XI 63 p. 8 (din *supra-* + *impresionat*; cf fr. *surimpression* DTP).

suprainfectáre s.f. (med.) — Infectare adăugată alteia — „Bronșite acute sau pneumonii virotice care devin apoi «mixte» prin *suprainfectare* cu bacterii patogene." Sc. 19 I 67 p. 2 (din *supra-* + *infectare*, după fr. *surinfection*).

suprainformáție s.f. — Informație bogată, abundentă care depășește posibilitățile de asimilare — „Cum s-ar zice, se ivește o criză de *suprainformație*, care afectează negativ personalitatea tînărului în dezvoltare." Cont. 11 XI 66 p. 4; v. și Sc. 27 III 64 p. 3 (din *supra-* + *informație*, după fr. *surinformation;* DMN 1969).

suprainsămînțáre s.f. — Însămînțare suplimentară — „S-au făcut *suprainsămînțări* cu semințe de ierburi, graminee și leguminoase." Sc. 10 VII 64 p. 2 //din *supra-* + *însămînțare*//.

suprál s. (fiz.) „«*Supral*» — aliajul miraculos. Este numele pe care cercetătorii englezi l-au dat unui nou aliaj tot atît de ușor ca și masele plastice și foarte rezistent, care poate fi produs sub formă de tablă." Sc. 25 VI 77 p. 5; v. și *superplastic* (1976) (din engl. *supral*).

supranormatív,-ă adj. — Care depășește un normativ, în afara

normei — „IPCR Griviţa Roşie a redus stocurile *supranormaticelor* de material cu 103 000 lei." I.B. 22 VII 61 p. 1. „Stocurile *supranormative* pot fi lichidate prin întărirea disciplinei în aprovizionare." Sc. 29 V 79 p. 2 (din *supra-* + *normativ;* FC II 238; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 393; DEX, DN3).

supraploluát, -ă adj. — Extrem de poluat — „Autorii respectivei invenţii i-au hărăzit un dublu scop: curăţirea apei *supraploluate* şi recuperarea... petrolului provenit din scurgerile tancurilor petroliere." Sc. 6 XII 73 p. 6 // din *supra-* + *poluat*//.

supraponderabilitáte s.f. (fiz.) — Starea unui corp a cărui greutate a crescut în urma unei forţe gravitaţionale sporite — „Sol cauciucat, spongios şi elastic, care îi obligă la un fel de mers de astronauţi, dar nu în imponderabilitate, ci în *supraponderabilitate*." R. lit. 10 V 74 p. 2 //din *supra-* + *ponderabilitate*//.

supraponderál,-ă adj., s. „Prima anchetă arăta un procentaj important de copii rahitici, cea de a doua... semnala un procentaj de 40 la sută de elevi atonici şi *supraponderali*! (adică cu o greutate peste media normală)." Sc. 7 VI 71 p. 3; v. şi 30 XI 78 p. 5, *breakfast* //din *supra-* + *ponderal*//.

supraputérnic,-ă adj. — Care are o mare capacitate — „Noile termocentrale *supraputernice* vor fi dotate cu turbine cu o putere de 500 000—800 000 KW." Sc. 30 X 62 p. 4 (din *supra-* + *puternic,* după fr. *surpuissant;* PR 1968).

suprarapíd,-ă adj. — Extrem de rapid — „Reţeaua de linii pe care circulă trenurile *suprarapide* (cu viteza de la 130 pînă la 200 km pe oră) urmează să fie extinsă, în următorii ani, în Japonia." Sc. 31 VII 77 p. 6 //din *supra-* + *rapid*//.

suprarezistént, -ă adj. — Extrem de rezistent — „Cartofi *suprarezistenţi*...? Pînă în prezent... specialiştii au descoperit două varietăţi care rezistă la temperaturi ridicate, la ploi şi la insecte caracteristice zonelor tropicale." Sc. 3 I 76 p. 4. „A fost nevoie de 12 pompieri şi de o targă specială pentru a-l scoate din casă şi de improvizarea la spital a unui pat *suprarezistent*." Sc. 2 IV 78 p. 6 (din *supra-* + *rezistent,* după fr. *surrésistant;* DMN 1969).

supratraversá vb. I — A traversa (un drum, o gară etc.) pe deasupra — „Pentru îmbunătăţirea circulaţiei pe Podul Grant, se prevede începerea în anul viitor a construcţiei unui pasaj rutier, paralel cu actualul pod, care va *supratraversa* atît pachetul de linii de cale ferată cît şi Calea Griviţei." R.l. 11 VIII 75 p. 3 //din *supra-* + *traversa*//.

supraucíde vb. III — A ucide de mai multe ori — „Acest incident este relatat de fizicianul american R.L. într-o carte inti-

tulată «A ucide și a *supraucide*»". Sc. 23 X 62 p. 4¦ //din *supra-* + *ucide*, probabil după model engl//.

supraucigáș s.m. — Ucigaș perfecționat, de mare clasă — „Scriitorul american I.L. și-l imaginează pe sadicul doctor continuîndu-și experiențele, de data aceasta pentru a crea o rasă de *supraucigași*." Sc. 28 II 78 p. 4 (din *supra-* + *ucigaș*, probabil după model engl.).

surclasá vb. I (franțuzism) — A depăși — „... mai îndrăgit chiar decît A.F. de la Kiss (să nu uităm că acesta din urmă împreună cu formația sa i-a cam *surclasat* pe mulți titani, la capitolul show...)." Săpt. 15 IV 77 p. 7 (din fr. *surclasser;* FC II 243—244; DN3).

surdiná vb. I — A diminua — „Educația profund creștină îi *surdinează* impulsurile brutale." R.l. 1 X 68 p. 20. „Clay a pierdut într-adevăr și credem că îl va face să mediteze la croșeul stîng al lui Frazier, *surdinînd* fanfaronada sa un pic medievală." R. lit. 18 III 71 p. 27 (din fr. *sourdiner;* L; L. Vasiliu în SMFC III 116).

surdinizáre s.f. — Atenuare — „Un fel de voită impersonalizare sau măcar de *surdinizare* a emoției." R. lit. 24 II 72 p. 4 (din *surdiniza).*

surdobarocámeră s.f. — Cameră rezistentă la presiuni mari cu izolație fonică perfectă — „Pe ecran apare un om nebărbierit de mult. Abia a ieșit din *surdobarocameră*. Este o lume a tăcerii absolute, asemenea celei ce-l așteaptă în Cosmos. Cînd a intrat în cameră, el nu știa cîte zile o să stea în această liniște absolută, izolat complet de tot ce e viu." T.N. 30/1961 p. 30; v. și Cont. 29 IX 61 p. 5 // din *surdo [cameră]* + *barocameră;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62, p. 393; DN3 //.

surf s. (sport; cuv. engl.) — Tip de sport nautic pe o planșă plutitoare (acvaplan) — „Canalul Mînecii a fost traversat în fel și chip — nu însă cu piciorul. Această realizare aparține englezului J.W. de profesie pilot. Nu este vorba de nici o minune, el avînd sub picioare, totuși, ceva solid — scîndura de «*surf*»". Sc. 20 I 78 p. 5 [pron. *sărf*] (cf. fr. *surf;* PR 1939—1963; DN3 — alt sens).

suspáns s.n. — (Într-un film, spectacol) Moment de așteptare încordată, care produce teamă — „Bine construită, cu momente de emoție și de «*suspense*» care mențin trează atenția micilor spectatori, piesa nu depășește totuși nivelul mediu al unor piese-basm cunoscute." Sc. 22 I 67 p. 4. „Un *suspens* realizat cinematografic din tăieturi nervoase." Luc. 15 IX 79 p. 6; v. și *happy-end, recuplare, roman-fresacă* [scris și *suspens, suspense*] (din engl., fr. *suspense;* DMN 1955; DN3).

syspurdérm s. „Un înlocuitor de piele umană facilitînd îndeosebi tratarea arsurilor grave a fost pus la punct pentru prima dată în Europa de un grup de cercetători din R.D.G. Supranumită *«syspurderm»*, această piele realizată dintr-o țesătură sintetică permite acoperirea și protejarea de infecții a porțiunilor afectate de arsuri." Sc. 22 V 79 p. 5 (cuv. germ.).

Ș

șalánger s.m. (sport) — Sportiv care, după o întrecere preliminară, are dreptul de a disputa un titlu de campion direct cu deținătorul titlului — „Foreman este apt să-și apere centura la 30 octombrie în fața *șalangerului* său oficial, Cassius Clay." Sc. 9 X 74 p. 5 (din engl. *challenger*, fr. *challengeur*) DMN 1966; Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 34, atestări din 1969; DEX, DN3).

șaléu s.n. (franțuzism) — Vilă în stil elvețian — „În imaginația noastră, portretul lui Chaplin nu se decupează pe un «*șaleu*», ci într-o cabană, la o masă de scîndură negeluită, unde Charlot își devorează șireturile de la ghete..." Sc. 27 XII 77 p. 3 [scris și *chalet*] (din. fr. *chalet*) DN3).

șalúpă-automobíl s.f. — Șalupă care îndeplinește rolul de automobil (în Deltă) — „Vor exista (în Deltă) șalupe, remorchere, bacuri-dormitoare elegante și confortabile, *șalupe-automobile* și bărci cu motor." Cont. 28 VI 63 p. 7 (din *șalupă* + *automobil*).

șantierist, -ă s.m.f. — Persoană care lucrează pe un șantier — „Într-o altă povestire, «Mîinile», un tînăr *șantierist* își măsoară cantitatea de existență după modificările de dimensiune, culoare și asprime ale mîinilor." R. lit. 25 IV 74 p. 11. „Fiind la Turnu Măgurele, am întîlnit un fost *șantierist*, un om pe care îl cunoscusem în primele mele drumuri de reporter pe cînd săpa o groapă pe malul Dunării." Sc. 21 X 78 p. 2 (din *șantier* + *-ist*) L. Seche în LR 1/60 p. 64).

șantiér-școálă s.n. — Șantier unde lucrează elevi/studenți — „La Pietroasele, în județul Buzău, s-au deschis două noi șantiere arheologice: Gruiu-Dării, *șantier-școală*, unde lucrează stu-

denți ai Facultății de istorie de la Universitatea București..." R.l. 22 VII 75 p. 5 (din *șantier* + *școală*).

șarpe monetár sint. s. (ec. pol., fin.) — Limită a fluctuației cursului bancar pentru un ansamblu anumit de monede — „Agenția France Presse transmite numeroase reacții față de retragerea francului din sistemul monetar al flotării concertate... Comisia C.E.E., întrunită luni la Bruxelles, a luat în dezbatere problema retragerii francului din «*șarpele monetar*»." R.l. 17 III 76 p. 6. „Este semnificativ că în R.F.G. cercuri influente se pronunță tot mai limpede în favoarea renunțării la «*șarpele monetar*», menținerea lui devenind prea costisitoare pentru economia vest-germană... Ziarul «Les Echos» consideră că preocuparea principală nu trebuie să constea în a salva ceea ce comentatorul numește «celebra reptilă monetară» ci de a se trece la o veritabilă reformă monetară." R.l. 20 X 76 p. 6. „Suedia a anunțat devalorizarea coroanei cu 10 la sută și ieșirea din acordul «*șarpele monetar*» vest-european, acord destinat să reprezinte prima etapă a unei Uniuni monetare și economice vest-europene." R.l. 30 VIII 77 p. 7; v. și Sc. 12 I 77 p. 6 (calc după fr. *serpent monétaire*; PR 1972).

șerpáș s.m. — Membru al unui trib din India, Nepal etc. care însoțește expedițiile pe Himalaia cărind poverile — (fig.) „Ce vă fac *șerpașii*, tovarășe inginer? Așa le spune el celor din colectivul de proiectare: *șerpașii*." R.l. 15 VI 79 p. 4; v. și 25 XII 79 p. 6 (din engl. *sherpa*, pl. *sherpas*; DEX).

șlem s. (sport) „Laver, noua sa achiziție, cîștigător al «Marelui *șlem*», semnase contractul trecerii la profesionism în schimbul unei sume uriașe pentru acea vreme." Mag. 23 III 74 p. 8. „Prin această decizie, cei doi și-au văzut compromisă șansa de a mai izbîndi în tentativa de cucerire a marelui «*șlem*», care în limbajul tenismenilor se traduce prin cîștigarea în cursul aceluiași an a turneelor de la Melbourne, Roland Garros, Wimbledon și Forest Hills." I.B. 8 VI 74 p. 7 (din fr. *chelem*, *schelem*, germ. *Schlemm*; cf. engl. *slam*; F, CD).

șoferiță s.f. 1978 — Femeie conducătoare de automobil — v. *contratură* (din *șofer* + *-iță*; DEX, DN3).

șofér-încercător s.m. 1971 — Șofer care încearcă autoturismele înainte de a fi vîndute — v. *controlor-încercător* (din *șofer* + *încercător*).

ștergător (de parbríz)-stropitoáre s.n. „*Ștergătoare de parbriz-stropitori*. O companie suedeză de mașini a găsit o soluție originală pentru a îmbunătăți sistemul de curățare automată a parbrizului. Astfel, în locul obișnuitei pompe care stropește geamul, s-au introdus *ștergătoare-stropi-*

tori ale căror cauciucuri au fiecare opt orificii prin care apa curge, la comandă." R.l. 19 IV 74 p. 6 (din *ștergător [de parbriz]* + *stropitoare)*.

știință-ficțiune s.f., adj. — (Film, scriere) care are caracter științifico-fantastic — „Am cunoscut și strămoșii italieni ai filmelor de aventuri, ai filmelor de *știință-ficțiune,* ai comediei briante și absurde." Cont. 4 VII 69 p. 5. „Editura Calmann-Levi, în cadrul scrierilor *știință-ficțiune,* a tipărit volumul... " I.B. 2 XII 74 p. 7 (din *știință* + *ficțiune,* după engl., fr. *science-fiction;* PR 1950).

științifico-fantástic,-ă adj. 1974 — (Despre filme, scrieri) Cu caracter de ficțiune științifică — v. *science-fiction* (din *științific* + *fantastic;* FC I 188, 193).

științifico-téhnic,-ă adj. 1976 — Cu caracter științific și tehnic — v. *cultural-artistic* (din *științific* + *tehnic;* FC II 172).

știúcă s.f. (lb. vorbită) **1.**— Pantofi cu vîrful foarte ascuțit — „Sandu a fost sfătuit de croitor să-și comande la prietenul de vis-à-vis... și o pereche de *știuci.*" Sc. 7 I 61 p. 2. **2.** — Șofer care efectuează, ilegal, curse de taximetru cu mașina proprie — „Dana și Magda au venit de la Gară cu o *știucă*" (prin asemănare cu *știuca,* un tip de pește; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394).

șubát s. „În peninsula Mangîșlak de la Marea Caspică (Kazahstan) a luat naștere prima fermă mecanizată de cămile. Ferme asemănătoare urmează să fie organizate acum în apropierea unor centre industriale din republică. Ele vor produce așa-numitul «*șubat*» — un fel de lapte bătut — extrem de hrănitor." Sc. 20 VI 75 p. 6 (cuv. cazah).

șuetárd,-ă adj. (formație peior.) — Palavragiu, care se ține de șuete — „În fața unor asemenea muncitori, «plimbăreții» și «*șuetarzii*» pe care i-am întîlnit ar avea toate motivele să roșească." Sc. 12 VI 74 p. 4. „Mahomed, tiran inteligent și brutal, poet orgolios și strateg intuitiv, *șuetard* amuzant și ucigaș cu sînge rece..." R. lit. 31 III 77 p. 16 (din *șuetă* + *-ard).*

T

tábără-curs s.f. — Tabără în care se țin cursuri de specializare — „În această vară Societatea de științe naturale și geografie va organiza pentru profesorii care predau geografia și științele naturii în școlile generale și licee *tabere-curs*, cu program de geografie și biologie." I.B. 28 II 67 p. 2; v. și Sc. 8 III 67 p. 4, 16 VII 68 p. 2 (din *tabără* + *curs*).

tablétă s.f. **1.** — Articol (de gazetă) foarte scurt — „M.J. a încredințat Editurii Eminescu volumul de poezii «Arena»... cu o *tabletă* prefață de Geo Bogza." R. lit. 25 IV 74 p. 2. „Mai puțin întîlnit pînă acum, Fănuș Neagu e redutabil și-n *tableta*-poem..." Săpt. 21 IV 77 p. 3. **2.** (În sint. s. *tabletă de prospețime*) — Preparat contra mucegaiului — „Prin descompunerea lor treptată, *tabletele* emană o cantitate mică de gaz cu conținut de sulf, care protejează legumele și fructele proaspete împotriva mucegaiului. Potrivit noii metode de depozitare, «*tablete de prospețime*» se introduc în lăzile cu legume sau fructe, care se așază în încăperi frigorifice." Sc. 11 V 78 p. 3 (formal din fr. *tablette;* DN — alte sensuri, DEX, DN3, sensul 1).

tabloíd adj. — Referitor la o publicație al cărei format este jumătate din formatul folosit obișnuit pentru ziare — „Locuitorii Parisului au la dispoziție un nou cotidian, «L'Imprévu», condus de M.B. și B.H.L. Noua publicație, de format *tabloid*, are 16 pagini și... va fi un ziar al stîngii populare." Sc. 28 I 75 p. 6 (din engl. *tabloid*, fr. *tabloïde*/ PR 1950; CD).

taciturnítate s.f. — Starea celui care este tacitum — „Nu este vorba de *taciturnita* lui Brâncuși." Sc. 21 X 67 p. 5 (din *taciturn* + *-ie*).

tagalóg adj., s. „Guvernul se străduiește, în prezent, să creeze o limbă unică filipineză pe baza unei limbi mai răspîndite în arhipelag — limba *tagalog*." Sc. 16 VIII 79 p. 5 (cf. fr. *tagal* „limba malaio-polineziană").

tahográf s.n. (tehn.) „În legătură cu remarca cititorului R.G. din Cluj-Napoca privind inutilizarea *tahografelor*, aparate care urmăresc și controlează circulația autovehiculelor, furnizînd date importante, Centrala de Transporturi Auto ne comunică... " R.l. 12 II 77 p. 5. „*Tahografuł* — «cutia neagră», cum i se mai spune — înregistrează sub formă de diagrame un mare număr de date privind conducerea mașinii." R.l. 31 XI 77 p. 6 [și *tahigraf*] (din germ. *Tachograph;* cf. fr. *tachygraphe;* DMC 1970; LTR; DEX, DN3).

taíno s., adj. „Sînt 450 de piese excepționale, vestigii ale culturii *taíno* care a înflorit între anii 600 și 1492 pe teritoriul de astăzi al Republicii Dominicane. E cultura populației băștinașe a acestor meleaguri, populație pe care Cristofor Columb a găsit-o cînd a debarcat pe respectiva insulă a Antilelor Mari... și care l-a primit pe corăbierul spaniol cu ospitalitate și bunăvoință (într-o traducere aproximativă *taíno* înseamnă dealtfel «om bun»)." R.l. 26 VII 77 p. 6 (cuv. amerind.; cf. engl. *taino;* LI 120).

talór-pantalón s.n. — Costum de damă alcătuit din jachetă asortată cu un pantalon — „Voi opta pentru marea reîntoarcere la tailleur, *tailleur-pantalon*, ce a cîștigat unul dintre primele locuri pe podiumul feminității." Săpt. 16 VII 71 p. 26. „*Taioare-pantalon*, în variante albastru-marin și alb, evocă ținuta sportivilor ce se vor alinia la defilarea prilejuită de deschiderea Jocurilor Olimpice." R.l. 27 I 72 p. 6; v. și *short* [scris și *tailleur-pantalon*] (din fr. *tailleur-pantalon*).

talasoterapíe s.f. (med.) — Tratament medical în climat marin, prin băi de mare în special — „Regizorul francez A.J. turnează în momentul de față, pe malul Atlanticului, «Tratament de șoc» film în care se preconizează un tratament al maladiilor psihice... *talasoterapia*." Cont. 17 XI 72 p. 5. „În *talasoterapie* rolul principal revine băilor de mare, dar desigur acestea sînt combinate cu helio- și aeroterapia, care la un loc constituie complexul binecunoscut sub denumirea de cură helio-marină." Sc. 7 VIII 77 p. 4; v. și *nămoloterapie* [scris și *talazoterapie*] (din fr. *thalassothérapie;* DMC 1950; DEX, DN3).

talkie-walkie s. (cuv. engl. americ.) — Aparat portativ de radio emisie-recepție — „... gangsteri veritabili în autoturisme Dacia, cascadorie pe două roți, pe o roată, printre vestigii istorice, peste capete de turiști, aparate *talkie-walkie*, whisky." Săpt. 9 II 79 p. 4; v. și *emisie-recepție* [pron. *tóki-óki*] var. *walkie-tal-*

kie] (cf. fr. *talkie-walkie;* DMN 1954, BD; D.Am.; DN3—*walkie-talkie*).

taluzát,-ă adj. — Pietruit, bine tasat — „«Bahluiul» șerpuiește elegant printre maluri *taluzate*, mărginite de arbori proaspăt plantați." Cont. 23 III 62 p. 1 (din *taluza*).

tanc petroliér s.n. — Vas care transportă petrol — „*Tanc petrolier* — spărgător de gheață. Ingineri norvegieni au elaborat proiectul unui spărgător de gheață destinat transportării petrolului extras din zăcămintele arctice." Sc. 4 VI 76 p. 8 //din *tanc* + *petrolier*//.

tarát,-ă adj. — (Despre pui) Mic, sub o anumită greutate, de obicei de circa 500 gr. — „Am cumpărat doi pui *tarați*." (probabil din *tara* „greutate" + *-at*, sau din *tarat*» care are tare"; DN, DEX, DN3 — alt sens).

tașíst,-ă adj. (pict.) „Dar, căutînd mijloace noi, V. Șt. ne-a înfățișat o expoziție de pictură «*tașistă*», adică de pete de culoare, pe care le folosește mai mult pentru un efect decorativ." Sc. 16 XII 65 p. 4 (din fr. *tachiste*; DN3).

taxicamión s.n. — Taxi mare, cu funcție de camion — „Știm că 30 de *taxi-camioane* nu pot face totdeauna față cerințelor." Sc. 7 VII 63 p. 2 (din *taxi* + *camion*).

taxifurgonétă s.f. — Taxi în care se încarcă mobilă, mărfuri etc. — „În stația de taximetre din fața complexului «Bucur-Obor» din Capitală s-a înființat și o stație de *taxifurgonete*." R.l. 17 XII 75 p. 5, „Aflăm de la tov. A.V., șeful autobazei de *taxifurgonete* din I.T.B., că pe încă 20 de mașini au fost instalate stații de radiotelefon." R.l. 26 XII 77 p. 5 (din *taxi* + *furgonetă*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 39; FC I 48).

taximetríst s.m. — Șofer de taximetru — „La o răspîntie din Cluj-Napoca, *taximetristul* H.G. a observat un cetățean făcîndu-i semne disperate." Sc. 24 XII 74 p. 2. „În punctele de aglomerație din marile orașe apar adesea *taximetriști* de ocazie, adică indivizi care își transformă autoturismele personale în mașini de piață." R.l. 5 V 79 p. 2 (din *taximetru* + *-ist*).

taxofón s.n. „În Franța a fost introdus în exploatare un aparat de telefon denumit «*taxofon*» care stabilește automat legătura interurbană, după introducerea unei monede." Mag. 29 XII 66 p. 4 (cuv. fr.).

team s. (cuv. engl.) — Echipă (mai ales în sport); prezidiu — „Zoe Dumitrescu-Bușulenga a fost activă în *team*-ul de conducere al congresului..." R. lit. 6 IX 79 p. 24; v. și Cont. 19 XII 80 p. 9 [pron. *tim*] (cf. fr. *team*).

teatrotécă s.f. „La Paris a luat ființă o «*teatrotecă*», un teatru care va reprezenta în suită cele mai mari succese ale scenelor

pariziene din ultimul sfert de secol." Cont. 27 IX 63 p. 5 (din fr. *théatrothèque;* L. Seche în LR 3/77 p. 272).

teátru-laboratór s.n. — Teatru experimental (de tineret) — „*Teatrul laborator* al studenților bucureșteni, «Podul», își reia activitatea." Cont. 15 I 71 p. 4. „Teatrul viu (Living Theatre), cea mai cunoscută grupare de avangardă din S.U.A., s-a afirmat la New York și a fost stimulat de modelul *Teatrului-laborator* al lui Jerzy Grotowski." (f.d.) (din *teatru* + *laborator*).

teenager s. (cuv. engl.) — Adolescent de la 13 la 19 ani — „Junocrația. De cîțiva ani moda se află sub tutela unui despot tînăr. *Teenager*-i au impus minijupa." Cont. 4 VII 69 p. 6 [pron. *tineigher*] (cf. fr. *teenager;* DMN 1962).

teflón s.n. — Tip de material plastic — „Tigaie de *teflon* în care se prăjește fără grăsime." Mag. 9 II 77 p. 5; v. și R.l. 28 IX 79 p. 4; v. și *pasphil.* (1966) (din fr. *téflon;* cf. engl., rus *teflon;* PR 1948; El. Carabulea în LR 3/74 p. 188; LTR, DTP; DN3).

teflonát, -ă adj. — (Despre vase) Acoperit cu teflon — „La fel și pentru vasele *teflonate,* cunoscute și apreciate deja de cumpărătoare pentru dublul avantaj ce-l prezintă: de a fi curățate ușor și a se putea prăji fără grăsime." I.B. 3 IV 78 p. 4 (din *teflon* + *-at;* cf. fr. *teflonisé;* PR 1963).

telnoéxpo s.n. — Expoziție tehnică internațională — „Începînd de ieri, Capitala găzduiește o nouă competiție internațională a progresului tehnic, o largă confruntare deschisă unora dintre cele mai moderne creații contemporane dintr-o serie de ramuri de larg interes ale construcției de mașini, toate reunite sub genericul «*Telnocxpo '75*»." R.l. 13 X 75 p. 1. „De duminică, 12 octombrie, Capitala țării noastre este gazda primei ediții a expoziției tehnice internaționale «*Tehnoexpo '75*». Sc. 14 X 75 p. 1; v. și I.B. 9 X 75 p. 1, *TIB* (din *tehno* + *expo[ziție]*).

téhno-film s.n. 1971 — Film cu caracter tehnic — v. *film-comandă*[2] // din *tehno-* + *film*//.

tele[1] — Abreviere pentru *televiziune* — v. *regal* (1976) (cf. fr. *télé;* DMN 1959; L. Seche în LR 1/74 p. 77).

tele[2] — Prefixoid cu sensul „departe" — (FC 1, VIII, 25, I. Iordan în RLR XXXI 1967 p. 247, L. Seche în LR 1/74 p. 77).

teleanchétă s.f. — Anchetă a televiziunii — „Spicuim cîteva rubrici: «*teleancheta*» (trei întrebări și firește... trei răspunsuri)." Pr. R.TV. 8 III 62 p. 8 (din *tele-*[1] + *anchetă;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143).

teleást s.m. 1. — Realizator sau autor de emisiuni de televiziune — „Un termen nou trebuie introdus în vocabular, pentru că

din ce în ce mai des va trebui să numim pe acei pionieri care fac ca această artă nouă să-şi ocupe locul ei sub soare. Foarte, foarte curînd va trebui să spunem *telcast*, cu uşurinţa cu care rostim celălalt cuvînt al culturii moderne: oineast." Cont. 30 XII 66 p. 4. „Ioan Grigorescu subliniază cum românii — constructori, arheologi, *teleaşti* — vor avea o contribuţie substanţială." Sc. 4 IV 79 p. 4; v. şi Cont. 10 II 67 p. 5, Luc. 27 V 78 p. 4, *hanta*. 2. — Amator de programe serioase de televiziune — „Altminteri, ador televiziunea, dar nu sînt *telcast*, ci televizorist, adică îmi place să mă şi distrez ceea ce văd." Săpt. 2 II 73 p. 6 (din fr. *télécaste;* DMN 1963; FC I, V 21, Fl. Şuteu în RRL 1/69 p. 21—22, F. Hasan în LR 3/74 p. 195. A. Giurescu *M.C.* 41; DN3).

telebascúlă s.f. — Cîntar folosit în cosmos — „Greutatea totală a probelor de rocă se ridică la 54,4 kg. Calculul a putut fi rapid efectuat cu ajutorul unei *«telebascule»* care face parte din echipamentul selenaţilor. Rocile strînse se depun pe un cîntar special, conceput pe baza raportului dintre forţele de gravitaţie ale Lunii şi ale Terrei (1:6)." Sc. 7 II 71 p. 8 (din *tele-*[2] + *basculă*, probabil după model engl.).

telebatoscóp s.n. „*Telebatoscop* este numele unui aparat nou, conceput de tehnicienii sovietici, în colaborare cu medicii. Acest aparat este destinat detectării corpurilor străine din ţesuturi." Mag. 12 XI 66 p. 3 (cuv. rus; Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 142).

telebilánţ s.n. „*Telebilanţ*" [titlu al unui articol în care se face un bilanţ al emisiunilor de televiziune]. Cont. 3 I 64 p. 5. „*Telebilanţ*. Cu o anumită depărtare în timp, adică după trecerea unui an... avem senzaţia satisfăcătoare că undele rotunde ale radiodifuziunii şi rectilinii ale televiziunii nu s-au difuzat în spaţiu fără urme." R. lit. 1 I 76 p. 16 (din *tele-*[1] + *bilanţ*).

telecabínă s.f. — Instalaţie cu cablu pentru transportat persoane în cabine suspendate — „În Poiana Braşov funcţionează o *telecabină* cu 40 de locuri şi patru teleschiuri. Cum zăpada a şi venit, s-a început montarea a încă trei baby-schi-lifturi." R.l. 22 XI 75 p. 5; v. şi *teletransport* (1971) (din it. *telecabina*, fr. *télécabine;* DMC 1966; DN3).

telecámeră s.f. — Cameră de televiziune de luat vederi — „Cunoştinţele robotului sînt depozitate într-un miniordinator, montat în dreptul pieptului. «Vabot-1» îşi serveşte creatorii cu ceai, căutînd cu cele două *telecamere* ce-i slujesc drept ochi ceainicul, apucîndu-l şi turnînd conţinutul în ceaşcă". Sc. 15 III 77 p. 6. „*Telecamera* zburătoare, care va fi în curînd lansată pe piaţă în Statele Unite, este destinată transmiterii de reportaje TV, controlului aerian al circulaţiei,"

Sc. 2 II 79 p. 5; v. și *telecopter* (din fr. *télécaméra;* DMN 1956).

telecárd s.n. (med.) „*Telecard* PP este un aparat original, realizat de cercetători bulgari, care permite efectuarea electrocardiogramelor prin telefon." I.B. 14 XII 74 p. 8 (din *tele[fon]* + *card[iogramă]*, după model bulg.).

telecasétă s.f. — Casetă care cuprinde un film înregistrat pe bandă magnetică — „Apariția *telecasetei* sau videocasetei, cum se mai numește ea, va constitui, probabil, o revoluție în informații." Săpt. 12 III 71 p. 13 //din *tele-*[1] + *casetă*, probabil după model engl.//.

telecéntru s.n. — Centru de televiziune — „Blocul redacțional de la viitorul *telccentru*." Cont. 1 VIII 67 p. 5 (din *tele*[1]- + *centru;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143).

telecinemá s. — Emisiune de filme transmisă prin televiziune — „*Telecinema*." R. lit. 25 IV 74 p. 17 (din fr. *télécinéma;* L. Seche în LR 3/65 p. 409; DEX, DN3).

telecóm s. „«*Telecom*-1» este denumirea unui satelit francez ce urmează să fie lansat pe o orbită staționară deasupra golfului Guineei, în 1983." Sc. 1 IV 79 p. 5 (cuv. fr.).

teleconcúrs s.n. — Concurs transmis prin televiziune — „Să transmitem o suită de *teleconcursuri* gen «Cine știe, cîștigă»." Cont. 1 VIII 67 p. 5. „*Teleconcursul* golea străzile." Cont. 26 IX 69 p. 5 (din *tele-*[1] + *concurs;* FC I 140; DN3).

teleconferință s.f. — Procedeu modern de telecomunicații — „Au fost confecționate și montate 4 instalații de *teleconferință* pentru asigurarea unei legături permanente între regulatoarele de circulație din raza Direcției regionale CFR Timișoara." Sc. 2 V 64 p. 1. „În Franța a fost construită o rețea națională de *teleconferințe*, respectiv de telecomunicații, care permite desfășurarea unor reuniuni între două sau mai multe orașe fără deplasarea participanților... Se prevede, de asemenea, construirea unor săli de videoconferințe, unde participanții își vor vedea interlocutorii, grație ecranelor de televiziune." Sc. 13 III 77 p. 5; v. și *telematică* (din *tele-*[2] + *conferință;* A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537).

telecoptér s.n. „Telecameră zburătoare. E vorba de o «libelulă mecanică» — un mic elicopter, fără cabină și fără pilot, care transportă o telecameră de luat vederi. Înzestrat cu un motor în doi timpi, «*telecopterul*» are o autonomie de zbor de peste o oră." Sc. 2 II 79 p. 5; v. și *telematică* (din *tele[cameră]* + *[heli]copter*, probabil după model engl.)

telecronicár,-ă s.m.f. — Cronicar al emisiunilor de televiziune — „*Telecronicari* și *telecronicare*, ascuțiți-vă creioanele." Fl. 14 I 67 p. 2. „În curînd telespecta-

torii vor avea prilejul să-şi spună cuvîntul. Iată şi pentru confraţii *telecronicari* un prilej fericit de a privi cu atenţie o realizare ambiţioasă şi care a cerut într-adevăr sacrificii." Săpt. 13 VI 75 p. 4 (din *tele-*[1] + *cronicar*).

telecrónleă s.f. — Cronică de televiziune — „*Telecronica*." Luc. 26 II 66 p. 8; v. şi 4 II 67 p. 2 (din *tele-*[1] + *cronică;* L. Seche în LR 1/74 p. 77).

teledetécţie s.f. (tehn.) — Ştiinţa şi tehnica detecţiei la distanţă — „*Teledetecţia*, tehnică polivalentă (de cercetare, supraveghere, descoperire şi inventariere a resurselor pămîntului), permite obţinerea unei cantităţi uriaşe şi exacte de informaţii, imposibil de colecţionat prin metode clasice." I.B. 25 IV 77 p. 2. „*Teledetecţia* hidrologică — O imagine a planetei Terra?" Pr. R.TV. 25 I 78 p. 10. „Peste cîteva săptămîni, fotografiile sateliţilor americani «Landsat» de *teledetecţie* a resurselor terestre, vor fi realizabile în zece zile, în loc de 30." R.l. 3 V 79 p. 6; v. şi 31 X 79 p. 6 (din fr. *télédétection*) PR 1960)

teledialóg s.n. — Dialog prin intermediul televiziunii — „*Teledialog* între noi, tinerii." Pr. R.TV. 12—18 I 75 p. 8 (din *tele-*[1] + *dialog;* Th. Hristea *P.E.* 137, FC 1 142, L. Seche în LR 3/65 p. 409, atestare din 1964).

teledirijáre s.f. — Acţiunea de a dirija de la distanţă — „*Teledirijarea* automată a traficului feroviar cuprinde sectoare de linie de 200—300 km pe care circulaţia se desfăşoară conform cu varianta optimă de scurgere a garniturilor de tren." Sc. 31 VII 66 p. 4 (din *teledirija;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 142; DN3).

teledivertisménţ s.n. — Emisiune distractivă de televiziune — „Studioul include mai marcat «*teledivertismentul*» în programele de sîmbătă şi duminică." Cont. 18 VI 65 p. 6; v. şi Săpt. 1 X 71 p. 13 (din *tele-*[1] + *divertisment*).

tele-după-amiáză (duminicálă) s.f. — Emisiune de televiziune transmisă duminica după-amiaza — „Iniţiativa diversificării *tele-după-amiezelor* duminicale, astfel încît ele să răspundă unor preferinţe cît mai variate şi să ofere posibilitatea opţiunii, este binevenită" Cont. 25 VII 75 p. 5. „«Linia maritimă Onedin»... constituie centrul de atracţie şi interes al *tele-după-amiezelor* noastre duminicale." Cont. 8 XII 78 p. 11 (din *tele-*[1] + *după amiază* [*duminicală*]).

teleecrán s.n. — Ecranul televizorului — „Numeroasele lui spectacole «de sală»... i-au asigurat o experienţă în lucrul cu actorii, o experienţă care, mai ales aici, pe *teleecran*, s-a dovedit o condiţie a reuşitei." Gaz. lit. 2 III 67 p. 2 (din *tele-*[1] + *ecran;* cf. fr. *télécran* — alt sens; PR 1956) Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143).

teleecranizá vb. I — A ecraniza special pentru televiziune — „Se-

rialul ne-a făcut însă să ne gîndim că mai avem o sumedenie de cărți ce s-ar putea *«teleecraniza»*." Săpt. 12 IX 75 p. 6 (din *tele*[1]*-+ ecranizá)*.

teleeducáție s.f. „Sîntem într-un secol al *teleeducației*. Vrem să ne educăm și prin televizor." Cont. 17 XII 65 p. 4. *„Teleeducația* prin sateliți... Timp de un an, cu ajutorul satelitului vor fi retransmise programe de radio și televiziune — îndeosebi educative și în domeniul medicinii." Sc. 7 VI 74 p. 6 (din *tele-*[1] *-+ educație;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 144).

teleemisiúne s.f. — Emisiune transmisă prin televiziune — „Nu vreau ca *teleemisiunile* să se transforme în revista «Știință și tehnică»." Cont. 9 XII 66 p. 4. „Evident, o *teleemisiune* are coordonatele ei ample și direcțiile precise implicate de un program ferm." R. lit. 16 X 69 p. 27. „Tendințe de oblomovism spiritual ale consumatorului mediu de *teleemisiuni* artistice." Luc. 21 IX 72 p. 7 (din *tele-*[1] *-+ emisiune)*.

teleenciclopedíe s.f. — Emisiune de enciclopedie prezentată de televiziune — „Unele emisiuni noi, primite cu interes, dau de pe acum semne de oboseală — ca în cazul *«Teleenciclopedici»*, care a început să includă subiecte nesemnificative, întîmplătoare." Cont. 18 VI 65 p. 2. *„Teleenciclopedia* este una din emisiunile cele mai interesante ale televiziunii." Cont. 18 II 66 p. 6. „Cel puțin *teleenciclopedia*... reușește să fie animată." R. lit. 3 IV 75 p. 16; v. și *emisiune-mamut* (din *tele-*[1] *-+ enciclopedie;* L. Seche în LR 1/74 p. 77).

telefagíe s.f. „După șase ani de *telefagie*, viciu obligatoriu pentru cine se încumetă să țină o cronică T.V., ajunsesem la saturație." R. lit. 31 I 74 p. 30. *„Telefagia* dăunează sănătății. Cei ce obișnuiesc să consacre prea mult timp emisiunilor micului ecran riscă să facă o criză cardiacă." Sc. 3 II 79 p. 5 (din *tele-*[1] *-+* gr. *-fagie* „mîncare", „absorbție", după tipul *cronofagie)*.

telefilíe s.f. (formație glumeață ad-hoc) — Atașament față de emisiunile de televiziune — „Unii au hemofilie. Vornicu are *telefilie*, într-o formă rebelă și nelipsitoare." Cont. 5 VIII 77 p. 9 (din *tele-*[1] *-+ -filie*, „iubire", după tipul *hemofilie*).

telefílm s.n. — Film realizat pentru televiziune — „Nu mă îndoiesc că cei care se ocupă de *telefilm* cunosc bine diferența dintre Buster Keaton și Louis de Funès." R. lit. 20 V 71 p. 29. „Scenariu devenit *telefilm* datorită regizorului D.N." R.l. 5 XI 77 p. 2 (din fr. *téléfilm;* L. Seche în LR 3/65 p. 409, atestări din 1965, F. Hasan în LR 3/74 p. 195; DEX, DN3).

telefón-teleimprimatór s.n. 1978 — Telefon cu teleimprimator des-

tinat surzilor — v. *minitelex* //din *telefon* + *telecimprimator*//.

telefón-televizór s.n. — Telefon dublat de un televizor — „Societatea «Nippon Electr. Company» a anunțat ieri că a început să comercializeze un *telefon-televizor*, care este primul de acest fel din lume în folosință comercială. Instalația, denumită «sistemul videofon NEC», cuprinde un televizor emițător și receptor ... și un sistem automat de reglare..." I.B. 18 X 67 p. 4 //din *telefon* + *televizor*//.

telegénic,-ă adj. — Bun pentru televiziune, care are o prezență plăcută la televiziune — „Televiziunea — ne-a spus E.O. — are nevoie de telereporteri — adică de ziariști care să posede pe lîngă calitățile firești ale semnatarilor de articole, «stil», dicție, inteligență spontană, simțul umorului, într-un cuvînt farmec *telegenic*." Sc. 13 I 66 p. 4. (impropriu) „O idee *telegenică*: emisiunea «360 de grade», deși, după ce am scris despre ea, ne-a oferit destule inegalități." Cinema 12/72 p. 44 (din fr. *télégénique;* PR 1961; FC I 24, L. Seche în LR 3/65 p. 409, atestări din 1964, Th. Hristea *P.E.* 137; DEX — alt sens, DN3).

telegrădiniță s.f. 1975 — Emisiune de televiziune pentru copiii de grădiniță — v. *teleșcoală* (din *tele*[1]- + *grădiniță*).

telegrizometrie s.f. (telm.) „Pînă în prezent, în acest scop au fost utilizate lampa cu flacără, apoi grizometrul electric. Acestor mijloace, ce se mai utilizează încă, li s-a adăugat în urmă cu cîțiva ani *telegrizometria:* captatoare instalate în punctele sensibile care transmit la fiecare patru minute informații din galeriile de fund." R.l. 22 XII 77 p. 6 //din *tele-*[2] + *grizometrie*//.

teleînregistráre s.f. — Înregistrare la distanță — „Metoda *teleînregistrării* parametrilor biologici permite cercetătorilor să studieze comportarea organismului uman la excitațiile venite din mediul înconjurător." Sc. 11 XII 65 p. 6 // din *tele-*[2] + *înregistrare;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143//.

telejurnál s.n. — Emisiune de televiziune în care se transmit știrile curente — „*Telejurnalul* (de ce nu «teleziarul»?) se prezintă într-un cadru nou." R. lit. 15 VIII 75 p. 17 (din *tele-*[1] + *jurnal*, după modelul lui *radiojurnal;* Th. Hristea *P.E.* 137, L. Seche în LR 3/65 p. 409, 1/74 p. 77, FC I 24, 140, VRC 273; DEX, DN3).

telemátică s.f. „Informația «telematizată». Autoritățile franceze au anunțat recent un șir de hotărîri privind crearea unei vaste rețele de *«telematică»*, tehnica transmiterii la mare distanță și valorificării informațiilor, care combină informatica (computere de mari dimensiuni și «bănci» gigantice de date) cu sateliți și alte procedee moderne de comu-

nicații (telefonie, telex, teleconferință, videoconferință, instalații de telecoptere, sisteme teletext)." Sc. 3 III 79 p. 5 (din fr. *télématique;* DMC 1978).

telemátic,-ă adj. — Care folosește rețelele de telematică — „Annecy va fi primul oraș *telematic* din Franța." R.l. 12 X 79 p. 6 (din fr. *télématique;* DMG 1978).

telematizát,-ă adj. 1979 — Referitor la telematică — v. *telematică.*

telemecánic,-ă adj. — Care controlează și comandă funcționarea mecanismelor de la distanță — „La Dnepropetrovsk (Uniunea Sovietică) a fost realizată o instalație *telemecanică* pentru una din minele carbonifere ale bazinului Donet." Sc. 25 III 64 p. 3 (din fr. *télémécanique;* Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143; DTP; DEX, DN3).

telenoápte s.f. — Noapte (de revelion) cu program non-stop la televiziune — „Alături de clou-ul celei mai lungi *telenopți* — am numit «show-ul» lui A.B. — secvențele de teatru au pigmentat programul cu cîteva clipe prepondereni vesele, așa cum se cuvenea în noaptea dintre ani". Cont. 8 I 71 p. 4; v. și *happy-end* (din *tele-*[1] + *noapte*).

teleobservá vb. I — A observa cu atenție emisiunile de televiziune — „Cineva, nicăieri nu s-a specificat cine anume (sau oare teleobservatorul n-a *teleobservat* cu atenția cuvenită?), a scris în sfîrșit o partitură, și nu o partitură «în general», ci o partitură pentru un anumit actor." Cont. 9 III 79 p. 8 (din *tele-*[1] + *observa*).

teleobservatór s.m. — Observator atent al emisiunilor de televiziune — „*Teleobservator.*" Cont. 18 X 74 p. 6; v. și *teleobserva* (din *tele-*[1] + *observator*).

teleonomíe s.f. (biol.) „Pentru prima dată noțiunea *teleonomie* a fost definită de către C.S. Pitterndrich, în lucrarea sa «Behavior and evolution» (Comportare și evoluție), 1956, pentru a desemna mecanismele de reglare celulară care sînt determinate în mod obiectiv de anumite legități. Tot în cadrul biologiei, noțiunea *teleonomie* deține un loc central, în interpretarea naturii organismelor vii, la cunoscutul om de știință francez Jacques Monod." Cont. 8 IV 77 p. 2 (din fr. *télé[o]nomie;* PR 1972; DN3).

teleoperatór s.n. „Este lesne de înțeles ce poate fi un *teleoperator.* Este un aparat care execută o serie întreagă de mișcări dintre cele mai complicate sub directa îndrumare a omului, care se află la mare distanță de mediul în care operează aparatul, dar care vede pe un ecran de televiziune ceea ce are de făcut." Cronica 5 IX 75 p. 10 (din engl. *teleoperator,* fr. *téléopérateur;* BD 1970, PR 1973).

teleportánță s.f. 1975 — Purtare la distanță — v. *paranormal* //din *tele-*[2] + *portanță*//.

telepublicitáte s.f. — Publicitate prin intermediul televiziunii — „*Telepublicitate?*" Cont. 24 IX 65 p. 2 (din *tele-*[1] + *publicitate*).

telerecitál s.n. — Recital susținut în cadrul unei emisiuni de televiziune — „*Telerecitalul* Al. Giugaru de săptămîna trecută în care Goldoni, Molière, Caragiale ne-au apărut luminați de rîsul tranșant al protagonistului." R. lit. 21 VI 73 p. 23. „Căci ceea ce unifica măștile» *telerecitalului* de săptămîna trecută era tocmai inteligența ca vocație a meserici." R. lit. 25 IX 75 p. 17 (din *tele-*[1] + *recital*).

teleredáctor s.m. — Redactor al emisiunilor de televiziune — „Telespectatorii au putut urmări cu interes și satisfacție pe scriitorii aflați la masa lor de lucru, cărora *teleredactorii* le-au pus întrebarea stereotipă dar esențială: ce ne veți da în '75?" R. lit. 9 I 75 p. 16 (din *tele-*[1] + *redactor*).

teleredácție s.f. — Redacție a emisiunilor de televiziune — „Lăudabilă intenția de luni seara a *teleredacției* literare... de a face pe telespectatori să rîdă." R. lit. 3 IV 75 p. 16 (din *tele-*[1] + *redacție*).

telerepórter s.m. 1966 — Reporter la emisiunile de televiziune — v. *telegenic* (din *tele-*[1] + *reporter*; cf. fr. *télérepórter*; FC I 140, L. Seche în LR 3/65 p. 410, atestări din 1964).

telerevelión s.n. — Emisiunea de televiziune prezentată în noaptea de revelion — „Toma Caragiu a avut cîteva clipe memorabile de haz care vor rămîne în antologia *telerevelioanelor*." Cont. 8 I 71 p. 4. „*Telerevelion*. Ora 21. Apăsăm pe butonul televizorului și... începe programul festiv din noaptea Anului Nou." I.B. 20 XII 73 p. 3. „Apreciind cum se cuvine munca intensă a regizorilor, redactorilor, cîntăreților, actorilor, să selectăm din *telerevelion*..." f.d. (din *tele-*[1] + *revelion*).

telescáun s.n. (sport) — Teleferic cu cablu unic de care sînt atașate scaune — „La Predeal, cele două *telescaune* și două teleschiuri au fost renovate și modificate." R.l. 22 XI 75 p. 5; v. și *teleschi*, *teletransport* (1971) (din *tele-*[2] + *scaun*, după fr. *télésiège*; DMN 1966; Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143, A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537).

teleschí s.n. — Instalație de teleferic pentru schiori — „Elicopterul francez Super-Frelon 03 a realizat recent o performanță, transportînd de la Nisa la stația *teleschi* din Auron (2 500 m) un cablu de *teleschi* cîntărind circa 2 tone." R.l. 10 IV 65 p. 3. „Telescaunele și *teleschiurile* de la Cota 1400 și Vîrful cu Dor vor funcționa cu program continuu..." Sc. 29 XII 76 p. 5; v. și *minicar*, *telecabină*, *telescaun*

(din fr. *téléshi;* DMC 1966; Fl. Dimitrescu în LR 2/70 p. 143; DN3).

telescopát,-ă adj. — (Obiect) compus din elemente care se introduc unul în altul, devenind foarte mic — „A fost expusă o colecție de caravane și remorci. Unele, pliante, încap în portbagaj, altele, ingenios *telescopate,* se transformă pe loc într-un apartament cu trei camere și tot confortul." Cont. 16 V 69 p. 10 (cf. fr. *telescoper,* engl. americ. *to telescope;* DZ).

telescriptór s.n. — Teleimprimator — „Un telefon obișnuit și un *telescriptor,* de asemenea obișnuit, conectate printr-un phonotip — un aparat care transformă sunetele în semne grafice.. reprezintă un sistem de telefon pentru surzi, prezentat recent la Geneva." I.B. 22 III 73 p. 4 (din fr. *télécripteur;* LTR, DTP; DEX, DN3).

telespectatór,-toáre s.m.f. 1975 — Persoană care urmărește emisiunile de televiziune — v. *flash*[1], *număr-record, telecronicar, teleredactor, teleredacție, teletext*[1], *videopicup* (din *tele-*[1] + *spectator;* cf. fr. *téléspectateur;* PR 1949; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394; FC I 140, L. Seche în LR 3/65 p. 410, F. Hasan în LR 3/74 p. 195; DEX, DN3).

telespectatoríme s.f. — Mulțimea telespectatorilor — „Am fi vrut să scriem despre ciocănitoarea Woody... cioara Inki, ursul Panda și alți eroi care au cucerit *telespectatorimea.*" R. lit. 6 IV 78 p. 17. „Iată un Jerry Lewis care, din cîte știu, a făcut să se zguduie de rîs *telespectatorimea* de duminică seară." R. lit. 14 IX 78 p. 17 (din *telespectator* + *-ime*).

telespícher[1] s.m. — Crainic al televiziunii — „De aceea, pronunțarea incorectă a unor nume proprii, mai ales la *telespicher,* îl surprinde pe spectatorul informat." Cont. 23 IV 65 p. 2; v. și Sc. 9 XII 65 p. 5 [pron. greșit *teleșpicher*] (din *tele*[1]- + *spicher;* cf. fr. *téléspeaker*).

telespícher[2] s. (tehn.) — Tip de aparat prin care se comunică la distanță — „Timp de zece zile ei «se scufundă» treptat la o adîncime simulată de 40 metri (40 de atmosfere), rămînînd în tot acest timp în legătură cu lumea exterioară prin intermediul *telespeakerului.*" Sc. 3 IV 74 p. 6 [scris și *telespeaker;* pron. greșit *teleșpicher*] (din *tele-*[2] + *spicher,* după model engl.).

telescoálă s.f. (înv.) — Emisiune de televiziune pentru elevi care vine în sprijinul școlii — „Emisiunile de *teleșcoală* sau telelecțiile se vor adresa, desigur, în primul rînd, elevilor, dar și populației adulte." Cont. 1 VIII 67 p. 5. „În premieră... «telegrădinița». Televiziunea și-a inaugurat un nou ciclu de emisiuni dedicate celor mai mici «elevi» — preșcolarii. În fiecare marți și miercuri... în cadrul cunoscut de cîțiva ani al rubricii «*Teleșcoală*»." Sc. 26 X 75 p. 4 (din *tele*[1]- + *școală;*

cf. fr. *télé-enseignement;* DMC 1960; DN3).

teletáx s. (tehn.) „Aparatul care înregistrează impulsurile se numește *«tcletax»* și este din import." I.B. 15 XII 73 p. 3 //din *tele-*[2] + *tax[are]*//.

teletécă s.f. — Colecție de filme de televiziune — „«Cadavrul viu» poate fi considerat una dintre realizările televiziunii care merită să figureze într-o «filmotecă» sau *«teletecă»* de aur." Săpt. 18 IV 75 p. 6 (din fr. *télethèque;* DMC 1966).

teletéxt s.n. (tehn.) **1.** „Vizitatorii [expoziției] din Berlinul occidental] au privit cu interes sistemul denumit «Videotext» sau *«Teletext»*, grație căruia telespectatorii pot primi la domiciliu «programe de actualități individualizate», adică programe alcătuite, pe baza preferințelor abonatului respectiv, comunicate prin telefon unui ordinator central care dispune — în dispozitivul său de memorizare — de o «bancă» de știri privind evenimentele zilei." Sc. 7 VIII 77 p. 6. **2.** „Televiziunea daneză a inaugurat cu titlu experimental un nou gen de emisiuni, denumite *teletexte*. Ele constau în transmiterea de informații scrise pe care telespectatorul, după dorință, le poate face vizibile pe micul ecran." Sc. 1 X 77 p. 6; v. și R.l. 29 V 80 p. 6, *telematică* //din *tele-*[2] + *text*//.

teletóp s.n. — Emisiune de televiziune în care se prezintă tocmai — „Iată, de pildă, deschizi, numai pentru o clipă, să vezi «*Teletopul*». Pentru că de multe ori această emisiune a avut un spirit deosebit, constați că s-a produs o schimbare." R. lit. 28 VII 72 p. 25. „A doua emisiune aflată și ea la cea de a doua ediție este Parada cîntecului pentru copii. N-au tinerii *«teletop»*, dar bine măcar că au o astfel de emisiune pustanii." Săpt. 16 VI 78 p. 6 (din *tele-*[1] + *top;* DEX, DN3 — alt sens).

teletranspórt s.n. — Transport cu ajutorul telefericului — „Poiana Brașov. Peste cîteva zile un eveniment în *«teletransporturile»* montane: se fac ultimele probe și vor fi date în folosință noile «telecabine». Traseul lor este paralel cu al vechilor «telescaune duble», care, dealtfel, vor continua să funcționeze." Cont. 22 I 71 p. 2 (din *tele-*[2] + *transport*).

televizionită s.f. **1.** — „Boală" a celui care apare (prea) des în emisiunile de televiziune — „M.C. a fost, ca de obicei, foarte plăcută, dar, cu ceva mai mult «botișor» și răsfăț bulevardist: primele semne ale *«televizionitei»*, pe sănătatea acestei talentate actrițe." R.l. 27 XII 74 p. 2. **2.** — Obiceiul de a privi prea mult emisiuni de televiziune — „Consecințele *«televizionitei»* la copii. Nervozitate, insomnie, scăderea puterii de concentrare, dureri de ochi și de cap, agresivitate — toate acestea constituie, conform unui studiu

alcătuit de „Institutul pentru educație sanitară» din Stuttgart, efectele secundare ale vizionării excesive a emisiunilor de televiziune de către copii." Sc. 12 II 77 p. 5 (din *televiziune* + *-ită*, după tipul *apendicită*).

televizorist, -ă s.m.f. 1973 **1.** — Persoană căreia îi plac programele distractive de televiziune — v. *teleast*. **2.** — Depanator de televizoare — „Landa a chemat un *televizorist*." (din *televizor* + *-ist*).

télex s.n. — Procedeu modern de comunicare la distanță — „*Telex* comercial." I.B. 11 IV 74 p. 1. „Spre deosebire de convorbirea telefonică, după cum bine vă este cunoscut, *telexul* are avantajul că oferă un document scris, înlăturînd astfel posibilitatea eventualelor greșeli." R.l. 8 II 75 p. 3. „Nu, spune un fost funcționar la *telex*..." R.l. 14 XII 78 p. 2; v. și *telematică*, *terminal*[2] (din fr. *télex;* PR 1958, BD 1968; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 538; LTR; DEX, DN3).

telexíst, -ă s.m.f. 1977 — Persoană care lucrează la telex — v. *primitor-distribuitor* (din *telex* + *-ist;* cf. fr. *télexiste;* PR 1972).

tenorín s. (muz.) „*Tenorin*, un nou instrument muzical. După cum se știe, violoncelul îndeplinește, ca să spun așa, funcția de tenor. Noul nostru instrument ocupă aceeași întindere, și, ca atare, l-am numit «*tenorin*». Cutia de rezonanță, însă, are o altă formă. În plus, există un dispozitiv electronic special care amplifică și modifică timbrul sunetului, în limite foarte largi, producînd efecte sonore cu totul deosebite față de instrumentele tradiționale." R.l. 13 VI 73 p. 5. „De un larg interes s-au bucurat și studiile prezentate asupra unui nou instrument românesc: *tenorinul* — realizat la Reghin, după proiectul unui grup de muzicologi clujeni." R. lit. 6 VI 74 p. 2 (din *tenor* + *-in*).

tensioactív, -ă adj. — Care poate modifica proprietățile unui lichid — „Anul acesta în schelă au fost extinse un șir de metode avansate de extracție a țițeiului, cum sînt... tratamente cu substanțe *tensioactive*." Sc. 15 IX 62 p. 1 (din fr. *tensioactif*, engl. *tensioactive;* PR 1950; D. Min.; DN3).

tensioná vb. I — A produce încordare — „Dar un joc simulat, inautentic, un joc ce nu decomprimă, ci *tensionează* spiritul, o falsă jubilație..." R. lit. 9 V 74 p. 5 (din *tensiune;* V. Gutu Romalo *C.G.* 168—169, atestări din 1971).

terárium s.n. **1.** „În prezent, la Grădina Botanică se lucrează la amenajarea unui *terariu* (stîncărie) unde vor fi cultivate plante ornamentale care în mod obișnuit cresc în sol pietros." Sc. 10 III 61 p. 1. **2.** — Spațiu amenajat pentru creșterea și observarea anumitor animale — „Dor-

nic de senzații tari, T.K. din Johannesburg și-a petrecut nici mai mult nici mai puțin decît 36 de zile într-un *terariu*, în compania unor drăgălașe și nervoase cobre...“ Săpt. 22 III 74 p. 2 (din lat., fr., engl. *terrarium*, germ. *Terrarium;* Al. Graur în LR 2/58 p. 2, Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394; DN3).

terasiér,-ă adj. — Care ține de terasament — „Constructorii Trustului utilaj *terasier* București au terminat și dat în exploatare primul obiectiv din cadrul Complexului de amenajări hidroameliorative Albița-Fălciu.“ R.l. 29 IX 67 p. 1 (din *terasă* + *-ier;* DN, DN3 — alt sens).

teratrón s. (telm.) „Recorduri... *Teratron* poate vedea prin ceață... Curiosul instrument este, cum era de așteptat, opera savanților britanici. El emite unde a căror lungime depășește lungimile de undă ale luminii, dar este mai mică decît cele folosite în radiolocație.“ Cont. 10 IX 65 p. 9 (cuv. engl.).

terawát s.m. 1977 — Care are o putere de un miliard de kilowați — v. *nanosecundă* //din gr. *terás* „un milion de milioane“ + *watt*//.

tercót s.n. (text.) „Impermeabile de *tercot* (un material indigen — poliester de bumbac, produs la «Dacia»-București).“ Mag. 29 X 66 p. 6; v. și Sc. 14 III 81 p. 2 (din *ter[gal]* + *cot[on]*).

tergál s.n. (text.) — Tip de fibre textile obținute sintetic, țesătură din astfel de fibre — „Pentru început, țesătoria din Smeeni produce *tergaluri*, materiale pentru rochii și uniforme școlare.“ R.l. 3 III 75 p. 2 (din fr. *tergal;* PR 1958; LTR, DC; DEX, DN3).

terilénă s.f. (text) — Tip de fibră sintetică în amestec cu lina — „Nou e faptul că țesătura din *terilenă* va fi realizată și pentru perdele.“ I.B. 31 XII 60 p. 2. „Institutul pentru protecția muncii din Polonia a confecționat pentru muncitorii care lucrează în secții cu temperaturi ridicate o vestă-frigider din *terilen*. În țesutul vestei sînt încorporate canale prin care circulă aer rece.“ Sc. 12 XI 67 p. 5 [și *terilen* s.n.] (din fr. *térylène;* PR 1950; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394; LTR, DC; DEX, DN3).

terítal s.n. (text.) „Pentru prima oară s-au produs la noi în țară perdele din fire de *terital*, fire sintetice superioare.“ Sc. 2 XII 62 p. 2 (din it. *terital;* DN3).

término-limită s.n. — Ultimul termen — „Patinatorii au *termene-limită* de evoluție pe gheață: o oră și jumătate sau două ore.“ Cont. 22 I 71 p. 2. „De reținut că nu există un *termen-limită* de înscriere a dobînzii. Dimpotrivă, operațiunile de înscriere în librete sau de plată efectivă se fac oricînd.“ Sc. 10 VIII 75 p. 3. „Nu se anunță amatori dispuși să accepte ambele clauze, deși *termenul-limită* pentru depunerea

ofertelor e foarte apropiat: 5 noiembrie." Sc. 1 XI 75 p. 6 (din *termen* + *limită*).

termicém s. (telm.) — Tip de lubrefiant — „*Termicemul* lubrefiază pereții interiori ai lingotierelor, asigurînd astfel fabricarea unor lingouri cu suprafețe curate, fără defecte și impurități." Sc. 17 III 71 p. 6 (din *term*[*ic*] + *ICEM* „Institutul de Cercetări Metalurgice").

termician s.m. „O profesiune nouă: *termicienii*. Preocuparea tot mai largă pe toate meridianele pentru economisirea energiei și combustibilului a dat naștere la o nouă profesie, «*termicienii*». Aceștia își propun să identifice căi și mijloace prin care să se reducă cît mai substanțial consumul de energie și combustibil în întreprinderi ca și în locuințele particulare." Sc. 31 V 79 p. 5 (din fr. *thermicien;* PR 1950) .

terminál s.n. **1.** — Partea finală a unui organ, a unei instalații, a unui pipe-line — „Recent, a luat ființă în stația Ploiești Nord un *terminal* — cum se spune — de transcontainere de care vor beneficia și localitățile Brazi, Valea Călugărească, Scăieni." Sc. 24 III 74 p. 5. „Regina Marii Britanii, Elisabeta a II-a, a inaugurat, marți, noile *terminale* de la Sf. Fergus, de pe țărmul scoțian al Mării Nordului, destinate recepționării gazelor naturale exploatate la Frigg." Sc. 10 V 78 p. 6. **2.** (inform.) — Instalație care permite introducerea datelor și citirea rezultatelor la un calculator electronic — „*Terminalul* cărbunelui. Rapoartele statistice primite de Ministerul Industriei Cărbunelui al R.S.S. Ucrainiene s-au împuținat considerabil. Ele au fost înlocuite prin canalele de televiziune ale instalațiilor videoterminale... Cu ajutorul «*terminalului*», cum au denumit specialiștii acest sistem, se poate lua legătura imediat cu centrul de calcul principal al ministerului, obținînd pe ecran răspunsurile ce interesează." Sc. 23 II 74 p. 6. „Calculatorul electronic din Wiesbaden este legat de 800 echipamente *terminale* cu afișaj luminos și telex, instalate pe întregul teritoriu al țării." R.l. 1 X 76 p. 6. „Cu ajutorul acestuia se poate elabora un sistem de trasat curbe plane folosit în proiectări automate, precum și în realizarea unor *terminale*." R.l. 15 XII 78 p. 5; v. și *bancă (de informații), display, ordinator, programator, superminiaturizat.* **3.** — Punctul final al legăturilor cu un aeroport într-un oraș — „*Terminalul* companiei Alitalia la Roma este la Stazione Termini." (din engl., fr. *terminal;* BD 1966, PR — sensul 1 — 1950, sensul 2 — 1960, sensul 3 — 1970; LTR, DTR; DEX — alt sens, DN3).

termíst-tratamentíst s.m. 1974 —Muncitor termist specializat în tratarea plăcilor fibrolemnoase — v. *curățitor-sablator, turnător-formator* (din *termist* + *tratamentist*).

termistór s.n. (fiz.) „*Termistorul.* — Nu ne-ați spus totuși ce sînt *termistoarele* [realizato la Cluj]. —Niște elemente de circuit în semiconductoare care au proprietatea de a-și modifica rezistența electrică în raport de temperatură. Se folosesc la protecția circuitelor și a tuburilor electrice, la pornirea motoarelor, la reglarea temperaturii etc." R.l. 10 I 75 p. 3; v. și *microproducție* (din fr., engl. *thermistor;* PR 1956; DF, DMA, LTR, DTR, TDE, DTM; DN3).

termoacústic,-ă adj. 1971 —Referitor la termoacustică — v. *locuință-tip* (din fr. *thermo-acoustique;* DEX, DN3).

termobiologíe s.f. (biol.) „Biologul doctor C. Picos, conferențiar la Universitatea din București, are o pasiune mai puțin obișnuită. De aproximativ un sfert de secol el și-a consacrat eforturile științifice studierii efectelor temperaturii asupra organismelor vii. Ale temperaturilor ridicate și ale celor scăzute. Universul *termobiologici* pe care i l-a deschis acest studiu s-a dovedit, de la început, surprinzător." Trib. Rom. 1 XII 78 p. 5 //din *termo-* + *biologie*//.

termobúr s. (tehn.) „În Pamir, ca și în apropierea polilor Nord și Sud, a fost încercat noul instrument sovietic de forat ghețarii, *termoburul*." I.B. 31 VIII 73 p. 4 (cuv. rus.).

termocoláre s.f. — Lipire (a stofei) cu ajutorul căldurii — „Greutatea costumului bărbătesc de 1,8 kg a fost diminuată la 1,3 kg. Acest lucru a fost posibil prin reducerea greutății țesăturilor și a unor materiale auxiliare, prin introducerea tehnologiei de *termocolare* în confecții, îmbunătățindu-se concomitent parametrii funcționali." R.l. 11 I 77 p. 3. „Operația de *termocolare* se aplică și la costume de școlari." f.d. (din fr. *thermocollage;* DT).

termocontractábil,-ă adj. — Care se contractă la căldură — „Pentru preambalare, atît a produselor legumicole proaspete, cît și a celor în stare prelucrată, institutul nostru ... a realizat alte două sortimente de peliculă *termocontractabilă*, de astădată din policlorură de vinil." R.l. 23 X 75 p. 2; v. și *inscripționare* (1973) (din *termo-* + *contractabil*).

termocúplu s.n. 1975 (fiz.) — Dispozitiv folosit pentru măsurarea căldurii —v. *microproducție* (din fr., engl. *thermocouple)* DTP, LTR, DF, TDE, DTM; DEX, DN3).

termofosfát adj., s.m. „În cadrul uneia din secțiile expoziției din Moscova a Uniunii artiștilor plastici din U.R.S.S. s-a prezentat un peisaj executat în pastel pe o placă de aluminiu. Este însă vorba de un pastel «*termofosfat*». Procedeul constă în a înlocui tradiționalii fixativi organici, care se descompun rapid, cu fixativi minerali, ca, de exemplu, cei fosfatici." Sc. 21 III 74 p. 6

(din fr. *thermophosphate*, rus *termofosfat;* LTR, DT, OSRJ).

termográfic,-ă adj. Cu ajutorul termografului — „În institutul unde lucrez s-a realizat în premieră națională și mondială măsurarea *termografică* a răspunsului tumorii față de o substanță toxică și netoxică." Fl. 2 VIII 79 p. 9 (din *termograf* + *-ic*; DN3).

termográmă s.f. — Curbă de înregistrare grafică a temperaturii — „În mai multe clinici din Moscova, Leningrad și Kiev se utilizează un nou mijloc de diagnostic — metoda *termogramei*. Primele experiențe sînt bazate pe proprietatea cristalelor lichide de a se împrăștia asemenea apei și de a-și schimba culoarea în urma fluctuațiilor de temperatură. Ele au demonstrat că temperatura pielii crește în zona unde are loc un proces inflamator, sau unde se dezvoltă o tumoră." R.l. 8 XI 76 p. 6 (din fr. *thermogramme*, engl. *thermogram*, germ. *Thermogramm;* LTR, TDE; DN3).

termominerál,-ă adj. — (Apă termală) cu săruri minerale — „În urma descoperirii unor izvoare cu apă *termominerală*, în județul Timiș și Bihor se vor amenaja sere și solarii calde, care vor utiliza energia termică eliberată prin circulația apei termale." R.l. 13 IX 77 p. 5 (din *termo-* + *mineral*).

termoplástic,-ă adj. (chim) — Care nu-și modifică structura sub efectul căldurii — „Au apărut sachetele *termoplastice*, perfect impermeabile, pentru bomboane." Sc. 7 X 61 p. 4; v. și *pasphil* (din fr. *thermoplastique*, engl. *thermoplastic;* PR 1956; TDE, TDTF; DEX, DN3).

termorezisténț,-ă adj. — Rezistent la temperaturile înalte sau la presiune — „Aceste țesături sînt neinflamabile, *termorezistente*." I.B. 28 III 63 p. 3. „De remarcat de asemenea și noile produse executate — pentru prima oară — din sticlă *termorezistentă* cu grad sporit de rezistență la șocuri puternice de la 250 la 25 grade Celsius." R.l. 3 VIII 79 p. 2 (din fr. *thermorésistant;* PR 1968; LTR; DN3).

termosudábil,-ă — Care se sudează prin căldură — „Încă din primele zile ale anului, cumpărătorii au remarcat în magazinele alimentare... carnea în caserole de polistiren cu folie *termosudabilă*." I.B. 11 II 76 p. 1; v. și R.l. 8 XII 81 p. 5 (din *termo-* + *sudabil*).

termoviziúne s.f. **1.** „Printre metodele folosite la reconstrucția «orașului vechi» [Cracovia] se află și cea care, cu ajutorul unei camere de «*termoviziune*», «ilumineză» fațadele clădirilor vechi. Astfel, sînt descoperite, sub stratul de zugrăveală, modificări diverse și rămășițe ale arhitecturii și decorațiilor interioare vechi." I.B. 7 II 75 p. 4. **2.** (med.) „La institutul de oncologie din Capitală se folosește de curînd, cu succes, termografu! — un nou aparat pus

la punct de cercetători români — în diagnosticarea tumorilor profunde. Față de aparatele clasice, așa-numitele aparate de *termoviziune*, termograful înregistrează nu numai radiațiile infraroșii, ci și căldura în general, transmisă de țesuturile din profunzime." R.l. 25 XII 75 p. 5. **3.** „*Termoviziune* este numele procedeului de detectare rapidă și prevenire a incendiilor în regiunile acoperite cu păduri pus la punct în Suedia. Este vorba de o cameră de televiziune ce înregistrează, de la 200—300 metri înălțime, diferența de temperatură, la sol, începînd cu 0,2 grade Celsius. În felul acesta «*termoviziunea*» poate semnala din timp cel mai mic incendiu." I.B. 7 II 75 p. 4 //din *termo-* + *[tele]viziune*, după un model străin//.

termovizór s. (med.) „*Termovizorul* este un aparat folosit de institutul de chirurgie clinică și experimentală al Academiei de Științe Medicale din U.R.S.S. pentru diagnosticarea bolilor vaselor sanguine." Cont. 29 X 65 p. 8.

terocél s. 1978 — Tip de colorant — v. *colorom*.

terturán s. 1966 — Tip de material plastic — v. *pasphil*.

téster s.n. (telm.) — Dispozitiv de încercare, de probă — „Am reținut, de asemenea, că I.D.M.S.-ul, la livrarea autoturismelor, asigură un serviciu nou — verificarea mașinilor cu *tester* electronic și reglarea acestora..." R.l. 21 V 77 p. 5. „Unitatea «Autoservice» din Sos. Pantelimon nr. 254 a fost dotată cu un *tester* electronic capabil să stabilească orice defect la motor." R.l. 29 XI 77 p. 5. „Dispecerul de serviciu al Atelierului A.C.R. din str. S.R. ne-a răspuns că aici nu se pot face asemenea verificări și reglaje, neexistînd ... *testerul* electronic, analizatorul de gaze..." Sc. 23 VI 79 p. 5; v. și R.l. 26 IV 77 p. 5 (din engl. *tester*, fr. *testeur*; PR 1950; LTR; DEX — alt sens, DN3).

tetrafonie s.f. 1975 — Tehnică de înregistrare și redare muzicală bazată pe folosirea a patru surse acustice — v. *ambiofonie* (din fr. *tétraphonie;* PR 1970).

tetrapác s. „La Întreprinderea de industrializare a laptelui din Piatra Neamț a fost pusă în funcțiune o nouă instalație de mare capacitate pentru îmbutelierea laptelui în ambalaje nerecuperabile, denumită «*Tetrapac*», capabilă să livreze zilnic comerțului circa 10 000 pungi din carton cășerat de 0,5 litri." R.l. 7 IX 76 p. 5. „În ultimul trimestru al acestui an vom face cunoștință cu cîteva noutăți: lapte livrat în *tetrapak*, un nou tip de ambalaj gen pachet, din carton cășerat." R.l. 30 IX 77 p. 5 [scris și *tetrapak*] //din *tetra* „patru" [colțuri] + *pac[het]*; LTR//.

textile-galanterie-tricotáje s. — Magazin unde se desfac textile, obiecte de galanterie și tricotaje—

„Tot aici există o unitate de *textile-galanterie-trieotaje*, alta pentru desfacerea cărnii, precum și o piață agroalimentară acoperită." Sc. 17 XI 78 p. 5 (din *textile* + *galanterie* + *tricotaje*).

textín s. — Tip de material din care se lucrează încălțăminte — „În colecția de modele pregătită de fabricile de încălțăminte pentru diferitele sezoane ale acestui an, un loc însemnat îl ocupă cele din *textin* și plastin." Sc. 13 II 67 p. 2 (din *text[il]* + *-in*).

textoíd s.m. 1978 — Segment de text mai mic — v. *microsegment* //din *text* + *-oid*//.

thalidomídă s.f. (farm.) „A fost evocat cu acest prilej cazul *thalidomidei* — un produs vest-german care, consumat de femeile-mame, a dus la nașterea unor copii anormali." Sc. 3 IX 72 p. 6. „Multe medicamente tranchilizante (cum ar fi *thalidomida* sau conterganul care a fost utiiizat în țările occidentale pînă mai acum cîțiva ani ca antivomitiv la femeile însărcinate în primele luni de gestație) pot exercita o acțiune nocivă." Cont. 16 III 79 p. 5. „Mamele victimelor se trataseră la începutul sarcinei cu contergan; *thalidomida*, una din componentele conterganului, a fost vinovată pentru malformațiile copiilor." R.l. 26 V 79 p. 6; v. și *copil-monstru* (1962) [și *talidomidă*] (din germ, fr., engl. *thalidomide;* PR 1960; DC).

thanatologíe s.f. — Știința cauzelor și naturii morții — „Ca și dragostea, moartea este considerată un subiect acceptabil numai în planul ficțiunii... Așa se întîmplă și cu *thanatologia*, care degenerează în pălăvrăgeală despre circumstanțe exterioare, despre atitudinea celor din jur, despre o mie de problemuțe adiacente, de la primele asigurărilor pe viață pînă la pompele funebre." R. lit. 7 II 75 p. 20 [scris și *tanatologie*] (din fr. *thanatologie;* PR 1950; DEX, DN3).

thinsulate s. (text) „Iarna viitoare în S.U.A. își va face apariția pe piață o țesătură nouă, supranumită «*thinsulate*». La fel de călduroasă ca și clasicele țesături destinate îmbrăcămintii groase de iarnă, noua stofă este mult mai subțire. Este vorba de un amestec de microfibre țesute cu macrofibre, stratul izolator de aer dintre fibre împiedicînd împrăștierea căldurii interne." Sc. 13 V 79 p. 5. „În Statele Unite a fost realizată o țesătură cu proprietăți deosebite. A fost denumită «*Thinsulate*» și este produsă din amestecuri de microfibre pentru urzeală și de macrofibre pentru bătătură." R.l. 17 V 79 p. 6 [pron. *tinsuléit*] (din engl. americ *thinsulate*).

thriller s.n. (cuv. engl.) — Roman, piesă de teatru sau film de groază — „Un *thriller* nu poate fi lăsat pe seama improvizației." Cont. 13 II 60 p. 5. „*Thrillerul* are, însă... legile lui: trebuie să res-

pecte logica și realitatea, sau măcar să dea o convenție credibilă, căci altfel ajunge să semene a science-fiction." R. lit. 6 VI 74 p. 16. „... cinema-ul cunoaște un singur *«thriller»*, al lui Russel Braddon, intitulat «Finaliștii», în care un criminal se ascunde sub acoperișul Wimbledon-ului, pentru a ținti spre loja regală." Cinema 11/79 p. 17; v. și Cont. 14 II 69 p. 5, R. lit. 7 XI 74 p. 17 [pron. *trilă*] (cf. fr. *thriller;* DMC 1958; Th. Hristea în LR 3/72 p. 187, atestări din 1960; DN3).

TIB s. „Alături de Tîrgul Internațional București — *TIB* — și Tîrgul internațional de primăvară — TIBCO — Tehnoexpo întregește programul principalelor reuniuni economice internaționale." I.B. 9 X 75 p. 1 (din *T[îrgul] I[nternațional] B[ucurești]*).

TÎBCO s. — Tîrgul românesc internațional de comerț — „Constructorii din Pitești și Cîmpulung Muscel expun la *TIBCO* '78 patru variante de automobile Dacia 1300 — în construcție standard, de lux, break și tip camionetă." R.l. 5 V 78 p. 3. „Între 4 și 12 mai a.c. Bucureștiul va găzdui pentru a șasea oară Tîrgul internațional de primăvară — *TIBCO'79*" R.l. 4 IV 79 p. 4; v. și Sc. 3 V 79 p. 3, *TIB* (1975) (din *T[îrg] I[nternațional] B[ucurești de] Co[merț]*).

tifoso s.m. (sport; cuv. it.) — Microbist — „Ziarele de seară anunțau că Italia a jubilat după cea de a doua victorie a echipei sale. Parcul Borghese a fost invadat de *tifosi* și se semnalează chiar un mort." R.l. 9 VI 78 p. 2; v. și Săpt. 12 VI 81 p. 8 [pron. *tifózo*].

timbrál, -ă adj. (muz.) — Caracteristic timbrului (muzical) — „Suita a II-a de balet «Daphnis și Chloe» de Ravel a cunoscut ceea ce se poate numi bogăția coloristică *timbrală* redată în tușe generoase, inspirate, dar totodată atent trasate: colaborarea cu corul «Madrigal» a fost exemplară în obținerea unui prețios aliaj *timbral*." Sc. 13 X 73 p. 6; v. și *oratorial* (din *timbru* + *-al*).

time-out s. (sport; cuv. engl.) — Scurtă întrerupere regulamentară a jocului acordată de arbitru — „Sună telefonul. «*Time-out*», pentru antrenorul N., solicitat de revista «Flacăra» la o întîlnire cu întreaga echipă." I.B. 13 III 74 p. 3 [pron. *táim-aut*] (Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 34, atestări din 1969; DN3).

timing s. (sport; cuv. engl.) — Acțiunea de a stabili întrebuințarea timpului (de joc) — „Prestînd un joc în adîncime, punînd mingea în joc cu un *«timing»* aproape fără cusur, el și-a ținut adversarul pe fundul terenului sau l-a atras la fileu pentru a-l pasa." R.l. 20 VII 74 p. 5 [pron. *táiming*] (cf. fr. *timing;* CD; DMN 1962).

timoréz s.m. — Locuitor al insulei Timor — „Sărăcia localnicilor [din insula Timor] și starea de înapoiere în care sînt ținuți îți sare în ochi. Este un lucru frecvent ca *timorezii* de sub stăpînirea portugheză să se descopere la trecerea albilor." I.B. 12 III 74 p. 4 (din *Timor* + *-ez*).

timp-recórd s.n. — Timp foarte scurt — „Oamenii au făcut eforturi deosebite, s-au familiarizat într-un *timp-record* cu materialele inedite folosite, cu utilajele de înaltă tehnicitate." R.l. 10 VII 69 p. 1. „Redactarea într-un *timp-record* de trei ani, sub conducerea unui «stat major» alcătuit din 20 de persoane, a acestui prim volum a fost controlată în permanență de un calculator electronic." Sc. 5 II 75 p. 6; v. și *gonflabil* (din *timp* + *record*; cf. fr. *temps record*; DMN 1969).

tinerét-rezérve s. (sport) — Lot cuprinzînd echipa a doua — „Intenționez să promovez în primul lot pe U. și S.N., care s-au remarcat în echipa de *tineret-rezerve*." R.l. 14 XII 71 p. 2. „La Pitești L. a jucat la *tineret-rezerve* și a făcut o partidă excelentă." V. stud. 17 IX 73 p. 6. „Echipa de fotbal (tineret) a țării noastre... va întîlni de la ora 15,30 pe stadionul Dinamo echipa de *tineret-rezerve* a clubului Dinamo." R.l. 9 X 74 p. 6 (din *tineret* + *rezerve*).

tipát,-ă adj. — Construit, modelat după un tip fix — „Manu, un gangster, nu este totuși *tipat* după modelele lansate dincolo de ocean. Atunci cînd împrejurările îl aduc în preajma unei femei tinere care are un copil, el dă la iveală setea după o altă existență." R.l. 11 VIII 69 p. 3 (din *tip* „model, formă" + *-at*).

tipodimensiúne s.f. — Dimensiune tip — „Fabrica de mașini unelte și agregate, de pildă, va asimila în acest an 9 *tipodimensiuni* de mașini și agregate, din care 4 de concepție proprie, precum și o gamă de 11 elemente tipizate pentru mașini agregate." I.B. 15 II 67 p. 1. „La Luduș a început să funcționeze a patra fabrică de reșapat cauciucuri. Aici vor fi recuperate și revalorificate 50 000 cauciucuri în opt *tipodimensiuni*." R.l. 5 V 75 p. 5. „Tipurile de apartamente vor fi altele decît cele actuale, avînd o reglare a instalațiilor pentru lățimi de 3—3,60 metri și lungimi de 5—7,50 metri, cu posibilități de diversificare față de aceste *tipodimensiuni*." R.l. 17 III 79 p. 3; v. și Sc. 4 VII 69 p. 3, *cepuire* //din *tipo-* + *dimensiune*; A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537//.

tipotécă s.f. „Pe lîngă Imprimeria națională din Franța funcționează un original muzeu al caracterelor tipografice (cunoscut sub numele de «*tipotecă*»), care reunește seturi complete de litere și caractere din toate scrierile lumii." Sc. 14 VII 77 p. 5 //din *tip* „caracter de literă" + *-tecă*, după model fr.//

titrá vb. I — A da un titlu (într-un ziar, revistă etc.) — „Cei 24 de copii sînt, cum *titrează* ziarul austriac «Volksstimme», victimele setei de profit». Sc. 3 IX 72 p. 6 (din fr. *titrer;* DN3 — alt sens).

tîmplár-modelór s.m. — Tîmplar care confecționează modele — „Vedeți, am lucrat ca *tîmplar-modelor* la turnătoria uzinelor «Tractorul» și am o pensie bună". R.l. 1 IV 75 p. 2 (din *tîmplar* + *modelor).*

tîmplár-montatór s.m. 1964 — Tîmplar care montează mobilele — v. *magazin-expoziție* (din *tîmplar* + *montator).*

tîrg-concúrs s.n. — Tîrg în cadrul căruia au loc concursuri — „Se va deschide reputatul tîrg al olarilor, dar și unul — în piața Griviței — de jucării și miniaturi din ceramică realizate de copii, un *tîrg-concurs* cu premii." R.l. 31 VII 73 p. 2 (din *tîrg* + *concurs).*

tîrg-expozíție s.n. — Expoziție cu vînzare în cadrul unui tîrg — „Acum cîteva zile a avut loc la Sighet, primul *tîrg-expoziție* din rasa brună de Maramureș." Sc. 31 III 62 p. 1 (din *tîrg* + *expoziție).*

tokápu s. „Recent, o comunicare a profesorului vest-german T.B. de la Universitatea din Tübingen (cel ce a descifrat scrisul rongorongo al populației băștinașe din Insula Paștelui...) repune lucrurile în adevărata lor valoare: și incașii își aveau scrierea lor. Timp îndelungat, prof. B. a studiat semnele și desenele de pe vasele de lut... ajungînd la concluzia că figurile geometrice policrome așezate în pătrate, cunoscute sub denumirea de *tokapu,* care împodobesc aceste vestigii ale vechii culturi precolumbiene, sînt în realitate ideograme..." I.B. 23 III 74 p. 6 (cuv. amerind.).

tokiót,-ă adj. — Care aparține orașului Tokio — „Rata de creștere a populației *tokiote...* a fost cea mai scăzută din ultimul deceniu." R.l. 15 IV 73 p. 6 (din *Tokio* + *-ot).*

tombaróli s. pl. tant. (cuv. it.) „Obiectele antice de mare valoare sustrase de acești «*tombaroli*», cum sînt numiți profanatorii de monumente istorice, sînt vîndute la prețuri mari." R.l. 28 II 77 p. 6.

tomóffle s. (bot.) „Patru exemplare ale unui hibrid creat artificial dintr-o celulă de roșie și una de cartof cresc de un an într-o seră a unui centru științific de la Copenhaga. Unul dintre «părinții» acestei noi plante, profesorul V.W., a denumit-o în limba daneză «*Tomoffle*» (derivat din *tomată* și *cartof).*" R.l. 24 VII 78 p. 6 (cuv. danez).

tomosintéză s.f. (med.) „Radiografii tridimensionale. O nouă metodă de radiografie, bazată pe «*tomosinteza* electronică», a fost pusă la punct în R.F. Ger-

mania: în doar cîteva secunde se obține o imagine tridimensională completă a organului respectiv. Imaginile sînt înregistrate pe o placă video-magnetică și proiectate pe un ecran TV permițînd astfel stabilirea operativă a diagnosticului." Sc. 21 II 75 p. 6 //din *tomo-* „secțiune" + *sinteză*//.

tonétă s.f. (com.) — Stand mic pe stradă unde se vînd cărți, dulciuri etc. — „În vara acestui an vor funcționa cu aproximație 150 mai multe unități sezoniere (piațete, *tonete*-gherete, căruciore-scutere, triciclete) decît în vara anului trecut." I.B. 12 IV 62 p. 1; v. și *micromagazin* (după fr. *tonnelet;* Al. Graur în SMFC IV 82, A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DN3).

tónic-gal s.n. „Cercetătorii de la Facultatea de industrie alimentară din Galați, în colaborare cu specialiștii de la întreprinderea de industrie locală, au realizat un nou tip de băutură răcoritoare: «*Tonic-Gal*»." R.l. 19 VIII 75 p. 5 (din *tonic* + *Gal[ați]*).

top s.n., adj. (anglicism) 1. — Clasament al preferințelor, în special pentru spectacole, muzică etc. — „Unii soliști de muzică populară, soliști-vedete pe care îi întîlnim în toate *top*-urile de specialitate, au început să lanseze în textele lor mentalități curioase." Sc. 9 IV 74 p. 4. „Clasamentul se referă la prostul gust privind îmbrăcămintea, respectiv *top*-ul pe 1977 al celor ce dețin palmaresul prostului gust în modă." R.l. 24 XII 77 p. 6; v. și *topist.* 2. — Vîrf, culme — „Aparatul se plimbă printre mesele unui party fastuos, se strecoară pe coridoare «*top* secret», traversează spații aparent pustii..." Cont. 16 III 79 p. 8; v. și Săpt. 5 IV 74 p. 7, 28 VI 74 p. 8, 29 XII 78 p. 1, Luc. 16 XII 78 p. 4, *compozitor-poet* (1972), *cantautor, LP* (din engl. *top;* DMC 1960; M. Avram în SCL 3/72 p. 290, DEX, DN3).

topíst,-ă s.m.f. — Persoană care se ocupă cu clasarea preferințelor, în special pentru spectacole, muzică etc. — „«Poliția mulțumește» intră în top direct pe locul 6, la insistențele *top-iștilor* bucureșteni." Săpt. 2 II 73 p. 9 (din *top* + *-ist).*

topoclimatólogíe s.f. — Ramură a climatologiei care studiază datele meteorologice de lîngă sol — „Institutul de geografie anunță scoaterea la concurs a unui post de cercetător științific principal gr. III la laboratorul de geografie fizică, colectivul de *topoclimatologie.*" R.l. 30 XII 74 p. 4 // din gr. *topos* „loc" + *klima* „climă" + *logos* „știință"; LGG; DN3//.

totayto s. 1978 (bot.) — Hibrid de roșie și cartof — v. *pomato* //din *to(ma)to.*

toxicomán, -ă s.m.f. 1972 — Persoană care utilizează stupefiante — v. *emisiune-anchetă* (din fr. *toxicomane;* DEX, DN3).

toxicomanie s.f. (med.) — Obișnuința bolnăvicioasă de a utiliza droguri — „E. de V., în bagajele căruia a fost descoperit un stoc de produse dopante, a recunoscut că în ultimul timp nu se putea lipsi de stimulente, implicînd și doi medici care i le procurau. Unul dintre aceștia, dr. M., binecunoscut în cercurile sportive cicliste ca un promotor al campaniei împotriva dopingului, nu recunoaște să fi încurajat *toxicomania*. M. afirmă că el s-a limitat să ajute un ciclist aflat în «criză de formă»." R.l. 20 XI 75 p. 5; v. și Cont. 17 X 80 p. 8 (din fr. *toxicomanie;* DEX, DN3).

toxiînfécție (alimentáră) s.f. (med.) — Infecție provocată de alimente contaminate cu substanțe toxice — „Provocînd *toxiinfecții* alimentare și alte boli, aceste animale [rozătoarele] constituie un pericol pentru sănătate." I.B. 21 V 75 p. 4. „Prevenirea *toxiinfecțiilor* alimentare în sezonul de vară." Sc. 12 VI 77 p. 4 (din fr. *toxi-infection;* DEX).

toy-terrier s. (zool.) „Cîinele de pază absolut și cel mai mare concurent al legendarelor gîște capitoline este micuțul cîine din rasa «*toy-terrier*». Simțul lui auditiv este atît de dezvoltat încît simte mișcări practic imperceptibile pentru celelalte rase canine." R.l. 19 X 78 p. 5 [pron. *toi-teriér*] (cuv. engl.).

tractorist-rutierist s.m. — Tractorist care lucrează pe tractoare rutiere — „Calificat în meseria de *tractorist-rutierist*, a schimbat întinderea ogoarelor cu bătutul trotuarelor." Sc. 27 XI 73 p. 4. „Maiștri construcții și instalații, muncitori, zidari, zugravi, izolatori termici și hidrofugi, necalificați, *tractorist-rutierist*." I.B. 16 IV 74 p. 3 (din *tractorist* + *rutierist*).

tráge (a) la xérox (1978) loc vb. — A reproduce cu xeroxul — v. *xerox*.

tráiler s.n. — Tip de remorcă folosită pentru transportul pieselor grele — „În dreptul podului de peste Cibin, un tractorist l-a avertizat pe șofer că podul este mult mai îngust decît gabaritul *trailerului*." R.l. 21 III 74 p. 2 (din engl. *trailer;* D.Tr.; DN3).

tramvái-bibliotécă s.n. „Bibliotecile mobile au devenit un lucru obișnuit în R.P. Ungară. *Tramvaiele-biblioteci* circulă la intervale regulate în diferite centre ale Budapestei." I.B. 17 V 62 p. 3; v. și I.B. 30 IX 64 p. 3 (din *tramvai* + *bibliotecă*).

tranchilizánt s.n. (med.) — Substanță care produce o stare de calm — „Sînt pe cale *tranchilizantele* să cucerească în Occident statutul mitic deținut de aspirină? — se întreabă revista franceză «L'Express»." Sc. 11 VI 74 p. 6. „Totalitatea eforturilor ce se fac pentru protecția mediului fizic extern, pentru curmarea abuzului de medicamente (sedative, *tranchilizante*, diferite toxice, antibiotice)... converg spre eliminarea factorilor

nocivi care favorizează apariția bolii." Sc. 19 XI 78 p. 4. „S.N., 28 de ani, actor la rîndul său, a murit, aparent accidental, din cauza combinării alcoolului cu un *tranchilizant* (valium)." R.l. 22 XI 78 p. 6 (din fr. *tranquillisant;* PR 1950; DZ; DEX, DN3).

transalaskán adj. 1977 — Care străbate Alaska — v. *olcoduc* (din *trans-* + *Alaska* + *-an).*

transafrícán s. — Drum care traversează Africa — „Construcția *transafricanului* avansează." R.l. 30 V 79 p. 6 (din *trans-* + *african;* cf. fr. *transafricain;* A. Rudeanu în SMFC II 91).

transamazoníán s. — Drum care străbate Amazonia — „[Președintele Braziliei] a inaugurat o nouă rută-gigant (3 100 km) care unește orașele Belem Sao Luis și Brasilia, la 15 zile după darea în folosință a *transamazonianului.*" I.B. 14 II 74 p. 4. „Este a cincea oară cînd se întîmplă așa, începînd din 1975, cînd s-a deschis *transamazonianul.*" R.l. 19 VI 79 p. 6 (din *trans-* + *amazonian).*

transarábic adj. — (Drum) care traversează peninsula Arabia — „Construirea unui drum *transarabic.*" Sc. 13 XI 63 p. 3 (din *trans-* + *arabic;* cf. engl. *trans-Arabian;* CO).

transcontáiner s.n. — Container de mare capacitate utilizat în special în transporturi internaționale de mărfuri — „Un *transcontainer* numărul 0558 se afla încărcat cu piese de schimb pentru mașini agricole în gara bucureșteană «16 Februarie»." Sc. 31 X 75 p. 4. „Mobila va fi livrată prin sisteme avantajoase *(transcontainere* sau cu mașini specializate) și în ambalaje cu costuri reduse." R.l. 14 X 76 p. 3; v. și Sc. 6 XII 75 p. 4; v. și *terminal*[1] (1974) [scris și *transconteiner*] (din fr. *transcontainer;* DMN 1968).

transcontainerizáre s.f. 1976 — Transportare cu transcontainere — v. *containerizare* (din *transcontainer).*

transdúcere s.f. „Un specialist în biologie marină din Sydney a prezentat recent o tehnologie sonică pentru izgonirea rechinilor și protejarea plajelor australiene... Ea constă din așa-zise *transduceri,* respectiv megafoane subacvatice plasate pe fundul mării și conectate la magnetofoane situate pe țărm." R.l. 19 X 77 p. 6 (cf. engl. *transducer).*

transeuropeán,-ă adj. „Magistrală *transeuropeană.* În baza unui proiect al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.) 10 țări de pe continentul nostru, între care și România, au convenit să participe la construirea autostrăzii *transeuropene* Nord-Sud." Sc. 6 IV 79 p. 4 (din *trans-* + *european).*

transfăgărășeán s. — Autostradă care traversează munții Făgărașului — „Pentru amatorii de

schi în această zonă alpină a masivului Făgăraș accesul se face acum mai ușor, pe *Transfăgărășcan*, deschis până la complexul hotelier de la Bilea-cascadă." R.l. 3 III 77 p. 5. „De asemenea se reaminteşte că pe drumul naţional nr. 7 C — *Transfăgărășcan*... circulaţia prin tunel se face după următorul program..." R. l. 4 VIII 79 p. 5 (din *trans-* + *făgărășcan;* L.V. în LR 1/80 p. 77).

transgrésie s.f. — Trecere, abatere — „Se constată o *transgresie* de la analiza complexelor (structurilor) de fapte sociale concrete, empirice, indeosebi noi, spre analize conceptuale abstracte, de la ontologie şi gnoseologie spre epistemologie." Cont. 10 V 74 p. 4 (cf. fr., engl. *transgression*).

transmediteraneán,-ă adj. — Care traversează Mediterana — „Proiectul unei conducte *transmediteraneene*. Firmele italiene se pregătesc să construiască o conductă de gaz de 2 500 km lungime, între coasta africană şi Sicilia. «Pipe-line»-ul ar pleca din Algeria, ar trece prin Tunisia şi ar urma, de la Capul Bon, fundul mării Mediterane până în Sicilia. Apoi traseul ar deveni din nou subacvatic..." Sc. 3 X 74 p. 6; v. şi 22 V 80 p. 6 (din fr. *transméditerranéen*, engl. *trans-mediterranean*, it. *transmediterraneo;* DMN 1970; A. Rudeanu în SMFC II 91; DN3).

transpác s. (inform.) „Pentru sfîrşitul anului 1978 a fost programată să intre în funcţiune în Franţa reţeaua publică de transmitere a datelor — *Transpac*. Spre deosebire de celelalte reţele de comunicaţii existente pe teritoriul francez (telefon, telegraf, telex), *Transpac* permite abonaţilor săi să dialogheze cu computere existente în diferite centre din ţară, să utilizeze calculatoarele electronice şi să aibă acces direct la un mare număr de bănci de date." R.l. 5 I 79 p. 6 (cuv. fr.).

transplánt s.n. (med.) — Transplantare de organe, ţesuturi printr-o intervenţie chirurgicală — „Congresul mondial consacrat problemei *transplantului* de organe a reunit la New York somităţi mondiale." Fl. 21 IX 68 p. 28; v. şi L. 24 IV 69 p. 21—22, Sc. 30 XI 79 p. 5, *bancă* (din engl. *transplant;* cf. fr. *transplant;* DMC 1950; Th. Hristea în LR 3/72 p. 198—199; DZ; DEX, DN3; cuvîntul a început să fie folosit frecvent numai după ce la 3 XII 67 a fost efectuat primul transplant de inimă de la om la om).

transplantá vb. I 1973 (fig.) — Transporta — v. *lumiduct* (din fr. *transplanter;* DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

transplantologíe s.f. 1977 (med.) — Studiul organelor, ţesuturilor menite *transplantului* — v. *bancă* (din *transplant* + *-logie*).

transsexuál,-ă adj. (med.) — Care se ocupă cu trecerea de la un sex la altul — „Există în lume circa 20 000 de persoane pe an

care vor să-și schimbe sexul, nefiind nici bărbați nici femei. Există și un pionier al chirurgiei *trans-sexuale*, doctorul B. din Casablanca, care are la activ 800 de operații reușite, din 1966 cînd a început aceste intervenții." Sc. 19 IV 74 p. 2 (din fr. *transsexuel*, engl. *transsexual;* PR 1965, BD 1970).

transvazáre s.f. (tehn.) — Trecerea dintr-un recipient în altul — „A luat bidonul de plastic și a început să toarne benzină în rezervor. Dintr-odată, benzina a luat foc... în timpul *transvazării* benzinei, prin frecare, în condiții de temperatură ridicată, se creează un cîmp electric atît de puternic încît poate produce scîntei." Sc. 18 VIII 77 p. 5 (din *transvaza;* LTR; DEX, DN3).

tranzistór s.n. — Aparat de radio portativ cu tranzistori — „Un Mitrea Cocor, cu cinstea lui și curățenia trupească și sufletească, ar face hazul noilor criticaștri, autori și ei de nuvele în care țăranul devine un fel de hippy pe tractor, înarmat cu *tranzistor*." Sc. 24 IV 74 p. 6 [var. *transistor*] (din engl. americ., fr. *transistor;* PR 1953; V. Guțu Romalo *C.G.* 81—84, FC II 246; D.Am., LTR; DEX, DN3).

tranzistorizát,-ă adj. — Care funcționează pe bază de tranzistori — „Radioreceptorul *tranzistorizat* «Dunărea», staționar, cu 3 lungimi de undă (lungi, medii și scurte), utilizînd schema constructivă a radioreceptorului «Delta», va fi prezentat într-o casetă furniruită." I.B. 6 I 66 p. 1; v. și Sc. 2 V 64 p. 1, *intruziune, policardiochinetograf* [var. *transistorizat*] (din fr. *transistorisé*, engl. *transistorized*, it. *transistorisato;* DMN 1968; DN3).

tranzitáre s.f. 1974 — Acțiunea de a tranzita — v. *bretelă* (din *tranzita;* DEX, DN3).

trapezísm s.n. 1978 — Acrobație la trapez — v. *cascadorism* (din *trapez* + *-ism*).

traséu-școálă s.n. — Drum folosit anume de școlile de șoferi — „... Suferă și controlul pe *traseele-școală* unde elevii fac practică." Sc. 24 VI 65 p. 5 (din *traseu* + *școală*).

tras-terminát s. — Tragere la mașină și încheiere (a încălțămintei) — „Instalarea de benzi rulante la secțiile de *tras-terminat* la fabricile «Carmen», «Flacăra Roșie»." I.B. 7 II 61 p. 1 (din *tras* + *terminat;* Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394).

tratamentist s.m. — Muncitor calificat în tratarea la cald a plăcilor de fibre lemnoase — v. I.B. 11 VIII 80 p. 7 (din *tratament* + *-ist;* Ec. Goga, *Lex.* p. 120, I. Moise în LR 6/78 p. 588; DN3).

tráuler s.n. 1970 — Tip de navă de pescuit — v. *navă-bază, navă-uzină* (din rus. *trauler*, engl. *trawler*, germ. *Trawler;* OSRI; D.Tr., LTR; DEX, DN3).

tráuler-uzină s.n. — Tip de navă de pescuit de mare capacitate — „La șantierele navale din Gdansk se află în construcție un nou *trauler-uzină*, care depășește prin proporții tot ceea ce s-a construit pînă acum în Polonia în acest domeniu." Sc. 16 V 78 p. 5 (din *trauler* + *uzină*).

trávelling s.n. (cinem.) — Procedeu de filmare sau de televizare folosindu-se un aparat mobil — „O aglomerare de expresii calchiate după limbajul crainicilor sportivi de la radio și televiziune, al comentatorilor insipizi de filme etc. Sînt pline scrisorile lor de «lovituri de păianjen», de «fente» și «ofsaid-uri», de «prim-planuri» și «*travelinguri*», de «secvențe» și «protagonisme»." R. lit. 26 VII 73 p. 8; v. și *travelling-avant*, Cinema 4/74 p. 40 [scris și *trav(el)ling*] (din engl., fr. *travelling;* DN — alt sens, DEX, DN3).

travestít s.m. — Homosexual, îmbrăcat (și fardat) ca o femeie — „Piața Spaniei, cu magazinele sale de lux, este goală. Grădinile Pincio sînt regatul *travestiților* și prostituatelor." Sc. 15 II 78 p. 5 (cf. fr. *travesti*, it. *travestito*, engl. *transvestist;* PR 1950, BD 1967).

trăgătorie s.f. — Locul unde se transformă oțelul în fire de sîrmă — „Pe o suprafață de 3 970 mp se construiește *trăgătoria* de oțel moale nr. 2, cu o producție anuală de 15 00 tone sîrmă trefilată." Sc. 2 V 64 p. 1 (din *trage* + *-ătorie*).

treáptă s.f. **1.** (înv.) — Partea I (cl. IX—X) și partea a II-a (cl. XI—XII) a liceului — „În acest an în sesiunea iulie, concursul de admitere în clasa a XI-a (pentru *treapta* a II-a) de liceu se desfășoară după următorul program..." R.l. 8 VIII 77 p. 5. „Întreprinderea de autoturisme Pitești-Colibași încadrează absolvenți *treapta* I și a II-a de liceu profil mecanic și electromecanic în vederea calificării prin stagiu de practicant în următoarele meserii..." Sec. c. 10 VIII 79 p. 4. **2.** (lb. colocv.) — Examen susținut de elevi pentru a intra în clasa a IX-a și a XI-a de liceu — „Marius și-a luat strălucit *treapta* în iulie." (din lat. *trajecta;* DEX — alte sensuri).

tréflă (stradálă) s.f. (circ.) — Pasaj (denivelat), de obicei de forma unui trifoi cu patru foi — „La suprafață, circulația vehiculelor, în sensul Calea Moșilor — Șoseaua Colentina și invers, a fost concepută a se realiza la nivelul rutier actual, cu posibilități fluente de angajare în toate direcțiile prin *trefle stradale* speciale." Sc. 11 I 78 p. 1 (din fr. *as de trèfle, croisement/carrefour en trèfle*, sau, prin elipsă, *trèfle;* DMC 1960; DN, DEX — alt sens, DN3).

tren-avión s.n. „Inginerul englez M.B. a elaborat proiectul unui *tren-avion*. Un tren monorai (care face legătura între oraș și aeroport) intră direct în fuselajul avionului special amenajat." Mag. 15 X 66 p. 3 *//*din *tren* + *avion//*.

tren-cisternă s.n. — Tren alcătuit din vagoane care transportă, în recipiente special amenajate, anumite lichide — „Întîlnirea cu *trenul-cisternă* încendiat." Cont. 1 X 61 p. 2 (din *tren* + *cisternă*).

tren-cúrsă s.n. „În stație a intrat apoi *trenul-cursă* de persoane 4371." Sc. 26 III 71 p. 2. „12 persoane și-au pierdut viața și alte 100 au fost rănite la Rio de Janeiro, cînd un *tren-cursă*.... a deraiat de pe linie." R.l. 19 VII 75 p. 6 (din *tren (de) cursă*).

tréndy adj. inv. 1978 (cuv. engl.) — Sofisticat — v. *hobby*.

tren-macará s.n. „Punînd în mișcare un *tren-macara* ei nu au fixat cum trebuie brațul de calare al acestuia." Sc. 1 II 72 p. 2. „Alertă în grupul de muncitori ceferiști călătorind către casă în vagoanele unui *tren-macara*." R.l. 9 XII 76 p. 3 (din *tren* + *macara*).

triacontanól s. (chim.) „Cercetătorii de la Universitatea din Michigan susțin că un alcool de origine vegetală, «*triacontanol*», ar putea să determine o mare sporire a diferitelor recolte." R.l. 16 XI 77 p. 6 (LTR).

trial s.n. (sport.) — Meci de selecție — „Ieri a avut loc la București un *trial* pentru alcătuirea loturilor reprezentative A, olimpic și tineret." Sc. 2 II 78 p. 5 [pron. *tráiăl*] (din engl. *trial* [*match*]; Il. Constantinescu în LR 1/73 p. 34, atestări din 1969; DMC 1970; DEX — alt sens, DN3).

tribolít s. „Pentru schiori și în general pentru persoanele care au de înfruntat condițiile aspre de climă a fost creată, după un patent francez, o țesătură specială — *tribolit*... Prin simpla frecare a fibrelor de veșmintele purtate pe dedesubt se produce electricitate statică, care încălzește corpul." Sc. 24 XII 77 p. 6 (cuv. fr.).

tribologie s.f. (tehn.) „*Tribologia* a devenit în ultimul timp un nou domeniu de mare importanță al tehnicii avansate. El se ocupă cu studiul problemelor de frecare, ungere și uzare a mecanismelor într-o strictă interferență cu mecanica, fizica solidelor, chimia fizică, studiul lubrifianților și al maselor plastice și al rezistenței materialelor." R.l. 7 VI 79 p. 1 (din engl. *tribology*, fr. *tribologie*; BD 1968, PR 1972; DN3).

tricolór s.m. 1975 (sport) — Component al echipei naționale — v. *meci-școală*; v. și Sc. 11 XII 79 p. 3, Săpt. 8 VIII 80 p. 8 (din fr. *tricolore*; DEX, DN3).

tricotáj(e)-mercerie s.n. — Unitate comercială unde se desfac obiecte de tricotaj și mercerie — „În cartierul Strungul au mai luat ființă un magazin modern de încălțăminte și un magazin de *tricotaje-mercerie*." Sc. 23 II 61 p. 1 (din *tricotaj*[*e*] + *mercerie*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 392).

trietaját,-ă adj. — Alcătuit din trei etaje — „Practicabilul *trie-*

tajat pe care se desfășoară acțiunea e fără nici o ornamentație." Sc. 12 III 64 p. 2 (din *tri-* + *tajat*).

trigémeni s.m. pl. tant. — Cei trei copii născuți deodată de aceeași mamă — „Printre cei mai tineri cetățeni ai orașului se numără *trigemenii* Corneliu, Bogdan și Viorel." R.l. 6 X 73 p. 5 (din *tri-* + *gemeni*; DN, DEX, DN3 — alt sens).

trimilionár, -ă s.m.f., adj. — (Aici) Care a efectuat trei milioane de kilometri (de zbor) — „Tovarășii de muncă îl felicită, îi oferă flori, i se înmînează insigna de *trimilionar*." I.B. 20 XI 61 p. 1 (din *tri-* + *milionar*).

tripléți s.m. pl. tant. — Trei ființe născute deodată de aceeași mamă — „96 *tripleți* la un milion de prunci." Sc. 14 III 79 p. 5 (cf. fr. *triplés*, PR 1950; DN, DEX, DN3 — alte sensuri).

triplicitáte s.f. — Ipocrizie, fățărnicie în cel mai înalt grad — „Duplicitatea este un lucru destul de rău, dar X demască... o manifestare de *triplicitate*." L. 1 XII 66 p. 27 (din *triplu*, după tipul *duplicitate*; DN3 — alt sens).

triplusaltíst s.m. (sport) — Sportiv care face triplusalt — „Oricum, duetul Corbu-Saneev, acești cei mai buni *triplusaltiști* de pe continent, primește un nou element de considerare prin victoria sportivului nostru." Sc. 21 II 72 p. 3 (din *triplusalt* + *-ist*).

trireactór s.n. (av.) — Avion propulsat de trei reactoare — „În cîteva minute de la decolare de pe aeroportul «Charles de Gaulle» din Boissy, comandantul unui *trireactor* gigant «DC-10»... a auzit un zgomot surd." R.l. 23 IV 74 p. 6 (din fr. *triréacteur*; DMC 1960).

trisomíe s.f. — Anomalie datorită prezenței unui cromozom în plus — „Celulele care alcătuiesc organismul indivizilor atinși de această tară [boala Langdon-Down] posedă un cromozom suplimentar: este *trisomia* 21 și se întîlnește la copiii de toate rasele". Cont. 16 III 79 p. 5 (din fr. *trisomie*; DMN 1968).

triticála s.f. (bot.) „*Triticala*. Este numele unei noi cereale rezultate din încrucișarea grîului cu secara." I.B. 11 IV 74 p. 4. „*Triticale* (triticum + secale, adică grîu + secară) este o cereală nouă, moștenind calitățile de panificație ale grîului și rezistența la frig, umiditate și secetă a secarei." Cont. 7 VII 78 p. 5; v. și *supergrîu* [var. *triticale*] (din lat. *triti*[*cum*] + [*sc*]*cale*).

trivaccín s.n. (med.) — Vaccin complex alcătuit din vaccin antidifteric, antitetanic și antituse convulsivă — „Copiilor trebuie să li se administreze *trivaccin*." (din *tri-* + *vaccin*; Fl. Dimitrescu în LR 4/62 p. 394; DN3).

trufă vb. I — A umple (cu) — „Introducerea, jonțiunea părților și momentelor epilogale au

fost *trufate* cu citate-aforisme, citate-meditații și citate-lozinci." R.l. 5 IV 72 p. 2 (din fr. *truffer*).

trunchi s.n. (tel.) — Tulpină de numere de telefon — „*Trunchiul* 061 al «Salvării» — ne explică forurile de resort — cuprinde 12 linii. Orice apel telefonic este recepționat de toate mesele celor 12 operatoare de serviciu." R.l. 19 XII 78 p. 5 (prin asemănare cu *trunchiul* de copac; DEX — alte sensuri).

tsunámi s.n. (geol.) „O serie de valuri seismice, cunoscute sub numele de «*tsunami*» și a căror înălțime depășește adesea 30 metri, s-au abătut marți asupra coastei de est a insulei Hokkaido." R.l. 12 VI 75 p. 6. „... în vederea prevenirii catastrofelor pricinuite de mult temutele «*tsunami*» — uriașele valuri iscate de cutremure care, odată ajunse la țărm, provoacă grave distrugeri și mari inundații. " R.l. 23 XI 76 p. 6 (cuv. jap.; cf. fr., engl. *tsunami*; DN3).

tuberculostátic, -ă adj. 1961 (farm.) — Care are proprietatea de a inhiba înmulțirea și răspîndirea bacililor tuberculozei — v. *amidazină*; v. și Cont. 1 IX 61 p. 7 (din fr. *tuberculostatique*; DZ; DN3).

tulnicăreásă s.f. — Persoană feminină care cîntă din tulnic — „Răsăritul soarelui îi va prinde pe oaspeții tîrgului pe muntele Găina, unde-i întîmpină cu cîntec 16 *tulnicărese*." R.l. 7 VII 77 p. 5 (din *tulnic* + *-ar* + *-easă*, formație, probabil, mai veche).

tupál s. „Spaniolul J.R.P. a pus la punct o nouă limbă artificială — denumită de el «*tupal*» — prin intermediul căreia, arată «inventatorul», se poate înlesni comunicarea dintre persoane de diferite naționalități. «*Tupal*» nu seamănă, ca sistem, cu esperanto, întrucît se bazează pe un cod de numere cărora le corespund 17 litere." Sc. 5 VI 77 p. 5.

turboagregát s.n. (tehn.) — Agregat prevăzut cu o turbină — „Pe șantierul Centralei termoelectrice Mintia-Deva, a început montajul *turboagregatului* nr. 5 de mare capacitate." Sc. 11 I 76 p. 1 (din *turb*[*ină*] + *agregat*).

turbofréză s.f. (tehn.) — Freză acționată de o turbină — „Celor aproape 300 de utilaje obișnuite folosite pentru deszăpezire li se adaugă utilajele grele — *turbofreze*, buldozere, ce vor fi folosite în cazul depunerii unor mari cantități de zăpadă." R.l. 18 I 77 p. 3 (din *turb*[*ină*] + *freză*).

turbomodél s.n. (av.) — Tip de avion — „Noul *turbomodel* «AN-26» pus în serviciul Flotei aeriene sovietice, poate lua la bord o încărcătură de 5,5 tone." I.B. 6 XI 74 p. 8 (din *turb*[*ină*] + *model*, după model rus).

turbosuflántă s.f. (tehn.) — Suflantă acționată de turbină — „F.D., proaspăt absolvent al Facultății de tehnologia construc-

jilor de mașini, este preocupat de realizarea proiectului de examen de stat referitor la un prototip de *turbosuflantă*." R.l. 10 III 75 p. 2; v. și S XII 81 p. 5 (din fr. *turbosoufflante*; PR 1960; LTR, D.Tr.).]

turbotrén s.n. — Tren foarte rapid acționat de motoare cu turbină — „Un *turbotren* care poate atinge viteze mai mari de 300 kilometri pe oră a parcurs luni, experimental, distanța Bordeaux-Hendaye." Sc. 13 VII 76 p. 6 (din engl., fr. *turbotrain*; BD 1966, PR 1968).

turdatérm s. 1975 — Tip de sticlă rezistentă la foc produsă la Turda — v. *icna* (din n pr. *Turda* + *-term* „căldură").

turnător-formatór s.m. — Muncitor care lucrează forme de turnătorie — „De asemenea, angajează oțelari, forjori, termiști-tratamentiști, *turnători-formatori*, strungari, frezori, rectificatori, curățitori-sablatori... sculer S.D.V., zidari-șamotori, primitori-distribuitori..." l.B. 10 IV 74 p. 3; v. și R.l. 12 VII 79 p. 6; v. și *curățitor-sablator* (din *turnător* + *formator*).

turnéu-fúlger s.n. — Turneu de foarte scurtă durată — „Un *turneu-fulger* prin stațiunile de odihnă de la mare sau munte." Cont. 9 VII 65 p. 4. „*Turneul-fulger* prin țările membre ale Pieței Comune, al lui T.B., premierul Norvegiei, a luat sfîrșit." Săpt. 14 I 72 p. 3. „Cunoscutul actor și cîntăreț muzical Frank Sinatra... efectuează un *turneu-fulger* prin cîteva orașe ale Statelor Unite." R. l. 24 IV 74 p. 6; v. și Sc. 3 I 74 p. 3, 11 I 77 p. 5 //din *turneu* + *fulger*//.

turnéu-test s.n. — Turneu artistic (sportiv) cu valoare de test — „Către fiecare final de stagiune Teatrul «Giulești» întreprinde deplasări în mari centre ale țării cu cele mai reprezentative montări din repertoriul anului. De fapt, e vorba de *turnee-test*, prilejuind o atentă sondare a opiniilor și preferințelor publicului." I.B. 24 V 72 p. 2. „*Turnee-test*... în rugbyul mondial." Luc. 4 XI 78 p. 7 //din *turneu* + *test*//.

tusigén,-ă adj. — Care produce tuse — „Florile de tei pot fi înlocuite cu numeroase alte specii cu acțiune *tusigenă*, expectorantă și antibronșitică. Este vorba de cimbrișor, muguri de plop, frunze de nalbă sau patlagină." R.l. 15 IV 77 p. 5 (din fr. *tussigène*; DZ; DN3).

tușiér s.m. (sport) — Arbitru de tușă — „Tot despre arbitri; de la Petroșani se relatează că la golul marcat de S. *tușierul* O.S. ar fi trebuit să semnalizeze ofsaid." R.l. 6 XI 78 p. 5 (din *tușă* + *-ier*; DEX, DN3).

tutu s.n. „Azi le-au luat locul simplitatea, asceza chiar. Celebra «*tutu*» (fustă încrețită de tul) e acum înlocuită cu maioul colant și salopeta de lucru." Cont. 8 II 74 p. 12 [pron. *tūtŭ*] (din fr. *tutu*; DEX, DN3).

Ț

țară-gazdă s.f. — Țară care găzduiește un congres, o expoziție etc. — „R.D. Germană, *țară-gazdă,* expune într-un șir de pavilioane un număr mare de produse." Sc. 8 III 64 p. 4. „Cu cei peste 800 000 de locuitori ai săi, cu puternica dezvoltare economică și urbanistică, Amsterdamul se înscrie pe harta *țării-gazdă* drept cel mai mare oraș." R.l. 11 IV 73 p. 2. „De la colegii noștri spanioli am aflat că echipa *țării-gazdă* se află de mai multe zile în cantonament." R.l. 16 IV 75 p. 5; v. și 26 XII 74 p. 6, 25 XI 75 p. 5 (din *țară* + *gazdă*).

țigără adj. inv. — (Despre pantalonii la modă în ultimul timp) Strîmți în partea de jos — „Bogdan poartă pantaloni *țigară*." (prin asemănare cu *țigara*).

U

UFO s. (americanism) — Farfurie zburătoare — „Am fost mințiți! exclamă acum acești ufologi, susținînd că au pus mîna, între altele, pe mărturisirile unor foști colonei de aviație martori ai prăbușirii a «cel puțin două farfurii zburătoare»... Mai este, spun ei, și povestea unui bombardier F-4 Phantom, care ar fi urmărit în 1976 deasupra Iranului un *UFO* mare." R. lit. 8 II 79 p. 22 (abreviere din engl. americ. *U[nidentified] F[lying] O[bject]* „obiect zburător neidentificat").

ufológ s.m. 1979 — Adept al ipotezei existenței UFO — v. *UFO* (din fr. *ufologue;* DMC 1974).

ulcacetamíd s. (farm.) „*«Ulcacetamid».* Un nou medicament românesc realizat de prof. dr. docent Dumitru Dobrescu. Este recomandat pentru tratamentul ulcerelor gastrice și duodenale." R.l. 10 II 76 p. 5; v. și *distonocalm* (din *ulc[er]* + *acetamid).*

ulcosilvanil s. (farm.) „O altă față a modestiei sale [a doctorului Pușcaș] e numele dat medicamentului descoperit — *Ulcosilvanil* — și nu o denumire care să provină din numele său și cu un «il» la sfîrșit." Săpt. 20 V 77 p. 5. „Delegația de specialiști români, condusă de dr. I. Pușcaș, care a luat parte la congres, a prezentat nouă comunicări științifice privind cercetările proprii efectuate la Șimleu Silvaniei. Comunicarea privind *ulcosilvanilul* în tratamentul ulcerelor gastro-duodenale a suscitat un interes deosebit." Sc. 16 VI 80 p. 4 (din *ulc[er]* + *Silvan* + *-il).*

ultraînált,-ă adj. (fiz.) „Sînt examinate două metode de transport fără fir a unor mari cantități de energie și pe distanțe lungi: una prin raze laser, alta — poate

mai realistă — cu ajutorul radiațiilor de frecvențe *ultraînalte.*" Sc. 29 III 79 p. 5 //din *ultra-* + *înalt;* LTR//.

ultraperfecționát,-ă adj. — Foarte perfecționat — „Se lucrează la perfecționarea unor microdispozitive logice capabile să efectueze fiecare 10 milioane de operații pe secundă. Se apreciază că în acest fel la sfîrșitul anilor '80 își va face debutul un computer *ultraperfecționat,* o adevărată culme a procesului început acum 30 de ani." Sc. 18 VI 76 p. 3. „Agențiile au transmis două știri: una, ca un ecou, anunța transferarea — de peste ocean, către o țară din Europa occidentală — a unui șir de batalioane de artilerie *ultraperfecționată* — artilerie cu încărcătură nucleară." Sc. 22 I 78 p. 6 (din *ultra-* + *perfecționat,* după fr. *ultra-perfectionné;* DMN 1965).

ultrarapíd,-ă adj. — Extrem de repede — „Nu știați de metoda de maturizare *ultrarapidă* a mieilor?" Sc. 25 XI 61 p. 3; v. și *superexpres* (din fr. *ultrarapide;* DMN 1965; FC II 249, 251; DEX, DN3)

ultraréce adj. (fiz.) „Neutronii *ultrareci* au proprietăți foarte interesante: ei pot fi stocați în butelii cu pereți de cupru, beriliu și chiar de sticlă." Cont. 12 I 79 p. 5 //din *ultra-* + *rece*//.

ultrastructúră s.f. (med.) — Structura intimă a unui țesut, infrastructură — „Dr. I.P. cercetează *ultrastructura* unor tumori endocrine." Cont. 2 II 62 p. 7 (din fr. *ultrastructure;* DT; FC II 250—251; DN3).

umagánu s. (bot.) „R.S. a ajuns la concluzia că unele animale sălbatice au viciul alcoolului. Elefantul, de pildă, arată dr. S., consumă fructe de *umaganu* — africanii obțin din ea băuturi alcoolice tari — care, sub efectul fermenților din stomacul pahidermului, se transformă în alcool." R.l. 19 VI 74 p. 6.

umanoíd,-ă adj. (livr.) — Ființă cu aspect și caracter omenesc — „Pînă nu de mult... tratatele de specialitate au indicat că familia omului (așa-numiții *umanoizi)* a luat naștere într-o perioadă relativ recentă — acum vreo cinci milioane de ani." R.l. 22 I 67 p. 5 (din fr. *humanoïde;* DN3).

umorál,-ă adj. — Care reflectă dispoziția sufletească de moment — „Jurnalul e cu mult mai liber, mai *umoral,* mai simpatic. N-a fost ținut la zi, nici sistematizat apoi, ci lăsat oarecum la voia întîmplării." R. lit. 16 III 78 p. 8 (din fr. *humoral;* DEX, DN3).

úndă de șoc sint. s. (geol.) — Undă seismică de mare intensitate — „*Unda de șoc* care a avut o perioadă de aproape un minut a fost simțită de populație." R.l. 7 III 77 p. 6 (din *undă* + *de* + *șoc,* după fr. *onde de choc,* engl. *shock wave;* DMN 1967; D.Tr, LTR, LGG).

úndă vérde sint s. (circ.) — Sistem de circulație care permite autovehiculelor care circulă cu o anumită viteză, constantă, să întîlnească numai semafoare „pe verde" — „Anul acesta va marca și începerea lucrărilor pentru instalarea de «*undă-verde*» pe axa piața Victoriei — piața Națiunilor Unite." R.l. 11 I 77 p. 5. „«*Unda verde*» dincolo de menirea ei principală de a asigura fluxul continuu al vehiculelor, este și un excelent instrument de luptă împotriva poluării." Sc. 22 IV 78 p. 7. „Computerul dirijează «*unda verde*»." Sc. 18 II 79 p. 5; v. și R.l. 28 IV 78 p. 5., *fluidizare* [2] (1975) (din *undă* + *verde*, după fr. *onde verte*, germ. *grüne Welle*).

underdog s.m. (cuv. engl. americ.) „Cea mai largă categorie socială, aceea numită de americani «*underdogs*» (textual: ciini învinși într-o competiție canină și, prin extensiune, orice perdant, orice handicapat sau neprivilegiat în lupta pentru existență..." R. lit. 19 V 77 p. 2 [pron. *ándă-dog*].

underground s., adj. inv. (cuv. engl. americ.) — Spectacol experimental, de obicei de avangardă — „A fost șocul pe care simplitatea și cursivitatea melodică îl proiectau asupra unor timpane insensibilizate de complicate și tunătoare sofisticări subterane (vezi «*underground*»-ul și variantele sale)." I.B. 18 IV 74 p. 2. „Domnica a văzut un spectacol *underground*"; v. și *folk* [pron. *ándăgraund*] (cf. fr. *underground*; DMC 1965, BD 1968).

unghiulá vb. I — A găsi un unghi (nou, interesant,) de obicei în arta fotografică a filmului — „Apoi Antonioni caută pe pereți, în luminarea unei camere, în trecerea unui vapor printr-un canal, *unghiulînd* savant, efectele unei plastici ieșite din contextul realismului dat de peisajul complet." Cont. 17 II 67 p. 5 (din *unghi*).

UNICÉF s. — Organizația UNESCO pentru copii — „A patra expoziție mondială de fotografie cu tema «Copiii acestei lumi», consacrată Anului internațional al copilului — 1979, s-a deschis la Lausanne, sub egida *UNICEF*. Sînt prezente 515 fotografii-document realizate de 238 fotografi din 94 de țări ale lumii." R.l. 3 V 78 p. 6; v. și *superspectacol* (1977) (abreviere din engl. *U[nited] N[ations] I[nternational] C[hildren's] E[ducation] F[ound]*).

unidimensioná vb. I — A face să devină unilateral — „Astfel, alunecarea spre degradare a lui A., fostul luptător, în loc să fixeze tragicul întîmplării, se pierde în penibil, în bună măsură și din vina lui M.A. care își *unidimensionează* personajul." R. lit. 22 V 71 p. 2 (din *uni-* + *dimensionă*).

unidimensionalizáre s.f. — Acțiunea de a face să devină uni-

lateral — „Accentuarea exclusivă a laturii raţional-logice a fiinţei umane, şi mai ales solicitarea ei exclusivă — pînă la a transforma şi arta într-o emanaţie a ei — este o altă cauză a *«unidimensionalizării»* fiinţei umane." Cont. 16 IX 77, suplim. p. IV (din *unidimensional*).

unitáte-etalón s.f. — Întreprindere cu rol de model — „În agricultura de stat au fost stabilite *unităţi-etalon* atît în producţia vegetală cît şi în cea animală, care vor deveni model în întreaga activitate pentru toate unităţile agricole." R.l. 2 IV 74 p. 5. „BIG Berceni, care se va deschide peste cîteva zile, se va număra printre *unităţile etalon* ale Ministeruiui Comerţului Interior." I.B. 11 II 75 p. 1. „Ca *unitate etalon* ne desfăşurăm activitatea în aceleaşi condiţii de producţie ca oricare alt complex zootehnic din ţară." Sc. 21 I 77 p. 1; v. şi R.l. 28 XII 79 p. 5 (din *unitate* + *etalon*).

universitáte-fantómă s.f. *„Universităţile-fantomă* care eliberează diplome... legale. Iată un paradox semnalat pe unele meleaguri, prioritatea aparţinînd însă, după cît se pare, Angliei." I.B. 8 XI 72 p. 1. „Organismul de la Strasbourg situează S.U.A. şi Italia în fruntea listei *«universităţilor-fantomă»* care furnizează amatorilor «diplome à la minut», ce pot fi chiar echivalate în diferite ţări occidentale." Sc. 15 VI 74 p. 6 //din *universitate* + *fantomă;* cf. fr. *faculté fantôme;* DMN 1969//.

uranifér,-ă adj. (geol.) — Care conţine uraniu — „Depozit *uranifer.* În nordul Australiei .... a fost descoperit un mare zăcămînt de minereu de uraniu." Sc. 15 II 77 p. 5 (din fr. *uranifère;* PR sec. XX; DN3).

urechíst,-ă adj. (formaţie glumeaţă) — (Care critică, recenzează) după ureche, superficial — „Din păcate, creatorul şi scriitorul tînăr substituie din ce în ce mai mult lectura crîncenă şi învăţarea modelelor ilustre cu informaţia superficială, cu metoda *urechistă.* Nu se citesc romane, se citesc fragmente. Nu se citesc cărţi, se citesc articole despre cărţi." Sc. 20 II 74 p. 5. „Criticul are independenţă de spirit pe cînd recenzentul *«urechist»*, remorcat, de regulă, la un grup, apreciază opera în funcţie de criterii exterioare literaturii." Luc. 1 VI 74 p. 7 (din *ureche* + *-ist*).

urlătór s.m. (muz.) — Solist de muzică uşoară care cîntă foarte tare — „E evident că D.A. şi V.P. sînt doi exaltaţi ritmici, sau, cum se spune — între ghilimele — *«urlători»*." Luc. 29 VII 67 p. 8 (din *urla* + *-ător,* după it. *urlatore;* DEX — alt sens).

urmuzián,-ă adj. — Caracteristic pentru Urmuz — „Tehnica poemului e aici (şi nu numai aici!) *urmuziană,* cu înlănţuiri logice şocante." Sc. 22 XI 67 p. 4 (din n. pr. *Urmuz* + *-ian*).

uzínă-pilót s.f. — Uzină cu rol de model — „Prima *uzină-pilot* din lume pentru transformarea apei de mare în apă potabilă, cu ajutorul energiei solare, a fost inaugurată la Puerto Penasco, în statul mexican Sonora." Sc. 8 I 64 p. 3. „«Anaconda» exploatează deja o *uzină-pilot* care fabrică aluminiu din argilă." Sc. 11 V 74 p. 6. „La Orléans (Franța) a fost inaugurat primul centru de recuperare totală a deșeurilor. *Uzina-pilot* este capabilă să trateze două tone de resturi menajere pe oră." R.l. 20 X 77 p. 6 (din fr. *usine-pilote;* DMN 1968).

V

vagonábil,-ă adj. — (Despre o cantitate foarte mare) Care se transportă cu vagonul — „De la Codlea se aduc cantități *vagonabile*, în special garoafe." I.B. 11 IV 72 p. 3 (din *vagon*).

vagón-cisternă s.n. — Vagon care transportă în recipiente special amenajate anumite lichide (de obicei inflamabile) — „*Vagoane-cisternă* de mare capacitate." R.l. 12 X 66 p. 1. „În timpul unor manevre între întreprindere și gara C.F.R. Sibiu, cei doi au atașat la locomotiva lor un *vagon-cisternă* din gară, plin cu benzină. " Sc. 23 III 74 p. 2. „În localitatea Wawely (statul Tennessee) două *vagoane-cisternă* conținînd propan lichid au explodat." R.l. 1 III 78 p. 6; v. și R.l. 21 II 75 p. 6, 13 I 77 p. 1 (din *vagon* + *cisternă*, după fr. *wagon-citerne;* C. Maneca în SMFC I 198, FC I 45, 47; LTR).

vagón-plug-périe s.n. — Vagon care mătură și îndepărtează zăpada — „De la primirea ordinului, la fiecare 5 minute, de la depourile de tramvaie va ieși cîte un *vagon-plug-perie*." R.l. 13 I 77 p. 1 (din *vagon* + *plug* + *perie*).

vandabilitáte s.f. (com.) — Însușirea de a se vinde ușor — „O contradicție între *vandabilitate* și inovările în domeniul formei." Sc. 1 III 64 p. 2. „Se pare însă că în ultimul timp gheața a fost spartă și că neîncrederea în «*vandabilitatea*» (frumos barbarism, nu-i așa?) culegerilor de epigrame a mai scăzut." Luc. 24 III 79 p. 6 (din *vandabil* + *-itate;* cf. engl. *vendability;* DMM).

vapór(aș)-hotél s.n. — Vapor(aș) amenajat ca hotel — „Pe malul Araguaiei ancorase un mic *vaporaș-hotel*." Sc. 25 III 67 p. 1. „Șantierele navale Elsinore, Danemarca, au anunțat intrarea în

producție a primelor *vapoare-hotel*. Noul tip de navă... va putea găzdui pînă la 432 de pasageri." R.l. 12 VII 77 p. 6 //din *vapor[aș]* + *hotel*//.

vaporozitáte s.f. — Însușire a ceea ce este vaporos — „Poate, nu am întîlnit o anume *vaporozitate*, cu implicațiile ei diafane de legendă și transfigurare." Cont. 8 XII 67 p. 4 (din *vaporos* + *-itate;* cf. it. *vaporosità;* DN3).

vapór-zburătór s.n. „Începînd cu această primăvară pe apele Canalului Mînecii circulă un nou gen de ambarcațiune — hidropterul. Construit de societatea aviatică americană Boeing, acest *vapor-zburător* nu glisează pe apă, ci o survolează datorită aripilor sale escamotabile comandate de un ordinator." Sc. 27 V 79 p. 5 (din *vapor* + *zburător*, după engl. *flying boat, floatplane;* CD).

vas-mámă s.n. „Construcția unui tanc petrolier de un milion de tone este destul de ingenioasă. El se compune dintr-un *vas-mamă* și patru chesoane detașabile, care fac corp comun cu nava." R.l. 19 XII 74 p. 6; v. și *anteprogramat* (1973) //din *vas* + *mamă*//.

vas-mínúne s.n. 1978 (gosp.) — Vas de bucătărie a cărui construcție permite prepararea rapidă a mîncărurilor — v. *oală-minune* (din *vas* + *minune*, după *oală-minune*).

vasopresín s. (farm.) „*Vasopresinul*, un spray nazal la care lucrează compania farmaceutică elvețiană «Sandoz», are, după toate aparențele, consecințe deosebit de favorabile asupra memoriei." R.l. 14 I 78 p. 6 (cuv. fr.).

vasopresínă s.f. (med.) „O substanță care provoacă boli cardiovasculare la persoanele mai în vîrstă este cu siguranță și hormonul cunoscut sub numele de *vasopresină*. Această afirmație aparține gerontologului sovietic dr. V.F." Sc. 9 XII 78 p. 5 (din fr. *vaso-pressine;* PR 1950; DZ; DN3).

vegetaróm s. „Fabrica de conserve «Mureșeni» din Tîrgul Mureș a pus de curînd la dispoziția cumpărătorilor un nou sortiment alimentar. Este vorba de *«vegetarom»* — o supă concentrată și în același timp o aromă vegetală, care dă savoare aparte unor mîncăruri." R.l. 6 V 78 p. 2 (din *vegeta[l]* + *rom[ânesc]*).

velorícșă s.f. — Combinație între ricșă și bicicletă — „*Velorícșe* au fost puse în circulație de o întreprindere de transporturi din marele oraș american." Sc. 3 X 72 p. 4 (din *velo-* + *ricșă*, după fr. *vélo-pousse;* PR 1956).

velurát,-ă adj. — (Despre piei) Scămoșat pe o parte — „Feronerii și accesorii metalice pentru mobilier clasic și stil. Confecții din piele *velurată*, brodate cu motive naționale din zona folclorică a Mureșului și Tîrnavelor." Luc.

9 III 74 p. 9. „Pentru zilele următoare se prevede introducerea în fabricație a unor noi modele de încălțăminte perforată și trasată cu fețe de piei *velurate*." (Sc. 3 IV 75 p. 2 (din *velur* + *-at*; DEX, DN3).

venezuelít, -ă adj. — Care aparține Venezuelei — „S.M., educator *venezuelit*." Sc. 22 I 63 p. 3 (din *Venezuela* + *-it*).

ventibúr adj. (tehn.) „Radiatorul *ventibur* realizat de «Elgomet» Tg. Jiu și radiatorul cu turbină, fabricat de «Electro» Argeș sînt două noi aparate pentru încălziful apartamentelor." R.l. 1 XI 75 p. 5.

venusián, -ă adj. — Care aparține planetei Venus — „Sonda-mamă sau «busul transportor», cum i se mai spune, cele trei sonde mici lansate luni ca și o altă sondă mică desprinsă din Pioneer-2 cu cîteva zile mai înainte, se îndreaptă spre atmosfera *venusiană*." R.l. 22 XI 78 p. 6. „Clima *venusiană* pare să fie un fel de «ciclu al sulfului», care este elementul component predominant al norilor venusieni." R.l. 9 II 79 p. 6 (din fr. *vénusien, -enne*).

venusonaút s.m. — Astronaut care explorează planeta Venus — „Echipamentul *venusonautului* va fi din acest punct de vedere asemănător cu acela al unui scufundător la 1000 metri adîncime." Cont. 14 VI 74 p. 5 (din *Venus* + *-naut*, după tipul *cosmonaut*).

vermutizá vb. I — A face ca vinul să capete calitatea de vermut — „Pinot noir este foarte parfumat, pare a fi *vermutizat*." Cont. 20 I 61 p. 2 (din fr. *vermouthiser*; DN3).

vernián, -ă adj. 1975 — Privitor la J. Verne — v. *western* (din n. pr. [Jules] *Verne* + *-ian*).

vernisá vb. I — A inaugura o expoziție — „Într-un asemenea climat propice *vernisează* peste hotare, la Berlin, Paris, Tokio, Veneția." Săpt. 26 VII 74 p. 6. „În aceste zile s-au *vernisat* numeroase expoziții de artă plastică." Sc. 15 XI 74 p. 6 (der. regr. din *vernisaj*; cf. fr. *vernir*; Graur C. 8; DN — alt sens, DEX, DN3).

véstă-frigidér s.f. 1967 — Vestă folosită de unii muncitori, avînd canale prin care circulă apă rece — v. *terilenă* //din *vestă* + *frigider*//.

vetustéțe s.f. — Vechime, bătrînețe — „Unora dintre emisiunile literare, puțină *vetustețe* le șade bine: gesturile sînt mai încete, pe degetele lenești cad fire de praf." R. lit. 18 III 71 p. 27 (din *vetust* + *-eță*; cf. fr. *vétusté*).

vexilogíe s.f. „Știți ce este *vexilogia*? Prin acest cuvînt se înțelege știința care se ocupă cu descrierea și istoricul steagurilor." Sc. 7 I 76 p. 6 (cf. engl. *vexilology*; BD 1971).

vezdehód s. 1962 — Tip de mijloc de tansport care poate fi utilizat pe orice fel de teren — v. *glaciolog* (cuv. rus.).

vibroforéză s.f. (tehn.) „O invenție românească, instalația de foraj geotehnic prin vibrație, *vibroforeza*», a stîrnit un deosebit interes în rîndul specialiștilor prin cîteva performanțe: gabarit redus față de alte instalații de acest tip, greutatea mică (sub 300 kg.), manevrabilitate ușoară." Cont. 22 VI 79 p. 5 (din *vibra[ție]* + *forează*).

vibromasáj s.n. — Masaj pe bază de vibrații (electrice) — „Sicriul deschis la marginea cimitirului, ferăstrăul electric al medicului legist sau aparatul de *vibromasaj* al frizerului, revolverul... toate comunică o stare de neliniște, de difuz, vecină cu fantasticul." I.B. 23 X 70 p. 2 //din *vibro-* + *masaj*//.

vicuña s.f. (zool.) — Vigonie—„El a adus o contribuție deosebită la salvarea de la dispariția totală a *vicuñei*, rumegător din specia lamei care trăiește în zonele muntoase ale Americii Latine." Sc. 18 I 76 p. 4 [pron. *vicúnia*] (din sp. *vicuña*).

vídeo adj. inv. — În legătură cu sistemele de transmitere vizuală, cu televiziunea — „Cercetătorii societății nipone «Matsushita Denky» au pus la punct un nou sistem de reproducere a înregistrărilor *video* și sonore, folosind discuri din policlorură de vinil." R.l. 4 I 78 p. 6; v. și 9 VII 80 p. 6, *digital*, *vidcotelefon* (1974) (din engl. americ., fr., it. *video*; DMN 1960; D.Am.; DN3).

vídeocámeră s.f. 1978 — Cameră pentru înregistrarea video — v. *videomagnetofon* //din *video-* + *cameră*//.

vídeocasétă s.f. „Între timp, festivalul continuă în ritm tot mai accelerat. Pentru la anul se prevede deja o competiție marginală, dedicată *videocasetelor* (filmelor înregistrate pe bandă magnetică). Fiecare își va alege filmul din rafturile unui cine-magazin, precum cărțile de la librărie." R. lit. 21 V 71 p. 2. „Există deja *videocasetă* — dar ea nu a justificat speranțele, între altele fiind mult prea costisitoare. Locul ei tinde să-l ia discul: transparent sau magnetic! Problemele cele mai complicate le ridică aparatul de «lecturare»... Se are în vedere un procedeu care să permită o dublă lectură — atît optică cît și auditivă. Deci, și videofon și picup." Sc. 28 IX 74 p. 6. „În Franța a fost creată prima videotecă. Ea pune la dispoziția amatorilor peste 700 de filme celebre, de la începuturile cinematografiei și pînă în zilele noastre, înregistrate pe *videocasete*." Sc. 9 III 79 p. 5; v. și 27 V 80 p. 3, *casetotecă*, *telecasetă*, *videodisc* (din engl. *video cassette*, fr. *vidéocassette*; BD, DMC 1970).

videocasetofón s.n. — Aparat de înregistrare/redare a videocasetelor — „Elementele biografice, preferințele, interesele ș.a. sînt

consemnate într-o discuție cu un salariat al agenției «matrimoniale»; acesteia i se adaugă un film-portret de 5 minute al fiecărui candidat în parte. De patru ani utilizat în acest rol, *videocasetofonul* n-a determinat încă reunirea decît a unui număr foarte redus de cupluri — față de cererile înregistrate." Sc. 12 VI 74 p. 6 (din *video-* + *casetofon*, după un model străin).

videoconferință s.f. 1977 — Procedeu modern de telecomunicație — v. *t leconferință, telematică*, (din *video-* + *conferință;* cf. fr. *vidéoconférence;* DMC 1979).

videodisc s.n. „*Videodiscul* conceput de firma japoneză Matsushita funcționează ca un disc normal, dar, pe lîngă muzică sau text vorbit, conține și imagini transmisibile pe ecranul televizorului." Cont. 2 IV 71 p. 9. „Penuria de petrol creează greutăți și în industria discului. Materia primă necesară, vinilit, se obține din petrol. Acum, cînd se intenționează să se treacă la fabricarea de *videodiscuri*, producția a stagnat." Săpt. 8 II 74 p. 9. „Durata *videodiscului* este de o oră... timp în care reproduce 90 000 de imagini, ceea ce înseamnă 25 imagini pe secundă. Superioritatea pe plan tehnic a *videodiscului* în raport cu videocasetele constă în accea că permite accesul cvasiinstantaneu la oricare dintre imagini." Sc. 7 V 78 p. 5; v. și 28 XII 77 p. 5, 27 V 80 p. 3, *preînregistrat, vidcopicup* (din engl. *videodisc*, fr. *vidéodisque;* BD 1970, DMC 1970).

videofișă s.f. „*Videofișe.* Tone de hîrtie ar putea fi economisite prin întrebuințarea sistemului «*videofișă*» de către bănci. În locul sulurilor imense de hîrtie care ies dintr-un ordinator, un aparat filmează cecurile și le înregistrează direct pe o memorie sub formă de disc sau de bandă." R.l. 22 V 79 p. 6 //din *video-* + *fișă*//.

videofón s.n. „«*Videofonul*» sau telefonul cu televiziune este una din invențiile a căror răspîndire este așteptată în întreaga lume — cu un deosebit interes. Instalația... este formată dintr-un aparat de recepție pentru televiziune, cuplat la un telefon de un tip nou, la care discul este înlocuit cu o claviatură. În prezent, în unele țări (S.U.A., U.R.S.S.) funcționează în mod experimental stații publice de «*videofonie*»." Cont. 11 VI 65 p. 9; v. și *telefon-televizor, videocasetă* (din engl. *vidéophone*, fr. *vidéophone;* A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537; DMN 1955, BD 1967; DN3).

videofónic,-ă adj. — Prin videofon — „În cadrul demonstrațiilor făcute pentru vizitatori, de cel mai mare interes s-a bucurat pînă în prezent legătura «*videofonică*» Paris-Geneva." Sc. 7 X 75 p. 6 //din *vidcofon* + *-ic*//.

videofonie s.f. 1965 — Transmiterea prin videofon — v. *videofon* //din *videofon* + *-ie*//.

videogramă s.f. „Fericitul autor primește un fond foarte modest, un magnetoscop portativ, un magnetoscop pentru montaj și apoi, timp de două săptămîni, *videograma* lui este programată în fiecare seară la videoteatrul societății «Videographe». După aceea, găsindu-și loc în videoteca societății, ca este înregistrată în niște fișe care sînt trimise universităților, societăților de televiziune prin cablu." Săpt. 1 VI 73 p. 12 (din fr. *vidéogramme*).

videomagnétic,-ă adj. — Care se referă la înregistrările vizuale — „Mijloacele mecanice și audiovizuale, televiziunea în circuit închis, înregistrările *videomagnetice* sînt numai cîteva din direcțiile spre care își îndreaptă activitatea centrul de la Cracovia." Sc. 22 X 75 p. 4. „O bibliotecă «Shakespeare» de un fel deosebit este pregătită în Marea Britanie. Este vorba de înregistrarea tuturor pieselor marelui dramaturg pe benzi *videomagnetice*." Sc. 29 X 76 p. 6; v. și *tomosinteză* (din fr. *vidéomagnétique;* DMC 1974).

videomagnetofón s.n. „Cunoscuta firmă japoneză «Sony» a lansat pe piață *videomagnetofonul*, un aparat care permite proiectarea pe ecranele televizoarelor a filmelor înregistrate pe bandă magnetică în casete." Sc. 11 II 70 p. 7. „Proiectanții de la Uniunea de producție «Komplex» din Novgorod (U.R.S.S.) au conceput *videomagnetofonul* «Electronica 590» și videocamera «Elektronika-N-802» cu ajutorul cărora se poate înregistra orice film sau concert, orice emisiune de televiziune care pot fi apoi revăzute la dorință în familie." R.l. 26 XII 78 p. 6 //din *video-* + *magnetofon*//.

videomagnetoscóp s.n. — Un tip special de magnetoscop — „Saltul ei a fost ovaționat îndelung, dar ovațiile s-au transformat în vacarm la apariția notei: 9,65(!?) Din nou contestație, din nou discuții în fața *vidcomagnetoscopului*, iar noua notă a fost comunicată abia după încheierea tuturor întrecerilor din grupa a 3-a." Sc. 25 X 78 p. 5 //din *video-* + *magnetoscop*//.

videopícup s.n. „Recent, firma olandeză «Philips» a prezentat presei proiectul unui *videopicup* care poate fi conectat la orice televizor. Pe discurile sale sînt imprimate imagini alb-negru și color, însoțite de înregistrări sonore. Fiecare disc are o durată de o jumătate de oră... videodiscul oferă telespectatorilor posibilitatea opțării pentru anumite programe — filme, teatru, lecții." Sc. 24 VI 76 p. 6 [pron. *videopicap*] //din *video-* + *picup*//.

videoteam s. (tehn.) „«*Videoteam* — 1000» este un nou procedeu, puțin costisitor, de proiecție a imaginilor de televiziune pe un ecran de mari proporții." Sc. 23 III 79 p. 5 [pron. *vidzotim*] (cuv. engl.).

videoteátru s.n. 1973 — Tip special de teatru — v. *videogramă* (din fr. *vidéothéâtre*).

videotécă s.f. — Colecție de videofilme înregistrate pe videocasete — „Din *videoteca* televiziunii: Amalia Rodriguez." Pr. R.TV. 17 XI 78 p. 10. „Din *videoteca* televiziunii: Johnny Hollyday." Pr. R.TV. 3 IX 79 p. 4; v. și *videogramă* (1973), *casetotecă, videocasetă* (din fr. *vidéothèque;* DMC 1972; L. Seche în LR 3/77 p. 272).

videotelefón s.n. — Telefon prevăzut cu un dispozitiv care permite să fie văzut interlocutorul — „*Videotelefonul* este pus în funcțiune: în fața lor [a persoanelor] — un microfon, o cameră de televiziune și un televizor cu ecran mare. Trebuie precizat... că asemenea centrale de *videotelefon* nu există încă. Dar la sfîrșitul acestui an ele vor fi instalate la Moscova, Leningrad, Kiev." Sc. 27 V 61 p. 4. „Cu puțin timp în urmă, între orașele Sofia și Varna a fost instalată prima rețea *video-telefon* din Bulgaria. Pentru realizarea legăturii video se folosește releul de televiziune Sofia-Varna și anume în acele ore în care studiourile nu emit." Sc. 14 V 74 p. 6; v. și *dictafon* (din engl. *videotelephone,* fr. *vidéo-téléphone,* germ. *Videotelephon[anlage]*; BD 1967, DMC 1970; DTR; DN3).

videotelefónic,-ă adj. — Care aparține videotelefonului — „În trei orașe din Uniunea Sovietică — Moscova, Leningrad, Kiev — s-au deschis centre urbane *videotelefonice*." Sc. 14 I 62 p. 3. „[Participanții la reuniuni se vor afla] în contact unul cu altul printr-un sistem multilateral de legături *videotelefonice*." Sc. 6 VII 78 p. 5 (din *videotelefon* + *-ic*).

videoterminál s.n. 1974 — Tip special de televiziune — v. *terminal*[2] //din *video-* + *terminal*//.

videotéxt s.n. 1977 (telm.) — Sistem de televiziune în care fiecare primește la domiciliu un program alcătuit după preferințele sale — v. *teletext;* v. și Sc. 4 XI 78 p. 3 // din *video-* + *text*//.

viitorologíe s.f. — Știința viitorului — „Spuneți, și pe bună dreptate, că *viitorologia* încă nu are contururi clar definite. În ce fel credeți că poate contribui sociologia, știința analitică a prezentului (sau a trecutului istoric), la cercetarea evoluțiilor viitoare?" Cont. 15 IX 72 p. 8. „Azi, în secolul prognozei și al *viitorologiei*... se cuvine o gestiune mai atentă a eventualităților, a lucrului născocit firesc și exemplar." Cont. 23 II 73 p. 4; v. și Sc. 3 IX 72 p. 3, R.l. 26 IX 79 p. 1 (din *viitor* + *-logie,* după fr. *futurologie;* PR 1968; DP; DEX, DN3).

vikingofíl s.m. — Admirator al vikingilor — „Dispută aprinsă, care aduce în 1957 *vikingofililor* o categorică victorie." I.B. 21 III 74 p. 4 (din *viking* + *-fil*).

vilaiét s.n. — Diviziune administrativ-teritorială din țările musulmane — „Consiliul de miniștri al Turciei a decretat starea de asediu pentru un interval de o lună... în 14 *vilayete* de frontieră ale țării." Sc. 21 VII 74 p. 6. „O misiune de explorare a Oficiului național de cercetări științifice al Algeriei (O.N.R.S.) a prezentat *wilayatului* Ouargia proiectul de realizare a unei așezări agricole care va folosi energia solară pentru necesitățile gospodărești și cele de producție." Sc. 24 XI 77 p. 4 [scris și *wilayat, vilayat*] (din fr. *vilayet;* DEX).

vílca s.f. (bot.) „Locuitorii din Vilcombe [Peru] își datorează vîrsta venerabilă unei excelente circulații sanguine, care s-ar datora, la rîndul ei, combinării unei slabe presiuni atmosferice cu o abundență de oxigen emanînd dintr-o plantă, «*vilca*», foarte răspîndită în regiune și a cărei caracteristică este degajarea unei cantități deosebit de mari de oxigen." R.l. 1 II 78 p. 6 (cuv. amerind.).

vinilít s. 1974 (chim.) — Tip de material plastic — v. *videodisc* (din fr. *vinylite;* PR 1964; DC; DTP).

vinotécă s.f. — Colecție de vinuri de calitate superioară — „Combinatul dispune de o vinotecă specială unde vor fi depozitate mostre de vinuri vechi." Sc. 7 I 82 p. 2. „Poetul Adrian Păunescu proclamă «comoară» și «miracol» vinul de Segarcea, după ce a cercetat *vinoteca* respectivă." Luc. 11 XI 78 p. 2; v. și R.l. 13 VI 80 p. 2 (din *vin* + *-tecă;* Fl. Dimitrescu în LL 10/65 p. 235, Graur *T.* 268, L. Seche în LR 3/77 p. 271; DEX, DN3).

vióară s.f. (muz.) — Instrument muzical din seria violină, violă, violoncel, contrabas — „*Viorile* — invenție a prof. univ. Ion Delu brevetată în 1971 — au devenit cunoscute în Anglia, U.R.S.S., Polonia, Cehoslovacia, Austria, S.U.A., Franța, Italia, Japonia. Numeroase orchestre din țară folosesc *viorile* fabricate la Reghin." R.l. 8 III 75 p. 5 (probabil din *vio[lă]* + n. pr. *De [lu]*)

vírál,-ă adj. (biol.) — Referitor la un virus, virotic — „... aceste proteine vor izbuti să stopeze invazia *virală*. Pînă în prezent s-a reușit să se sintetizeze mai multe forme de interferon, una dintre acestea fiind deja folosită cu succes în tratarea hepatitei *virale*." Sc. 13 V 77 p. 5. „... Nil (1958) consideră că 25 la sută dintre malformații apar prin mutații genetice, 20 la sută prin anomalii cromozomiale, 15 la sută prin embriopatii *virale* iar restul de 40 la sută au o cauză încă necunoscută, probabil factori conjugați — ereditari și ecologici." Cont. 16 III 79 p. 5; v. și Pr. R.TV. 20 IV 79 p. 12 (din fr. *viral;* PR 1951; I. Iordan în SCL 4/64 p. 414; DN3).

virologíe s.f. (biol.) — Ramură a microbiologiei care studiază virusurile — „La Institutul de viruso-

logie «Șt. S. Nicolau» al Academiei de științe medicale a avut loc ședința festivă de comunicări cu prilejul aniversării a 30 de ani de la apariția primului număr al revistei românești de specialitate — «*Virologie*».“ Sc. 16 III 79 p. 5 (din fr. *virologie;* PR 1953; DN3).

virtuóz,-ă adj. — Cu calități de virtuoz — „Tălmăcirea lui Mozart a fost savuroasă, adăugînd fidelității față de litera textului o anume exuberanță *virtuoză*.“ Cont. 29 III 74 p. 4 (din it. *virtuoso*, fr. *virtuose*, prin conversiunea subst. devenit adj.; DEX, DN3 — alt sens).

virusologíe s.f. 1979 (biol.) — Virologie — v. *virologie;* v. și R.l. 15 II 78 p. 4, Cont. 14 XII 79 p. 5 (din fr. *virus* + *-logie;* DEX, DN3).

visiofón s.n. „În Franța a fost prezentat un nou model de *visiofon* (telefon cu imagine).“ I.B. 21 VI 73 p. 4 (din fr. *visiophone;* DMC 1970).

vitadón s. 1976 (apic.) — Produs apicol — v. *polenapin* (din *vita* „viață“).

vitezomán s.m. — Șofer care are mania vitezei, care conduce mașina cu o viteză exagerată — „Un echipaj al circulației, ca să-l «tempereze» pe un *vitezoman* care circulă cu o viteză mult peste limita admisă de lege, e obligat să pornească la urmărirea respectivului, să circule cu viteza celui urmărit și chiar cu o viteză mai mare.“ Sc. 18 V 71 p. 2. „În perioada 16—23 aprilie, agenții de circulație au depistat nu mai puțin de 3 230 de abateri săvîrșite de conducătorii auto. «Recordul» e deținut de *«vitezomani»* (629).“ I.B. 25 IV 75 p. 3; v. și Sc. 26 VI 80 p. 2 (din *viteză* + *-man*, după tipul *cleptoman;* A. Beyrer în SCL 5/76 p. 537).

viticotécă s.f. — Colecție de soiuri de viță de vie — „Colecția de la Plevna, o adevărată *viticotecă*, este destinată schimbului de soiuri de viță, efectuat de cercetătorii bulgari cu specialiștii din diverse țări ale lumii.“ I.B. 25 IV 74 p. 4 (din *vitico[l]* + *-tecă*).

vitrát,-ă adj. — Alcătuit din sticlă, cu geamuri — „Din sala mare de banchet, unde se făceau pregătiri pentru Anul Nou, am putut admira printr-un perete complet *vitrat* zecile de cupole ale bisericilor din Kremlin.“ Cont. 13 I 67 p. 4. „Cele două prime niveluri vor comunica interesant cu strada: vor fi amplu *vitrate*, lăsînd să se vadă și monumentala scară de legătură între ele.“ R.l. 14 XI 78 p. 3. „Nici peretele *vitrat* complet nu-i indicat, pentru că vara ar fi prea cald, iar iarna prea frig.“ R.l. 11 XII 78 p. 5 (după fr. *vitré;* DN3).

vitrínă-duláp s.f. — Vitrină care are și rol de dulap — „Celălalt nu mai primește oglinzile de la toaletă și de la *vitrina-dulap*.“ Sc. 10 I 63 p. 2. „Te adresezi vînzătorului care te-a convins să cumperi (neapărat) o *vitrină-dulap*

văduvită integral de «cristaluri».“ I.B. 18 III 72 p. 3 (din *vitrină* + *dulap*).

vitriniér 1. adj. — Referitor la vitrină — „Decorație *vitriniеră*.“ Cont. 1 IX 67 p. 7. 2. s.m. (Urmat de *decorator*) — Persoană care se ocupă cu aranjarea vitrinelor de magazine — „Vitrina rezervată confecțiilor călduroase găzduiește... imaginea (desenată) a unor umbrele. Pe unde or fi umblînd *vitrinierii-decoratori*?“ I.B 23 X 76 p. 4 (din *vitrină* + *-ier* [+ *decorator*]; DEX — sensul 2, DN3).

vizioná vb. I — 1. A vedea un spectacol înainte de premieră — 2. (Prin ext., folosit impropriu, ca sinonim mai „distins“ al lui *a vedea*) — A vedea (în general) un film, un film la televizor — „Ieri am *vizionat*, la telecinemateca, un film cu Jean Gabin.“ 3. — A vedea o piesă de teatru — „*Vizionarea* piesei le-a întregit elevilor imaginea pe care trebuie s-o aibă asupra dramaturgului Mihail Sebastian.“ 4. — A asculta un recital — „Am *vizionat* un recital sugestiv.“ 5. — A urmări un meci, o partidă sportivă — „Iubitorii boxului au *vizionat* o gală interesantă.“ 6. — A vedea o expoziție — „În 1967 C. Piliuță a *vizionat* numeroase expoziții din Italia.“ 7. — A vedea (un obiect) — „Cupa Davis va putea fi *vizionată* zilnic între orele 9—18.“ (formal din fr. *visionner*; V. Guțu Romalo, *C.G.* 181, atestare din 1971; Th. Hristea în P.N. 3/76 21—22, de unde sînt citatele fără trimitere; DN, DEX, DN3 — sensuri foarte puține).

vîrf s.n. (În sintagmele s. *perioadă, lună, ramură, oră* etc. *de vîrf*) — De mare intensitate, trafic etc. — „Pe noua linie R1 circulă 100 de autobuze pe oră și sens în *orele de vîrf*. Traseul are o lungime de 5,2 km. În *perioada de vîrf* circulă un autobuz la 40 secunde... Pe această relație pot fi transportați 200 000 călători.“ R.l. 27 IV 77 p. 5. „În plin sezon însă, în *lunile de vîrf*, cum le numim noi, litoralul atrage în activitățile sale 30 000 de oameni de cele mai diferite profesii.“ Sc. 12 IV 79 p. 4. „Noutăți în ramuri de vîrf ale industriei noastre.“ R.l. 10 V 79 p. 1 (din sl. *vrŭhŭ*).

vîrsta a tréia sint. s. (eufemism) — Perioada de după pensionare, bătrînețe—„*A treia vîrstă*. Într-un buletin consacrat *vîrstei a treia*, Organizația Mondială a Sănătății apreciază că numărul persoanelor în vîrstă se va dubla pînă în anul 2 000. În 1970 existau în lume 304 milioane de persoane în vîrstă de peste 60 de ani.“ R.l. 7 V 79 p. 6. „Noi, gerontologii români, considerăm că metoda esențială de întîrzicre a proceselor degenerative de vîrstă și de evitare a fenomenelor morbide la *vîrsta a treia* este profilaxia.“ Cont. 16 VI 79 p. 7 [var. *a treia vîrstă*] (după fr. *troisième âge*; DMN 1966).

vocál-simfónic,-ă adj. (muz.) — Care se cîntă cu vocea și cu orchestra simfonică — „Compozitorul a făurit un limbaj care a încorporat stilului *vocal-simfonic* elementele cîntecului de masă pînă la fuziunea deplină." I.B. 10 V 61 p. 3 (din *vocal* + *simfonic*).

vocefón s.n. „*Vocefonul*. Este vorba de o instalație electronică, realizată în S.U.A., cu ajutorul căreia aparatul telefonic este pus în funcțiune de vocea umană. Instalația este destinată mai ales bolnavilor spitalizați. La primul strigăt, microfonul aflat în apropierea patului bolnavului se conectează, chemînd în acest fel asistenta sau medicul." Sc. 27 IX 77 p. 4 (din *voce* + *-fon*, după model engl.).

volét s. (livr.; rar) — Parte, capitol — „În cel de-al doilea *volet* al cărții, tonul evoluează către poeticul pur și enigmatic." R. lit. 9 VI 77 p. 9 (formal din fr. *volet;* DEX, DN3 — alte sensuri).

voltampérie,-ă adj. (fiz.) — Care se referă la voltamper — „Aparate destinate înregistrării automate a dependențelor funcționale a două tensiuni electrice au fost realizate în mai multe țări. Ele pot fi folosite cu succes la înregistrarea caracteristicilor *voltamperice* ale lămpilor electronice." Sc. 5 XII 64 p. 4 (din *voltamper* + *-ic*).

volumetríe s.f. — Mărime (ca volum) — „O mare fîntînă decorativă în Piața Centrală din Bistrița: *volumetria* fîntînii să apară din jocuri de apă." Sc. 27 XII 77 p. 3; v și Rl 11 XII 81 p 5 (din fr. *volumétrie;* DN, DEX, DN3).

voluminozitáte s.f. (impropriu) — Caracterul a ceea ce este voluminos — „Pe lîngă aspectul îmbunătățit al stofelor, se economisesc, totodată, pînă la 30 la sută din firele de lînă, dat fiind că buclajul conferă lînii *voluminozitate*." Sc. 1 XII 76 p. 5 (din *voluminos* + *-itate*).

voluntár-patriótic,-ă adj. — (Despre muncă) Liber consimțită, executată gratis în scopuri patriotice — „Tinerii bucureșteni pun semnătura generației lor în marea carte a muncii *voluntar-patriotice*." Sc. 30 III 74 p. 1. „Cetățenii ... au construit și executat în anul trecut prin muncă *voluntar-patriotică* amenajări, trotuare și alei pe 560 000 mp." R.l. 15 III 75 p. 3; v. și 22 XI 75 p. 5 (din *voluntar* + *patriotic*).

voyerísm s. (cuv. fr.) — Comportare de voyeur; (aici) curiozitate, interes — „E limpede că ne aflăm în plină fanta-știință, în science-fiction, numai că pe Mihnea Gheorghiu nu-l interesează o asemenea incursiune decît pretextual, țelul său fiind superior, mai vast. (Ceea ce nu înseamnă că, implicit, scenaristul n-ar măsura și n-ar sublinia, cu o ironică voluptate, tocmai componentele și dimensiunile mult schimbate

ale fanteziei actuale, puternic influențate, dominate chiar, de acest fenomen contemporan al *voyerismului* colectiv, care e cinematograful și mai ales televiziunea.) Mihnea Gheorghiu își exploatează excelenta idee fantastiinţifică în sensul unei discuții în jurul condiției umane." R.l. 23 VI 75 p. 2 [pron. *voaiōrĭsm*] (DMN 1968).

voyeur s.m. (cuv. fr.) — Persoană care se complace în a privi pe ascuns un spectacol (erotic) — „Nerval călătorul (mai exact figura sa mitizată), se prezintă ca un *voyeur*, mulțumindu-se cu deliciile spectaculare, femeia oferindu-se sau refuzîndu-se (o, desfătări ale vălului oriental!) privirii..." R. lit. 17 XI 77 p. 2 [pron. *voaiór*].

W

watsecúndă s.f. 1977 — Submultiplu al wattorei — v. *super-fulger* (din fr. *wattseconde*, germ. *Wattsekunde*; LTR; DN3).

walkie-talkie v. *talkie-walkie*.

week-end s.n. (anglicism) — Sfîrșit de săptămînă folosit pentru odihnă — „Ca să n-avem surprize în *week-end*, zilnic putem obține informații despre starea drumurilor din întreaga țară telefonînd la... " I.B. 22 X 74 p. 6. „În *week-end* pînă la casa părintească din Adunații din Deal. Evident, în astfel de cărți, nu ne va mai surprinde faptul că muncitorul din zilele noastre mestecă chewing-gumm, răsfoiește Play Boy și dansează la Casa de Cultură rock and roll." Sc. 24 IV 74 p. 6; v. și *bridgeist* [pron. *uíkend*] (din engl. *week-end*; DEX, DN3).

western s.n. (cinem.; americanism) — Gen de film (roman) de aventuri a cărui acțiune se petrece, de obicei, în timpul colonizării vestului Statelor Unite — „Modelul volumului îl aflăm fără nici un efort în literatura verniană, îmbogățită de experiența *westernurilor* și a literaturii polițiste." Sc. 14 X 75 p. 4. „Numai *westernurile* ieșite pe banda vestitului combinat de iluzii de la Hollywood mai întrețin panorama populară cu fermecătoare amazoane... Sc. 13 XI 77 p. 6; v. și Săpt. 19 IV 74 p. 6, I.B. 3 II 77 p. 2 [pron. *uéstern*] (din engl. americ. *Western*; cf. fr. *western*; PR 1950; DEX, DN3)

wind-surfing s. (sport; cuv. engl.) „Trei tineri vest-germani au reușit să traverseze duminică Canalul Mînecii pe așa-numitul «*wind-surfing*» — un fel de planșetă înzestrată cu un catarg și o mică velă." Sc. 20 V 75 p. 6 [pron. *uáind-sûrfing*].

workshop s. (cuv. engl.) — Grup de lucru — „Seminare și mese rotunde (organizatorii le-au numit *workshop*-uri)." R. lit. 5 IV 79 p. 24 [pron. *uárcșop*].

X

xérox s.n. (tehn.) — Aparat de reprodus rapid textele, desenele etc. — „*Xerox* economisește hîrtia. Specialiștii firmei «*Xerox*» au pus la punct o nouă mașină de copiat și multiplicat care poate imprima pe ambele fețe ale unei coli, economisind astfel importante cantități de hîrtie." Sc. 17 IV 74 p. 6. „Nemulțumindu-se doar să țină prelegeri și să scoată citate sau să tragă la *xerox* pagini de carte sau de revistă, indiferent la ce se petrece în jur, el înregistrează, în fiecare oraș în care poposește sau prin care trece, cele mai diverse aspecte ale existenței." Sc. 8 X 78 p. 4; v. și *reprografie* (din engl. [Rank] *Xerox* [Limited]; BD 1970; DEX, DN3).

xilomanție s.f. 1977 — Ghicitul în lemn — v. *aeromanție* //din gr. *xilo* „lemn" + *manteia* „prevestire"//

Y

yakúza s., adj. (cinem.) „Noul său film, intitulat *Yakuza* (cuvînt japonez care înseamnă gangster, dar indică deopotrivă și filmele cu gangsteri) vine să întărească demonstrația... Idol al spectatorilor de filme *yakuza*, cel mai popular actor din Japonia, Takakura, joacă îndeobște fără nuanțe." R. lit. 7 II 75 p. 20. „*Yakuza* este un gen de filme deosebit de gustate de publicul japonez. Spre deosebire de producțiile similare occidentale... *yakuza* are un caracter profund mobilizator, propunîndu-și să demonstreze că actele antisociale, goana după înavuțire pe calea crimei sînt sortite eșecului." Sc. 25 III 75 p. 6 (cuv. jap.).

yéti s.m. „Un *Yeti* african? Încurajată de relatările unor localnici și în ciuda scepticismului oamenilor de știință, cercetătoarea franceză J.R.E. și-a anunțat intenția de a porni în căutarea «omului pădurii», ființă primitivă asemănătoare omului." Sc. 28 X 78 p. 5; v. și R.l. 25 XII 79 p. 6, *ciucinaa* (cuv. nepalez *yet teh*).

yoghín s.m. — Adept al filozofiei și al practicilor yoga — „S.S., India, a încheiat cu bine una din cele mai spectaculoase demonstrații de yoga din cariera sa — cufundarea într-o stare asemănătoare cu somnul hibernal... *Yoghinul* a rămas în această stare timp de opt zile." Sc. 17 VI 79 p. 5 (din engl. *yogin*; cf. fr. *yogi*; DN3).

Z

zapateado s. — Dans spaniol — v. *jota* [pron. *sapateádo*] (din sp. *zapateado*; cf. fr. *zapatéado;* El. Toma în ER p. 472, 474).

zébră s.f. (circ.) — Marcaj de traversare a străzii — „Atenție la ... semafoare și *zebre*!" R.L. 7 IV 74 p. 2. „Trec strada cu avînt pe *zebră*, la mijloc mă prinde stopul." I.B. 11 IV 74 p. 1. „*Zebre* din metal. *Zebrele*, liniile și săgețile ce reglementează circulația pe străzi și șosele necesită din cînd în cînd o revopsire pentru a rămine vizibile." Sc. 28 XI 75 p. 5; v. și R.l. 29 VIII 79 p. 6 (formal din fr. *zèbre*, it. *zebra;* DN, DEX, — alt sens, DN3).

zegism s. — Curent politic neștiințific contemporan care consideră că dezvoltarea economică actuală va duce la mari riscuri în viitor — „Teoria «creșterii zero» sau *zegism*. O ripostă energică a fost dată acestei pseudoteorii de primul ministru al Franței." Sc. 19 II 75 p. 5 (cf. engl. *Zero Economic Grouth* „creștere economică zero"; DP).

zéro-zéro-șápte s. (cinem.) — Tip de film polițist din anii '60 în care eroul principal este agentul 007 — „Agenții din familia 007 înmagazinează tone de cifre și pot reconstitui un număr de telefon doar din zumzetul aparatului: Columbo nu e nici măcar în stare să țină minte să-și ia un carnețel de notițe. *Zero-zero-șapte* nu se despart de arma cu lunetă, dar de Columbo se trage cu sila ca să fie adus la poligon." Fl. 19 VIII 76 p. 18 (din *zero* + *zero* + *șapte*, după engl. *zero-zero-seven*, fr. *zéro-zéro-sept*, it. *zero-zero-sette*).

zgrunțurozitáte s.f. — Calitatea de a fi zgrunțuros — „Fără să facă apel la nisip, ghips etc. pentru a da pastei *zgrunțurozitate*, el nu caută printre resturile

textile petice de sac sau alte cîrpe pentru a lipi pe tablouri." I.B. 26 X 66 p. 2 (din *zgrunțuros* + *-itate*).

zidár-șamotór s.m. — Zidar care este și șamotor — „Sînt K.A.S.... de meserie *zidar-șamotor*." R.l. 16 VII 79 p. 1; v. și *turnător-formator* (1974) [scris și *zidar-șamoteur*] (din *zidar* + *șamotor*).

zi-grád s.f. „Estimările revistei sînt bazate pe utilizarea etalonului «*zi-grad*». O «*zi-grad*» este intervalul de 24 ore a cărui temperatură medie scade sub 18,3 grade Celsius — punctul la care este considerată necesară încălzirea artificială." Sc. 28 XII 73 p. 6 //din *zi* + *grad*//.

zi recórd s.f. — Zi în care se realizează o producție foarte mare — „Fiecare zi — o *zi «record»* în realizarea investițiilor!" Sc. 17 VIII 73 p. 1. „Vă propun ca, începînd de săptămîna viitoare, zilele de miercuri și joi să fie declarate *zile record* în realizarea indicatorilor de plan." I.B. 18 V 74 p. 1 (din *zi* + *record*).

zitán s. „Imitînd în condiții de laborator procesele din interiorul unui vulcan, experți vest-germani au obținut o «piatră sintetică» ale cărei proprietăți o recomandă pentru a fi folosită în construcții. Datorită structurii sale poroase, piatra sintetică — denumită «*zitan*» — este de cinci ori mai ușoară decît betonul armat, dar este solidă și rezistă bine la umiditate." Sc. 23 II 77 p. 5 (cuv. germ.).

zmeurátă s.f. 1975 — Băutură răcoritoare din zmeură — v. *citrola* (din *zmeură* + *-ată*, după tipul *vișinată*).

znakoplást s. (chim.) „Cu «*znakoplast*», o substanță pusă la punct la Uzinele chimice din Zloty Stok (Polonia), operațiunea destul de complicată de marcare pe șosele a semnelor de circulație este mult simplificată." Sc. 12 I 78 p. 6 (cuv. pol.).

zónă-chéie s.f. — Zonă foarte importantă — „*Zone-cheie* în dramaturgie." Cont. 23 III 73 p. 4. „Detectoarele, amplasate în *zone-cheie*, furnizează date care sînt prelucrate de un calculator electronic, programat să dea alarma de fiecare dată cînd poluarea atinge niveluri periculos de ridicate." Sc. 23 V 74 p. 3 (din *zonă* + *cheie*).

zóo s., adj. inv. — Grădină zoologică — „Serviciile competente franceze au organizat un studiu pe scară națională privind modul de funcționare al grădinilor zoologice. Cu acest prilej, s-a constatat că există și unități *zoo* care funcționează în mod clandestin." R.l. 12 VII 75 p. 6 „Nucu merge la *zoo*." (din fr. *zoo;* DEX, DN3).

zoobotánic,-ă adj. — Cu caracter dublu, zoologic și botanic — „Grădina *zoo-botanică* marină. Pe insula Helgoland (R.F.G.) va

funcționa peste doi ani o creșcătorie specială pentru viețuitoarele, animale și vegetale din ocean, putîndu-se urmări prin metode științifice condițiile de viață și de mediu ale acestora." I.B. 22 V 74 p. 8 //din *zoo-* + *botanic*//.

zooinstantanéu s.n. (creație ad-hoc) — Rubrică TV în care se prezintă instantanee din zootehnie — „*Zooinstantanee*. Porumbul fulguit și producția de lapte; șantiere zootehnice aflate încă la temelie; metisarea — o sarcină mereu actuală." Pr. R. TV. 11 IX 77 p. 2. „*Zooinstantanee*. Cum menținem valoarea biologică ridicată a animalelor?" Pr. R.TV. 29 I 78 p. 2 (din *zoo-* + *instantaneu*).

zückli s. „*Zückli* — zahăr sintetic pentru o alimentație rațională. Procurat pînă acum pe bază de rețetă, «*Zückli*» e un înlocuitor sintetic al zahărului." Sc. 25 XII 75 p. 6 [pron. *ținkli*] (cuv. germ.).

zugráv-vopsitór s.m. — Zugrav care este în același timp și vopsitor — „Șeful unei brigăzi de *zugravi-vopsitori* lucrînd la finisarea unui bloc." Sc. 10 XII 61 p. 2 (din *zugrav* + *vopsitor*),

Redactor: NICOLAE ILIESCU
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Bun de tipar 11.XII.1981. Apărut 1982. Comanda nr. 1603. Coli de tipar 16,75.

Comanda nr. 10 220
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București
Republica Socialistă România